

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKİTİSAT BİLİM DALI**

**BÖLGESEL KALKINMADA ÜNİVERSİTE - SANAYİ
İŞBİRLİĞİ: KONYA ÖRNEĞİ**

Yasemin TELLİ ÜÇLER

DOKTORA TEZİ

**Danışman
Prof. Dr. Zeynep KARAÇOR**

Konya - 2014

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yasemin TELLİ ÜÇLER	
	Numarası	084126001003	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İktisat / İktisat	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ☒
	Tezin Adı	Bölgesel Kalkınmada Üniversite-Sanayi İşbirliği: Konya Örneği	

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı

Yasemin Telli Üçler

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

DOKTORA TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yasemin TELLİ ÜÇLER	
	Numarası	084126001003	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İktisat / İktisat	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ☒
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Zeynep KARAÇOR	
Tezin Adı	Bölgesel Kalkınmada Üniversite-Sanayi İşbirliği: Konya Örneği		

Yasemin TELLİ ÜÇLER tarafından hazırlanan “Bölgesel Kalkınmada Üniversite-Sanayi İşbirliği: Konya Örneği” başlıklı bu çalışma 18/02/2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul/red edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Prof. Dr. Zeynep KARAÇOR	Danışman	
Prof. Dr. Rifat İRAZ	Üye	
Doç. Dr. Bircan MERCAN	Üye	
Doç. Dr. Mehmet MUCUK	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Burcu GÜVENER	Üye	

ÖNSÖZ

Dünyada inovasyon odaklı çalışmaların hız kazanmasıyla, bölgesel politikalar yeniden şekillenmekte ve bölgenin en önemli aktörleri olan üniversite ile sanayinin sistematik bir şekilde birbirine bağlanması için çalışılmaktadır. Bu aktörlerin işbirliği; bölgenin kalkınmadaki rolünü belirlemektedir. Ülkemizde özellikle son yıllarda önemi daha çok anlaşılan bölgesel kalkınmada üniversite-sanayi işbirliği konusu; dünyada akademik, idari, siyasi anlamda tartışılan ve araştırılan bir konu olarak gündemdeki yerini almaktadır.

Yüksek lisans ve doktora öğrenciliğim sırasında Konya Sanayi Odası'nda çalıştım. Hem üniversite hem de sanayi ortamının içinde bulundum. Bu durum bana bölgede üniversite-sanayi işbirliğindeki olumlu/olumsuz gelişmeleri bizzat yaşayarak yakından izleme fırsatı sundu ve doktora çalışmalarımda üniversite-sanayi işbirliği konusuna yönelmeme neden oldu.

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliği konusunda yaşanan sürecin algılanmasına bir katkısı olabilir düşüncesiyle yapılan bu çalışmanın tamamlanmasında desteğini hep yanımda hissettiğim değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Zeynep KARAÇOR' a,

Yapmış oldukları yapıcı eleştirilerle bu çalışmanın son şeklini almasında katkıları olan tez izleme komitesi üyeleri sayın Prof. Dr. Ahmet AY ve Prof. Dr. Rifat IRAZ'a, jüri üyeleri Doç. Dr. Mehmet MUCUK, Doç.Dr. Birol MERCAN ve Yrd. Doç.Dr. Burcu GÜVENEK'e,

Tez çalışmamın başlangıcından bitimine kadar her aşamasında fikirlerin belirlenerek birleştirilmesi sırasında beni cesaretlendiren, emeğini cömertçe sunan ve tezin biteceğine inandıran değerli arkadaşım Muhittin KORAŞ'a,

Anket formunun cevaplandırılması konusunda yardımlarını esirgemeyen Konya Sanayi Odası mesai arkadaşlarıma; doldurdıkları anketlerle çalışmaya katkıda bulunan Konya ili üniversitelerinde görev yapan akademisyenlere ve sanayi sektörü çalışanlarına,

Özellikle tezin analiz kısmında yardımlarını esirgemeyen ve zamanını ayıran, değerli arkadaşım Yelda ALPTOĞA'ya,

Tezle ilgili olumlu eleştirileriyle beni yönlendiren, bilgi ve tecrübelerini paylaşan, değerli arkadaşım Yrd. Doç. Dr. Buluthan ÇETİNTAŞ'a;

Tez çalışmam sırasında telefonun diğer ucunda Urfa'dan sıcak sesiyle enerji veren dostum Nimet İNCE'ye,

Hayatımın her aşamasında olduğu gibi bu aşamada da uzakta olsa bile varlığını hep yanımda hissettiğim kuzenimden öte ablam, Dr. Aycan ÖZKAN'a,

Evdeki sorumluklarımı paylaşan ve oğlumun bakımında yardımcı olan Keziban LORASOKKAY'a;

Hayatımın her anında arkama dönüp baktığımda "Arkandayız" deyip beni destekleyen, sevgi ve emekleriyle bu günlere gelmemi sağlayan kardeşim Halil Yasin TELLİ, babam Prof. Dr. Hasan Hüseyin TELLİ ve annem Fahamet TELLİ'ye;

Bu süreçte tüm sıkıntılarımı paylaşan, rahat bir çalışma ortamı hazırlayan ve yanımda yürüyen yol arkadaşım, sevgili eşim Kenan ÜÇLER'e;

Teşekkürün en büyüğünü hak eden, doğduğu günden beri benimle birlikte tez yazan, çalışma odasının kapısının açılmasını sabırla bekleyen canım oğlum Hasan Efe ÜÇLER'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yasemin TELLİ ÜÇLER	Numarası:084126001003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İktisat / İktisat	
	Danışmanı	Prof. Dr. Zeynep KARAÇOR	
	Tezin Adı	Bölgesel Kalkınmada Üniversite-Sanayi İşbirliği: Konya Örneği	

ÖZET

Küreselleşmeyle beraber değişen dünya düzeni bölgesel politikaları da etkilemiş, bölgesel gelişmenin kavramsallaştırılması ve bölgesel politikaların uygulanmasında değişikliğe yol açmıştır. Bu değişimle bölge, kalkınma ve bölgesel kalkınma kavramları yeniden şekillenmiş, inovasyonun bölgesel kalkınmadaki rolü önem kazanmıştır. Bölgesel kalkınmada inovasyon; bölgedeki mevcut kaynakları harekete geçirmesi, sosyo- kültürel ve kurumsal yapıyı öne çıkarması, özellikle bütün aktörlerin işbirliğini temel alması yönüyle dikkat çekici bir gündem oluşturmuştur. Bölgede en önemli aktör olan üniversiteler, bilimsel ve teknolojik bilgiyi üretmeli; sanayi, söz konusu bilgi birikimini ticari ürünlere dönüştürmelidir. Bu aktörlerin işbirliği; bölgenin kalkınmadaki rolünün en önemli anahtarıdır. Bu çalışmada bölgesel kalkınma ve üniversite-sanayi işbirliği kavramları akademik bakış açısı çerçevesinde bütün yönleri ve tarihsel arka planı ile birlikte ele alınmış, Konya ili özelinde Konya’da bulunan dört üniversitedeki akademisyenlere ve sanayi sektörü çalışanlarına anket uygulanmıştır. Anket sonuçlarından yola çıkarak yapılan analiz sonucunda, bölgesel kalkınmada sanayi sektörünün Ar-Ge (Araştırma-Geliştirme) ve yenilik konusundaki çalışmaları, üniversitenin ve sanayi sektörünün Ar-Ge ve yenilik konusundaki projelere olan ilgileri, üniversite-sanayi işbirliğinin yararları ve zararları, işbirliğinde devletin rolü, mevcut işbirliği yöntemleri, işbirliği uygulamalarına ilişkin tarafların algıları, beklentileri ve işbirliğindeki başarı faktörleri konusundaki düşünceleri ortaya konmuştur.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yasemin TELLİ ÜÇLER	Numarası: 084126001003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İktisat / İktisat	
	Danışmanı	Prof. Dr. Zeynep KARAÇOR	
	Tezin İngilizce Adı	University-Industry Cooperation In Regional Development: Konya Case	

SUMMARY

Changing world order upon globalization has been affected regional policies and leded changes at conceptualizing of regional development and applying regional policies. Upon this change, the terms of region, reconstruction and regional reconstruction have been reshaped, role of innovation at regional reconstruction gained importance. Innovation at regional reconstruction composed an attractive agenda regarding to activating of current resources at the region, highlighting socio-cultural and organizational structure, especially cooperation of all actors. The universities that are the most important actors in the region should produce scientific and technological information; should turn industry and mentioned data accumulation into commercial products. Cooperation of those actors is the most important key of the region at reconstruction. In this study, terms of regional reconstruction and university-industry cooperation have been considered together with its all aspects and historical background plan in the frame of academic view. Inquiry has been applied to academicians from four universities in Konya and industry sector employees in Konya. At the end of analysis results based to inquiry results set forth the studies of Regional Reconstruction Industry Sector about RE&DE(Research&Development) and innovation, concerns of university and industry sector to the projects on RE&DE and innovation, benefits and losses of university-industry cooperation, role of the state at this cooperation, present cooperation managements, sensation, expectations of the parties about cooperation applications, and their thoughts on success factors on cooperation.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
DOKTORA TEZİ KABUL FORMU.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	xii
TABLolar LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER ve GRAFİKLER LİSTESİ.....	xviii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞBİRLİĞİNE YÖNELİK KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	4
1.1. Bölge ve Kalkınma Kavramları.....	5
1.1.1. Bölge Kavramı	5
1.1.2. Kalkınma Kavramı	10
1.2. Bölgesel Kalkınma Kavramı	19
1.3. Üniversite ve Sanayi Kavramları.....	22
1.3.1. Üniversite Kavramı	23
1.3.2. Sanayi Kavramı	31
1.4. Üniversite-Sanayi İşbirliği Kavramı	35
1.4.1. Üniversite-Sanayi İşbirliği'nin Kapsamı	37
1.4.2. Üniversite-Sanayi İşbirliği'nin Amacı	40
1.4.3. Üniversite-Sanayi İşbirliği Yöntemleri	41

1.4.4. Üniversite-Sanayi İşbirliği'nin Olumlu ve Olumsuz Yönleri.....	51
1.4.4.1. Üniversite-Sanayi İşbirliği'nin Olumlu Yönleri	51
1.4.4.2. Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Olumsuz Yönleri.....	55
1.5. Bölgesel Kalkınma ve Üniversite-Sanayi İşbirliği Sürecinde İnovasyon.....	59
1.5.1. İnovasyon Kavramı	60
1.5.2. Bölgesel Kalkınmada İnovasyon	62
1.5.2.1. Makro Ölçekte Genel Yaklaşımlar	64
1.5.2.2. Mezo Ölçekte Genel Yaklaşımlar	66
1.5.3. Üniversite-Sanayi İşbirliği'nde İnovasyon.....	76
1.5.3.1. Ulusal İnovasyon Modeli.....	79
1.5.3.2. “Mode 2” Bilgi Üretimi Modeli	81
1.5.3.3. “Triple Helix” Üçlü Sarmal Modeli	81

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTE - SANAYİ İŞBİRLİĞİ.....	90
2.1. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma.....	90
2.1.1. Türkiye’de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikaları	90
2.1.2. Bölgesel Kalkınmayı Etkileyen Kurumlar.....	106
2.2. Türkiye’de Üniversite – Sanayi İşbirliği.....	136
2.2.1. Türkiye’de Üniversitelerin Gelişimi	136
2.2.2. Türkiye’de Sanayinin Gelişimi	140
2.2.3. Türkiye’de Üniversite-Sanayi İşbirliği Gelişimi.....	145
2.2.4. Türkiye’de Üniversite-Sanayi İşbirliğine İlişkin Kalkınma Planları	147
2.3. Konya ilinde Bölgesel Kalkınma ve Üniversite-Sanayi İşbirliği	172
2.3.1. Konya İli’nin Sosyo Ekonomik yapısı	174
2.3.2. Konya İlinde Sanayi’nin Gelişimi.....	177

2.3.3. Konya İlinde Akademik Yapı	180
2.3.3.1. Konya İlinde Bulunan Üniversiteler	180
2.3.3.2. Konya İlinde Bulunan Kamu ve Üniversite Araştırma Merkezleri....	181
2.3.4. Konya İlinde Ar-Ge Desteklerinin Durumu	182
2.3.5. Konya ilinde Teknoloji Düzeyi ve Öncelikli Alanlar	187
2.4. Literatür Çalışması	189

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMADA ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞBİRLİĞİ KONYA ÖRNEĞİ İLE İLGİLİ BİR ALAN ÇALIŞMASI.....	205
3.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı.....	205
3.2. Araştırma Soruları.....	206
3.3. Araştırmanın Yöntemi.....	207
3.4. Bulgular ve Değerlendirme	212
3.4.1. Demografik Özelliklerin Analizi (Üniversite).....	213
3.4.2. Demografik Özelliklerin Analizi (Sanayi).....	227
3.4.3. Ar-Ge ve Yenilik Konularında Verilen Destekler Hakkında Bilgi ve Etkinlik Değerlendirmesi (Üniversite ve Sanayi).....	255
3.4.4. Ar-Ge ve Yenilik Oluşturma Sürecinde Başka Kuruluşlar İle Ortak Araştırma Faaliyeti (Sanayi).....	258
3.4.5. Ortak Araştırma Faaliyetleri (Sanayi)	258
3.4.6. Ar-Ge ve Yenilik Oluşturma Sürecinde Başka Kuruluşlarla İşbirliği (Sanayi)	259
3.4.7. Ar-Ge ve Yenilik Konusunda İşbirliği Yapılan Kuruluşların Türü ve Ülkeleri (Sanayi).....	259
3.4.8. Ar-Ge ve Yenilik Sürecinin Aşaması (Sanayi).....	260
3.4.9. İşbirliğine Gidilmesinin Temel Amacı (Sanayi).....	261
3.4.10. Kurulan İşbirliğinin Başarı Derecesi (Sanayi).....	261

3.4.11. İşbirliği Yapmama Nedenleri (Sanayi).....	262
3.4.12. Üniversite -Sanayi İşbirliğinin Üniversiteye Yönelik Yararları	263
3.4.13. Üniversite -Sanayi İşbirliğinin, Sanayiye Yönelik Yararları.....	266
3.4.14. Üniversite -Sanayi İşbirliğinin Devlete Yönelik Yararları.....	269
3.4.15. Üniversite-Sanayi İşbirliğinden Oluşabilecek Potansiyel Zararlar	272
3.4.16. Üniversite-Sanayi- İşbirliğinde Devletten Beklentiler	275
3.4.17. Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Kullanılan Yöntemler	277
3.4.18. Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Mevcut Durumuna İlişkin Algı ve Beklentileri.....	280
3.4.19. Üniversite-Sanayi İşbirliğini Başarı Faktörlerini ve Kısıtları.....	283
3.5. Uygulama Sonucu ve Değerlendirme	287
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	300
KAYNAKÇA	309
EKLER.....	346

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Ar-Ge	: Araştırma-Geliştirme
BKA	: Bölgesel Kalkınma Ajansları
BTYK	: Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu
BYKP	: Beş Yıllık Kalkınma Planları
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
IMF	: International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
IPA	: Instrument for Pre-accession Assistance (Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı)
IPARD	: Instrument for Pre--accession Rural Development (Kırsal Kalkınma için Katılım Öncesi Yardım Aracı)
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiyi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÖY	: Kalkınmada Öncelikli Yöreler
KÖYDES	: Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi
KTO	: Konya Ticaret Odası
MEVKA	: Mevlana Kalkınma Ajansı
MIT	: Massachusetts Institute of Technology (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü)
NSF	: National Science Foundation (Ulusal Bilim Vakfı)
NUTS(İBBS)	: Nomenclature of Territorial Units for Statistics (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması)

OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
OTP	: Ortak Tarım Politikası
SAN-TEZ	: Sanayi Tezleri Programı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TARAL	: Türkiye Araştırma Alanı
TEKMER	: Teknoloji Gelişme Merkezleri
TEYDEB	: Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı
TGB	: Teknoloji Geliştirme Bölgesi
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TPE	: Türk Patent Enstitüsü
TTGV	: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
TTO	: Teknoloji Transfer Ofisleri
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UBTYS	: Ulusal Bilim Teknoloji ve Yenilik Stratejisi
ÜSAM	: Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri
ÜSİMP	: Üniversite-Sanayi İşbirliği Merkezleri Platformu
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1: Her Üç Kuşak Üniversitenin Kendine Özgü Nitelikleri	31
Tablo 1.2: Sanayi ve Bilgi Toplumunun Karşılaştırılması	34
Tablo 1.3: Seri Üretimden Öğrenen Bölgelere Geçiş.....	73
Tablo 1.4: Mekansal İnovasyon Modelleri ve Temel Özellikleri	74
Tablo 1.5: Üçlü Sarmal Modeli Karşılaştırmalı Analiz: Japonya - Amerika - AB	87
Tablo 2.1: Avrupa Birliği'nde Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Kurumsal Yapıları...	112
Tablo 2.2: Faaliyette Olan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri	118
Tablo 2.3: Faaliyette Olmayan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri.....	119
Tablo 2.4: Türkiye Genelinde Teknoloji Geliştirme Bölgelerine İlişkin Bilgiler....	120
Tablo 2.5: Bazı Ülkelerin Ar-Ge Harcamalarının GSYİH'ya Oranı	122
Tablo 2.6: Toplam Araştırmacı Sayısı (TZE)	123
Tablo 2.7: Türkiye Genelinde Ar-Ge Merkezleri ve Alınan Patent Sayıları	125
Tablo 2.8: PCT Kapsamındaki Patent Başvuru Sayısı	128
Tablo 2.9: Türkiye'de Bulunan Vakıf ve Devlet Üniversiteleri	133
Tablo 2.10: UBTYS 2011-2016 Yapısı İçerisinde Vizyon ve Stratejik Çerçeve Eşleştirmeleri	164
Tablo 2.11: Bazı Ülkelerin GSYİH sıralaması	165
Tablo 2.12: Bazı Ülkelerin İnovasyon Kapasitesine Göre Sıralaması	166
Tablo 2.13: Küresel Rekabet Endeksi (2011-2012)	170
Tablo 2.14: Türkiye'de İBBS yada (NUTS)'a Göre Sınıflandırılmış Bölgeler	173
Tablo 2.15: Demografik Göstergeler.....	174
Tablo 2.16: İhracatta Türkiye Konya Karşılaştırması	175
Tablo 2.17: Türkiye ve Konya İşgücü Göstergeleri	175
Tablo 2.18: Konya ili Yatırım Teşvik Belgesi ve İstihdama Göre Dağılımı.....	176
Tablo 2.19: Tescilli Yapılan Marka, Patent, Faydalı Model, Endüstriyel Tasarım İstatistikleri	176
Tablo 2.20: Organize Sanayi Bölgeleri	180
Tablo 2.21: Konya'da Faaliyet Gösteren Üniversitelerdeki Öğretim Üyelerine Yönelik Sayısal Veriler	181
Tablo 2.22: Konya ve Türkiye'deki TGB Karşılaştırılması	183

Tablo 2.23: TÜBİTAK Tarafından Desteklenen Projelerin Üniversitelere Göre Dağılımı.....	186
Tablo 2.24: Bölgedeki Firmaların Sayı Ve Cirolarının Teknolojik Sınıflarına Göre Karşılaştırması	187
Tablo 2.25: TR 52 Bölgesinde Desteklenen Projelerin, Faaliyet Gösteren Firmaların ve İstihdam Edilen Öğretim Üyelerinin Teknolojik Alanlarına Göre Sınıflandırılması.....	188
Tablo 3.1: Yaşa Göre Dağılım (Üniversite).....	213
Tablo 3.2 : Cinsiyete Göre Dağılım (Üniversite).....	213
Tablo 3.3: Akademik Dereceye Göre Dağılım (Üniversite).....	213
Tablo 3.4: Akademik Çalışma Alanına Göre Dağılım (Üniversite).....	214
Tablo 3.5: Yaşa Göre Farklılıklar.....	215
Tablo 3.6: Cinsiyete Göre Farklılıklar.....	217
Tablo 3.7: Akademik Dereceye Göre Farklılıklar.....	218
Tablo 3.8: Akademik Çalışma Alanına Göre Farklılıklar	221
Tablo 3.9: Akademik Çalışma Alanına Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentiler -Tukey testi	224
Tablo 3.10: Akademik Çalışma Alanına Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceler-Tukey testi.....	226
Tablo 3.11 : Yaşa Göre Dağılım (Sanayi)	227
Tablo 3.12: Cinsiyete Göre Dağılım (Sanayi).....	228
Tablo 3.13: Eğitime Göre Dağılım (Sanayi).....	228
Tablo 3.14: Şirketteki Pozisyona Göre Dağılım (Sanayi)	229
Tablo 3.15: Şirketteki Çalışan Sayısına Göre Dağılım (Sanayi).....	229
Tablo 3.16: Şirket Yapısına Göre Dağılım (Sanayi)	229
Tablo 3.17:Kuruluş Yılına Göre Dağılım (Sanayi).....	230
Tablo 3.18: Kuruluş Şekline Göre Dağılım (Sanayi)	230
Tablo 3.19: Yerli Sermaye Payına Göre Dağılım (Sanayi)	231
Tablo 3.20: Yabancı Sermaye Payına Göre Dağılım (Sanayi)	231
Tablo 3.21: Yaşa Göre Farklılıklar.....	232

Tablo 3.22: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinin Sanayiye Sağladığı Yararlar-Tukey Testi	234
Tablo 3.23: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinin Devlete Sağladığı Yararlar Tukey Testi.....	235
Tablo 3.24: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde Devletten Beklentiler -Tukey Testi.....	236
Tablo 3.25: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde Kullandığınız Yöntemleri ve Bunları Kullanma Sıklığı- Tukey Testi.....	237
Tablo 3.26: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Mevcut İşbirliği Uygulamaları Konusundaki Düşünceler -Tukey Testi.....	238
Tablo 3.27: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Başarısını Etkileyen Faktörleri ve Kısıtları -Tukey Testi ..	239
Tablo 3.28: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinin Üniversiteye Sağladığı Yararlar -Tukey Testi.....	240
Tablo 3.29: Cinsiyete Göre Farklılıklar.....	241
Tablo 3.30: Eğitim Durumuna Göre Farklılıklar	243
Tablo 3.31: Şirketteki Pozisyona Göre Farklılıklar.....	245
Tablo 3.32: Şirketteki Çalışan Sayısına Göre Farklılıklar.....	247
Tablo 3.33: Şirketin Yapısına Göre Farklılıklar.....	249
Tablo 3.34: Şirketin Yapısına Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde Devletten Beklentiler-Tukey testi.....	251
Tablo 3.35: Şirketin Kuruluş Şekline Göre Farklılıklar	252
Tablo 3.36: Şirketin Kuruluş Şekline Göre Farklılıklar -Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde Devletten Beklentiler- Tukey testi	254
Tablo 3.37: Ar-Ge ve Yenilik Konularında Verilen Destekler Hakkında Bilginiz Var mı ve Kullandıysanız Etkinliğini Değerlendirir misiniz? (Üniversite).....	255
Tablo 3.38: Ar-Ge ve Yenilik Konularında Verilen Destekler Hakkında Bilginiz Var mı Ve Kullandıysanız Etkinliğini Değerlendirir misiniz? (Sanayi) ...	256
Tablo 3.39: Şirketiniz Ar-Ge ve Yenilik Oluşturma Sürecinde Başka Kuruluşlar İle Ortak Araştırma Faaliyeti Yürüttü mü?.....	258

Tablo 3.40: Ortak Araştırma Faaliyeti Çerçevesinde Neler Yapıldı?	258
Tablo 3.41: Şirketiniz Yenilik ve Ar-Ge Oluşturma Sürecinde Başka Kuruluşlarla İşbirliği Gerçekleştirdi mi?	259
Tablo 3.42: Ar-Ge ve Yenilik Konusunda İşbirliği Yapılan Kuruluşların Türü ve Ülkelerini Belirtiniz	259
Tablo 3.43: Ar-Ge ve Yenilik Sürecinin Hangi Aşamasında Bu Kuruluşlarla Çalıştınız?	260
Tablo 3.44: Şirketiniz Açısından İşbirliğine Gidilmesinin Temel Amacı Nedir? ...	261
Tablo 3.45: Kurulan İşbirliğinin Ar-Ge ve Yenilik Faaliyetlerindeki Başarısı Açısından Etki Derecesini Değerlendiriniz.....	261
Tablo 3.46: Ar-Ge ve Yenilik Oluşturma Sürecinde İşbirliği Yapmama Nedenlerinizi Belirtiniz	262
Tablo 3.47: Tarafların İşbirliğinin Üniversiteye Sağladığı Yararlar Bakımından Değerlendirilmesinin ANOVA ile Karşılaştırılması.....	263
Tablo 3.48: Tarafların İşbirliğinin Sanayiye Sağladığı Yararlar Bakımından Değerlendirilmesinin ANOVA ile Karşılaştırılması.....	266
Tablo 3.49: Tarafların İşbirliğinin Devlete Sağladığı Yararlar Bakımından Değerlendirilmesinin ANOVA ile Karşılaştırılması.....	269
Tablo 3.50: Tarafların İşbirliğinden Oluşabilecek Potansiyel Zararlar Bakımından Değerlendirilmesinin ANOVA ile karşılaştırılması.....	272
Tablo 3.51: Tarafların İşbirliğinde Devletten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin ANOVA ile karşılaştırılması	275
Tablo 3.52: Tarafların İşbirliğinde Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşlerinin ANOVA ile Karşılaştırılması	278
Tablo 3.53: Tarafların Mevcut İşbirliği Uygulamalarına Yönelik Algı ve Beklentilerinin ANOVA ile Karşılaştırılması	281
Tablo 3.54: Tarafların Başarı Faktörlerini ve Kısıtlarının ANOVA ile Karşılaştırılması.....	284

ŞEKİLLER ve GRAFİKLER LİSTESİ

Şekil 1.1: İnovasyonun Kavramsal Çerçevesi.....	62
Şekil 1.2: Bölgesel İnovasyon Sistemi Yoluyla Bölgesel Kalkınma	69
Şekil 1.3: Doğrusal İnovasyon Modeli	77
Şekil 1.4: Doğrusal İnovasyon Modelinde Üniversite - Sanayi - Devlet Arasındaki Klasik İlişki.....	77
Şekil 1.5: Devletçi Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliği Modeli.....	83
Şekil 1.6: Liberal Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliği Modeli.....	83
Şekil 1.7: Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliğinde Üçlü Sarmal Modeli	84
Şekil 2.1: Türkiye’deki Kalkınma Ajansları	113
Grafik 2.1: Faaliyette Bulunan Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki İhracat Payı..	121
Grafik 2.2: Sektörlerine Göre Faaliyette Olan Ar-Ge Merkezleri.....	126
Grafik 2.3: Ar-Ge Harcamalarının GSYİH’ye Oranı	127
Grafik 2.4 : Gerçekleştiren Sektörler Bazında Ar-Ge Harcamaları	127
Grafik 2.5: TPE Tarafından Verilen Patent Tescillerinin Yıllara Göre Dağılımı	129
Grafik 2.6: Türkiye Kaynaklı Bilimsel Yayın Sayısı	134
Grafik 2.7: Türkiye’de Milyon Kişi Başına Düşen Bilimsel Yayın Sayısı	134
Grafik 2.8: Bilimsel Yayın Sayısı Bakımından Türkiye’nin Dünya Sıralamasındaki Yeri.....	135
Grafik 2.9: Ar-Ge Harcamaları – Dünya	168
Grafik 2.10: Seçilmiş Ülkelere Göre Yüksek Teknoloji İhracatı Gelişimi.....	171
Grafik 2.11: Sözleşmesi Yapılan San-Tez Projelerinin Sektörel Dağılımı.....	185
Grafik 2.12: Firmalara Verilen TEYDEB Destekleri Tutarının İllere Göre Dağılım Yüzdesi	186

GİRİŞ

Yaşadığımız yüzyılın en önemli aktörü “bilgi”dir. Bilgi; insanları, toplumları ve ülkeleri fazlasıyla etkileyerek çok yönlü bir değişim sürecine itmiştir. Bu değişim yeni oluşumları beraberinde getirirken, geleneksel yapıları da değiştirerek bölge, kalkınma ve bölgesel kalkınma kavramlarının yeniden şekillenmesine yol açmıştır. Günümüzde hem sosyal bilimlerin hem de siyasetin merkezinde yer alan bu kavramlar, toplumun ve ekonominin yeniden yapılandırılmasına sebep olmuştur. Bu çerçevede ekonomik kalkınma konusundaki yaklaşımlarda da, bölgesel kalkınma kavramı ön plana çıkmıştır. Bölgesel kalkınma kavramına yeni bir bakış açısı getiren bilgi eksenli dinamik süreç ile bölge-üniversite-devlet- ekonomi-şirket-birey ilişkileri yeniden tanımlanmış, bölgelerde yeni işbirliklerine gidilmiş, yeni kavramlar, yeni oluşumlar gündemdeki yerini almıştır. Bu yeni kavramlardan en önemlisi “inovasyon”dur. Bilginin kazanılmasında; sürdürülebilir ve güçlü bir ekonomik büyümenin, küresel rekabet gücünün ve toplumsal refahın artırılmasında inovasyon önemli bir olgu haline gelmiştir. Bilgi üretiminde yaşanan değişimle 1970’lere kadar dünya üzerinde etkisi olan sıralı ve uzun zaman alan dolaylı ilişkiler ağı olarak bilinen “lineer (doğrusal) inovasyon” modeli yerini günümüzde daha hızlı sonuç alınan ve tüm tarafların doğrudan etkileşim içinde olduğu “lineer olmayan inovasyon modeli’ne bırakmıştır. Lineer olmayan inovasyon modeliyle birlikte yüzyıllardır gelenekselleşmiş yapılar yeni arayışlar içerisine girmişlerdir. Bu arayışlar; kümelenme, yenilikçi çevre, bölgesel inovasyon sistemleri, yeni sanayi odakları, öğrenen bölgeler, üçlü sarmal modeller (Triple Helix) networkler ile bölge içi ve bölge dışı etkileşimleri de beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda bölgesel kalkınmanın aktörü olan üniversitelerle yapılacak işbirlikleri önem kazanmıştır.

Gelişmiş sanayisi olan ülkeler Ar-Ge, teknoloji edinme, teknolojiyi geliştirme ve inovasyona verdikleri önemle; insan kaynakları ve tam zamanlı araştırmacı sayısı gibi alanlarda belirgin gelişmelerin oluşmasına fırsat vermişlerdir. Bu kapsamdaki çalışmaların büyüklüğüne, yayılmasına ve sürdürülebilirliğine bağlı olarak da ulusal bir kültür haline gelmiş Ar-Ge yoğun, yüksek yenilikçilik becerisi ve bunların sonuçları olarak yüksek katma değerli üretim ülkelerin teknolojide ciddi büyüklükte yol almalarına sebep olmuştur. Teknolojide bir taraftan dışa bağımlılık engellenmeye

çalışılırken; diğer taraftan araştırma, teknoloji geliştirme ve inovasyon kültürü de geliştirilerek bilgi toplumuna doğru bir geçiş sürecine odaklanılmıştır. Ar-Ge için gerekli olan insan kaynakları ve alt yapısı bulunan üniversiteler, inovasyon yapmak isteyen şirketler için etkin bir kaynak olmuştur. Bu sebeple yapılan işbirliği her iki taraf için de fayda sağlamaktadır. Bu fayda ulusal kalkınmayı, özellikle bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkilemektedir. Gelişmiş ülkeler katma değeri yüksek yeni teknolojiler üretebilmek, üniversitelerde yapılan çalışmaları sanayiye, sanayideki pratik bilgiyi üniversiteye aktarabilmek için üniversite-sanayi-devlet işbirliğine büyük önem vermektedirler. Üniversite- sanayi işbirliği, üniversitelerin ve sanayilerin yaptıkları yenilikçi çalışmalarla, istihdam fırsatlarını artırarak ekonomik üstünlükler sağladıkları ve böylece birbirlerini destekledikleri bir süreci ifade etmektedir. Küresel rekabetteki artış, üniversite- sanayi işbirliğinin gelişmesini ve gelişmekte olan bölgelerdeki girişimcilik faaliyetlerinin güçlendirilmesini kaçınılmaz hale getirmektedir. İşbirliğinde sağlanan başarılar ulusların gelişmişliklerinde de çok etkili olmaktadır. Bu sebeple; akademik, idari ve siyasi çevrelerin en çok tartıştıkları konular arasında üniversite-sanayi işbirliği gelmektedir. Artık geleneksel noktada Üniversitelerin temel misyonu olan eğitim faaliyetlerine araştırma faaliyetlerinin eklenerek sosyal kalkınmaya katkı sağlanması, girişimci üniversite kavramını gündeme taşımakta ve üniversitelere ulusal inovasyon sisteminde aktif rol biçilmesinden bahsedilmektedir. Bölgesel kalkınmanın en önemli aktörü olan üniversitelerin bilgi üretmesi, toplumla bütünleşen çalışmalar yapması, özellikle bölgelerinde girişimci, öğrenen kurumlar olmaları istenmektedir. Bütün bu çalışmalar neticesinde üniversite ve sanayinin bölgesel ekonomik kalkınmayı hızlandırmak için işbirliği içinde çalışması zorunluluktur. Bu araştırma ile bölgesel kalkınma açısından üniversite-sanayi işbirliği inovasyonun etkisiyle bütünleştirilerek, dünyada ve Türkiye’de bu yapılanma incelenmekte Konya ili özelinde konu uygulamalı bir çerçevede ele alınmaktadır. Araştırmanın amacı, bölgesel kalkınmada üniversite-sanayi işbirliğinin, ülkemizde ve Konya ilinde mevcut politika ve uygulama biçimlerinin, sanayinin (Konya’daki sanayi sektörü çalışanları) ve üniversitenin (Konya’da bulunan dört üniversite’deki akademisyenler) algı ve beklentilerinin etkili bir biçimde nasıl kurulabileceğini belirlemektir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bölgesel kalkınma ve üniversite-sanayi işbirliğine yönelik kavramsal çerçeve incelenmektedir. Bu bağlamda bölge ve kalkınma kavramları üzerinde durularak, kalkınma kavramının kapsamı, ekonomik kalkınma teorileri ele alınmaktadır. İkinci bölümde Türkiye’de bölgesel kalkınmada üniversite-sanayi işbirliği sürecine yer verilmektedir. Türkiye’de bölgesel kalkınmanın tarihsel süreci, uygulanan bölgesel kalkınma politikaları, bölgesel kalkınmayı etkileyen kurumlar bu bölümün ana başlıklarını oluşturmaktadır. Son bölümde ise bölgesel kalkınmada üniversite-sanayi işbirliği konusu Konya ilinde yürütülen bir alan araştırmasına ve araştırmanın sonuçlarına göre değerlendirilerek, üniversitelere ve sanayiye yönelik önerilerde bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞBİRLİĞİNE YÖNELİK KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bölgesel kalkınma, sanayileşmenin belli bölgelerde toplanması sonucu oluşan dengesizliği ortadan kaldırmak amacıyla, sosyo-ekonomik anlamda gelişmişlik sürecini tamamlayamamış olan ülke içindeki bölgelerin geliştirilmesini sağlayarak uygulanan planlama, yönlendirme, destekleme ve uygulama faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır (Paksoy ve Aydoğdu, 2010: 114; Yağcı ve Yavuz, 2010: 597). Kalkınmanın ekonomik göstergeleri, refah, yaşam standartları ve gelir seviyesindeki farklılıklar olarak ifade edilmektedir. Sürdürülebilirliğin desteklenmesi, yerel yönetimlerin cesaretlendirilmesi, kültürel farklılıkların ön plana çıkması, sosyal farklılıkların azaltılması, ve istihdamdaki artış bölgesel kalkınma kavramının kapsamında şekil bulmaktadır (Pike vd. 2007: 1254-1255; Hudson, 2007: 1156). Dünyada küreselleşme süreci ile birlikte bölgesel kalkınma politikaları, uygulamaları ve teorileri yeni yaklaşımlarla değişim göstermiştir. Bu süreçte inovasyonun öneminin anlaşılması, kalkınmanın içsel dinamiklerini harekete geçirmiştir. Bölgesel kalkınmada inovasyonu, önemli bir araç olarak kullanan modellerin gelişmesiyle beraber inovasyon küresel ekonominin bir parçası olmuş ve bölgeler inovasyon performanslarına göre değerlendirilmiştir. Bu bağlamda bölgedeki aktörlerin rolleri belirlenmiş, eğitim, araştırma ve inovasyon üçlüsünün entegrasyonu gündemdeki yerini almıştır. Günümüzde üniversiteler, devlet kurumları ve sanayi bölgesel kalkınmanın en önemli bileşenlerini oluşturmaktadırlar. Üniversite-sanayi işbirliği kavramı, toplumların kalkınma çabalarının başarıya ulaşması açısından stratejik bir önem taşımaktadır. Bilgi temelli yönetim şekli ve kalkınmanın temeli, bölgesel aktörlerin bölgedeki etkileşimi ve bölgeye uyumu üniversite- sanayi işbirliği ile gerçekleşmektedir (Kaldırımcı ve Akdoğan, 2007:106). Üniversite- sanayi işbirliği kavramı bölgenin inovasyon sürecinde önemli bir sosyal oluşum olarak nitelendirilmektedir.

1.1. Bölge ve Kalkınma Kavramları

Bölgesel kalkınma teorisyenlerince farklı şekillerde tanımlanan bölge ve kalkınma kavramlarına yönelik ilk yaklaşımlar Christaller (1933) ve Lössch (1954) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bazı teorisyenler dünyada yaşanan bölgesel dengesizlikleri, buna bağlı olarak yaşanan süreci anlamaya çalışırken, Christaller ve Lössch'ün Merkezi Yerler Teorisi'ne göre bölgeler, merkezi yerlerin ve şehirlerin hiyerarşik sistemleri şeklinde ifade edilmiştir. Buna göre; bir şehrin bölgesel kalkınmadaki derecesi o şehirdeki ürünlerin çeşitliliği ile belirlenmektedir (Dawkins, 2003:133). Kalkınma kavramını politik, ekonomik ve sosyal yapıyla ilişkilendiremeyen Frederick Nixon'da kalkınmayı ahistorik ve apolitik olarak tanımlamıştır. Marks kalkınmayı tarihsel süreçteki değişimlerle açıklamaya çalışırken, Milner, o dönemdeki hükümet faaliyeti olarak değerlendirmektedir (Nixon, 1984: 87; Aktaran, Yavilioğlu, 2002a: 60). II. Dünya Savaşı'ndan sonra önemi daha çok anlaşılmaya başlanan bölge ve kalkınma kavramları ekonomik, politik, sosyal ve kültürel değişimlerle dönüşüme uğramıştır.

1.1.1. Bölge Kavramı

Günümüzde bölge kavramı; sözlük anlamıyla, idari sınırları olan, ekonomik bütünlüğü bulunan, toprak, iklim ve bitki örtüsü özelliklerinin benzerliği olan veya üzerinde yaşayan insanların aynı soydan gelmiş olmalarına göre belirlenen toprak parçası olarak nitelendirilmektedir. Son zamanlarda yaşanan küreselleşme ve bölgesel bütünleşmeler bağlamında, ekonomik, sosyal ve politik değişimler, geleneksel bölge kavramını tartışmaya açmıştır. Bölge; geleneksel anlayışta, yan yana gelmiş yerel birimlerin bölgesel bütünlüğü ile oluşan, ulus devlet dışına kapalı, ulus devletin denetiminde, sınırları çizilmiş bir birim olarak tanımlanmaktadır. Küresel anlayışta ise bölge; ilişki ağı ile belirlenen, mekânsal süreklilik koşulu olmayan, uluslararası ilişkilere doğrudan açılan, sınırları değişken bir birim olarak ifade edilmektedir. İlişkiler ağının niteliği, niceliği ve ilişkilerin yoğunluğu bölgenin gelişmişliğini göstermektedir (Paksoy ve Aydoğdu, 2010: 116).

Ildırar (2004:8)' göre; bölge sınırları oldukça güç çizilebilen, etimolojik kökleri latince "regio: çevre-alan" anlamına gelen bölge çok boyutlu kavram olarak

değerlendirilmektedir. Tekeli (2011a:173)'e göre; bölge kavramı, coğrafi mekânı belirli parçalara ayırma olarak değerlendirmenin yanında, özellikleri olan bir ayırma olarak nitelendirilmektedir. Kavramın daha iyi anlaşılması için, mekânı belirli parçalara ayırmayı ifade eden diğer terimlerle arasındaki farkı incelemek gerekmektedir. Örneğin saha (area), zone, mekân (space) kavramları ile, tanımlan bölge (region) kavramları arasında farklılıklar bulunmaktadır. Keleş (2013:309)'e göre; bölge kavramı, çeşitli kavramlar karşılığında veya çeşitli kavramlarla birlikte kullanılabilir. Bazen bir sokak, bir mahalle, bir il, birkaç ilden oluşan yörelere, birkaç ülkenin oluşturduğu kara parçası ve hatta kıta'lara "bölge" adı verilmektedir. Son zamanlarda, bölgeleri yapay sınırlarından soyutlamak için, bölge yerine, "mekân" (space) sözcüğünün kullanıldığı görülmektedir. Schmitt-Egner (2002:181-182)'e göre; bölge kavramı ulus altı, ulus üstü ve uluslar arası anlamlarından farklı, temelde toprağa dayanan, orta ölçekte bir kavram olarak nitelendirilmektedir. Bölgenin temel özellikleri arasında bölgenin mekânı, fonksiyonu, ölçeği ve konusu yer almaktadır. Mekân kavramının aksine zamana ve insana bağımlı olmayan bölge, insanlar tarafından oluşturulup, sosyal ve siyasal etkileşimlerin tarihsel bir ürünü olmaktadır. Bölgenin disiplinler arası kullanımında siyaset bilimi bölgeyi bir eylem birimi olarak düşünürken, bölgesel çalışmalar ve coğrafya, bölgeyi bir eylem alanı olarak incelemektedir. Nitelik ve nicelik yönünden değerlendirilen bölge kavramı, mekânda ortaya çıkan dengesizliklere konu olmakta ve ölçek görevi görmektedir (MGK, 1993: 16). Bölge kavramı; coğrafi bölgeler (kıyı bölgeleri, dağlık bölgeler vb.), kültürel bölgeler (dil, din, etnik çoğunluk), tarihsel bölgeler (tarihteki ortak kökenler, örneğin "eski" sınırlar), yerleşim ve yoğunluğa göre bölgeler (merkezi bölgeler-çevre bölgeler, yüksek nüfus yoğunluklu bölgeler-düşük nüfus yoğunluklu bölgeler) olarak ele alınabilmektedir (Ildıran, 2004: 8).

Bölge kavramı bilim dallarına göre de farklı şekillerde incelenebilmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde bölgeler coğrafi ve ekonomik farklılıklarıyla aşağıdaki şekilde ele alınabilir:

a) Coğrafi Olarak Bölge Kavramı: Coğrafya, yeryüzünün bütünü insan-doğal ortam arasındaki etkileşimlere ve iletişime dayalı olarak inceleyen bilim dalı olarak tanımlanmaktadır. Yeryüzü doğal ve beşeri özellikler açısından farklılık

gösterdiği için, belirli bir sistematik dâhilinde bölgelere ayrılmaktadır (Taş, 2006: 186). Atalay ve Mortan (2003:8)'e göre bölge; iklim, yüzey şekilleri, ekonomik etkinlikler açısından kendine özgü benzerlik sağlayan en büyük coğrafi birim olarak ifade edilmektedir. Bu noktada coğrafi açıdan bölge kavramı, değişik anlamlarda ve farklı boyutlar için kullanılmaktadır. Bu yaklaşımla kavram; birkaç yerleşme birimini, ya da bir iki ili içerdiği gibi, çok defa ülkenin daha geniş bölümleri için de kullanılmaktadır. Bir ülke, bölgelere ayrılırken çoğunlukla coğrafi ölçütler düşünülmektedir (Taneri, 1986: 19). Bir kıt'a bölgelere ayrılabilceği gibi, bir ülke kendi içerisinde de farklı bölgelere ayrılmaktadır. Avrupa'nın Akdeniz Bölgesi, Alp Dağları Bölgesi, Orta Avrupa Bölgesi, Balkan Ülkeleri gibi kıt'a genelinde ayrılan bölgeler içerisinde birçok devlet vardır. Bu devletler arasında farklı siyasî yönetim biçimleri olsa bile beşerî ve ekonomik etkinlikler yönünden benzerlikler bulunmaktadır (Atalay ve Mortan, 2003: 8).

b) Ekonomik ve İdari Anlamıyla Bölge Kavramı: Bölge kavramı, yönetsel anlamda, bir yönetim kademesi ve bir yerel yönetim birimi olarak tanımlanabilmektedir. Bölge, bir ya da daha fazla sayıda özellikle tanımlanmasının yanında belirli bir alanda yaşayan insanların tümüne yönelik kavramlarla da ifade edilmektedir. Bu durumda idari ve ekonomik amaç çerçevesinde etnik, kültürel ya da dilsel özellikler (örneğin Fransa'da Provence bölgesi), sınıî ya da kentsel gelişme (örneğin Ruhr bölgesi), yönetsel birimler, ekonomik uzmanlaşma (örneğin Kuzey Amerika'nın pamuk kuşağı), uluslararası politik ilişkiler (örneğin Ortadoğu) bölgenin özellikleri olarak ele alınabilmektedir (Özel, 2003: 98-99). Bölge kavramı; uzun mesafeli transit bölgeler, belirli sektörlerin hakim olduğu bölgeler (tarım, sanayi, turizm, vb.), ortak bir yerleşim alanının ekonomik yapısından etkilenen bölgeler (Akdeniz ülkeleri, Baltık ülkeleri vb.) bir komşu devletle sınır olan ve o ülkeyle ekonomik etkileşimde bulunan bölgeler şeklinde de nitelendirilebilmektedir (İldırar, 2004: 8). Bölge kavramının ekonomik analizlerde göz önünde tutulması, bir ihtiyaçtan doğmaktadır. Bu ihtiyacın iktisatçılarca anlaşılması, bölge iktisadi araştırmalarını hızlandırmaktadır (MGK, 1993: 16).

Bölge kavramı birçok alanda farklı anlamlar kazanmasının yanı sıra bölge türlerinde de farklı ayrımlara gidilebilmektedir. Bölge sınırlarının çizilmesinde,

coğrafi, ekonomik, toplumsal, yönetsel ölçütler ve bazen de bunların birden çoğu kullanılabilir. Bu noktada bölge, ekonomik gelişme seviyelerine ve amaçlarına göre ele alınabilmektedir:

a) Ekonomik Gelişme Seviyelerine Göre Bölgeler: Ekonomik gelişme seviyelerine göre bölgelerin değerlendirilmesi ekonomik ve idari anlamıyla bölge kavramı'nın değerlendirilmesinden daha pozitifdir. Çünkü bölgeler belirli bir gelişme süreci içinde ele alınmaktadır (MGK,1993: 20). Bölgenin şehir kadar küçük, ülke kadar çok geniş olmaması ekonomik açıdan planlama ve analizinin daha kolay olmasını sağlamaktadır (Casellas and Galley, 1999:551-558). Son yıllarda, bölgelerin gelişme aktörü konumuna gelmesi, küresel düzeyde üstlendiği ekonomik ve siyasi rolden kaynaklanmaktadır. Bölgenin; bölge içinde yönetsel anlamda; bölge dışında, bölgelerarası (ulus içi ve uluslararası) rekabette üstleneceği rol bölgesel organizasyonda vizyon oluşturması için önemli bir olgudur (DPT, 2000c: 8).

Bu çalışma çerçevesinde ele alınan ekonomik gelişme seviyelerine göre bölgeler, gelişmiş bölgeler, az gelişmiş bölgeler ve potansiyel gelişme bölgeleri olmak üzere üç grupta incelenmektedir:

Gelişmiş Bölgeler: Gelişmiş bölge, gelir seviyesi ve gelir artış hızı itibariyle ülke ortalamasının üstünde olan bölge türü olarak tanımlanmaktadır. Bu bölgenin gelir seviyesi ve gelir artış hızı yüksektir. Benzer şekilde bölgedeki nüfusun ortalama kültür ve eğitim düzeyi de yüksektir. Eğitim, sağlık, yol, su ve elektrik gibi altyapı yatırımları yeterli seviyede olup, Sosyal göstergelere göre de bölge, gelişmiş bir özellik taşımaktadır (MGK, 1993: 21; Ildırar, 2004: 12).

Az gelişmiş Bölgeler: Dünya ekonomisinin temel meselelerinden biri olan az gelişmişlik kavramı etkisi itibariyle dünya nüfusunun yarısını, sorumluluk olarak ta tamamını ilgilendiren, iktisadi, sosyal ve kültürel boyutu itibariyle oldukça önemli olan bir kavramdır (Karagül, 2010: 72). Az gelişmiş bölgelerin; sosyal ve ekonomik göstergeler açısından başka bölgelerle karşılaştırıldığında iktisadi avantajları bulunmamaktadır. İş gücünün istihdam imkânları sınırlı olmakla beraber altyapı yatırımları yetersizdir. Sosyal ve kültürel göstergeler bakımından da bölgenin gelişmişlik derecesi düşüktür. Gelir seviyesi ve gelir artış hızı, diğer bölgelerin gelir

seviyeleri ve gelir artış hızlarından düşüktür (MGK, 1993: 21). Sonuç olarak; her ülkede olduğu gibi, az gelişmiş bölge, diğer bölgeler arasında sosyal ve ekonomik dengesizliklerin bulunduğu bir bölge olarak nitelendirilmektedir. İngiltere’de Galler, İskoçya ve Güneybatı bölgeleri yeterince gelişmemiş bölgelerdir. Aynı şekilde İtalya’nın güneyi, İsveç, Norveç ve Finlandiya’nın kuzeyi, Hollanda’nın doğusu, Fransa’nın güneyi ve güneybatısı, Almanya’nın doğusundaki bölgeler Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğusu bu bölgelere örnek olarak verilebilmektedir (Ildırar, 2004: 12; Karadağ, 2011: 8).

Potansiyel Gelişme Bölgeleri: Gelir seviyesi itibariyle ülke ortalamasının altında olan hızlı ülke ortalamasının üstünde olan bölgeler, potansiyel gelişme bölgeleri olarak tanımlanmaktadır. Bu tür bölgelerin gelişme potansiyeli bulunmaktadır. Ancak bu potansiyel uzun süre harekete geçirilemediği için, bölge az gelişmiş niteliğini kazanmaktadır (Ildırar, 2004: 12). Bölgedeki kaynakların yeterince değerlendirilememesinin yanı sıra, bölgeye özel ve/veya kamu yatırımları da çekilememektedir. Mevcut işgücü kaynaklarından yeterince faydalanılamaması sonucu bölge az gelişmişliğini sürdürmekte ancak gelişmesine de devam ettirmektedir (MGK, 1993: 22).

b) Amaçlarına Göre Bölgeler: Bu sınıflandırmaya göre bölgeler homojen bölge, polarize(kutuplaşmış) bölge ve plan bölge olarak üçe ayrılmaktadır. Bir ülkedeki yerleşim merkezlerinin mevcut gelişme düzeyinin göz önüne alınmasıyla saptanan bölgeye “homojen bölge” yerleşim merkezleri arasındaki ilişki yoğunluğunun dikkate alınması sonucunda belirlenen bölgeye polarize bölge, bölge plânlarının uygulandığı alanlar bütününe “plân bölge” denilmektedir (Özgür, 2010: 11). Buna göre:

Homojen Bölgeler: Amaçlarına göre bölge ayrımının ilki, homojen(türdeş) bölgelerdir. Homojen bölge, her birimin özellikleri birbirine benzeyen mekân parçası olarak ifade edilmektedir (Keleş, 2013: 309). Homojen bölge, bir ülkede bölgeler arası gelişmişlik farkının azaltılması politikalarını içermektedir (DPT, 2000c: 64). Bölgesel kalkınma ve bölgesel analiz ile ilgili tüm çalışmalara, homojen bölgenin saptanması ile başlanmaktadır (Kılıç ve Mutluer, 2004: 23). Sonuç olarak homojen bölge, ekonomik ve coğrafi durum, gelir seviyesi, üretilen mal ve hizmetlerin cinsi,

nüfusun sosyal ve ekonomik özellikleriyle birbirine yakın olan birimlerden meydana gelmektedir. (MGK, 1993: 18). Homojen bölgenin belirlenmesi, benzer ve aynı doğrultudaki kriterlerle ulaşılan istatistiksel araştırmaların yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Kutuplaşmış (Polarize) Bölgeler: İkinci tür bölgeler, kutuplaşmış (polarize) bölgelerdir. Kutuplaşmış bölgeler, bir yerleşke içinde, birbirine bağlı kutuplaşmış kümeleri tanımlamaktadır (Keleş, 2013: 310). Buna göre; kutuplaşmış ögeler arasında işlevsel ilişkiler bulunmaktadır. Polarize bölge, büyük kent (metropol), orta büyüklükte kent, kasaba ve köy gibi bir yerleşim kademeleri şeklindedir. Cazibe merkezi konumundaki bölge merkezinden en alt birimlere kadar bir hiyerarşik yapı mevcuttur. Diğer bir ifadeyle, polarize bölge bir kutup ve bu kutbun etkisi altındaki yerleşim merkezleri arasındaki ilişkiyi gösteren bir kavram olarak değerlendirilebilmektedir (Safi, 2001: 3; Aktaran: Ildıran, 2004: 10-11). Bu doğrultuda kutuplaşmış bölgelerde, yerleşme düzeninde kademeler vardır. Yerleşim birimleri bu kademelere göre ülkeye dağılmaktadır (Çukurçayır vd., 2010: 619).

Planlama Amaçlı Bölgeler (Plan Bölge): Bu bölgeler, birlik, bütünlük, uyum sağlamak ve daha çok ekonomik kalkınma planlarının uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla tanımlanmış bölgelerdir. Ulusal kalkınmayı planlayanlar ve bölge planlayıcıları, bu tür bölgeleri bir araç olarak kullanarak; planlama açısından, uygulamaları kolaylaştırmak, ekonomik kararlar arasında tutarlılık sağlamak, planın hedeflerini saptamak bakımından söz konusu bölgeleri seçmektedirler (Keleş, 2013: 310). Bu kapsamda; planlama yapılması, planlama yapılan bölgelerdeki ilişkileri değiştirerek, planlama sonunda ulaşılmaması beklenen hedeflerin belirlenmesinin sağlanmasını amaçlamaktadır (Tekeli, 2011a: 176-177). Dolayısıyla bölge sınırını plan hedefleri belirlemektedir. Yatırımların en iyi şekilde yapılacağı bölgeler olan plan bölgelerin belirli bir iktisadi yapıya sahip oldukları yatırım imkânları açısından elverişli oldukları bilinmektedir.

1.1.2. Kalkınma Kavramı

Kalkınma; insan yaşamının maddi ve manevi alanda ilerlemesi, toplum refahının artması, ülkenin ekonomik, toplumsal, siyasal rollerinin gelişmesi olarak

ifade edilmektedir. Toplumların gelişim sürecine uygun olarak, farklı dönemlerde değişik anlamlar kazanan bu kavram, sanayileşme, modernleşme, ilerleme, büyüme ve yapısal değişme gibi kavramlarla beraber kullanılmıştır. Kalkınma bazen sanayileşmenin, bazen büyümenin bazen de modernleşmenin yerine kullanılmaktadır (Yavilioğlu, 2002a: 59). Ekonomik ve sosyal yönleriyle kalkınma, bütünsel bir süreci ifade etmektedir (Güven,1995:1). Küresel iktisadi kalkınma uygulamaları bakımından ülkeler; doğal kaynak zenginlikleri tarafından desteklenen kaynak-temelli modelle, ekonomik olarak gelişmiş ülkelerle yakın ekonomik ilişkileri ve onlara olan yakınlığı tarafından belirlenen bağımlılık modeliyle ve inovasyon tarafından yönlendirilen inovasyon-temelli modelle değerlendirilmektedir. Dünyada gelişmiş ülkeler, inovasyon-odaklı modeli tercih etmektedirler. Bu ülkelerin genel inovasyon endeksleri diğer ülkelerin inovasyon endekslerinden daha yüksek, bilimsel ve teknolojik ilerlemeye yaptıkları katkı oranları %70 ten daha fazla, Ar-Ge girdilerinin GSYİH (Gayri Safi Yurt İçi Hasıla) içerisindeki payı %2'nin üstünde ve diğer ülkelerin teknolojilerine olan ihtiyaçları da %20 nin altındadır (Qimiao vd., 2009: 18). Kalkınma, az gelişmiş bir toplumda iktisadi ve sosyo-kültürel yapının değiştirilmesi, yenileştirilmesi olarak da tanımlanmaktadır. Kişi başına düşen milli gelirin artması, üretim faktörlerinin etkinlik ve miktarlarının değişmesi, sanayi kesiminin milli gelir ve ihracat içindeki payının artması, kalkınmanın temelini oluşturmaktadır (Han ve Kayan, 2012: 2). Kalkınma toplumsal yapının siyasal otorite tarafından belli politikalarla etkinleştirilmesinin yanı sıra ekonomik açıdan kişi başına üretimin sürekli genişleyerek ve hızlı biçimde artırılması olarak algılanmaktadır (MGK, 1993: 27). Büyüme ve kalkınma, birbirleriyle çok fazla karıştırılan kullanılan kavramlar arasında bulunmaktadır. Birbirleriyle ilişkili olmakla birlikte bu iki kavram arasında önemli ayrımlar bulunmaktadır. Büyüme, nicel bir olgu olup ekonomide toplumsal sınıfların, bölgelerin ya da tüm ülkenin gelir artışını ifade etmektedir. Bu gelir artışının herkese ve her faaliyet kesimine yansımaları beklenmemektedir. Büyüme, herkes için bir refah artışı anlamına gelmediği gibi, ekonomik ve sosyal yapılarda zorunlu olarak bir değişikliği de içermemektedir. Oysa kalkınma, nitel bir değişmeyi, ekonomik ve toplumsal yapıların birbirleriyle uyumlu olarak belli hızlarda, sorunları çözerek oluşmasını anlatmaktadır (Güven, 1995: 4-5).

Kalkınma kavramına, toplumların gelişim sürecine uygun olarak, farklı dönemlerde değişik anlamlar yüklenmiştir. Her çağda, her topluluk bir şekilde “kalkınma” arayışı içerisinde olmuştur. Kalkınma, tarih boyunca ülke politikalarının temel hedefi olmuştur. Toplumların, ekonomik, düşünsel, siyasal, yönetsel ve kültürel kapasitelerine göre kalkınma arayışı her toplumun kendine özgü yöntemleriyle devam etmiştir (Çukurçayır vd., 2010: 617). Arndt, Nixon’ın kalkınma kavramıyla ilişkili ahistorik ve apolitik yaklaşımına karşı çıkararak, tarihsel izlenimleriyle kavrama farklı bir içerik, anlam kazandırmaya çalışmıştır. Arndt klasik iktisatla ve dolayısıyla Adam Smith’le başlayarak, Smith’in kalkınma kavramına bakış açısını incelemiştir. Smith, İngiltere’nin sanayileşmesini kalkınma kavramıyla değil, maddi ilerleme kavramıyla açıklayarak İngiltere’nin zenginleşme ve ilerlemeye yönelik iyileşmesinden bahsetmiştir (Yavilioğlu, 2002a: 60). Smith, Ulusların Zenginliği adlı eserinde maddi ilerlemeyi sermaye birikimine, bu birikimi de zengin sınıflardaki para artırma eğilimine göre düşünmüştür (Smith, 1985: 276-280). Maddi ilerleme, Smith’den İkinci Dünya Savaşı’na kadar tüm iktisatçılar tarafından Batı’nın iktisadi kalkınması olarak adlandırılan olguyu açıklamada kullanılan bir ifade olmuştur.

II. Dünya Savaşı’ndan sonra kalkınma konusu gündeme gelmiş ve birçok iktisatçının, bilim adamının dikkatini çeken bir kavram olarak literatüre geçmiştir. Sanayileşmemiş ülkelerin ekonomik kalkınması literatürde geniş yer tutmaya başlamıştır (Uzay, 2005: 15). Bu kapsamda II. Dünya Savaşı’ndan sonra Alman ve Japon ekonomilerini yeniden inşa etmek üzere hazırlanan Marshall Planı’nın başarılı olmasıyla, bu yeniden inşa sürecine diğer uluslararası toplumlar da katılmaya başlamıştır. “Kalkınma on yılı” olarak tanımlanan 1960’lar, 19. yüzyılda bağımsızlıklarını kazanmış fakat ekonomik bakımdan geri kalmış Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkeleri için kalkınma programları üzerinde odaklanılan yıllar olarak tarihte yerini almıştır. Fakat uluslararası düzeydeki bu çabalar bağımsızlıklarını yeni kazanmış ve ekonomik yönden geri kalmış ülkelerde başarılı olamamıştır (Tümertekin ve Özgüç, 2005: 84). 1960’lı yıllarda, kalkınma ve gelişme büyük ölçüde ulusal gelirdeki artışlarla anlatılırken; üretim ve istihdam yapısını tarım dışında sanayi ve hizmet sektörlerine dönüştürmek kalkınmadaki temel amaç

olmuştur. Dolayısıyla bu dönemlerde, ülke refahındaki değişimlerin göstergesi olarak, kişi başına düşen milli gelir ifadesi kullanılmaya başlanmıştır (Doğan, 2011: 54). Bu teoriler ışığında kalkınma kavramı kalkınmışlık ve kalkınmamışlık ikilemi ile ele alınmaktadır. Kalkınma insan merkezli bir yapıda olmakla birlikte kalkınmamışlıkta insanı etkileyen bir yapıya sahiptir. Kalkınma teriminin, çağdaşlık terimiyle aynı kategoride yer alması, ekonomik bir gelişme olarak değil, sosyo-kültürel bir gelişme olarak algılanmaktadır. Milletler Cemiyeti tarafından yapılan yayınlarda ve metinlerde ekonomik kalkınmanın diğer sosyal bilimlerden ayrılarak özerklik kazandığı anlaşılmıştır (Yavilioğlu, 2002a: 62). Kalkınma kavramında, genel büyüme oranı ve ortalama gelir düzeyi kalkınmışlığın tek göstergesi olarak ele alınmamakta, ekonomik olan ve olmayan faktörleri, karşılıklı etkileşimleriyle bir neden sonuç ilişkisi içinde değerlendirmektedir (Tutar ve Demiral, 2007: 67). Söz konusu gelirin nasıl bir yapıda olduğu, hangi kesimlerin katkısıyla üretildiği, kesimler arasında ve mekânda nasıl dağıldığı da gelişmişlik göstergeleri arasında bulunmaktadır (Kaya, 2008: 38). Kalkınma kapsamında dikkate alınması gereken farklı bir alan ise ekonomik kalkınma teorileridir.

Kalkınma kavramı teorileri, iktisadi kuramların ve yaklaşımların teorik içeriklerinden derlenmiştir. Fakat söz konusu teorilerin literatürde kesin bir sınıflandırmasını yapmak mevcut olmamakla birlikte aşağıda kalkınma alanında öne çıkan önemli teorilere yer verilmiştir:

Dengeli Kalkınma Teorileri: Dengeli kalkınma bir denge halini temel alarak, tarımsal hammaddelerle sanayi hammaddelerini, yiyecek ile giyecek, sermaye malları ile tüketim malları, kamu yatırımları ile diğer yatırımlar, ihracat ile iç talep için üretim arasında kurulan bir denge durumunu ifade etmektedir (Yavilioğlu, 2002b: 55; Kaynak, 2011:375). Kalkınma, sosyal sorunları çözerek, sosyal gelişmeyi sağlamaktadır. Kalkınmanın ekonomik ve sosyal yönleriyle bir bütün oluşu, onun dengeli olmasını da zorunlu kılmaktadır (Güven,1995: 7). Dengeli kalkınma teorisi ilk olarak 19. yüzyılın ilk yarısında ulusal sanayinin desteklenmesi ve dışa karşı korunması gerektiğini öne sürerek Friedrich List tarafından ortaya atılmıştır. List, kalkınma ile sanayileşmenin aynı süreçler olduğunu, Alman sanayinin ancak İngiliz rekabetine karşı korunmasıyla Alman ekonomisinin kalkınabileceği ifade etmiştir.

Teori, günümüz kalkınma stratejileri bakımından önemlidir (Han ve Kayan, 2012: 206).

Dengesiz Kalkınma Teorileri: Dengesiz kalkınma teorileri, dengeli kalkınma teorilerine ait olan “piyasada ortaya çıkan dengesizlik durumunun ekonomik ilerlemeyi durduracağı” şeklindeki düşüncenin doğru olmadığı görüşü üzerine ortaya atılmış teorilerdir (Streeten, 1966: 171-172, Aktaran, Yavilioğlu, 2002b: 58). Dengesiz kalkınma teorileri, sermaye kıtlığından çok, girişimciliğin olmamasının kalkınma yolunda ana sorun oluşturduğunu belirtmektedir (Görkemli, 2011: 27). Dengesiz kalkınma teorilerinde bilinçli olarak yaratılacak dengesizliklerle uyarılacak sıçrama ve dalgalanmalar, dinamik bir kalkınma ortamı hazırlayarak iktisadi kalkınmayı hızlandırmakta, bu kalkınmayı gerçekleştirmek için de, dengeden vazgeçilebilmektedir (Han ve Kayan, 2012: 211). Perroux’un “büyüme kutbu” modelinden yola çıkan ve Hirschman’ın “dengesiz kalkınma” yaklaşımını öncü alan bazı iktisatçılar, devlet müdahalesi yokluğundan piyasa güçlerinin serbest bırakılmasının bölgesel eşitsizlikleri artıracaklarını belirtmektedirler (Öztürk, 2006: 32). Tüm bu ifadeler incelendiğinde dengesiz kalkınma teorisini, dengeli kalkınma teorilerinin reel görülmediği için ortaya çıktığı söylenebilmektedir.

Neo-liberal Yaklaşımlar: Az gelişmiş ülkelerin çoğu, mevcut kalkınma teorileriyle hareket ettikleri halde istenilen sonuçları alamayınca yeni bir arayışa girmiş ve neo-klasik serbest piyasa teorileri ileri sürülmeye başlanmıştır. 1980’li yıllarda Peter Bauer, Ian Little, Deepak Lal, Bela Balassa, Julian Simon, Jagdish Bhagwati, Anne Krueger ve Harry G. Johnson gibi ekonomistler neo-liberal kalkınma teorisinin temsilcileri olmuştur. Bu teoriye göre, devlet müdahalesi kalkınmayı engelleyen bir olgudur ve devletin ekonomideki rolünü terk ederek piyasayı kendi iç dinamiklerinin işleyişine bırakması, kalkınmayı da beraberinde getirecektir (Dolun ve Atik, 2006:10-11). İngiltere’de Thatcher ve ABD (Amerika Birleşik Devletleri)’de Reagan öncülüğünde gelişen hareket, devletin rollerinin yeniden sorgulanmasını beraberinde getirmiştir. Söz konusu sorgulama neticesinde yeniden bireyin merkeze alınması, devletin rolünün ise daha kısıtlı hale gelmesi ile sonuçlanmıştır. Bu gelişmeler neticesinde tüm dünyada Neo-liberalizm eksenli politika uygulamaları yaygınlaşmıştır (Güneş, 2009: 27-28).

Doğrusal/Aşamalı Kalkınma Teorileri: Doğrusal/aşamalı kalkınma teorilerinde her toplumun doğrusal bir gelişme çizgisi izleyeceği düşünülmekte, az gelişmişlik, gelişmeye giden yolda geçici bir aşama olarak değerlendirilmektedir. Bu temel varsayım, sadece belirli bir kalkınma yolunu öngörmekle kalmamakta, alternatif bir yolun var olma ihtimalini de dışlamaktadır (Rostow, 1980: 18; Aktaran: Yavilioğlu, 2002b: 60). Rostow, gelişmiş ülkeleri, geleneksel, geçiş, kalkış, olgunluk ve kitle tüketim aşamalarını geçmiş ülkeler olarak nitelendirmektedir. (Dolun ve Atik, 2006: 8).

Bağımlılık Teorileri: Uluslararası bağımlılık teorileri, 1960'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Bu teoriler, üçüncü dünya ülkelerini kurumsal, politik ve ekonomik yapılarının bir yansıması olarak değerlendirmektedirler (Yavilioğlu, 2002b: 61). Üçüncü dünya ülkelerinin yükselen sesi bağımlılık okulu olarak adlandırılmaktadır. Bağımlılık okulunu tanımlayan temel özellik, birbiriyle tamamen farklı düşünceleri taşıyan az gelişmiş ülkeler ile gelişmiş ülkeler arasında süregelen ilişki üzerinde yoğunlaşması ve bu ilişkiyi bağımlılık ilişkisi şeklinde ele almasıdır (Ercan, 2012:125). Az gelişmişlik olgusunu içsel faktörlerden daha çok dışsal faktörlerle açıklayan bu teori, geleneksel kalkınma anlayışındaki içsel faktörlere yönelik alınan önlemlerin toplumların sorunlarını çözmekten ziyade az gelişmişliği daha da arttırdığını savunmaktadır (Doğan ve Öztürk, 2010: 40).

Yapısalcı Yaklaşım: Yapısalcı değişim teorisinin öncüsü Prebisch, kendi kendine yeten bir ekonomi ve içe dönük bir iktisadi kalkınmanın daha doğru bir kalkınma şekli olduğunu savunmaktadır (Doğan ve Öztürk, 2010: 38). Yapısal değişimleri önleyen engellerle ilgilenen yapısalcılar kalkınmanın ana eksenini kabul ettikleri sanayinin finansmanındaki zorlukları araştırmışlar, ilk büyüme ve modernizasyon teorilerine karşılık, iktisadi durgunluğun temel nedeninin sermaye darlığı olduğunu savunarak sermaye darlığının altında yatan nedenlerle ilgilenmişlerdir (Kaynak, 2011: 153). 1980'lerde yapısalcılar yaklaşımlarını değiştirme yoluna gitmişlerdir. Yurtiçi yerli sanayinin gelişiminin teşvik edilmesi ve yapısal koşullara verilen önemin korunmasıyla beraber, devletin talep oluşturması ve yatırım planlamasına ilişkin düşüncelerden uzaklaşmış, uluslararası arenada

bulunan rekabetçi firmalarla baş edebilecek bir girişimci sınıfın meydana getirilmesi ve desteklenmesinin gerekliliğine değinilmiştir (Doğan ve Öztürk, 2010: 39; Kaynak, 2011: 159).

Bütüncül Kalkınma Yaklaşımı: Kalkınma süreci incelenirken, daima iç içe geçmiş olaylarla karşılaşmaktadır. Sermaye ve teknoloji gibi ekonomik faktörlerin, diğer faktörlerin desteği olmaksızın kalkınma olgusunu ortaya çıkarması güç gözükmemektedir. Kalkınma olgusunda, iktisadın da içerisinde olduğu birden fazla faktörün birbirleriyle karşılıklı ilişki kurması gerekmektedir. Bir toplumdaki üyelerin karakteri toplumsal örgütü etkilediği gibi, toplumsal örgüt de bireyleri etkilemektedir. Onun için toplumsal olayların bilimsel incelemesinde bütüncül kalkınma Yaklaşımı daha doğru bir tespit olmaktadır (Pareto, 1919; Aktaran: Yavilioğlu, 2002b: 66).

Eşitlikçi (Egalitarian) Kalkınma Yaklaşımı: Kalkınmanın en önemli unsuru, geleneksel kalkınma teorilerinde eşitsizlik olarak belirtilmektedir. Neo-liberal politikaların gelir dağılımında son zamanlarda, eşitsizliklere yol açması, kalkınma kavramının eşitlikçi gelişme bağlamında ele alınmasına sebep olmaktadır (Kılınç, 2011: 114-115). Küreselleşmeyle beraber yaşanan gelişmeler ülkelerin üzerinde olumlu ve olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Dış ticareti geliştirmesi, çok uluslu şirketlerin artarak uluslararası rekabet koşullarını iyileştirmesi, uluslararası finansmanın serbestçe dolaşımını sınırlayan engelleri kaldırması, yabancı yatırımcı sayısını ve yatırımları artırması küreselleşmenin olumlu etkileri olarak ele alınmaktadır (Karabıçak, 2002: 121). Buna karşın bazı kesimler tarafından küreselleşmenin gelişmekte olan ülkelerde gelir dağılımının daha da adaletsizleşmesine neden olduğu, işsizliği artırdığı, eğitim ve sağlık koşullarını kötüleştirdiği kabul edilmektedir. Eşitlikçi kalkınma yaklaşımına göre kalkınma, hem ekonomik anlamda hızlı gelişmeyi hem de elde edilen gelirin adaletli bir biçimde dağılımını sağlamaktadır (Ercan, 2012: 194).

İnsan Merkezli Kalkınma Yaklaşımı: Kalkınmanın bir amaç olmaktan çıkarak araç haline gelmesi, gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerin insanlarını negatif yönde etkilemiş, insanların toplum içinde bireysel yaratıcılıklarını ve özgürlüklerini kaybetmelerine sebep olmuştur (Doğan ve Öztürk, 2010: 45). İnsan merkezli

kalkınma yaklaşımı, kalkınmayı ölçme ya da analiz etme gibi pozitivist bir eğilimden ve kalkınmanın ne olduğundan daha çok, ne olması gerektiği üzerinde yoğunlaşmaktadır (Ercan, 1995: 400). İnsan merkezli kalkınma yaklaşımına göre, gelir artışı, insanlar için önemlidir ama yaşamlarının toplamı değildir. Bu sebeple kalkınma, gelir ve servet artışının ötesinde bir olgudur. Kalkınma, birçok insan tarafından çok değer verilen tercihler, siyasal, ekonomik ve sosyal özgürlüklerden başlayıp yaratıcı ve üretken olabilme fırsatı edinmeye, kendine saygı duymaya ve insan haklarından yararlanmaya kadar uzanmaktadır (Kaynak, 2011: 97).

Temel ihtiyaçlar Yaklaşımı: Temel ihtiyaçlar yaklaşımı az gelişmişliğin temel nedeni olarak altyapı yetersizliği, nitelikli eleman yetersizliği, kötü yönetim, kalkınma planlarının başarısızlığı piyasaların istikrarsızlığı ve siyasal istikrarsızlık üzerinde yoğunlaşmakta, az gelişmişlik sorununun çözümü için sadece ekonomik büyümenin koşullarını belirlemenin yeterli olmadığını belirtmektedir (Onitiri, 1983: 510-511). Bu yaklaşımın temelinde yatan anlayış, sağlık, eğitim, beslenme, konut gibi temel hizmetlerin direkt olarak sağlanmasının, büyümeyi hızlandırmaya ya da yoksulların gelirini ve verimliliğini artırmaya yönelik alternatif stratejilere göre, mutlak yoksullukta daha çabuk bir azalmaya yol açmasını sağlamaktadır (Thirlwall, 2003: 108; Aktaran: Doğan ve Öztürk, 2010: 49). Temel ihtiyaçlar yaklaşımı bireysel ihtiyaçların karşılanmasından çok toplumsal ihtiyaçları karşılamaya yönelik olarak ele alınmıştır (Ercan, 2012:195). Bu bağlamda, insan kaynaklarının geliştirilmesi, işsizlik sorununun çözülmesi, kırsal kalkınmanın hızlandırılması ve en temel insan ihtiyaçlarının asgari ölçülerde de olsa sağlanması büyük önem taşımaktadır (Braun, 1990: 56-58; Aktaran: Doğan ve Öztürk, 2010: 49). Temel İhtiyaçlara yönelik gelişme stratejisi son zamanlarda Finans ve Kalkınma gibi IMF(International Monetary Fund- Uluslararası Para Fonu) merkezli dergilerde Afrika'nın ya da Asya'nın dünya ekonomisinden dışlanmış ekonomileri için sunulan bir strateji olmaktadır. Yerel kaynakların hareketliliği ile elde edilecek gelişme yerel kaynakların temel ihtiyaçları karşılamak için yeterli olacağını savunmaktadır (Ercan, 2012:197). Kalkınma olgusuna çok yeni bir bakış açısı getirmekle birlikte temel ihtiyaçlar yaklaşımı ekonomik kalkınmayı kendi başına bir amaç olmaktan çıkarıp,

toplumsal refahın gerçekleşmesine hizmet edecek bir araç düzeyine getirmektedir. Bu nedenle bu yaklaşımın pratik olarak uygulanabilirliği söz konusu değildir (Doğan ve Öztürk, 2010: 49).

Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımı: Sürdürülebilir kalkınma “gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmaksızın, bugünkü kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen kalkınma” olarak tanımlanmaktadır (WCED, 1987). Bu yaklaşımın temel tezi, büyümenin, zaman içinde durağan denge haline dönüşmesi halinde ekonomik gelişmenin gelecek yüzyılda sınıra dayanacağıdır. Çökmeyi önlemek için ekonomik büyümenin sürdürülebilir kılınması şarttır. Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının temel amacı, karar vermede ekonomik, ekolojik ve toplumsal boyutları birleştirmektir. Bunun sağlanabilmesi doğal kaynak ve çevre yönetiminde kullanılan ekonomik araçların yönlendirilmesi anlamına gelmektedir (Han ve Kayan, 2012: 255-256).Sürdürülebilir kalkınma kavramıyla vurgulanmak istenen konu, ekonomik büyümenin tek başına yeterli olamayacağıdır. Oluşturulan zenginliklerin ülkeler, bölgeler ve gelir grupları arasında adaletli bir biçimde dağıtılması ve bu süreçte çevresel değerlerin de korunması gerektiğidir. İnsanlığın en önemli zenginlik kaynağı olan doğal çevreyi gözetmeyen, geri döndürülemez biçimde yok eden bir ekonomik büyüme süreci uzun vadede sürdürülemez bir süreçtir. Çünkü bu tür bir süreç bir yandan, fiziki sermaye mallarını arttırırken, diğer yandan doğal sermayeyi tüketmekte, dolayısıyla ülkenin toplam sermaye stoku azalmaktadır (Kaynak, 2011:56).

Endojen Bölgesel Kalkınma Teorisi: Endojen bölgesel kalkınma yaklaşımı bölgelerin kendi öz kaynaklarına dayanarak bölgesel refah sağlayıcı mekanizmaları meydana getirmek, bölgelerin kendi kalkınma süreçlerine egemen olmalarını sağlamaktır. 1980’lerin başından itibaren bölgesel kalkınma teorilerinde önemli revizyonlara gidilmiş, yeni politika ve stratejiler geliştirilmeye başlanmıştır 1990’larda yenilikler ve bilgi akışının teşvik edilmesi, yeni finansal kaynakların oluşturulması, bölgesel programların oluşumu ve uygulamalarında işbirliğine dayalı yaklaşımların desteklenmesine çalışılmıştır (Çetin, 2005: 2). Endojen kalkınma teorisinde, bölgesel aktörler ve kaynaklar, organize olarak, birbirleriyle etkileşim içinde olan bölgesel dinamikleri meydana getirmek için çalışmaktadırlar.

Veblen-Ayres Kalkınma Yaklaşımı: Veblen Ayres kalkınma kuramı, kullanışlı bilginin ilerlemesi ve uygulanması ile ilgilidir. Kurumlar; bireylerin ve toplumun belirli ilişkileri ve işlevleri açısından geçerliliği olan egemen düşünce alışkanlıkları olarak tanımlanmaktadır (Biber, 2010: 7-22). Bu yaklaşıma göre, zaman içerisinde gelişen bütün bilgi, kültür içerisinde stoklanmaktadır. Sosyal organizasyon ve ekonomik üretim ile ilgili yeni teknolojilerin uygulanması kültür birikimini göstermektedir. Bu bağlamda teknolojik değişme kültürün özünü oluşturmaktadır. Bu yaklaşım teknoloji ve kültürü bir sosyal kurum olarak ele almakta ekonomik kalkınmanın hem nedeni hem de sonucu olarak görmektedir (Güvel, 1998: 289; Aktaran Görkemli, 2011: 24).

1.2. Bölgesel Kalkınma Kavramı

Genel olarak bölgesel kalkınma kavramı, bölge refahının yükseltilmesini amaçlayan, bölge vizyonunu dikkate alan, katılımcılık ve sürdürülebilirliği temel ilke edinen, ülke bütününde yer alan bölgelerin, çevre bölgeler ve dünya ile karşılıklı etkileşimi ile oluşan ve insan kaynaklarının geliştirilmesi, iktisadi ve sosyal, yeterliliklerin harekete geçirilmesi yoluyla yapılan çalışmaların bütününe ifade etmektedir (Ildırar, 2004: 16). Bölgesel kalkınma, geçmişte olduğu gibi, yerel, bölgesel, ulusal ve hatta uluslararası aktörlerin katılımıyla gerçekleştirilecek merkezi yönetimle hükümetin müdahalesine dayanan tavandan-tabana bir süreç olarak da nitelendirilmektedir (Tutar ve Demiral, 2007: 65). Bölgesel kalkınma sürecinde bölgesel dengesizlikleri azaltmanın ya da ortadan kaldırmanın, iktisadi, sosyal ve siyasal güçlükleri bulunmaktadır. Geri kalmış bölgeleri kalkındırmak, bölgeler arasında net bir denge sağlamak, maliyeti yüksek olan bazı politikaların uygulanmasını gerektirmektedir (MGK, 1993: 35). Bölge, belirli bir coğrafyanın kalkınması için “yeni” boyutlarla iktisadi, yönetsel ve kültürel ağırlığını arttırması gerekmektedir (Çukurçayır vd., 2010: 622). Artık ekonomik kalkınma konusundaki yaklaşımlarda bölge kavramının ön plana çıktığı görülmekte ve bölgesel ekonomik kalkınmanın önemi vurgulanmaktadır (Garafoli, 2002: 235).

İnovasyon birçok alanda dönüşümü ifade etmektedir. Ülkelerin ve bölgelerin girişimcilik, yönetsel, bilimsel, mühendislik, teknik ve emek kalitesi açısından

farklılıkları, günümüzde kalkınmışlık ayrımı kavramının kullanılmasına neden olmaktadır. Kalkınmışlık özellikle bölgesel anlamda ülkelerin Ar-Ge ve inovasyona verdikleri değerle anlam kazanmaktadır. 20. yüzyıl'da inovasyon ve inovasyon yapma kapasitesinin bölgelerin kalkınmasında önemli bir unsur olarak görülmesi; bölgesel kalkınma politikalarının son yıllarda yaşadığı değişimin nedenini açıklamaktadır (Tiftikçigil, 2010: 39). Bölgesel ekonomiye olan ilginin 1930'larda yoğunlaşmasına karşın, bölgesel kalkınmaya yönelik çalışmaların 1950'lerin sonlarına doğru ortaya çıktığı görülmektedir. Bölgesel kalkınmanın temel argümanlarını belirlemeye yönelik teorik çalışmalar 1980'li yılların sonlarına kadar "büyüme" ve "kalkınma" konseptleri olarak "Bölgesel büyüme modelleri" ve "Kutuplaşmış kalkınma teorileri" şeklinde iki temel grupta toplanmaktadır (Erkan,1987; Aktaran: Ildırar ve Ağdemir, 2005: 252). Bu bağlamda dünyada 1980 sonrası dönemde modern ekonominin temelinde öğrenme ve bilgi birikiminin olduğu anlaşılmakta, bölgesel ekonomik kalkınma için; araştırma, teknoloji geliştirme ve inovasyonun öneminin farkına varılarak inovasyon politikaları bölgesel kalkınma politikalarının önemli bir unsuru olmaya başlamaktadır(Işık ve Kılınç, 2011: 11).

Bölgesel kalkınma politika uygulamaları dünya ekonomisinde meydana gelen oluşumlarla birlikte genel olarak, 1945-1970 dönemi, 1970-1990 dönemi ve 1990 sonrası dönem olarak ele alınmaktadır:

a) Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Keynesçi Politikalar ve 1945-1970 Dönemi: II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya ekonomisinde yeni bir döneme doğru gidilmiştir. Dünyada 1960'lardan itibaren esnek üretim sistemleri, ekonominin ulus üstüleşmesi ve yerelleşmesi, yatırım, üretim ve işgücünün coğrafi hareketliliği, kurumların yeniden yapılanması ile gündeme gelmiştir. Post-fordizm tartışmaları bölge, bölgesel/yerel ekonomik kalkınma gibi kavramların yeniden tanımlanması gereğini ortaya çıkarmış, bölgesel kalkınmaya yönelik Keynesçi politikalar geliştirilmeye başlanmıştır. Kalkınma teori ve uygulamalarının 1929 dünya ekonomik bunalımı ve daha sonra 1950'lerde yoğun bir şekilde ele alınmaya başlanması ile birlikte bölgesel kalkınma konusuna verilen önem artmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra devlet müdahalesini ön plana çıkaran Keynesyen politikalarla birlikte kalkınma ve buna bağlı olarak bölgesel kalkınma en popüler çalışma

alanlarından biri olmuştur. Keynesci politikalar bölge dışından imalat sanayi yatırımıyla yabancı sermaye yatırımı çekmek ve altyapı yatırımları ile bölgeyi geliştirmek istemişlerdir. Bu amaçla da yatırımcılara büyük hibeler verilmiş, vergi istisnaları sağlanmış, üretim maliyetleri düşürülerek teşvikler uygulanmıştır. Keynesyen bölgesel kalkınma politikaları, özellikle 1970 sonrasında yaşanan krizlerle zayıflayan bütçe yapılarıyla süreklilik sağlayamamıştır. Böylece, 1960'da başlayan 20 yıllık dönemde, bölgesel ekonomik farklılıkları çözümleyemeyen aksine sürekli kamusal desteğe ihtiyaç duyan yerel ekonomilerin oluşmasına sebep olan bir bölgesel kalkınma politikası güdülmüştür (Atak, 2011: 9; Ecaral, 2005: 90-91; Dökmen, 2009: 11).

b) Neoliberalizme Geçiş ve 1970-1990 Dönemi: İktisadi kalkınma politikaları az gelişmiş ülkelerin beklentilerine cevap verememiş, az gelişmiş ülkelerle gelişmiş ülkeler arasındaki farkın giderek artmasına neden olmuştur. 1970'lerin ortalarında çıkan krizin Keynesyen politikalarla çözülemeyeceğinin anlaşılması, devlet müdahalesini içeren politikaların sonuç vermemesi, Doğu bloğunun dağılması kalkınma politikalarına olan güveni sarsmış, neo-liberal politikalar hakimiyetini göstermiştir (Soyak, 2003: 171). 1980'li yıllarla birlikte neoliberal görüşler piyasalarda değer görmeye başladıkça bölgesel kalkınma politikaları da bu durumdan etkilenmiştir. Bu bağlamda, özelleştirmelere hız verilmiş, vergilerde büyük oranlarda indirim yapılmış, işsizliği arttırmaya sebep olsa bile enflasyonu denetim altında tutmak için parasalcı önlemlerin uygulanmasına olanak sağlanmış ve kamu harcamalarının azaltılmasına gidilerek devlet küçültülmüştür (Steger, 2004: 65; Aktaran: Uçkaç, 2010: 423). IMF ve Dünya Bankası gibi kurumlar gelişmekte olan ülkelere uyum politikaları sürecinde, kalkınmacı planlardan farklı olarak küresel bütünleşmeye imkân sağlayan politikalar önermişlerdir (Tiftikçigil, 2007: 327). Bu politikaların bütçenin sermaye dışı kesimden uzaklaştığı, eğitim ve sağlık hizmetlerinin küçültülmesiyle yatırım harcamalarının azaltılmasıyla ilintilendiği tespit edilmiştir. Tarihsel süreç içinde gelişmiş ülkelerde sosyal devlet anlayışı kamusal harcamalarda artışı gerekli kılmasına karşın, Türkiye ve diğer az gelişmiş ülkelerde kamu harcamalarının azaltılması gerekliliği vurgulanmıştır (Steger, 2004: 65; Aktaran: Uçkaç, 2010: 423).

Keynesyen bakış, bölgesel kalkınmaya bağımlılık kavramını kazandırırken, neoliberal bakış sürece gerileme getirmiştir (Amin,1999: 365). Bu dönemde küreselleşme kavramı da ön plana çıkmaya başlamıştır. Dünyanın tek bir pazar olduğu yönünde oluşan ağırlıklı düşünce, ulusal ve bölgesel politikalardan uzaklaşılmasına neden olmuştur. Küreselleşme kendiliğinden işleyen bir süreç olmamakla birlikte, her toplumun yararına işleyen bir süreç olduğu da her geçen gün daha fazla tartışma konusu olmaya başlamıştır. Küreselleşme kavramıyla, "Bilgi çağı" , "Sanayi ötesi toplum", "Enformasyon toplumu", "Kapitalist ötesi toplum" gibi tanımlamalar toplumdaki yerini almıştır (Stiglitz, 2002: 36-40; Aktaran: Özalp: 2009:147).

c) 1990 Sonrası Dönem: Küreselleşme, ekonomik kalkınma politikalarının yönünü ve içeriğini, mal, hizmet, para ve sermaye piyasalarını değiştirmiştir. 21. yüzyıldaki gelişmelere ayak uyduracak yeni teorilerin ve buna bağlı olarak yeni politikaların oluşturulmasının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Sorensen (1997) geçerli uygulama ve teorilerin neden yeterli olmadığını üç madde halinde açıklamıştır. (1) Liderlik, teşvik, yenilik, girişimcilik ve sosyal değerler gibi faktörler, kalkınmanın önemli değişkenlerindedir. Bu faktörlere önem verilmemektedir. (2) Birçok ekonomik model yeni dünya koşullarını yansıtmakta geri kalmaktadır. (3) Politik ve bürokratik işlemlerin anlaşılmasında ve aşılmasında çeşitli zorluklar vardır. Bu zorluklar bölgesel sorunların aşılması konusunda bilimsel bir zeminin oluşturulmasını yavaşlatmaktadır (Bailly ve Gibson, 2004: 132-133). 20. yüzyıldaki kalkınma modellerinin dinamikleri inovasyon sistemleri, yazılı olmayan bilgi, öğrenme organizasyonu, kültürel teori ve yönetimden meydana gelmektedir. İnovasyon modelleri, ulusal yenilik sistemlerinin oluşturulmasına, uygulamasına büyük önem vermekte olup, yenilik sürecinde tek bir aktörden farklı olarak birçok aktörün karşılıklı ilişkisinin önemine vurgu yapmaktadır (Tiftikçigil, 2007: 328).

1.3. Üniversite ve Sanayi Kavramları

Küreselleşme süreci beraberinde değişimi getirmektedir. Üniversite-sanayi-devlet gibi kurumların değişim sürecinde benzer özellikler sergilediği görülmektedir. Üniversiteler; geleneksel üniversite'lerden, modern üniversitelere, modern

üniversitelerden post modern üniversitelere doğru bir değişim sürecine girmişlerdir. Sanayideki dönüşüm süreçleri ise; tarım toplumundan sanayi toplumuna, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilerek yaşanmıştır. Sanayi toplumu fordist üretim sistemi bilgi toplumundan post fordist üretim sistemine dönüşmüştür.

1.3.1. Üniversite Kavramı

Yirminci yüzyılın sonlarında gelişmiş ülkelerde bilgi toplumuna geçiş süreci başlamış ve bilgi ekonomisi adı verilen yeni bir küresel ekonomik yapı oluşmuştur. Bu yeni yapıda bireylerin ekonomik gücü, bilgi ve öğrenim düzeyleri çerçevesinde ülkelerin rekabet gücü beşeri ve sosyal sermayeleri ile ölçülür hale gelmiştir. Bu süreç, bilginin üretilmesi ve paylaşılmasından birinci derecede sorumlu olan üniversitelerden beklentileri arttırmış, hemen hemen tüm ülkelerde yükseköğretim toplumların ilgi odağı haline gelmiş ve bu artan beklentileri karşılayacak şekilde, üniversitelerin yeniden yapılandırılması gündeme getirilmiştir (YÖK, 2007: 13). Üniversite, akademik özgürlük ve üniversite özerkliği kavramları üniversite tarihi boyunca incelenen, analiz edilen, üzerinde konuşulan kavramlar olarak literatürde yerini almıştır. Kavramlar incelenirken; kavramın açık olması önemlidir. Kavramın seçik olması ise; kişilere göre değişiklik göstermemekle beraber, zaman boyutunda görece sabit kalırken, içeriği veya açıklığı kişilere göre farklılık arz etmektedir ve tarihsel gelişimde değişime uğramaktadır. Bu bilgiler ışığında; üniversite kavramını tarihi süreç içinde değerlendirmek gerekmektedir (Günay, 2004: 1). Çünkü üniversitelerin tarihte ne zaman ve hangi amaç için ortaya çıktığı “gerçeği araştırmak ve bulmak” görevini yerine getirip getirmediği siyasal anlamda ilişkilerinin nasıl geliştiği bugünkü işlevlerini tarihsel olarak nasıl yerine getirdikleri, üniversitelerin bugününü anlamak ve geleceğe ilişkin bir bakış açısı oluşturmak açısından önemlidir (Tural, 2004: 15). Üniversiteler tarihte, amaç, yapı ve fonksiyonları bakımından önemli dönüm noktalarından geçip, önemli dönüşümler geçirmişlerdir. İlk başlarda “eğitim” yönü ağır basan üniversiteler, sanayi toplumunun gerektirdikleri doğrultusunda; “araştırmacı” üniversite misyonunu yüklenmişlerdir. Bugün ise üçüncü misyon çerçevesinde üniversiteler, ekonomik ve sosyal kalkınmaya doğrudan katkı

sağlamayı hedefleyerek; farklı şekillerde kavramsallaştırılmışlardır (Sakıncı ve Bursalıoğlu, 2012: 93).

Üniversitelerin değişim sürecini geleneksel üniversite, modern üniversite, post modern üniversite olarak incelemek mümkündür:

a) 1. Kuşak Üniversite (Geleneksel Üniversite-Ortaçağa Özgü-Klise Merkezli Üniversiteler): Latince üniversite kavramı “üniversitas” kavramından türetilmiştir. İlk olarak ortaçağda kullanılan bu kelime herhangi bir birlik anlamına gelmekteydi (Güler, 1994; Aktaran, Erdem, 2006:299). İlk üniversiteler Latin okullarından, Eflatun’un Akademi’siyle - M.Ö.400- (Academia), Aristo’nun Lise’sinin- M.Ö. 387- (Lyceum) mirasına kadar dayanmaktadır. Araştırma kurumu niteliğinde olması nedeniyle, İskenderiye Müzesi’ne (M.Ö. 330- 200) Çin’deki İmparatorluk Akademisi’ne (M.Ö.124) kadar da uzanmaktadır. Günümüzde yükseköğretim sisteminin en önemli kurumunu oluşturan üniversite örnekleri Bologna Üniversitesi (1088), Paris Üniversitesi (1160), Oxford Üniversitesi (1167) gibi üniversitelerden oluşmaktadır (Gürüz, 2003:1; Wissema, 2009: 3-5).

Orta Çağ’da Batı Avrupa’daki umutsuzluk, birçok katedral ve manastır okulundaki öğrenim merkezlerinin önem kazanmasına sebep olmuştur. 13. yüzyıla kadar gelişme gösteremeyen ve yüksek öğretim kurumları olarak kabul edilen bu okullar, bölgesel nitelik taşımaktan öteye gidememişlerdir. 13. yüzyıl öncesine kadar, bugünkü anlamda üniversitelere benzer eğitim ve öğretim kurumları bulunmamaktaydı. Orta Çağ üniversitelerinden önce özel hocaların belli bir gruba ders verdikleri “Studium generale” adlı merkezlerin yanı sıra, Avrupa’da kilise, katedral ve manastır okulları mevcuttu (Rukançcı ve Anamerç, 2004: 172). Orta Çağ’da kurulan bu ilk üniversiteler, gerek eğitim sistemleri yönünden, gerek idari yapı yönünden farklı özellikler sergilemekteydi. Bu özellikleriyle Avrupa’da kendilerinden sonra kurulan üniversiteler için model teşkil etmekteydiler. Paris Üniversitesi; hristiyanların dinsel merkezi olarak görülmekteydi. Oxford Üniversitesi matematik ve doğa bilimleri alanlarında önemli bir yere sahipti. 13. yüzyılın başlarında Oxford’dan ayrılıp, Cambridge Üniversitesi’ni kuran öğretim üyeleri, bu üniversiteyi Studium generale olarak nitelendirmişlerdir. Bu iki İngiliz üniversitesinin yanı sıra Kuzey Fransa ve Almanya’da kurulan üniversiteler öğretim

sistemlerindeki benzerlikleriyle, Paris modelinden sonra Orta Çağ'da adlarını duyurmuşlardır. Bu kapsamda 1348-1450 yılları arasında Avrupa'da faaliyet gösteren Studium generalèlerin sayısının 52'ye kadar yükseldiği görülmüştür. Kısa bir süre sonra Avrupa'da birçok Studium generale ortaya çıkmış, ilk olarak Paris'te ve daha sonra İngiltere'de sonraki 300 yıl boyunca çeşitli şehirlerde çok sayıda üniversite kurulmuştur (Rukanççı ve Anameriç, 2004: 176). 15. yüzyıldan sonra mutlak monarşilerin kurulması ve o zamana kadar kiliseye bağlı olan üniversitelerin siyasi otoritelerin kontrolü altına girmesi Avrupa'da üniversiteleri etkileyen en önemli gelişme olmuştur (Timur, 2000: 56). Üniversitelerin siyasi otoritelerin kontrolü altına girmesiyle, aydınlanma çağı denilen dönem başlamış, Descartes, Spinoza, Leibnitz gibi filozoflara, Galileo ve Newton gibi bilim adamlarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Çetin, 2009: 7). Bu dönemde Mısır ve Mezopotamya'da ise "yaşamı güvenilir ve rahat kılma" ve "dünyayı anlama"ya yönelik çabalar, aritmetik geometri, astronomi ve tıp alanlarında bilgi üretimine olanak sağlamakla birlikte, dinsel düşünüşün egemenliği altında olmuştur. Eski Yunan'da dinsel düşünüşün bir aşaması olan mitolojik düşünüşten, toplumsal ve siyasal olarak felsefi düşünüşe geçilmiştir (Tural, 2004: 55). Ortaçağ'da Avrupa, Hıristiyanlığın etkisiyle dinsel dogmaları, akıl yoluyla açıklama çabası içinde olmuştur. Bu kapsamda bilim, İncil'in izin verdiği ölçüde ve gündelik yaşamın gereklerini karşılayacak biçimde yapılmaktaydı. Üniversite, ortaçağın bölünen ve yerleşen uygarlığının önemli bir ürünü olmuştur (Tural, 2004: 56). Batıda Kilise-Okul ilişkisi, Osmanlıda Cami-Medrese şeklinde olup Osmanlı skolastiği içinde din, felsefe ve bilim ilişkisi daha farklı durumda değildi. Yani doğuda da baskın referans İslamiyet olmuştur (Timur, 2000: 38-39). Dünyada bilimsel olayların meydana gelmesiyle birlikte, bilgi üretim sürecinde kilise otoritesinin de zayıflamasıyla, üniversitelerin, üniversite dışındaki gelişmelere ayak uydurması şarttı. Üniversitelerin bu sorunu aşması için, araştırma çalışmalarına önem vermesi gerekmektedir. Bu süreçte, yeni bir üniversite modelinin ortaya çıkması gündeme gelmiş ve ikinci kuşak olarak ta adlandırılan modern üniversiteler oluşmaya başlamıştır.

b) Modern Üniversite - 2. Kuşak Üniversite: İnsanlık tarihinde 15. yüzyıl yeni bir dönemin başlangıcıdır. İstanbul'un fethiyle başlayan coğrafi keşifler, bilim

ve teknikteki buluşlar, dinde reform, matbaanın icadıyla yazılı kültüre geçiş, hümanizm hareketleri, bu yeni dönemin başlangıcının habercisidir. 19. yüzyılın başında Batı’da Wilhelm Von Humbolt Mesleki öğretim ile araştırmanın birlikte yürütülmesi ilkesine dayalı modern üniversiteyi (Berlin Modeli Üniversitesi) Humbolt Üniversitesi’ni kurmuştur. Modern üniversitenin felsefi temelini, Alman düşünürü ve devlet adamı, Humbolt (1767-1835) ortaya koymuştur (Günay, 2004: 2). Böylece, bilimsel bilgi üretimini ve ücretsiz ve evrensel eğitim ilkesini merkeze alan modern üniversite (ikinci kuşak üniversite), Fransız Devrimi’nin ve Napoleon savaşlarının etkisiyle Almanya’da doğmuştur. Fransa’da ise bu gelişmeler Napoleon’un 1806’da çıkardığı üniversite kanunu ile üniversiteleri kapatıp yerine elit yükseköğretim kurumlarının kurulmasıyla gerçekleşmiştir (Timur, 2000: 65). Ancak Fransa’da kurulan bu üniversite tipinden daha çok Almanya’da kurulan üniversite tipi modern üniversitenin kaynağı olarak değerlendirilmektedir (Timur, 2000: 64-66). Berlin Üniversitesi; diğer Alman üniversitelerine, İsviçre, Avusturya-Macaristan, Rusya ve İskandinav ülkelerine, İngiltere’de Cive ve Manchester Üniversitesi’ne, 1871 den sonra Fransa’da Emperyal Üniversitesi ve Anglosakson üniversite sistemine örnek olmuştur (Gürüz, 2003: 1-185; Günay, 2004: 2). Berlin Üniversitesi kuruluşundan hemen sonraki yıllar içinde felsefede Schopenhauer ve Hegel, psikolojide Wundt, tarihte Ranke, kimyada Liebig ve fizikte Helmholtz gibi dönemin bilim devlerini öğretim üyesi olarak istihdam etmiş ve dünyanın en önemli bilim merkezi haline gelmiştir (Gürüz, 2003: 80) Humbolt Üniversitesi modelinin arka planında 18. yüzyıl sonundaki büyük siyasal ve ekonomik devrimlerin itici gücü aydınlanma felsefesinin yankıları bulunmaktaydı (Türel, 2004:151-180). Üniversite yönetiminin kurumsal bir yapı kazanmasının kökenlerinin Humbolt’un fikirlerine dayandığı ve kurduğu üniversite sisteminde yer alan araştırma ve öğretimin birliği ilkesinin günümüz üniversitesini kalıcı bir şekilde etkilediği belirtilmektedir (Arap, 2010: 5). Humbolt modeli ile birlikte, profesörlere iş güvencesi veren “tenür” sistemlerinin geliştirilmesi; kurullar eliyle yönetilmesi ve eşitler arasında birinci olarak görülen rektörün bir yıllığına üniversite profesörleri tarafından seçilmesi; üniversitenin bilimsel ve örgütsel otonomiye sahip olması ve yalnızca finansal denetime tabi tutulması, üniversitenin, fırsat eşitliği kapsamında toplumun tüm kesimlerine açık olması ve devlet tarafından finanse edilmesi öngörülmüştür (Tekeli,

2003: 130-131; Aktaran, Arap, 2010: 5). Bu modele göre; araştırma alt yapısının oluşturulması için profesörlerin yönetiminde uzmanlaşmış kürsüler ya da enstitüler kurulmuştur. Üniversiteleri biçimlendiren iki olgudan biri üniversite dışında gelişen bilim devrimiyken, öteki ulus devletlerin doğmuş olması ve ulusçuluğun gelişmesi olmuştur(Çiftçi, 2010: 343). Birçok akademisyene göre Humboldt, bir anlamda ideal üniversitenin modelini çizmiş ve bu nedenle o dönem Alman üniversiteleri tüm dünyaya örnek olmuştur. Humbolt Üniversitesinin diğer önemli özellikleri devlet bütçesinden finanse edilen bir harcama düzeni olması, latincenin terk edilerek ulusal dilde eğitim yapılması, öğrencilerin daha özgür davranabilmesi, üniversitelerin fakülte olarak bölünmesi, yönetsel örgütlenmenin (rektör, senato, dekanlık gibi) günümüzdeki gibi olması şeklindedir (Wissema, 2009: 17-20). Kusursuz ve devrimsel olarak tanımlanan Humbolt modeli, bugüne kadar bütünüyle hiçbir ülkede kurulamamıştır (http://american_almanac.tripod.com/humboldt.htm,10.02.2013).

c) Post Modern Üniversite 3. Kuşak Üniversite: Çağdaş üniversitelerin temeli Hollanda ve İskoçya'da başlayan, Almanya'da 19. yüzyılın başında kurumsal yapı kazanan araştırmacı kürsü profesörlüğünün kurulmasıyla atılmıştır. 20. yüzyıl başlarında meydana gelen bilimsel patlamanın temellerinin atılmasından sonra Mucitler devrinin kapanması, bilime dayalı teknolojiler devrini başlatmıştır (Gürüz, 2003: 88). 1960'lı yıllarda üniversiteler hızlı bir gelişme göstermiştir. Bu dönemde Humbolt modeli çökmüştür. Özellikle ABD'de üniversiteler 1970'lerde, Hewlett Packard, Dell, Intel, Sun Microsystems gibi temelleri teknolojiye dayanan yeni firmaların etkisi altına girmiştir. Üniversiteler, temel araştırma çalışmalarını dışarıya yaptırma isteği artan sanayi kuruluşları ile ortak araştırma projelerine başlamıştır. 20. yüzyılın ilk yarısında Humbolt tipi üniversite sistemi tekrar ele alınarak üniversite anlayışının yeniden biçimlenmesine çalışılmıştır. Bu dönemin örnek üniversitesi II. Dünya Savaşı sonrasında ABD'de gelişmeye başlayan üçüncü kuşak üniversitelerdir (Çiftçi, 2010: 343). Modelin oluşmasındaki etken, toplumların refah seviyelerinin yükselmesi, emek ve sermaye gibi üretim faktörlerinden değil, teknolojik gelişmenin sağlanmasından kaynaklanmaktadır. Teknolojik gelişme ve yeniliğin kökeninde ise üniversitelerin araştırma istekleri yatmaktadır (Türel, 2003: 3). Bu üniversitelerde; rektör, artık daha uzun süreli olarak seçilen/atanan, lider niteliği ön plana çıkan,

toplam kalite anlayışında girişimci bir konumdadır. Bu dönüşüm dünyanın sanayi toplumundan bilgi toplumuna, (Tekeli, 2003: 128, 132-133; Aktaran, Arap, 2010: 7). fordist üretimden esnek üretime geçişi ile yakından ilgili olup, üniversite yönetiminden üniversite yönetimine geçiş olarak dünyanın ekonomik ve siyasal değişimleri ile benzer bir gelişim süreci izlemektedir. Devlet artık üniversite hizmetlerinin sağlayıcısı olmaktan çok düzenleyicisi olma işlevini üstlenmeye doğru bir eğilim sergilerken, bunun doğal sonucu olarak üniversiteler de mali sorunlarını gidermek için ihtiyaçlarını öğrencilerden ve girişimci üniversite olmanın gereği olarak üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde piyasaya yönelik bilim üretimi karşılığı piyasadaki karşılıma başlamıştır (Arap, 2010: 7).

3. Kuşak üniversitelerin özellikleri şu şekildedir (Wissem, 2009: 40-41):

- Üniversitenin üç temel görevi eğitim-öğretim, araştırma-yayın, bilgi kullanımı, toplumsal sorun çözmedir.
- Hedef kitleleri, sadece öğrenci değildir, çok geniş kitlelere yayılmaktadır. (Ar-Ge birimleri, endüstriyel kuruluşlar, yatırımcılar, profesyonel hizmet sunucular, meslek kuruluşları, diğer üniversiteler vd)
- Örgütlenmesi post-fordist (yatay örgütlenme) şeffaf ve müşteri odaklıdır.
- Bilgi kullanımı, sorun çözme, yaratıcılık becerileri çok önem kazanmıştır.
- Doğrudan finansman ve devletle ilişkileri zayıflamıştır.
- Yönetim yapısı ve çalışma şekli belli olup; araştırma ve eğitim etkinlikleri çok disiplinlidir.
- Küresel rekabete açıktır, kitlesel ve kozmopolit niteliktedir.
- Ulusal olmaktan çok küresel niteliktedir ve eğitim dili İngilizcedir

Yeni üniversite arayışlarının ortaya çıktığı bu dönemde girişimci üniversite, Şirket Üniversitesi, Multiversite, Sanal Üniversite gibi üniversite modelleri ortaya çıkmıştır.

Girişimci Üniversite: Küreselleşme, rekabetin hızla artması, artan yükseköğretim talebi karşısında kamusal fonların yetersiz kalması girişimci veya piyasa üniversitesi kavramlarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Üniversitelere

yönelik devlet desteğinin zayıflaması, üniversiteleri yeni kaynak arayışına itmiş ve bu çerçevede gelir tasarrufu ve maliyet azaltma stratejileri üstlenme, bilgiye dayalı fon arttırma stratejileri üretme, öğrenci harç ve yardım formülleri geliştirme ve çeşitli yollarla ticari hayata entegre olma konusuna yönlendirmiştir (www.usc.edu/dept/chepa/gov/rf2002/eckel.pdf 12.02.2013). Bu kapsamda girişimci üniversite, yenilik, yaratıcılık ve değişim üzerine şekillenen “girişimcilik” olgusunun üniversite ayağını oluşturmuştur (Sakınç ve Bursalıoğlu, 2012: 93). 1800’lü yılların sonlarında; girişimci üniversite modeli, MIT(Massachusetts Institute Of Technology-Massachusetts Teknoloji Enstitüsü) ve Standford Üniversitesi gibi araştırmacı ve yenilikçi ABD üniversitelerinde akademik personelin sanayi ve ticaret alanında danışmanlık hizmeti sunması ile şekillenmiştir. Bu model; günümüzde Cambridge, Twente gibi Avrupa üniversitelerine yayılmış, üniversite ile sanayi arasında çalışan bağımsız kuruluşların oluşturulmasını sağlamıştır. Ve üniversiteye yeni özellikler ve işlevlerin yüklenmesine fırsat vermiştir. Üniversiteler, sanayi ile etkileşim içerisinde bölgesel, sosyal ve ekonomik refah artışı sağlamaya yönelik değişim göstermişlerdir (Odabaşı, 2007, Aktaran Sakınç ve Bursalıoğlu, 2012: 93).

Öğretim üyelerinden bazıları üniversitelerin kendi kaynaklarını oluşturmak durumunda kalmasının “girişimci üniversite” anlayışının önemli göstergelerinden birisi olduğunu düşünmektedirler. Öğretim üyeleri bu konuda üç gruba ayrılmıştır. Birinci gruptaki öğretim üyeleri; üniversitelerin kendi kaynaklarını “kısmen oluşturması” gerektiğini savunan ancak “girişimci üniversite” kavramının sakıncaları olabileceğini belirten akademisyenlerdir. İkinci gruptaki öğretim üyeleri, Üniversite harcamalarının kamu finansmanı ile karşılanması gerektiğini düşünmektedirler. Bu öğretim üyelerine göre, “girişimci üniversite” mantığıyla kamusal nitelikten uzaklaşarak, üniversitede bir zihniyet dönüşümünün yaşanmasına sebep olunmasıdır. Üçüncü gruptaki öğretim üyeleri ise; “girişimci” kendi kaynaklarını yaratan üniversite anlayışının üniversiteyi geliştireceğini düşünmektedirler (Aslan, 2010: 13-14-15).

Şirket Üniversitesi: Şirket üniversiteleri tüzel kişilikli organizasyonlar tarafından yürütülen eğitimsel oluşumlar olarak tanımlanmaktadır. Bazı şirketlerin Ar-Ge birimlerine bilgi ve becerileri öğretecek eğitim birimlerini ekleyerek, bilgi

üretim ve uygulama faaliyetlerinde bulunması şeklinde de ifade edilebilmektedir (Barnett, 2000:409-422). 1980’li yıllarda Carnegie Foundation tarafından yayınlanan bir kitapla gündeme gelen (Allen, 2002, Aktaran, Çetin, 2009: 13) bu üniversiteler son yıllarda ABD ve Avrupa’da şirket eğitim ve geliştirme programları açısından önemli bir konuma gelmiştir. Yapılan araştırmalar şirket üniversitelerinin artış oranlarının gelecek on yıl içerisinde geleneksel üniversiteleri geçeceğini göstermektedir. Şirket üniversiteleri geçmiş yılların geleneksel eğitim departmanlarının yeniden adlandırılması olarak, son 20 yılda insan sermayesinin stratejik oluşumunu betimlemektedir. Bu durum şirket üniversitelerinin stratejik olarak gelişen insan sermayesinde bir değişimi oluşturup oluşturmadığı veya eğitimde yeni bir çalışma olup olmadığı ile ilgili literatürde tartışmalara yol açmıştır (Holland ve Pyman, 2006: 19-31). Şirket üniversitelerinin ne olduğu, nasıl çalışmalar yaptığı ile ilgili tartışmalar ortaya çıkmaktadır. Genellikle şirket üniversitelerinin lineer bir şekilde belirli dönemlerde geliştiği düşünülmektedir (Jansink, vd., 2005: 41). Genellikle üniversiteler stratejik ve örgütsel misyon ile ilgilidirler ama şirket üniversitelerinde taktik ve operasyonel odak ön planda olmaktadır (Allen 2010:48-53). Konuya üniversitenin tarihsel süreçteki işlevi olan bilgi oluşturma ve bu süreçte bilgiyle toplumların gelişmesini yönlendirme şeklinde bakılması gerekmektedir (Arslanoğlu, 2002: 3).

Multiversite: Clark Kerr 1963 yılında “multi-versite” kavramını ortaya atarak, yeni bir üniversite anlayışının doğmasını sağlamıştır. Yeni üniversite multi-versite olarak bir ulusun değeri ile bir eğitim sisteminin değerinin birbirine bağlılığını ifade etmektedir. Bu yaklaşım üniversitenin çeşitli amaçlara sahip bir kurum olarak tanımlanmasını sağlamaktadır. Üniversite bir “amaç ve ruh birliği olan bir organizma” anlayışından farklı olarak; “çoğulcu bir örgüt” halini almaktadır (Bingöl, 2012: 42; Tural, 2004: 50). Buna göre; Multiversite, post-modern dönemin yapısına uygun olarak çoğulcu bir yapıya sahiptir.

Her üç kuşak üniversitenin kendine özgü nitelikleri karşılaştırmalı olarak; belirleyici faktörlerle açıklanarak (hedef, rol, yöntem, oluşturulan, yönelim, dil, örgütlenme ve yönetim) Tablo 1.1.’de özetlenmektedir.

Tablo 1.1: Her Üç Kuşak Üniversitenin Kendine Özgü Nitelikleri

Üniversite	Belirleyici Nitelikler		
	Birinci Kuşak Üniversite	İkinci Kuşak Üniversite	Üçüncü Kuşak Üniversite
Hedef	Eğitim	Aynı+araştırma	Aynı+bilginin kullanımı
Rol	Hakikati savunma	Doğayı keşif	Değer oluşturma
Yöntem	Skolastik	Modern bilim, tek bilim dalı	Aynı+disiplinler arası
Oluşumu	Profesyoneller	Aynı+bilim insanları	Aynı+ girişimciler
Yönelim	Evrensel	Ulusal	Küresel
Dil	Latince	Ulusal diller	İngilizce
Örgütlenme	Fakülteler, kolejler	Fakülteler	Üniversite enstitüleri
Yönetim	Şansölye	(yarı zamanlı) akademisyenler	Profesyonel yönetim

Kaynak: Wissema, 2009: 29.

Tablo 1.1.'de görüldüğü gibi; birinci kuşak üniversitelerin; hedefi eğitim, rolü hakikati savunma, yönetimi skolastik, oluşumu profesyoneller, yönelim evrensel, dili Latince, örgütlenmesi fakülteler kolejler, yönetimi şansölyedir. İkinci kuşak üniversitelerin; hedefi eğitim ve araştırma, rolü doğayı keşif, yöntemi modern bilim ve tek bilim dalı, oluşumu profesyoneller ve bilim insanları, yönelimi ulusal, dili ulusal diller, örgütlenmesi fakülteler, yönetimi yarı zamanlı akademisyenlerdir. Üçüncü kuşak üniversitelerin; hedefi eğitim ve bilginin kullanımı, rolü değer oluşturma, yönetimi modern bilim, tek bilim dalı ve disiplinler arası yönetim, oluşumu profesyoneller bilim insanları ve girişimciler, yönelimi küresel, dili İngilizce, örgütlenmesi üniversite enstitüleri, yönetimi profesyonel yönetim şeklindedir.

1.3.2. Sanayi Kavramı

Sanayi kavramı, insanlık tarihinin çok kısa bir döneminde ortaya çıkmış bir kavramdır. Yakın zamanda ortaya çıkmasına rağmen sanayileşme büyüme ve kalkınma süreçlerinde köklü bir değişikliğe yol açmış ve ülkelerin uluslar arası işbölümündeki yerini belirleyen bir olgu olmuştur (Taymaz, 2005: 1, Aktaran, Engin ve Konur, 2010: 214). Küreselleşme sürecinde toplumlar, ilkel toplumdan tarım

toplumuna, tarım toplumundan sanayi toplumuna, günümüzde ise sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçmişlerdir. Sanayi devrimi de yakın tarihe kadar insanlığın en önemli değişim ve dönüşüm sürecini oluşturmaktadır. Çünkü sanayi devrimi öncesi ve sonrasındaki yaşam biçimindeki değişim insanlığın yaşadığı en köklü değişim sürecidir. Sanayi devrimi bir seri teknolojik yeniliğin üretim alanında kullanılmasının, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel alanlara yansımalarını kapsayan bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Erkan, 1998: 3). Sanayi devrimi yeni teknolojilerin üretimde kullanılması ile üretim ve verimlilik artışını sağlarken, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecini başlatmıştır. İnsanlık tarihi için çok önemli dönüşümler içeren bu süreçleri tarım toplumu, sanayi toplumu, bilgi toplumu olarak incelemek mümkündür.

a) Tarım Toplumu: Yaklaşık yirmi bin yıl önce insanoğlu yaşamlarını sürdürebilmek için evcilleştirilmiş hayvanları yetiştirmiş, belirli toprak parçalarını ekerek yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Üretimi evlerde, el tezgahlarında yapmışlardır (Erkan, 1998: 4). Tarım devrimi, teknolojinin oluşturduğu ideolojik düzenlemeye dayalı olan yapılanmayla ve sanayi devrimi teknolojisiyle değişime uğramıştır (Kongar, 2002: 36-37). Böylece uzun yıllar sürecek olan tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş süreci de başlamıştır.

b) Sanayi Toplumu: Dünyada sanayileşmenin tam olarak hangi tarihte başladığına dair farklı görüşler olmakla birlikte; İngiliz sanayileşme tecrübesini ele alan ilk iktisat tarihçisi Arnold Toynbee'dir. Oxford Üniversitesin'de konu üzerine ders veren Toynbee sanayileşmenin başlangıç noktasını 1760 olarak belirlemiştir (Deane, 1994: 2). Sanayileşmenin başlamasıyla insanoğlu büyük bir değişim sürecine girmiştir. Sanayi devrimi, bir teknolojik yeniliğin üretim alanında kullanılmasının, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel alanlara yansımalarını kapsamaktadır. Genel olarak, sanayi devrimi, teknolojik bakımdan; James Watt'ın buhar gücüyle çalışan ilk makineyi bulması ve bunun enerji kaynağı olarak kullanılması, ekonomi bilimi bakımından Adam Smith'in 1776'daki "Milletlerin Serveti" adlı eseri, politik gelişmeler bakımından 1789 Fransız devrimi başlayan bir dönemdir (Erkan, 1998: 3). Demirin ana hammadde ve kömürün de ana enerji kaynağı olduğu birinci sanayi

devriminde (1775-1870), büyük fabrikalar ortaya çıkmış, tarım işçiliği yerini fabrika işçiliğine bırakmıştır. Temel hammadde olarak çeliğin ve temel enerji kaynağı olarak petrol ve elektriğin kullanılmasıyla ikinci sanayi devrimi (1870-1914) dönemine geçilmiştir (Çetin, 2009: 18). Bilginin sosyalleşmesi, yaygınlaşması, sanayi toplumundan çıkışın ve sanayi sonrası bilgi toplumuna geçişin şartlarını hazırlamıştır. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte, üretim artmış, refah seviyesi yükselmiş ve bilimde çok hızlı ilerlemeler olmuştur. Bilimin ve tekniğin ilerlemesi hayatın tüm evrelerinde hızlı bir değişim ve gelişim sürecine sahne olmuştur. Sanayi devrimiyle toplumun kurum ve yapıları değişirken bu olaylara paralel olarak toplumun, değer, norm ve davranış kalıpları da farklılaşmıştır (Erkan, 1998: 4).

c) Bilgi Toplumu: 1960'larda bilgi toplumu, bilgi teknolojilerinin giderek artan bir şekilde kullanımıyla ortaya çıkmıştır. Yeni teknolojilerin 1970'lerden itibaren kullanılması enformasyon ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasına sebep olmuştur. 'Knowledge' (bilgi) ve 'information' (enformasyon) kelimeleri Türkçede kullanılmaya başlanmıştır (Koç, 2004: 425). Bilginin üretilmesi belli bir süreç gerektirmekte ve bu süreç boyunca bilgi üretimi, değişik dönemlerden geçmektedir (Dulupçu, vd., 2012: 37). Bazı yazar ve düşünürler bu dönemi farklı şekillerde yorumlamışlardır. Peter F. Drucker "Kapitalist Ötesi Toplum", Daniel Bell "Endüstri sonrası toplum", John Naisbitt ve Patricio Aburdane, "Büyük yönelimler çağı" Fritz Machlup "Bilgi ekonomisi", ve Y. Masuda "Enformasyon toplumu" olarak nitelendirmişlerdir (Erkan, 1998: 72). Bilgi toplumu ile ilgili kapsamlı analizlerde bulunan Bell; yeni toplumun sorunlarını; eksen prensibi, ana kurum, ekonomik alan, ana kaynak, siyasal ve yapısal problem, tabakalaşım, teorik sorun ve sosyal tepkiler olmak üzere 9 kriterde incelemiştir. Bilgi toplumu ile sanayi toplumunu ele alan iktisatçılardan olan Richard Crawford, Teknoloji, ekonomi, sosyal, sitem, politik sistem ve bilim temeli düşünce sitemi şeklinde yapılandırmıştır (Atik, 2007: 30-34). Bilgi toplumu, bilginin niceliksel ve niteliksel artışıyla yaşanan teknolojik gelişmeleri, ekonomiden politikaya, sanattan kültüre bütün alanları etkisini altına almıştır. Bunun nedeni, bilginin temel üretim faktörü haline gelmesi ve giderek emek ve sermayenin önemini azaltması olarak ifade edilmektedir. Bilgi

teknolojileri olarak tanımlanan bilgisayar, iletişim ve telekomünikasyon teknolojileri yeni bir toplum anlayışını da beraberinde getirmiştir (Akay, 2004: 30). Bilgi toplumunda temel amaç bilgilerin üretilmesidir. Bu bağlamda bilgiyi ve zamanı en uygun şekilde kullanmak üretimde, dağıtımda ve tüketimde de söz sahibi olmak demektir. Bilginin kaynağı insandır. O yüzden, işgücü eğitimi, yöneticilerin eğitimi ve bilgiyi kullanacak birimlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Tablo 1.2: Sanayi ve Bilgi Toplumunun Karşılaştırılması

		Sanayi Toplumu	Bilgi Toplumu
Yenilikçi teknoloji	<ul style="list-style-type: none"> • Öz, • Temel fonksiyon • Üretim gücü 	<ul style="list-style-type: none"> • Buhar makinesi • Fiziksel emeğin ikamesi • Maddi üretim gücü, 	<ul style="list-style-type: none"> • Bilgisayar • Emeğin ikamesi • Bilgi üretme gücü
Sosyo-ekonomik yapı	<ul style="list-style-type: none"> • Ürünler • Üretim merkezi • Piyasa, • Öncü sanayiler • Endüstriyel yapı • Ekonomik yapı • Sosyo-ekonomik ilke • Sosyo ekonomik özne • Sosyo-ekonomik sistem, • Toplum biçimi • Ulusal hedef • Hükümet biçimi • Sosyal değişimin gücü • Toplumsal sorunlar • En ileri aşama 	<ul style="list-style-type: none"> • Faydalı mallar ve hizmetler • Modern fabrika • Yeni dünya • İmalat sanayileri • Birincil, ikincil ve üçüncül endüstriler • İş bölümü üretim ve tüketimin ayrılması • Fiyat ilkesi • Şirket • Sermayenin özel mülkiyeti, serbest rekabet, kar maksimizasyonu • Merkezi güç • Gayri safi milli hasıla • Parlamenter demokrasi • İşçi hareketleri, grevler • İşsizlik savaş, faşizm • Yüksek kitlevi tüketim 	<ul style="list-style-type: none"> • İletişimsel bilgi, teknoloji • Bilgi kullanımı • Bilgi alanının genişlemesi • İletişimsel ve bilimsel end. • Sanayi yapısı matrisi. • Birlikte üretim ve kullanımda paylaşım • Amaç ilkesi • Yerel ve bilgi toplulukları • Altyapı, sinerji prensibi, toplumsal yararın faydası • Çok merkez fonksiyon • Gayri safi milli tatmin • Katılımcı demokrasi • Sivil hareketler ve sorun. • Terör kişisel dokunulmazlığın ihlali • Yüksek kitlevi bilgi oluştu.
Değerler	<ul style="list-style-type: none"> • Değer standartları • Etik standartlar • Zamanın ruhu 	<ul style="list-style-type: none"> • Maddi değerler • Temel insan hakları insancılık • Rönesans bireyin özgürlüşmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Zaman-değeri (hedefe yönelik başarı ihtiyaçlarının tatmini • Öz-disiplin toplumsal katılım • Globalizm (ortak yaşayış)

Masuda sanayi ve bilgi toplumlarındaki yapısal unsurların karşılaştırılmasını, yenilikçi teknoloji, sosyo ekonomik yapı ve değerler şeklinde ifade etmiştir. Tablo 1.2.'de görüldüğü üzere; sanayi toplumunda yenilikçi teknoloji kapsamında buhar makinesi, fiziksel emeğin ikamesi, maddi üretim gücü, imalat sanayi ön plandayken; bilgi toplumunda bilgisayar, beyin gücü, bilgi üretme gücü ön plandadır. Sosyo ekonomik yapı bakımından sanayi toplumu, faydalı mallar ve hizmetler, modern fabrika, yeni dünya, koloniler, tüketici satın alma gücü, imalat sanayileri, birincil, ikincil, üçüncül endüstriler, iş bölümü, arz ve talep dengesi, şirket, sermayenin özel mülkiyeti, merkezi güç, ulusal refah, parlamenter demokrasi, işçi hareketleri, işsizlik, savaş, faşizm, yüksek kitlevi tüketim ön plandayken, bilgi toplumunda; iletişimsel bilgi, teknoloji, bilimsel bilgi, bilgi kullanımı, bilimsel bilgi sınırlarının bilgi alanının genişlemesi, entelektüel endüstriler, sanayi yapısı matrisi, birlikte üretim ve kullanımda paylaşım ve amaç ilkesi, gönüllü topluluklar, toplumsal yararın önemi, fonksiyonel toplum, ulusal tatmin, katılımcı demokrasi, sivil hareketler ve sorunlar, gelecek şokları, terör, kişisel dokumalmazlığın ihlali, yüksek kitlevi bilgi ön plandadır. Saanayi toplumdan değerler, maddi değerler, temel insan hakları, bireyin özgürleşmesi ön plandayken, bilgi toplumunda hedefe yönelik başarı ihtiyaçlarının tatmini, öz disiplin, toplumsal katılım, globalizm ön plandadır.

1.4. Üniversite-Sanayi İşbirliği Kavramı

İşbirliği, genel olarak farklı kuruluşların belli konularda belli amaçları gerçekleştirmek için giriştikleri ortak çabalar ve yürüttükleri ortak faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Üniversiteler; öğrenci yetiştirerek, yayın yaparak ve Ar-Ge aracılığıyla bilgi üreterek; eğitim, öğretim ve Ar-Ge faaliyetlerini yapan kurumlar, Sanayi ise; bir ülkeye ekonomik ve sosyal fayda sağlamak için ülke kaynaklarını kullanarak faaliyette bulunan, bilgiyi üretim için kullanan, kuruluşlardır. Sanayinin misyonları arasında yer alan değer yaratma, faydalı ürünler üretme ve yenilikçi bir üretim yapma isteği iki kurum arasında arz ve talep ilişkisini ortaya çıkarmaktadır (Akdoğan, 2007: 86-87). Üniversitelerin Ar-Ge görevini akademik nitelikli temel araştırmalar oluşturmaktadır. Pratikteki ihtiyaçlara yönelik teknolojik araştırmaların, temel araştırmalarla birlikte yürütülmesi, temel araştırmaların teknolojik

araştırmalara bilgi oluşturma, üniversitelerin temel ve uygulamalı araştırmalar ilişkisini kurulabilmesi için gelişmiş örgütlenmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Teknolojik araştırmalar; beraberlerinde getirdikleri sorunlarla, temel araştırmalara yeni konular sunmaktadır. Bu ilişkilerin yaşandığı örgütlenmeler, Üniversite-Sanayi İşbirliği'ni ifade etmektedir.

İnsanların toplum halinde yaşamaya başlamaları kadar eski olan üniversite-sanayi kavramının tanımı, ayrı amaç ve hedefleri olan kurumların ortak bir amaç için bir araya gelerek uyum içinde çalışmalarını oluşturmaktadır. Bilimsel ve teknolojik çalışmaların yapılması, devletin; toplumun refahını artıracak organizasyonları hazırlaması, toplumsal refahın gelişmesini sağlamaktadır (Yücel, 1997: 69). Üniversite-sanayi işbirliği, “üniversitelerin mevcut kaynakları (bilgi, eleman, ekipman) ile sanayinin mevcut kaynaklarının (deneyim, eleman, finansal güç) her iki tarafa ve topluma fayda sağlamak üzere sistemli bir şekilde birleştirilerek yapılan eğitim-öğretim, Ar-Ge ve diğer faaliyetlerin tümünü ifade eden bir işbirliği alanı’dır (Dura, 1994: 101). Bilim ya da bilimsel yaklaşım üniversite-sanayi işbirliği’nin gereğidir. Bilgi transfer ortaklığının görevlerinin belirlenmesinde üniversiteler ve sanayi arasındaki bilgi transferinin kavramsallaştırılmasında üniversite-sanayi işbirliği önemli bir rol oynamaktadır. Üniversite-sanayi işbirliği kaliteli teknoloji sunumuyla, sanayinin amaçlarına ulaşmasında önemli bir aktör olmanın yanı sıra, rantabiliteyi, üretkenliği, ekonomik olmayı ve sürekliliği etkileyip, riskleri azaltarak rekabette üstünlüğü sağlamaktadır (Gertner, v.d., 2011:625-647). Üniversite-sanayi işbirliğinin bir parçası olan Ar-Ge faaliyetleri, işletmeler açısından hız, rekabet, verimlilik gibi başarı faktörlerinin geliştirilmesinde çok önemlidir. İşletmelerde Ar-Ge yoğunluğu üniversite-sanayi işbirliği çalışmalarına hız verilmesi gerektiğini de vurgulamaktadır (Rasiah ve Govindaraju, 2009: 529-550). Ar-Ge faaliyetlerinin, işletmeler için maliyet ve risk gibi faktörleri içermesi, üniversitelerle işbirliğinin yanı sıra devlet güvencesi altında yapılmasını da gerekli kılmıştır. Birçok ülkede üniversite-sanayi işbirliği, sanayinin teknolojiye cevap verebilmesinin ötesinde sanayide üniversitelere pratik uygulama imkânı sunmaktadır. Bu karşılıklı işbirliği ülkelerin ekonomik gelişmesini hızlandırmaktadır (Gürbüz ve Uçurum, 2012: 13-14). Bilgi; bu işbirliğinin en önemli aracıdır. Üniversite- sanayi işbirliği,

bilgiyi üreten kurum olarak üniversite ile bunu uygulamaya dönüştüren kurum olarak sanayinin karşılıklı bağımlılıklarından meydana gelmektedir (Akdoğan, 2007: 86).

Lee (2000:111:133)'e göre; akademisyenler ve şirketler açısından işbirliğinin sürdürülebilirliğini sağlamak için; taraflar arasında oluşacak “fikir alışverişi” sonuçlarının üzerinde durulması gerekmektedir. Akademisyenler, mezun öğrenciler için güvenli sermaye, laboratuvar olanakları ve akademik araştırmalarını tamamlamalarını, şirketler ise; yeni üniversite araştırması ve buluşlarına erişimin kolaylaşmasını istemektedirler. Philbin (2008:488-521)'e göre; üniversite-sanayi işbirliği'nin başlangıçta nasıl geliştirilebileceği ve nasıl etkili olarak yönetilebileceği üzerinde çalışılması gerekmektedir. Bu çalışma yeni işbirliklerinin, teknik inovasyonun ilerlemesinin ve bilgi transferinin kolaylaştırılmasının üzerinde durarak, akademik ve sanayi için yeni modellerin gelişmesini de sağlamaktadır. Üniversite-sanayi işbirliği programları, ortak sorumluluk, kaynaklardan maximum düzeyde yararlanma, topluma hizmet, eğitim imkanlarını zenginleştirme gibi kavramlarla bütünleşmektedir (Sevim ve Karamete, 2003: 2).

1.4.1. Üniversite-Sanayi İşbirliği'nin Kapsamı

Üniversite-sanayi işbirliğinin ilk örneklerinin, 1800'lerde Avrupalı şirketlerin üniversitelerdeki araştırmacılarla birlikte yürüttüğü çalışmalarla başladığı bilim tarihçileri tarafından iddia edilmektedir (Etzkowitz,1998: 823-833). Ancak üniversite-sanayi işbirliği'nin tarihçesi ilk İngiltere'de, 17. yüzyıl'da başlamıştır. 17. yüzyıl'da Francis Bacon'ın görüşleri ile şekillenen “History Of Trades” programı, üreticilerin birbirinden faydalanmalarını sağlayarak, bilim insanlarının üretimde ortaya çıkan sorunlara çözüm üretmesini kolaylaştırmayı hedeflemiştir. Ve temel ürünlerin nasıl üretildiğini detaylı bir şekilde kağıda aktaran bir ürün kataloğu oluşturmuştur. Bu düşünce 17. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan (üniversite dışı) akademik örgütlenmelerden biri olan Royal Society of London'da değerlendirilmiştir. Royal Society of London, üniversite-sanayi ilişkilerinin temelini atarak, “History Of Trades” programını sahiplenmiş, İngiltere'de başlayacak olan sanayi devrimine öncülük etmiştir (Erdil, v.d., 2013:98). 19. yüzyılın ortalarından İngiltere'de, Cambridge Üniversitesi, buluşları lisanslama ve şirketleri yapılandırma

sayesinde ilk bilimsel araştırma merkezlerinden biri olmuştur (Meyer-Krahmer ve Schmoch, 1998: 835-851). 19. yüzyılın sonuna doğru ise ABD üniversiteleri büyük araştırma kurumlarına dönüşerek, girişimci üniversiteler ön plana çıkmıştır. ABD’de de üniversite ve sanayi işbirliğinin ilk örnekleri Harvard Üniversitesi ve MIT’ de görülmüştür (Etzkowitz, 1998: 823-833). Aynı zamanda, diğer Avrupa üniversiteleri de İngiltere ve ABD’deki değişimin etkisinde kalarak, sanayiyle işbirliklerine yönelmişlerdir. Almanlar 19. yüzyılın ortalarında, sanayileşme ve ulusal gelişmeyi amaçlayan araştırmaları ilerleten üniversitelere önemli kaynaklar aktararak; araştırmaların ilk kez üniversitelerin ayrılmaz işlevi olduğu misyonunu edinmişlerdir (Meyer- Krahmer ve Schmoch, 1998: 835-851). Üniversite-sanayi işbirliğinde önemli bir değişimin başlangıcı, II. Dünya Savaşı’nda bilim ve teknoloji alanlarındaki gelişmeyle ifade edilmektedir. Bu dönemde, akademi ve sanayi sektörleri arasında yeni anlaşmalara ve işbirliklerine gidilmiştir (Atik,2007:361). Almanya, İngiltere, Kanada ve ABD hükümetleri, savaşta kullandıkları teknoloji için araştırma üniversitelerinin uzmanlığından faydalanmışlardır. Akademik araştırmalar sayesinde, atom enerjisi, radar gibi yeni teknolojiler daha da geliştirilmiştir. II. Dünya Savaşı’ndan sonra, akademik araştırmanın ulusal kalkınmada önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, üniversite araştırmasının “temel araştırma”, sanayi araştırmasının “uygulamalı araştırma” olduğu net bir şekilde ortaya çıkmıştır (Srevatsan, 2011: 13).

II. Dünya Savaşı’ndan sonra yaşanan değişimler üniversite araştırma programlarını etkilemiş, yapıları ve fon kaynakları değişmiştir. Üniversite araştırmaları bu dönemde kamu kaynakları yerine özel şirket fonlarıyla yapılmıştır. Bu durum araştırma konularının farklı alanlara kaymasına, planlama ve kararın özel sektöre geçmesine, özellikle fikri mülkiyet hakları ile ilgili tartışmalar ve düzenlemelere neden olmuştur. Üniversiteler, bağımsız araştırma kurumları ve özel sektör firmaları arasında işbirlikleri artmıştır. Üniversitelerce başlatılan eğitim ve kurslara verilen önem artmıştır (Uysal, 2012: 64). II. Dünya Savaşı süresince başarılı olmuş “üniversite kökenli araştırma” yaklaşımı savaş sonrasında da 1980’lere kadar devam etmiştir. Bu sürecin temel dayanağı; saf bilimin en iyi ve yapılan temel araştırmaların toplum yaşamını iyileştirecek yönde şekillenmesi olmuştur. II. Dünya

Savaşı sonrası, 1945’de Bilimsel Ar-Ge Kurumu Başkanı ve ABD Başkan Danışmanı Vannevar Bush’un yazdığı “Science-The Endless Frontier” (Bilim-Sonsuz-Sınır) başlıklı raporu, üniversitelerin giderek kurumsallaşan temel araştırma boyutunun ve araştırma çıktılarının ekonomik refah ve gelişmeye katkısı ile tüm dünyada üniversite-sanayi işbirliği’nin uygulanması kapsamında, fikir ve model gelişimi açısından en önemli dokümanlardan birisi olmuştur (Kiper, 2010a: 21).

1970’lerde petrol fiyatlarında yaşanan yükselmeler, dünyada bütün sanayi dallarında durgunluk ve üretimde azalmaya neden olmuştur. ABD ve Japonya gibi ülkeler sanayi sektöründe Ar-Ge Faaliyetlerine yönelerek üniversiteler ve araştırma kurumlarıyla yakın bir işbirliği yoluna gitmişlerdir. İşbirliğine bağlı olarak;uzay teknolojileri,otomasyon ve robotik, yeni enerji kaynakları, biyoteknoloji gibi alanlarda teknolojik gelişmeler yaşanmıştır (http://www.pdfio.com/u/stradigma_com/,30.09.2013). 1980’li yıllarda değişen dünya dengeleri üniversite-sanayi ilişkisinin ve genel olarak Ar-Ge faaliyetlerinin yeniden şekillenmesine, müşteri memnuniyetlerinin artması, teknolojinin büyüyen önemi, müşteri taleplerini karşılayan ürünler üretebilen firmalar üzerinde odaklanılmasına neden olmuştur. Bu yıllarda başta Japonya olmak üzere Uzakdoğu ülkelerinin dünya pazarlarında rolü artmış, İngiltere ve ABD’de yeni bir üniversite sanayi işbirliği yapılması konusunda harekete geçmiştir. Yeni işbirliği modeli, “Rekabetçi yaklaşım” olarak adlandırılmıştır. Yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde kalkınmaya destek olmaları beklenen üniversitelerin eğitim ve araştırma dışında ticarileştirilmesi ön plana çıkmıştır (Uysal, 2012: 63). Bu yıllarda üniversite ile sanayi arasındaki işbirliğinin önemi, bölgesel kalkınma için ekonominin itici bir gücü olarak düşünülmüştür. 1980’li yıllarda üniversite-sanayi işbirliğini destekleyen politikaların üç amacı bulunmaktaydı, bunlar; yerel endüstri için önemli olan sektörlerdeki teknolojik gelişmeyi destekleyen üniversite araştırması; ikincisi, üniversite-sanayi merkezlerindeki işbirliği araştırmasının kolaylaştırılması ve son olarak, üniversite araştırmasının küçük firmalara girmesi için, programlar belirlenmesi şeklindeydi (Srevatsan, 2011: 14). 1990’lara gelindiğinde üniversiteler, misyonlarına, hükümet ve sanayiyle işbirliğini ekleyerek, bu alanda büyüme elde etmişlerdir. Gelişen ülkelerde stratejiler geliştirmek için üniversiteleri işbirliğine teşvik etmişlerdir.

Ekonomik işbirliği ve kalkınma kurumu üyesi ülkelerin çoğunda, bu ilişki yoğunlaştırılmıştır (Martin, 2000:35). 90'lı yılların sonuna doğru, bu gelişmeler beraberinde, kurumsal, hukuki, yönetsel ve davranışsal kalıpların oluşmasına sebep olmuştur. Kurumsal açıdan, üniversite araştırmaları sonucunda spin-off şirketleri kurulmuştur. Hukuki alanda özellikle fikri mülkiyet haklarına yönelik çalışmalar, üniversite araştırma projelerinde tarafların pozisyonları, araştırma projelerinin özel sektör tarafından finanse edilmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Yönetsel olarak üniversite sanayi ortaklıkları, bağımsız araştırma kurumları ile üniversite araştırma kurumları oluşmuştur. (Ranga, 2002: 1-28). Bu süreç akademik araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesi sürecine hız vermiş, birçok girişimci üniversite kurulmuştur. Fakat kaynakların giderek belirli gruplarda toplanması, üniversite araştırma projelerinin kısa dönemli ve ticari başarı beklentili ürün ve hizmetlerden oluşması, taraflar arasında giderek büyüyen çıkar çatışmaları, bilimsel araştırmaların fonlanma olanaklarında yaşanan daralmalar, sonuçların kamuoyuna mal olamaması gibi konular gündeme gelmiştir. Ve gelişmiş ülkelerde üniversite sanayi işbirliğinin yeniden ele alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Ranga, 2002: 1-28).Günümüzde; dünyada üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde çok sayıda kurum ve araştırma merkezi bulunmaktadır. Dünyada İşbirliklerinin en iyi örneği, ABD'deki Slikon vadisi, MIT ve Stanford Üniversitesi'dir.

1.4.2. Üniversite-Sanayi İşbirliği'nin Amacı

Üniversite-Sanayi İşbirliği ; ortak sorumluluk, topluma hizmet, eğitim olanaklarını zenginleştirme ve ekonomik gelişmeye katkı sağlama gibi temel kavramlara dayalı olarak şu amaçları gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Öztürk, v.d., 1994: 40; Nakip ve Akdoğan, 1999: 11; Akdoğan, 2007: 87):

- Üniversite ve sanayide; eğitici, öğretici, araştırmacı, uygulayıcı, denetleyici, planlayıcı gibi özellikleri kazandırmak ve geliştirmek,
- Üniversitelere sanayicilerin deneyim, birikim, sorun ve beklentilerinin aktarılmasıyla, araştırma, eğitim ve öğretim programlarını yönlendirmek ve geliştirmek,
- Üniversiteye maddi kaynak sağlamak,

- Rekabeti geliştirmek için orta ve uzun vadeli işbirliği programlarını hazırlamak,
- Mevcut Ar-Ge kaynaklarını verimli kullanmak,
- Ülkenin geleceğe yönelik eğitim-sınai-kalkınma hedeflerinin belirlenmesinde etkin görev almak,
- Mevcut ortam ve koşullarda bilimsel, ekonomik ve sosyal kalkınma hedeflerine ulaşılmasında, Ar-Ge çalışmalarıyla katkıda bulunmak,
- Sanayinin yenilenmesiyle, üretimin kalite ve verimliliğinin arttırılmasında üniversite potansiyelinden yararlanmak,
- Sanayinin dışa bağımlılık giderlerinin (araştırma, lisans, know-how v.b) azaltılmasını sağlamak'tır.

Nitelikli insan yetiştirmek, sanayi sektörünün imkânlarını üniversiteler tarafından değerlendirmek, üniversitenin mevcut ve potansiyel imkânlarını sanayiye aktarmak, sinerji etkisi oluşturmak işbirliğini zorunlu hale getirmektedir (Sevim ve Karamete, 2003: 3) Devletin imkanlarına paralel olarak, teknik alanda geliştirilen her yeniliğin kısa zamanda üniversite şartlarına taşınması mümkün olamamaktadır. İşbirliği sayesinde sanayinin talep ettiği işgücü ihtiyacının nitelikli bir şekilde oluşması için öğrencilerin işyerlerinde çalışmaları sağlanabilmelidir. Bu amaçların gerçekteştirilmesi, işyerlerinin ekonomik, teknik kapasitesi ile bilgi birikimine bağlı olduğu kadar, şirket yetkililerinin konuya bakış açısına da bağlı olmaktadır. Bu yüzden işbirliği olanakları araştırılıp ve uygulamaya konulurken tarafların (üniversite-sanayi) bu konuya hazır olmaları gerekmektedir.

1.4.3. Üniversite-Sanayi İşbirliği Yöntemleri

Literatürde üniversite-sanayi işbirliği yöntemleri, etki alanları ile ilgili tek bir sınıflandırma yapılmamıştır. Bu sebeple formel ve informel şekilde pek çok işbirliği türü sayılabilmektedir. İşbirliği yöntemlerinin hiç birinde kalıplaşmış çözümler bulunmamaktadır. Arayışların kırılğan olduğu dönemlerin atlatılması, tarafların kendilerini birbirlerinin yerine koyarak işbirliğini sağlamaya çalışmaları o bölgenin insanlarına ve özelliklerine bağlı olmaktadır İlk üniversite-sanayi işbirliği, sanayinin

üniversite araştırmalarına bağış vb. destekler sağlaması ile başlamıştır (Kiper, 2007: 156). Üniversitelerde yürütölen belirli araştırma projelerine verilen desteklerle gelişmiştir. Son dönemlerde, bu işbirliği kurumsal temelli ve devlet destekli ortak araştırma merkezlerinde yoğunlaşmıştır. ABD’de Kuzey Kaliforniya’da 1952 yılından beri faaliyet gösteren ilk ve en büyük TGB(Teknoloji Geliştirme Bölgesi) olan Stanford Research Park (Silikon Vadisi) Üniversite-Sanayi işbirliğine bir örnekle teşkil etmektedir (Kiper, 2010a: 42-43). Üniversite-sanayi işbirliği yöntemleri araştırma desteği, işbirliğine dayalı araştırma, bilgi transferi ve teknoloji transferi olmak üzere dört faktör çerçevesinde değerlendirilmektedir (Santora ve Chackrabarti, 2002: 1164-1165). Üniversite-sanayi arasındaki işbirliği yöntemlerinde belirli bir işbirliği türü farklı gruplara yarar getirerek farklı amaçlar için kullanılmaktadır. Günümüzde bir sanayi kuruluşuna üniversitede yapılan bir analiz sonucunu hakkında yapılan birkaç kelimelelik bir yorum ya da telefonda sanayiden gelen bir problem için verilen kısa bir cevap da bir işbirliği örneği olarak kabul edilebilmektedir (Kiper, 2010a: 42-43). Bu nedenle, üniversite-sanayi işbirliği yöntemleri arasında ayırım yapmak oldukça güç bir durumdur (Çetin, 2009: 72). Üniversite-Sanayi İşbirliği Yöntemleri’nin şu şekilde sınıflandırmak mümkündür (Kiper, 2010a: 42-43; Santora ve Chackrabarti, 2002: 1164-1165; OECD, 1998: 46):

a) Genel Araştırma Destekleri: Bu işbirliği yönteminde, üniversitelerin araştırma çalışmaları desteklenmektedir. Genel Araştırma Destekleri, bağış, aidat ödeme, teçhizat yardımı ya da altyapı desteği sağlama vb. destek araçlarının kullanılması şeklinde olabildiği gibi; fonlar; laboratuvarları iyileştirmek, lisansüstü öğrencilerine burs vermek veya yeni projelerde kaynak para olarak kullanılabilir (Kiper, 2007: 156). Bu yöntemle sanayinin sağladığı bağışlar bir araştırma alanında veya nitelikli Ar-Ge personeli için kullanılabilir. Bu yöntemle, Kanada’daki Natural Sciences and Engineering Research Council (Doğal Bilimler ve Mühendislik Araştırma Konseyi) tarafından yürütölen “Industrial Research Chair Programme” örnekle verilebilir. Bu programla, sanayi tarafından önemli olan, ancak, üniversitede henüz gelişmemiş belirli araştırma alanları için, Kanada üniversitelerine sanayi destekleri sağlanmıştır (OECD,1998: 47). Örneğin 1983’de imalat sistemleri eğitimini desteklemek için IBM (International Business Machines –

Uluslararası İş Makinaları) şirketi 50 milyon USD bağışlamıştır (Kiper, 2010a: 43).1998 yılında ilaç şirketi Novartis'in California Üniversitesi Bitki ve Mikrobiyal Bölümüne, bölümde yürütülen çalışmalarda yüksek ticari potansiyel görmesi sebebiyle beş yıl süre ile 25 milyon dolar ödeme yapmıştır. Bu örnekten yola çıkarak, genel araştırmalara fon ve ekipman desteğinin devam etmesiyle bazı firmalar üniversitelerle birlikte çeşitli çalışmalar üzerine yoğunlaşmışlardır.

b) İnfornel Araştırma İşbirlikleri: Kullanıldıkça, araştırıldıkça ortaya çıkan bilginin taraflar arasında yayınına hem üniversiteden hem de sanayiden teknoloji yoğun firmaların ortaya çıkmasına yol açan bir işbirliği yöntemidir. Sanayi özellikle bilgi yoğun ekonomilerdeki bilimsel araştırmalar için üniversiteye başvurmaktadır (Kiper, 2007: 156). ABD'deki Stanford Üniversitesi Genetik Hesaplama ve Biyolojik Modelleme Merkezi'nin kuruluşu, üniversite ve sanayiden iki araştırmacının işbirliği ile başlamıştır. Üniversite ve sanayiden araştırmacıların birlikte çalıştıkları, sonuçlarını ortak yayın olarak yayımladıkları araştırmalarda ve özellikle havacılık, çevre, ilaç ve kozmetik gibi bilgi yoğun sektörlerde, bu tür işbirlikleri başarılı meyveler vermektedir (OECD, 48: 1998). İnfornel araştırma işbirlikleri, zamanla formel yapılanmalara dönüşebilmektedir (Kiper, 2010a: 43).

c) Sözleşmeye Bağlı Araştırma Çalışmaları: Üniversitelerle sanayi kuruluşları arasındaki ikili ilişkiler çerçevesinde yapılan üniversite bünyesinde yürütülen çalışmalardır. Bu işbirliğinde araştırma üniversite ve sanayi kuruluşu arasında belli bir araştırma üzerinde imzalanan sözleşme şeklinde yürütülmektedir (Öztürk, 1994: 155). Sanayi kuruluşu, akademik araştırma projelerine destek olmanın yerine, araştırma sonuçlarını kısa sürede alabileceği ve uygulayabileceği, özel projelere destek olmaktadır. Üniversitelere sanayiden fon akışı bu tür sözleşme odaklı projelerden gelmektedir (Kiper, 2004: 100).Bu araştırma kapsamında sanayi üniversiteden en çok biyoteknoloji ve gen mühendisliği alanlarında çalışma yapmasını istemektedir (Öztürk, 1994: 155).

d) Bilgi Transferi ve Eğitim Projeleri: Bu yöntemde, sanayideki araştırmacı ve mühendisler, üniversiteyi bitirme dönemindeki öğrencilerin danışmanlıklarını yaparak; tez çalışmalarında ve bazı araştırma ve eğitim programlarında görev alarak

öğrencilerin çok yönlü ve çok taraflı araştırmalarda yer alma ve yönetme yeteneklerinin gelişimine katkıda bulunmaktadır (Kiper, 2007: 157). Sanayi ile üniversite arasında önemli işbirliği yöntemlerinden biri olan bu yöntemle KOBİ (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme) Ar-Ge çalışmalarını artırması da mümkün olmaktadır. Üniversite ve sanayi arasında hem personel, hem de bilgi alışverişi için önemli olan bu yöntem üniversite-sanayi araştırma programlarının temellerinin oluşturulması için gerekli bir işbirliği alanı olmaktadır (Çetin, 2009: 76). Bir çok ülkelerin uyguladığı bu İşbirliği yöntemini 1975 yılında İngiltere’de Teaching Company Scheme (Eğitim ve Öğretim Şirket Planı), Bilimsel Araştırma Konseyi tarafından öğrencileri eğitmek ve araştırmaları ekonomik, sınai ve toplumsal boyutları ile desteklemek amacıyla uygulamıştır (OECD, 1998: 49).

e) Üniversite-Sanayi İşbirliğiyle Yürütülen Devlet Destekli Araştırma Projeleri

Üniversite ve Sanayinin birlikte yürüttükleri bu yöntem, genellikle rekabet öncesi alanlarda, uygulamaya dönük çalışmalar için kullanılmaktadır (Kiper, 2007: 157). Üniversite-sanayi ilişkisini ve ağ yapılarını geliştirmek; teknoloji transferini ve araştırmaların ticarileşme hızını artırmak; sanayinin araştırmaya daha çok kaynak aktarmasını sağlamak; küçük firmaların araştırma kapasitelerini geliştirmek; üniversite araştırma programlarını sanayi ve pazar ihtiyaçlarına yöneltmek gibi birçok amacı birlikte sağlamaya çalışmaktadır (Kiper, 2010a: 44). Örneğin, Avustralya’da uygulanmakta olan “Collaborative Research Grants Schemes” bu amaçlar için kurulmuştur (OECD, 1998: 49).

f) Araştırma Konsorsiyumları: Bu yöntem; farklı ülkelerden birçok firma ve üniversitenin desteğinin yanı sıra, devletlerin desteklediği, kamu araştırma kurum ve laboratuvarlarının da katıldığı büyük ölçekli araştırma programları çerçevesinde oluşur ve yürür. Taraflar bir araya gelerek, belirli teknolojiler ya da spesifik araştırma alanları için duyurulmuş destek fonlarından yararlanmak için proje önerilerini hazırlar ve sunarlar. Kabul görenler belirli şartlarla desteklenirler (Kiper, 2010b: 16). Çok bilinen bir örnek; “AB (Avrupa Birliği) Çerçeve Programları”dır. AB Çerçeve Programları, AB’ de çok uluslu araştırma ve teknoloji geliştirme projelerinin desteklendiği başlıca Topluluk Programı’dır. İlki 1984 yılında başlayan

Çerçeve Programları çok yıllı programlar olup, kapsamı ve programa ayrılan bütçe miktarı her bir programda artış göstermektedir (http://ec.europa.eu/research/fp7/index_en.cfm,20.11.2013). ABD'deki Yarı iletken Araştırma İşbirliği bu tür konsorsiyumlar için bilinen bir örnektir (Kiper, 2010a: 44). Araştırma konsorsiyumları, bir devlet politikası olarak uygulandıkları gibi; ABD, Japonya ve Güney Kore gibi sanayileşmiş ülkelerde son derece yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Çetin, 2009: 76).

g) Üniversite-Sanayi İşbirliği Merkezleri ya da Enstitüleri: Üniversite-Sanayi İşbirliği Merkezleri ya da Enstitüleri, üniversiteler ve sanayi arasında yürütülecek işbirliğinin bir yolu olarak, üniversite temelli kurumlardır. Üniversite bu merkezlere altyapı ve personel desteği sağlamaktadır. Devlet ise; belli bir süre sanayinin sağladığı destek oranında finansal olarak destek sağlamaktadır (Öztürk, 1994: 153). Bu tür yapılar, sanayi ile Ar-Ge proje işbirlikleri için olduğu kadar, endüstrinin ihtiyaç duyduğu yönetim sistemleri, organizasyon, ileri üretim sistemleri vb. konularda, danışmanlık hizmetleri verilmesi konularında da ara yüz işlevi görebilmektedir. Bu kapsamda en çok bilinen örneklerden biri, ABD'de NSF (National Science Foundation-Ulusal Bilim Vakfı) tarafından yürütülen Üniversite-Sanayi İşbirliği Merkezleri programıdır. Bilimin ilerlemesini teşvik etmek, ulusal savunma güvenliğini sağlamak için uzun vadeli bir programdır NSF'nin misyonu tıp bilimleri dışında temel bilim ve mühendisliğin tüm alanlarında çalışma yapmaktır (<http://www.nsf.gov/pubs/2014/nsf14002/pdf/nsf14002.pdf>,02.10.2013). Birçok ülkede benzer programlara rastlanmaktadır. ABD'de Düzgün Şekilli Üretim İçin Mühendislik Araştırma Merkezi geleceğe dönük, kusursuz imalat teknikleri ve stratejileri oluşturmak amacıyla NSF desteği ile Ohio Devlet Üniversitesi bünyesinde, 1986 yılında kurulmuştur. NSF 10 yıl boyunca Merkeze yılda 2.000.000.- ABD doları destek sağlamıştır. ve bu süre içinde sanayiciden de proje bazında yılda 1.000.000.- ABD doları destek almıştır (Serbest, 2003: 1-4). Cleveland şehrinde 1984 yılında Cleveland Devlet Üniversitesi ile Cleveland İleri Üretim Programı Kurumu tarafından ABD'de İleri Üretim Merkezi kurulmuştur. Bu merkezde de ileri imalat teknolojilerinde Ar-Ge, eğitim ve teknoloji transferi çalışmaları yapılarak bölgenin ekonomik gelişimine katkıda bulunulmuştur. Dayton

şehrinde bulunan İleri Entegre Üretim Merkezi, Dayton Üniversitesi ve Sinclair Meslek Yüksek Okulu ortaklığı ile Dayton'daki firmaların dünya pazarlarındaki rekabet gücünü artırmak amacıyla kurulmuştur. 1993 yılında iki Üniversite'nin rektörlerinin ortaya attığı fikir sonucu kurulan bu merkez Dayton sanayicisinin gelişimini hedef alan rekabetçi bir imalat sistemine ve entegre teknoloji eğitimine odaklıdır. (Serbest, 2003: 1-4).

Türkiye'de ÜSAM (üniversite-sanayi ortak araştırma merkezleri)'de, NSF-ABD modelinden esinlenilerek yenilik ağı yapısının kurulmasına yönelik olarak oluşturulan kurumsal bir modeldir. Bölgesel yenilik sistemlerini üniversiteler ile firmalar arasındaki işbirliği imkanlarını artırarak destekleyen ÜSAM'lar, TÜBİTAK Bilim Kurulu'nun 07.09.1996 tarihli toplantısında uygulama esasları kabul edilerek başlatılan ÜSAM Programı bünyesinde kurulmuş, TÜBİTAK tarafından 1996 ile 2006 yılları arasında uygulanmış ve üniversite-sanayi işbirliğinde önemli altyapıların kurulmasına ve tecrübelerin edinilmesine yol açmıştır (Kiper, 2008: ppt). Bu programın amacı; sanayicilerden ve devletten sağlanan kaynakların, üniversite-sanayi işbirliğini özendirici yönde ve sanayicinin benimsediği ve gereksinim duyduğu Ar-Ge konularında kullanılması, etkileşimli Ar-Ge faaliyetlerinin sınai ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda yoğunlaştırılarak bilgi birikimi sağlanması, bu konularda deneyimli mezunlar yetiştirilmesi, üniversitenin araştırma potansiyelinin artırılması, belli bir süre sonunda sanayici ve diğer kaynaklardan sağlanan fonlar ve verdiği hizmetler karşılığı sağladığı kaynaklar ile kendi içinde yeterli merkezlerin oluşturulması şeklinde özetlenmektedir (<http://www.inovasyon.org/html/usamp.htm>, 12.10.2013). 1996 yılında kurulmasına karar verilen bu merkezlere ilişkin olarak toplam 16 başvuru yapılmıştır. Bu başvurular içinden 2003 yılına kadar GÜSAM (Gaziantep Üniversitesi'nde Gaziantep Üniversite Sanayi İşbirliği Merkezi), SAM (Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde Seramik Araştırma Merkezi), TAM (Ege Üniversitesi'nde Tekstil Araştırma Merkezi) ve Adana Çukurova Üniversitesi'nde Adana Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezi (Adana-ÜSAM) kurulmuş; bunlardan Gaziantep'te KOBİ ağırlıklı bir bölgesel işbirliği merkezi olarak planlanan Gaziantep Üniversitesi'nde Gaziantep Üniversite Sanayi İşbirliği Merkezi başarılı olamayarak kapatılmıştır. Bunların dışında, 2003 yılında

İstanbul Teknik Üniversitesin’de OTAM(Otomotiv Teknoloji Ar-Ge Merkezi, 2004 yılında ise Hacettepe Üniversitesi BİYOMEDTEK(Biyomedikal Teknolojiler Merkezi)ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi Ostim Ortadoğu İleri İmalat sistemleri ve Teknolojileri Ar-Ge Merkezi faaliyet göstermeye başlamıştır (Tılfarlıoğlu, 2008: 4).

Bu tür merkezlerin kurulması ilk başvuru, planlama ve kuruluş başvurusu adımlarından oluşan uzun bir süreci kapsamaktadır. Fakat sanayi ve üniversite bakımından bu zorlu sürecin yaşanması kültürel bir dönüşüm olarak değerlendirilen ortak araştırma merkezlerinin kuruluş sürecinde taraflara gerçekleri görme imkanı tanımaktadır. Bu merkezler “uç teknolojilik” araştırmaların yapıldığı bilimsel araştırma laboratuvarları değildir. Bunlar doğrudan sanayiciye hizmet götüren ve bu amaçla üniversitelerdeki akademik birikimi de etkin hale getiren kurumlardır. Üniversitemiz, ülkemiz adına bunu yapabilecek güçtedir ve TÜBİTAK’ın ÜSAMP modeli bu konuda en uygun model olarak görülmektedir. 2006 yılında projenin bitmesi ve TÜBİTAK’ın bu merkezlerden desteğini çekmesi merkezlerde bazı sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Fakat desteğin kalkmasına rağmen merkezler ÜSİMP(Üniversite-Sanayi İşbirliği Merkezleri Platformu’nu oluşturmuşlardır. ÜSİMP her yıl düzenli olarak Türkiye’nin çeşitli üniversitelerinde geniş katılımlı Üniversite-sanayi işbirliği konferansı organize etmektedir.

h) Araştırma Parkı ve Endüstriyel Park:

Araştırma parkı ve endüstriyel parklar; bir ve birden fazla üniversite, diğer yüksek öğretim kurumu ve araştırma merkezleri ile resmi veya faaliyet bazında ilişkili, bünyesinde inovasyon kültürü ve rekabetçiliği teşvik eden, teknoloji transferi ve iş idaresi konularında destek sağlayacak bir yönetim fonksiyonuna sahip ve uzmanlaşmış profesyoneller tarafından yönetilen bir organizasyondur (<http://iasp.ws/> 10.10.2013). Bazı firmalar üniversite alanlarını araştırma etkinliklerini yürütmek için üniversiteler arasındaki teknoloji transferini ve ilişkileri teşvik etmek üzere kiralamaktadırlar.

Araştırma parkı ve endüstriyel parklar; teknoparklar, bilim parkı, araştırma parkı, teknoloji parkı, teknopol gibi farklı şekillerde adlandırılmaktadır (Arıkan vd., 2003: 155):

- Bilim Parkı: Üniversite araştırması ile ticari faaliyet arasında ilişki kuran, üniversite merkezli ve kamu destekli ortam,
- Teknoloji Parkı: Endüstriyel gelişme amacı ile teknoloji tabanlı imalatçılara çekim alanı oluşturan, onlara destek avantajı sunan alan
- Araştırma Parkı: Endüstriyel araştırma faaliyeti ile akademik araştırma arasındaki bağı kurarak endüstriyel araştırma faaliyetini araştırma enstitülerine yaklaştıran organizasyon,
- Bilim Kenti: İnovasyon ortamının sinerjisinden yararlanmak amacıyla kurulan imalat bağı bulunmayan bilimsel yapılar
- İnovasyon Merkezi: Merkezle firmalar arasında altyapı kurarak yaratıcı fikir ticareti konusunda danışmanlık hizmetleri veren yapılar
- İşbirliği Parkı: Yapılarla sınırlı ortak tesis kullanımı
- “Kuluçkacılıklar (incubator): Başlangıç aşamasındaki yaratıcı girişimciye ucuz mekan, ortak tesisler ve uzman desteği sağlayan destek ortamı,
- Girişimci Bölgesi: Belirli iş faaliyetlerinin, özel fon destekleri ile tanımlı alanlara çekilmesi.
- Teknokent: Teknoloji-sanayi çevresinin bütünüyle bir kent olarak tasarlandığı ve bölgesel kalkınma amaçlı araç ‘tır

1) Teknoloji Transferi ve Teknoloji Transfer Ofisleri: Sanayileşmede geri kalan ülkelerde, uluslararası teknoloji transferi, teknolojiyi edinmenin en önemli aracıdır. Teknoloji transferi sadece gelişmiş ülkelere değil, gelişmekte olan ülkelere de olmaktadır. Teknoloji aktarım şekline uygun olarak; ülkeden-ülkeye, firmadan-firmaya, üniversite veya Ar-Ge kuruluşlarından-firmaya, son dönemde Ar-Ge laboratuvarından üretime şeklinde de olabilmektedir (Lin vd, 2009: 763-774). Bu sınıflandırmalara göre farklı tanımlara da gidilebilmektedir (Kılıç ve Ayvaz, 2011: 61). Teknoloji transferini “temel ve uygulamalı araştırmadan elde edilen sonuçların potansiyel kullanıcılara aktarıldığı bir süreçtir (Larsen ve Wigand, 1987: 584-595). Teknolojinin transferi bir yerde üretilen bir teknolojinin ihtiyaç duyulan bir yere aktarılmasıdır. (<http://www.moment-expo.com/teknoloji-transfer-ofisleri-universite-sanayi-isbirligini-saglayan-arayuzdur>, 20.12.2013). Genel olarak teknoloji transferi tanımı, Ar-Ge, üretim, pazarlama, satış ve satış sonrası hizmetleri içeren sanayi

faaliyetlerinin, etkin ve verimli bir biçimde gerçekleştirilmesi için gerekli bilgi ve becerilerin sahibi kişi ve kuruluşlardan ihtiyaç sahiplerine aktarılması şeklinde verilebilmektedir (Altay, 2004: 274). Üniversitelerde teknoloji transferi, bilimsel araştırmalar neticesinde ortaya çıkan buluş ve yenilikçi ürünlerin buluşun/ yenilikçi ürünün tespiti ve değerlendirilmesi, buluşun / ürünün koruma altına alınması, buluş sahibi ile ticarileşme planı yapılması, ticarileşme: spin off firma, lisanslama, tümüyle devir ve gelir paylaşımını kapsayan destek hizmetleri olarak nitelendirilmektedir (<http://metutech-tto.org/>,22.12.2013.).

Tüm dünyadaki teknoloji transferi ve Teknoloji Transfer Ofisleri(TTO) yaklaşımını etkileyen ve belirleyen gelişme ABD’de 1980’de hazırlanan ve 1 Temmuz 1981’de yürürlüğe giren Bayh-Dole yasası olmuştur (Kiper, 2010a: 46). Bu yasa sonrası diğer ülkelerde harekete geçmiş, dünyada TTO’ların sayısı artmıştır. Bayh-Dole yasası; kamu kaynakları ile desteklenen araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesinden elde edilecek gelirlerin, teknoloji transfer fonksiyonunu sağlamak üzere idari giderler olarak TTO’ne, Teknoloji transfer amaçlı çalışmalarını nedeniyle buluşun sahibine, Eğitim ve daha ileri Ar-Ge çalışmalarında kullanılmak üzere üniversiteye, olmak üzere üç şekilde kullanılmasına izin vermiştir. Bu yasadan sonra üniversite araştırmalarının patentlenmesinde artış yaşanmıştır. Üniversiteler, bünyelerinde kurdukları TTO’ları ilk yıllarda tümüyle, lisans gelirlerinin artmasıyla giderek azalan bir oranda desteklemekte ve genellikle 8-10 yıl arasında bu merkezler kendi kendilerine yeter hale gelmektedirler (Kiper, 2010a: 46). TTO’lar ihtiyaç duyulan sektörlerle, akademisyenlerin bilimsel çalışmalarının sunulmasını sağlamak, akademik bilginin “ticari değer” kazanmasına öncülük etmek, üniversiteye araştırmaların devamı için kaynak sağlanmasının yanı sıra, ortaya çıkan “ticari değer”in endüstriye sunulması ile kazanç elde etmek, ortaya çıkardıkları ürün sayesinde akademisyenlerin, hak ettikleri finansal tatmine ulaşmalarını sağlamak, akademisyenlerden isteyenlerin, “spin-off” lar kurarak birer girişimci olmalarının önünü açmak, fikri mülkiyet haklarının korunması için destekler sayesinde patent sayısının artması ve buluş ifşa vakalarının azaltılmasını sağlamayı amaçlamışlardır (<http://metutech-tto.org/>,10.01.2014).

Bu kısımda teknoloji transferi faaliyetleri olarak ifade edilen teknolojik danışmanlık düzenlemeleri, ortak olarak sahip olunan ya da işletilen yüksek teknoloji firmalar kurmak, teknolojik patent ve lisans hizmetleri vermek, bilim parkları ve spin-off firmalara sponsorluk yapmak gibi faaliyetler üzerinde kısaca durulmuştur.

Patent ve Lisanslama (Patenting and Licensing): 1883 yılında yürürlüğe giren Paris konvansiyonu'na kadar giden uluslararası geçerli patent hakkı ile buluş adımı olarak nitelenen yenilik ve endüstriye uygulanabilirlik tanımlamalarında evrensel bir tanınırlık sağlanmıştır (Kiper, 2010b: 39) Lisanslama, belirli bir ürün, tasarım ya da süreci uygulamak, kullanmak, satmak veya belirli bazı faaliyetleri gerçekleştirmek için kullanım hakkı yada izninin bu izni verme hakkına sahip olan şahıs yada grup tarafından verilmesi olarak tanımlanabilmektedir (Rogers vd., 2001: 255; Çetin, 2009: 81). Genel olarak, süreç akademisyenin araştırma çalışması ile başlamaktadır. Daha sonra, akademik araştırmasının patentlenebileceği ticarileştirilebileceği düşüncesiyle üniversitesinin TTO 'ne başvurmuştur. Yapılan başvuru sonrası, başvuru olumlu olursa bir patent başvurusu hazırlanarak ulusal patent ofislerinden fikri mülkiyetin pazarlanması ve korunması için patent alınmaktadır. Patent hazırlandıktan sonra, TTO aracılığıyla söz konusu araştırma sonucunu ürüne dönüştürecek sanayi firması ile bir lisans anlaşması yapılmaktadır. Bu süreç, pazar uygulamasını mümkün kılan bir teknolojinin geliştirilmesi ile son bulmaktadır. Akademik patent son dönemde bu süreçten geçmektedir.

Ortak Girişim ve Ortak Ar-Ge Projeleri: Ortak girişim projelerinde, teknik bilgi ve teknolojik kaynaklarını bir araya getirerek çıkarlarını bir yatırımda birleştiren iki yada daha fazla işletmenin, teknoloji geliştirme veya bir ürün üretmesidir. Üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde ortak girişimler üniversite teknokentlerindeki firmalar ve öğretim üyeleri arasındaki ilişkiyle de belirlenebilmektedir. Ortak Ar-Ge projelerinde iki ya da daha fazla işletme, ellerindeki kaynaklar teknolojik dönüşüm için yetersiz kalacağından işbirliğine gitmektedir. Aralarında yasal anlaşmalar yaparak, ekipmanı, personeli, telif haklarını paylaşmaktadırlar. Bu projeler, büyük şirketler arasında, üniversite araştırma merkezleri arasında olmaktadır (Rogers vd., 2001: 257-258).

Spin-Off, Spin- Out veya Start-Up Şirketler: Sermayesi bilgi olan spin-off'lar bir üniversite veya araştırma kurumundaki araştırma laboratuvarlarında üretilen teknolojinin veya ürünün pazarlanması için kurulan yeni bir ticari şirket olarak adlandırılmaktadır. Start-up veya spin-out da denilen spin-off şirketlerin temel özelliği patentleşmiş veya lisansı alınmış bilgileri kullanmalarıdır. Spin-off ların bölgesel kalkınmaya sağladığı yararlar nedeniyle, araştırma projelerinde spin-off'lar önemli bir kriterdir. Spinoffların yayılmasıyla, tekno-şehirlere sayısı artmıştır. Silikon Vadisi, Austin, Route 128, Cambridge, Tsukuba Bilim Şehri ve Bangalore; spinoff şirketlerin yoğunlaşmasıyla ortaya çıkan tekno-şehirlere çok iyi örneklerdir (Rogers vd., 2001: 255) .Üniversiteden çıkan ve genellikle bilgi tabanlı olan yeni firmalar, üniversitelerle daha yoğun ilişkiler kurabilmekte ve bu ilişkileri daha kolay sürdürülebilmektedirler. Bu firmalar sayesinde üniversite bilgisinin bölgede daha hızlı ve kolay yaygınlaşması üniversite-sanayi ilişkilerini hem üniversite hem de sanayi açısından etkilemektedir.

1.4.4. Üniversite-Sanayi İşbirliği'nin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Küreselleşme, sanayide rekabet gücü kavramını ön plana çıkartmaktadır. Bunun yanı sıra; üniversite-sanayi işbirliği de önem kazanmaktadır. Üniversite-sanayi ilişkilerinin önemini, işbirliğine dayalı çalışmalardan duyulan beklenti, fayda ve fırsatlar olarak tanımlamak gerekmektedir. Bu fayda ve fırsatlar, bakış açılarına göre değişik şekillerde ortaya çıkmaktadır.

1.4.4.1. Üniversite-Sanayi İşbirliği'nin Olumlu Yönleri

Küreselleşmeye bağlı olarak artan rekabet üniversite ile sanayi arasındaki işbirliğinin önemini daha da arttırmıştır. Günümüzde üniversite-sanayi işbirliğinin artan önemiyle başarı daha çok bilgiye bağlı hale gelmiş ve bunun sonucunda işletmelerin nitelikli işgücü gereksinimleri artmıştır. Üniversite-sanayi işbirliği toplumsal ve kültürel bir durumu yansıttığı için hem üniversitenin hem sanayinin özelliklerini bilmek gerekmektedir. Üniversite evrensel işleyişe göre; problemlerin kaynağını anlamak için zaman endişesi taşımadan, uzun süreli araştırmalar yaparak,

bilgisini topluma açmaktadır. Sanayi ise rekabet üstünlüğü sağlayarak, araştırmalarda hâkimiyetin ve bilginin kendisine ait olacağı şekilde risklerin sorumluluğunu da almaktadır. Bu iki faktörün özelliklerini bilerek, işbirliği yolunda da sosyo-kültürel, ekonomik ve politik araçlarında bu işbirliğine yön vereceğini bilmek önemlidir. Hem üniversitenin hem sanayinin beklentilerini, amaçlarını ve deneyimlerini buldukları koşullara göre değerlendirmek gerekmektedir

Üniversite Açısından Olumlu Yönleri: Üniversite- sanayi işbirliğine üniversiteler açısından bakıldığında, ABD ve Avrupa da dahil olmak üzere, tüm dünyada desteklenen ve desteklenmeyen bir tartışma alanı olduğu görülmektedir. Toplumun her kesimi kendi perspektifine göre yararlı ve zararlı yönlerini vurgulamak suretiyle tartışmalara katılmaktadır. Üniversite-sanayi işbirliği tarafların bu olguya nasıl baktığı nasıl yaklaştığı ile ilintilidir. Üniversiteleri sanayi ile işbirliğine yönelten birçok neden ve bu işbirliğini oluşturma ve yürütmede birçok beklentiler vardır. Ülkelerin ekonomilerinin gelişmişlik düzeyi, yaşanan krizler gibi birçok faktöre bağlı olarak değişiklikler söz konusu olmaktadır. İşbirliğine dayalı çalışmaların yararları, işbirliğinin amacına bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Üniversite-sanayi işbirliğinin yararları konusunda literatürde de hep belirtildiği gibi, işbirliğinin somut sonuçlar, somut olmayan sonuçlar ve ürünler boyutunda ele alınmasıdır.

İşbirliğinin üniversiteye yararlarını finansal, yönetsel ve akademik olarak üç grupta değerlendirmek mümkündür (Meyer-Krahmer ve Schmoch, 1998: 835-851; Nakip ve Akdoğan, 1999: 18; Odabaşı vd, 2010: 22-23; Öztürk vd.,1994: 152; Erdil, 2013: 100).

a) Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Üniversiteye Finansal Yararları:

- Gelişmiş teknoloji/tesis/ekipmanlara erişim olanağı sağlar
- Akademisyenler için ek gelir/ödül/bağış/burs vs. olanağı sağlar
- Akademisyenler için kurum/kuruluşlara/sanayiye danışmanlık olanağı sunar
- Üniversitelerin kurumsal özerkliğinin arttırılmasına katkı sağlar
- Öğrenciler için staj/burs/iş olanağı sunar

b) Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Üniversiteye Yönetimsel Yararları:

- Diğer üniversitelere karşı rekabetçi avantaj elde eder.
- Ortaklık sektörüne dair daha iyi bilgi sahibi olmasını sağlar.
- Üniversitelerin kurumsal saygınlığının arttırmasını sağlar
- Etkileşim yoluyla üniversitelerin kurumsal girişim yeteneklerini geliştirir.

c) Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Üniversiteye Akademik Yararları:

- Düzenli programlar ve eğitimler için sanayideki potansiyel yeni öğrencilere ulaşım imkânı sağlar.
- Sanayi ile işbirliğini değerlendirmek suretiyle müfredatların güncel ve anlamlı hale gelmesini sağlar.
- Akademisyenlerin akademik gelişimine destek verilmesini katkı sağlanmasını sunar
- Eğitimsel programlama ve iyileştirilmiş eğitim imkânı yaratır.
- Öğrenciler için staj ve gelecekte istihdam imkânı sağlar.
- Üniversitede üniversite öğrencilerine ders verebilecek sanayi ortamındaki profesyonellere ulaşma olanağı sağlar.

Üniversitenin eğitim/araştırma kapasitesi, uyguladığı farklı politikalar, bünyesindeki akademisyenlerin çalıştıkları alan ve kişilik özellikleri, Üniversite-Sanayi İşbirliği başarı faktörlerini etkilemektedir. Üniversite camiasında; sorunlar akademik kaygılar üzerine kurulmaktadır. Üniversitede disiplinler, kendi iç kontrol sistemine sahip olup; homojen ve hiyerarşik kurum içi organizasyonu bozmamaya eğilimlidirler. Üniversitelerin Sanayi ile yaptığı işbirliğinde başarıya ulaşması için; sosyal beklentileri karşılayacak bir kontrol sistemi oluşturması gerekmektedir. Bunun yanı sıra; disiplinler üstü paylaşım ve sürekli değişkenlik göstermeye eğilimli esnek organizasyon yapısı yürütmesi olasıdır (Arıcan, 2010: 2).

Sanayi Açısından Olumlu Yönleri: Sanayi açısından üniversite-sanayi işbirliğinin yararları, sanayinin bu işbirliğinden beklentileriyle oluşmaktadır. Sanayiye işbirliğine yönelten en güçlü motivasyon kaynağı sağlayacağı faydanın garantisidir. Sanayinin en büyük destekçisi üniversitelerdir. Sanayi üniversiteden her şeyden önce işbirliğine açık olmasını, işbirliğini başlatan kurum olmasını, kendisini bilinçlendirmesini, Ar-Ge'ye önem vermesini, etkin bir eğitim ve ihtiyaçlara çözüm

getirebilen öğrenciler yetiştiren bir kurum olmasını ve son olarak teknik bilgi ve yayınlarını sanayinin kullanımına sunmasını beklediğini belirtmektedir (Akdoğan, 2007: 89-91).

Yapılan bazı çalışmalarda üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye yararları üç şekilde değerlendirilmiştir. Bunlar finansal, yönetsel ve üretimle ilgili yararlar olarak sıralanabilmektedir (Etzkowitz, 1998: 823-833; Nakip ve Akdoğan, 1999: 18; Odabaşı vd, 2010: 22-23; Öztürk vd., 1994: 152; Erdil, 2013: 100):

a) Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Sanayiye Finansal Yararları

- İş geliştirme ve inovasyon yoluyla ek imkanı sağlar.
- Kaynaklardan ileri düzeyde yararlanma ve giderleri azaltma imkanı sağlar.
- Bazı maliyetleri üniversitenin üstlenmesi ile tasarruf sağlar.
- İntibak ve eğitim süresi kısalarak işçi başına düşen eğitim maliyetleri azalır.
- Çeşitli vergi ve muafiyetlerden yararlanma imkanı sağlar.

b) Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Sanayiye Yönetimsel Yararları:

- Üniversite ile çalışmanın sanayi kuruluşuna kazandırdığı prestij
- Gelişmiş üniversitenin gelişmiş yönetsel hünelerinden yararlanmayı sağlar.
- Daha iyi kamu ilişkileri sağlar
- İşbirliği yoluyla kurumsal saygınlığını ve yerel güvenilirliği artırma imkanı sağlar.
- Rakiplerine karşı rekabetçi avantaj kazanmayı kolaylaştırır.

c) Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Sanayiye Üretimle İlgili Yararları:

- Güncel konulardan/gelişmiş teknolojiden erken haberdar olunması
- Profesyonel uzmanlık ve hizmete ulaşma imkânı sağlar.
- Araştırma ve yeni buluş geliştirme arasındaki süreyi kısaltır.
- Ortak çalışmalar ile üniversite öğretim üyelerinden elde ettikleri bilgi ve kültürü kendi bünyelerinin bir ögesi haline dönüştürmektedirler
- Ürün değerlendirme yeteneği için işbaşında eğitim imkânı sağlar

- Araştırma yeteneğine sahip personel ve öğrencilere erişebilirlik sağlar.
- Sanayinin teknik problemlerini çözmede kolaylık sağlanması
- • Sanayinin inovasyon yeteneğini geliştirir.
- Üniversitenin araştırma altyapısına erişmek,
- Kendisinde olmayan laboratuvar uzmanlıklarına erişmek,

Sanayide, üniversite-sanayi işbirliği başarı faktörleri arasında firma büyüklüğü, teknolojik yetenekler ve firmanın inovasyon yeteneği, bağlı olduğu sektör, kurumsal istikrar, insan kaynakları, ekonomik koşullar, coğrafik yerleşimin önemi büyüktür. Firmanın büyüklüğü; firmanın rekabet gücü, karlılığı ve inovasyon yeteneği ile yakından ilgili olduğu için, sanayiye içine alan tüm konularda olduğu gibi, üniversite-sanayi işbirliği uygulamalarında da önemli bir rol oynamaktadır (Akdoğan 2007: 94-95). Firmanın bağlı olduğu sektör, üniversitelerle yapılan işbirliğini artırma yönünden önemlidir. Firmanın inovasyon yeteneği, bakış açısının farklılığı, yüksek uyum kabiliyeti, çatışma ve uzlaşmaya açık, firmaların kendi Ar-Ge faaliyetleri, diğer firmaların ürettiği bilgi ve teknolojileri uygulama, kamusal bilgidan yararlanma, yeni teknolojileri içeren makine ve teçhizatları kullanma işbirliği faaliyetlerinde önemli bir etkidir. Üniversite-sanayi işbirliği konusunda uygun örgütsel ortama sahip olmakta, işbirliğini kolaylaştırmaktadır (Akdoğan, 2007: 101). Sanayi Ar-Ge yatırımlarının uzun dönemli bir yatırım olduğunu bilmelidir. Kısa sürede ticari kar beklediği diğer alanlardan farklı olduğunu kabul etmelidir (Öztürk vd.,1994: 95). Kurumsal İstikrar, daha çok KOBİ ilişkili bir olgudur ve bu şirketlerin özellikle kapanma, devir ve iş stratejisinde ani değişikliklere karşı savunmasız olması nedeniyle işbirliğini etkilemektedir. Coğrafik yerleşim, firmanın bilgiye erişilebilir olmasını kolaylaştıran bir faktör olduğu için, firmanın bulunduğu yerleşim alanlarına yakın üniversitenin varlığı, işbirliğini olumlu etkileyebilecek bir durumdur (Akdoğan, 2007: 94).

1.4.4.2. Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Olumsuz Yönleri

Üniversite-sanayi işbirliğinin ortaya çıkan etkilerinde fırsatlar olduğu kadar tehditlerde bulunmaktadır. Üniversite-sanayi işbirliği; üniversitelerin ulusal kültürü

belirleyip yayma misyonuyla çatışma, küresel işbirliği ağlarının etkisiyle kültürel farklılıkları ortadan kaldırma ve eğitimde fırsat eşitsizliğini ön plana çıkardığı için çeşitli eleştiriler almaktadır. Bunun yanı sıra; Üniversite-sanayi işbirliği, üniversiteleri daha dinamik olma, kendi fon kaynaklarını oluşturma, esnek ve katılımcı yapılara dönüşmeye zorlama yönünden olumlu bulunmaktadır. Üniversite-sanayi işbirliğinde; akademisyenlerin akademik hayattan kopacağı ve üniversitenin asıl misyonundan çıkacağı endişesi sözkonusudur (Bok, 2007:101-118). Gizlilik ihlali, şirket çıkarların korunamaması, bürokrasi engeli, hızlı yanıt alamama sorunlar karşısında muhatap bir kurumsal yapı görememe, hangi birime/kime başvuracağını bilememe çok yüksek bütçeler talep edileceği endişesi küçümsenme/ciddiye alınmama endişesi sanayi sektörünü sıkıntıya itmektedir (Serbest, 2013, ppt).

Bu bağlamda; akademik dünyada yaşanan sıkıntılar çıkar çatışması sorumluluk çatışması, iç kaynaklar üzerindeki çatışma olarak ele alınabilmektedir:

a) Çıkar Çatışması: Akademik dünya ve fon sağlayan firmalar arasındaki çatışma alanlarından ilkidir. Çıkar çatışmasıyla ifade edilen, fon sağlayan firmaların, araştırmanın objektifliğine etki edebileceği ve bu etkinin bilimsel araştırma sonuçlarının fon sağlayan firmalar lehine manipülasyonuna açık hale gelebileceği ve böylece bilimsel özerkliğin tehlikeye gireceğidir (Bok, 2007; 57-77). Akademisyenlere araştırmaları için fon sağlayan firmaların, araştırmanın işleyişine etki edebileceği ve bu etkinin bilimsel araştırma sonuçlarını firmanın lehine çevireceği düşünülmektedir.

b) Sorumluluk Çatışması: Bir akademisyenin eğitim, araştırma ve hizmet olan asıl görevlerinin dağıtımındaki çatışmaları anlatmaktadır. İşbirliği faaliyetlerine katılan akademik personelin öncelikli görevlerini ihmal edeceği düşünülmektedir (Campbell vd., 1999: 309-352).

c) İç Kaynaklar Üzerindeki Çatışma: İşbirliğine katılan akademik personel, yayın, özerklik, gelir ve saygınlığını artırırken; katılmayan akademik personel, araştırma ve yayın için mevcut zamanı azaltan öğretme ve öğrencilerle ilgilenme gibi geleneksel akademik görevlerle ilgilenecektir. Böylece, akademik camiadaki meslektaşlık ilişkisi ve güven ortadan kaybolarak, akademisyenler arasında gerginlik

oluşacaktır. Üniversitedeki bazı bölümlerinde değer kaybedeceği düşünülmektedir (Campbell ve Isabelle, 1997: 357-379).

Üniversite-sanayi işbirliğinin üniversiteler açısından zarar ve dezavantajları şöyle özetlenmektedir (Anderson, 2001: 226-246; Campbell ve Isabelle, 1997:357-379; Nakip ve Akdoğan, 1999: 19-21; Arıkan, 2003: 49-50):

a) Finansal Zararlar

- Akademik kaynakların (zaman kaybı, beyin gücü) boşa kullanılması
- Özel fonlar artacağı için devlet fonlarında azalma olması
- Üniversitelerin gelişmiş donanımlarının ve alt yapılarının israf edilmesi

b) Akademik Zararlar

- Akademik standartlarda erozyona neden olunması
- Akademik araştırmalarda üniversitenin kontrolünün azaltılması
- Ticarileşme faktörünün akademik camiada stres oluşturması
- Akademisyenlerde sorumluluk çatışmasına neden olunması
- Akademisyenler arasında gerilime sebep olunması
- Felsefe ve sosyoloji gibi ticari olmayan bilim dallarının işlevsizleşmesine ve öneminin göz ardı edilmesine yol açar.
- Akademik iş üzerinde piyasanın kontrolünü artırırken; üniversitenin kontrolünü azaltır.

Yukarıdaki ifadelerden yola çıkarak, Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörler ve kısıtları şu şekilde ele alabiliriz;

- Tarafların birbirlerini yeterince tanımaması, iletişim eksikliği,
- Taraflar arasında güven sorunu,
- Tarafların birbirlerinden beklentilerinin farklı olması; Tarafların farklı kurumsal alt yapıları, üniversite ve sanayinin farklı örgüt ve iş yapıları
- Üniversite ve sanayinin kurumsal kültür değerinin birbirinden farklı olması,
- Ortakların stratejik amaçlarının ve hedeflerinin işbirliğine uygunluğu,
- Taraflarda işbirliğini isteyecek ve geliştirecek bilgi/beceri/donanımın eksikliği
- Ar-Ge personelinin maaş/prim vs. durumu,

- Ar-Ge bütçelerinin durumu, Malzeme/Ekipman/laboratuvarların durumu,
- İşbirliğine arabuluculuk eden kurumların etkinliği,
- Envanter çalışmalarının yetersizliği, Sanayi ve Üniversite'nin mevcut imkânları, çalışma konuları, bilgi birikimleri ve sahip oldukları araç gereç gibi konularda herhangi bir envanterin var olmaması,
- Sanayicinin özellikle de KOBİ'lerin Ar-Ge ve bilgi üretiminin önemi konusunda bilinçlenmemiş olmaları
- Sanayicilerin hazır teknoloji kullanımı ve üniversite dışı yerli ve yabancı danışman istihdam etme alışkanlıkları,
- Sanayicilerin firmalarına özgü sorunlarını daha çok anında cevap verecek, bu probleme yönelik uzmanlaşmış danışmanlara yaptırmayı uygun bulmaları
- İşbirliğinin kurumsal olmayışı, daha çok kişisel ilişkilere dayanması ve işbirliğinin öneminin yeterince anlaşılamamış olması,
- Ülkenin ekonomik koşulları Ar-Ge yatırımlarına yansımaları,
- İşbirliğini destekleyici kurumlar arasında uyumun ve koordinasyon durumu,
- İşbirliğinin sonuçlarına yönelik, çıktılarının nasıl değerlendirileceği konusu; Yapılan çalışmalarda, işbirliği sonucunda araştırma sonuçlarının yayın mı, patent alınması şeklinde mi değerlendirileceği gibi konuların sorun olduğu ifade edilmektedir. Üniversite mensupları elde edilen bilgiyi yayına dönüştürmek isterken, sanayi kesimi bilgiyi rakiplerinden gizlemektedir.
- Patentler ve ticarileşmeyle ilgili sorunlar ve gelir paylaşımı gibi birçok konuda, farklı beklentilerden kaynaklanan sorunlar,

olarak değerlendirmektedir.

Üniversite-Sanayi İşbirliği'nden Beklentiler: Üniversite-sanayi işbirliğinden hem üniversitelerin hem de sanayicinin beklentilerinin çakışması bu işbirliğini kolaylaştıracaktır. Üniversitelerin sanayiden beklentileri şu şekildedir (Akdoğan, 2007: 88,89,90-91; Yücel, 1997: 73):

- Akademisyenlerin kendilerini yenileyerek yeni girişimlerde bulunmalarına katkı ve destek verilmesi,

- Mezunlara destek verilmesi,
- Bilgi üretme ve yayılma konusunda beklentilerin olması,
- Ar-Ge çalışmasına yönelik desteklerin akademisyenlere sağlanması olarak değerlendirilebilir.

Üniversite-sanayi işbirliğine sanayicinin beklentileri açısından bakıldığında bu ihtiyaçlar şöyle sıralanabilmektedir:

- Sanayi Üniversite'nin işbirliğine açık olmasını, işbirliğini başlatan kurum olmasını,
- Üniversite'nin sanayiye bilinçlendirmesini,
- Sanayi üniversite'nin Ar-Ge'ye önem vermesini,
- Problem çözme, sanayicinin karşılaştığı üretim hatalarındaki problemin giderilerek üretime yeniden girilmesinin üniversite tarafından sağlanmasını
- Pazara yönelik teknolojik bilgi ihtiyacının karşılanmasını
- Ürününün kalitesinin iyileştirilmesini,
- İhtiyaçlara çözüm getirebilen öğrenciler yetiştirmesini

istemektedir.

Üniversite-sanayi işbirliği için beyin gücünü Ar-Ge faaliyetinde kullanacak sanayinin olması, girişimcinin yeni teknolojiye talebinin olması önemlidir. Bunun yanında üniversite-sanayi işbirliği için ülkede sanayinin gelişmesi, kendini yenilemesi, teknoloji üretmesi, siyasal yapının ve ekonomik politikaların oturması da gerekmektedir (Yücel,1997: 75).

1.5. Bölgesel Kalkınma ve Üniversite-Sanayi İşbirliği Sürecinde İnovasyon

Küreselleşme olgusu ve düşüncesi ile bölgesel kalkınmanın kavramsallaştırılmasında ve bölgesel politikaların uygulanmasında önemli temel değişimler yaşanmıştır. Başlangıcı 80 yıl öncesine kadar giden bu değişim, bölgesel gelişmenin teorik temellerinin yeniden yorumlanmasına yol açmış ve kalkınma ekonomisini açıklayan yeni yaklaşımlarla başlayıp; bölgesel dengesizliklerin ortadan kaldırılmasına yönelik bölgesel hedefler ve faaliyetlerle devam etmiştir. Yeni bölgencilik akımı, bölgesel gelişmedeki yeni dinamikleri tanımlamaya yönelik yeni bir konu oluşturmuştur (Özmen, 2008: 327-328). Bölgelerin değişen teknoloji ve

rekabet koşullarına uyum sağlamak zorunda kalması, bilgiye dayalı ekonominin önem kazanması, inovasyon odaklı bölgesel kalkınma anlayışını gündeme getirmiştir (Kurka vd., 2007: 2).

1.5.1. İnovasyon Kavramı

Latince ‘innovatus’tan türemiş bir sözcük olan inovasyon, kökeni itibariyle “toplumsal, kültürel ve idari ortamda yeni yöntemlerin kullanılmaya başlanması” anlamına gelmektedir (Elçi vd., 2008: 25). İnovasyonun tanımı ve taşıdığı anlamlar sebebiyle zaman zaman kavram karışıklığı yaşanabilmektedir. İnovasyon kavramı olarak, hem bir süreç olan yenilenmeyi, hem de bir sonuç olan yeniliği anlatmaktadır. AB ve OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development-Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) literatürüne göre, inovasyon, süreç olarak,” bir fikri pazarlanabilir bir ürün yada hizmete, yeni yada geliştirilmiş bir imalat yada dağıtım yöntemine, ya da yeni bir toplumsal hizmet yöntemine dönüştürmeyi” ifade etmektedir (Yağcı ve Yavuz, 2010: 597). Teknik bir terim olarak Türkçede ve dünya dillerinde yer edinen inovasyon, sözlük anlamında da ifade edildiği gibi, yeniliğin kendisinden çok sonucunu; farklılaştırma ve değiştirmeye bağlı ekonomik ve toplumsal bir süreci dile getirmektedir (Elçi vd., 2008: 25). “Değişim“ ve “gelişme” ile de ilintili olan inovasyon kavramında “ değişim” yeni bir şeylerin meydana gelmesi ,”gelişme” ise bu yeniliklerin olumlu yönlerini değerlendirmektedir (İraz,2010:75). İnovasyon ilk defa ekonomist Joseph Schumpeter tarafından “Kalkınmanın itici gücü” olarak tanımlanmış, daha sonra bu kavram farklı iktisat okulları tarafından farklı biçimlerde ele alınmıştır (Mercan, Tünen, 2010: 614).

Schumpeter’e göre inovasyon, yeni bir ürün icat etmek, yeni bir üretim metodu geliştirmek, yeni bir pazar kurmak, yeni kaynaklar geliştirmek ve herhangi bir sanayide yeni bir örgüt oluşturmak gibi faaliyetleri kapsamaktadır (<http://www.lib.hit-u.ac.jp/service/tenji/amjas/Kurz.pdf> ,10.10.2013)

Lowe ve Marriott (2006:18-21)’a göre; İnovasyon bir öğrenme ve uygulama yeteneği olmakla beraber, fırsatları fikirlere dönüştürmek ve bunları yaygın uygulamalarda kullanarak, yeni ürünlerin üretilmesinde yeni yöntemleri ve yeni teknolojileri içermektedir. Böylece firmalar rekabet avantajlarını inovasyon

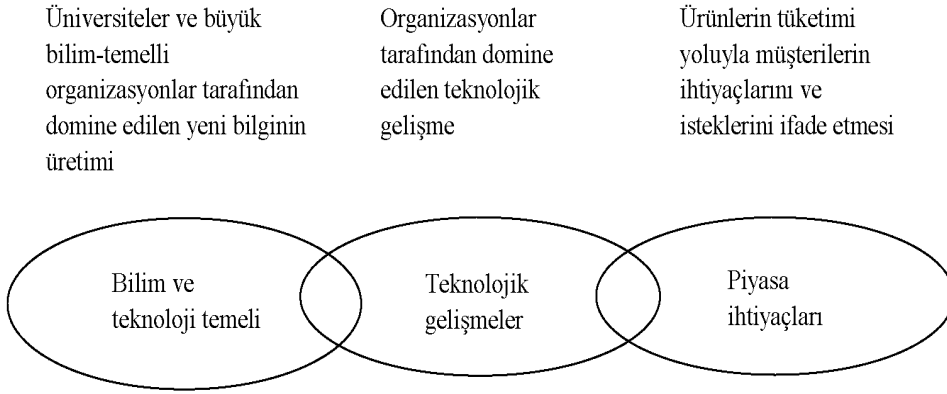
hareketleri aracılığıyla sağlayabilmektedir. Mytelka ve Smith (2001:8-11)'e göre; AB'de inovasyon ile ilgili veriler, inovasyonun hizmet sektörlerinde de yaygın olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Firmalar, eğitim, sermaye, pazar araştırması, tasarım geliştirmesi gibi Ar-Ge faaliyetleri dışında da inovasyon için pek çok girdiye harcama yapmaktadırlar. Firma tarafından yapılan inovasyon sadece firma düzeyinde bağımsız olarak verilmiş bir karar olmamakla beraber firmanın davranışlarını şekillendiren sosyal ve kültürel bağlamda, kurumsal ve organizasyonel çerçevede etkisini gösteren bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Kasza (2004:5)'a göre; İnovasyon; bir keşif, deney, gelişim, taklit ve yeni ürünler, yeni üretim sistemleri ve yeni organizasyon kurulumlarını içeren bir araştırma faaliyetidir. Dosi, inovasyonun belirsizlik ve kümülâtiflik özelliklerine dikkati çekmektedir. Kümülatiflik, inovasyonun öğrenme sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Ürün ve üretim süreçleri açısından inovatif faaliyetler bilinmeyen keşifleri içermektedir. Risk inovasyonda her zaman bulunmaktadır.

Rogers (1983:11-24)'e göre inovasyon, bir kişi veya birim tarafından yeni olarak algılanan fikir, uygulama ve nesnedir. Rogers inovasyonun yayılmasını zaman, iletişim kanalları ve sosyal sistemler olarak ele almıştır. İnovasyon ortaya çıktığı zaman bu farklı birey ve/ya gruplarca benimsenmek istenebilmektedir. Farklı birey ya da grupların benimsemesi de inovasyonun yayılımına sebep olmaktadır (Yeloğlu, 2007: 145). Zaman; toplum içinde birçok faktöre bağlı olan bir inovasyonun yayılımına ilişkin uzunluğu ifade etmektedir. (Rogers, 1983: 20). İletişim Kanalları; inovasyonun avantajlarını ve dezavantajlarını değerlendirmek isteyenlere ulaştıran kanallardır. Zaman kaybına yol açmamak ve inovasyonun algılanmasını zorlaştırmamak için, bir inovasyonun yayılımı sırasında iletişim kanalları son derece açık ve dolaysız olmalıdır (Yeloğlu, 2007: 146). Sosyal Sistem, bir amaca ulaşmak için çözüm üreten ve bu yolla bir araya gelen, kendi aralarında ilişkiler içerisinde olan birimlerin oluşturduğu sistem şeklinde düşünülebilmektedir. Bir inovasyon, sosyal sistem içerisinde oluşmaktadır ve inovasyonu kapsayan bulgular yayılım süreci boyunca niteliği çeşitlendirmektedir (Mercan, Tünen, 2010: 617).

İnovasyon, üniversiteler ve sanayi için önem arz eden bilim temelli bir yapının yanı sıra, gene sanayi için önem arz eden teknolojik gelişme gösteren piyasa

ihtiyaçlarıdır. Bu süreç şekil 1.1.'de anlatılmaktadır (Trott, 2005: 23; Aktaran: Kılınç: 8).

Şekil 1.1: İnovasyonun Kavramsal Çerçevesi

Kaynak: Trott, 2005: 23; Aktaran: Kılınç, 2011: 8.

Şekil 1.1.'de görüldüğü gibi, üniversiteler ve büyük bilim temelli organizasyonlar tarafından domine edilen yeni bilginin üretimi, organizasyonlar tarafından domine edilen teknolojik gelişme, ürünlerin tüketimi yoluyla müşterilerin ihtiyaçlarını ve isteklerini ifade etmesi inovasyonun kavramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Sonuçta bir ülkenin inovasyon yeteneğinin tek bir aktöre değil, üniversite ve sanayi gibi, birden çok aktöre ihtiyacı olduğunu, bu aktörlerin belli bir uyum içinde hareket etmeleri gerektiğini; bunun için de bu uyumu sağlayabilecek başka aktörlere de ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır (Göker, 2000: 5).

1.5.2. Bölgesel Kalkınmada İnovasyon

Teknoloji yeni bölgesel kalkınmanın en önemli tetikleyicisidir. Günümüzde bölgesel kalkınmanın temel belirleyicisi inovasyon olup; inovasyona eğilimli olan bölgeler nitelikli işgücü için bir hedef, gelişmiş eğitim alt yapıları için ise bir teşvik oluşturmaktadır. Bölgesel kalkınma ile inovasyon arasındaki doğrusal süreç, inovasyonun gerçekleştiği bölgelerde yeni ekonomik faaliyetlerin ortaya çıkması, piyasanın genişleme sürecine girmesi ve teknolojik adaptasyon sürecinin yaşanması olarak tanımlanabilmektedir (Shefer ve Frenkel, 1998:186). Sürekli gelişen bir kavram

olan teknoloji kalkınma için önemlidir. Özellikle yerelde yüksek teknolojik bölgeler ve teknoparklar oluşturmaya yönelik politikalar hızlı bir artış göstermektedir (Atak, 2011: 12). Yerellik, yeni bölgesel kalkınma modelinin temel unsurları arasında büyük öneme sahiptir. Bölgede, yerel yönetimler, işletmeler, STK(sivil toplum kuruluşları) sosyal taraflar, eğitim ve öğretim kurumları, yerel politikacılar ve finans çevreleri gibi aktörlerin bir arada çalışmasıyla bir kalkınmadan söz edilebilmektedir. Bu yaklaşım, yerel ve bölgesel gelişme stratejilerinin önemli bir aracı olan 'küme' oluşumunda gündeme getirmektedir (DPT, 2004: 20). Çağdaş endüstriyel gelişmenin yeni bir örneği ağ oluşturmadır. Bu ağlar sayesinde küresel rekabetle gelen maliyetler ve riskler firmalarca paylaşılmaktadır. Kümelenme ve ağ oluşturma sayesinde yerel ekonomiler hedefledikleri alanlarda marjinalleşerek karşılaştırmalı üstünlüklerini geliştirmektedirler. Bu üstünlükleri sayesinde, bu bölgeler yine belirledikleri alanlara dışarıdan yatırım çekebilmektedirler (Atak, 2011: 12).

Yerel bir kurumsal katman kavramı, birçok kurum tarafından ortak bir sunumu, kurumlar arası etkileşim ve sinerji dahil birçok etmenin birleşimini, ortak bir sınav amaç birlikteliğini ve paylaşılan kültürel normlar ve değerleri ifade etmektedir. Kurumlar sosyal ve ekonomik şebekeler için bir zemin oluşturmaktadırlar ve bu kurumlar yerel düzeyde ekonomik gelişimi ortaya çıkararak sürdürmektedirler. Kurumsal katmanlığın; rekabet edebilirlik için gerekli olan bilgi, inovasyon ve haberleşme üretimine bağlı olan endüstriyel yığılmanın oluşma sürecinde çok önemli katkısı olmuştur (<http://www.kentli.org/makale/akpinar.htm>,12.10.2013). Bu doğrultuda bölgesel kalkınmada inovasyonun büyük önemi vardır. İnovasyonla bölgesel kalkınma arasındaki ilişkiye yönelik literatür, Güney Kaliforniya'daki elektronik sanayi merkezi Silikon Vadisi, İtalya'da Emilia-Romagna Bölgesi ve İngiltere'de Cambridge sanayi bölgesi gibi yüksek ölçüde sanayi yeniliği yapmış bölgelere ilişkin gözlemlere dayanmaktadır (Gordon ve McCann, 2005: 523-524).

Sonuç olarak bölgesel kalkınma ile ilgili olarak ülkeler son yirmi yıllık süreçte yeni bir model arayışı içerisine girmişlerdir. Bölgesel kalkınmada inovasyonu ve bilgiyi ön plana çıkartan çalışmalar yapmışlardır. Emek ve sermaye gibi gelenekselleşmiş üretim faktörlerinin yerini bilginin önemi almaya başlamıştır (Işık ve Kılınç, 2011: 9). İleri teknoloji ve inovasyonun girdisi olan Ar-Ge, inovasyonu

destekleyen en önemli faktörlerden biri olarak belirtilmektedir. Bu kapsamda bu kavramların kalkınmadaki yeri de kuramcılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. İnovasyonun kalkınmadaki rolü, aralarındaki ilişki, makro ölçekte ve bölgesel ölçekte yaklaşımlar olarak ele alınabilmektedir.

1.5.2.1. Makro Ölçekte Genel Yaklaşımlar

Makro ölçekte; tekno ekonomik paradigmlar, yeni gelişim teorisi, evrimsel ve endüstriyel ekonomistler, kurumcu iktisatçılar ve ulusal inovasyon sistemi yaklaşımları kalkınma ve inovasyon arasındaki ilişkiye vurgu yapmaktadırlar. Aşağıda alt başlıklar halinde bu yaklaşımların inovasyon-kalkınma ilişkisine yaptıkları vurgu incelenmektedir.

a) Tekno Ekonomik Paradigmlar: Tekno ekonomik paradigmlar teknik açıdan gerçekleştirilebilir yenilikler arasından ekonomik seçim yaparak, teknolojik değişim ve iktisadi koşullardaki değişimleri kavramsallaştırarak, inovasyon ve iktisadi faaliyetlerin gerçekleştirildiği, çekirdek teknolojilerin oluşturulduğu bir kümeyi temsil etmektedir. Bununla beraber bir toplumsal yapıdaki teknoloji sisteminin geçirdiği uzun yıllar etkisini devam ettirecek köklü dönüşümleri ifade etmektedir (http://in3.dem.ist.utl.pt/laboratories/pdf/5_6.pdf, 25.12.2013). Toplumsal gelişimin ya da sermaye birikiminin anlaşılabilmesi, değişen teknolojinin anlaşılmasıyla mümkün olmaktadır. Tekno-ekonomik paradigmlar Neo-Schumpeterci yaklaşım olarak bilinmektedir. Başlıca savunucuları Freeman ve Perez'dir (www.inovasyon.org/getfile.asp?file=ayk_freemancevirisi.pdf, 15.05.2013). Freeman ve Perez'e göre; yeni tekno-ekonomik paradigmanın temel unsurları; inovatif faaliyetlerin artması, karşılaştırmalı üstünlüklerin değişimi, en iyi organizasyon şeklinin fabrika ve firma düzeyinde bulunması, İşgücü için yeni beceriler, işgücünün kalite miktarı, gelir dağılımı, yeni karma ürünler ile ulusal üretimin giderek artan oranda bu mallardan oluşması, yeni teknolojilerin yayılması ve altyapısının kurulması, girişimcilik ve yeni kurulan şirketler, risk sermayesi uygulamaları, yeni faktörlerde, büyüme ya da çeşitlendirmelerle büyük firmalarda yoğunlaşma, mal ve hizmet tüketiminin yeni biçimleri, tüketici davranışları şeklindedir (Özgüler, 2003: 146,160). Perez (2004:21)'e göre, kalkınmada, her tekno

paradigma, Global olarak gelişen ve yayılan bir sistem, yeni teknolojiyi en iyi uygulama ve organizasyonel, kurumsal tasarım ilkeleriyle bağlantılı üç aşamada ifade edilmektedir.

b) Evrimsel Ve Endüstriyel Yaklaşımı: Bu yaklaşım, KOBİ'lerin belirli bir sektörde karşılıklı bağımlılık ilişkisi içinde bir araya gelerek, belirli bir bölgede toplanması olarak tanımlanmaktadır. Sektörel uzmanlaşma, kitlesel üretimde dikey çözülme veya yatay bütünleşme, esnek üretim ilişkileri, coğrafi yakınlık, yersel yoğunlaşma, toplanma/yığılma ekonomileri, kollektif etkinlik, küçük ölçekli firmalar, kültürel homojenlik, güven ve işbirliğine dayalı atmosfer, bilgiye erişim, ortak ve paylaşılmış tarih, firmalar arası yatay ilişkiler endüstriyel bölge tanımıyla ilintili ifadelerdir. Evrimsel ve Endüstriyel Yaklaşım, ekonomik ve ekonomik-olmayan iki olguda birleşmektedir. Ekonomik unsurlar arasında sektörel uzmanlaşma, esnek üretim, yersel yoğunlaşma, toplanma ekonomileri, firma ölçeği yer alırken ekonomi dışı faktörler arasında, toplumsal ağ ilişkileri sınıflandırılmaktadır. İktisat teorisinin dışındaki coğrafya, işletme ve diğer disiplinler özellikle bu alanda yoğunlaşmaktadır (Küçüker, 2012: 1-11).

c) Yeni Büyüme Teorisi: Yeni büyüme teorisi yaklaşımına göre, uzun dönem iktisadi büyüme büyük ölçüde uygun koşullara ve fikri mülkiyet haklarının uygulanmasına bağlı olmaktadır. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde fikri mülkiyet haklarına ve bu hakların ortak ilişkilerine yönelik ilgi ekonomik teorideki değişimi yansıtmaktadır. Bu teori, büyük ülkelerin küçük ülkelere daha fazla inovasyon faaliyetinde bulunacağını ve inovasyondan daha fazla fayda sağlayacağını öngörmektedir. Bu yaklaşım; ticarete açıklık ve yabancı yatırımı gelişmiş ülkeleri yakalama hedefinde olan ülkeler için oldukça önemlidir (Fagerberg vd., 2009: 24). Romer (1990:71)'e göre teknolojik değişim, geleneksel metalara benzemeyen bir iktisadi girdidir ve karı maksimize etmek isteyen yatırım kararlarından doğmaktadır. Aynı zamanda teknolojik değişim, iktisadi kalkınmanın itici gücüdür. Romer modelinde büyüme, kârlarını maksimize etmeyi amaçlayan firmaların yatırım kararlarından açığa çıkan teknolojik gelişme ile mümkün olmaktadır. Bu modelde teknoloji ne geleneksel mal ne de kamusal mal niteliğindedir (Ateş, 1998: 26).

d) Kurumcu İktisat: Kurumcu iktisatçılar, politika reformlarını tasarlamak ve uygulamakta kurumların önemini vurgulamaktadırlar. Bilim, teknoloji ve inovasyonda yer alan organizasyonlar arası karmaşık etkileşimi kontrol etmek yeni bir tür yaklaşımı gerektirmektedir. Yönetim ve yeni yaklaşım tarzının önemi, bilim-teknoloji-inovasyon paydaşları arasındaki işbölümü ve bu konuda uzmanlaşma arttıkça çoğalmaktadır. Kurumcu yaklaşımlar ekonomik davranıştaki farklılıkları temel olarak farklı kurumlarla ilişkilendirmektedirler. Bu farklılıklar, firmalar arasında (organizasyonel rutinler ve iş kültürü açısından) ve sınırlar arasında (yasal çerçeveler, informal kurallar, politikalar, değerler ve normlar açısından) gerçekleşmektedir (Boschma ve Frenken, 2006: 281).

1.5.2.2. Mezo Ölçekte Genel Yaklaşımlar

Son yıllarda ekonomi coğrafyası literatüründe oldukça öne çıkmış olan, Mekansal İnovasyon Modeli olarak da adlandırılan, Bölgesel Ölçekte yaklaşımlar, yerel kurumsal dinamiklerin önemli rol oynadığı, ve buna vurgu yapılan tüm bölgesel yenilik modellerini ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Bu noktada Fransız Gremi grubu tarafından ortaya atılan yenilikçi çevreler ve network yaklaşımı, endüstriyel kümeler, bu yaklaşımın ilk dalgasını oluşturmaktadır. Kümeler, bölgesel inovasyon sistemleri, yeni sanayi odakları, öğrenen bölgeler ve üçlü sarmal modelleri(Triple Helix) de bölgesel ölçekte yaklaşımlar olarak değerlendirilmektedir (Moulaert ve Seika, 2003: 291). Bu kavramlar İnovasyon ve Kalkınma arasındaki ilişki çerçevesinde irdelenerek aşağıda alt başlıklar halinde incelenmektedir.

a) Yenilikçi Çevreler Ve Network Yaklaşımı: Çıkış noktası 1980'li yıllara dayanan, silikon vadisi ile örneklendirilen, yenilikçi çevre yaklaşımı, yenilik sürecini yığılma ekonomilerine bağlı olarak açıklamaktadır. Gremi 1984, Aydalot/Keeble 1988, Camagni 1991'in çalışmalarıyla da ekonomi literatüründe yerini alan bu model yeniliklerin gerçekleştiği bölgedeki kurumsal yapıyı tanımlayıp, bölgedeki aktörlerin karşılıklı ilişki ve etkileşimlerini temel almaktadır. Bu çevrelerin önemli noktaları, ekonomik bağlantılarla kaynaklardan ortak faydalanma, sosyal ve kültürel etkileşim oluşturan bir iklimin meydana gelmesi, kolektif öğrenme süreci, ve daha çok araştırma şirketlerini ortaya çıkarması, çevrelerin inovasyonu teşvik etmesi,

uzmanlaşmış işletmeler ve ilgili endüstrilerinin mekansal yoğunlaşmasının pozitif yerel etki getirmesidir (Mercan, Tünen, 2010: 613; Bachtler, 2001: 18). Yenilikçi fikirler paylaşılabiliyor, kullanılabilirler. Bir bölge, ne kadar fazla yenilikçi fikirlere sahip olursa o kadar çok ekonomik büyümeye sebep olmaktadır (Cortright, 2001: 1-35). Yenilikçi çevre, üniversitelerin bölgesel kalkınmadaki rolleri yeni gelişen ve büyüyen bölgesel sanayi gruplarıyla bağlantılıdır (Cooke, 2002: 8-37). Sanayi grupları, yenilikçi çevre modelinde, izole edilmiş tek başına hareket eden bir yenilikçi aktör olarak değil, çevresindeki yenilikçi kapasitesinin bir parçası olarak görülmektedir (Sungur ve Keskin, 2009: 114). Yenilikçi çevre modeli, “öğrenme” süreci üzerinde de durmaktadır. Buna göre; çevrenin farklı üyelerinin yenilikçi kapasitesi, öğrenme kapasitesine bağlıdır. Öğrenme; onların çevrelerinde olan değişimleri kavramalarına olanak sağlamaktadır. Bu açıdan bu model, günümüzde kurulmuş olan “öğrenen bölgeler” teorisi ile oldukça benzerlik göstermektedir (Moulaert ve Sekia, 2003: 291).

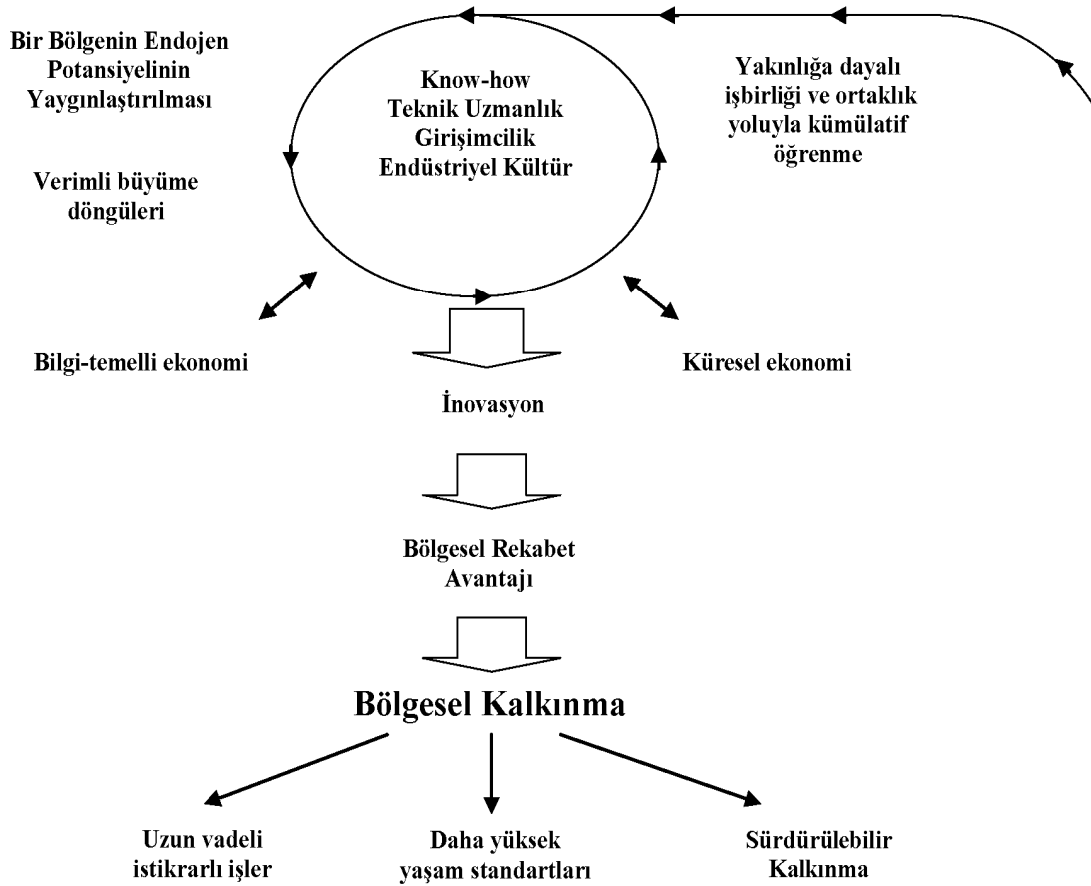
b) Endüstriyel Kümeler: Kümelenme, birbirlerine katma değer sağlayan üretim zinciri ile bağlı, bilgi üreten, destekleyici kurumlar ve müşteriler tarafından oluşturulmuş ağ olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle, kümelenme, belirli bir ekonomik faaliyet alanında, ortak yanları ve birbirini tamamlayıcı özellikleri ile birbirine bağlı şirketler ve bu şirketlerle ilişkili kuruluşları kapsamaktadır (Çağlar, 2006: 308). Michel Porter’ın elmas teorisi ile ortaya koyduğu kümelenme modeli uluslararası rekabette öne çıkmıştır. Porter, araştırmalarında endüstriyel kümeler kavramı, kümelenmenin önemi ve kümelenmenin gelişimi üzerinde durmuştur. Rekabet üzerindeki yerel iş çevresinin etkisini, talep ve faktör girdi şartlarını, firma stratejisini rekabetle destekleyen sanayi gruplarıyla modellemiştir. Elmas teorisi olarak adlandırılan bu teori, bu faktörlerin birbirleriyle bir araya gelip dinamik, uyaran ve yoğun rekabetçi iş ortamı oluşturduğunu açıklamaktadır (Porter, 1998: 78). Bilginin oluşturulması, yayılması, kullanılması ekonomik büyümenin itici gücünü oluşturmaktadır. Kümelerin rolü de bilgi toplumunda rekabet avantajı sağlamak için artmaktadır. İnovasyon ile birlikte ele alınan kümelenme yaklaşımı bölgesel ekonomilerin gelişiminde önemli bir sinerji sağlamaktadır. Kümelenme yaklaşımıyla işletmeler de rekabet güçlerini birbirinden izole aktörler olarak değil, birbirine

bağlantılı aktörlerin ilişkilerinin sonucu olarak görmektedir. Sonuç olarak küresel rekabet şartları, ülkelerin etkileşimli ve çok yönlü bir ulusal kümelenme politikası geliştirilmelerini zorunlu kılmaktadır (Hobikoğlu ve Deniz, 2011: 232 ; Sungur vd., 2009: 958; Moulaert ve Sekia, 2003: 293).

c) Bölgesel İnovasyon Sistemi: Bölgesel inovasyon sistemi kavramı, bir ülkede inovasyonun, kamu kurumları, özel sektör kuruluşları, üniversiteler, araştırma kurumları gibi farklı aktörlerin oluşturduğu ağ yapısı ve bunlar arasındaki ilişkileri ve etkileşimi ifade etmektedir (Elçi vd., 2008: 35). Bölgesel inovasyon sistemleri yaklaşımı, yenilik sistemini yapan sanayi gruplarını, bölgenin Ar-Ge, eğitim yeteneklerini, teknolojik becerileri ve patentlerini incelemektedir. Aynı zamanda, inovasyon, başarı ve bölgesel rekabetçilik bakımından, bölgesel farkların anlaşılmasını da kolaylaştırmaktadır (Doloreux ve Parto, 2004: 1-38). Bölgesel inovasyon sistemleri, bölgeyi, sanayi gruplarını, kurumları ve yerel popülasyonları bir ekonomik kalkınma süreci içinde bağlayan bir örgüt olarak tanımlayıp bölgesel inovasyon sürecindeki büyümenin aktörleri olarak değerlendirmektedir (Crevoisier, 2004: 367-379). Bir inovasyon sistemi kurumları, kurumları arasındaki kaynakları ve etkileşimleri içermektedir. Sanayi grupları, yeniliklerin ticarileştirilmesi aracılığıyla bundan faydalanmaktadır (Spencer, 2001: 432-440). BİS, kurumsal planlamaya ve bilginin oluşturulmasını, kullanılmasını ve yayılmasını özendiren ve destek olan birliklerle (derneklerle) uygun şekilde çalışan biçimsel kurumlar ve kuruluşlar arasındaki etkileşimi gerektirmektedir (Doloreux ve Parto, 2004: 1-38).

Bölgesel İnovasyon Sisteminin başarısı, çeşitli faktörlere bağlı olmakla birlikte, tüm başarılı örneklerin (Baden-Württemberg, Emilia-Romagna, Silikon Vadisi gibi) sergiledikleri birtakım ortak özellikler bulunmaktadır (Cooke vd, 2001: 7) Sonuç olarak; bölgesel inovasyon sistemi, kendisini oluşturan aktörler (bölgedeki işletmeler, kamu kurumları, finansman sağlayıcılar, üniversiteler, STK'lar , araştırma kuruluşları ve diğer ilişkili kuruluşlar) arasındaki işbirlikleriyle hayat bulmaktadır. Bir bölgesel inovasyon sisteminin etkinliği, bu aktörler arasındaki ilişkilerin kalitesi ve yoğunluğuna bağlı olmaktadır (Elçi vd.,2008: 39).

Şekil 1.2: Bölgesel İnovasyon Sistemi Yoluyla Bölgesel Kalkınma

Kaynak: Morgan, K. & Nauwelaers, C. (1999), p. 27, Aktaran; Jang, 2006: 12.

Şekil 1.2’de; bölgesel kalkınma süreci bölgesel inovasyon sistemi yoluyla anlatılmaktadır. İnovasyon kapasitesinin arttırmak için, inovasyon faaliyetlerinin yoğun bir şekilde yürütülmesini sağlamak için; Ar-Ge kurumları, firmalar arasındaki işbirliği, teknoloji destek ofisleri, üniversiteler ve firmalar arasındaki bağlantılar çok önemlidir. Know-how, teknik uzmanlık, kümülatif öğrenme, endüstriyel kültür ve girişimcilik bölgenin endojen potansiyellerinin ve dinamiklerinin bölgede öğrenilmesini ve yaygınlaştırılmasını sağlamaktadır. Bölgede İnovasyon faaliyetlerinin bilinmesi, benimsenmesi, yürütülmesi bölgesel rekabet avantajını doğurmaktadır. Bölgesel rekabet avantajı, bölgesel kalkınmayla uzun vadeli istikrarlı istihdam olanaklarını arttırarak daha yüksek yaşam standartlarını ve sürdürülebilir kalkınmayı oluşturmaktadır.

d) Yeni Sanayi Odakları: 1970'li yıllar ulusal ekonomiler kadar, yerel ekonomiler için de önemli bir dönüm noktasıdır. Bu yıllarda enerji fiyatlarından dolayı yaşanan bunalımlar, özellikle batılı ülkelerde bulunan geleneksel sanayi bölgelerinin birçoğunun yapısal sorunlarla karşılaşmasına sebep olmuştur. Diğer yandan aynı ülkelerin kırsal/az gelişmiş bölgelerinde, bir ekonomik hareketlilik gözlenmiş, yeni sanayi odakları olarak nitelendirilen bu bölgeler, hızlı bir şekilde sanayileşme sürecine girerek, kendilerinden söz ettirmeye başlamışlardır. Belirli bir alanda birbirleri ile ilintili şirketler ve kurumların coğrafi yoğunluğunu ifade eden odaklar, yalnızca yüksek teknolojiye dayalı sektörlerde değil, aynı zamanda geleneksel olarak adlandırılan emek yoğun sektörlerde de uzmanlaşarak dünya piyasalarına girmişlerdir (Mercan, 2004: 55; Özgür, 2010: 24).

. Bu kavram, bölgesel ekonomik gelişmeyi ve özellikle esnek üretim organizasyonu ve ileri teknoloji ile üretim yapan endüstriyel üretim sistemlerinin değişen yapısını açıklamaktadır. Ayrıca bu kavram, endüstriyel organizasyonlar, firma faaliyetleri, firmalar arasındaki pazar ilişkileri ve sosyal işgücüne vurgu yapmaktadır (Scott 1986: 216-228). Piyasanın değişen ihtiyaçlarına kolaylıkla uyulanabilir esnek işgücü ile sermayeyi gündeme getiren yeni sanayi odakları, bu yaklaşımla firmaları, bilgi ve enformasyonun paylaşıldığı ağlar yoluyla birbirine bağlamaktadır. Bu ağlar, karşılıklı güvene dayanmaktadır (Dawkins, 2003:143). Bu durum, sosyal ilişkiler ve yerel faktörler gibi piyasadan doğrudan alınıp satılmayan bir özellik sergilemektedir.

e) Öğrenen Bölgeler: Günümüzde güçlü rekabet ve hızlı değişim kavramları önemli yer tutmaktadır. Bu kavramların en önemlileri; öğrenme, bilgi ve yeniliktir. Bunlar içerisinde daha önemli olan ise öğrenme kavramıdır (Karaçor, 2007: 7). Storper (1995:1-33)'e göre; verimlilik artışı, bölgesel kalkınmanın merkezi kurumlar arasındaki piyasa-dışı ilişkilerin yerel inovasyon sistemlerinden oluşmaktadır. Yerleşim yerleri ve bölgelerde düzenli sistemlerin varlığı, güven, örtülü ya da kodlanmış bilgi ve rutin davranışlar önemli yapılardır. Karaçor (2007:6)'a göre; öğrenen ekonomi, "yeni bir düşünce şekli"ne duyulan gerekliliğin yanı sıra, içinde

bulunulan zaman ve geleceği öngörerek, değişme ve gelişmeyi anlatan bilgi toplumunu ifade etmektedir. Ekonomilerin bilgiye ulaşmalarının ve bilgiyi etkin kullanmalarının yolu güçlü rekabet ve hızlı değişimden geçmektedir. Öğrenme aşaması, bilgiye ulaşmayı ulaşmakla başlar. Bilgiyi öğrenme yetkisi ile amaç fonksiyonu hedefine ulaşması(fayda, kar, refah) karar birimleriyle (birey, firma, devlet) ilintilidir. Kitanovic (2005:14-15)'e göre; öğrenen ekonomi, öğrenme yeteneğinin bireylerin, firmaların, bölgelerin ve ulusal ekonomilerin iktisadi başarısı için önemli olduğu bir ekonomidir. Gelişmekte olan ülkelerin öğrenen ekonomiden güçlü bir şekilde etkilendikleri ve kalkınma aşamalarında öğrenme ve yetenek inşasına ihtiyaç duydukları öne sürülmektedir. Öğrenen ekonomi konsepti iki anlamda kullanılmaktadır. İlk olarak; öğrenen ekonominin teknoloji, yetenekler, tercihler ve kurumlardaki değişim sürecini açıklama ve anlama üzerine odaklanması, ikincisi, ekonominin tüm düzeylerinde bilgi ve öğrenmenin etkisini artıran belirli tarihsel eğilimlere işaret etmesidir. Öğrenen ekonomi anlayışından doğmuş olan öğrenen bölgeler yaklaşımı, bir bölgenin rekabet gücünün, bölgenin bilgiyi üretme ve kavrama, bilgiye ulaşma, onu öğrenme ve inovasyonlara dönüştürme yeteneğine bağlı olduğuna dikkati çekmektedir. Bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma sürecinde önemli bir role sahip olan öğrenme, bölgenin potansiyelinin geliştirilmesinde de büyük önem taşımaktadır. Öğrenen bölge kavramı sosyal ve ekonomik hedeflere ulaşma üzerinde durmaktadır. Öğrenen bölge ekonomik ve sosyal bakış açısıyla hayat kalitesi ve yaşam standartlarının gelişilmesi için farklı çıkar gruplarından insanların katılımını sağlayarak yerel toplulukları güçlendirmeyi hedeflemektedir (Altınok vd., 2004: 308-309).

Mercan (2004:127)'a göre; öğrenen bölgelerin teknoloji oluşumlarında işletmelerin yerel ve bölgesel çevreye bağımlı olmaları bilgi odaklı bir üretim faktörünü sağlamaktadır. Literatürde öğrenen bölge yaklaşımı; mikro, mezo ve makro düzeyde incelenmiştir. Mikro düzeyde; Öğrenen bölge, işletme düzeyinde öğrenmenin mekânsal yığılması olarak ele alınmaktadır. İşletmelerin araştırmaya yönelmeleri, rakipleri, araçlar ve müşterilerle birlikte interaktif öğrenme süreçleri

sayesinde inovasyon kaynağı ve dış enformasyona bağıllık fabrikanın inovasyon sürecini sürekli artırmaktadır. Makro düzeyde; değişimin mekânsal sonu olarak, öğrenen bölge yeni ekonomik bağıllığın bir sonucu, bölgenin kitle üretimden bilgi yoğun kapitalizme geçişi olarak görülmektedir. Mezo düzeyde; öğrenen bölge bölgesel gelişim konsepti olarak sunulmaktadır. Yeni bölgesel gelişim stratejisi ana unsuru olarak bölgenin kendi organizasyonu çerçevesinde, belli ağ yapısı ve yeni öğrenme yaklaşımında öğrenen bölge ortaya çıkmaktadır (Sandman, 2000:221-223; Aktaran, Mercan, 2004: 127-128). Bölgesel kalkınma için öğrenme, firmalar ve diğer organizasyonlar için olumlu yerel dışsallıklar oluşturma noktasında gerekli bir uygulama olarak düşünmenin yanı sıra, hızlı bilgi transferini sağlayan yerel yakınlık aracılığıyla artırılabilen bir süreçtir (Storper, 1995: 1-33). Öğrenen bölgelerin özelliği değişen çevre koşullarında öğrenme ve yenilik potansiyellerinden yararlanarak; hızlı, etkin ve akıllıca uyum sağlamasıdır (Mercan, 2004:125). Seri üretimden öğrenen bölgelere geçişte rekabetçilik temeli, üretim sistemi, imalat altyapısı, birey altyapısı, fiziksel ve iletişim altyapısı, endüstriyel yönetim sistemi, politika sistemi olarak öğrenen ve bilgi-üreten bölgeler, seri -üretim bölgelerinden ayrılmaktadır.

Tablo 1.3: Seri Üretimden Öğrenen Bölgelere Geçiş

	Seri-Üretim Bölgesi	Öğrenen/Bilgi Üreten Bölgeler
Rekabetçilik Temeli	Fiziksel işgücüne ve doğal kaynaklara dayalı karşılaştırmalı üstünlük	Bilgi üretimi ve devamlı gelişmeye dayalı sürdürülebilir üstünlük
Üretim Sistemi	Kitle üretim: Değer kaynağı olarak fiziksel işgücü, inovasyon ve üretimin ayrılması	Bilgi-temelli üretim: devamlı yaratıcılık, değer kaynağı olarak bilgi, inovasyon ve üretimin sentezi
İmalat Altyapısı	Kol boyu tedarik ilişkileri	İnovasyonun kaynağı olarak tedarikçi sistemler
Birey Altyapısı	Taylorist işgücü, Taylorist eğitim ve öğretim, düşük-yetenek, düşük işgücü maliyeti,	Devamlı olarak insan kaynaklarının gelişimi, devamlı eğitim ve öğretim, bilgili işçiler,
Fiziksel Altyapı ve iletişim altyapısı	Yurt odaklı	Küresel odaklı
Endüstriyel Yönetişim Sistemi	Yukarıdan-aşağıya kontrol , Düşmanca ilişkiler,	Network organizasyonu ve Karşılıklı bağımlı ilişkiler
Politika Sistemi	Belirli ticaret politikaları	Sistemler/altyapı oryantasyonu

Kaynak: Pike vd. 2006: 100; Aktaran, Kılınç, 2011:135.

Tablo 1.3’de ifade edildiği gibi, seri üretim bölgelerinde; rekabetçilik temelinde fiziksel işgücüne ve doğal kaynaklara dayalı karşılaştırmalı üstünlük söz konusuyken; öğrenen/bilgi üreten bölgelerde, bilgi üretimi ve devamlı gelişmeye dayalı sürdürülebilir üstünlük vardır. Seri üretim bölgelerinde; üretim sisteminde değer kaynağı olarak fiziksel işgücü, inovasyon ve üretimin ayrılması önemliken, öğrenen/bilgi üreten bölgelerde bilgi-temelli üretim: devamlı yaratıcılık, değer kaynağı olarak bilgi, inovasyon ve üretimin sentezi önem kazanmaktadır. Seri üretim bölgelerinde, imalat altyapısı kol boyu tedarik ilişkileri içerirken, öğrenen/bilgi üreten bölgeler inovasyonun kaynağı olarak tedarikçi sistemleri içermektedir. Seri üretim bölgelerinde, birey altyapısı taylorist işgücü, taylorist eğitim ve öğretim, düşük-yetenek, düşük işgücü maliyeti iken öğrenen/bilgi üreten bölgeler de devamlı olarak insan kaynaklarının gelişimi, devamlı eğitim ve öğretim, bilgili işçilerdir. Seri üretim bölgelerinde, fiziksel ve iletişim altyapı, yurt odaklı iken, öğrenen/bilgi üreten bölgelerde küresel odaklıdır. Seri üretim bölgelerinde, endüstriyel yönetişim sistemi yukarıdan-aşağıya kontrol, düşmanca ilişkiler sergilerken, öğrenen/bilgi üreten bölgeler Network organizasyonu ve Karşılıklı bağımlı ilişkiler önemlidir. Seri üretim bölgelerinde, politika sistemi, belirli ticaret politikalarını kapsarken, öğrenen/bilgi üreten bölgeler Sistemler/altyapı oryantasyonunu kapsamaktadır.

Tablo 1.4: Mekansal İnovasyon Modelleri ve Temel Özellikleri

	Yenilikçi Çevre	Endüstriyel Bölge	Bölgesel İnovasyon Sistemleri	Yeni Sanayi Odakları	Öğrenen Bölge
İnovasyon Dinamiklerinin Ana Unsurları	Firmaların aynı bölgedeki diğer aktörlerle yenilik yapma kapasitesi	İnovasyonu aktörlerin ortak değerler sistemi içinde uygulama sistemi	İnovasyonun araştırma ve geliştirmede karşılıklı etkileşimli, sürecidir.	Ar-Ge'nin ve onun uygulamasının bir sonucudur ve yeni üretim metotlarının uygulanması söz konusudur	Bölgesel inovasyon sistemleri gibi fakat teknolojinin ve kurumların birbirine bağlı evrimleşmesi önemlidir
Kurumların Rolü	Araştırma boyunca kurumların çok önemli rolü bulunmaktadır (Üniversiteler, firmalar, kamu kurumları vs.)	Kurumlar, inovasyon ve Kalkınmayı besleyen sosyal düzenlemeyi sağlamaktadır.	Araştırmacılar kurumların hem örgütün içinde hem de dışında davranış düzenlemelerine öncülük ettiğine katılmaktadır.	Firmalar arası işlemlerin koordinasyonunda ve girişimsel aktivitenin dinamikleri konusunda sosyal düzenlemeler bulunmaktadır.	Bölgesel inovasyon Sistemleri gibidir Ancak kurumların rolü üzerine daha güçlü odaklanma bulunmaktadır.
Bölgesel Kalkınma	Bölgesel düşünce yenilikçi çevre ve aktörlerin bir bütün içinde yenilik yapma kapasitesi üzerine kuruludur.	Bölgesel düşünce mekansal birlik (dayanışma) ve bölgenin esnekliği üzerine kuruludur. Bu esneklik inovasyonun bir parçasıdır.	Bölge, karşılıklı etkileşimli öğrenmenin ve yönlendirici düzenlemenin bir sistemi olarak düşünülmektedir.	Sosyal düzenleme ve üretim sistemleri arasında karşılıklı etkileşim vardır.	İki etken: teknolojik ve tekno-örgütsel dinamikler; sosyo-ekonomik ve kurumsal dinamikler
Kültür	Güven ve karşılıklı ilişkiler kültürü	Endüstriyel bölge aktörleri arasında paylaşılan değerler: güven ve karşılıklılık	Öğrenme Karşılıklı etkileşimle olmaktadır.	Network ve karşılıklı Etkileşim kültürü	Yeni sanayi odaklarındaki gibidir ancak ekonomik ve sosyo-kültürel hayat arasındaki karşılıklı etkileşime daha güçlü odaklanma söz konusudur.
Aktörler Arasındaki İlişki Tipleri	Destek alanının rolü: firmalar arasında, firmalarla firmaların ortakları, tedarikçiler ve müşterileri arasında stratejik ilişkiler	Network sosyal bir düzenleme örneği olmakla beraber disiplinin kaynağıdır. Network hem rekabetin hem de işbirliğinin birlikte var olmasını sağlar	Network, karşılıklı Etkileşimli öğrenmenin bir Örgütsel biçimidir.	Firmalar arası işlemler	Aktörlerin networku
Çevre ile İlişki Tipleri	Aktörlerin, davranışlarını çevrelerinde olan değişimlere uyarlama kapasitesi. Çok "yoğun" ilişkiler: destek alanının üçüncü boyutudur.	Çevre ile ilişkiler bazı kısıtlamaları ve yeni fikirleri kabul ettirmektedir, çevredeki değişimlere tepki vermek gerekir; "yoğun" ilişkiler, çevrenin sınırlı mekansal görüşü.	İçerideki özel ilişkiler ve çevrenin kısıtlamaları arasında denge vardır, "yoğun" ilişkiler	Topluluk düzenlemesinin ve sosyal yeniden üretimin dinamikleri	Bölgesel inovasyon sistemleri gibi

Mekansal inovasyon modellerinin temel özellikleri inovasyon dinamiklerinin ana unsurları, kurumların rolü, bölgesel kalkınma, kültür, aktörler arasındaki ilişki tipleri ve çevre ile ilişki tipleri bakımından sergiledikleri temel özellikleri tablo 1.4’de anlatılmaktadır. Buna göre; mekansal inovasyon modelleri arasında birlik ve tamamlayıcılık mevcuttur. İnovasyon dinamiklerinin ana unsurları başlığında; yenilikçi çevrede firmaların aynı bölgedeki diğer aktörlerle yenilik yapma kapasitesi, endüstriyel bölgede inovasyonun aktörlerin ortak değerler sistemi içinde uygulanması, bölgesel inovasyon sistemlerinde Ar-Ge’nin karşılıklı etkileşimli bir süreci içermesi, yeni sanayi odaklarında, Ar-Ge’nin ve onun uygulamasının bir sonucu olarak yeni üretim metotlarının uygulanması, öğrenen bölgede, teknolojinin ve kurumların birbirine bağlı evrimleşmesi ele alınmaktadır. Kurumların rolü başlığı altında; yenilikçi çevrede araştırma boyunca kurumların çok önemli rollerinin bulunması, endüstriyel bölgede kurumların inovasyon ve kalkınmayı sağlaması, bölgesel inovasyon sistemlerinde, araştırmacılar kurumların hem örgütün içinde hem de dışında davranış düzenlemelerine öncüllük etmesi, yeni sanayi odaklarında, firmalar arası işlemlerin koordinasyonunda ve girişimsel aktivitenin dinamikleri konusunda sosyal düzenlemelerin bulunması, öğrenen bölgede kurumların rolü üzerine daha güçlü odaklanmanın bulunması şeklinde ifade edilmektedir. Bölgesel kalkınma başlığında; yenilikçi çevrede bölgesel düşünce yenilikçi çevre ve aktörlerin bir bütün içinde yenilik yapma kapasitesi üzerine kurulu olması, endüstriyel bölgede, bölgesel düşünce mekansal birlik (dayanışma) ve bölgenin esnekliği üzerine kurulu olması ve bu esnekliğin inovasyonun bir parçası olması, bölgesel inovasyon sistemlerinde bölgenin karşılıklı etkileşimli öğrenmenin, yönlendirici düzenlemenin bir sistemi olarak düşünülmesi, yeni sanayi odaklarında sosyal düzenleme ve üretim sistemleri arasında karşılıklı etkileşimin olması, öğrenen bölgede teknolojik ve tekno-örgütsel dinamiklerin sosyo- ekonomik ve kurumsal dinamiklerin etkisi ele alınmaktadır. Kültür başlığında; yenilikçi çevre de güven ve karşılıklı ilişkiler kültürü, endüstriyel bölgede endüstriyel bölge aktörleri arasında paylaşılan değerler: güven ve karşılıklı ilişkiler, bölgesel inovasyon sistemlerinde öğrenme, karşılıklı etkileşim, yeni sanayi odaklarında network ve karşılıklı etkileşim kültürü, öğrenen bölgede ekonomik ve sosyo-kültürel hayat arasındaki karşılıklı etkileşimle daha güçlü odaklanma anlatılmaktadır. Aktörler arası ilişki tipleri başlığında; yenilikçi

çevrede firmalar arasında, firmalarla firmanın ortakları, tedarikçiler ve müşterileri arasında stratejik ilişkilerin incelenmesi, endüstriyel bölgede network sosyal bir düzenleme örneği olmakla beraber disiplinin kaynağı olması, bölgesel inovasyon sistemlerinde network, karşılıklı etkileşimli öğrenmenin bir örgütsel biçimi olması, yeni sanayi odaklarında firmalar arası işlemlerin öğrenen bölge aktörlerin networku araştırılmaktadır. Çevre ile ilişkili tipleri başlığı altında; yenilikçi çevrede aktörlerin, davranışlarını çevrelerinde olan değişimlere uyarlama kapasitesinin olması, endüstriyel bölgede çevre ile ilişkilerin bazı kısıtlamaları ve yeni fikirleri kabul ettirmesi, bölgesel inovasyon sistemlerinde içerideki özel ilişkiler ve çevrenin kısıtlamaları arasında dengenin oluşması, yeni sanayi odaklarında, topluluk düzenlemesinin ve yeniden üretimin dinamiklerinin oluşması, öğrenen bölgede bölgesel inovasyon sistemleri gibi içerideki özel ilişkiler ve çevrenin kısıtlamaları arasında denge yoğun ilişkilerin oluşması şeklinde ifade edilmektedir.

1.5.3. Üniversite-Sanayi İşbirliği'nde İnovasyon

Üniversite-sanayi işbirliği kavramı, gündeme geldiği 17. yüzyıldan itibaren “inovasyon”, “inovasyon modelleri” çerçevesinde ele alınmıştır. İnovasyon modelleri, akademi, devlet, özel sektörler, piyasalar, kültür veya sosyal politik sistemler gibi çeşitli kurumlar arasındaki bağlantılar ve işbirliklerinden meydana gelmektedir. Kurumlar arasındaki etkileşimler, yeni öğrenme sürecine ve yeni bilgiye yol açmakla beraber bölgesel teknolojik yeniliğin artmasına da neden olmaktadır (Srevatsan, 2011: 3). İnovasyon yaklaşımlarındaki değişim 1975’den sonra bilim-teknoloji ve sanayi politikaları ile paralellik göstermiştir. Özellikle disiplinler yaklaşımların ağırlıkta olduğu doğrusal modellerden, disiplinler arası yaklaşımların temel alındığı doğrusal olmayan, modeller ön plana çıkmıştır (Kiper, 2010a: 23). II. Dünya Savaşı’nda ve sonrasında başarılı teknolojik gelişmelerin sonucu olarak doğrusal (Lineer) inovasyon modeli önem kazanmıştır. Doğrusal (Lineer) inovasyon modeli yenilikteki tek bir değişkenin etkisini göz önüne almaktadır.

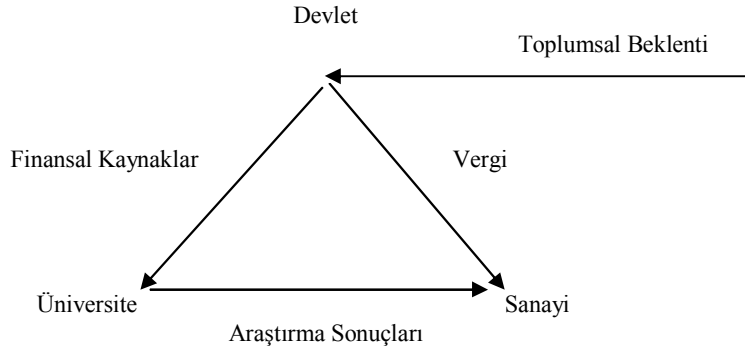
Şekil 1.3: Doğrusal İnovasyon Modeli

Kaynak: Kiper, 2007: 147, Godin, 2006: 639-667.

Şekil 1.3.'de görüldüğü üzere; bu inovasyon modelinde, üniversiteler, hükümet araştırma kurumları ve birkaç geniş firmanın laboratuvarları tarafından öncelikle yürütülmekte olan temel araştırmayla başlamakta; uygulamalı araştırma, deneysel gelişme, üretim ve ürünün piyasaya sürülmesi ve satışının gerçekleşmesiyle inovasyon faaliyeti sona ermektedir.

Şekil 1.4: Doğrusal İnovasyon Modelinde Üniversite - Sanayi - Devlet Arasındaki Klasik İlişki

Kaynak: Kiper, 2007: 151.

Şekil 1.4'e göre; doğrusal inovasyon modelinde üniversite- sanayi- devlet ilişkileri, toplumsal beklenti çerçevesinde devletin üniversiteye kaynak aktarması, üniversitenin bununla bilimsel araştırma yapması, araştırma sonuçlarını sanayiye vermesi ve sanayinin bununla üretim yapması ve devlete vergi vermesi şeklindeki bir süreci yansıtmaktadır.

Doğrusal (Lineer) olmayan modeller, tek bir değişkenden ziyade farklı değişkenler arasındaki etkileşime bağlı olup, pek çok kişi, kurum ve ortamda

karmaşık ve sürekli bir etkileşim sonucu araştırmanın geri bildirimini, teknolojik ve bilimsel bilgiyi, üretim sürecini, geleceğe yönelik pazarı ve buluşu içermektedir (Srevatsan, 2011: 29). Doğrusal olmayan kavrama göre, inovasyon çeşitli faktörler ve varlıklar tarafından uyarılmaktadır. İnovasyon sürecinde, etkileşimler ve üretim, pazarlama ve tüketicilerden etkileşimler de önemlidir. İnovasyon sürecindeki etkileşim, sanayinin ve aynı zamanda, üniversiteler ve teknoloji merkezleri gibi bilgi sağlayıcıların bağlantıları ve ilişkilerini ifade etmektedir (Kaufman ve Tödtling, 2001: 791-804). İnteraktif inovasyon modeli, üniversite ile sanayi arasındaki işbirliğini, ekonomik büyümeyi, teknolojideki yenilik ve bilim ve teknolojiyi geliştirmenin sosyal sorumluluk aracılığıyla olduğunu açıklamaktadır (Harayama, 2003: 1-9). Doğrusal (Lineer) olmayan inovasyon modelleri, geri bildirimler aracılığıyla interaktif ve tekrarlayan terimleri göz önüne almaktadır (Etzkowitz ve Leydesdorff 2000: 109-123). 1970 ve 1980’li yıllarda yapılan çalışmalar, inovasyon sürecini doğrusal olarak gören modelin yetersiz kaldığını kanıtlamıştır. Soğuk Savaş’ın ardından geniş bir ölçekte temel araştırma yürütmeyen sanayileşmiş ülkelerde teknolojinin gelişmesindeki başarı, doğrusal modelin işlemediği kanısını yaygınlaştırmıştır. Bilginin ortaya konması, yayılması ve uygulanması, kurumlar arasındaki işbirliği üzerine odaklanması, doğrusal olmayan inovasyon modellerinin önemini arttırmıştır. Bu durum; son dönemlerde çok karmaşık ve çok aktörlü olan üniversite-sanayi işbirliği modellerinin gündeme gelmesine sebep olmuştur (Edquist ve Hommen, 1999: 63-79; Kiper, 2007: 152)

Doğrusal olmayan inovasyon modelleri, yapılan çalışmalarda, politikalarda ve yapılanmalarda şu şekilde kullanılmıştır (Kiper, 2010a: 23):

- 1- Ulusal İnovasyon (yenilikçilik/yenileşim) Sistemi
- 2- Bilimsel bilgi üretiminde yeni “Mode 2” yaklaşımı
- 3- Üniversite-sanayi işbirliğinde “Üçlü Sarmal” modeli

Bu modellerin yanı sıra, bölgesel inovasyon stratejileri, açık inovasyon, kümelenme gibi işbirliği ağları, uluslararasılaşma vb. kavram ve uygulamaların da inovasyon modelleri çerçevesinde ele alınmaktadır.

1.5.3.1. Ulusal İnovasyon Modeli

İnovasyon süreci, öğrenen ulus ekonomilerinin küresel sistemle olan uyumu ile ifade edilmekle birlikte yenilik potansiyellerinin kurumsal değişimi tanımaları ekonomilerin kalkınma ve rekabet aşamaları ile ilintilidir. İnovasyon sistemleri ile anlatılmak istenen süreç, rasyonellik aksiyonunun gerçekleşmesine katkıda bulunmasıyla, kaynakların uzun dönemli optimal kullanımının sağlanmasıdır. (Karaçor, 2007: 43). Karar birimlerinin amaç fonksiyonuna ulaşmada karşılıklı etkileşim içinde bulunmaları inovasyon sistemleri kavramının ana fikrini oluşturmaktadır. İnovasyon sürecinin sürekli oluşumu için hükümet, kalkınma ve rekabet oluşumunun gerekli bilgi ağ yapısının istikrarını kurarken; yenilikçi firmalar, bilgiyi oluşturan ve dağıtan ekonomik büyüme ve rekabet sistemlerini meydana getiren bilgi altyapısını kullanarak ağ yapısını kurmaktadır. Ulusal inovasyon sistemi; karar birimlerinin bu çabasıyla oluşmaktadır (Karaçor, 2007: 44). Literatürde birçok çalışmada ulusal inovasyon sistemi ile kalkınma arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Bir ülkenin kurumsal ve organizasyonel yapılanması ile ilgili olan iktisadi kalkınmada inovasyon sistemleri çok önemlidir (Işık ve Kılınç, 2012: 170).

Ülkelerin büyüme ve kalkınmalarındaki önemli bir unsur olarak değerlendirilen ulusal inovasyon sistemi, çeşitli ürünlerin üretilebilmesi konusunda gerekli olan bilgi ve deneyimleri birbiriyle ilişkili ve birbirini destekleyici nitelikte ele almaktadır. Aynı zamanda söz konusu sistemler kalkınma ve büyümenin ufkunu açacak bir biçimde ürün ve üretim süreçleri gruplarının belirlenmesine de imkân tanımaktadır (Soyak, 2007: 1-5). Kurumsallaşmadaki eksikliklerin kalkınmaya etkisi gelişmekte olan ülkelerde teknoloji açığı kadar önem arz etmektedir. Bu noktada inovasyon faaliyetini düzenleyen kurumlar rekabetçi kalkınma programlarının yürütücü ve taşıyıcısı olarak görev almaktadırlar. İktisadi kalkınma ile inovasyon sisteminin kurumsallaşması birlikte değerlendirilmektedir. Kalkınmacı bir perspektiften bakıldığında çağdaş ulus-devlet kapsamında var olan bir alt sistem olan ulusal inovasyon sistemi ulusal rekabetçilik ve ulusal kalkınma hedeflerine aynı anda yönelmektedir. Bu amaçla, inovasyon faaliyetinin desteklenmesi konusunda bu faaliyetin son derece önemli kaynakları olan Ar-Ge kurumlarının, firmaların,

inovasyon destek kuruluşlarının ve inovasyon altyapılarının ulusal boyutta verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır (Arıkan vd., 2003: 215).

1980'li yıllarda ABD ve Avrupa'nın farklı yerlerinde geliştirilen ulusal inovasyon sistemi yaklaşımı, günümüzde dünya genelinde akademisyenlerin yanı sıra, politika yapıcıları arasında da yayılmaya devam etmektedir (Işık ve Kılınç, 2012: 175).1990'lı yıllarda ulusal inovasyon modeli kavramı, bilim-teknoloji-yenilik politikalarının oluşturulması sürecinde yoğun bir ilgi görmüştür. Ulusal inovasyon modeli teknolojik ilerlemeyi etkileyen kuruluşları kapsamasının yanı sıra, ülkelerin uluslararası rekabet ve işbölümü içerisindeki konumunu da vurgulaması açısından uygulamaya sokulan bilim ve teknoloji politikaları üzerinde oldukça etkili olmuştur (Saatçioğlu, 2005: 181). Ulusal inovasyon modeli kavramı Alman düşünür Frederich List tarafından ortaya atılmıştır. List, klasik iktisatçıları, ulusların gelişmesinde; bilim, teknoloji ve beceriye yeteri kadar önem vermedikleri için eleştirmiştir. İngiltere'nin dünya pazarlarındaki üstünlüğünün teknolojideki üstünlüğünden kaynaklandığını belirten List, birçok İngiliz iktisatçının serbest ticareti savunmasına rağmen, uygulamada İngiliz hükümetlerinin korumacı ve dışarıya teknoloji transferini engellemeye çalışan politikalar izlediğini düşünmektedir (Saatçioğlu, 2005 181). Freeman tarafından tekrar gündeme getirilen ve birçok iktisatçı tarafından katkı yapılarak geliştirilen Ulusal inovasyon sisteminin genel bir tanımı yapılamamıştır. Freeman başarısının, firmalar, yönetimler, alt sistemler arasında ve içindeki eğitim sistemine bağlı olduğunu belirtmiştir. Freeman, bu etkileşimlerin yeni teknolojileri başlattığını, ithal ettiğini, değiştirdiğini ve yaydığını savunmaktadır (Freeman, 1995: 5-24). Ulusal inovasyon sistemi kavramı dünyanın pek çok yerinde uluslar arası örgütler ve politika geliştiricileri tarafından teknolojinin incelenmesi için önemli bir kurum olarak ele alınmaktadır. Ulusal inovasyon sistemi'nin başarısını ölçebilmek ve ülkelerin sistemlerinin birbiriyle kıyaslanabilmesini sağlayabilmek amacıyla da sistemler geliştirilmektedir. Bu kapsamda bu konuda uzmanlığı bilinen kuruluşlarca ülkelere ait istatistikler toplanarak inovasyon girdileri ve çıktıları için ölçülebilir analizler yapılmaya çalışılmaktadır. Bunlardan AB tarafından sağlanan inovasyon karnesi ülke inovasyon sistemlerinin başarısı hakkında fikir vermektedir (Kiper, 2010a: 25).

1.5.3.2. “Mode 2” Bilgi Üretimi Modeli

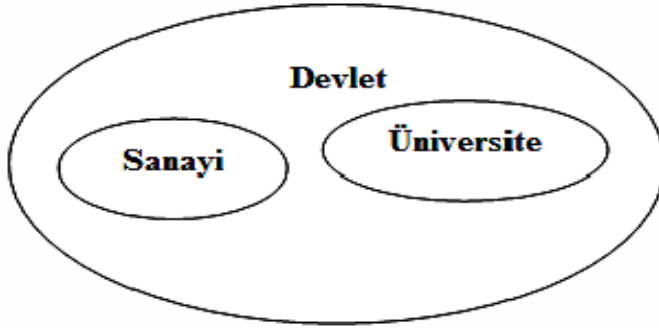
Küreselleşme dünyanın ekonomik olarak büyük bir pazar haline gelmesi, teknolojik gelişmelerin insan hayatına etkisi, kültürel değişimler, popüler kültür ve benzeri kavramları ifade etmektedir. Küreselleşme her alanı ve kurumu etkilemektedir. Bu kurumlardan birisi de eğitim ve buna bağlı olarak da üniversitelerdir. Çünkü üniversiteler, modernizm ile birlikte ulus devletin en önemli araçlarından birisi olarak görülmektedir (Yılmaz ve Horzum, 2005:104). Üniversitelerin içindeki toplumsal yapıların değişmesi, zamanla üniversitelerin bilgi üretme anlayışının da değişmesine sebep olmuştur. Üniversitelerin kendi içindeki bilgi üretim sisteminin zaman endişesi taşınamaması, pratikte yaşanan sorunlara duyulan ilgisizlik yeni bir yol haritası çizilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur (Kiper, 2007: 148). “Mode 1” olarak belirtilen akademik kaygıların önde olduğu, içine kapanık bilgi üretim yaklaşımından “Mode 2” yaklaşımına yani günlük hayatın içinde ve diğer bilgi yöneticileri arasında daha yakın temasla çalışılmaya başlanmıştır “Mode 1”, üniversitelerin disipliner yapısını öne çıkaran; bu yaklaşımla üretilen bilgilerin akademik dergilerde yayımlandığı ve genellikle bu yolla tüm akademik toplumla paylaşıldığı; bir bilgi üretim yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır (Hahendahl, 2005: 1-21). “Mode 2” bilgi üretimi; farklı bilgi ve yetenek sahiplerinin, akademik çalışmanın ötesinde sürdürülebilir çözümler için çalışması; problem çözümü; problemleri erken dönemlerde tespit edebilme yeteneği; bilgi üretiminin üniversitelerin de parçası olduğu, üniversitelerin bilgi üretim sistemindeki rol değişimini açıklamak ve uygulamayı buna göre yönlendirdiği bu yaklaşım araştırmacıların üzerinde durduğu önemli konulardan biri olmuştur. “Mode 1”in bilgi çıktılarının kalite ölçümü daha çok “gerçekler” olurken “Mode 2”nin bilgi çıktıları “çalışanların performansı” olmaktadır. Kümeler, ağyapıları (networking) vb. işbirliği organizasyonları yoluyla bilgi üretimleri “Mode 2”nin önemli etmenleridir (Kiper, 2010a: 30; Etzkowitz ve Leydesdorff, 2000: 109-123).

1.5.3.3. “Triple Helix” Üçlü Sarmal Modeli

Toplum açısından bilginin, ekonomi açısından ise üniversitenin artan rolü, üniversite-sanayi ilişkilerini ön plana çıkarmış, devlet-özel sektör ve akademi arasında inovasyona yönelik kurumsal ilişkiler üçlü sarmal yapıyla (Triple Helix)

analiz edilmiştir (Etzkowizt, 2002: 1-18). Etzkowitz tarafında açıklanan Leydesdorff tarafından geliştirilen bu model, lineer inovasyon modelinin aksine, kamu, özel sektör ve akademi dünyası arasındaki inovasyona yönelik kurumsal ilişkileri üçlü sarmal yapıyla(Triple Helix) temsil etmekte ve bu ilişkileri söz konusu yapının değişik seviyelerinde kurgulayıp bilginin sermaye olarak kullanılmasını açıklamaya çalışmaktadır (Kiper, 2007:153). Etzkowitz ve Leydesdorff tarafından DNA yapısının çift sarmalındaki benzeşimden ilham alınarak ortaya koyulan üçlü sarmal(Triple Helix), akademik araştırma ve ekonomik kalkınmayı teşvik etme güdüsü ile birbiriyle iç içe geçen halkalar olarak üniversite, sanayi ve devlet ekseninde oluşturulmuştur. Model, bilim ve teknoloji dünyasının yönetimini, bilgi yayılımını, bilimin sosyal sorumluluk ve kabul edilebilirliğini, her aktörün inovasyon sürecindeki ilişki düzeyini açıklamaya çalışmaktadır (Çetin, 2009: 54). 19.ve 20. yüzyıllarda üniversite-sanayi-devlet tarafından oluşturulan farklı sarmallar etkili şekilde olmuştur. Bununla birlikte, aralarındaki değişim ilişkileri ve her birinin içindeki içsel olaylar, içinde üç sarmalın tarihsel olarak tek bir şekilde incelenmesiyle üçlü sarmal model (Triple Helix) ortaya çıkmıştır (Etzkowitz ve Leydesdorff, 2000: 109-123; Shinn, 2002: 599-614). Dünya artık üç aktörün rollerini üst üste bindirdiği, dayanışma ve işbirliğinin, sürekli iletişimin etkin olduğu bu modele kaymaktadır. Üçlü sarmal model(Triple Helix), yeni şirketlerin oluşumu, bilim parkları, kuluçkulama tesisleri, üniversitelerde ve TTO'lardaki gibi diğer projelerle bölgesel büyümenin kolaylaştırılmasında üniversitelerin işlevini değerlendirmektedir (Etzkowitz, 2002: 1-18). Üçlü sarmal model (Triple Helix) üniversite-sanayi etkileşiminin, bilgiye dayalı bir toplumdaki inovasyon yapısı için önemli bir modeldir (Etzkowitz, 2003: 293-337). Etzkowitz ve Stevens(1995:13-31)'e göre;“Üniversite-Sanayi-Devlet arasındaki bağlantılara ek olarak, her bir aktör diğerinin rolünü oynamaktadır.” Böylece, üniversiteler, akademik boyutunun yanı sıra pazarlama bilgisi gibi çeşitli çalışmaları girişimle ilgili görevler olarak varsayarak, birbirleri arasında bilginin paylaşılmasını sağlamaktadırlar.

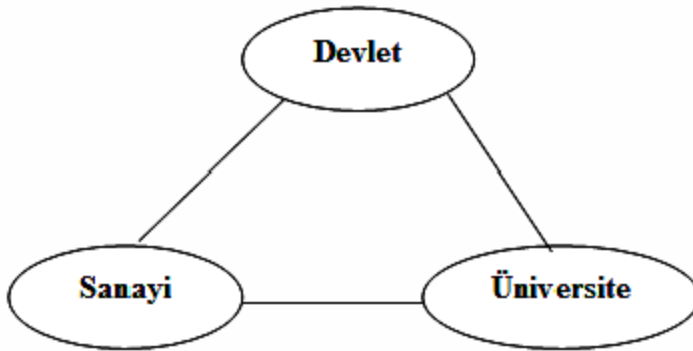
Şekil 1.5: Devletçi Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliği Modeli

Kaynak: Etzkowitz, 2002: 1-18; Etzkowitz ve Leydesdorff, 2000: 109-123

Şekil 1.5’de de görüldüğü üzere; Devletçi üniversite-sanayi-devlet işbirliği modeli; ulus devletin akademi ve sanayi kesimini içine aldığı ve bu iki kesim arasındaki ilişkileri yönettiği ilişkiyi göstermektedir. Bu model devletin sahip olduğu firmaların hakim olduğu eski Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkeleridir. Model, Latin Amerika ve Norveç gibi bazı Avrupa ülkelerinde de görülmüştür (Etzkowitz, 2002: 1-18).

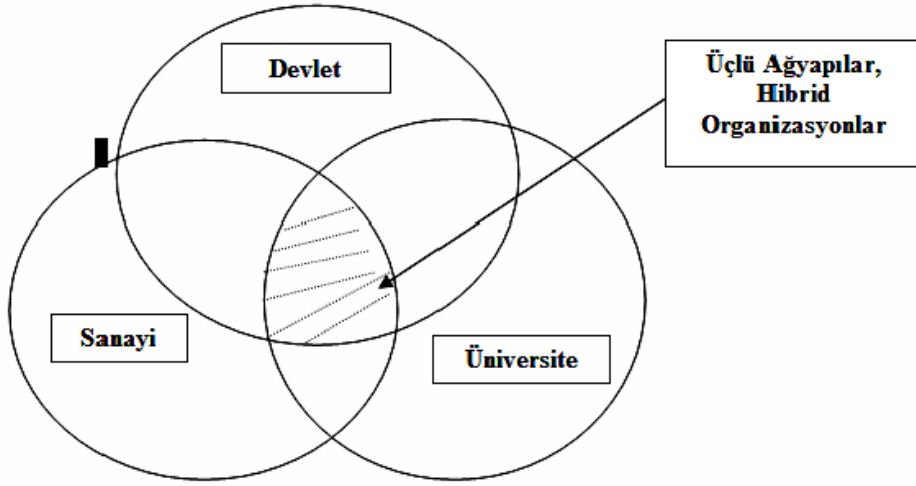
Şekil 1.6: Liberal Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliği Modeli

Kaynak: Etzkowitz, 2002: 1-18; Etzkowitz ve Leydesdorff, 2000: 109-123

Şekil 1.6’da ifade edildiği üzere, liberal üniversite-sanayi-devlet işbirliği modeli; devletin daha az baskın olduğu, kurumsal alanların her birinin sınırlarının açık bir şekilde tanımlandığı ve diğerleri ile ilişkilerinin çerçevesinin çizildiği bir sistemi ifade etmektedir. Bu liberal modele örnek olarak İsveç politikası verilebilir (Etzkowitz, 2002: 1-18).

Şekil 1.7: Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliğinde Üçlü Sarmal Modeli

Kaynak: Etzkowitz, 2002:1-18; Etzkowitz ve Leydesdorff, 2000: 109-123

Şekil 1.7’de görüldüğü üzere; üniversite-sanayi-devlet işbirliğinde üçlü sarmal modeli(Triple Helix); akademik girişimcilik, şirketler arası stratejik ittifaklar, devlet - üniversite-sanayi işbirliği, tesislerin ortak kullanımı gibi dinamik üçlü ilişkilerin olduğu bir modeldir. Bu model sürekli gelişim gösteren (Üniversite-Sanayi-Devlet) üç alanın birbirini etkilediği, kurumların kendi amaçları için değil aynı zamanda diğer kurumların da amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik hareket ettikleri kalkınma odaklı ve yenilikçi bir modeli temsil etmektedir. Üçlü sarmal model (Triple Helix) olarak bilinen bu yöntem, Avrupa’da çok sık kullanılmaktadır (Etzkowitz, 2002:1-18; Lefebvre vd., 2009: 1-13).

Üçlü sarmal model(Triple Helix) çerçevesinde bölgesel kalkınmada üniversite; bölgesel yığılım, beşeri sermaye birikimi, yönetim ve kültürel normlar gibi roller üstlenmektedir. Yeni firma kurulması, yeni veya mevcut firmaların üniversite çevresinde yerleşmesi sonucu bilginin sermayeye dönüştürülmesi ve sermaye birikimi projeleri, bölgeye odaklı eğitim, araştırma ve girişimcilik faaliyetleri “bölgesel yığılım” çerçevesinde olmaktadır. Eğitim ve bilgi kapitalizasyonu faaliyetlerinin bütünleştirilmesi, firmaların kurulması ve kurumlar arası iletişimi ön gören programların geliştirilmesi, bölgesel ihtiyacı karşılamak üzere eğitim programlarının geliştirilmesi, bölge odaklı öğrenci ve mezun alımı, bölgeyi bilen

öğrenme süreçlerinin oluşturulması “beşeri sermaye birikimiyle” gerçekleşmektedir. Zayıf ve güçlü yanları inceleyerek, sanayiye ve devlete inovasyon stratejisi için bir araya getirerek bilginin kapitalizasyonu ve sermaye birikimi projeleri çevresinde bölgesel inovasyon stratejisinin güdülenmesi, Yine bölgenin sosyal ve kültürel tabanına katkı yaparak yönetişimin etkinliğini artırmak, İlgili yapılara kuruluş çalışanlarının katılımı ile bölgesel ağyapılaşmayı ve kurumsal kapasiteyi şekillendirmek; karar almayı ve ulusal-uluslararası-bölgesel aktörler arasındaki ağyapılaşmayı destekleyecek bilgi ve inceleme hizmeti yönetişimle bağdaşmaktadır. Bilgi ile ilgili geleneksel üniversite-sanayi-devlet eklemlemeleri “Kültürel normlar” çerçevesinde olmaktadır. Üniversitenin bölgesel kalkınmadaki rolü bölge odaklı akademik faaliyetin üniversiteyi yerel çevresine bağlamasıyla olmaktadır. Bölgesiyle yakınlaşmış olan üniversite, insan, beceri ve bilgi kaynakları ile bölgesel ağ yapılaşmaya ve kurumsal kapasite geliştirmeye giderek daha önemli katkılar yapmaktadır. Bilimsel ve teknolojik rolleri yanında üniversite, bölgenin sosyal ve kültürel tabanına katkı yaparak yönetişimin etkinliğini artırmaktadır. Öğrenen ekonomi kavramı ekonomik başarıyı yeni bilgi ve yetenekleri edinme kapasitesiyle ilişkilendirmekte, öğrenme yüksek teknoloji sektörleriyle sınırlanmayıp toplumun bütün kesimlerinde yer almaktadır. Öğrenen bölgede; bireysel beceriler gruplar arası bilgi transferi sonucu öğrenme sistemleri ortaya çıkmaktadır (Durgut, 2007: 14-15).

Üçlü sarmal model(Triple Helix); mikro düzeyde “aktörler”, mezo düzeyde “kurumsal yapılar, makro düzeyde ise “kanunlar ve yönergeler”den oluşmaktadır (Viale and Ghiglione, 1998: 1-8; ; Kiper, 2007: 153-154):

Aktörler; akademi, devlet ve sanayi kesiminden oluşan aktörler mikro seviyede rol oynamaktadır. Bu Model çerçevesinde, kamu araştırmacılarından bir şirkette çalışması; özel girişimcilerden bir laboratuarda veya bir üniversite TTO’nde çalışmaları; akademik araştırmacılardan geliştirdikleri teknolojilerin küçük çaplı özel girişimcisi olmaları; akademik ve sanayi kesimi araştırmacılarından bir kamu projesi veya bölgesel teknoloji transfer kurumu yönetiminde görev almaları istenmektedir.

Kurumsal yapılar; teknolojik bilgiyi oluşturarak, üretimi organize eden mezo seviyede rol oynayan yapılardır. Hibrit(melez) inovasyon yapıları; bilginin kullanım ve üretiminden doğrudan sorumlu olan ve üniversite, sanayi, devlet arasındaki

etkileşimden doğan melez formlu yapılardır. (Örneğin üniversiteden doğan yüksek teknoloji tabanlı şirketler – “spin-off”lar, üniversite tarafından kurulan risk sermayesi yapıları vb.) İnovasyon ara yüzleri: iş dünyası ve akademi arasında ara yüz işlevi gören kurumlardır. İnovasyon koordinatörleri: farklı alanlardaki inovasyon çalışmalarının koordinasyonu ve yönetiminden sorumlu tutulan yapılanmalardır.

Kanun, kural ve yönergeler; Makro seviyede rol oynayan unsurlardır; bu unsurlar politikalar ve onların uygulamalarını kurgulamaktadırlar. Aktörler bu çerçeveye göre ve finansman destek mekanizmalarına bakarak rollerini oynamaktadırlar. Bilim-teknoloji politika araçlarına ABD’de yüksek teknoloji şirketlerini desteklemek üzere çıkarılan risk sermayesi kanunu ve gene bu tür şirketlerin yararlanmaları için kurulan Nasdaq Borsası bu amaca hizmet eden yasal çerçeve ve kurumsal mekanizma örnekleridir. ABD’de ileri teknoloji şirketlerini desteklemek için çıkarılan risk sermayesi kanunu ve yine buna benzer şirketlerin faydalanması için kurulan Nasdaq Borsası gibi bazı etkin araçlar da bu amaca hizmet etmektedir (Kiper, 2007: 153-154).

Tarihsel açıdan ülkeler inovasyon modellerini daha önceden devletin üniversite ile sanayi arasındaki ilişkiyi ve performansını büyük ölçüde etkilediği üçlü bir sarmal modelle (Triple Helix) belirtmişlerdir. Bu modelde, her aktörün rolü bellidir. Ve bu roller çakışmamaktadır. Günümüzde ise çoğu ülke ara yüz veya melez kurumlar gibi her bir inovasyon yapısının rol oynadığı üçlü sarmal modele (Triple Helix) geçmektedir (Sakinç ve Bursalıoğlu, 2012: 97). 1970’li yıllarda Japon şirketlerinin artan teknolojik rekabet gücüne karşı, 1980’li yıllarda ABD’de; Japon inovasyon stratejisinin ekonomik başarısından çıkarılan analizler (örneğin; düşük maliyetli imalat gibi) dikkate alınarak, fikri mülkiyet hakları yasası gibi bazı politik reformlar yürürlüğe konulmuştur. 1990’lı yıllarda bilgisayar teknolojileri öncülüğünde gelişen Amerikan inovasyon modelinin başarısı, Japonya’da henüz devam etmekte olan Ulusal İnovasyon Sistemi reformunada öncülük etmiştir. Günümüzde ABD, mevcut Japon politika stratejisindeki bazı örnekleri baz alarak eğitim, insan kaynakları mobilizasyonu gibi alanlarda daha ileri işlemler üzerinde yoğunlaşmaktadır (Jofre and Andersen, 2009: 5).

Tablo 1.5: Üçlü Sarmal Modeli Karşılaştırmalı Analiz: Japonya - ABD – AB

	Japonya	ABD	AB
ÜNİVERSİTE	<p>Eğilimler: Şirket kimliği-özelleştirme: Finansman çeşitliliği ile idari özerkliğin sağlanması amaçlanır. Akademisyenlerin girişimci aktiviteleri, yurtdışındaki beyin gücünün ülkeye çekilmesi için altyapının modernize edilmesi, bir ülkeye kabul koşullarındaki artan seçicilik, genç bilim insanlarının istihdamı; sanayi ile işbirliği.</p> <p>Rol: Düşük-orta düzeyde.</p>	<p>Eğilimler: Özerklik: Araştırma ve eğitimde üstün başarı amaçlanır. Yüksek etkili araştırma, finansman çeşitliliği, küresel rekabet, giriş-kayıt sürecinde seçici olma, kurum içi fikri mülkiyet haklarının desteklenmesi ve artan girişimci kapasitesi. Bilimsel üretim düzeyi, ulusal öğrenci yabancı emek girişindeki artışa karşı, azalma eğilimi göstermektedir.</p> <p>Rol: Yüksek.</p>	<p>Eğilimler: Ulusal önceliklere odaklanmış kamusal ön plandadır: Sınavsız geçiş ve düşük harç planı, katı finansman yapısı, ağırlıklı olarak yurtiçi istihdam. Daha özerk ve finansman çeşitliliği, artan bilimsel üretim, ulusal ve uluslararası ağ, yabancı yetenekleri çekmek, sanayi ile işbirliği ve insan kaynakları hareketliliğinin artırılması; fikri mülkiyet hakları amaçlanmaktadır.</p> <p>Rol: Yüksek (azalma eğilimi)</p>
DEVLET	<p>Eğilimler: Yönetim kurulları reformu, uzun dönemli, karşılıklı ve uyumlu Bilim & Teknoloji ve Ar-Ge plan ve strateji tasarımı, üniversite-sanayi işbirliği teşviki ve arabulucu rol, sosyal uzlaş, az müdahale artan AR-GE fonu.</p> <p>Rol: Yüksek (azaltılmalı)</p>	<p>Eğilimler: Regülasyon ve deregülasyon yoluyla “oyun kuralları”nı belirleme ve uygulama, inovasyon gelişimine kolaylıklar sağlama, ulusal öncelikleri oluşturma, daha “hazırlıklı olma” ve daha fazla Ar-Ge finansmanı sağlama.</p> <p>Rol: Düşük düzeydedir. (arttırılmalı)</p>	<p>Eğilimler: Toplulukçu Ar-Ge ve bilim-teknoloji politikalarına temel yönelim, finansman ve koordinasyon, toplulukçu piyasa oluşumu ve regülasyonu, yüksek Ar-Ge yatırımları, ulusal inovasyon politikaları ile toplulukçu bilim-teknoloji politikaları uyumu.</p> <p>Rol: Düşük düzeydedir. (arttırılmalı)</p>
SANAYİ	<p>Eğilimler: Hükümetin organize, yerleşen ve ulusal yönelimli yüksek etkili bilim teknoloji politikaları ve stratejilerini sürdürme eğilimi; “kurum içi” güçlü Ar-Ge ve buna ilişkin gizli bilgi tutulması; uzun dönem ve geniş ölçekli ağ sistemi oluşturulması; düşük insan kaynakları mobilizasyonu; düşük girişim sermayesi birikimi.</p> <p>Rol: Oldukça yüksek.</p>	<p>Eğilimler: Bağımsız ve rekabetçi, büyük ölçüde yerleşen ve uluslararası odaklı olma durumu söz konusudur. Alt gizli bilgi ile Ar-Ge çeşitlendirilmesi, yüksek işgücü mobilizasyonu ve dış yeteneklere bağımlılığı, kısa dönemli ağ uyumu ve temel araştırma açısından aktif işbirliği sağlanması, kurum için etkin fikri mülkiyet hakları desteği ve muazzam risk sermayesi oluşumu.</p> <p>Rol: Oldukça yüksek.</p>	<p>Eğilimler: Oldukça parçalı, coğrafi olarak dağınık ve ulusal yönelimli bir yapı göstermekte. Bilim-teknoloji politikaları tasarımı etkinliği AB düzeyinde düşük, ulusal düzeyde yüksektir. Dinamik ağ yapısı, yabancı yeteneklerin daha düşük olduğu iyi yetişmiş işgücü, dinamik ancak etkin olmayan üniversite-sanayi işbirliği vardır. Küresel rekabeti artırma, fikri mülkiyet hakları mekanizmasının iyileştirilmesi, dış kaynakların artırılması amaçlanır.</p> <p>Rol: Yüksek.</p>

Üniversite-sanayi-devlet bağlamındaki üçlü sarmal modelde(Triple Helix) izlenen yol ve eğilimler Tablo 1.5’te Japonya, ABD ve AB’de özetlenmektedir.

Üniversiteler; Japonya’da şirket kimliği -özelleştirme; Finansman çeşitliliği ile idari özerkliğin sağlanması amaçlanmaktadır. Akademisyenlerin girişimci aktiviteleri, yurtdışındaki beyin gücünün ülkeye çekilmesi için altyapının modernize edilmesi, bir ülkeye kabul koşullarındaki artan seçicilik, genç bilim insanlarının istihdamı ön plana çıkmaktadır. ABD’de özerklik: Araştırma ve eğitimde üstün başarı amaçlanmaktadır. Yüksek etkili araştırma, finansman çeşitliliği, küresel rekabet, giriş-kayıt sürecinde seçici olma, kurum içi fikri mülkiyet haklarının desteklenmesive artan girişimci kapasitesi, Bilimsel üretim düzeyi, ulusal öğrenci yabancı emek girişindeki artışa karşı, azalma eğilimi göstermektedir. AB’de; Ulusal önceliklere odaklanmış kamusal ön plandadır. Sınavsız geçiş ve düşük harç planı, katı finansman yapısı, ağırlıklı olarak yurtiçi istihdam. Daha özerk ve finansman çeşitliliği, artan bilimsel üretim, ulusal ve uluslararası ağ, yabancı yetenekleri çekmek, sanayi ile işbirliği ve insan kaynakları hareketliliğinin artırılması; fikri mülkiyet hakları amaçlanmaktadır.

Devlet; Japonya’da Yönetim kurulları reformu, uzun dönemli, karşılıklı ve uyumlu Bilim & Teknoloji ve Ar-Ge plan ve strateji tasarımı, üniversite-sanayi işbirliği teşviki ve arabulucu rol, sosyal uzlaş, az müdahale artan Ar-Ge fonu üzerinde durulmaktadır. ABD’de regülasyon ve deregülasyon yoluyla “oyunun kuralları”nı belirleme ve uygulama, inovasyon gelişimine kolaylıklar sağlama, ulusal öncelikleri oluşturma, daha “hazırlıklı olma” ve daha fazla Ar-Ge finansmanı sağlama önemlidir. AB’de eğilimler: Toplulukçu Ar-Ge ve Bilim&Teknoloji politikalarına temel yönelim, finansman ve koordinasyon, toplulukçu piyasa oluşumu ve regülasyonu, yüksek Ar-Ge yatırımları, ulusal inovasyon politikaları iletoplulukçu Bilim&Teknoloji politikaları uyumu önemlidir.

Sanayi; Japonya’da Hükümetin organize, yerleşen ve ulusal yönelimli yüksek etkili Bilim&Teknoloji politikaları ve stratejilerini sürdürme eğilimi; “kurum içi” güçlü Ar-Ge ve buna ilişkin gizli bilgi tutulması; uzun dönem ve geniş ölçekli ağ sistemi oluşturulması; düşükinsan kaynakları mobilizasyonu; düşükgirişim sermayesi birikimi. ABD’de bağımsız ve rekabetçi, büyük ölçüde yerleşen ve uluslararası

odaklı olma durumu söz konusudur. Alt gizli bilgi ile Bilim&Teknoloji çeşitlendirilmesi, yüksek işgücü mobilizasyonu ve dış yeteneklere bağımlılığı, kısa dönemli ağ uyumu ve temel araştırma açısından aktif işbirliği sağlanması, kurum için etkin fikri mülkiyet hakları desteği ve muazzam risk sermayesi oluşumu önemlidir. AB’de Eğilimler: Oldukça parçalı, coğrafi olarak dağınık ve ulusal yönelimli bir yapı göstermekte. Bilim&Teknoloji politikaları tasarımı etkinliği AB düzeyinde düşük, ulusal düzeyde yüksektir. Dinamik ağ yapısı, yabancı yeteneklerin daha düşük olduğu iyi yetişmiş işgücü, dinamik ancak etkin olmayan üniversite-sanayi işbirliği vardır. Küresel rekabeti artırma, fikri mülkiyet hakları mekanizmasının iyileştirilmesi, dış kaynakların artırılması amaçlanır. Japonya Üniversitelerinin düşük-orta düzey, ABD ve AB Üniversitelerinin yüksek düzeyde, Japonya, ABD ve AB sanayisinin oldukça yüksek düzeyde, Japon devletinin çok yüksek seviyede, ABD ve AB’deki devlet yapısının düşük seviyede üniversite-sanayi işbirliğine destek verdiğini belirlemişlerdir.

Üçlü sarmal model (Triple Helix) kavram olarak hala çok akışkandır. Bunun önemli nedenlerinden biri, ulusal inovasyon sistemi, tekno-ekonomik paradigmlar, yeni bilgi toplumu, inovasyon modelleri ve “Mode 2 bilgi üretimi” yaklaşımı gibi kavramların birbirleri ile yakından ilintili olmasıdır (Kiper, 2010a: 30-33).

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTE - SANAYİ İŞBİRLİĞİ

2.1. Türkiye'de Bölgesel Kalkınma

Türkiye'de bölgeler arası dengesizlikler ekonomik ve sosyal açıdan pek çok sorunu tetiklemektedir. Bu sebeple, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesi için, bölgesel kalkınmaya ayrı bir önem verilerek çeşitli bölgesel kalkınma politikaları uygulanmaktadır. Bölgeler arası dengesizlikler de gözetilerek, her bölgenin ihtiyacına cevap verebilecek şekilde planlanan, ulusal kalkınma plan ve programları çerçevesinde ele alınan uygulamalarda AB ile mali işbirliği kapsamında çeşitli bölgesel programlar da yer almaktadır.

2.1.1. Türkiye'de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikaları

Osmanlı İmparatorluğunda 19. yüzyıl sonunda ortaya çıkan bölgeler arası gelişmişlik farkı, batıya açılma sonucu, imparatorluğun mevcut el sanatlarına dayalı ekonomik faaliyetlerinin gerilemesi ve yıkılmasıyla başlamıştır. Geleneksel ekonomik faaliyetlerin zarar görmesi, bölgeler arası hiyerarşinin de bozulmasına sebep olmuştur (Dinler,2012:166). Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu ilk dönemlerde ise ülke genelinde bölge ayırımı gidecek ve bölgesel kalkınma politikası uygulayacak durum söz konusu değildi. Çünkü bu yıllarda, cumhuriyetin bağımsızlığını pekiştirme, varlığını koruyup güçlendirme gibi temel sorunları vardı (Keleş, 2013: 355). 1923 ile 1946 dönemi, Osmanlı toplum düzeninden kalan sonuçlara reaksiyonun ön planda olduğu dönemdir. Ülkenin hedefleri, Osmanlı imajının kaldırılması, batılılaşma, milli sanayinin korunması, emperyalist etkilerin minimize edilmesi ve Anadolu'nun geliştirilmesi şeklindeydi (Tekeli, 2011a: 53). 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Yasası'nın 1. maddesinde Osmanlı Devleti'nin yönetim bakımından teftiş bölgelerine ayrılması uygun görülmüştür. 1927'de çıkarılan bölgelerle ilgili 1164 Sayılı Yasa'da birden çok kenti ilgilendiren

ortak işlerin görülmesi için bölge müfettişliklerinin kurulması gerektiği belirtilmiştir. Bölge müfettişleri, bölgenin orman, maden, tarım, eğitim durumunu ve kalkınma imkânlarını araştırarak ilgili bölge kentlerinin ortak işleri için uyum ve ahengi sağlamakla görevli olacaklardır. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki bu düzenleme ekonomik ve sosyal gelişmeleri hedeflemenin ötesinde, Osmanlı Devleti'nde olduğu gibi güvenlik ve asayişin sağlanmasına yönelik olmuştur (Keleş, 2013: 318-319). Türkiye'nin idari yapılanmasında "bölge" esası bulunmamaktadır. Türkiye'de bölge kavramı, Türkiye'nin topografya ve iklim koşullarına göre oluşturulmuş ve bu çerçevede Türkiye yedi coğrafi bölgeye ayrılmıştır. Bu ayrım bölgesel politikalara temel oluşturmak amacıyla yapılmamıştır (Şen, 2004: 29). Fakat Türkiye'de ulusal büyüme ve kalkınmayı sağlamak amacıyla coğrafi sınırlılıklardan bağımsız olarak, ulusal kalkınma planları kapsamında bölgelerin ihtiyacına yönelik, birçok bölgesel kalkınma programı ve planı uygulanmıştır. Bölgesel politikalar ulusal kalkınma planları çerçevesinde eski adı DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) yeni adı Kalkınma Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Tarihsel perspektifte bölgesel planlamanın ulusal boyutta ve sistematik olarak BYKP (Beş Yıllık Kalkınma Planları) içinde incelendiği görülmektedir.

1958 yılında bölge planlamasıyla ilgili düzenlemeler yapılması için 1958 tarih ve 7166 sayılı İmar ve İskan Bakanlığının kanunla bölge imar planlarının hazırlama yetkisi İmar ve İskan Bakanlığı'na verilmiş ve Bakanlık bünyesinde planlama ve İmar Genel Müdürlüğü kurulmuştur Söz konusu kanuna göre DPT kuruluncaya kadar bölge planları yapma görevi de bu bakanlığa verilmiştir (Kayan, 2012: 127). 1960 yılında Planlama ve İmar Genel Müdürlüğü, Bölge Planlama Dairesi Başkanlığı olarak, bölge planlaması uygulamasını başlatılmıştır. 1970'li yıllarda ise bu başkanlık metropoliten planlama üzerine yönelmiştir (İldırar, 2004: 165). Türkiye'de 1985 yılında çıkarılan kanunla bölgesel kalkınma politikası DPT tarafından Ulusal Kalkınma Planları çerçevesinde yürütülmektedir. Bölgesel kalkınmanın uzun vadeli programını oluşturan ve DPT tarafından yapılan BYKP'ler çerçevesinde iki temel araç önem arz etmektedir. Bölgesel Gelişme/kırsal kalkınma projeleri ve kamu sektörü ile özel sektöre yönelik teşvikler/istisnalardır (Şen, 2004: 32). Türkiye'de 1960'larda tüm ülke için bölgesel planların yapılması gerekliliği, Türkiye'deki planlı

kalkınma fikrinin önemli yapı taşlarından biridir. Fakat bölgesel planlama yerine KÖY(kalkınmada öncelikli yöreler) uygulaması tercih edilmiştir. Türkiye'deki bölgeselleşme merkezi yönetimin bir uzantısı olarak ulusal kalkınma, kalkınmanın faydalarının bölgelere eşit dağıtılması ve az gelişmiş bölgelerin sorunlarının giderilmesi felsefesi içerisinde düşünülmüştür (Çalt, 2005: 7). Türkiye'de bölgeler coğrafi açıdan iklimler, fiziksel yapı, topografya, vb. kriterlere göre yedi bölgeye ayrılmıştır. Bunlar, Marmara, Karadeniz, Ege, Orta Anadolu, Doğu Anadolu, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu'dur. Ülkemizde yönetsel bölümlenme ölçütü dışında diğer ölçütlere göre tanımlanan bölgelerin idari birim olan il sınırları ve kamu kuruluşlarının hizmet sınırları ile kesişmemektedir. Bu diğer ölçütlere göre bölgeler, az gelişmiş bölgeler, gerilemekte olan bölgeler, sorunlu endüstriyel bölgeler, büyümenin baskısı altındaki bölgeler, acil müdahale bölgeleri, risk bölgeleri, hassas bölgeler ve özel statülü bölgelerdir (DPT, 2000c: 8-9; Çalt, 2005: 7).

Türkiye, planlı dönem olarak adlandırılan 1960 sonrasında planlama kapsamında uzun vadeli kalkınma stratejileri, orta vadeli kalkınma planları BYKP ve Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı ile bölgesel kararlar almış ve bölgelerin eşitsizliğine yönelik politikalar üretmeye çalışmıştır. (Efe ve Akgül, 2010: 156). Yine bu kapsamda, KÖYDES (Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi), KÖY Projesi/Politikası, GAP(Güneydoğu Anadolu Projesi), GİDEM(Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri Projesi) (1997-2007), ZBK(Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi) (1997-2007), DAP(Doğu Anadolu Projesi) (2000-2020), DOKAP(Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Projesi), YHGP(Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi) (2003-2023), Çorum Çankırı Kırsal Kalkınma Projesi (1976-1984), Erzurum Kırsal Kalkınma Projesi (1982-1989), Yozgat Kırsal Kalkınma Projesi (1991-2001), Bingöl-Muş Kırsal Kalkınma Projesi (1990-1997) ve Ordu-Giresun Kırsal Kalkınma Projesi (1997-2004) ile bölgesel kalkınmayı sağlayarak bölgesel eşitsizlikleri gidermeye çalışmıştır. Aynı amaçla EGEV(Ege Ekonomiyi Geliştirme Vakfı), EBKA(Ege Bölgesel Kalkınma Ajansı), BAGEV(Batı Akdeniz Ekonomisini Geliştirme Vakfı), EKA(Doğu Anadolu Projesi Ekonomik Kalkınma Ajansı Önerisi), MEKİK(Mersin Kalkınma Ajansı - Mersin

Kalkınma ve İşbirliği Konseyi), SABEK(Samsun Bölgesel Ekonomik Kalkınma Konseyi), AB Destekli Kalkınma Programları ve Kalkınma Birlikleri gibi kurumsal yapılanmalar da oluşturulmuştur. Bu uygulama ve projelerin yanı sıra Örnek Köy Modeli (1963-1966), Toplum Kalkınması Modeli (1963-1972), Çok Yönlü Kırsal Alan Planlaması (1965-1970), Merkez Köy Modeli (1971-1994), Köykent Modeli (1978-1980/2000-2002), TÇP(Toplu Çiftlik Projesi) Model Yaklaşımı ve Tarım Kentleri Model Yaklaşımı gibi kırsal alan model yaklaşımları da denenmiş ancak bunlar ya başlamadan sonlandırılmış ya da başarılı olamamıştır (Efe ve Agül, 2010: 166-251). Yerelde yeterli şekilde kurumsallaşamamış olmak ve finansal kaynakların etkin bir şekilde dağıtılmamış ve kullanılmamış olması bunun nedeni olarak görülmektedir (Kayasu ve Yaşar, 2006: 206).

Türkiye, AB'ye giriş serüveni ile teşvik sistemi üzerine kurulan bölgesel gelişme politikalarını terk etmiş, yeni bir uygulama içine girmiştir İlk defa AB bölgesel politikasının ele alınmasının gerekliliği, altıncı BYKP'de (1990-1994) Bölgesel kalkınma politikalarının tespiti ve uygulaması sırasında AB'nin bölgesel politikalarında gözetilen amaçlar ve uygulamalar dikkate alınacağı şeklinde kullanılan bir ifade ile gündeme gelmiştir (DPT,1989: 318). 1999 yılında Helsinki'de yapılan Avrupa Konseyi sonucunda Türkiye'nin AB üyeliğine adaylık süreci de başlamış olup, 2001 yılında AB Komisyonu tarafından Katılım ortaklığı belgesi hazırlanmıştır. Bu belgede AB politika alanları sürecinde belirtilen orta ve kısa vadeli öncelikler doğrultusunda Türkiye AB müktesebatının üstlenilmesine ilişkin ulusal programını hazırlamıştır. Bu programdaki orta ve kısa vadeli önceliklerin belirlendiği alanlardan birisi de bölgesel politika'dır (Kayasü ve Yaşar, 2006: 206). Türkiye'nin AB'ye adaylık sürecini takip eden bu dönemde, AB politikalarının Türkiye'ye uyarlanması için çalışmalar başlamıştır. Sekizinci BYKP'nin (2001-2005) öncelikli hedefi Türkiye'nin bölgesel gelişme politikalarının AB politikaları ile uyumu için gerekli çalışmalara hız verilmesi ve bölgesel politikalar konusunda başlatılan işbirliğine yönelik çalışmaların yoğunlaştırılması olmuştur (DPT, 2000b: 48-49). 2001 yılından itibaren Türkiye gerçekleştirdiği kurumsal ve yasal bazı düzenlemeler ile AB'nin bölgesel politika alanına uyum sağlamaya çalışmıştır. 2000'li yıllarda, Türkiye'de yaşanan finansal krizler sonrası uygulanan ekonomik

stabilizasyon ve reform programı, bölgesel politikaların uygulanabilmesi için önemli bir adım olmakla beraber aynı dönemde AB ile üyelik öncesi uyum sürecinin de başlaması ile Türkiye AB Bölgesel Politikalarına da uyumu kapsayan, bir çalışma sürecidir. Bu yapıyı takiben, Türkiye'nin AB sistemine uygun olarak politika yapımı ve istatistiklerin üretilmesinde temel teşkil edecek yeni bir bölgesel yapılanmanın gerçekleştirilmesi ve planlama yapılarının oluşturulması önemli bir olgudur. Coğrafi ve idari anlamda yeni bölümlenme, 26 NUTS II (Nomenclature of Territorial Units for Statistics- İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması) bölgesinin mevcut yedi coğrafi bölge ile iller arasında ağırlıklı birkaç ili kapsayan yeni politika alanlarını öngörmektedir (Turgut ve Aydemir, 2011: 8).

AB NUTS sistemi 22 Eylül 2002 tarih ve 4720 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilmiş ve 2003 yılı Katılım Ortaklığı Belgesinde, katılım öncesi mali yardım programından yararlanabilmek için BKA(Bölgesel Kalkınma Ajanları)'nın kurulması kararlaştırılmıştır (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 88). 5449 sayılı "Kalkınma Ajansları'nın Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı" Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 25.1.2006 tarihinde kabul edilmiş ve 8.2.2006 tarih ve 26074 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (T.C. Resmi Gazete, 26074, 8 Şubat 2006). Türkiye'de AB mali işbirliği kapsamında Doğu Anadolu Kalkınma Programı (DAKP), TR82, TR83 ve TRA1 Düzey 2 Bölgeleri Kalkınma Programı, TRA2, TR72, TR52 ve TRB1 Düzey 2 Bölgeleri Kalkınma Programı, Interreg III/A Yunanistan Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı ve Türkiye-Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Programı uygulanmaktadır (DPT, 2005: 16, 29, 36, 42-43, 50-51). Türkiye'nin AB adaylığının kabul edildiği Helsinki Zirvesi'nden sonra, uygulanan AB bölgesel mali politikaları, Türkiye'ye bölgesel kalkınma konusunda ciddi bir ivme kazandırmıştır. Bölgesel kalkınmanın hedeflendiği bölgelerde, yatırım düzeyinin yükseltilmesini, böylece bu bölgelerde ekonomik kalkınmanın sağlanmasını öngörmektedir. Türkiye'de uygulanan ulusal kalkınma planları, koordinasyonun sağlanması, öncelikli bölgeler, bölgelere sağlanacak teşvik miktarı, yapılan çalışmaların izlenmesi ve değerlendirilmesi gibi konuları içermektedir. Ve ulusal kalkınma stratejisinin yönünü gösteren bölgesel kalkınma planları kapsamında değerlendirilmektedir.

Türkiye’de bölgesel kalkınma politikaları, planlı dönem öncesi ve planlı dönem olmak üzere iki evrede incelenmektedir. Planlı dönem öncesi evre kendi içerisinde farklı özellikler gösterdiğinden, 1923-1950 devletçilik dönemi ve 1950-1960 liberal dönem olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. 1929’da dünyada başlayan büyük ekonomik kriz ve diğer bazı faktörlerinde etkisiyle 1930’lı yıllarda benimsenen devletçilik ilkesine paralel, beşer yıllık olmak üzere iki sanayileşme planı hazırlanmıştır. Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı uygulanmakla birlikte İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı II. Dünya Savaşı’nın araya girmesiyle uygulanamamıştır. Bu planlarda bölgesel kalkınma ile ilgili ilkelere yer verilmemiştir. Çünkü bu dönemde yeni Cumhuriyet’in bağımsızlığını pekiştirme ve varlığını koruyup güçlendirme temel önceliği nedeniyle, bölgesel politikalar ikincil bir konumda yer almıştır. Yatırımların yurt düzeyine yayılmasına çalışılmıştır. Kamuya ait tesislerin kurulumunda İstanbul ve İzmir gibi gelişmiş merkezler tercih edilmemiş, diğer yörelerin geliştirilmesi amacıyla tesislerin Anadolu’ya yayılması düşüncesi uygulanmaya çalışılmıştır (Dinler, 2012: 176-177). Bu kapsamda, 1960lı yıllardan sonra uygulanan bölgesel kalkınma politikalarını, bölgesel kalkınma politikası anlayışında yaşanan süreci, yürürlükte olan ve yürürlüğe girecek olan bölgesel plan ve programları analiz etmek açısından incelemek gerekmektedir.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi (1963-1967)

Birinci BYKP’de kalkınma politikasında iktisadi kalkınma ile geliştirilen kaynakların ülke refahının artırılmasında kullanılarak halkın yeterli bir gelir seviyesine ulaştırılması, sosyal güvenlik, adil bir gelir-dağılımı ve fırsat eşitliğinin sağlanması amaçlanmıştır (DPT, 1963: 47). Bu planda bölge politikasının hedefleri şu şekildedir (DPT, 1963: 471):

- Nüfusu, kaynaklar ve iktisadi çalışmalarla orantılı bir şekilde dağıtarak, dengeli bir gelir dağılımı sağlayarak, yatırımların yapılmasında ve coğrafi dağılımında bölgeler arası dengeli kalkınmanın esaslarını göz önünde bulundurmak,

- Kaynakların en yüksek iktisadi ve sosyal üretkenliğin elde edileceği büyüme noktalarına öncelikli olarak ve geniş ölçüde aktararak genel verimlilik derecesini yükseltmek,

- Bölgelerarası dengesizlikleri gidermek ve geri kalmış bölgelerin daha hızla kalkınmalarını sağlamak.

Birinci BYKP’de bölgeler; potansiyel gelişme bölgeleri, geri kalmış bölgeler ve büyük şehir (metropol) bölgeleri olarak üç grupta incelenmiştir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri geri kalmış bölgeler olarak, Antalya bölgesi potansiyel gelişme bölgesi olarak, Doğu Marmara Bölgesi planlaması çalışmaları kapsamında İstanbul ve büyük bir sanayi tasarısının gerçekleştirildiği bir bölge olmasından dolayı Zonguldak büyük şehir bölgeleri olarak ele alınmıştır (DPT, 1963: 473-476).

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı(1968–1972)

Plan, Türkiye’de bir taraftan kişi başına düşen milli geliri hızla ve devamlı olarak artırmayı hedef alırken, diğer taraftan çeşitli gelir grupları ve bölgeler arasında dengeli gelişmeyi sağlamak, çeşitli iş imkanları sunmak, kalkınmanın nimet ve külfetlerinin fırsat eşitliğine, sosyal adalet ilkesine göre paylaşılarak iktisadi ve sosyal düzende olumlu bir gelişme elde etmek amaçlarına göre hazırlanmıştır (DPT, 1968: 2).Bölgesel gelişim için uygulanacak politikalar ise şu şekilde sıralanmaktadır (DPT, 1968: 264–269):

- Kamu hizmet yatırımlarında az gelişmiş bölgelere öncelik verilmesi ve kendi gelişme hızını kazanabilecek büyüme potansiyeli yüksek merkezlerin desteklenilmesi. Bu amaçla geri kalmış bölgelerdeki stratejik şehirleşme merkezlerinin alt yapı yatırımlarının geliştirilmesi ve sanayi yatırımlarının bu merkezlerde toplanması yoluyla kendi kendini geliştiren ve çevresini etkileyen gelişme noktaları elde edilmesi.

- Özel sektörün sanayi yatırımlarının bu bölgelerde yapılabilmesi için teşvik unsurlarının artırılması. Bu amaçla özel kredi imkânları, vergi indirimleri, alt yapıyı tamamlanmış düzenli sanayi bölgeleri ve buralarda ucuz enerji imkânlarının

sağlanması, bu bölgelerin kaynaklarının tespit edilerek yatırım yapacaklara rehberlik edilmesi.

- Kamu kuruluşlarının, az gelişmiş bölgelerdeki kaynak ve imkânları değerlendirici projelere öncelik vermesi.

Planda; bölgesel gelişme, şehirleşme ve yerleşme politikasına uygun olarak yararlanılacağı belirtilmektedir. Ayrıca bölge planlama çalışmalarında, az gelişmiş bölgelere öncelik verileceği, bu bölgelerde de şehirleşme gücü yüksek noktaların ön plana çıkarılacağı ve iktisadi ve sosyal faaliyetlerin düzenli gelişmesine yardımcı olunmaya çalışılacağı belirtilmektedir (DPT, 1968: 271).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi (1973-1977)

Üçüncü BYKP’ında bölgesel kalkınma yüzeysel olarak incelenmiştir. Bu planda yerleşme, şehirleşme, köy ve köylü sorunu, çevre sorunu gibi bölgelerin kalkınmasını etkileyecek konular incelenmiştir. Sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan geri kalmış bölgelerin sorunlarını çözmek ve bunları büyüme sürecine kazandırmak amacıyla KÖY uygulamasına gidilmiştir (DPT, 1973: 947-948). KÖY lerin doğal kaynak, beşeri kaynak, şehirleşme ulaşım ve haberleşme ağı boyutlarıyla kalkındırılması, ekonomik ve sosyal bütünleşme amaçlanarak, aşamalı programlara dayalı birbirini tamamlayan politikalarla kalkındırılması hedeflenmiştir. Ayrıca belirli yöreler için özel kalkınma planları hazırlama eğilimlerine, bütünlük ilkesine ters düşen uygulamalara yol açabileceği gerekçesiyle son verilmiştir (DPT, 1973: 949).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı(1979–1983)

Dördüncü BYKP’de “Bölgesel Gelişme ve Yerleşme” başlığı altında hızla gelişmekte olan bölgelerin gelişim hızının sürekliliğinin sağlanması, sanayi-altyapı ilişkilerinin düzenlenmesi ve geri kalmış bölgelerde gelişme sürecinin başlatılması düzensiz kentleşme ve arazi kullanımının disiplin altına alınması, bölgesel politikalar kapsamında önemli amaçlar arasında yer almaktadır. Bu planda geçmiş planların bir eleştirisi yapılmış ve planlı dönemde bölgesel planlamayı yapacak, eşgüdümü sağlayacak örgütlenmenin kurulamadığı ve birkaç deneme dışında bölgesel gelişme planları hazırlanamadığı belirtilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmaların sektörel

bütünlüğü yansıtmakta yetersiz kaldığı da diğer eleştirilen konulardan biridir (DPT, 1979: 72).

Bu planda KÖY uygulaması devam etmektedir. Bu kapsamda değerlendirilen geri kalmış bölgeler içerisinde bulunan Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nin hızla gelişiminin sağlanması gerekliliği, bu bölgeler lehine gelişmeyi sağlamak amacıyla sanayinin bu bölgelere götürülmesine ağırlık verileceği belirtilmektedir. Ayrıca bu planda Aşağı Fırat Projesi'nin DPT sorumluluğunda geliştirileceği ve projenin hızlandırılacağı belirtilerek, GAP'ın önemi vurgulanmıştır (DPT, 1979: 293–294).

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı(1985–1989)

Beşinci BYKP'de tekrar bölge planlaması kavramı gündeme gelmiştir. İktisadi açıdan gelişmekte olan bölgelerle, sektörel açıdan gelişme potansiyeli gösteren bölgelerde, gelişmenin hızlandırılması ve kaynakların etkin kullanılması amacıyla bölge planları yapılacağı belirtilerek, planlarının yapılacağı bölgelerin tespitinde idari sınırlamalara bağlı kalınmayacağı ifade edilmiştir. Bölgesel gelişmenin hızlandırılması amacıyla da kırsal kalkınma projelerinin ele alınacağı belirtilmiştir (DPT, 1985: 161-162). İkinci kalkınma planında az gelişmiş bölgeler için ön plana çıkarılan bölgesel planlama kavramının, bu planda gelişme potansiyeli olan bölgeler içinde kullanılması planlanmış, uzmanlaşmış OSB (organize sanayi bölgeleri)nin kurulma fikri de gündeme gelmiştir (DPT, 1985: 163). Bu dönemde de KÖY uygulamasına da devam edilmiş ve başta Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu olmak üzere KÖY'lerin kalkındırılması ve böylelikle bu bölgeler ve diğer bölgeler arasındaki kalkınmışlık farklarının giderilmesinin temel hedef olduğu belirtilmiştir. Söz konusu bölgelerde potansiyel kaynakları harekete geçirebilecek itici güç olabilecek sektörler öncelik verileceği ve bu yatırımları destekleyecek alt yapı yatırımlarının planlanacağı, büyük ölçekli yatırımların yanı sıra küçük ölçekli ve emek yoğun yatırımlarında teşvik edileceği, teşvik tedbirlerinin de, sektörler ve il grupları itibarıyla farklılaştırılacağı ifade edilmektedir (DPT, 1985: 163-164).

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)

Altıncı BYKP'da, kalkınmanın bölgeler arasında dengeli olması, bölgesel gelişme çalışmalarının refahı yaygınlaştırıcı ve artırıcı yönde ele alınması en önemli hedef olarak belirlenmiştir. Bölgesel gelişme çalışmalarının çerçevesinde alınan kararların uygulamaya aktarılabilmesi için gereken ekonomik, sosyal, idari, hukuki ve mali tedbirler ile mekanizmaların birbirleriyle ilişkilendirilmesi önem arz etmektedir. Bölgesel gelişme çalışmalarına temel teşkil edecek olan bilgiler uluslararası standartlara uygun şekilde toplanarak bir envanter oluşturulmalı gerekli yapı ve potansiyel araştırmaları sürdürülerek, bu çerçevede teşvik sistemi geliştirilmesi gerekliliği ifade edilmiştir. Yerleşmelerin kademelenmesinde dengeye ulaşmak ve metropoliten alanlara yönelen nüfus ve sanayi yoğunluğunu azaltmak, bölgelerarası ve bölge içi göçleri yönlendirerek kontrol etmek üzere; metropol altı şehirler, orta büyüklükteki merkezler, az gelişmiş bölgelerin merkezi nitelikteki şehirleri ve merkezi nitelikteki kırsal yerleşme birimleri tespit edilip, gelişmelerin desteklenmesi, bunun için gerekli araçlar oluşturulmasının gerekliliği belirtilmiştir. Göç sorununa dikkat çekilen bu planda, OSB'nin kurulumuna devam edileceği belirtilirken, bölgesel kalkınma politikalarının tespiti ve uygulaması sırasında AB politikalarında gözetilen amaç ve uygulamaların önemine değinilmiş, ilk defa AB bölgesel politikalarına uyum gündeme gelmiştir (DPT, 1989: 318). Bu dönemde bölgesel kalkınma kavramı bölgesel planlama kavramının yerini almış, yerel ekonomik kalkınma yerel yönetim ve yerel kapasite konularına verilen önem artmıştır. Verilen teşviklerin büyük bir bölümü yerel kapasiteyi güçlendirmeye ve KOBİ desteklenmesine ayrılmıştır. (Göymen, 2005: 42).

KÖY daha ayrıntılı çalışmalar yapabilmek amacıyla bölge ve alt bölge çalışmaları yapıp, plan ve program hedef ve politikaları doğrultusunda, KÖY'lerin sorunlarını ve bunlara ilişkin çözüm tekliflerini geliştirmek üzere bölgedeki üniversitelerden birinin bünyesinde bir Araştırma Enstitüsü kurulması düşünülmüştür. KÖYlerde kamu yatırım ve hizmetlerinde etkinliğin sağlanması ve gerekli eleman ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, ücret rejimi de dahil olmak üzere kamu personelinin istihdam ve yer değiştirmesine ilişkin mevzuatın gözden geçirilmesi planlanmıştır (DPT, 1989: 319).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı(1996–2000):

Bu dönemde; AB ile tam üyelik hedefinden yola çıkarak, Gümrük Birliği sürecine giren Türkiye, küreselleşmenin avantajlarından en üst düzeyde yararlanabilme fırsatı yakalamıştır. Bu kapsamda eğitim, bilim ve teknoloji, sanayileşme, ticaret, rekabet ve işgücü piyasalarıyla ilgili politikaların yeniden düzenlenmesi önem taşımaktadır. Ayrıca, uygulanacak iktisat politikalarının da uygun bir makroekonomik ortamın oluşturması için çalışılmıştır (DPT, 1996: 2-3).

Yedinci plan öncesi dönemde Kalkınma Planları ile getirilen KÖY politikaları ve tedbirleri, geri kalmış bölgelerin kalkınmasında ve bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılmasında olumlu gelişmeler olmasına rağmen, bölgelerarası dengesizliklerin sürmesi sorun olmaya devam etmiştir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da, görülen terör olayları o bölgede toplumsal huzursuzluğa sebep olmuştur. Bu durum, yeni yatırımları engellemiş ve mevcut tesislerin de işletilmesini güçleştirmiş, kalkınma faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu dönemde, KÖY’lerin daha hızlı gelişmesini sağlamak için kamu maliyesi, yatırımlar ve personel politikaları alanındaki uygulamalar devam etmiştir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bölge ve alt bölge bazında ayrıntılı çalışmalar yapılmış ve bir Aksiyon Planı uygulamaya konulmuştur. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizin bazı ihtiyaçlarını ivedilikle karşılamak içinse, 1994 yılında Acil Destek Programı uygulanmış, Atatürk Barajı tamamlanmış ve Harran Ovasına su verilmiştir. Diğer taraftan Metropol niteliği kazanan yerleşme merkezlerimizde açık işsizlik, arazi spekülasyonu ve yanlış yapılanma, enerji ve su yetersizliği, çevre kirliliği ve kent içi ulaştırma güçlükleri gibi sorunlar ortaya çıkmıştır (DPT, 1996: 170–171).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)

Bu dönemde de AB’ye tam üyelik sürecinin önemi, bu kapsamda devletin değişen rolleri vurgulanmaktadır (DPT, 2000: 22) Türk mevzuatının AB müktesebatına uyum çalışmalarına hız verilmiş açıdan bölgesel politikalarda da AB’ye uyum bakımından çalışmalar değerlendirilmiştir (DPT, 2000: 43-51).

Türkiye’de bölgesel gelişme konusunda önemli mesafeler alınmıştır fakat, bölgelerarası gelişmişlik farklılıkları bu planda da bir sorun olarak kalmaya devam etmiştir. Bu çerçevede ortaya konan amaçlar, ilkeler ve politikalar ise şu şekildedir: (DPT, 2000: 63-64)

- Bölgelerarası dengesizliklerin en aza indirilmesi,
- Bölgesel gelişme politikalarının uygulanmasında; Bölgelerarası bütünleşme, sosyal ve ekonomik dengelerin sağlanması, sürdürülebilirlik, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, fırsat eşitliği, kültürel gelişme ve katılımcılık ilkelerinin esas alınması,
- Bölgesel gelişme politikalarının AB politikalarına uyumu için gerekli çalışmalara hız verilmesi,
- Bölge planlamasında uygulamaların kolaylığı ve ekonomik kararlarda tutarlılık sağlanması ve plan hedeflerinin iyi saptanabilmesi için plan bölgelerin oluşturulması,
- Bölgelerin mevcut ve gelişmesi muhtemel sektörlerinde, uzmanlaşmalarına yönelik gerekli çalışmaların yapılması. Ulusal tercihlerden yola çıkılarak, bölgelerin mevcut ve gelişmesi muhtemel sektörlerde uzmanlaşmasının sağlanması
- Yatırımlarda devlet yardımlarının belirlenmesinde bölgelerin sosyo ekonomik potansiyellerinin dikkate alınması.
- Bölge planlama çalışmalarına, bölgelerin özellikleri, farklılıkları, gelişmişlik düzeyleri ve temel sorunları ile potansiyellerinin belirlenmesine yönelik devam edilmesi.
- İl düzeyinde il gelişme planlarının hazırlanarak, gelir dağılımı dengesizliklerinin azaltılması, bölgesel gelişimin hızlandırılması
- Yeni Sanayi odakları oluşturulmasında ve sektörel uzmanlaşmada, eğitim ve danışmanlık hizmetleri, Ar-Ge ve teknoloji desteği sağlanması, işbirliği ve ortaklıklar oluşturulması, girişimciliğin geliştirilmesi ve kurumsallaşmanın, uzmanlaşmanın hızlandırılmasına yönelik faaliyetlere ağırlık verilmesi.
- Göçlerin metropoller yerine, gelişme potansiyeli yüksek bölge merkezlerine yönlendirilmesi

- Aşırı kalabalıklaşma sonucu artan sorunlara karşı metropollerin, çevre illeri de kapsayacak şekilde bölge planları çerçevesinde ele alınması şeklinde ifade edilmiştir.

Diğer taraftan bu kalkınma planında da, bölgesel gelişim politikalarının Bölge Planlaması ve KÖY uygulaması çerçevesinde gerçekleştiği görülmektedir. Bölge planlaması ile bölgelerarası gelişmişlik farkının azaltılması, geri kalmış bölgelerde yaşayan nüfusun refah seviyesinin artırılması, göç eğilimlerinin istikrarlı bir yapıya kavuşturulması, Doğu Anadolu Projesinin hazırlandığı, Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişim Planı'nda son aşamaya geldiği, Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi çalışmalarına başlanacağı, Doğu Akdeniz Bölgesi Gelişim Projesi ve Marmara Bölge Planı çalışmalarının başlatıldığı belirtilmiştir (DPT, 2000: 64-68).

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013)

Dokuzuncu BYKP,ında istikrar içinde büyüyen, rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşebilen, gelirini daha adil paylaşabilen, AB'ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye amaçlanmıştır. Bu planı; Uzun Vadeli Strateji Planı (2001-2023) çerçevesinde hazırlanmıştır (DPT, 2006: 1). Merkezi düzeydeki politikaların daha uyumlu ve etkin hale getirilmesine, yerel dinamiklere ve içsel potansiyele dayalı gelişim ortamının oluşturulmasına, yerel düzeyde kurumsal kapasitenin artırılmasına ve kırsal kalkınmanın hızlandırılmasına yönelik çalışmalar bu dönemde ağırlık kazanmıştır (DPT, 2006: 91). Politikaların merkezi düzeyde etkinleştirilmesine yönelik bu planlamada, ulusal bölgesel ve yerel planların uyumunda, yerindelik ilkesinin esas alınacağı ve bölgesel gelişim planlarının yerel dinamikleri ve içsel potansiyelleri harekete geçirmeye yönelik olarak, esnek, dinamik, katılımcı ve uygulanabilir nitelikte hazırlanacağı belirtilmektedir. Bölgelerde yatırım ortamının iyileştirileceği, finansman olanaklarının artırılacağı, yatırım, üretim ve istihdamı özendirici yeni araçlar geliştirilerek, bölgelerde yenilikçi, rekabet edebilir, dinamik ve yüksek katma değer oluşturabilen sektörlerin destekleneceği ifade edilmektedir. Ayrıca başta az gelişmiş bölgeler olmak üzere cazibe merkezlerinin belirlenmesi, bu merkezlere ulaşabilirliği iyileştirecek, fiziki ve sosyal alt yapının güçlendirilmesi ve büyük kentlere yönelik göçten kaynaklanan sorunların giderilmesi hedeflenmektedir (DPT, 2006: 91-92).

Az gelişmiş bölgelerde, içsel potansiyele dayalı kalkınma anlayışı içerisinde, kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, üniversiteler ve STK'ların işbirliğiyle girişimciliğe yönelik özel eğitim programlarının desteklenmesi, üniversite-sanayi işbirliğinin geliştirilmesi, uzmanlaşmayı sağlayıcı şekilde beşeri kaynakların ve sosyal sermayenin geliştirilmesi, işgücü eğitim programlarının uygulanması, ve ayrıca iş ve yatırım imkânlarının ulusal ve uluslar arası düzeyde tanıtımının sağlanarak sermaye girişlerinin hızlandırılması amaçlanmaktadır. KOBİ'lerin ve güçlendirilmiş sosyal ağ yapısı içinde kümelenmelerin desteklenmesi, gelişme potansiyeli yüksek merkezlerde yenilikler ve yeni teknolojilere erişimin kolaylaştırılması, teknoloji değişim ve transfer sistemleri geliştirilmesi, bölgesel Ar-Ge alt yapısı, teknoparklar ve yenilik aktarım merkezleri kurulması (DPT, 2006:92-93) gibi, farklı politika araçlarının gündeme gelmiştir.

Özel sektör ve STK'lar arasındaki işbirliği ve ortaklıkların destekleneceği, yerel yönetimlerin ve yerel kuruluşların teknik personel ve donanımlarının geliştirileceği ifade edilirken, bölgesel gelişimde, katılımcılığın artırılması ve kalkınmaya ilişkin kilit paydaşlar arasında ortaklık kültürü oluşturulması, uygulamaya yönelik sinerji ve sahiplenmenin artırılacağı belirtilmiştir. Kırsal kalkınma stratejisi kapsamında, kırsal kalkınma planlarının hazırlanacağı ifade edilirken, kırsal gelişimin sağlanmasına yönelik de, farklı politikalar üzerinde durulmuştur (DPT; 2006: 93-94). 2004 yılından itibaren DPT bünyesindeki Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü; AB Destekli Kalkınma Programları, Kalkınma Ajansları, KÖYDES ve BELDES(Belediyelerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi) gibi araçlar kullanmaya başlayarak, yerel dinamiklerle bölgenin içsel potansiyeline dayalı politikalar oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapmıştır (DPT, 2007: 1-14).

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018)

Türkiye'de bölgesel gelişme politikası; 2000'li yıllardan itibaren gelişmişlik farklarının azaltılması hedefinin yanı sıra, bölgelerin rekabet gücünün artırılması ve ekonomik ve sosyal bütünleşmenin güçlendirilmesi hedeflerini de içerecek şekilde dönüşmektedir. Dokuzuncu BYKP döneminde, bir taraftan merkezi düzeyde bölgesel gelişme politikasının etkinleştirilmesine çalışılırken diğer taraftan bölgelerin

potansiyelinin değerlendirilmesine yönelik strateji ve programlar uygulamaya konulmuş, yerel düzeyde kurumsal kapasitenin geliştirilmesine ve kırsal kalkınmanın hızlandırılmasına ağırlık verilmiştir (DPT, 2013: 136).

2023 vizyonu çerçevesinde, onuncu kalkınma planı'nda bölgesel gelişme politikaları sayesinde bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması tüm bölgelerin potansiyellerinin değerlendirilip rekabet güçleri artırılarak ulusal büyümeye ve kalkınmaya katkılarının azami seviyeye çıkarılması hedeflenmektedir. Bu dönemde; bölgesel gelişme ve bölgesel rekabet edebilirlik açısından ulusal düzeyde öncelik ve hedefleri belirlemek, mekânsal gelişme ve sosyo-ekonomik kalkınma politikaları arasındaki uyumu güçlendirmek ve alt ölçekli plan ve stratejilere genel çerçeve oluşturmak üzere, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi yürürlüğe konulacaktır. Bölge düzeyinde katılımcı süreçlerle üretilen bölgesel gelişme planı ve stratejileri, bölgesel programlar ve eylem planları aracılığıyla uygulamaya geçirilecektir. Düşük gelirli bölgelerde ekonomik faaliyet kollarının çeşitlendirileceği, KOBİ ve mikro işletmeler geliştirilerek, tarımsal verimliliğin artırılacağı, kentsel ve kırsal alanda yaşam kalitesi iyileştirilerek, beşeri ve sosyal sermayenin güçlendirileceği, düşük gelirli bölgelerde olmak üzere sosyo-ekonomik gelişme ve altyapı imkânları bakımından çevrelerine hizmet verme potansiyeli bulunan merkezleri destekleyen programların güçlendirileceği ifade edilmektedir. Metropoller, üretim merkezleri ve turizm şehirlerini birbirine bağlayacak ulaştırma ağları güçlendirilecek, şehirlerin erişilebilirliğinin artırılması ile İstanbul ve Ankara aktarmalı uçuşlarda katlanılan maliyetlerin azaltılmasını teminen, altyapısı uygun iller arasında bölgesel havayolu işletmeciliği özendirilecek, Limanların Orta ve Doğu Anadolu ve GAP bölgesiyle bağlantıları güçlendirilecektir. Beşeri sermayenin geliştirilmesi amacıyla uzaktan eğitim programları ve e-öğrenme desteklenecektir. Metropollerin küresel ölçekte rekabet edebilmeleri açısından, Ar-Ge kapasiteleri ile yeniliğe dayalı yüksek teknoloji ürün ve nitelikli hizmet üretme, kaliteli yaşam ve çalışma imkânları sunma kabiliyetleri artırılabilecektir. Metropoller ve etki alanları arasında uyum ve bütünleşme güçlendirilecektir. Endüstriyel merkezlerin rekabet üstünlüğüne sahip olduğu alanlarda uzmanlaşması desteklenecek, bu merkezlerde Ar-Ge ve yenilik altyapısı geliştirilecek, yüksek katma değerli mal ve hizmet üretimi teşvik edilecek,

küresel üretim sistemleriyle bütünleşmeleri kolaylaştırılacaktır. OSB'ler ve küçük sanayi siteleri başta olmak üzere üretimin mekânsal organizasyonu üretim ve ihracat kapasitesinin artırılmasına dönük olarak etkinleştirilecektir. Kalkınma ajanslarının aralarındaki ağ bağlantıları güçlendirilecek, merkezi ve yerel düzeydeki kurum ve kuruluşlarla daha yakın ve koordinasyon içinde çalışmaları ve uzmanlık kuruluşlarıyla işbirliği mekanizmaları oluşturmaları sağlanacaktır. Kalkınma ajanslarının, AB fonları başta olmak üzere, kaynak yönetimindeki rolü ve etkinliği artırılacaktır. STK'ların yerel ve bölgesel kalkınmaya katkılarını artırmak üzere karar alma süreçlerine katılımları artırılacak, mali yönetim ve teknik kapasiteleri güçlendirilecek, proje geliştirme ve uygulama becerileri geliştirilecektir. Kamu kurumlarının özellikle kalkınma konularında çalışan STK'larla işbirliği geliştirilecektir. IPA (Instrument for Pre-accession Assistance-Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı) kapsamındaki ekonomik ve sosyal uyuma yönelik fonlar, oluşturulan koordinasyon ve izleme mekanizmalarıyla etkili bir şekilde yönetilecektir. Bu fonların kullanımında, bölgesel ihtiyaç ve öncelikler ile ulusal kaynaklarla tamamlamalılık esas alınacaktır (DPT, 2013: 141-144).

2013 yılına kadar uygulanan bölgesel kalkınma politikaları genel olarak değerlendirildiğinde, dört temel politika alanının ön plana çıkmaktadır. Birincisi kalkınma planlarının hedef ve stratejileri çerçevesinde sektörel öncelikleri ile mekânsal boyutların bütünleştirilmesine yönelik olarak, bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmak ve sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla yapılan bölge planlarıdır. Bunların başlıcaları; Doğu Marmara Planlama Projesi, Antalya Projesi, Çukurova Bölgesi Projesi, GAP, Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi, Doğu Anadolu Projesi Ana Planı ve Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı'dır. GAP dışında diğer planlar çeşitli sorunlar yüzünden uygulanamamıştır. İkincisi KÖY aracıdır. Bu araç mali önlemlerle sınırlı kaldığı için beklenen sonuçları vermemiştir. Üçüncü araç il gelişme planlarıdır. Bu planlar, mali kısıtlar yüzünden sınırlı sayıda ilde hazırlanabilmiş; planların uygulanabilmesi için gereken kaynak (ve zaman) boyutu ihmal edilmiş ve bu planlar mevcut durum, vizyon ve strateji belirlenmesine rağmen uygulanamamıştır. Dördüncüsü ise diğer kalkınma politikalarının bölgesel boyuta yansımalarıdır. Başka bir ifadeyle, ulusal

kalkınma için uygulanan çeşitli politikaların bölgesel düzeydeki etkileridir. Örneğin, sanayi politikasının OSB'ler aracı, KOBİ politikasının finansal destek araçları ve tarım politikasının kırsal kalkınma projeleri aracı gibi çeşitli politika araçları, bölgesel kalkınma üzerinde doğrudan etkili olmuştur (Dulupçu, 2006: 235). Bu politika araçlarının anlamlı sonuçlara ulaşmamasında araçların kendilerine ve/veya uygulama yöntemlerine yöneltilen eleştirilerin yanında araçların kendisi üzerinde odaklanması yani bölgesel politikanın araçlara indirgenmesi, politika tasarım süreçlerinin dışlanılmasına ya da en azından geri planda kalmasına yol açtığı ileri sürülebilmektedir. Bu durum kapasite yetersizliğinden daha çok (merkezi ve yerel) karar alıcıların tercihlerini yansıtmaktadır (Dulupçu, 2006:236).

2.1.2. Bölgesel Kalkınmayı Etkileyen Kurumlar

Bölgesel kalkınma, bölgede mevcut olan doğal, ekonomik, kültürel ve teknolojik kaynaklardan en üst düzeyde yararlanmayı amaçlamıştır. Bölgesel kalkınma sadece geri kalmış yörelerin kalkındırılmasına yönelik çabaları ifade etmemektedir. Tüm bölgelerin sürdürülebilir ve küresel rekabete dayalı bir kalkınma çabasına girmesi bölgedeki tüm aktörlerin bu süreçten yararlanmasını sağlayacak bölgeselleşme politikalarının uygulanmasını önemli kılmaktadır (DPT, 2000c: 3-5). Bu kapsamda, bölgesel kalkınmayı destekleyici temel araçlar da önem kazanmıştır. Değişik niteliklere sahip kurumsal nitelikli, ekonomik nitelikli, kültürel nitelikli, sosyal nitelikli bölgesel kalkınma araçları uygulanmaktadır.

Küreselleşme ve dünyada yaşanan ekonomik ve sosyal değişimlerin etkisiyle, klasik merkezîyetçi ve hiyerarşiye dayanan yönetimler yerlerini yerini “çok düzlemli/aktörlü yönetişime bırakmışlardır. Yeni yönetim algısıyla birlikte ulusal kurumlar, uluslararası kurumlar, bölgeler ve iller farklı yönetim alanları olarak gündemde yerini almıştır. Kaynakların tahsisi ve karar verme mekanizmaları noktasındaki merkezi hükümetlerin belirleyici rolleri de bu durumda değişerek, yerini daha yatay ilişkilerin olduğu ve daha katılımcı mekanizmalara bırakmıştır. Kamu hizmetlerinin yürütülmesi sürecinin yerinden tasarlanması ve uygulanması önem kazanmıştır (Dedeoğlu ve Sertesin, 2011: 1-13; Halkier, 2006: 3-15) Günümüzde, sürdürülebilir bir bölgesel kalkınma için iyi işleyen bir yerel kalkınma

sisteminin olması gerekmektedir. Yerel kalkınma sistemi, bölgenin kurum ve kuruluşlarının koordineli olarak çalışması ile başarılı olabilmektedir. AB farklı dil, kültür, geleneklerin bir arada bulunduğu, 28 ülkenin üye olduğu bir birliktir. AB dünyanın en zengin bölgelerinden biri olmasına rağmen, birliğin üye ülkeleri arasında büyük gelir ve imkân farklılıkları vardır. Uygulanan bölgesel kalkınma politikaları ile hem ekonomik entegrasyonun sağlanması hem de birlik içerisinde uyum ve dayanışmanın sağlanması planlanmıştır (Cihangir; 2011: 5-39).

Türkiye’de de bölgesel kalkınma yönündeki yapısal adımlar AB üyelik sürecinin başlamasıyla atılmıştır. Türkiye’nin 1999 yılında Helsinki Zirvesinde diğer aday ülkelerle eşit şartlarda AB’ne aday ülke olarak kabul edilmesinden sonra bölgelerarası dengesizliğin giderilmesi yönünde çalışmalara başlanılmıştır (Eryılmaz ve Tuncer, 2013: 173). Özellikle 3 Ekim 2005’de Lüksemburg’da alınan AB’nin Türkiye ile tam üyelik müzakerelerini başlatması kararıyla Türkiye-AB ilişkileri yeni bir boyut kazanmıştır (www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2005.pdf, 13.06.2013).

Türkiye’nin katılım öncesi süreçte AB bölgesel politikası’na uyum sağlaması, AB’nin bölgesel kalkınmaya sağladığı mali destekten yararlanması, yerel uzmanlaşma sürecinin hızlandırılması, yerel girişimciliğe canlılık kazandırılması ve yerel kaynakların harekete geçirilmesiyle bölge ekonomisinin rekabet gücünün artırılması için her aday ülke gibi AB kriterlerine uygun olarak bölgeler belirlenmiştir. Bu süreçte KÖY’lerde bölgesel kalkınmanın güçlendirilmesi için önemli ölçüde kamu yatırımı yapılarak altyapı farklılıklarının azaltılması, uygun bir çevrenin oluşturulması, yaşam koşullarının iyileştirilmesi, özel sektör yatırımlarının ve insan kaynaklarının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda AB’ye uyumlu NUTS I, NUTS II, NUTS III bölgeleri oluşturulmuştur (OECD, 2010: 288; Eryılmaz ve Tuncer, 2013: 173; Cihangir, 2011: 31-32). Birlik, Katılım Ortaklığı Belgelerinde Türkiye’deki bölgesel farklılıkları azaltabilmek için, yapması gereken çalışmaları, AB Bölgesel Politikası kapsamındaki mali desteğin ve yapısal araçların Türkiye’de sağlanabilmesi için koyduğu hedefleri belirtmektedir. Her yıl komisyon tarafından hazırlanan İlerleme Raporlarında bu alanda kaydedilen aşama değerlendirilmektedir. Türkiye’nin ihtiyaçlarına yönelik öncelikli alanlarda katılım öncesi IPA’nın etkili

kullanımı ön planda tutularak, AB'nin bölgesel politikası ile uyumlu bir sürecin sürdürülebilmesi sağlanmaya çalışılmıştır (Cihangir, 2011: 31-32). Bütün bu gelişmeler Türkiye'nin bölgesel kalkınmasında yerel aktörlerinin oynayacağı rollerinin yerinde, sürdürülebilir, dayanışma ve uyum içerisinde olması gerekliliğini göstermektedir. Yerel aktörler bölgelerin temel unsurlarını oluşturmaktadırlar. Bölgenin yapısına göre; bu aktörleri belirlemek ve çeşitlendirmek mümkündür. Bölgelerde ekonomik siyasi, kültürel anlamda kalkınmaya katkı sağlayabilecek birçok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Fakat çalışmanın içeriğinden yola çıkarak, bölgede öne çıkmış önemli kurum ve kuruluşları incelemek asıl vurgulanmak istenen olgulardan uzaklaşmamak adına anlamlıdır. Bu kapsamda; çalışmanın konusu çerçevesinde, bölgelerde bölgesel kalkınmadaki önemli aktörler olan; STK, BKA(Bölgesel Kalkınma Ajansları), Tarım ve Kırsal Kalkınma Ajansları, TGB, Ar-Ge Merkezleri, OSB'ler ve Üniversiteler incelenecektir:

a) Sivil Toplum Kuruluşları: Sivil toplum kavramı toplumsal değişimin temel ve birincil aktörlerinden birisidir (Edwards, 2004, Aktaran: Keyman, 2008: 1). Çoğulculuk, şeffaflık, katılım temelinde işlevsel olan demokrasi ve STK'lar, bireylerin kendilerini ifade etme alanıdır. Sivil toplum, farklılıkların birliğini içermektedir (Bayhan, 2002: 10). Sivil toplum, dünya toplumsal gelişimin, demokratikleşmenin ve ekonomik kalkınmanın önemli bir aktörüdür. STK farklı yapılanmalar içinde toplum içinde yaygınlaşmaktadır. Dünya perspektifinde, STK'lar farklı alanlarda çalışan gönüllü örgütlerden, düşünce kuruluşlarına, sosyal hareketlerden vatandaşlık inisiyatiflerini, hükümet-dışı örgütlerden sendikalara ve meslek odalarına kadar geniş bir yelpaze içinde hareket eden bir alanı ifade etmektedir. Bugün, sivil toplumun hareket alanı sadece yerel ve ulusal da değil, bölgesel ve küresel bir niteliktedir (Keane, 2003: 1).

Günümüzde dünyada yeni kalkınma anlayışı STK'lara önemli görevler yüklemiştir. STK'ların kaynakların kullanılması konusunda karar süreçlerinde yer almasının önemli olduğu ve kendilerini etkileyen kararlarda devletle karşılıklı etkileşim içinde bulunması gerekliliği önemli bir olgudur (Kapusuz, 2010: 33). Bölgesel kalkınma ekseninde, Türkiye'nin modernleşme ve demokratikleşme süreçlerinde STK'ların önemi artmıştır. Sivil toplum, "siyasi ve ekonomik ilişkilerin

ve yaşam alanlarının dışında yer alan ve hareket eden bir örgütsel yaşam” “toplumsal sorunlara çözüm bulma çabasının olduğu bir iletişim alanı” ve “devlet toplum/birey ilişkilerinin demokratik düzenlenmesine katkıda bulunan bir kamusal alan” olarak karşımıza çıkmaktadır (TUSEV, 2006: 35).

Dünya üzerinde ve Türkiye’de birçok STK bulunmaktadır. Bu çalışmanın kapsamına uygun olarak, Türkiye’deki en büyük STK’lardan biri olan, özel sektörün mesleki üst kuruluşu ve yasal temsilcisi TOBB(Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) yerel düzeyde, ticaret, sanayi, ticaret ve sanayi, deniz ticaret odaları ve borsalar şeklinde oluşmuştur. Toplam 365 üyesi olan TOBB’un halen Tüm ülke çapında yayılmış olan oda ve borsalara, çeşitli büyüklüklerde ve bütün sektörlerden 1 milyon 200 binin üzerinde firma kayıtlı bulunmaktadır. Odalar, Borsalar ve Birlik hakkındaki 5590 sayılı Kanun 8 Mart 1950 tarihinde hazırlanmış, 15 Mart 1950 tarihinde 7457 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 5590 sayılı Kanun, yerini, 1 Haziran 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5174 sayılı Kanun’a bırakmıştır. TOBB’un amacı odalar ve borsalar arasında birlik ve dayanışmayı sağlamak, ticaret ve sanayinin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, üyelerinin mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, üyelerin birbirleriyle ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlaki korumaktır (www.tobb.org.tr/Sayfalar/ AmaciveYapisi.php,08.07.2013). Bölgesel kalkınma ekseninde gerek Türkiye’nin AB bölgesel kalkınma politikaları kapsamında, gerek yerelde kurumlar arasındaki çalışmalar kapsamında TOBB’unda ortaklığında bölgelerde çeşitli projeler hayata geçirilmektedir.

b) Bölgesel Kalkınma Ajansları: Günümüzde, kalkınma anlayışında bölgesel kalkınma yaklaşımının ön plana çıkmasıyla yerel/bölgesel birimler, küresel rekabet açısından birer ekonomik aktör konumuna gelmiştir. Dünyada yeni bölgelilik anlayışının stratejik bir aracı olarak BKA’lar kurulmaya başlamıştır. BKA, kısmen kamunun finanse ettiği, hükümetten bağımsız bir idari yapıda, sınırları çizilmiş bir bölgenin sosyo-ekonomik koşullarını geliştirip canlandırmak için kurulmuş organizasyonlardır Bu kurumlar, üst kurul olarak bilinen düzenleme ve denetleme kurumları benzeri kamu karar gücünü kamu organlarından alarak, özel sektör ve STK’lardan oluşan tüzel kişilere paylaştıran yönetişimci kuruluşlardır

(Sakal ve Gürer, 2010: 145; Halkier, 1997: 243-256.). Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği'ne göre, kalkınma ajansları sektörel ve genel kalkınma sorunlarını belirleyerek, sorunların çözümüne yönelik imkanları ve çözümleri saptayan, bunları geliştiren, projeleri yerel kalkınmayı sağlayan, destekleyen birimlerdir (<http://www.eurada.org/>,12.06.2013). Bölgesel farklılıkları gidermek ve bölgesel kalkınmayı hızlandırmak için geliştirilmiş bir model olarak BKA'lar, II. Dünya Savaşı öncesinde ortaya çıkmıştır. 1933 yılında ABD'de Tennessee Valley Authority adı altında İlk BKA kurulmuştur (Karakoyun, 2011: 38, 39). BKA'lar, 1980'lerde yaygınlaşan kamu işletmeciliği anlayışı, küreselleşme ve artan yerel rekabetle birlikte, özel sektörün ve yerel aktörlerin bölgesel kalkınma sürecine aktif katılımını sağlamakla görevlendirilmişlerdir.

Avrupa'da kalkınma Ajanslarının kuruluşu, II. Dünya Savaşı'ndan sonra olmuştur. Bu dönemde, ajanslar, savaşın yıkıcı etkilerini ortadan kaldırmak sanayideki gerilemeyi önlemek amacıyla kısa vadeli çözüm aracı olarak görülmüştür (Clark, Huxley ve Mountford, 2010: 40). Avusturya, Belçika, İrlanda ve Fransa BKA'lar ile ilk kez 1950'lili yıllarda tanışırken, Almanya, Hollanda, İngiltere ve İtalya 1960'lardan sonra tanışmış, Yunanistan, İspanya, Finlandiya ve Danimarka ise 1980'lerde tanışmıştır (Özen, 2005: 4). 1974 yılında Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonları'nın oluşturulmasıyla ve AB bütçesinden %5 pay kalkınma ajanslarına verilmiştir. Bu gelişmeyle AB ülkeleri BKA'ların oluşması ve gelişmesi için önemli bir çalışma içerisine girmişlerdir (Eryılmaz ve Tuncer, 2013: 169). Bölgesel stratejileri uygulayarak, yerel ve bölgesel girişimciliği desteklemek alt yapı hizmetlerinin sunulmasına yardımcı olma, özel sektörün yakın geleceği için yerel-bölgesel çözümler araştırma ve bölgesel talepleri karşılayacak yeni ürün ve hizmet üretimi için finansal garantiler ve çözümler aramak BKA'ların amacı, şeklinde özetlenmektedir (Demirci, 2003: 16; Aktaran: Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 85). Kalkınma ajansları, ülkelerin yerel şartlarına göre değişik özellikler taşımaktadır. (Özer, 2012: 40-41).

Türkiye, günümüzde planlı dönemle birlikte uygulamaya başladığı bölgesel gelişme ve bölgeler arasındaki dengesizlikleri giderici yöndeki politikaları üzerinde yeniden çalışmaktadır (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 81). Türkiye'nin AB üyeliği için

birliğin bölgesel düzeyde uyguladığı kazanımlara Türkiye'nin de uyumlu olması gerekmektedir. Ulusal kalkınma düzeylerinin yanı sıra, üye ülkelerde bölgesel kalkınmışlığa da önem verilmektedir. Bu amaçla üye ülkelerde bölgesel dengesizliğe son vermek ve bölgelerin refah düzeyini geliştirmek amacıyla, çok geniş mali kaynaklar sağlanmaktadır. Birlik Politikası çeşitli düzeylerde bölgesel istatistikler yaparak bölgesel düzeydeki ekonomik ve sosyal sorunlara çözüm aramaktadır. Bu sebeple Türkiye'de bölgeler arası farkların azaltılması amacıyla hazırlanan bölgesel kalkınma stratejilerinin uygulanması için BKA kurulmuştur (Apan, 2004: 49-50). Kalkınma ajansları çoğunlukla illerde ve bölgelerde ticaret ve sanayi odaları ile yerel yönetimlerin girişimleri ile yerel dinamikleri harekete geçirmiştir (Akın, 2006: 296). Türkiye'de BKA'lara ilişkin ilk çalışmalar ise 1990'lı yıllarda başlamaktadır. BKA'ların gündeme gelmesi içsel ve dışsal nedenlerden kaynaklanmaktadır. İçsel nedenler ulusal kalkınma planlarının hedeflenen sonuçlara ulaşamaması ve bölgesel dengesizliklerin giderilememesi olarak gösterilebilmektedir. Dışsal nedenler olarak da AB'ye katılma sürecindeki kaydedilen ilerlemeler ve dünya genelinde bölge anlayışının değişmesine bağlı bölgesel kalkınma politikalarındaki gelişmeler gösterilebilmektedir (Sakal ve Gürer, 155: 2010). Ajansların kuruluş sürecinde aslında ilk adım Eylül 2002'de atılmıştır. Bu tarihte çıkarılan bir Bakanlar Kurulu kararı ile 5449 sayılı yukarıdaki yasanın idareleri kurduğu 26 istatistikî düzey-bölge belirlenmiştir (Yılmaz, 2010: 185-186).

Türkiye'de 2000'li yıllarda, Kalkınma Ajansları kurulmadan önce yerel girişimlerle oluşturulan ve finansmanlarının büyük bir bölümünü uluslar arası fonlar aracılığıyla sağlayan kalkınma ajansı niteliğinde çeşitli yapılar faaliyet göstermiştir (Özen, 2005: 2). Bu yapılara örnek olarak GAP çerçevesinde kurulan Güneydoğu Anadolu Projesi Kalkınma İdaresi örnek gösterilebilir (Sakal ve Gürer, 2010: 155). 2007-2013 yıllarını kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı, stratejik yaklaşımı, katılımcılığı, insan odaklı gelişme ve yönetim anlayışını ilke olarak benimsemektedir. Bundan hareketle, ekonomik ve sosyal gelişme yolunda beş eksen çizilmiştir. Kalkınma Ajanslarının görev ve yetki kapsamına giren bölgesel gelişme de bu eksenler arasındadır

Planda, “Bölgesel Gelişmenin Sağlanması” ekseninde dört hedef belirlenmiştir (DPT, 2006: 3-4):

- 1) Bölgesel gelişme politikasının merkezî düzeyde etkinleştirilmesi,
- 2) Yerel dinamiklere ve içsel potansiyele dayalı gelişmenin sağlanması,
- 3) Yerel düzeyde kurumsal kapasitenin artırılması,
- 4) Kırsal kesimde kalkınmanın sağlanması.

Bu hedefler doğrultusunda; İç dinamiklere dayalı olarak kalkınmayı sağlamak, yerel kesimler arasında işbirliği ağlarını güçlendirmek ve kuruldukları bölgelerin gerek ulusal gerek küresel düzlemde rekabet güçlerini artırarak sürdürülebilir gelişmeyi sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak amaçlarına hizmet edecek kalkınma ajanslarımızın görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek amacıyla 08.02.2006 tarih ve 5449 sayılı kalkınma ajanslarının kuruluşu, koordinasyonu ve görevleri hakkında kanun çıkarılmıştır (T.C. Resmi Gazete, 26074, 8 Şubat 2006).

Tablo 2.1: Avrupa Birliği’nde Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Kurumsal Yapıları

Almanya	Yarı özerk kamu şirketleri
İspanya	Özel hukuka tabi kamu kuruluşları
Fransa	Karma ekonomi şirketleri
Belçika	Belediyeler arası ajanslar
Romanya, Danimarka	Vakıflar
Çek Cumhuriyeti, Estonya, Slovakya, Polonya	Kamu-Özel sektör şirketleri
İsveç	Limited şirket
Hollanda, İtalya, İrlanda, Portekiz	Kamu limited şirketleri
İngiltere	Bakanlık dışı kamu kurumu/özerk örgüt
Litvanya	Kar amacı olmayan kuruluşlar
Yunanistan	Belediye girişimi
Türkiye	Kamu kuruluşu

Kaynak: <http://www.eurada.org/files/RDA/Creation%20development%20and%20management%20of%20RDA.pdf>, 12.12.2013

Tablo 2.1’de görüldüğü üzere; Almanya yarı özerk kamu şirketleri, İspanya özel hukuka bağlı kamu kuruluşları, Fransa karma ekonomi şirketleri, Belçika belediyeler arası ajanslar, Romanya ve Danimarka Vakıflar, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Slovakya ve Polonya Kamu-özel sektör şirketleri, İsveç Limited şirket, Hollanda, İtalya, İrlanda

ve Portekiz Kamu limited şirketleri, İngiltere bakanlık dışı kamu kurumu/özerk örgüt, Litvanya kar amacı olmayan kuruluşlar, Yunanistan belediye girişimi, Türkiye kamu kuruluşu tarafından yönetilmektedir.

Şekil 2.1’de görüldüğü üzere; 2013 yılı itibariyle Türkiye’de, 26 Bölgesel Kalkınma ajansı bulunmaktadır (Erşahin ve v.d., 2011: 10).

Şekil 2.1: Türkiye’deki Kalkınma Ajansları

Kaynak: Kuzu vd., 2012:11.

Bunlar; İzmir Kalkınma Ajansı (İzmir), Çukurova Kalkınma Ajansı (Adana, Mersin), İstanbul Kalkınma Ajansı (İstanbul), Mevlana Kalkınma Ajansı (Konya, Karaman), Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (Amasya, Çorum, Samsun, Tokat), Kuzeydoğu Kalkınma Ajansı (Erzurum, Erzincan Bayburt), Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (Muş, Hakkari, Bitlis, Van), İpekyolu Kalkınma Ajansı (Adıyaman, Gaziantep, Kilis) Karacadağ Kalkınma Ajansı (Diyarbakır, Şanlıurfa), Dicle Kalkınma Ajansı (Batman, Mardin, Siirt, Şırnak), Trakya Kalkınma Ajansı (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ), Güney Marmara Kalkınma Ajansı (Balıkesir, Çanakkale), Güney Ege Kalkınma Ajansı (Aydın, Denizli, Muğla), Zafer Kalkınma Ajansı (Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak), Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (Bebka), Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (Kocaeli, Sakarya, Bolu, Düzce, Yalova), Ankara Kalkınma Ajansı (Ankara), Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (Antalya, Isparta, Burdur), Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (Hatay, Kahramanmaraş,

Osmaniye), Ahiler Kalkınma Ajansı (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde), Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (Kayseri, Sivas, Yozgat), Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (Bartın, Karabük, Zonguldak) Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (Kastamonu, Çankırı, Sinop) Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon) Serhat Kalkınma Ajansı (Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars) Fırat Kalkınma Ajansı (Bingöl, Elazığ, Tunceli, Malatya) (<http://www.kalkinma.gov.tr/bolgesel.Portal>, 10.11.2013)

c) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu:

AB’nde tarım sektörünün desteklenmesi ve yönlendirilmesi OTP (Ortak Tarım Politikası) kapsamında yürütülmektedir. OTP AB’nin ilk ortak politikası olup birlik bütçesinin de yaklaşık %50’si bu amaçla kullanılmaktadır. Türkiye’nin AB’ye tam üye olabilmesi için AB politikalarına uyumun sağlanması gerekmektedir. Bu politikalar içerisinde en çok zaman alacağı tahmin edilen politika ise AB Ortak Tarım Politikası’dır. AB, Türkiye’nin tarımla ilgili sorunlarını üye olmadan çözmesini istemektedir. Çünkü; Türkiye AB’ye tam üye olduğunda AB’nin tarım alanı, tarım üretimi ve tarım nüfusu artacaktır. Bu da OTP açısından bazı sorunları beraberinde getirecektir. AB, 1997 yılında OTP’de ciddi değişiklikler içeren Bakanlar Konseyi tarafından değişikliğe uğrayarak kabul edilen “Gündem 2000” programı AB’de tarım politikalarının yönünü belirlemek açısından önemlidir. Tarım Reformu Uygulama Projesi olarak adlandırılan bu program, özellikle tarımsal desteklerin belli standartlara ulaşmasını hedeflemiş ve doğrudan gelir desteği sistemini uygulamaya sokmuştur. Yeni OTP rekabetçi, sürdürülebilir ve kalite odaklı tarım sektörüne ulaşmayı hedeflemiştir. Ancak uygulamada istenilen sonuçlara ulaşılamamış ve tarım sektörü daha zor bir sürecin içine doğru sürüklenmiştir. Türkiye özellikle, 2001 yılından itibaren tarım alanındaki gerekli yasal düzenlemeleri yapmak için çalışmalarını hızlandırmıştır (Yalçınkaya ve diğ., 2006; Çakmak ve Kasnakoğlu, 2001). Türkiye’de Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu; 5648 sayılı kanunla AB ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan kaynakları da kapsayacak şekilde, ulusal kalkınma plan, program ve stratejilerinde öngörülen ilke ve hedefler çerçevesinde, Avrupa kırsal kalkınma programlarının uygulanmasına yönelik faaliyetleri gerçekleştirmek üzere kurulmuştur (T.C. Resmi Gazete, 26526, 18 Mayıs 2007).

AB aday ve potansiyel aday ülkelere destek amacıyla 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü çerçevesinde IPA oluşturmuştur. IPA desteği beş bileşeni içermekte olup, Türkiye IPA tüzüğünden yararlanabilmektedir. IPA'nın bileşenlerinden biri olan IPARD(Instrument for Pre--accession Rural Development Kırsal Kalkınma için Katılım Öncesi Yardım Aracı) AB'nin OTP , Kırsal Kalkınma Politikası ve ilgili politikalarının uygulanması ve yönetimi için uyum hazırlıklarını ve bu kapsamda politika geliştirilmesini desteklemektedir. IPARD desteğinin 2007-2013 yıllarını kapsayan çok yıllık "Kırsal Kalkınma Programı" kapsamında uygulanması gerekmektedir. Türkiye için IPARD Program ülkenin kırsal kalkınma bağlamında katılım öncesi dönemdeki öncelikleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. IPARD kapsamındaki mali destekler karşılıksız fakat şartlı ve mükellefiyetlidir. Destekleme kararı alındıktan sonra imzalanacak sözleşmelerde belirtilen hususlara uyulması durumunda destekler geri ödemesiz olarak verilecektir (www.tkd.gov.tr, 15.06.2013)

d) Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

Günümüzde teknolojik gelişme ve bilimsel alandaki ilerleme toplumların ekonomik kalkınmasını belirleyen ve şekillendiren en önemli etkidir. Dünyada bilgi çağı yaşanmaktadır ve teknoloji alanındaki değişim çok süratli olmaktadır. Bu bilgi çağını yakalamak veya yakından takip etmek için, üniversitelerde, temel araştırmaların yanında, uygulamalı araştırmalar ve geliştirme çalışmaları da gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda TGB'ler, üniversiteler ve araştırma kuruluşlarındaki bilimsel çalışma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasında en etkili mekanizmalardır 1970'li yıllardaki ekonomik krizden kurtulmak isteyen gelişmiş ülkeler, bölgesel kalkınma, işsizliğin giderilmesi, arazilerin değerlendirilmesi ve bilime dayalı üretimin sağlanması bakış açıları ile teknokent girişimine sıcak bakmışlardır. Zamanla üniversiteler ve araştırma kuruluşları Ar-Ge sonuçlarını uygulamaya aktararak bu sistemi kullanmışlardır. (www.tgbd.org.tr/tr/ dunyada-teknoparklar-17.html,10.09.2013) Dünyada teknokent faaliyetleri 1951 yılında Silikon Vadisi-Stanford Araştırma Parkı ile başlamıştır. Sonraki 20 yıl içinde, ABD, Avrupa ve Japonya tarafından takip edilmiştir. Diğer önemli teknokent girişimleri

1959’da ABD’de Araştırma Üçgeni, 1960’da Fransa’da Sophia Antipolis, 1970’de İngiltere’de Herriot-Watt ve Cambridge’dedir (http://www.emo.org.tr/ekler/67c21d55594fc5f_ek.pdf;11.09.2013). Bugün dünyada 900’e yakın teknopark bulunmaktadır. Bu sayı inkübasyon merkezleriyle birlikte 4000’e ulaşmaktadır (www.tgbd.org.tr/tr/dunyada-teknoparklar-17.html,10.09.2013).

20. yüzyılda yaygınlaşan üniversite-sanayi işbirliği, TGB’lerin kurulmasında ilk adımı oluşturmuştur. Üniversite-sanayi işbirliğinin kurumsallaştığı yapılar olan TGB’ler, üniversitelerin veya araştırma kuruluşları tarafından tahsis edilen, yeni teknolojiler üretme çabasında olan ve bu tür teknolojileri özümseme yeteneği olan girişimcilerin yer aldığı yapılardır. Teknoparklar, yenilikçilik ve rekabetçilik kültürünü destekleyerek, insan kaynakları ve bölgesel potansiyeller kullanılarak toplumun zenginliğini artırmak hedefi doğrultusunda, Ar-Ge kuruluşları, firmalar ve pazar arasında bilgi ve teknoloji akışını yönetmekte ve teşvik etmektedirler. Üniversite ve sanayi için karşılıklı fayda sağlama temeline dayalı işbirliğini gerçekleştirmede önemli araçlardan olan TGB’ler, üniversiteler için daha çok araştırma imkanı yaratma ve dolaylı olarak daha iyi bir eğitim ortamının oluşması açısından önemlidir. Bu çerçevede, teknoparkların sağladığı faydalar, yalnızca firmaları değil üniversiteleri de kapsamaktadır. TGB’ler, üniversiteler için firmalara danışmanlık ve firmaların Ar-Ge birimleriyle ortak uygulamalı araştırma projeleri geliştirme kapsamında sanayi ile daha etkin işbirlikleri kurabilme, üniversitedeki araştırma sonuçlarının ekonomik değere dönüşmesini hızlandırma, yenilikçi firmaların oluşmasını sağlayacak “girişimciler”in yetişmesi bağlamında üniversite mezunlarına ve öğrencilerine istihdam olanakları sağlamaktadır (Gül, 2009: 56). Türkiye’de TGB’ler, Girişimciliği ve yenilikçiliği teşvik etmek ve desteklemek, Ar-Ge potansiyeline ve teknoloji üretebilme yeteneğine katkı sağlamak, Teknoloji transferi için uygun ortamı oluşturmak, dünya pazarlarına yönelik ileri teknoloji ürün ve hizmet üretimini desteklemek, üniversitedeki araştırma altyapısının ve bilgi birikiminin ekonomik değere dönüşmesine katkı sağlayarak, üniversite-sanayi işbirliğini etkin ve sürekli kılmak, yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak bölgeler oluşturmak için kurulmuştur (<http://sagm.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=107>,12.09.2013)

Türkiye de teknoparkların kuruluş çalışmalarının başladığı dönem 1980-2000 dönemidir. İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul Sanayi ve Ticaret Odası ile 1985 yılında teknopark uygulamasını faaliyete geçirmiştir. 1988 yılında İzmir’de kurulan İzmir Teknopark A.Ş., Ankara’da ODTÜ bünyesinde kuruluşunu tamamlayan teknoparkla birlikte, İzmit Gebze’de TÜBİTAK-MAM içerisinde oluşturulan teknoparklar faaliyetlerini sürdürmektedir (Alkibay, 2012: 68). Ülkemizde 2001 yılında 4691 sayılı TGB Kanunu’nun uygulamaya girmesiyle sanayici, araştırmacı ve üniversiteler ortak bir platformda buluşarak teknolojik üretime yönelik yeni ürün ve üretim yöntemleri geliştirmeleri sağlanmaktadır (T.C. Resmi Gazete,24454,6 Temmuz 2001) Temmuz 2013 tarihi itibarıyla 52 adet TGB (Ankara 6 adet, İstanbul 5 adet, Kocaeli 4 adet, İzmir 3, Konya, Antalya, Kayseri, Trabzon, Adana, Erzurum, Mersin, Isparta, Gaziantep, Eskişehir, Bursa, Denizli, Edirne, Elazığ, Sivas, Diyarbakır, Tokat, Sakarya, Bolu, Kütahya, Samsun, Malatya, Urfa, Düzce, Çanakkale, Kahramanmaraş, Tekirdağ, Van, Çorum, Manisa, Niğde, Burdur, Yozgat ve Kırıkkale illerinde) kurulmuştur (<http://sagm.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=107,12.09,2013>).

Tablo 2.2: Faaliyette Olan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

Sıra No	Bölge Adı	Üniversite Adı	İli	Kuruluş
1	ODTÜ Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Ortadoğu Teknik Üniversitesi	ANKARA	2001
2	TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Teknoparkı	TUBİTAK-TTGV	KOCAELİ	2001
3	Ankara Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Bilkent Üniversitesi	ANKARA	2002
4	İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İzmir Yüksek Tek.Ens.	İZMİR	2002
5	GOSB Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Sabancı Üniversitesi	KOCAELİ	2002
6	Hacettepe Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Hacettepe Üniversitesi	ANKARA	2003
7	İTÜ Arı Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İstanbul Teknik Üniversitesi	İSTANBUL	2003
8	Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Anadolu Üniversitesi	ESKİŞEHİR	2003
9	Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Selçuk Üniversitesi	KONYA	2003
10	Kocaeli Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Kocaeli Üniversitesi	KOCAELİ	2003
11	Batı Akdeniz Teknokenti Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Batı Akdeniz Üniversitesi	ANTALYA	2004
12	Erciyes Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Erciyes Üniversitesi	KAYSERİ	2004
13	Trabzon Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Karadeniz Teknik Üniv.	TRABZON	2004
14	Çukurova Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Çukurova Üniversitesi	ADANA	2004
15	Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Mersin Üniversitesi	MERSİN	2005
16	Göller Bölgesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Süleyman Demirel Üniv.	ISPARTA	2005
17	Ulutek Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Uludağ Üniversitesi	BURSA	2005
18	Gaziantep Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gaziantep Üniversitesi	GAZİANTEP	2006
19	Gazi Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gazi Üniversitesi	ANKARA	2007
20	Trakya Üniversitesi Edirne Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Trakya Üniversitesi	EDİRNE	2008
21	Fırat Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Fırat Üniversitesi	ELAZIĞ	2007
22	Erzurum Ata Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Atatürk Üniversitesi	ERZURUM	2005
23	Pamukkale Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Pamukkale Üniversitesi	DENİZLİ	2007
24	Yıldız Teknik Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Yıldız Teknik Üniversitesi	İSTANBUL	2003
25	Ankara Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Ankara Üniversitesi	ANKARA	2006
26	İstanbul Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İstanbul Üniversitesi	İSTANBUL	2003
27	Sakarya Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Sakarya Üniversitesi	SAKARYA	2008
28	Boğaziçi Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Boğaziçi Üniversitesi	İSTANBUL	2009
29	Cumhuriyet Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Cumhuriyet Üniversitesi	SİVAS	2007
30	Dicle Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Dicle Üniversitesi	DİYARBAKIR	2007
31	Bolu Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İzzet Baysal Üniversitesi	BOLU	2009

32	Düzce Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Düzce Üniversitesi	DÜZCE	2010
33	Malatya Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İnönü Üniversitesi	MALATYA	2009
34	Kahramanmaraş Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Sütçü İmam Üniversitesi.	K.MARAŞ	2011
35	Dokuz Eylül Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	İZMİR	2013
36	Namık Kemal Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Namık Kemal Üniversitesi	TEKİRDAĞ	2011
37	Kütahya Dumlupınar Tasarım Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Dumlupınar Üniversitesi	KÜTAHYA	2009
38	Tokat Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gaziosmanpaşa Üniv.	TOKAT	2008
39	İstanbul Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İstanbul Ticaret Üniversitesi	İSTANBUL	2009

Kaynak:<http://sagm.sanayi.gov.tr/userfiles/file/TGB%20L%C4%B0STES%C4%B0%202014PDF.pdf>
20.09.2013

Tablo 2.2’de görüldüğü üzere TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Teknoparkı, TÜBİTAK bünyesinde, İzmir TGB İzmir İleri Teknoloji Enstitüsü bünyesinde, diğer teknoloji geliştirme bölgeleri bölgedeki üniversitelerin bünyesinde olup Türkiye’de faaliyette olan 39 adet teknoloji geliştirme bölgesi bulunmaktadır.

Tablo 2.3: Faaliyette Olmayan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

Sıra No	Bölge adı	Üniversite Adı	İli	Kurulu
1	ASO Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	TOBB Üniversitesi	ANKARA	2008
2	Samsun Teknoloji Geliştirme Bölgesi	On Dokuz Mayıs Üniversitesi	SAMSUN	2009
3	Harran Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Harran Üniversitesi	URFA	2010
4	Çanakkale Teknoloji Geliştirme Bölgesi	18 Mart Üniversitesi	ÇANAKKALE	2011
5	Muallimköy Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gebze Yüksek Teknoloji Enst.	KOCAELİ	2011
6	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	VAN	2012
7	Çorum Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Hitit Üniversitesi	ÇORUM	2012
8	Celal Bayar Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Celal Bayar Üniversitesi	MANİSA	2012
9	İzmir Bilim ve Teknoloji Parkı Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İzmir Ekonomi Üniversitesi	İZMİR	2012
10	Niğde Üni. Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Niğde Üniversitesi	NİĞDE	2012
11	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Makü-Baka Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	BURDUR	2013
12	Bozok Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Bozok Üniversitesi	YOZGAT	2013
13	Kırıkkale Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Kırıkkale Üniversitesi	KIRIKKALE	2013

Kaynak:<http://sagm.sanayi.gov.tr/userfiles/file/TGB%20L%C4%B0STES%C4%B0%202014PDF.pdf>
20.09.2013

Tablo 2.3.'te görüldüğü üzere; Muallimköy TGB, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü bünyesinde , diğer faaliyette olmayan TGBler bölgedeki üniversitelerin bünyesinde kurulmuş olup henüz faaliyete geçmemişlerdir.

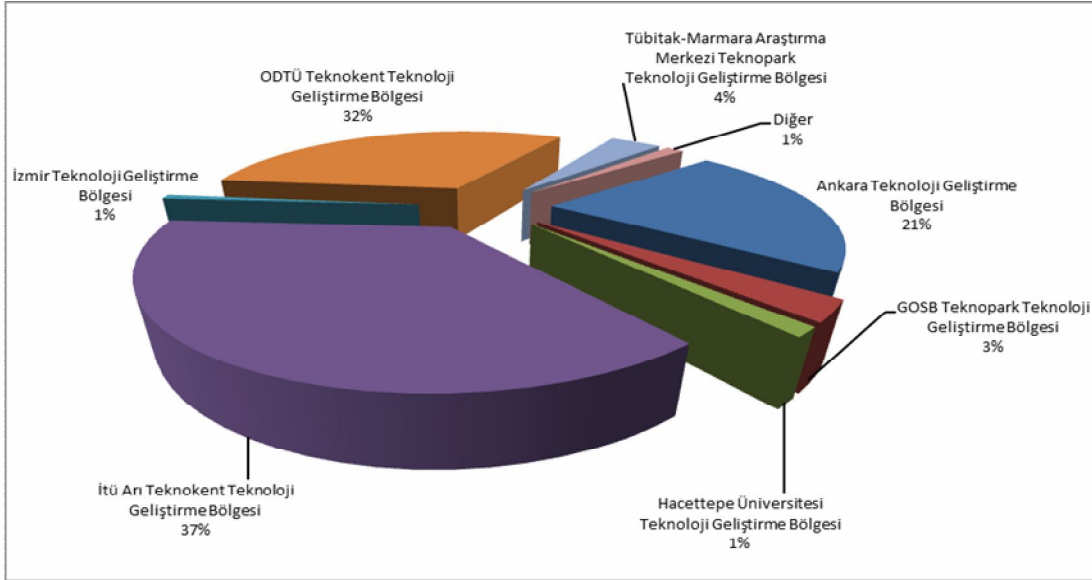
Tablo 2.4: Türkiye Geneline Teknoloji Geliştirme Bölgelerine İlişkin Bilgiler

Kurulan	52 adet
Faaliyette Olan	39 adet
Faaliyette olan Firma	2.508 adet
İstihdam	26.500 (22.661 Ar-Ge, 881 Destek, 2.958 Kapsam Dışı Personel)
Proje (Devam eden)	6.888 adet
Proje(Tamamlanan)	10.774 adet
İhracat	1.479.813.661,00 A.B.D. Doları
Alınan Patent	Patent Tescil Sayısı : 269 Patent Başvuru Sayısı: 416
Yabancı/Yabancı Ortaklı Firma	91
Yabancı Sermaye yatırımı	683 milyon ABD Doları
Aktarılan Ödenek	152.456.758.-TL

Kaynak: <http://sagm.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=107>, 12.09.2013

Tablo 2.4'te görüldüğü üzere; Türkiye'de 2013 yılı itibariyle; İlan edilen TGB sayısı 52'ye, Faaliyete geçen TGB sayısı 39'a, Firma sayısı 2.508'e, İstihdam edilen personel sayısı 26.500 (22.661 Ar-Ge, 881 Destek, 2.958 Kapsam Dışı Personel) Biten Proje Sayısı 10.774'e, üzerinde çalışılan proje sayısı 6.888'e İhracat 1.479.813.661,00 A.B.D. Dolarına, Yabancı/yabancı ortaklı firma sayısı 91'e, bu firmalarca yapılan yatırım tutarı 683 milyon ABD Dolarına, aktarılan ödenek 152.456.758.-TL, Patent Tescil Sayısı 269'a Patent Başvuru Sayısı: 416 'ya ulaşmıştır.

Grafik 2.1: Faaliyette Bulunan Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki İhracat Payı

Kaynak: <http://sagm.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=107>, 12.09.2013

Grafik 2.1’de de görüldüğü üzere faaliyette bulunan Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki şirketlerin, ABD başta olmak üzere, Japonya, İsrail, İngiltere ve Almanya gibi dünyanın en gelişmiş ülkelerine yapmış oldukları teknolojik ürün ihracatı 2013 yılı Kasım sonu itibariyle 1.479.813.661,00 A.B.D. dolarına ulaşmıştır. Bu ihracatın %37’si İTÜ Arı TGB’ye, %32’si ODTÜ TGB’ye, %21’i Ankara TGB’ye, %4’ü TÜBİTAK-.Marmara Araştırma Merkezi TGB’ye, %3’ü GOSB TGB’ye, %1’i İzmir TGB’ye,%1’i Hacettepe TGB’ye,%1’diğer TGB’lere aittir.

e) Ar-Ge Merkezleri

Dünyada, ekonomik büyümede teknolojik gelişmeler etkili bir rol oynamaktadır. AR-GE faaliyetleri firmalar tarafından yapılan Teknolojik gelişmeler sonucunda meydana gelmektedir. Teknolojik yenilikler, bir firmanın karlılığının artmasına katkıda bulunurken rekabet gücünü artırıp pazar payının büyütmektedir. AR-GE faaliyetleri ekonomik büyümeyi hızlandırarak yaşam kalitesinin artmasında önemli bir faktördür (Korkmaz, 2010: 3321). Ar-Ge araştırmaları, somut ürünler elde etmek için, üretilmiş olan bilgilerin uygulamada denenmesi için yapılan araştırmaları kapsamaktadır. Ar-Ge araştırmaları, çoğu kez, kuramların uygulamaya aktarılışı biçimindedir (Yaşar, 1998: 159-160). Dünya platformunda; özellikle ABD ve

Japonya’da Ar-Ge önemli bir kavramdır. Bu ülkeler Ar-Ge konusunda gösterdikleri hassasiyetle ekonomik kalkınmada dünya devi olmuşlardır. AB, 90’lı yıllarda ekonomik büyüme, istihdam, işgücü verimliliği, Ar-Ge, eğitim, yatırımlar gibi belli başlı alanlarda ABD ve Japonya’nın gerisinde kaldığını düşünerek 2000 yılında aldığı kararla, Birliğin 2010 yılına kadar dünyanın en rekabetçi ve dinamik bilgi ekonomisi olması amacıyla Lizbon stratejisini ortaya koymuştur (Çapanoğlu, 2010: 1-3). Dünya devlerini yakalamak içinse; AB, 2010 yılı hedefine yönelik olarak üçte ikisi özel kesimden gelmek üzere milli gelirin yüzde 3’ü oranında Ar-Ge harcaması yapılması yönünde karar almıştır (Başçı, 2010: 1-11).

Tablo 2.5: Bazı Ülkelerin Ar-Ge Harcamalarının GSYİH’ya Oranı (%)

Yıl/Ülke	AB (27)	ABD	Japonya	Türkiye
2002	1,88	2,60	3,17	0,53
2003	1,87	2,60	3,20	0,48
2004	1,83	2,53	3,17	0,52
2005	1,83	2,56	3,32	0,59
2006	1,85	2,59	3,40	0,60
2007	1,85	2,66	3,44	0,72
2008	1,92	2,79	3,45	0,73
2009	2,01	2,90	3,36	0,85
2010	2,00	2,91	-	0,84

Kaynak: EUROSTAT , <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsc00004>, 10.07.2013

OECD, Science and Technology: Key Tables from OECD <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=HS1988>, Erişim Tarihi:11.07.2013

Tablo 2.5’de görüldüğü üzere; AB, ABD, Japonya ve Türkiye’nin Ar-Ge harcamalarının GSYİH’ya oranı bulunmaktadır. Buna göre; AB’nin Ar-Ge harcamalarının GSYİH’ya oranı 2002 yılında %1,88 iken aynı yıl ABD’de bu oran %2.60, Japonya’da % 3,17, Türkiye’de ise % 0,53’tür. 2010 yılında AB’nin Ar-Ge harcamalarının GSYİH’ya oranı %2,00 iken aynı yıl ABD’de %2,91, Japonya’da %3,36, Türkiye’de % 0,84 ‘dür.AB’ye tam üye olmayı hedefleyen Türkiye’nin de Lizbon stratejisine göre; Ar-Ge’ye ayırdığı payın GSYİH’dan %3’e çıkarılması ve

bu payın en az 2/3'ünün özel sektör tarafından karşılanması gerekmektedir. (<http://sagm.sanayi.gov.tr/DocumentList.aspx?catID=244&lng=tr>,10.05.2013).

Bir ülkedeki araştırma-teknoloji geliştirme ve inovasyon faaliyetlerini Ar-Ge personelleri yürütmektedir.Ülkeler araştırma-teknoloji geliştirme ve inovasyon faaliyetlerini başarılı bir şekilde yürütmek, verimli sonuçlar almak, rekabet avantajı sağlamak istiyorsa nitelikli Ar-Ge personeli çalıştırmalıdır. Bu bağlamda Ar-Ge personelinin aldığı ücret, o ülkenin bilim ve teknoloji politikalarına verdiği önemi göstermektedir.

Tablo 2.6: Toplam Araştırmacı Sayısı (TZE)

Ülke	TZE Toplam Araştırmacı Sayısı			Özel Girişim Payı	
	2000	2010	Artış %	Araştırmacı Sayısı	%
AB	1.118.988	1.564.631	40	708.300	45
ABD*	1.290.000	1.412.639	10	1.130.500	80
Japonya**	647.572	655.530	1	492.800	75
Türkiye	23.083	64.340	179	25.340	39

Kaynak: OECD STATEXTRACTS, R-D Personnel By Sector of Employment And Occupation http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=PERS_OCCUP, 11.05.2013.

Tablo 2.6'da AB, ABD, Japonya ve Türkiye 'nin 2000 ve 2010 yıllarına ait toplam araştırmacı sayılarına yer verilmiştir. Toplam araştırmacı sayısı özel girişim, kamu sektörü, üniversiteler ve diğer araştırmacı sayılarını kapsamaktadır 2010 yılında AB ve ABD'de 1,5 milyona ulaşan araştırmacı sayısı, Japonya'da 655.530, Türkiye'de ise 2010 yılı itibari ile araştırmacı sayısı 64.340 civarındadır. Toplam araştırmacı sayısında en fazla artış yaşanan ülke % 179 ile Türkiye'dir. Ülke nüfusları açısından Türkiye'ye en yakın olan Japonya ile Türkiye incelenecek olursa Türkiye'de toplam araştırmacı sayısında 10 yıl içinde ciddi bir artış görülmektedir. Bu artışa rağmen halen Japonya ile arasında yaklaşık on kat fark bulunmaktadır. Tabloda özel girişimde istihdam edilen araştırmacı sayıları AB'de 708.300, ABD'de

1.130.500, Japonya'da 492.800, Türkiye'de ise 25.340 olarak verilmiştir. Özel girişimin büyüklüğünün ağırlığı % 80 gibi dikkat çekici bir rakamla ABD'de, %45 AB'de, % 75 Japonya'da, Türkiye'de ise söz konusu rakam % 39'da bulunmaktadır.

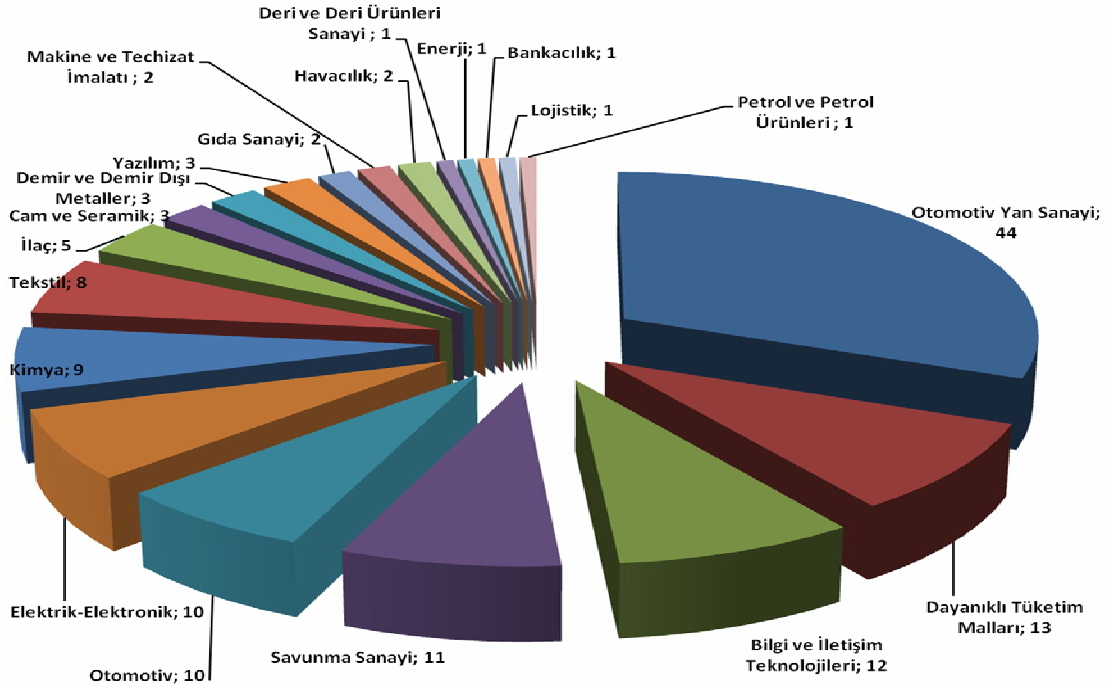
Ar-Ge ülkemizde de son zamanların en önemli konularından biridir. 2008 yılında yürürlüğe giren 5746 Sayılı "Ar-Ge Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun" Ar- Ge ve yenilik yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesinin yanı sıra, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılmasını, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesini, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile Ar- Ge'ye ve yeniliğe yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasını, verimliliğin artırılmasını, üretim maliyetlerinin düşürülerek teknolojik bilginin ticarileştirilmesini, rekabet öncesi işbirliklerinin geliştirilmesini, Ar- Ge personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmektir (T.C. Resmi Gazete, 26814, 12 Mart 2008). 5746 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle Ar-Ge faaliyetlerini ayrı ayrı yerlerde yürüten işletmeler, bu birimlerini birleştirmişler, Ar-Ge personeli sayılarını arttırmışlar,ve kanunda sağlanan desteklerden istifade için Ar-Ge faaliyetinin kurumsallaşması yönünde oldukça yoğun çaba içine girmişlerdir.

Tablo 2.7: Türkiye Genelinde Ar-Ge Merkezleri ve Alınan Patent Sayıları

İlin Adı	Ar-Ge Merkezi	Alınan Patent
İstanbul	39	318
Bursa	20	78
Kocaeli	18	52
Ankara	16	109
İzmir	14	398
Manisa	7	26
Eskişehir	5	127
Tekirdağ	5	12
Adana	2	12
Bilecik	2	1
Kütahya	2	0
Sakarya	2	1
Aydın	1	0
Balıkesir	1	0
Bolu	1	1
Çanakkale	1	3
Kırklareli	1	0
Konya	1	0
Malatya	1	0
Niğde	1	3
Sivas	1	0
Yalova	1	2
Toplam	142	1.143

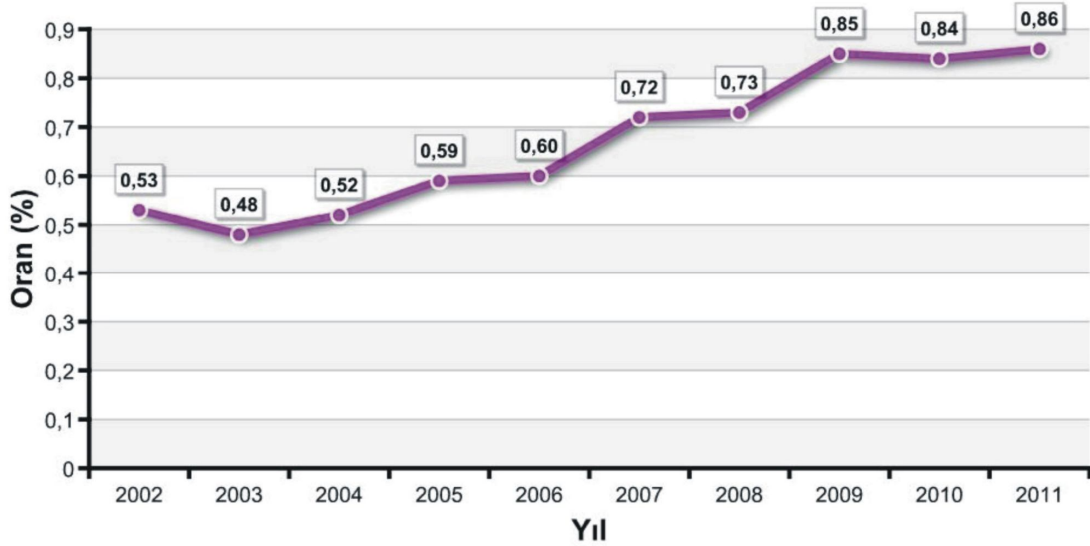
Kaynak: <http://sagm.sanayi.gov.tr/DocumentList.aspx?catID=244&lng=tr>, 10.05.2013

Tablo 2.7'ye göre; Türkiye'de 2013 yılı itibariyle; Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Ar-Ge Merkezi belgesi verilen 142 işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin aldığı patent sayısı 1.143'dür. Bu işletmelerde 15.686 civarında Ar-Ge personeli çalışmaktadır. 2008-2012 yılları arasında gerçekleşen Ar-Ge harcamaları ise 7,3 Milyar TL'dir (Ar-Ge Merkezleri istatiki bilgiler (<http://sagm.sanayi.gov.tr/DocumentList.aspx?catID=244&lng=tr>, 10.05.2013)).

Grafik 2.2: Sektörlerine Göre Faaliyette Olan Ar-Ge Merkezleri

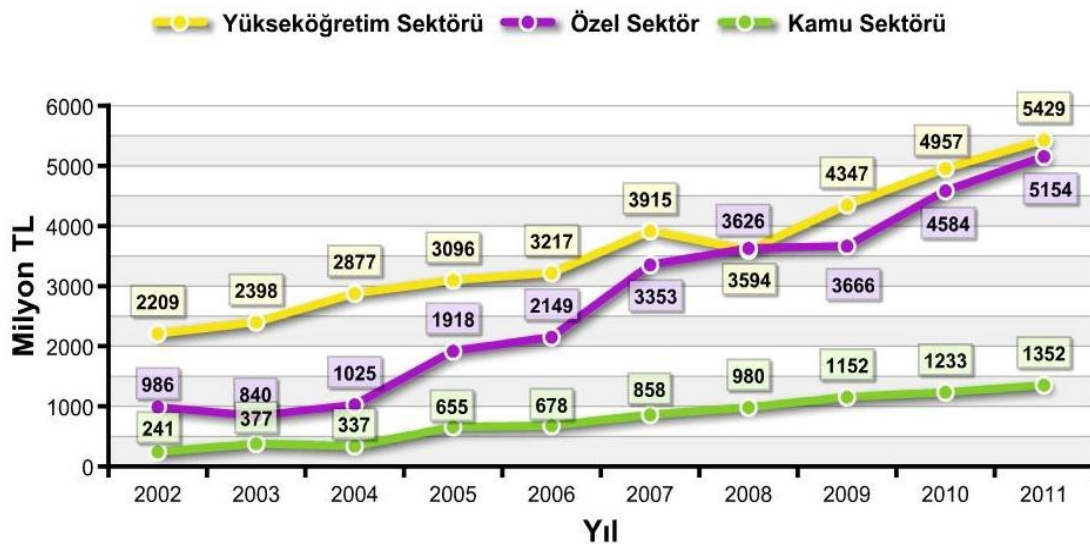
Kaynak: <http://sagm.sanayi.gov.tr/DocumentList.aspx?catID=244&lng=tr>, 10.05.2013

Grafik 2.2’de görüldüğü üzere; sektörlerine göre faaliyette olan Ar-Ge Merkezleri’nde; otomotiv yan sanayi’nde 44, dayanıklı tüketim mallarında 13, bilgi ve iletişim teknolojilerinde 12, savunma sanayi’nde 11, otomotiv’de 10, elektrik-elektronik’te 10, kimya’da 9, tekstil’de 8, ilaç’ta 5, cam ve seramik’te 3, demir ve demir dışı metaller’de 3; yazılım ‘da 3, gıda ve sanayi’de 2; makine ve teçhizat imalatı’da 2; havacılık’ta 2; deri ve sanayi ürünleri’nde 1; enerji’de 1, bankacılıkta 1, lojistik’te 1, petrol ve petrol ürünleri’nde 1 adet Ar-Ge Merkezi bulunmaktadır.

Grafik 2.3: Ar-Ge Harcamalarının GSYİH'ye Oranı

Kaynak: TÜBİTAK Ulusal, Bilim Teknoloji Yenilik İstatistikleri http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/istatistikler/BTY_Stat.pdf,12.12.2013

Grafik 2.3'e göre, yıllar itibariyle Ar-Ge Harcamalarının GSYİH'ye Oranı'nı değerlendirdiğimizde; 2002'den 2011'e doğru bir artış gözlemlenmektedir.2002 yılında 0,53 olan bu oran, 2006'da 0,60, 2009'da 0,85, 2011'de 0,8'dır.

Grafik 2.4 : Gerçekleştiren Sektörler Bazında Ar-Ge Harcamaları*

* 2012 Sabit Fiyatlarıyla

Kaynak: TÜBİTAK Ulusal, Bilim Teknoloji Yenilik İstatistikleri http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/istatistikler/BTY_Stat.pdf,12.12.2013

Grafik 2.4'e göre, yıllar itibariyle; yükseköğretim sektörü, özel sektör ve kamu sektörünün gerçekleştiren sektörler bazında Ar-Ge harcamaları görülmektedir. Her üç sektörde yıllar itibariyle artış gözlemlenmiştir. Buna göre; 2002 yılında yükseköğretim sektörünün Ar-Ge harcaması 2209 milyon TL iken, 2008 yılında 3626 milyon TL, 2011 yılında 5429 milyon TL'ye ulaşmıştır. 2002 yılında özel sektörün Ar-Ge harcaması, 986 milyon TL iken, 2008 yılında bu rakam 3594 milyon TL'ye, 2011 yılında ise 5154 milyon TL'ye ulaşmıştır. 2002 yılında kamu sektörünün Ar-Ge harcaması 241 milyon TL iken, 2008 yılında 980 milyon TL, 2011 yılında 1352 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Bir ülkedeki patent sayısının fazlalığı o ülkedeki inovasyona verilen önemi anlatmakta, yeni buluşların sayısının bir kanıtı olmaktadır. Patent sayısının çok olması ülkedeki araştırma-teknoloji geliştirme ve inovasyon sisteminin başarılı olduğunun da bir göstergesidir. Patentler, yapılan yeniliklerin ticari bir ürüne dönüşmesini sağlayarak, üreticisine monopol gücü kazandırmaktadır.

Tablo 2.8: PCT Kapsamındaki Patent Başvuru Sayısı¹

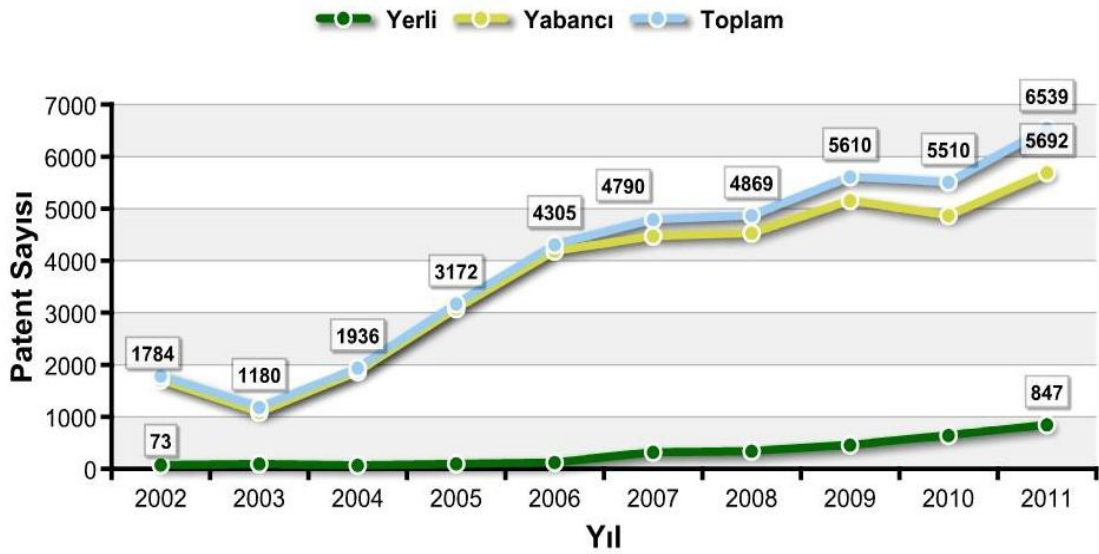
	AB(27)	ABD	Japonya	Türkiye
2002	104.238	184.245	365.204	414
2003	101.265	188.941	358.184	489
2004	90.560	189.536	368.416	682
2005	94.806	207.867	367.960	928
2006	100.678	221.784	347.060	1.072
2007	109.237	241.347	333.498	1.810
2008	67.564	231.588	330.110	2.221
2009	96.360	224.912	295.315	2.555
2010	84.953	241.977	290.081	3.250

Kaynak: The World Bank (TWB), <http://data.worldbank.org/indicator/IP.PAT.RESD/countries>, 11.12.2013.

¹ PCT anlaşmasına taraf ülkelerde dünya çapında yapılan patent başvurularını kapsamaktadır. Uluslararası Patent Başvuruları PCT (Patent Cooperation Treaty - Patent İşbirliği Anlaşması) kapsamında ele alınmakta ve Dünya Fikri Haklar Örgütü (WIPO) tarafından yürütülmektedir.

Tablo 2.8’de PCT kapsamında yapılan patent başvurularına yer verilmiştir. 2002 yılında AB’de bu sayı 104.238 iken, ABD’de 184.245, Japonya’da 365.204, Türkiye’de 414’dür. 2010 yılında ise AB’de 84.953, ABD’de 241.977, Japonya’da 290.081, Türkiye’de 3.250’dir.

Grafik 2.5: TPE Tarafından Verilen Patent Tescillerinin Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: TÜBİTAK Ulusal, Bilim Teknoloji Yenilik İstatistikleri, http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/istatistikler/BTY_Stat.pdf, 12.12.2013

Grafik 2.5’de yıllar itibariyle TPE (Türk Patent Enstitüsü) tarafından verilen patent tescillerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre; 2002 yılında TPE tarafından verilen yerli patent tescilinin sayısı 73’dür. Yerli patent tescili 2006 yılında bir ivme kazanmış, 2011 yılında bu sayı 847 olmuştur. 2002 yılında TPE Tarafından verilen yabancı patent tescilinin sayısı 1784’dür. 2003 yılında ivme kazanan yabancı patent tescili sayısı 2011 yılında 5692’dir. TPE tarafından verilen yerli ve yabancı patent tescilinin sayısı 2011 ‘de ise 6539’a yükselmiştir.

f) Organize Sanayi Bölgeleri

OSB’ler özel sektör sanayi yatırımlarının belirli yörelere yönlendirilmesi, mevcut yatırımların desteklenerek teşvik edilmesi, gelişmekte olan sanayilerin arazi gereksinmelerinin kullanılması amacıyla oluşturulan mekansal teşvik araçlarıdır

(Azgün ve Sevinç, 2010: 81).Sanayinin belirli bir plan dahilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesinin dünyada ilk örneği 19. yüzyılın sonlarında İngiltere’de OSB uygulamasında görülmüştür. 20. yüzyılın başlarında ABD olmak üzere diğer gelişmiş ülkelerde de OSB uygulaması başlamıştır. Sanayicilerin altyapılı arsa ihtiyaçlarının karşılanması yoluyla bu bölgeleri inşa eden özel firmaların kar elde etmeleri ilk uygulamaların amacı olmuştur. II. Dünya Savaşı’yla birlikte başlayan dönemde OSB’ler bir devlet yatırımı olarak uygulanmaya başlanmış ve az gelişmiş ülkelerde KOBİ’lerin geliştirilmesi amacıyla hizmet eder bir biçimde düzenlenmiştir. Cumhuriyetin kurulduğu tarihten itibaren Türkiye’de sanayileşme çabaları hız kazanmış, ekonomik kalkınmanın ve yeni kazanılan siyasi bağımsızlığın temeli olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında özel kesimin girişimlerine bırakılan sanayileşme, mali gücün yetersizliği ve deneyimsizlikten dolayı başarılı olamamıştır. 1931’de “Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı” çerçevesinde sanayi alt yapısının oluşturulması çalışmalarına başlanılmıştır I. Sanayi Planı döneminde Sümerbank, Etibank, Denizcilik Bankası gibi kuruluşlar faaliyete geçmiş kamu girişimciliği ön planda tutulmuştur ([www.sanayi.gov.tr/ ServiceDetails.aspx?dataID=180](http://www.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=180) &lng=tr, 12.08.2013).

1960 yılında, ekonomik dengenin kurulması, ekonomik ve toplumsal kalkınmanın birlikte gerçekleştirilmesi, belli bir hızda büyüme ve sanayileşmeye önem verilmesi gibi uzun vadeli hedefler planlı kalkınma döneminde belirlenmiş, sanayinin “lokomotif” sektör olduğu vurgulanmıştır (www.osbder.org/hakkimizda.html#UkAQfZprPDc,13.08,2013). Türkiye’de sanayinin başta Marmara Bölgesi olmak üzere, belirli bölgelerde yoğunlaşması, yatırımcılarında yatırımlarını bu bölgelere yapmaları ülkemizde bölgeler arası dengesizliği arttırmış sanayinin güçlendiği bölgede bulunan, bu kentleri cazip hale getirmiştir. Bu durum ülkemizin doğusu ve batısı arasında önemli gelişmişlik farkının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu dengesizlikleri önlemek amacıyla çeşitli projeler uygulanmıştır..Bunlardan bazıları OSB ve küçük sanayi siteleridir (Hozikligil, 2005: 159). OSB uygulamalarına, ilk olarak 1962 yılında Bursa’da bir OSB kurulmasıyla başlamıştır. OSB’ler, kapsamlı planlar dahilinde elektrik, su, doğalgaz vs altyapı hizmetlerinin sağlandığı arazi parçalarının beraberce yararlanabilecekleri diğer

hizmetlerle birlikte girişimcilerin yararına sunulduğu organizasyonlardır. (www.osbder.org/hakkimizda.html#UkAQfZprPDc,13.08.2013). 1962 yılından bu güne 28.065 hektar büyüklüğünde, 153 adet OSB hizmet vermektedir.Ülkemizde, OSB'ler ile ilgili olarak mevzuat oluşturma kapsamında 4562 sayılı Kanun 15.04.2000 tarihli ve 24021 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (T.C. Resmi Gazete,24021,15 Nisan 2000). Bu kanunda OSB'ler; “Sanayinin uygun görülen alanlarda yapılanmasını sağlamak, çarpık sanayileşme ve çevre sorunlarını önlemek, kentleşmeyi yönlendirmek, kaynakları rasyonel kullanmak, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, sanayi türlerinin belirli bir plan dahilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla; sınırları tasdik edilmiş arazi parçalarının imar planlarındaki oranlar dahilinde gerekli idari, sosyal ve teknik altyapı alanları ile küçük imalat ve tamirat, ticaret, eğitim ve sağlık alanları,TGB'leri ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dahilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve bu kanun hükümlerine göre işletilen mal ve hizmet üretim bölgeleri” olarak tanımlanmıştır. Bölgesel kalkınma sürecinde OSB'ler çevreye duyarlı düzenli bir kentleşmeyi sağlamanın yanı sıra, sanayileşmenin yol açtığı olumsuz etkileri de en aza indirmektedir. OSB'ler sundukları hizmetlerle girişimcilerinin bürokrasiden kurtularak işlerini olabildiğince hızlı gerçekleştirebildikleri sağlamaktadır. OSB'lerde, benzer faaliyetlerde bulunan firmaların aynı coğrafi yerleşke içerisinde bulunması birbirleri üzerinde olumlu etki oluşturmasına sebep olmaktadır. Pozitif içsel ve dışsal ekonomiler yaklaşımıyla açıklanacak bu etkiyle firmalar verimliliklerini, gerek birbirleri arasında işlem maliyetlerini düşürerek, gerekse sinerji oluşturarak arttırabilmektedirler (Çağlar, 2006: 312).

g) Üniversiteler

Bir bölgedeki kalkınmayı etkileyen en önemli aktör Üniversitelerdir. Ekonomik, sosyal, kültürel açıdan oldukça geniş bir yelpazede bölgesel kalkınmaya katkıda bulunan üniversiteler topluma, ekonomiye, toplumun refah düzeyine ve yaşam kalitesine göre şekillenebilmektedir. Üniversitelerin bölgesel kalkınma sürecinde, toplumunun destekleyicisi, sosyal yaşamın temeli, bölgenin uluslar arası işbirliği ve dışa açılması konusunda etkili, ekonominin temel taşı, yenilikçiğin ve girişimciliğin önderi, kültürel kaynakların temeli rolünü üstlenmektedir (Çetin, 2007:

219-220). Üniversiteler bölgedeki kalkınmayı hızlandırmak için tek başına yeterli olmamakla beraber bölgedeki diğer aktörlerle işbirliği içinde olmak zorundadırlar. Bölgenin rekabetçiliğinin kaynağı bilimin ekonomik kalkınmaya katkısı ile ilintilidir. Sanayi, üniversitelerin yenilikçi ihtiyaçlarını destekleyen kurumlardan birisi ve bu konuda en önemli paydaşıdır (http://creativeclass.com/rfcgdb/articles/univ_creative_economy082406.pdf,20.12.2013). Üniversiteler, sanayilerle doğrudan etkileşim ve işbirliğine katılarak bölgenin kalkınmasına katkı sağlamaktadırlar (Etzkowitz ve Leydesdorff: 2000: 109-123). Üniversiteler, bölgeye uygun olarak, kendilerini şekillendirerek, beşeri sermaye oluşumunu etkilemektedirler. Öğrenen ekonomi kavramının incelenmesi, bölgesel ve ulusal yenilik sistemlerinden doğan üniversitelerin bu rolünü daha iyi anlatmaktadır (Charles, 2001: 8 Aktaran: Çetin, 2007). Bölgesel kalkınmada üniversiteler, yüksek katma değerli faaliyetleri geliştirmek, endojen kalkınmadaki başarıyı etkileyen bilginin oluşumunu ve transferini sağlamakla bölgesel kalkınmadaki önemlerini bir kez daha yenilemektedirler. Bünyelerinde görev yapan öğretim üyelerinin girişimci çalışmalarıyla aktif roller üslenebilmektedirler.

Üniversiteler, sanayi'deki firmalar içinde, uzmanlık ve beceri sağlamaktadırlar. Üniversitede geliştirilen teknolojiler bölgede yeni işlere ve istihdama yol açmaktadır (Stephan vd., 2004: 151-167). Üniversiteler, teknik ve teknolojik sorunları çözerek ve entelektüel çabaları birleştirerek ekonomik istikrarın sağlamaktadırlar (Shattock, 2004: 155-156). Bilim üretme, vasıflı insan kaynağı, var olan uzmanlık transferi, teknolojide yenilik, sermayenin yatırımı, yerel liderlik, bölgesel kalkınma sürecinde etki ve altyapı üretimi bilgisi olarak kategorize edilmektedir. İnsan kaynakları oluşturma, teknoloji transferi ve yenilik, bölgesel çevreleri etkilemekte olup, bilgi alt yapısı üretim işlevleri üniversite- sanayi işbirliğiyle bağlantılıdır (Srevatsan, 2011: 20). Bu kapsamda, bölgelerde üniversiteler, üniversite- sanayi işbirliğini tetikleyici konumundadırlar. Üniversitelerin bölgenin kalkınmasındaki faaliyetlerini arttırmak için uygun araştırma fonları ve bölgesel fonlar ile diğer finansal kaynakların temin edilmesi de gerekmektedir (Çetin, 2007:220). Son yıllarda, özellikle gelişmiş ülkelerde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite bünyelerinde teknokentler, Ar-Ge merkezleri,

kümeleme ofisleri, TTO'lar gibi yapılar kurulmaktadır. Bununla beraber, bölgesel kalkınma büyük ölçüde yenilik teknolojisine ve yayılmaya bağlıdır.

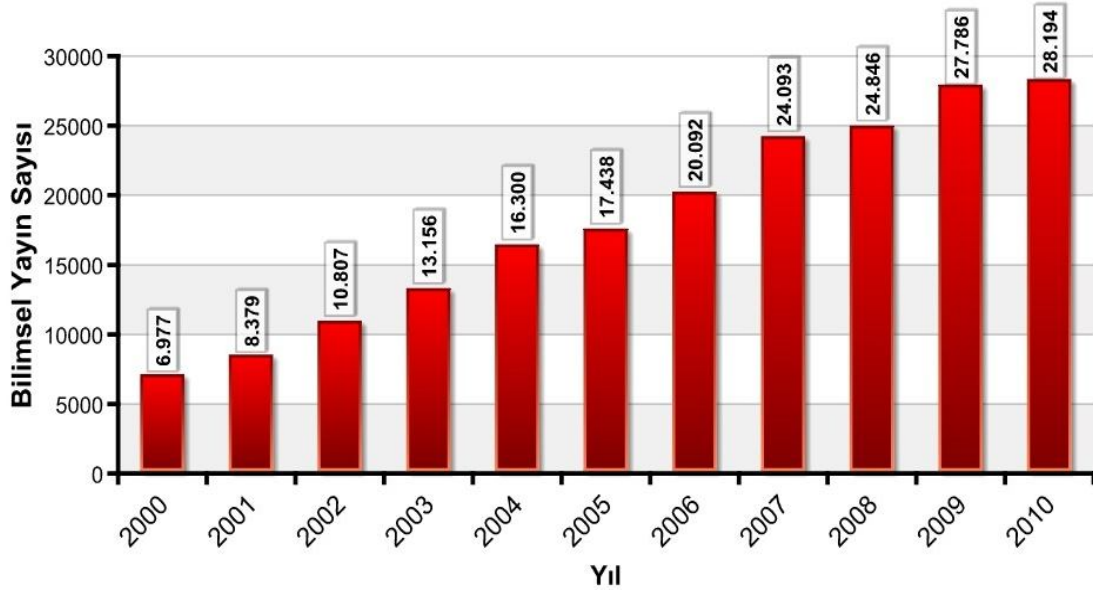
Tablo 2.9: Türkiye’de Bulunan Vakıf ve Devlet Üniversiteleri

	Devlet	Vakıf	Toplam
Üniversiteler	109	69	178

Kaynak: YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu), <http://www.yok.gov.tr>, 10.12.2013

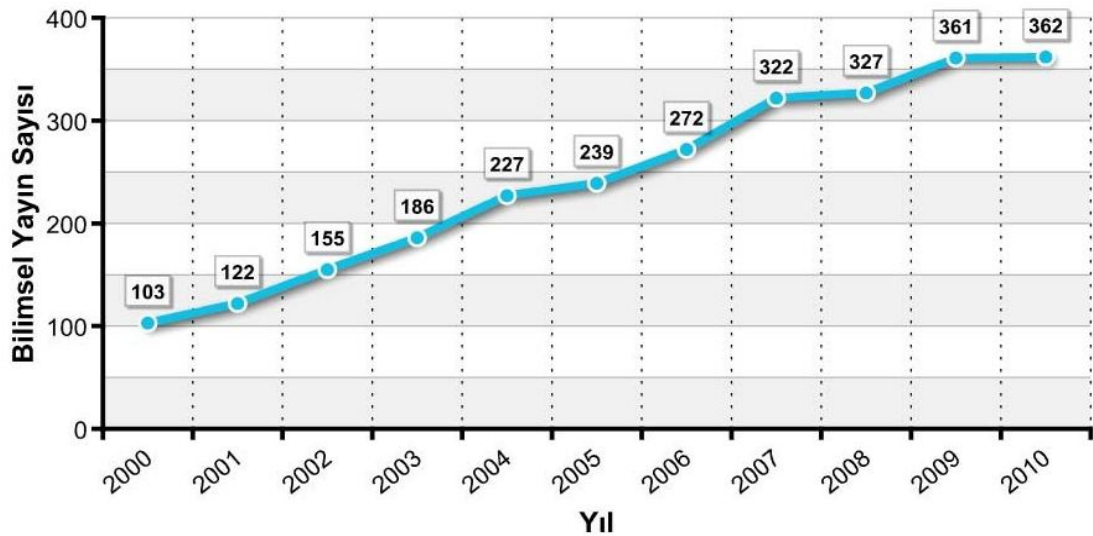
Tablo 2.9’da görüldüğü üzere; 2013 yılı itibariyle Türkiye’de 109 Devlet, 69 Vakıf Üniversiteleri olmak üzere, toplam 178 adet üniversite bulunmaktadır.

Dünya genelinde ülkelerin bilimsel başarı düzeylerini belirlemek için, bilimsel araştırmaların yayın haline getirilmeleri sağlanmıştır. Bu alanda ulusal ve uluslararası karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu yapılan yayınların yurt içi ve yurt dışındaki bilimsel araştırma kalitesi ölçülmeye çalışılmıştır. Türkiye’nin bilimsel çalışmalarda yayın kalitesini ortaya koymaya çalışan TÜBİTAK(Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) Thomson Reuters veri tabanından aldığı verileri kullanmaktadır.

Grafik 2.6: Türkiye Kaynaklı Bilimsel Yayın Sayısı

Kaynak: TÜBİTAK Ulusal, Bilim Teknoloji Yenilik İstatistikleri ,http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/istatistikler/BTY_Stat.pdf,12.12.2013. Thomson's ISI Web of Science (TÜBİTAK ULAKBİM) Kasım 2013 tarihi itibariyle güncellenmiştir.

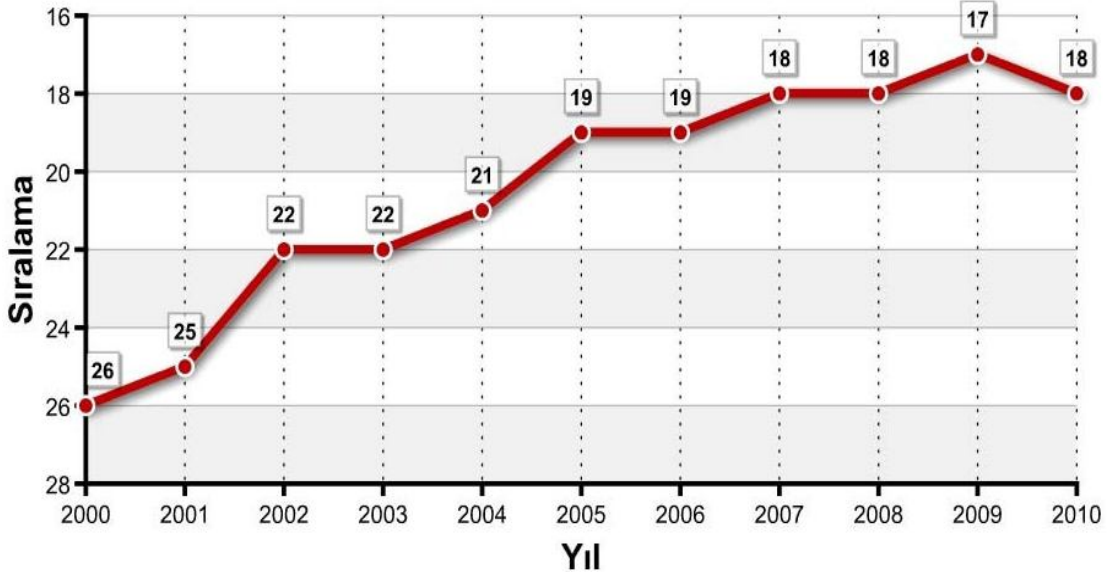
Grafik 2.6'da görülebileceği gibi Türkiye kaynaklı bilimsel yayın sayılarında özellikle 2006'dan sonra güçlü bir artış olmuştur. Türkiye kaynaklı 2000'de 6.977 bilimsel yayın yapılmışken,2006 yılında 20.092, 2010 yılında bu sayı 28.194'e ulaşmıştır.

Grafik 2.7: Türkiye'de Milyon Kişi Başına Düşen Bilimsel Yayın Sayısı

Kaynak: TÜBİTAK Ulusal, Bilim Teknoloji Yenilik İstatistikleri (http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/istatistikler/BTY_Stat.pdf,12.12.2013) Thomson's ISI Web of Science (TÜBİTAK ULAKBİM) Kasım 2013 tarihi itibariyle güncellenmiştir.

Grafik 2.7’de görüldüğü üzere, Türkiye’de Milyon Kişi Başına Düşen Bilimsel Yayın Sayısı 2000 yılında 103 iken, 2006 yılında 239, 2010 yılında 362’ye ulaşmıştır.

Grafik 2.8: Bilimsel Yayın Sayısı Bakımından Türkiye’nin Dünya Sıralamasındaki Yeri

Kaynak: TÜBİTAK Ulusal, Bilim Teknoloji Yenilik İstatistikleri, http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/istatistikler/BTY_Stat.pdf, 12.12.2013, Thomson’s ISI Web of Science (TÜBİTAK ULAKBİM) Kasım 2013 tarihi itibarıyla güncellenmiştir.

Grafik 2.8’de görüldüğü gibi Bilimsel Yayın Sıralaması bakımından Türkiye’nin Dünya sıralamasındaki yerini incelediğimizde; 2000 yılında Türkiye dünyada 26. sırada, 2006’da 19. sırada, 2010’da 18. sırada görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduğu günden bu yana bölgesel kalkınma planları çerçevesinde bölgesel kalkınma politikalarına önem vererek bu politikaları dönemler itibarıyla ele almıştır. 1999 yılındaki Helsinki zirvesinde, Türkiye’nin AB’ye adaylığının kabul edilmesinden sonra Türkiye, AB’nin bölgesel politikalarına entegre olmaya başlamıştır. AB Bölgesel İstatistik Sistemi uygulanmaya konulmuş, komşu iller gruplandırılarak 26 adet bölge belirlenmiştir. Bu kapsamda Türkiye’de bölgesel kalkınmada yeni bir aktör olan kalkınma ajansları yerelde gündeme oturmuştur. Bu şekillenme süreci de doğrudan ülkemizdeki bölgesel kalkınma konusunu teorik ve pratik yönden etkilemiştir. Son yıllarda Türkiye’de bölgesel

kalkınmada önemli çalışmalar yapılarak araştırma teknoloji geliştirme inovasyonun bölgelerde anlaşılabilmesi, yaygınlaşabilmesi için TGB'lerinin, araştırma merkezlerinin sayısı arttırılmıştır. Yerelde firmalar patent, faydalı model konularına teşvik edilerek, yeni buluşların ortaya çıkmasına zemin hazırlanmıştır. STK ile yakın temaslara geçilerek özellikle ticaret ve sanayi odaları ile ortak proje yapma fikri benimsenmiştir. Üniversitelerin daha etkin kullanımının sağlanması için Bölgesel kalkınmada inovasyonun katma değerinin anlaşılması için, bölgedeki mekânsal inovasyon sistemlerini harekete geçirip, üniversite-sanayi işbirliği kavramının sözle değil, yapılan çalışmalarla gündeme gelmesi için çalışmalar başlatılmıştır.

2.2. Türkiye’de Üniversite – Sanayi İşbirliği

Sanayileşmiş ve teknoloji yenilikte önde olan ülkeler üniversite-sanayi işbirliğine çok önem vermektedirler. Bu ülkelerin sanayi kuruluşları sanayinin temel girdilerinden olan teknolojinin kaynağını üniversitelerden almaktadırlar. Çünkü üniversite-sanayi işbirliği ülkenin, yeni ürünler, yeni üretim yöntemleri, sistemler ve yeni toplumsal hizmet yöntemleri geliştirebilme yeteneği edinmesinde ve edindiği yeteneği geliştirip sürdürebilmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Türkiye’de özellikle son yıllarda gündemde olan üniversite-sanayi işbirliği konusu bilim ve teknolojiyi ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştürme becerisini kazanmak aynı zamanda ilim ve teknolojiye yetkinleşmek için önemlidir. Bu bağlamda üniversitelerin ve sanayi kuruluşlarının Ar-Ge ve inovasyondaki konumlarını bilmeleri gerekmektedir. Türkiye’de özellikle dördüncü BYKP’ından sonra uygulanan kalkınma planlarında üniversite-sanayi işbirliğine yer verilerek bu konuda politikalar oluşturulmuştur.

2.2.1. Türkiye’de Üniversitelerin Gelişimi

Üniversiteler, kuruldukları bölgenin kültürel özelliklerini içinde barındırmaktadırlar. Timur (2000: 50)’a göre; Avrupa’da üniversiteler öğretmenlerin örgütledikleri feodal bir lonca olarak doğmuş; İslam dünyasında ise yönetici zümre mensuplarının ve varlıklı ailelerin çoğu kez mülklerini korumak ve bazen de iktidar ve itibar sağlamak için kurdukları vakıflar şeklinde oluşmuştur. Her ulusun, her

toplumun üniversiteye bakış açısı farklılık göstermektedir. Toplumlar, üniversitelerin temel görevlerini, kendi ihtiyaçlarını en iyi biçimde karşılayacak önceliklere göre belirlemişlerdir. Günümüzde üniversiteler sadece bilimsel araştırmalarla bilgi üreten ve bilgi aktaran kurumlar olmanın yanında, kuruldukları bölgenin kalkınmasına katkı sağlayan, bölgedeki kurumlarla işbirliğine yönelen, araştırma bulgularını toplumun sosyal, ekonomik ihtiyaçlarının kullanılmasını sağlayan kurumlar olarak görülmektedirler.

Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde Türkiye'de; üniversitenin tarihsel gelişiminde Fransa, Almanya, Avusturya ve ABD etkili olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1773'te Mühendishane-i Bahri Hümayun, 1795'te Mühendishane-i Berri Hümayun, 1826'da Tıbhane-i Amire ve Cerrahhane-i Mamure ve 1834'te Mekteb-i Ulum-u Harbiye gibi çok sayıda yüksekokul kurulmuştur (Tekeli 2011b: 130-131). Bu dönemde 1845 tarihinde ve “bilim yurdu” anlamına gelen darülfünun ilk olarak 1863'te açılmıştır (Timur, 2000: 81). Türkiye'de açılan ilk bilim kurumuna “fenler yurdu” anlamına gelen “darülfünun” ismi verilmiştir. Darülfünun, 1849 ve 1870'deki kısa dönemli açılış-kapanışını takiben 1900'dan itibaren eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmüştür. ve 1933 reformuyla da “üniversite”ye dönüşmüştür (Seçen, 2011: 1). Defalarca açılıp kapanan darülfünun 1923'ten 1932'ye kadar geçen süre içinde de varlığını sürdürmüş, Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre sonra, 1924 de, 493 sayılı Yasa ile İstanbul Darülfünunu adını almıştır. Her ülke ve her dönemde yaşandığı gibi Osmanlı İmparatorluğunda da yönetim değişiklikleri üniversiteye yansımış bunun sonucu olarak da Darülfünun ismi zaman zaman değişikliğe uğramıştır. 1924 yılında çıkarılan 430 sayılı “Eğitimin Birleştirilmesi” Yasası ile medreseler kapatılmıştır (Başkan, 2001: 25).

Cumhuriyet Dönemi'nde İstanbul Darülfünun'u tıp, hukuk, edebiyat, fen ve ilahiyat fakültelerinden oluşmaktaydı. Tüzel kişiliğe sahip olan bu kurum katma bütçe ile yönetilmekteydi. Atatürk, Darülfünun'u çok önemsemiştir. Ancak, İstanbul Darülfünun'u Atatürk ilkelerine ayak uyduramamış, devrimleri desteklememiş, hatta bu ilkelerden bazılarını ters düşmüştür (Başkan, 2001: 25). Darülfünunla ilgili tüm bu yaşanan sorunlara ilişkin için Atatürk tarafsız biri olan İsviçreli Profesör Albert Malche'yi bu kurumu değerlendirmek üzere Türkiye'ye davet etmiştir. Yaptığı

incelemeler sonucu Prof. Malche, Darülfünun'un yetersiz olduğunu belirtmiştir. Bunun üzerine Darülfünun 1933'de 2252 sayılı Yasa'yla kapatılmış ve yerine Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İstanbul Üniversitesi kurulmuştur (Tanilli, 1991: 379-380, Aktaran: Arap, 2010: 8). 1933 reformu, çağdaş üniversitenin ülkemizdeki gerçek başlangıç tarihi olarak kabul edilmiştir. Bu reform ile, özerklik kaldırılmış, Türk hukuk dilinde ilk kez üniversite, rektör, fakülte, dekan gibi terimler girmiştir. Darülfünununun öğretim üyeleri tasfiye edilmiş, II. Dünya Savaşı sırasında Almanya'dan Nazi baskısından kaçan çok sayıda Musevi asıllı profesör İstanbul Üniversitesi'nde istihdam edilmeye başlanmıştır. 1946'lı yıllarda; çıkan 4936 sayılı yasa ile hem üniversiteye hem de fakültelere tüzel kişilik bilimsel ve idari özerklik tanınmıştır. Bu kanun ile Ankara Üniversitesi de kurulmuştur. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi aynı kanuna bağlanmıştır. Böylece, çok üniversiteli dönem başlamıştır (Günay, 2004: 12). 1950'lerde Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi ile Amerikan üniversite modelinin benimsenmesiyle Ankara'da Orta Doğu Teknik Üniversitesi (1956), Trabzon'da Karadeniz Teknik Üniversitesi (1955), Erzurum'da Atatürk Üniversitesi (1957) ve İzmir'de Ege Üniversitesi (1955) gibi bölge üniversiteleri kurulmuştur. 27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra 115 sayılı kanunla 1946 da çıkarılan kanunda bazı değişikliklere gidilmiştir. Anayasaya ilk defa üniversite ile ilgili bir madde konulmuştur (Madde 120). Anayasada; 'Üniversiteler, bilimsel ve idari özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir' ile 'Üniversiteler, kendileri tarafından seçilen yetkili öğretim üyelerinden kurulan organlar eliyle yönetilir ve denetlenir' ifadeleri yer almıştır (Günay, 2004: 12). Anayasa Mahkemesi'nin 1971'de Anayasa' ya aykırı bulması ile 1418 sayılı Kanunla, bu dönemde genç nüfusun talebi doğrultusunda kurulan çeşitli alanlarda mesleki öğretim yapan kar amaçlı yüksekokullar, devletleştirilmiştir. Yabancı dilde eğitim-öğretim ve araştırma yapan, Ankara'da kurulan Hacettepe Üniversitesi ve İstanbul'da kurulan Boğaziçi Üniversitesi iki yeni üniversite olarak üniversiteler alanına girmiştir (Çetin, 2009: 103). 12 Mart 1971 askeri darbesi; 1968'deki öğrenci direnişleri ile birlikte 1961 Anayasasının üniversitelere tanıdığı kurumsal özerklik ve akademik özgürlüklerin üniversitelerce kötüye kullanıldığı düşüncesiyle yapılmıştır (Çetin, 2009: 104). 29 Eylül 1971 tarih ve 1488 sayılı kanunla 120. maddede değişiklik yapılmış, özerkliğe sınırlamalar, öğretim elemanlarına siyaset yasağı getirilmiştir.

1973 yılında çıkarılan 1750 sayılı üniversiteler kanunu ile üniversite tanımında ağırlık öğretime, öğretimin hedefi de “milli” değerlere yönelmeye başlamıştır. Yasanın denetim işlevini ise radikal bir yenilik olan YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) ile ilgili hükümler oluşturmuştur (Timur, 2000: 291-293). Bu yasadan sonra Adana’da Çukurova, Eskişehir’de Anadolu, Diyarbakır’da Dicle, Sivas’ta Cumhuriyet, Malatya’da İnönü, Bursa’da Uludağ, Konya’da Selçuk, Elazığ’da Fırat, Samsun’da Ondokuz Mayıs ve Kayseri’de Erciyes Üniversiteleri 1975 yılında da Yükseköğretim Kurulu kurulmuştur. 1980 askeri darbesinden sonra 1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kurumları Yasası önceki yasalarda olmayan bir takım yenilikleri kapsamaktadır. Bunlar, adları ve organizasyonları farklı olan bütün üniversiteleri kendi çerçevesinde toplaması; akademileri üniversiteye dönüştürmesi, yeni bir üniversite türü olan Vakıf üniversitelerinin kurulmasına imkan tanınması ve Yüksek Teknoloji Enstitülerinin kurulma yolunu açmasıdır (<http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=190>, 10.08.2013). Ancak 2547 Sayılı YÖK kanunu, çıktığı günden itibaren eleştiri oklarının hedefi olmaktadır.

Türk üniversitelerinin tarihsel gelişim sürecinde görüldüğü üzere; Üniversitede gerçekleşen söz konusu düzenlemeler; tek parti dönemin otoritesi yada askeri darbeler sonunda dışsal otoriteler tarafından gerçekleştirilmiş, kendi içinden kaynaklanan dinamikler gündeme bile girmemiştir. 1933 den beri üniversitelerimiz sorunlarını kendisinin çözebildiği bir mekanizma geliştirememekle birlikte, özellikle 2003 yılından sonra, yeni bir yasal düzenleme çalışmaları içinde yaşanan tartışmalara rağmen yeni bir düzenleme gerçekleştirilememiştir. Üniversitelerimiz, 2547 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği 1981 yılından beri tartışma gündemindedir. Fakat üniversitelerimiz yeni bir üniversite modeli ya da, sorunlarını kendi içinde çözebilecek bir mekanizma geliştirememektedir. Türk Üniversiteleri’nde kapalı toplum tarzında bir yapı söz konusudur. Kapalı toplumlar, statik yapılardır, kendi kendilerini dönüştürememektedirler. Dış etkilere karşı savunma refleksi ile direniş gösterirler. Ancak dış etkinin gücü iç direnişi aşabilirse, değişim söz konusu olmaktadır. Kapalı toplumlar, otoritenin koyduğu kurallar çerçevesinde yaşamaktadırlar. Bu durum üniversite teorisi alanındaki yetmezlik ve sosyolojik sorunlardan kaynaklanmaktadır. Yirmi birinci yüzyılın başından tüm dünyada, daha verimli işleyen bir bilim ve teknoloji sistemi, bilim ve teknolojiyi üreten ve yöneten

bir üniversite inşası için olağanüstü bir tartışma ve çaba yaşanmaktadır. Ülkeler, çağın gerektirdiği en üstün nitelikli insan gücü yetiştirme, bilim ve teknoloji üretme yarışı içindedirler. Günümüzde batı ülkeleri, bilgiye sahip olan ve kullanan bilgi toplumundan sonra, şimdilerde bilgi ve teknolojiyi üreten ve yöneten bilgi-tabanlı toplum (knowledge-based society) aşamasından söz etmektedirler (Günay, 2004: 15). Türk üniversiteleri bu çağı yakalamak durumundadır. Bunu yakalamak içinde sanayi ile işbirliği gereklidir.

2.2.2. Türkiye’de Sanayinin Gelişimi

Osmanlı’nın süper güç olduğu dönem, sanayi uygarlığı öncesindeki dönemdir. Sanayi öncesi toplum yapısı, tarıma dayalı geleneksel toplum yapısıdır. Toprak, tarıma dayalı toplum yapılarında temel üretim faktörüdür (Erkan, 2008: 2). Osmanlı sanayisi, Batı’daki sanayileşme hareketlerine ayak uyduramamış ve sanayileşme alanında yeterince gelişmemiştir. Osmanlı’da düşünce ve teknoloji olarak bir yenilenmenin yaşanmaması bu durumun doğmasına neden olmuştur. Bir takım ıslahat ve yeni askeri düzenlemeler yapılmıştır. Fakat yeterli olmamıştır. Dünyada yaşanan teknolojik gelişmenin algılanması Osmanlı toplum ve düşünce yapısında zaman almıştır. Çünkü sanayileşme yönünde toplumsal iç dinamik yoktu. Dış dinamik ise Osmanlıyı hammadde kaynağı olarak sömürgeleştirmeye yönelikti (<http://www.konrad.org.tr/Wirtschaft%202007%20tr/06Erkan.pdf>, 20.12.2013).

Osmanlı Devleti Tanzimat döneminde idari, hukuki ve sosyal reformların yanında ekonomik gelişmeyi sağlamak için teşvik tedbirleri uygulamaya başlamıştır (Yıldırım, 2001: 313). Tanzimat’tan sonra başlayan kalkınma çabasının sonucu olarak, İzmit Çuka, Hereke Kumaş, Basma, Zeytinburnu Demir Fabrikaları ile Çiftlikât-ı Şahane, Ziraat Talimhanesi ve Lâpseki Kömür Maden ocağı kurulmuştur (Buluş, 2012: 50). 1838’de İngiltere daha sonra da diğer Avrupa ülkeleriyle yaptığı ticaret anlaşmaları sonucunda Osmanlı, Avrupa mallarının istilasına uğramıştır. Bu dönemde Osmanlı sanayisi çökmeye başladığı gibi bütçesi de açık vermeye başlamıştır. Bu durum 1854’lerde başlayan dış borçlanmalara neden olmuştur. Aldığı borçları yatırıma dönüştüremeyen Osmanlı yönetimi 1875’de borçlarını ödeyemeyeceğini açıklayınca 1881’de alacaklıları temsilen Duyun-u Umumiye

kurulmuştur. Osmanlı Devleti 1881'den 1914'e kadar gelirlerinin bir kısmını dış borç ödemeleri için bu kuruluşa bırakmıştır. Bu dönemde ulaştırma, elektrik, bankacılık ve madencilik gibi karlı yatırımları tercih eden yabancı sermaye girişinde önemli artışlar yaşanmıştır. 1880'lere kadar Osmanlı siyasi ve ekonomik hayatındaki İngiliz ve Fransız etkisi yerini Almanlara bırakmıştır. İttihat ve Terakki döneminde de devam eden bu durum sonucunda Osmanlı topraklarındaki Alman yatırımlarında önemli artışlar görülmüştür. Bu olaylar sonucunda Osmanlı Devleti sona geldiğinde artık yarı sömürge bir ülke konumundaydı (Yıldırım, 2001: 313).

Cumhuriyet, Osmanlı'dan, geri kalmış, yanmış ve yıkılmış bir tarım ekonomisi devralmıştır. Osmanlı ekonomisi ve maliyesi tamamen yabancı ülkelerin kontrolünde bulunmaktaydı. 1923'te milli denilebilecek birkaç fabrika vardı. Bunlar Feshane, Bakırköy Bez Fabrikası, Beykoz Deri ve Kundura Fabrikası, Hereke Kumaş ve Sayak Fabrikasıydı. Yeni Türkiye'de ekonomik gelişmeyi sağlayacak politikaların bir an önce uygulanması gerektiğini her fırsatta vurgulayan Mustafa Kemal Atatürk bu amaçla, 1923 yılında, Türkiye'nin 1923-1930 yılları arasında izleyeceği ekonomi politikasını belirlemek için İzmir İktisat Kongresi yapmıştır. İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar doğrultusunda ilk politika uygulamaları başlamıştır. Mevcut tarım ekonomisinin sanayi ekonomisine dönüştürülmek istenmesi, kalkınmanın ortam ve iklimini oluşturacak önkoşulların hazırlanması, sanayici, tüccar ve çiftçinin desteklenmesi ülkede ulusal bankacılığı geliştirmek için 1924 yılında katılımcı bir yöntemle özel girişimcilik esasına dayalı olarak 'Türkiye İş Bankası' kurulmuştur (<http://www.konrad.org.tr/Wirtschaft%202007%20tr/06Erkan.pdf>, 12.12.2013) 1923'te Cumhuriyetle başlayan liberal politikalar, ekonomide hızlı gelişmeler yaşanmasına rağmen yetersiz kalmıştır. Bu durum, dünya krizinin de yarattığı ortamda, yeni arayışları beraberinde getirmiştir. 1923-1950 yılları arasındaki dönemde, demiryollarının millileştirilmesi ve Doğu Anadolu'ya doğru yayılması için büyük uğraş verilmiştir. 1927'de Teşvik-i Sanayi Kanununun çıkarılmasıyla özel sektörün gelişmesine uygun ortam hazırlanmıştır. İktisadi Devlet Teşekkülleri'ne ait fabrikaların Batı Anadolu'dan başlayarak tüm yurda yayılmasına 1933-1939 yılları arasında uygulanan sanayi planları ile özellikle dikkat edilmiştir. Bütün bu çabalara rağmen Batı Anadolu ile Doğu Anadolu arasında gelişmişlik farkı engellenememiştir

(Dinler, 2012: 176-179). Ankara'nın başkent olarak seçilmesi, Marmara Bölgesine ve Batı Anadolu'ya doğru yönelen nüfus akımının önünde bir engel oluşturmuştur. 1935 yılında 122 000 olan Ankara'nın nüfusu 1950'de 288 000'e yükselmiştir. Aynı dönemde, Türkiye'nin toplam nüfusu 1,3 ve toplam kentsel nüfus 1,46 kat artarken, Ankara'nın nüfusu 2,35 kat, İstanbul'ununki ise 1,32 kat artmıştır (Dinler, 2012:180). 1929 yılında dünyada yaşanan ekonomik bunalım dünya ekonomisinin yeniden şekillenmesine sebep olmuştur. Keynezyen Kuram bu dönemde Türkiye'yi de etkilemiştir. 1930'dan sonra dışa kapalı devlet öncülüğünde bir sanayileşme politikası izlenilerek, iç pazara yönelik sanayileşmeye ağırlık verilmiş, tarımsal üretimde artış yaşanmıştır (Ay, 2007: 17).

1932-1950 arasındaki devletçilik döneminin ana hedefleri; özellikle sanayideki üretim artışı yoluyla hızla kalkınmak, ödemeler bilançosunu iyileştirmek, ekonomik büyüme, tarımsal ve sosyal reformlar vasıtasıyla hayat standartlarını yükseltmek ve ekonomik bağımsızlığı elde etmek olarak ifade edilmiştir.(Altıparmak, 2002: 36). Bu dönemde, Birinci Beş yıllık Sanayi Planı'nın 1934'te yürürlüğe konmuştur. Birinci Beş yıllık sanayi planı ile dokuma, maden, seramik, şişe, cam, porselen, kimya sanayileriyle ilgili fabrikalar kurulmuştur. Bu işletmelerin hepsi ithal ikamesi sağlayan endüstrilerdir. Sınai ve Kredi Bankası, Devlet Sanayi Ofisi, Sümerbank, Etibank kuruldu, İş Bankası'nın sanayileşmede katkıları devreye girmiştir (Yeşilay, 2005: 123-125). Birinci Beş yıllık Sanayi Planı'nın başarı ile uygulanması üzerine 1936'dan sonra İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlıklarına başlanılmıştır. 1938-1943 döneminde uygulanması planlanan İBYSP, birinci plandan çok daha geniş kapsamlı hazırlanmıştır. İkinci planda 100'den fazla sanayi tesisinin kurulması öngörülmekte olup; ara ve yatırım malları üretecek tesislerin kurulmasına ve alt yapı yatırımlarının gerçekleştirilmesine öncelik verilmiştir. Bu plan da ihracata önem verilmiştir. Ancak II. Dünya Savaşı'nın başlaması planın uygulamaya geçirilmesini engellemiştir (Altıparmak, 2002: 42).

İkinci liberal dönem olan 1950-1960 yılları arası yeni politikalar gündemdeki yerini almıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1946 yılında çok partili hayata geçilmesiyle birlikte iktisat politikaları açısından yeni bir dönem başlamıştır. 1946'dan sonra Demokrat Parti iktidara gelmiş. 7 Eylül 1946'da Türkiye'de ilk

devalüasyon yapılmış, 1947'de Türkiye İktisadi Kalkınma Planı uygulamaya koyulmaya çalışılmış ve 1948'den itibaren Marshall yardımları başlamıştır. 1948'de İkinci Türkiye İktisat Kongresi özel kesimin destek ve çabalarıyla gerçekleştirilmiştir (Şener, 2005: 141-142). Kore Savaşı ve arkasından NATO (North Atlantic Treaty Organization- Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü) Üyeliği Türkiye'nin dışa açık politika üretmesinin yanı sıra, dışa açık politikada, bir tarım ülkesi olan Türkiye tarımsal ürünler ihracı yanında, tarıma dayalı sanayileşmeye yönelim göstermiştir. Özel girişimciliği öne çıkaran tüketim malları sanayide ağırlık kazanmıştır. Bu durum batı ülkelerinin sanayi ürünlerine yeni bir pazar oluşturmuştur. Türk tarımında traktör ve gübre kullanımı hızla artmaya başlamış, Demiryolu yerine karayolları ve dolayısıyla motorlu araç ithaline yönelik gelişmeler yaşanmıştır (Erkan, 2008: 12-13). 1950-1953 döneminde çok hızlı bir büyüme gösteren Türkiye ekonomisi 1954 yılında tarımda kötü hasat yılı olması ve daraltıcı politikaların sonucu olarak % 3 küçülmüştür. Ancak büyüme hızı sonraki yıllarda da dalgalı ve yüksek bir seyir izlemeye devam etmiştir. 1955 yılında alınan tedbirlerin de etkisi ile fiyat artışlarında bir yavaşlama yaşanmış olsa da 1955 -1959 yıllarında fiyat artışları % 15'in altına düşürülmemiştir. Fiyat artışlarına rağmen Türk Lirası'nın yabancı paralar karşısında değerinin aynı kalması bir yandan ihracatı zorlaştırırken diğer yandan da ithalatı cazip hale getirmiştir. Bu da dış ticaret açığının büyümesine sebebiyet vermiştir. (Yardımcıoğlu, 2012: 382-383).

1960 ihtilali ile birlikte, planlı kalkınma dönemine geçilmiş, 1963-1983 yılları arasında İktisat politikaları planlama tabanına oturtularak dört adet BYKP uygulanmıştır. İç pazara dönük, korumacı, ve ithal ikameci bir sanayileşme stratejisi uygulanmaya konmuştur. Bu dönem 1930'lu yıllardan da 1950'li yılların ikinci yarısından da yatırımların dağılımı ve öncelikleri sanayileşmenin içeriği, konusunda farklıdır (Boratav, 2003: 118, Aktaran, Ay, 2007: 20). 1970'lerin sonunda derinleşen ekonomik ve toplumsal kriz, 24 Ocak 1980'de uygulanmaya başlayan ve 24 Ocak kararları olarak bilinen geniş kapsamlı bir istikrar ve uyum politikaları ile aşılmaya çalışılmıştır. Bu tarihte alınan kararlar sadece var olan krizin çözümü açısından değil, sanayileşme ve ekonomide devletin rolü açısından da önemli bir dönüm noktası olmuştur. 1948 yılından itibaren tekrar özel sektör eliyle sanayileşme modelini

deneyen Türkiye, ekonomi teoriğinde yer alan “ithal ikame” aracılığıyla, yani gümrük duvarlarıyla korunan, iç pazarda yüksek kâr paylarıyla çalışan ve bunun sonucu olarak sermaye birikimini tamamlamış; üretim modelleri ve teknoloji konusunda uzmanlaşmış; dışrekabete hazır ulusal sanayi oluşturmayı hedeflemiştir. 1980’e kadar süren bu dönemde özel sektöre, Kamu İktisadi Teşebbüsü aracılığıyla, ucuz hammadde ve ara malı desteği sağlanmıştır. (Soral, 2008: 19-20). Türkiye ekonomisinde 1960 ve 1970’li yıllarda uygulanan iktisat politikaları 1980’li yıllarda uygulanan politikalardan farklılıklar arz etmektedir. Bu yıllarda kaynakların tahsisinde devletin aktif rolü ve ithal ikameci bir sanayileşme stratejisi ön plana çıkarken, 1980’li yıllarda uygulanan politikaların ise iki temelde şekillendiği dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki ihracata dayalı bir sanayileşme stratejisinin, ithal ikameci sanayileşme stratejisinin yerini alması, ikicisi ise serbest piyasa ekonomisinin, sorunların çözümü olacağı düşüncesinden hareketle devletin ekonomideki rolünün azaltılmasıdır (DPT,2000c: 180). Bu dönemde ihracat mevzuatı basitleştirilmiş, bir kısım bürokratik engeller kaldırılmış ve ihracat yapan işletmeler kredilerle desteklenerek ihracat teşvik edilmiştir. IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşların sağladığı maddi desteklerden yararlanılmıştır (Soral, 2008: 23).

1990’lı yıllardan itibaren Türkiye ekonomisi ekonomik krizlerle mücadele etmeye başlamıştır. Enflasyon beklentilerinin yüksekliği, enflasyonun atalet kazanması, sürdürülemez bir borç dinamiğinin oluşması, başta kamu harcamaları olmak üzere, mali sistemdeki sağlıksız yapının ve diğer yapısal sorunların kalıcı bir şekilde çözüme kavuşturulamamış olması krizlerin başlıca nedenleri olmuştur (Karaçor, 2012: 142). Türkiye, 1994’te çok daha derin bir krizle sarsıldıktan sonra, 1998 Asya ve Rusya krizlerinin etkisiyle 1999’da da çok derin bir kriz yaşamıştır. Bu krizde, aynı yıl yaşanan depremlerin etkilerini de göz ardı etmemek gerekmektedir (Erkan, 2008:15-17). Enflasyon %60-106 yükselmiş. Türkiye ekonomisindeki istikrarsız görünüm; 1980’li ve 1990’lı yıllar boyunca artan kamu açıkları, yüksek enflasyon seviyesi ve dalgalı büyüme yapısı ile 2000’li yıllara doğru süreklilik kazanmıştır [http://www.konrad.org.tr/Wirtschaft%202007 %20tr/06 Erkan. pdf](http://www.konrad.org.tr/Wirtschaft%202007%20tr/06%20Erkan.pdf), 12.12.2013). 1984 ile 2000 yılları arasında özel işyeri sayısı içinde % 1.4’den %

3.5'e, toplam çalışan sayısı içinde % 6.2'den % 11.1'e ve toplam katma değer içinde ise %10.5'den % 23.9'a yükselmiştir (Şensez ve Taymaz, 2003: 7).

Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı 2001 mayıs ayında açıklanmıştır. Bu programla beraber, makro ekonomik istikrarın sağlanması, yapısal reformlar, mali disiplin, özel sektörün rolünün artırılması, fiyat istikrarının sağlanması amaçlanmıştır (Karaçor, 2012: 158). 2002-2005 yılları arasında pozitif gelişmeler yaşanmış, bu pozitif gelişmelere rağmen Türkiye ekonomisi bilgi çağını yakalayamamıştır. Fakat yapısal değişimi gerçekleştirmedi, istikrarı oluşturmada bir trend yakalamıştır. 17 Aralık süreci doğrultusunda AB ile yapılan müzakereler ve son olarak IMF ile yapılan stand by anlaşması bu sürecin destekleyicisi olmuştur (Karaçor, 2012: 159). Bu süreçte ekonomi, yüksek reel faiz - düşük kur fiyatlaması temelinde hassas bir denge üzerinde yapılandırılmıştır. İstikrarsız olan bu tür spekülasyon-büyüme, yüksek işsizlik, yüksek borçlanma ve dışa bağımlı sanayileşme özellikleri taşımaktadır. Bu süreç Türkiye ekonomisini 2000 sonrası "cari işlemler açığı" sorunuyla karşı karşıya bırakmıştır. 2006 yılı, finansal piyasalarda Mayıs-Haziran döneminde yaşanan dalgalanmalara rağmen ekonominin büyümeye devam ettiği bir yıl olmuştur. Böylelikle Türkiye ekonomisi, Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı sonrasında büyümesini sürdürmüştür. 2001'de % 9,5 küçülen Türkiye ekonomisi, 2002'de %7.9, 2003'de % 5.9, 2004'de %9,9, 2005'te ise % 7,6, 2006 da %6 ve 2007 de % 4.5 oranında büyümüştür. Türkiye, uzun aradan sonra ilk defa 2005'te tek haneli enflasyonla tanışarak bunu sürdürme gayreti içine girmiştir (Erkan, 2008: 19). 21. yüzyıla, IMF'nin yönlendirdiği, Kemal Derviş'in şekillendirdiği para ve maliye politikaları ve AB'nin yönlendirdiği reform politikaları ile giren Türkiye ekonomisi 2002 yılından beri AKP hükümeti tarafından yönetilmektedir.

2.2.3. Türkiye'de Üniversite-Sanayi İşbirliği Gelişimi

Dünya ülkeleri günümüzde bilgi toplumuna geçiş yarışındadırlar. Bu geçiş için "Bilgi bazlı sürdürülebilir yenilikçi sanayileşme ve gelişme stratejisine" yönelmektedirler. Türkiye de böylesi bir stratejiye yönelmek zorundadır (Erkan, 2008: 20). Bu strateji üniversite-sanayi işbirliği ile sağlanmalıdır. Bilgi toplumu

çağına hazırlanan ülkeler bilgi çağının sanayilerini kurmak için Ar-Ge faaliyetlerine hız verirlerken; ülkemizdeki Ar-Ge harcamaları istenen düzeyde değildir. Aynı zamanda, üniversite-sanayi-devlet işbirliği olgusunun da odağında yer alan Ar-Ge faaliyetleri, rekabet üstünlüğünde, kârın gerçekleşmesinde çok önemlidir. Ar-Ge faaliyetleri, zaman, maliyet ve risk içerdiği için üniversite bünyesinde ve öncülüğünde yapılırsa ve sanayiciye üniversite (devlet) güvencesi verilmesinin önemi büyüktür. Bu durum da sanayinin üniversite ve devlet işbirliği yapmasını gündeme getirmektedir.

Fakat Türkiye’de Üniversite-Sanayi arasında etkin bir işbirliği bulunmamaktadır. İşbirliği örnekleri daha çok sözleşmeye bağlı proje çalışmaları ve sanayini test/analiz gereksinimlerinin karşılanması şeklinde olmaktadır (Kiper, 2007, 158). Türk sanayileşme sürecinde, sanayinin teknoloji üretebilir bir yapıya kavuşmasını sağlayacak bilinçli bir sanayileşme politikası uygulamaya konulamamış; bunun yerine teknoloji transferi ağırlıklı yurt içine üretim yapan bir tüketim sanayi oluşmasına fırsat verilmiştir. Ancak sanayinin rekabet yeteneğinin artırılması için, teknolojik yeteneğini yükseltmesi ve teknoloji üretir duruma gelmesi gerekmektedir. Dolayısıyla sanayinin, bilim ve teknoloji sisteminin odağında yer alan üniversitelerle işbirliğine yönelmesi gerekmektedir. Bilgi çağında ekonomik gelişmede küresel rekabet ve ekonomide rekabet avantajı oluşturmak; bunun için farklılıkları yakalamak, kalite ve hıza yönelmek, tüketici isteklerine cevap vermek, bu amaçla daha organize bir toplum oluşturulmalıdır (Erkan, 2008: 20).

Ülkemizde TÜBİTAK destekli ÜSAM kurulmuştur. KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiyi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı)’nın üniversitelerle yaptığı işbirliği sonucu, TEKMER(Teknoloji Gelişme Merkezleri) oluşmuştur. Üniversite-Sanayi işbirliği’ne yönelik Ar-Ge Merkezleri üniversitelerde mevcuttur. Üniversite bünyesinde TÜBİTAK destekli TTO’lar kurulmuştur. TGB kanunu ile Teknoparklar çeşitli bölgelerde kurulmaya başlanmıştır. Üniversite bünyesinde kurulan bilim parkı ya da teknoparklar firmaların gereksinim duyduğu teknik alt yapıyı sağlamaya çalışmaktadırlar. Ülkemizde kurulu teknoparkların başarılarını konuşmak için, uzun bir zamana ihtiyaç vardır. Çünkü bu tür yapılarda üretken ağ yapıların oluşumu uzun zaman almaktadır (Kiper, 2007: 158).

2.2.4. Türkiye’de Üniversite-Sanayi İşbirliğine İlişkin Kalkınma Planları

Devlet her dönemde ve yerde başat bir iktisadi aktör olmuştur. Rekabet gücünün korunması ve geliştirilmesi, devletin en önemli ekonomik fonksiyonlarından biridir. Günümüzde devlet üretimden çekilerek hukuki, ekonomik, mali, sosyal ve toplumsal anlamda düzenlemeler, kanunlar, kurallar ve ilkeler hazırlayıp uygulayarak küresel refah düzeyini arttırmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda; Türkiye’de, DPT’nin kurulduğu tarihten bugüne kadar Dokuz adet BYKP uygulanmıştır. Türkiye tarihinde bilim ve teknoloji politikaları iki farklı dönemde incelenmektedir. Birinci dönem, Türk devlet geleneğinin başlangıcından 1960’lardaki kalkınma dönemi; ikinci dönem, 1960’lardan 2000’li yıllara kadar olan planlı kalkınma dönemini kapsamaktadır.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1963-1967): Türkiye’de, 1960’lı yıllar bilim ve teknoloji politikasını etkileyen kurumların ve uygulamaların ortaya çıktığı yıllar olarak tarihe geçmiştir. DPT 1961’de kurulmuştur. Bilim ve teknoloji politikalarının uygulanması amacıyla yönelik olarak da 1963 yılında TÜBİTAK kurulmuştur. Birinci Plân’da, uzun süreli bir perspektif, ekonominin ve sosyal yapının gelişmesi yönleri ön plandadır. Türkiye’nin Birinci BYKP’nin hazırlanmasında Türk toplumunun ulaşmak istediği sosyal ve iktisadi hedefler ile harekete geçirilmesi gereken kaynaklar on beş yıllık bir perspektif açısından ele alınmıştır. Türkiye’nin kalkınması için gerekli olan her safhada yeterli sayıda ve üstün nitelikte bilim adamı yetiştirilmiş olması, % 7’lik bir ekonomik büyümenin sağlanması, istihdam meselesinin çözülmesi, dış ödeme dengesine ulaşılması ve bu hedeflerin sosyal adalet ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmesi Türkiye’nin kalkınma planı çerçevesindeki hedeflerini belirtmektedir (Yardımcıoğlu, vd., 2012: 383).

Birinci BYKP’nda, Türkiye’de araştırma çalışmalarının geliştirilmesi çerçevesinde gerekli vurgular yapılmıştır. Buna göre (DPT, 1963: 446-447):

- Bilim adamlarına gerekli maddi imkânların sunulması, manevi ortam oluşturulması
- Temel ve uygulamalı araştırmalar arasında işbirliğini sağlayarak araştırma yapmayı teşvik etmek üzere bir Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurulu kurulması,

- İç ve dış temel bilimsel yayınlara kolay ulaşmanın sağlanması
- Araştırma seviyesinin yükseltilmesi amacıyla bazı bilim yayımlarının dilimize çevrilmesi' Birinci BYKP'nda yer almaktadır.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1968-1972) :İkinci BYKP'nda bilim ve teknoloji politikalarından şu şekilde bahsedilmektedir (DPT, 1968:199- 201):

- Türkiye'nin iktisadi ve sosyal yapısını daha iyi tanımak için Türkiye iktisadi ve Sosyal Araştırma Kurumu kurulması, bu kurumun 'Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, TÜBİTAK ve DPT ile işbirliği içinde çalışması gerekliliği,
- Bilim ve araştırma ihtiyaçlarını karşılayabilmek için kaynakların verimli şekilde kullanılıp, kaynak tahsisinde çeşitliliğe gidilmesi, milletlerarası araştırmalara katılma, Türk bilim adamlarının milletlerarası alanda, yabancı bilim adamlarının Türkiye'de çalışmalarının teşvik edilmesi,
- Özel sektörün araştırma yapmasına veya araştırma birimleri kurmasına teşvik edilmesi,
- Üniversitelerde öğretim üyelerine araştırmaya zaman ayırabilmelerini sağlayacak bir ücret ve araştırma finansman sistemi uygulanması, öğretim üyelerinin araştırma yapacak gelir sağlamalarındaki sınırlandırmaların kaldırılması, bilimsel araştırma niteliğinde kalmak ve öğretim fonksiyonunu aksatmamak şartı ile üniversite dışındaki, kişileri doktora yapmaya ve araştırmacı olmaya özendirici İmkânların sağlanması, İkinci BYKP yer almıştır. 1973 yılında TÜBİTAK'a bağlı olarak Marmara Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Merkezi'nin kurulması, bu dönemde bilim ve teknoloji alanındaki en somut gelişme'dir. (<http://www.mam.gov.tr/kurum- bilgileri/tarihce.html>,12.09.2013).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1973-1977): Üçüncü BYKP bilim ve teknoloji politikasıyla ilgili düzenlemeler şöyle sıralanmaktadır (DPT, 1973: 684):

- Dış pazarlarda rekabet olanaklarının arttırılması ve ekonomide yüksek verimliliğin sağlanmasıyla, dünyadaki teknolojik gelişmelerin yakından izlenmesi ve değerlendirilmesi, teknik enformasyon merkezlerinin daha etkin bir şekilde

çalışmaları ve Ar-Ge kuruluşlarının teknolojik gelişmeleri izleyip, değerlendirmesi ve Türk teknoloji literatürünün geliştirilmesi,

- Üniversite ve diğer akademik araştırma kurumlarının çalışmaları teknoloji üretimini arttıracak biçimde yönlendirilerek, kurumların sanayi kesimi ve ekonominin diğer faaliyet dalları ile yakın ilişki kurmalarının sağlanması, Üçüncü BYKP’nda anlatılmıştır. 1970’li yıllarda artık, bilim ve teknoloji konusu daha ciddi şekilde değerlendirilmektedir. Sistemik bir anlayışa doğru gidiş vardır ve net olarak, üniversite ile sanayi arasında ‘yakın bir ilişki’ kurmaktan söz edilmektedir (Göker, 2008: 4).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1979-1983): Bu planda, ilk defa bilim ve teknoloji ana başlığı altında teknoloji politikasına değinilmiştir. Dördüncü Plân’da vurgulanan teknoloji politikasına ilişkin bahsedilenler şu şekildedir (DPT, 1979: 48-49-50):

- Teknoloji politikası, sanayi, istihdam ve yatırım politikalarıyla bir bütün olarak ele alınarak, bazı sanayi sektörlerinin kendi kültür ve kimliklerini oluşturması,
- Ar-Ge çalışmalarının üretime dönük ve sanayi ile ilişki içinde geliştirilmesi, bu amaçla araştırma ve geliştirme harcamalarına daha büyük kaynakların ayrılması,
- Kamu kuruluşlarının, bilim ve öğretim kurumlarının ve özel kuruluşlarla bilimsel - teknolojik araştırma ve geliştirme alanındaki çalışmaları arasında plan hedefleri doğrultusunda verimli bir işbirliği sağlanması, bugüne kadar kritik sektörlerde ileri teknolojilerin transferinde kamu girişimlerinin sahip olduğu ağırlık göz önünde tutularak ve etkin bir denetim düzeni ve yeni mevzuat çalışmalarıyla, dıştan alınacak en ileri ve denenmiş teknolojilerden geniş biçimde yararlanılması,
- Türkiye’nin teknoloji üretiminde geçireceği evreleri göz önünde tutan ileri teknolojilerin özümsemesine olanak veren bir “sınai fikri mülkiyet hakları” yasası çıkarılıp ve bu yasanın uluslararası bazı anlaşmalarla etkisinin azaltılması,
- Mevcut ve yeni teknolojilerle kaliteli ürün ve hizmet üretimini sağlamak üzere kuruluşlarda entegre kalite kontrol tekniklerinin kullanılmasının başlatılması, yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi, olarak belirtilmektedir.

1963'den 1983'e kadar ki ilk dört Kalkınma Plânı dönemi, doğa bilimleri alanında bilimsel faaliyette araştırma yapanların sayılarını ve bilimsel faaliyet kapasitesini arttırmaya yönelik olmuştur. Üniversite-sanayi işbirliği açınsındansa, bu dönemin en azından bu iki kurum arasındaki ilişkinin konuşulmaya ve ilişki kurma gereğinin anlaşılmasına başlandığı bir dönemdir (Göker, 2008: 5). TÜBİTAK'ın kurulduğu günden bu yana sürdürdüğü bilim ve teknoloji politikaları; 1983 yılında 300 kadar bilim adamı ve uzmanın katılımıyla hazırlanan "Türk Bilim Politikası:1983-2003" belgesiyle ilk kez ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmuştur. Bu çalışma ile Türkiye'de ilk defa uluslararası normlarla uyumlu olarak Türkiye'nin Ar-Ge kapasitesi, insan gücü ve harcamaları tespit edilmiş, bilimsel alanda uzun vadeli hedefler belirlenmiştir. Bu belgenin amacı, Türkiye'deki bilimsel ve teknolojik araştırmaları, belirli bir hedefe yöneltmek ve bilimsel çalışmaların toplum refahını artırıcı alanlarda kullanılmasını sağlamaktır (Özdaş, 2000: 41-42). Bu dönemde ayrıca ; 4 Ekim 1983'de ,77 sayılı Kanun Hükmünde Kararname "Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu" kurulmuştur (Özdaş, 2000: 40). Türkiye'de 1960'lı yıllarla birlikte bilim ve teknolojinin önemi anlaşılmiştir. Fakat kurumlar arasındaki iletişimsizlikten dolayı somut çalışmalar üretilememiştir. Oysa aynı dönemde başta Japonya ve Güney Kore olmak üzere Türkiye ile aynı çizgiye ve şartlara sahip pek çok ülke günümüzde yararlandıkları bilim ve teknoloji alanında gelişmelerini sağlayan birçok kurumunun ve mevcut bilimsel alt yapılarının temellerini bu yıllarda atmışlardır.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989): Beşinci BYKP uygun teknoloji transferi için, teknoloji seçimi ve adaptasyonu çalışmalarına ağırlık verilmesi, teknoloji uyum çalışmalarının artırılması yönünde çalışmalar yapılmıştır. Planın bilim ve teknoloji politikasına ilişkin temel hedefleri şöyledir (DPT, 1985: 159):

- Ar-Ge ve teknolojik gelişme ekonomik ve sosyal yönden değişimin yön gösterici en önemli gücüdür. Ar-Ge faaliyetlerinin dinamik bir yapıya kavuşturulması,
- Teknoloji üretiminde yeni ve ileri teknolojilerin ülke şartlarına uyarlanmasında, özel sektör kuruluşlarının teknoloji adaptasyonuna teşvik edilmesine ilişkin politika ve tedbirlerin uygulanmaya konulması, bilim ve

teknolojideki gelişmelerin gerisinde kalmamak ve dünyada meydana gelen hızlı değişimlere ayak uydurabilmek için bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından izleyecek ve sonuçlarını en uygun zamanda ilgililerin hizmetine sunacak mekanizmaların kurulmasının sağlanması, TÜBİTAK'ın koordinasyon ve duyurma görevleri düzenleyerek geliştirilmesi, YÖK'ün dokümantasyon ve araştırma çalışmalarını bu politikalar istikametinde geliştirmesi,

- Bilimsel Ar-Ge'nin artması için gelişmiş cazibe merkezlerinin kurulması, özellikle, üniversitelerin kuvvetli oldukları belli alanlarda ihtisaslaşmaları ve ayrıca üniversite - sanayi işbirliğinin etkin bir duruma getirilmesinin teşvik edilmesi, olarak belirtilmiştir.

Beşinci BYKP'nda üniversite-sanayi işbirliğine önem verilmiştir. Özel sektör kuruluşları bu dönemde Şişe Cam Endüstrisi, Sabancı Holding, Koç Holding, Eczacıbaşı Holding, Etibank ve PETKİM Petro Kimya Holding Araştırma Merkezi adı altında Ar-Ge merkezleri kurmaya başlamışlardır (Çetin, 2009: 1219).

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994): Altıncı BYKP'nında; bilgi toplumu haline gelmenin bilgi teknolojilerini etkin bir şekilde kullanmanın önemli olduğu anlaşılmıştır. Bilgisayar ağlarının sağlanması ve kullanımının yaygınlaştırılmasına önem verilmiştir. Bilim ve teknoloji politikaları ile ilgili öngörülen temel ilke ve hedefler olarak; bu kalkınma planı'nda üzerinde durulan konular şu şekildedir (DPT, 1989: 309-310-311):

- Üretim ve kalitenin artırılarak dış pazarlarda rekabet gücünün kuvvetlendirilmesi amacıyla gerekli ileri teknolojiler transfer yolu ile sağlanarak, teknoloji üretimine geçilmesi, elde edilen bilgi ve teknolojinin yaygınlaştırılması,

- Bioteknoloji, enformasyon teknolojisi, mikroelektronik, telekomünikasyon, uydu teknolojisi, nükleer teknoloji, yeni malzemeler gibi ileri teknoloji alanlarındaki her türlü Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi,

- Sanayi kuruluşları, üniversiteler, araştırma kurumları ve kamu kurumlarının bilim ve teknoloji hedeflerine ulaşmalarını teminen gerekli koordinasyonun sağlanarak, bu kurum ve kuruluşların tam bir işbirliği içinde olmalarının teşvik edilmesi,

- Türkiye'nin gelişmiş ülkeler ile arasındaki “bilgi açığı”nı kapatabilmek için, dünyada bilgi odakları denilebilecek kuruluşlara bilim adamlarının yerleştirilmesi, projelere katılarak, bilim ve teknoloji açısından önemli ülke ve şehirlerdeki bilim ve teknoloji faaliyetlerinin izlenmesi, bilgi ağlarına bağlanması, yabancı ülkelerde yerleşik Türk bilim adamlarından yararlanabilecek ortamın tesis edilmesi,

- Üniversitelere uygulamalı araştırmalar yanında, temel araştırma yapmaya yönelik desteklerin artırılması, Ar-Ge yapan veya yaptıran kamu ve özel kesim kuruluşlarının desteklenmesi,

- Üniversite - Sanayi işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla, mevzuatta gerekli değişiklikler yapılarak, bu alanda faaliyet gösteren teknoparkları teşvik ederek yaygınlaşmasının sağlanması,

- Ar-Ge Fonu'nun kurulması,

- Türkiye'de yazılım sektörünün uluslar arası rekabet gücüne sahip bir yazılım endüstrisine dönüştürülmesi ve geliştirilmesinin sağlanması,

- “Bilgisayar okur-yazarlığı”, bütün eğitim seviyelerinde ve karar verme yetkisine sahip yönetim kadrolarının artırılması,

- Bilgisayar kullanımını hizmetler sektöründe olduğu kadar üretim sürecinde ve Ar-Ge faaliyetlerinde de yaygınlaştırılması, olarak ele alınmıştır.

“Türk Bilim Politikası: 1983-2003” belgesi, yürürlükte olmasına rağmen istenilen başarı sağlanamamıştır. Bunun üzerine bu dönem içinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Bu kapsamda, ilk defa Ankara'da 14-16 Mayıs 1990'da “Birinci Bilim ve Teknoloji Şûrası” toplanmıştır; Bilim ve Teknoloji'de hızlı bir gelişme için uzun vadeli ulusal bir Bilim ve Teknoloji'de politikasının hazırlanması uygulanması için zemin hazırlamak, Bilim ve Teknoloji'nin dünya ülkelerinin ekonomik, politik ve askeri gücüne olan etkilerini ortaya koyarak toplumu duyarlı hale getirmek ve kamuoyu oluşturmak, ülkemizde bilim ve teknoloji alanında geç de olsa bir politik irade ve kararlılığın oluşmasını sağlamak, dünyadaki ve ülkemizdeki bilimsel ve

teknolojik gelişmeler alanında bilimciler, sanayiciler, idareci ve uzmanlar arasında yaygın bir görüş ve bilgi alışverişi için bir forum sağlamak Bilim ve Teknoloji Şurası'nın toplanmasındaki temel amaçları oluşturmaktadır (Özdaş, 2000: 49). Şûra'da özellikle üniversite-sanayi-devlet işbirliğine yönelik çalışmaların önceliğinden bahsedilmiştir. Üniversitelerde öğretim üyelerinden ve firma temsilcilerinden oluşan danışma kurulları oluşturulmasına, bilgi alışverişi yoluyla ilişkilerin geliştirilmesinin önemine, bölgesel sorunların üniversitelerce çözülmesine, küçük sanayilerin sektör bazında Ar-Ge birimleri kurmasının teşvik edilmesine yönelik çeşitli kararlar da alınmıştır. O dönemde İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından 4-5 Kasım 1994'te İstanbul'da "Türkiye Üniversite Sanayi İşbirliği Birinci Şûrası" düzenlenmiştir. Toplantıda USİ için Üniversite ve sanayiye eğitici, öğretici, uygulayıcı, araştırmacı, üretici, denetleyici, planlayıcı, yaratıcı niteliklerin kazandırılması ve geliştirilmesi gerektiği, üniversitelere sanayicilerin deneyim, birikim, sorun ve beklentilerinin aktarımı ve buna bağlı olarak araştırma, eğitim ve öğretim programlarının yönlendirilmesi ve geliştirilmesinin önemi, Sanayinin yinelenmesi, üretimin kalite ve verimliliğinin artırılmasında üniversiteden yararlanılması, Ar-Ge kaynaklarının verimli kullanılması, Üniversitelere maddi kaynak oluşturulması gibi ana hedefler belirtilmiştir (Öztürk vd., 1994: 40). Ve raporlar tutulmuştur. Söz konusu raporlarda getirilen öneriler, daha sonraki politika çalışmalarında yer alan üniversite sanayi işbirliğini geliştirmeye yönelik öngörülere ve bu öngörülere hayata geçirmeye yönelik belli uygulamalara önemli ölçüde ışık tutmuştur. Yine aynı dönemde, 1983 yılında kurulduğu hâlde ilk toplantısını ancak 1989 yılında yapabilen BTYK (Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu) 3 Şubat 1993 tarihinde yaptığı ikinci toplantıda, 2003 yılına kadar olan on yıllık dönem için, bilim ve teknolojide izlenecek yeni bir politika belirlemiştir. Tasarımı TÜBİTAK tarafından yapılan bu politikanın ana hatları ve uygulamaya yönelik karar tasarıları "Türk Bilim ve Teknoloji Politikası: 1993-2003" başlığını taşıyan bir dokümanla Yüksek Kurul'un onayına sunulmuştur. Bu tasarımdaki ana amaç, ülkeyi bilim ve teknoloji bakımından ileri ülkeler düzeyine getirmektir (Özdaş, 2000: 52).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000): Yedinci BYKP'ında, "Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi 1995" başlıklı doküman üzerinden bilim ve teknoloji

politikalarını somut bir zemine oturtulmak istenmiştir (TUBİTAK, 1997: 33). Bu proje, Türkiye’yi bilim ve teknolojiye yetkinleşmiş, ve üretilen bilim ve teknolojiyi hızla ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştürebilme, inovasyon becerisini kazanmış bir ülke haline getirebilmenin yollarını göstermektedir. Projede; bilim ve teknoloji atılımı’nı başarabilmek için eğitim-öğretim sistemimizi geliştirmek, ülke kaynaklarının önceliğini eğitim-öğretim ve Ar-Ge’ye verilmesinin önemi belirtilmektedir (TUBİTAK, 1997: 33,34).

Bu proje ile Türkiye’nin bilim ve teknoloji politikalarının tasarımında görev alan ya da bu politikaların belirlenmesinde etken olan kişi ve kurumların, üniversite-sanayi işbirliğinin temel anlayış ve kapsamının belirlenmesi büyük rolü bulunmaktadır. Ve bu konuyu ulusal inovasyon sistemine özgü sistemik bir yaklaşımla çözmek istedikleri bilinmektedir (Göker, 2008: 10). Plana göre (DPT, 1996: 70-71-72-73):

- Bilim ve teknoloji yeteneğinin yükseltilmesi; teknolojiye erişmeyi; teknolojiyi transfer yoluyla edinmeyi, özümsemeyi, sanayi üretimi başta olmak üzere, ekonominin tüm etkinlik alanlarına yayarak teknolojinin difüzyonunu ve füzyonunu sağlayarak kullanır hale gelmesinin sağlanması,
- İleri teknolojiyi edinebilmek, özümsemek, ekonominin ilgili etkinlik alanlarına yayarak kullanır hale gelebilmek; bu teknolojiyi bir üst düzeyde yeniden üretebilme becerisini kazanabilmek ve bu beceriyi teknolojinin kaynağı olan bilimi üretebilme yönünde derinleştirebilmek bir süreçtir. Bu süreci düzenli ve sistemli bir temel üzerine oturtabilmek için eğitim-öğretim sisteminin geliştirilmesi, AR-GE kurumları, Üniversiteler ve üreticilerin işbirliği içerisinde olmalarının önem taşınmasının gerekliliği,
- Ülkenin bilim-teknoloji-sanayi stratejisi ve politikalarıyla eğitim-öğretim, Ar-Ge strateji ve politikaları arasında tam bir birlik sağlanması, strateji ve politikaların ilgili taraflarca kararlılıkla hayata geçirilmesini sağlanması,
- Akademisyenlerin, üniversiteden izinli olarak, devlet kuruluşlarında çalışabilmelerinde olduğu gibi, sanayi kuruluşlarında da çalışabilmelerinin sağlanması, Sanayi kuruluşlarınca yürütülen Ar-Ge ve yenilik faaliyetine katılma

koşuluna bağlanabilecek bu tür, geçici süreli çalışmalar için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması,

- Sanayimizin gündemindeki konular, yüksek lisans, doktora ve doktora sonrası araştırma konuları arasında yer alabilmeli, bu tür bir çalışma yapan tez öğrencisi ve danışmanına sanayi kesimince, burs ve benzeri bir destek sağlanmış olması koşuluyla, araştırma sonuçlarının desteği sağlayan tarafça ticarileştirilebilmesini ve doğabilecek patent haklarını güvence altına alan bir düzenlemenin getirilmesinin sağlanması,

- Sanayiden gelecek talebe yönelik olarak üniversiteye yürütülecek araştırma faaliyetini desteklemek üzere özel bir fon oluşturulması, araştırmayı yaptıracak sanayi kuruluşlarının belirli oranda katılacağı bu fonun yönetiminde sanayi kesiminden temsilcilerin de bulunması,

- Üniversite-sanayi işbirliği için, konu ile ilgili üniversitelerde, bağlantı ve/veya danışmanlık ofislerinin oluşturulması,

- TOBB bünyesinde oluşturulan Teknoloji Danışma Kurulu'nun üniversite-sanayi işbirliği için uygun bir ortam oluşturulmasına katkıda bulunulması, benzer biçimde, Sanayi Odalarında, üniversitelerde oluşturulacak olanlara denk bağlantı birimlerinin kurulması,

- Mevcut, üniversite eksenli teknopark girişimlerinin başarıya ulaştırılması, üniversite-sanayi işbirliğinin geliştirilebilmesinin güvencesinin oluşturulması,

- YÖK yasası ve buna bağlı mevzuat da hızla gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi,

- Sanayi yaşamı ile akademik yaşamı ve girişimciliği, teknoloji geliştirme merkezleri, teknopark ve teknokent gibi kurumsal yapılar içinde bütünleştirerek bölgesel kalkınmaya da önemli katkılar sağlayacak olan TGB ile ilgili yasal düzenlemelerin bir an önce yapılması, söz konusu bölgelerin, yaratıcılık yeteneğine sahip yabancı girişimciler ve bunların yerli girişimcilerle kuracakları ortaklıklar için de birer cazibe merkezi haline getirilmelerine ve bunların desteklenmesinin sağlanması, Yedinci BYKP 'nın Bilim ve Teknoloji başlığının özeti.

Yedinci Plan döneminde ortaya konan ikinci doküman, BTYK'nın 25 Ağustos 1997 günlü toplantısında onaylanan "Türkiye'nin Bilim ve Teknoloji Politikası" başlıklı rapordur. Türkiye'nin Bilim ve Teknoloji Politikası raporunda, Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi de dikkate alınarak, 1993 sonrasının Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikası'na son şekli verilerek "Âcil Eylem Plânı" olarak yorumlanabilecek bir uygulama planı düzenlenmiştir. 29 maddeden oluşan uygulama gündeminin doğrudan üniversite-sanayi işbirliğinin geliştirilmesiyle ilgili olan üç maddesi şu şekildedir (TÜBİTAK, 1997: 43; Göker, 2008: 12):

- TGB yasası'nın çıkarılması
- Beyin gücü kaynaklarının yönetimine ilişkin mevzuat düzenlemeleri/ araştırmacı personel mevzuatı hazırlanması
- Üniversite-sanayi ortak araştırma merkezleri kurulması

Yedinci Plan döneminde, ulusal inovasyon sistemi kavramı açıklığa kavuşmuş, bilim ve teknoloji politikalarının tasarımı görev alan kişi ve kurumlar üniversite-sanayi işbirliğinin temel felsefesi ve kapsamını daha net belirlemişlerdir. Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi'nin önerdiği yedi alanda atılım hayata geçirilmemiştir. Fakat bu proje üniversite-sanayi işbirliği konusunda 2000'li yıllara ışık tutmuştur.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005): Sekizinci BYKP'nda, Üniversite-kamu-özel kesim ortak Ar-Ge girişimlerinin özendirilmesi ve desteklenmesi tekrar gündemdeki yerini almıştır. Örgün eğitime destek olacak şekilde etkileşimli Bilim ve Teknoloji Merkezlerinin kurulması planlanmıştır. Sekizinci planın konuyla ilgili görülen temel politikaları şöyle sıralanmaktadır (DPT, 2000: 125-126):

- Sağlam bir bilim temeli ve belirli bir yenilik kapasitesine sahip olabilmek için gerekli olan Ulusal Yenilik Sistemi tamamlanarak sistemin etkin çalışmasının sağlanması,
- Üniversitelerin Ar-Ge faaliyetlerinde öncü olmaları dikkate alınarak, üniversite-kamu-özel kesim ortak Ar-Ge girişimlerinin özendirilmesi,

- Bilim ve teknoloji ile toplumun birbirine yakınlaşmasının sağlanması, yaşayarak, eğlenerek öğrenme amacıyla örgün eğitime destek olacak şekilde etkileşimli Bilim ve Teknoloji Merkezleri'nin kurulması,
- İleri teknoloji alanlarında Endüstri Parklarının kurulmasının desteklenmesi,
- TGB'lerin kurulmasına ilişkin hukuki ve kurumsal düzenlemelerinin yapılması, olarak belirtilmiştir.

24 Aralık 2000 'de BTYK; yedinci BTYK toplantısında, Cumhuriyetimizin 100. Yılına kadar uzanan 20 yıllık bir dönem için yeni bilim ve teknoloji politikalarının belirlenmesi için TÜBİTAK'ı görevlendirmiştir. Ve Vizyon 2023 ortaya çıkmıştır. Bu Projenin ana teması; Cumhuriyetimizin 100. yılında, Atatürk'ün işaret ettiği muasır medeniyet seviyesine ulaşma hedefi doğrultusunda bilim ve teknolojiye hakim, teknolojiyi bilinçli kullanan ve yeni teknolojiler üretebilen, teknolojik gelişmeleri toplumsal ve ekonomik faydaya dönüştürme yeteneği kazanmış bir "refah toplumu" oluşturmaktır. Proje, Türkiye'nin bilim ve teknoloji alanında mevcut konumunun saptanması, Dünyada bilim ve teknoloji alanındaki uzun dönemli gelişmelerin saptanması, Türkiye'nin 2023 hedefleri bağlamında, bilim ve teknoloji taleplerinin belirlenmesi, bu hedeflere ulaşılabilmesi için gerekli stratejik teknolojilerinin saptanması Bu teknolojilerin geliştirilmesi ve/veya edinilmesine yönelik politikaların önerilmesini kapsamaktadır (www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-vizyon-2023, 20.09.2013).

Bu Strateji Belgesi'nde, üniversiteler, kamu ve özel sektör kuruluşları ve STK'ndan geniş bir katılımımla ülkemizde ilk defa teknoloji öngörü çalışmasının sonuçları temel alınarak Vizyon 2023 oluşturulmuştur. Strateji Belgesi'nin amacı, 2023 Türkiye'si için öngörülen vizyona erişmektir. Bunu sağlamak için stratejik araçlar, bilim ve teknolojidir (TÜBİTAK, 2004: 29).

Vizyon 2023'ün Ulusal Bilim ve Teknoloji Stratejisi 3 temele unsura oturtulmaktadır. Bu unsurlarda ilki ;"odaklanma" dır. Buna göre (TÜBİTAK, 2004: 29):

- ARGE için ayrılacak kamu finansman kaynaklarının kullanılmasında önceliğin stratejik teknoloji alanlarına ve bu alanları destekleyecek bilimsel araştırma alanlarına verilmesi;

- Araştırmacıların, üniversitelerin ve diğer araştırma kurumlarının bu alanlarda araştırma yapmaya; sanayi kuruluşlarının da, yine bu alanlarda sınıai araştırma ve ortak, rekabet öncesi ürün, sistem ve yöntem geliştirme faaliyetlerine yönelmelerinin ve bu bağlamda üniversiteyle işbirliği yapmalarının özendirilmeleri;
- Beyin gücümüzün geliştirilmesine ilişkin planlamanın, özellikle de, üniversitelerdeki öğretim ve araştırma programları ile doktora ve doktora sonrası burs programlarının bu teknolojiler gözetilerek yapılması şeklindedir. Bir başka deyişle, odaklanmadan kasıt, öngörülen stratejik teknoloji alanları esas alınarak Avrupa Araştırma Alanı ile bütünleşebilecek Türkiye Araştırma Alanı'nın yaratılabilmesidir.

Stratejinin ikinci ayağı, odaklanılan stratejik teknoloji alanlarında“işbirliği ağları”nın oluşturulmasıdır. Belgede “işbirliği ağları, araştırma faaliyetini yürütenler ile araştırma sonuçlarını iktisadi ve toplumsal faydaya dönüştürecek olanları - kurumsal olarak ve kişiler düzeyinde- bir araya getirmeyi sağlayan yapılar” olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca bu ağın “ tarafları arasında orkestrasyonun sağlanması, kolaylaştırıcı ve ara yüz görevi göreceği ortam ve kurumların (üniversitelerin araştırma yeteneğini sanayiye, sanayinin teknolojik çözüm arayışlarını üniversiteye taşıyacak, her iki tarafın dilini konuşabilen aracı kuruluşlar, yenilik aktarma merkezleri vb) geliştirilmesi kamunun yükümlülüğündedir” biçimindeki bir ifadeyle devlete düşen rol net bir şekilde ortaya konulmaktadır. Bu yapıyla tasarlanan işbirliği ağlarıyla da üniversite ve araştırma kurumlarının yanı sıra, sanayici ve diğer üretici kesimlerin, ilgili kamu kurumları ile birlikte yer aldığı üçlü bir sarmal yapı (Triple Helix) olarak düşünüldüğü belirtilmektedir. Ayrıca Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerine finansman desteği sağlayan kuruluşlar da bu işbirliği ağlarının doğal unsurları olarak kabul edilmektedir. Bu unsur özellikle Teknoekonomi Enstitüsü gibi kurumların kurulması için çok önemli bir gerekçeyi oluşturmaktadır (Soyak, 2007: 1-5).

Üçüncüsü ise, odaklanma sürecinin “sistemik bir bütünlük içinde yönetilmesi”dir. Bilim, teknoloji ve yenilikte yetkinleşmek için uygulanacak politikalar, ancak, eğitimden vergi politikalarına, sanayiden yatırım politikalarına kadar ülkenin diğer tüm politikalarıyla bütünlük içinde hayata geçirilebilmektedir.

Bu da tüm faaliyetlerin ortak bir model çerçevesinde birbirini tamamlayacak biçimde yönetilmesi, konuyla ilgili bütün unsurlar arasında gerekli eşgüdümün sağlanması, gelişmelerin ölçme ve değerlendirme faaliyetleri ile sürekli izlenmesi ve gereken değişiklik ve düzeltmelerin zamanında gerçekleştirilmesini (güncelleme) kapsamaktadır (TÜBİTAK, 2004: 30).

Ülke için stratejik olan teknoloji alanlarına ve bu alanları destekleyecek bilimsel araştırma alanlarına odaklanma, ARGE'ye kaynak ayırma, gerekli insan gücünü yetiştirme ve bunun için gerekli kaynağı ayırma, siyasi sahiplenme, toplumsal katmanlarda farkındalık oluşturma Vizyon 2023'ü hayata geçirme sürecini izleyip alınan sonuçları ölçmek ve değerlendirmek için süreklilik kazandırılmış bir sistemin kurulması, Vizyon 2023'ün, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, değişen sosyo ekonomik şartlar ve uygulamadan alınan sonuçlar dikkate alınarak belli aralıklarla gözden geçirilmesini sağlayacak bir sistemin kurulması Vizyon 2023 stratejisinde Bilim, teknoloji ve yenilikte yetkinleşebilmek için izlenmesi öngörülen yollar olarak belirlenmiştir (TÜBİTAK, 2004: 32).

Vizyon 2023 Projesi Teknoloji Öngörü Projesi, Ulusal Teknoloji Envanteri Projesi, ARBİS(Araştırmacı Bilgi Sistemi), TÜBİTAK- TARABİS(Ulusal Araştırma Altyapısı Bilgi Sistemi) alt Projelerinden oluşmaktadır (www.tubitak.gov.tr/kurumsal/politikalar/icerik-vizyon-2023,20.09.2013). BTYK onuncu toplantısını 8 Eylül 2004 tarihinde yapmıştır. Toplantıda ülkemizin bilim ve teknoloji alanındaki temel amaçları, ilkeleri ve hedefleri belirlenmiştir ve 2005-2010 yıllarını kapsayan Türkiye Bilim ve Teknoloji Planı oluşturulmuştur. TARAL (Türkiye Araştırma Alanı) Bilim ve Teknoloji Stratejisi'nin bir aracı olarak aynı toplantıda tanımlanmıştır Plan, anılan Strateji dahilinde, TARAL ekseninde 2005-2010 yılları arasında yapılması gereken temel eylemleri belirlemektedir. TARAL, Strateji'nin amaç ve hedeflerinin uygulanmasında işe ortak olan tüm Bilim&Teknoloji ve Ar-Ge aktörlerini kapsamaktadır. Bu aktörler, koordinatör olarak TÜBİTAK ile birlikte Bilim&Teknoloji ve Ar-Ge faaliyetleri yürüten kamu, özel, STK ve üniversitelerdir. TARAL, bu aktörlerin Strateji'de belirlenen aynı amaç, hedef ve ilkelere yönelmesini teşvik etmektedir.

Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı , 2005-2010 yılları arasını içeren dönemde 7 stratejik amaç ve eylem alanı belirlemektedir:

1. Bilim ve Teknoloji farkındalığının ve kültürünün geliştirilmesi
2. Bilim insanı yetiştirilmesi ve geliştirilmesi
3. Sonuç odaklı ve kaliteli araştırmaların desteklenmesi
4. Ulusal Bilim ve Teknoloji yönetiminin etkinleştirilmesi
5. Özel sektörün Bilim ve Teknoloji performansının güçlendirilmesi
6. Araştırma ortamının ve altyapısının geliştirilmesi
7. Ulusal ve uluslararası bağlantıların etkinleştirilmesi

(<http://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-bilim-ve-teknoloji-politikaları-uygulama-planı-2005-2010>,12.09.2013).

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013): Bu planda; bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısının geliştirileceği, vatandaşların ve kurumların bu teknolojileri etkin bir şekilde kullanmasının sağlanması, uydu teknolojilerini üretme yetkinliklerinin geliştirilmesi ve bu teknolojileri araştırma amaçlı yapılandırmalara gidilmesi öngörülmüştür (DPT, 2006: 75):

- Risk sermayesi ve benzeri araçlar yaygınlaştırılarak özel sektörün belirlenen öncelikli alanlarda araştırma enstitüleri ve/veya merkezleri kurması teşvik edilmesi,
- Toplumun her kesiminde bilim, teknoloji ve yenilik kültürünün ve farkındalığının artırılması için bilinçlendirme çalışmalarının yapılması,
- Araştırmacı insan gücü nitelik ve nicelik yönünden geliştirilecek ve özel sektörde araştırmacı istihdamı teşvik edilmesi,
- Ulusal yenilik sistemi içinde yer alan kurum ve kuruluşlar görev ve faaliyetleri itibarıyla gözden geçirilerek kurumlar arası işbirliğini de artıracak etkin bir yapı kurmak üzere gerekli yasal ve kurumsal düzenlemelerin yapılması, Bilim ve teknoloji alanındaki politika, program ve projelerin yürütücü kurumlardan bağımsız olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi yönünde düzenlemelerin yapılması,

- Üniversitelerde desteklenen Ar-Ge faaliyetlerinin ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine katkı verecek şekilde tasarlanması ve bu çalışmaların bilimsel yayın dışındaki patent ve benzeri sonuçlarının da akademik yükselmede dikkate alınmasının sağlanması,
- Üniversite-sanayi işbirliğinin geliştirilmesi ve üniversitelerdeki Ar-Ge insan gücü ve altyapısının özel sektör tarafından kullanılmasının desteklenmesi,
- Üniversiteler ile özel sektörü bir araya getiren TGB'nin altyapıları tamamlanarak, ve öncelikli alanlarda uzmanlaşmaların özendirilmesi,
- Ar-Ge faaliyetleri sonucunda oluşan bilginin sanayiye ve üretime aktarılmasında görev yapacak Teknoloji Transfer Merkezleri'nin kurulması,
- Ayrıca teknoloji seçimi, transferi, yönetimi gibi konularda danışmanlık yapacak özel sektör ve STK'nın kurulmasının desteklenmesi, şeklinde belirtilmektedir.

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018): 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı, Türkiye'nin 2023 hedefleri yolunda yüksek refah seviyesine ulaştırmanın yanında, bilim ve teknolojiadaki çalışmalarla önem kazanmaktadır (DPT, 2013: 98-99):

Bu plana göre;

- Üniversite ve kamu kurumları bünyesindeki araştırma merkezlerinin, özel sektörle yakın işbirliği içinde çalışan, nitelikli insan gücüne sahip, tüm araştırmacılara hizmet veren ve etkin bir şekilde yönetilen sürdürülebilir yapılara dönüştürülmesi,
- Uluslararası düzeyde rekabetçi ve yüksek katma değerli yeni sektörler, ürün ve markalar ortaya çıkaracak Ar-Ge ve yenilik programlarının hayata geçirilmesi,
- Yenilik sisteminin, kümelenme yaklaşımını ve girişimciliği merkeze alan bir yapıya dönüştürülmesi,

- TGB'lerinin yapısı ve işleyişi; üniversite-sanayi işbirliğini, işletmeler arası ortak Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerini ve yenilikçi girişimciliği en üst düzeye çıkarmak üzere etkinleştirilmesi,
- Araştırma merkezleri, kuluçka merkezleri, teknoloji transfer ve yenilik merkezleri ve TGB'nin belli alanlarda odaklanmaları, birbirleriyle bütünleşik bir biçimde çalışmalarının sağlanarak bu yapıların ilgili küme faaliyetlerini desteklemelerinin özendirilmesi,
- Üniversite ve özel sektör işbirliğini daha kolaylaştırıcı ve teşvik edici önlemler alınarak ara yüzlerin oluşturulması,
- Temel ve sosyal bilimlerde yetkin araştırmacıların yetiştirilmesinin desteklenmesi, üniversiteler ve kamu kurumları bünyesinde bu alanlardaki araştırmaların sayısının niteliğinin ve etkinliğinin artırılmasının sağlanması,
- Kamu tedarik sisteminin yeniliği, yerlileşmeyi, çevreye duyarlılığı, teknoloji transferini ve yenilikçi girişimciliği teşvik edecek şekilde iyileştirilmesi,
- Kamu kurumlarının özel sektörle işbirliği içerisinde Ar-Ge faaliyetlerini yönlendirme ve sonuçlarını hayata geçirmeye yönelik kapasitelerinin güçlendirmesi
- Ar-Ge faaliyetleri, araştırma altyapıları ve araştırmacı insan gücü bakımından bölgesel ve küresel düzeyde işbirliği geliştirilecektir. Bu kapsamda kritik teknolojilerin transferinin kolaylaştırılmasına, içselleştirilmesine ve dünyadaki emsal teknolojilerle rekabet edebilecek şekilde geliştirilmesinin sağlanacağı, bilim ve Teknoloji başlığı altında Onuncu Kalkınma Planı'nda yerini almıştır.

Aralık 2010'da UBTYS (Ulusal Bilim Teknoloji ve Yenilik Stratejisi) 2011-2016 adlı belge, BTYK'nın 22. toplantısında onaylanmıştır. Türkiye'nin 2023 yılına yönelik olarak bilim, teknoloji ve yenilik atılımının zeminini oluşturan Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı 2005-2010 aracılığıyla yakalanan ivmenin sürdürülebilirliği için BTYK'nın 2009/201 no.lu kararı gereğince ülkemizin 2011-2016 dönemi için bilim, teknoloji ve yenilik politikaları uygulama planı hazırlanmıştır. Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016, ülkemizde

önemli düzeyde artan Ar-Ge ve yenilik kapasitesi ile gündeme gelen yeni olanaklar ve yaklaşımlar üzerine çeşitli görüş alma ortamlarının katkılarıyla meydana gelmiştir (TÜBİTAK, 2010: 3).

UBTYS 2011-2016 Strateji Belgesi 2011-2016 dönemindeki bilim, teknoloji ve yenilik faaliyetleriyle ülkemizde ulaşılması istenen vizyonun gerçekleştirilmesine hizmet eden eksenler üzerine kurulmuştur. Bu eksenler (stratejik amaçlar), UBTYS 2011-2016 Stratejik Çerçevesi içerisinde izlenecek olan yaklaşımları temsil eden dikey eksenler (stratejik amaçlar D1-D3) ve bunlara hizmet edecek olan yatay eksenler (stratejik amaçlar Y1-Y6) olarak belirtilmiştir. Her bir stratejik amacın bilgi üreten, teknoloji geliştiren ve bunları yeniliğe dönüştüren bir Türkiye olarak ön plana çıkan temel öğelerinin yerine getirilmesinde UBTYS 2011-2016 vizyonu içerisinde farklı düzeyde rolleri vardır. UBTYS 2011-2016 stratejik çerçevesinin yapılanması içerisinde stratejik amaçların vizyon eşleştirmeleri Tablo 2.10'da verilmektedir.

Tablo 2.10: UBTYYS 2011-2016 Yapısı İçerisinde Vizyon ve Stratejik Çerçeve Eşleştirmeleri

UBTYYS 2011-2016 Stratejik Çerçevesinin Yapısı		UBTYYS 2011-2016 Vizyonunun Temel Öğeleri		
		Bilgi üreten bir Türkiye	Teknoloji geliştiren bir Türkiye	Yenilik Yapan bir Türkiye
Dikey Eksenler	Stratejik Amaç D1. Ar-Ge ve Yenilik Kapasitesinin Güçlü Olduğu Alanlarda Hedef-odaklı Yaklaşımlar		+	+
	Stratejik Amaç D2. Ar-Ge ve Yenilik Kapasitesinin İvme kazanması Gereken Alanlarda İhtiyaç-odaklı Yaklaşımlar	+	+	
	Stratejik Amaç D3. Ar-Ge ve Yenilik Kapasitesinin Gelişmesinde Tabandan Yukarı Yaklaşımlar	+		
Yatay Eksenler	Stratejik Amaç Y1. BTY İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi	+		
	Stratejik Amaç Y2. Araştırma Sonuçlarının Ticari Ürün ve Hizmete Dönüşümünün Teşviki			+
	Stratejik Amaç Y3. Çok Ortaklı ve Çok Disiplinli Ar-Ge İşbirliği Kültürünün Yaygınlaştırılması	+	+	+
	Stratejik Amaç Y4. Ulusal Yenilik Sistemi İçerisindeki KOBİ'lerin Rolünün Güçlendirilmesi		+	+
	Stratejik Amaç Y5. Araştırma Altyapılarının TARAL'ın Bilgi Üretim Gücüne Katkısının Artırılması	+	+	
	Stratejik Amaç Y6. Ülkemizin Çıkarları Doğrultusunda Uluslararası BTY İşbirliklerinin Etkinleştirilmesi	+		+

Kaynak: TÜBİTAK, 2010 *Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016*, Ankara

Bu eşleştirmeler içerisinde o stratejik amacın birincil derecede ağırlıklı olarak yerine getireceği öğeler işaretlenmiştir. Bütüncül olarak bakıldığında, tüm stratejik amaçlar birbirlerine katkı sağlayarak UBTYS 2011-2016 dönemi faaliyetleriyle ulaşılmaması istenen vizyona hizmet edeceği planlanmaktadır. UBTYS 2011-2016 Strateji Belgesinin devamında, Tablo 2.10'daki stratejik amaçlar altındaki amaçlar ve bu amaçlara ilişkin stratejiler verilmektedir. Kalkınma planlarında başarıyı yakalamak için kurumların tek başlarına çalışmaları yeterli değildir. Kurumların İşbirliği içerisinde bu planları uygulaması, küresel rekabet ortamında Türkiye'yi daha farklı alanlara sürükleyecektir. Cumhuriyetimizin 100. yılında, 2023 hedeflerine ulaşmak için bu gereklidir. Geliştirilen politikalar arasında tutarlılıkların olması da o politikalarının başarılı olmaları açısından oldukça önem arz etmektedir. Bu kapsamda; politikalar belirlenirken belirlenen politikaların uygulanabilir olmaları ve konuyla ilgili tarafların desteğinin sağlanmış olması çok önemlidir.

Türkiye dünyanın 17. büyük ekonomisine sahiptir. İhracat sıralamasında 32. Sırada yer almaktadır. İhracatının sadece % 2'si yüksek teknoloji ürünlerinden oluşmaktadır.

Tablo 2.11: Bazı Ülkelerin GSYİH sıralaması

Ülke	GSYİH Sıralaması	İhracatçı Sıralaması	İhracat/İleri Teknoloji Oranı
Çin	2	2	% 26
Güney Kore	14	8	% 30
Singapur	41	14	% 50
Malezya	34	25	% 23
Türkiye	17	32	% 2

Kaynak: Küresel Rekabet İçin Ar-Ge ve İnovasyon Araştırma Raporları.MÜSİAD(2013)

Tablo 2.11'de görüldüğü üzere; Çin dünyanın 2. ekonomisi, Güney Kore 14. Singapur 41. Malezya 34. ekonomisidir. İhracat sıralamasında; Çin 2. sırada, Güney Kore 8. sırada, Singapur 14. sırada Malezya 25. sırada yer almaktadır. Çin'in ihracatının %26'sı, Güney Kore'nin %30'u, Singapur'un %50'si, Malezya'nın %23'ü yüksek teknoloji ürünlerinden oluşmaktadır.

Dünya ekonomisinde finansal anlamda yaşanan sorunlar ülkeleri etkilemektedir. Fakat inovasyon, Ar-Ge kapsamında üniversite-sanayi işbirliği'ne önem veren ülkeler bu yaşanan sorunları daha kolay aşabilmektedirler. Ar-Ge ve inovasyon ülkelerin refah seviyelerinin yüksekliği ile doğrudan ilişkilidir. İnovasyon için bireysel yeteneklerin, girişimciliğin, kamu desteklerinin yanında ekosistemde önemli bir faktördür. Google, Apple, Boeing gibi firmalar ABD'dedir. Çünkü; ABD inovasyon alanında lider bir ülke olmasının yanı sıra ekosistemle kamusal politikaların, işbirliği ortamının, akademinin, girişimcinin, ulusal pazarın, finansal sistemin ve diğer tüm bileşenlerin inovasyon için en uygun ortamını oluşturmasını sağlamaktadır. Türkiye'de ise ulusal politika yetersizliği ve eko-sistemin elverişli olmaması inovasyon, Ar-Ge ve üniversite-sanayi işbirliği'nde geri kalınmasına neden olmaktadır (MÜSİAD,2013:27-28)

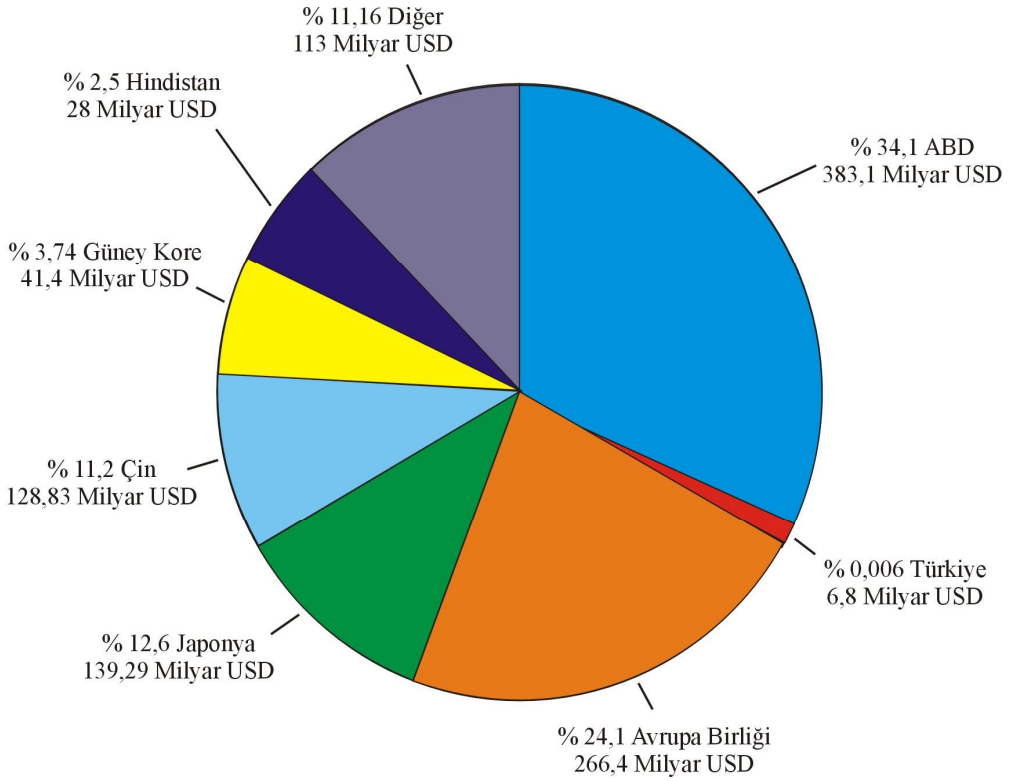
Tablo 2.12: Bazı Ülkelerin İnovasyon Kapasitesine Göre Sıralaması

Ülke	İnovasyon Kapasitesi	Bilim İnsanı ve Mühendis	Bilimsel Araştırma Kurumları	Üniversite-Sanayi İşbirliği	Kümelene Ortamı	Özel Sektör Ar-Ge Harcamaları	Kullanılabilir Patent
İsviçre	2	14	2	1	9	1	2
İngiltere	12	12	3	2	10	12	18
ABD	7	5	6	3	12	7	12
Japonya	1	2	11	16	5	2	5
Almanya	3	40	10	11	8	4	7
G. Kore	19	23	24	25	22	11	9
Singapur	20	13	12	5	3	8	13
Çin	23	46	44	35	23	24	38
Finlandiya	4	1	13	4	6	3	3
İsrail	6	9	1	8	58	6	4
Portoriko	38	3	38	32	32	35	-
İsveç	5	4	9	7	14	5	1
Tayvan	15	7	19	12	1	10	-
İtalya	28	45	43	65	2	32	24
Türkiye	48	41	88	70	43	56	42

Kaynak: WEF -The Global Competitiveness Report 2012–2013-Tarafımızca derlenmiştir.

Tablo 2.12’de bazı ülkelerin inovasyon kapasitesine göre sıralaması görülmektedir. Dünyada 144 ülke arasında; inovasyon kapasitesinde Japonya 1. sıradayken, İsviçre 2. , Almanya 3. sırada yer almaktadır. Bilim insanı ve mühendis yetiştirme konusunda Finlandiya 1. sıradayken, Japonya 2. ,Portoriko 3. sıradadır. Bilimsel araştırma kurumlarının sayısında İsrail 1. sıradayken, İsviçre 2. ,İngiltere 3. sıradadır.Üniversite-sanayi işbirliğinde İsviçre 1.,İngiltere 2., ABD 3. sıradadır. Kümelenme potansiyelinde Tayvan 1., İtalya 2., Singapur 3. sıradadır. Özel sektör ve Ar-Ge harcamalarında İsviçre 1., Japonya 2., Finlandiya 3. sıradadır. Kullanılabilir patentte İsveç 1., İsviçre 2., Finlandiya 3. sıradadır.Türkiye ise inovasyon kapasitesinde 48., bilim insanı ve mühendis yetiştirme konusunda 41., bilimsel araştırma kurumlarının sayısında 88., üniversite-sanayi işbirliğinde 70. , kümelenme potansiyelinde 43., özel sektör Ar-Ge harcamalarında 56., kullanılabilir patentte 42. sırada yer almaktadır.

Ar-Ge’ye yapılan yatırım ülkelerin geleceğine yön vermektedir. Ülkelerin Ar-Ge harcamalarının Gayri Safi Milli Hasıla içindeki oranının artırılması; ülkelerin Ar-Ge ve inovasyon ile rekabet güçlerini korumak istemeleri ve güçlendirmeye çalışmalarından kaynaklanmaktadır. Küreselleşen dünyada sürdürülebilir ekonomik büyüme, ne kadar inovasyon yapıldığıyla ilişkilidir. Teknolojik anlamda ileri olan ekonomiler gelişmiş ülkeler olarak nitelendirilerek dünya ekonomileri ile rekabet edebilmektedirler. Gelişmiş ülkelere göre; Türkiye Ar-Ge göstergeleri açısından çok geride kalmıştır. Türkiye’nin teknolojik açıdan ilerleyebilmesi için ekosisteme önem vermesi gerekmektedir. Yeni ekonomik sistemde emek ve sermayenin yerini Ar-Ge teknoloji çalışmalarıyla bilgi odaklı üretim almaktadır. Küreselleşen ekonomik süreçte, bireyler ve firmalar arasındaki rekabet büyük bir önem kazanmıştır. Firmalar varlıklarını sürdürmek için inovasyona önem vermeye başlamışlardır.

Grafik 2.9: Ar-Ge Harcamaları – Dünya

Kaynak: Battelle R&D Magazine(2011). Global R&D Funding Forecast

Grafik 2.9’da ülkeler bazında dünyadaki Ar-Ge harcamaları görülmektedir. Buna göre; ABD’nin Ar-Ge yatırımı %34.1 iken, AB’nin %24,1, Japonya’nın %12.6, Çin’in % 11.2, Güney Kore’nin %3.74, Hindistan’ın %2.5, diğer ülkelerin %11.6, Türkiye’nin %0,06’dır. ABD, Türkiye ekonomisinin yarısı kadar Ar-Ge harcaması yapmaktadır, Güney Kore ise Türkiye’nin 7 katı Ar-Ge yatırımı yapmaktadır. Ar-Ge ‘ye fazla pay ayıran ülkeler eko sistemlerini oluşturmuş ülkelerdir. Dünya’da ABD’nin Ar-Ge altyapısı ve büyüklüğü ile rekabet edebilecek olan ülkeler Almanya, Çin ve Japonya’dır. Fakat son zamanlarda gelişmekte olan ülkeler teknoloji ve buluş yapma yetenekleri yönünden bu ülkelerle yarışmaktadırlar. Grafik 2.9’da da görüldüğü üzere Ar-Ge dağılımı kıtalar bazında dengeye gelmeye başlamıştır.

Gelişmekte olan ülkeler Ar-Ge altyapılarına olan yatırımları artırarak devam ettirirken, gelişmiş ülkelerin yatırımları da belirgin şekilde olumsuz etkilenmiştir.

Gelişmiş ülkelerdeki önemli ve büyük teknoloji şirketleri, Ar-Ge yatırımlarını geliştirmekte olan ülkelere kaydırmışlardır. Örneğin Çin'in network telekomünikasyon şirketi Huawei, küresel bir telekom lideri haline gelebilmek için araştırma yatırımlarını Çin dışına kaydırırken, General Electric, Çin'de büyük bir araştırma merkezi kurmuştur. Hindistan'ın ilaç şirketleri ise dünya pazarından pay alabilmek için Avrupa'ya yönelmiştir. Bu değişen teknik altyapının dünya rekabetine etkisini iyi analiz etmek gerekmektedir (MÜSİAD, 2013: 34).

Küresel rekabet ortamında ilerlemenin en önemli yolu Ar-Ge ve teknolojik inovasyondur. İnovasyon hem girişimcilerin, hem de ülkelerin rekabetçilik gücünü belirlemektedir. 2011-2012 yılı için Küresel Rekabet Endeksi verilerine göre, Türkiye'nin rekabetçilik endeksi inovasyon endeksi sırası ile hemen hemen aynıdır.

Tablo 2.13: Küresel Rekabet Endeksi (2011-2012)

ÜLKELER	İnovasyon	Kurumlar	İş Dünyasının Gelişmişliği	Altyapı	Makro Ekonomik İstikrar	Sağlık ve Temel Eğitim	Yükseköğrenim ve Hizmetçi Eğitim	Ürün Piyasalarının Etkinliği	İşgücü Piyasalarının Etkinliği	Finans Piyasalarının Gelişmişliği	Teknolojik Altyapı	TOPLAM SIRA	TOPLAM PUAN
İsviçre	1	1	6	3	5	7	8	3	5	1	7	1	5,7
İsveç	2	2	2	2	13	13	18	2	7	25	11	3	5,6
Finlandiya	3	12	4	9	19	20	1	1	21	15	9	4	5,5
Japonya	4	25	24	1	15	113	9	19	18	12	32	9	5,4
ABD	5	20	39	10	16	90	42	13	24	4	22	5	5,4
İsrail	6	21	33	16	33	53	36	27	33	24	10	22	5,1
Almanya	7	14	19	4	2	30	23	7	26	64	39	6	5,4
Singapur	8	10	1	15	3	9	3	4	1	2	1	2	5,6
Kanada	11	16	11	24	11	49	6	12	12	5	13	12	5,3
Hollanda	12	5	10	5	7	36	7	8	9	23	23	7	5,4
Birleşik Krallık	13	8	15	8	6	85	14	16	19	7	20	10	5,4
Güney Kore	14	18	65	25	9	6	15	17	37	76	80	24	5,0
Fransa	17	13	28	14	4	83	16	20	38	68	18	18	5,1
Norveç	20	7	7	18	35	4	21	15	31	18	5	16	5,2
Malezya	24	44	30	20	26	29	33	38	15	20	3	21	5,1
Hong Kong	25	6	9	19	1	8	27	24	3	3	2	11	5,4
BAE	28	30	22	23	8	11	41	33	10	28	33	27	4,9
Çin	29	77	48	37	44	10	32	58	45	36	48	26	4,9
Hindistan	38	93	69	43	89	105	101	87	70	81	21	56	4,3
İspanya	39	28	49	34	12	84	44	32	66	119	64	16	4,5
Güney Afrika	41	76	46	38	62	55	131	73	32	95	4	50	4,3
İtalya	43	42	88	26	32	92	20	41	92	123	97	43	4,4
Brezilya	44	54	77	31	64	115	87	57	113	83	43	53	4,3
Polonya	58	48	52	60	74	74	40	31	52	28	34	41	4,5
Türkiye	69	55	80	58	51	69	75	74	47	133	55	59	4,3
İran	70	104	72	92	67	27	50	89	103	139	123	62	4,3
Rusya	71	68	128	114	48	44	68	52	128	65	127	66	4,2
Arjantin	78	64	134	79	81	62	56	54	137	131	126	85	4,0
Nijerya	82	106	111	64	135	121	140	114	73	70	86	127	3,7

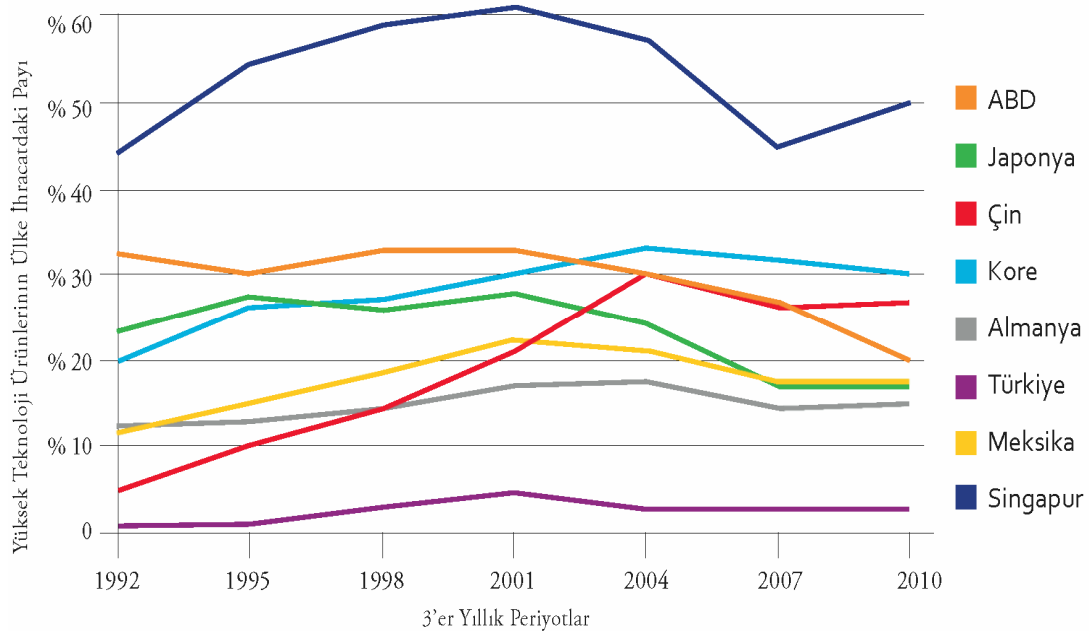
WEF Küresel Rekabet Endeksi Raporu 2011-12

Endekste ilk 12 kolon ülkelerin ilgili başlıklarda dünyadaki sıralamasını göstermektedir. Son kolon toplam ülke puanını vermektedir. Sıralama ise İnovasyon'a göre yapılmıştır.

Tablo 2.13’de ülkelerin küresel rekabet endeksi inovasyon, kurumlar, iş dünyası gelişmişliği, alt yapı, makro ekonomik istikrar, sağlık ve temel eğitim, yüksek öğretim ve hizmet içi eğitim, ürün piyasalarının etkinliği, işgücü piyasalarının etkinliği, finans piyasalarının gelişmişliği, teknolojik alt yapı olarak verilmiştir. Bu sıralamalarda Türkiye inovasyonda, 69., kurumlarda 55., iş dünyası gelişmişliğinde 80., alt yapıda 58., makro ekonomik istikrarda 51., Sağlık ve temel eğitimde 69., yüksek öğretim ve hizmet içi eğitimde 75., ürün piyasalarının etkinliğinde 74., işgücü piyasalarının etkinliğinde 47., finans piyasalarının gelişmişliğinde 133. Sıradadır. Ülke puanı 4.3’dür. Dünya dolaylı ya da dolaysız olarak ölçülebilen ileri teknoloji ihracatı Ar-Ge yoğunluğu ile bağlantılı bir göstergedir.

Bir ülkenin teknik anlamda ileri olması teknoloji yoğun ihracat yapıyor olması o ülkenin gelişmişlik seviyesi hakkında bilgi vermektedir. Ülkelerin rekabet gücü küreselleşme ölçütlerinden birini yansıtmaktadır. Bu durum aynı zamanda teknoloji/sanayi ağırlıklı ihracat yapısı ile doğru orantılıdır.

Grafik 2.10: Seçilmiş Ülkelere Göre Yüksek Teknoloji İhracatı Gelişimi

Kaynak: Küresel Rekabet İçin Ar-Ge ve İnovasyon Araştırma Raporları. MÜSİAD (2013)

Grafik 2.10'da Seçilmiş Ülkelere Göre Yüksek Teknoloji İhracatı Gelişimi görülmektedir. Singapur'un 1992'deki payı %45, 2001'de %60'ın üstünde, 2010 yılında ise %50'dedir. Güney Kore'nin 1992'de %20, 2010'da %30'dur. Japonya'nın 1992'de % 22,201'da %18'dir.Çin'in 1992'de %5, 2010 yılında % 27'dir. Almanya'nın 1992'de %11, 2010'da %18'dir. Türkiye'nin ise; 1992'de %1'in altında, 2010'da %2'dir.Bu değerler grafik şekline göre yaklaşık olarak verilmiştir.

Gelişmiş ülkelerde artık bir zemine oturmuş olan Ar-Ge faaliyetleri Türkiye için halen önemi tam olarak anlaşılamayan bir kavramdır. Türkiye'de firmalar/kurumlar yeniliğe ulaşmak için gereken Ar-Ge faaliyetlerine yeterli zaman ve bütçe ayırmamakta; sürekli ve nitelikli bir Ar-Ge çalışması yürütülmemektedir. Türkiye'deki firmaların ve kurumların Ar-Ge bilincine halen ulaşamamaları, Ar-Ge faaliyetlerinin yeterince gelişememe nedenleri arasındadır. Günümüzde bölgelerde bölgesel kalkınma ekseninde politika, bilim, eğitim, teknoloji ve ekonomi alanında farklı aktörlerle yapılan çalışmalar bölgesel ve bölgeler arası ortakların güçlerinin gelişiminde doğrudan etkili olmaktadır. Bir bölgenin yeteneklerinin ve yönetim yapılarının şekillenmesi bakımından bölgesel kalkınma önemli bir kavramdır.

2.3. Konya ilinde Bölgesel Kalkınma ve Üniversite-Sanayi İşbirliği

Bölgesel kalkınma, ulusal kalkınma temelini oluşturmaktadır. Bölgesel kalkınma, ülke kalkınmasına göre daha karmaşık bir yapıda bulunmakla beraber ve yerel kalkınma bölgesel kalkınma ile paralellik göstermektedir. Günümüzde bölge ile planlama kavramları bir bütün olarak incelenmektedir. “Avrupa Birliği (AB) İstatistik Bürosu (Eurostat) tarafından AB'de üretilecek bölgesel istatistiklerde belli bir yapı oluşturmak için NUTS geliştirilmiştir (tuikapp.tuik.gov.tr/DIESS/FileUpload/yayinlar/6.NUTS.ppt,20.11.2013).

AB'ne üye ülkeler, bölgesel düzeydeki ekonomik ve sosyal sorunlara bölgesel politikalar geliştirebilmek için çeşitli boyutlarda bölgesel istatistiklere gerek duymaktadırlar. Bu bölgesel istatistikler, NUTS ile sağlanmaktadır. AB, Türkiye'yi Aralık 1999'de yapılan Helsinki zirvesinde aday ülke olarak kabul etmiştir. AB ve Türkiye arasında 2001 yılında Katılım Ortaklığı Belgesi imzalanarak adaylık için

gerekli şartları yerine getirmek için ulusal program hazırlanmıştır. Bu kapsamda istatistiki bölgelerin belirlenmesine başlanmıştır. 2001 yılı içerisinde Kalkınma Bakanlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü ve İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan NUTS raporu Bakanlar Kurulu'nun 2002/4720 sayılı Kararı ile 22 Eylül 2002 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır (T.C. Resmi Gazete,2002/4720,28 Ağustos 2002).

Tablo 2.14: Türkiye’de İBBS yada (NUTS)’a Göre Sınıflandırılmış Bölgeler

Kod	Düzye 1 (12 bölge)	Kod	Düzye 2 (26 alt bölge)	Düzye 3 (81 il)
TR1	İstanbul	TR10	İstanbul alt bölgesi	İstanbul
TR2	Batı Marmara	TR21 TR22	Tekirdağ alt bölgesi Balıkesir alt bölgesi	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, Balıkesir, Çanakkale
TR 3	Ege	TR 31 TR32 TR 33	İzmir, Aydın, Manisa Alt bölgesi	İzmir,aydın Denizli Muğla Manisa, Afyon, Kütahya Uşak
TR 4	Doğu Marmara	TR 41 TR42	Kocaeli, Bursa	Bursa, Eskişehir, Bilecik,Kocaeli,Sakarya, Düzce Bolu
TR 5	Batı Anadolu	TR 51 TR 52	Ankara, Konya alt bölgesi	Ankara, Konya, Karaman
TR6	Akdeniz	TR61 TR62 TR63	Antalya alt bölgesi Adana alt bölgesi Hatay alt bölgesi	Antalya, Isparta, Burdur Adana, Mersin Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
TR 7	Orta Anadolu	TR71 TR72	Kırıkkale alt bölgesi Kayseri alt bölgesi	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Kırşehir, Nevşehir, Kayseri, Sivas, Yozgat
TR 8	Batı Karadeniz	TR81 TR82 TR83	Zonguldak alt bölgesi, Kastamonu alt bölgesi, Samsun alt bölgesi	Zonguldak, Karabük, Bartı, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Samsun, Tokat, Çorum, Amasya
TR 9	Doğu Karadeniz	TR90	Trabzon alt bölgesi	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane
TR A	Kuzey Doğu Anadolu	TRA1 TRA2	Erzurum alt bölgesi Ağrı alt bölgesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan
TR B	Ortadoğu Anadolu	TRB1 TRB2	Malatya alt bölgesi Van alt bölgesi	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Muş, Bitlis, Hakkâri
TR C	Güneydoğu Anadolu	TRC1 TRC2 TRC3	Gaziantep alt bölgesi Şanlıurfa alt bölgesi Mardin alt bölgesi	Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt

Kaynak: 28.08.2002 tarihli ve 2002/4720 sayılı resmi gazete

Tablo 2.14’de de görüldüğü üzere; düzey 1’de 12 bölge, düzey 2’de 26 alt bölge, düzey 3’de 81 il bulunmaktadır. Konya, Batı Anadolu TR 52 Konya alt bölgesi Konya-Karaman olarak geçmektedir.

2.3.1. Konya İli'nin Sosyo Ekonomik yapısı

NUTS sistemine göre, düzey 2 TR 52 kapsamında yer alan Konya Türkiye nin en büyük yüzölçümüne sahip ilidir.3 merkez içe olmak üzere toplam 33 ilçesi bulunan Konya ili ekonomik gelişmişlik seviyesi bakımında Türkiye'nin sayılı illeri arasında yer almaktadır.

Tablo 2.15: Demografik Göstergeler

Toplam Nüfus	2.052.281
Km2 Ye Düşen Nüfus	53
Erkek Nüfusu	1.014.292
Kadın Nüfusu	1.037.989
Şehir Nüfus	1.563.863
Şehirleşme Oranı (%)	% 59,07
Nüfus Artış Hızı (%)	6,7
Net Göç Hızı (%)	1,79
Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Sıralamasında	20.sırada
Kişi başına Yapılan Kamu Harcaması	1.951,65 TL.
Kişi Başına Kamu Geliri	1.133,04 TL
Kamu Yatırımlarından en fazla Pay alan İl Sıralamasında	8.sırada

Kaynak: TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu),www.tuik.gov.tr,14.10.2013.

Tablo 2.15’de görüldüğü gibi Konya’nın 2012’ yılı verilerine göre toplam nüfusu 2.052.281 ’dir. İlde km²,ye düşen insan sayısı 53’dür. Şehirleşme oranı %59,07 ve net göç hızı ise binde 1,79’dur. Konya sosyo ekonomik gelişmişlik sıralamasında 20. sıradadır. Kişi başına yapılan kamu harcaması 1.951,65 TL. (2012), Kişi başına kamu geliri 1.133,04 TL. (2012), kamu yatırımlarından en fazla pay alan il sıralamasında 8. Sırada’dır.

Tablo 2.16: İhracatta Türkiye Konya Karşılaştırması

1000 \$		2012 Kasım	2013 Kasım	Değişim %	2012 Ocak Kasım	2013 Ocak Kasım	Değişim %
İHRACAT	Konya	106.715	136.228	27,66	1.183.931	1.251.706	5,72
	Türkiye	12.676.602	13.797.970	8,85	125.695.702	132.486.291	5,40
1000 \$		2012 Ekim	2013 Ekim	Değişim %	2012 Ocak Ekim	2013 Ocak Ekim	Değişim %
İTHALAT	Konya	90.924	78.269	-13,92	971.271	998.433	2,80
	Türkiye	18.786.697	19.479.812	3,69	195.769.648	207.103.661	5,79

Kaynak: TÜİK(Türkiye İstatistik Kurumu),www.tuik.gov.tr,14.10.2013

TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi),www.tim.org.tr,13.10.2013

* İthalat Rakamları Ekim 2013 Dönemine aittir.

Tablo 2.16’te de görüldüğü üzere; 2013 yılının Kasım ayı Konya ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %27,66 oranında ve aynı dönemin Türkiye ihracatı ise %8,9 oranında arttığı görülmektedir. 2013 yılı Konya’nın Ekim ayı İthalat rakamına baktığımızda %13,92 oranında azaldığı aynı dönemin Türkiye ithalat rakamına baktığımızda %3,69 oranında arttığı görülmektedir. 2013 yılı Ocak-Kasım dönemi toplam ihracatı 2012 yılı aynı döneme göre %5,72 oranında artarak 1.251.706.000\$ olmuştur.

Tablo 2.17: Türkiye ve Konya İşgücü Göstergeleri

	Ağustos 2013				Eylül 2013			
	Konya	Türkiye	Konya %	Türkiye %	Konya	Türkiye	Konya %	Türkiye %
Hizmet Akdi İle Çalışan	268.988	12.977.841	59,77	69,22	279.793	13.312.933	60,71	69,79
Kamu Çalışan	67.086	2.663.081	14,91	14,20	68.750	2.707.070	14,92	14,19
Bağımsız Çalışan	113.977	3.107.976	25,33	16,58	112.328	3.056.901	24,37	16,02
Toplam	450.051	18.748.898	100	100	460.871	19.076.904	100	100

Kaynak: SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu), www.sgk.gov.tr, 12.10.2013

Tablo 2.17'e göre; Konya; Hizmet Akdi ile Çalışan Sayısına göre 2013 Eylül ayında Türkiye sıralamasında 8. sıradadır ve Konya'nın payı %2,1'dir. Kamu çalışan sayısına göre 2013 Eylül ayında Türkiye sıralamasında 5. sıradadır ve Konya'nın payı %2,53'tür. Bağımsız çalışan sayısına göre 2013 Eylül ayında Türkiye sıralamasında 6. sıradadır ve Konya'nın payı %3,7'dir.

Tablo 2.18: Konya ili Yatırım Teşvik Belgesi ve İstihdama Göre Dağılımı

Teşvik Belgesinin Verildiği Dönem	Türkiye Genelinde Verilen Teşvik Belgesi Sayısı	Konya İlinde Verilen Teşvik Belgesi			
		Sayısı	Türkiye İçindeki Oranı (%)	Sabit Yatırım Tutarı (TL)	İstihdam (Kişi)
OCAK-2013	436	16	3,66	79.000.000	297
ŞUBAT-2013	377	7	1,9	573.000.000	249
MART-2013	502	16	3,2	365.000.000	466
NİSAN-2013	434	16	3,7	66.000.000	177
MAYIS-2013	450	20	4,4	82.000.000	382
HAZİRAN-2013	418	12	2,9	170.000.000	570
TEMMUZ-2013	447	15	3,3	113.000.000	441
AĞUSTOS-2013	315	8	2,5	70.000.000	126
EYLÜL-2013	344	14	4,06	57.000.000	244
EKİM-2013	277	8	2	97.000.000	153

Kaynak; T.C.Ekonomi Bakanlığı, www.ekonomi.gov.tr, 15.10.2013

2.18'e göre; 2013 Ekim döneminde, Konya'da öngörülen toplam sabit yatırım 97 Milyon TL olan toplam 8 adet yatırım teşvik belgesi düzenlenmiştir. Düzenlenen belgelerde 153 kişilik istihdam öngörülmektedir.

Tablo 2.19: Tescili Yapılan Marka, Patent, Faydalı Model, Endüstriyel Tasarım İstatistikleri

	EYLÜL 2013				EKİM 2013			
	Konya	Konya'nın payı	Konya'nın sırası	Türkiye	Konya	Konya'nın payı	Konya'nın sırası	Türkiye
Patent	10	7,1	5. Sırada	141	2	1,42	10. Sırada	141
Marka	165	2,6	4. Sırada	6.278	158	2,64	6. Sırada	5.983
Faydalı Model	10	4,5	7. Sırada	221	8	4,19	5. Sırada	191
Endüstriyel Tasarım	101	3,2	7. Sırada	3.167	199	5,77	6. Sırada	3.448

Kaynak: TPE (Türk Patent Enstitüsü), www.tpe.gov.tr,16.10.2013

Tablo 2.19'a göre; Konya; 2013 Ekim ayında; 8 adet Faydalı Model,2 adet patent, 199 adet Endüstriyel Tasarım ve 158 adet Marka almıştır.

2.3.2. Konya İlinde Sanayi'nin Gelişimi

Şehirlerin doğuşunda ve gelişiminde coğrafi yapının önemli bir rolü bulunmaktadır. Konya'nın Ticaret yollarının kesiştiği bir coğrafyada kurulması, şehrin tarih boyunca öneminin azalmadan devam etmesini sağlamıştır. Özellikle 19. y.y'da demiryolu inşası şehrin bağlantılarını güçlendirmiş, ticaretin artmasına neden olmuş, Konya'ya önemli bir ticaret kenti olma özelliği kazandırmıştır (Uysal, 2004:95; Öztürk, 2003:1). Anadolu'da 13. yüzyılda sosyal ve ekonomik hayata yön veren Ahilik sistemi Konya'da ortaya çıkmıştır. 21. yüzyılın STK'na bile örnek olan Ahilik sistemi o dönemde sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda toplumsal düzene katkı sağlamayı amaçlamıştır (<http://www.kto.org.tr/dunden-bugune-konya-ticaret-odasi-27s.htm>,17.12.2013). Anadolu Selçukluları zamanında başkent olan şehrin siyasi ve ticari potansiyelinden dolayı nüfusu 60.000'dir. Fakat zamanla siyasi yapıdaki değişime paralel olarak bölgedeki ticaret azalmış, şehir eski önem ve büyüklüğünü kaybetmiştir (Tuş,2001:204). Osmanlı Devleti döneminde Konya; ticari, sosyal ve kültürel anlamda üç odak noktası etrafında gelişme göstermiştir. İlk odak noktası Bedesten, İplikçi Camii ve Şerafeddin Caminin oluşturduğu merkez, ikinci odak noktası kuzeydoğuda İbrahim Bey İmareti ve Hanı, Unkapanı ve Karatay Medresesi'nin oluşturduğu merkez ve son olarak da Güneydoğu'da Mevlana Dergahı, Sultan Selim Camii ve Kiremitli Han'ın oluşturduğu odak noktasıdır (Uysal, 2004: 96). 1889 yılı Salnamesi'ne göre o dönem Konya'daki dükkân sayısı 2078'dir. Şehirde 18 han, 88 fırın, 4 eczane, 7 lokanta, 2 adet petrol ve 29 su ile çalışan değirmen, 1 selhane, 3 debbağhane, 1 kasaphane, 3 buzhane ve 7 kervansaray bulunmaktadır (<http://www.kto.org.tr/dunden-bugune-konya-ticaret-odasi-27s.htm>,17.12.2013) Konya'da bilinen en eski fabrika, 17.yy. sonlarında kurulan barut fabrikası olup (Üzülmez, 2008: 40) en eski sanayi ürünleri; dokuma ürünleri, halı, kilim, ipek, keten, kahve değirmeni, tabanca, makas, her türlü deri ve deri mamulleri, ayakkabıcılık, bezir-susam-haşhaş yağları ve baruttur (<http://www.kto.org.tr/dunden-bugune-konya-ticaret-odasi-27s.htm>,17.12.2013).

Osmanlı Devleti 1908 yılında sanayi ve ticareti geliştirebilmek için, şirket kuruluşları ve çok ortaklı şirketleri teşvik etmiştir ve Anadolu'da 270 tane şirket kurulmuştur. Konya'da kurulan şirket sayısı 19'dur. Ayrıca bu 19 şirketin kuruluşuyla beraber dönemin en yüksek sermayeli bankası olan 'Konya İktisadi Milli Bankası'' da Konya'da kurulmuştur (Çağlayan, 2008: 6). Cumhuriyetin ilerleyen yıllarında, Konya'da sanayileşme konusunda bir canlanma görülmüştür. Cumhuriyetin ilk yıllarında Konya, Türkiye'nin diğer illerinde olduğu gibi Sanayi konusunda yeterince gelişmişlik gösterememiştir. İttihad ve Terakki döneminde başlatılan sanayileşme hamlesi, uzun yıllar süren savaşlar yüzünden, Konya'da da etkili olamamıştır. (Sönmez, 2003: 21). Konya'da sanayi ve ticaret, Cumhuriyet döneminde Kalkınma planları kararlarıyla birlikte ciddi bir gelişme süreci içinde olmuştur. Sınırları içinde bulunan verimli topraklar nedeniyle bir tarım kenti olarak bilinen Konya, ilerleyen yıllar içerisinde sanayi alanında da önemli atılımlar içerisinde bulunmuştur. 1926 yılı T.C. Devlet Salnamesi'nden edinilen bilgilere göre, Konya ve çevresinde o yıllarda 23 fabrika bulunmaktadır. Bunlardan 11'i su, 12'si ise kömür ve petrolle çalışmaktaydı ve şehir içinde 473 adi su değirmeni idi (Sönmez, 2003: 22). 1928'de fabrika sayısının 36'ya ulaşmıştır. Savaşın bitmesi sonucunda 1923-1925 yılları arasında Konya'da o günkü koşullara göre 12 sanayi kuruluşu açılmıştır. Bunların 2'si değirmen, 3'ü buğday, un, bulgur fabrikası, diğerleri hizar, ziraat aletleri, dökümcülük, bakır, kablo, çimento ve iplik fabrikaları olmuştur. Bu kuruluşların 9'u özel teşebbüstür. Ve sahiplerinin tamamı Türk'tür. 1929 ekonomik kriziyle ve 3 yıl arka arkaya süren kuraklık nedeniyle, doğal olarak tarıma dayalı Konya sanayisini olumsuz yönde etkilemiştir (Sönmez, 2003:22). Konya'da 1970 yılından sonra başlayan hızlı bir Sanayileşme ve kentleşme sürecinden sonra ücretlilerin çoğalmasıyla birlikte sosyal güvenlikten yararlananların sayısında artış olmuştur. Faal nüfus içinde ücretli olarak çalışanların oranı 1975'te %25'i aşmıştır. 1960'ta sigortalı işçi bakımından 16.sırada bulunan Konya, 1970'te 2.682 işyerinde, 25 bin kayıtlı işçisiyle 10.'culuğa, 1980'de ise 4.708 işyerinde kayıtlı bulunan 50 bini aşkın işçisiyle 8. sırada yer almıştır. 10 yılda Konya'da bulunan sigortalı işçi sayısı %100 artış olmuştur (Toruk, 2003: 26). Konya'da sanayi yatırımları 1950'lerden sonra Şeker Fabrikası (1954) ile başlamışsa da esas ciddi yatırımlar 1960'dan sonra

gerçekleşmiştir. 1960'ların ilk büyük fabrikası 1963'te üretime geçen çimento fabrikasıdır. Bunu 1967'de faaliyete geçen Karaman İplik ve Mensucat Fabrikası ile Konya Krom Magnezit Tuğla fabrikası izlemiştir. Türkiye'nin en büyük Alüminyum tesisinin Seydişehir'deki fabrikasının inşasına da 1969 yılında başlanmıştır. 1960'lı yıllar ve sonları özel kesimin metal eşya ve makine imalat alanında, daha sonraları da tarım aletleri ve ekipmanları ile motor parçalarının üretimine yönelik yatırımlara ağırlık verildiği bilinmektedir. 1970'lerde Konya'da bulunan büyük ölçekli işletmelerin çoğu kamu kesimi işyerleriydi. Özel kesimin işyerleri ise, seri bir üretime yönelik olmayan bölgenin iç taleplerine yönelik üretim yapan KOBİ'lerden oluşmaktaydı. Bu işyerleri tarım aletleri, motor ve yedek parçaları ve gıda sanayine yönelik üretim yapan küçük kuruluşlardan ibaretti (Toruk, 2003: 26). Konya'da ilk OSB 1967 yılında kurulmuştur. Geçmişte Türkiye'nin tahıl ambarı'' olarak bilinen Konya, hızlı bir gelişim ve değişim sürecini yaşadıkdan sonra bugün KOBİ başkenti', 'Sanayi Şehri' gibi yeni ünvanlara sahip olmuştur. Konya, bugün üretim ve ihracatta yapmış olduğu hamlelerle Anadolu'nun sanayileşme ve kalkınma hamlesinin öncüleri arasında yerini almıştır (Hisarcıklıoğlu, 2008: 10). TR52 Düzey 2 Bölgesi'nde nüfusun %73,82'si şehirlerde yaşamaktadır. 40.813 km² yüzölçümü ile Türkiye'nin en büyük yüzölçümüne sahip olan Konya ilinde 31 ilçe olmasına karşın sanayileşmenin belirli bölgelerde toplandığı görülmektedir. Konya ilinde toplam 4.913 sektörel faaliyetin 4.265'inin il merkezinde gerçekleştiği görülmüştür. Faaliyetlerin toplam %86.8'i il merkezinde, %13.2'si ilçelerde gerçekleşmektedir (Konya-Karaman Vizyon 2023 raporu, 2013:115). Türkiye genelinde 269 OSB, Konya'da 9 adet OSB, 38 küçük sanayi sitesi bulunmaktadır.

Tablo 2.20: Organize Sanayi Bölgeleri

OSB adı	Faaliyet Durumu	Firma Sayısı
Konya (KOS)	Faaliyette	417
Konya Birinci OSB	Faaliyette	156
Konya-Akşehir	Faaliyette	13
Konya- Beyşehir	Faaliyette	12
Konya- Ereğli	Faaliyette	57
Konya-Karapınar	Faaliyette	4
Konya -Seydişehir	Faaliyette	2
Konya Çumra	Faaliyet yok	-
Konya-Kulu	Faaliyet yok	-

Kaynak: 2023'e 10 Kala Ar-Ge Ve Yenilikte Konya-Karaman Raporu, 2013

Tablo 2.20'de görüldüğü üzere KOS bölgesinde 417 firma, Konya 1. OSB'de 156 Firma, Konya Akşehir'de 13 Firma, Konya-Beyşehir'de 12 Firma, Konya-Ereğli'de 57 Firma, Konya-Karapınar'da 4, Konya-Seydişehir'de 2 firma bulunmaktadır. Buna göre; Konya'da OSB'lerde Toplam 661 Firma vardır.

2.3.3. Konya İlinde Akademik Yapı

TR 52 Düzey 2 bölgesinde, üçü devlet ve üçü vakıf üniversitesi statüsünde 6 adet üniversite bulunmaktadır. Devlet Üniversitelerinden biri Karamanda bulunan Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi'dir. Diğer üniversiteler ise Selçuk, Mevlana, KTO (Konya Ticaret Odası) Karatay, Necmettin Erbakan, Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi Konya'da bulunmaktadır (www.yok.gov.tr,10.12.2013).

2.3.3.1. Konya İlinde Bulunan Üniversiteler

Konya ilinde bulunan 5 üniversiteden en köklü olanı 1975 yılında kurulan Selçuk Üniversitesi'dir. İlin ilk Vakıf üniversitesi olma özelliğini taşıyan KTO Karatay Üniversitesi 2009'da kurulmuştur. Vakıf üniversitesi olan Mevlana Üniversitesi ile devlet üniversitesi olan Necmettin Erbakan Üniversitesi de 2010'da

kurulmuştur. Yine bir vakıf üniversitesi olan Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi 2013 yılında kurulmuştur.

Tablo 2.21: Konya’da Faaliyet Gösteren Üniversitelerdeki Öğretim Üyelerine Yönelik Sayısal Veriler

Üniversite	İl	Toplam öğretim üyesi	Prof. Dr.	Doç.Dr.	Yrd.Doç. Dr.	Tüm öğretim elemanları
Selçuk Üniversitesi	Konya	346	101	83	162	2.622
Mevlana Üniversitesi	Konya	55	17	13	25	169
KTO Karatay Üniversitesi	Konya	24	4	-	20	103
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Konya	356	150	71	135	661
Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi	Konya	-	-	-	-	-
TOPLAM		781	272	167	342	3.555

Kaynak: YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu), <http://www.yok.gov.tr>, 10.12.2013.

Tablo 2.21’de görüldüğü üzere; Konya’daki Üniversitelerde 781 tane öğretim üyesi 3.555 tane öğretim görevlisi bulunmaktadır. Bunlardan 272 tanesi Prof Dr., 167 tanesi Doç. Dr., 342 tanesi Yrd. Doç Dr’dur. 2013 yılı içerisinde açıklanan “Üniversiteler arası Girişimcilik ve Yenilikçilik Endeksi Sıralaması” listesinde yer alan 50 üniversite içerisinde Selçuk Üniversitesi 11. Sırada yer almaktadır (http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/gyue_2013_gosterge_seti.pdf.12.12.201).

2.3.3.2. Konya İlinde Bulunan Kamu ve Üniversite Araştırma Merkezleri

Bölgede üniversitelerin bünyesinde faaliyet gösteren ya da kurulmuş olan, Ar-Ge alanında faaliyet gösteren araştırma merkezleri bulunmaktadır. Selçuk Üniversitesi’nin bünyesinde Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, İmalat Sistemleri Otomasyonu ve Bilgisayar Destekli Tasarım Üretim Araştırma ve Uygulama Merkezi, Biyoyakıtlar Uygulama Araştırma ve Merkezi, İleri Teknoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi, Doğal Ürünler Araştırma ve Uygulama Merkezi,

bulunmaktadır (<http://www.selcuk.edu.tr/aruygmerkezi.aspx>,18.12.2013). Bu merkezler içerisinde 2003 yılında kurulmuş ve 2009 yılında aktif hale geçmiş olan İleri Teknoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi, yenilenebilir enerji, nanoteknoloji, nanobiyoteknoloji ve malzeme bilimleri alanında faaliyet göstermekte ve bu alanlarla etkileşim halinde olan kimya ve biyokimya sektörü ile jeoloji, çevre mühendisliği, tıp ve diş hekimliği alanlarında çeşitli hizmetler sunmaktadır (Üniversite ve Kamu Kurumları Araştırma Merkezleri, Ankara, 2010: 96). Ayrıca, Kalkınma Bakanlığı'nın Yatırım Programları kapsamında desteklenmiş ve Tematik İleri Araştırma Merkezi statüsünde olan İleri Tarım Teknolojileri Altyapısı bulunmaktadır.

Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi'nin kuruluşunda Kalkınma Bakanlığı 2013 yılı yatırım programından yararlandığı bir diğer merkez de Yaşam Bilimleri Araştırma Laboratuvarı'dır Bölgede kurulmuş bir diğer üniversite olan Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde Ali Kuşçu Teknoloji ve İnovasyon Uygulama ve Araştırma Merkezi, Deneysel Tıp Araştırma ve Uygulama Merkezi, Organ Nakli Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi, ESWL Taş Hastalıkları Uygulama ve Araştırma Merkezi bulunmaktadır (<http://www.konya.edu.tr/>,17.12.2013). Konya'da Mevlana Üniversitesi'nin bünyesinde bulunan Sağlık Uygulama Ve Araştırma Merkezi ise 2011 yılında kurulmuştur (<http://www.mevlana.edu.tr/>18.12.2013).

2.3.4. Konya İlinde Ar-Ge Desteklerinin Durumu

AB'ye uyum sürecinde Türkiye'de kalkınma planlarında temel öncelik, refah seviyesinin artırılmasına verilmiştir. Bunun sağlanabilmesi için makroekonomik göstergelerde iyileşmenin sağlanması, Ar-Ge, inovasyon, bilim ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesi vb. temel politika hedefleri ulusal bazda yapılan strateji belgelerinde yer almıştır (Yiğitbaşı, 2013: 16).

Tablo 2.22: Konya ve Türkiye'deki TGB Karşılaştırılması

	Konya	Türkiye
TGB	1	52
Firma	91	2508
Personel	220	26.500
Proje	168	10.774 (Biten Proje)
Patent sayısı	10	Patent Tescil Sayısı : 269 Patent Başvuru Sayısı : 416)
İhracat	1,07 Milyon Dolar	1.479.813.661,00Milyon Dolar
Personel	220 adet	26.500
Sektörel Dağılımlar		
	Konya	Türkiye
Yazılım ve Bilişim	%45	Yazılım ve Bilişim %54
Tasarım	%20	Elektronik %8
Elektronik	%8	Savunma %5

Kaynak:2023'e 10 kala Ar-Ge ve Yenilikte Konya Karaman,ppt sunumu11.09.2013
<http://sagm.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=107>, 12.09.2013

Tablo 2.22'de görüldüğü üzere; Konya Teknokent TGB'de 91 firma bulunmakta ve bu firmalarda 220 personel istihdam edilmektedir. Şimdiye kadar 168 proje yürütülmüş ve bu projelerden elde edilen patent sayısı ise 10 olarak belirlenmiştir. Konya teknokentte bulunan firmaların faaliyette bulunduğu ilk üç sektör ise %45 ile yazılım ve bilişim, %20'yle tasarım ve %8'le elektrondir. 2012 yılında Bilim sanayi ve teknoloji bakanlığı tarafından yayınlanmış olan TGB Performans Endeksi çalışmasına göre Konya Teknokent TGB'si çalışmanın yapılmış olduğu dönemde faaliyette olan 32 TGB arasında 7. Sırada yer almaktadır.

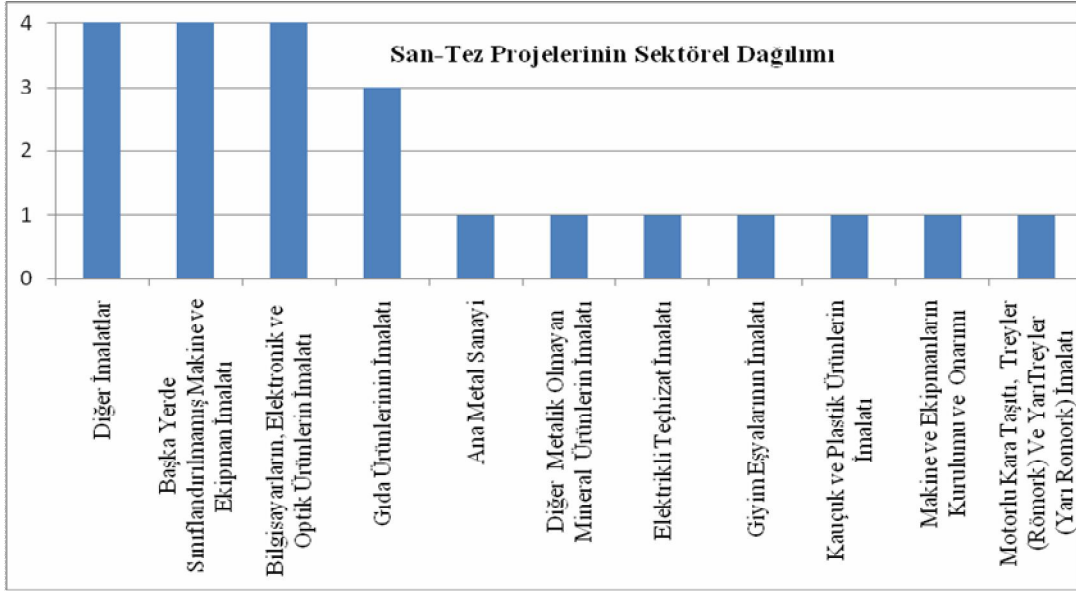
Konya Teknokent/Selçuk TTO Kuluçka Merkezi 2006 yılında Konya Teknokent bünyesinde kurulmuştur. 2011 yılında TÜBİTAK-TEYDEB(Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı) tarafından hazırlanan 1513 TTO Destek Programına başvurulmuş ve Selçuk TTO desteklenen 10 ofisten birisi olma başarısını göstermiştir. 2012 yılında TTO adı altında yeniden yapılanan bu birim üniversite-sanayi arasında 200 adet kontratlı projeye imza atmıştır.1000'in üzerinde firma ile görüşülmüştür. Bu projeye birlikte Teknokentte görev alan akademisyen sayısı 350'ye yükselmiştir.2009 yılında uygulamaya konulan Patenet Destek Programı

(PADES) kapsamında 73 ulusal,10 uluslar arası ve 3 ulusal faza geçiş olmak üzere toplam 85 patent müracaatı alınmıştır (Sade,2013:ppt).

5746 sayılı kanun çerçevesinde Ar-Ge merkezi belgesi almaya hak kazanmış olan ve kanun kapsamındaki muafiyetlerden yararlanan Ar-Ge merkezi sayısı Türkiye genelinde 142 olarak belirlenmiştir. TR 52 bölgesinde ise,yalnızca 1 adet Ar-Ge merkezi konuşlanmıştır. Otomotiv Yan Sanayinde faaliyet göstermekte olan Aydınlar Yedek Parça San. ve Tic. A.Ş. bünyesinde 57 adet Ar-Ge personeli istihdam edilmekte olup, bugüne kadar 91 adet proje tamamlanmıştır. Hâlihazırda yürütülmekte olan 15 adet proje bulunmaktadır. Yürütülmekte olan projeler sonucunda alınan patent sayısı ise 1'dir. (2023'e 10 Kala Ar-Ge ve Yenilikte Konya-Karaman, Kamu-Üniversite-Sanayi Bölgesel Toplantısı, ppt :2013)

Türkiye'nin ilk Bölgesel İnovasyon Merkezi Projesi Konya Sanayi Odası tarafından Mevlana Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle Konya OSB'ne yapılacaktır. Bölgelerin kalkınmasına katkıda bulunmak üzere bölge için kritik sektörlerin inovasyona dayalı sürdürülebilir rekabet gücü kazanmasını öngören bölgesel inovasyon merkezi, odaklandığı sektörlerde faaliyet gösteren firmaların küresel düzeyde rekabet gücüne sahip; daha hızlı ve sağlıklı büyüyen, daha çok değer ve daha fazla istihdam yaratan firmalara dönüşmelerini sağlamayı amaçlamıştır (<http://konyabolgeselinovasyonmerkezi.blogspot.com.tr/p/hakknda.html>,25.12.2013).

Üniversite-sanayi işbirliğini sağlayan aktörleri ve ara yüzleri, Bilim sanayi ve teknoloji bakanlığı tarafından desteklenmekte olup SAN-TEZ (Sanayi Tezleri Programı) programı kapsamında projeler yürütülmektedir. Bu kapsamda Selçuk Üniversitesi'nin 15, KTO Karatay Üniversitesi'nin 5, Mevlana Üniversitesi'nin ise 1'er proje yürütmektedir.

Grafik 2.11: Sözleşmesi Yapılan San-Tez Projelerinin Sektörel Dağılımı

Kaynak: 2023'e 10 kala Ar-Ge ve Yenilikte Konya Karaman raporu, 11.09.2013

Grafik 2.11'de görüldüğü üzere, Desteklenen projelerin sektörel dağılımına bakıldığında ise başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı, bilgisayarların elektronik ve optik ürünlerin imalatı ve diğer imalat sektörü projelerinin 4'er adet olduğu; gıda ürünlerinin imalatının ise 3 adet proje ile bu sektörleri izledikleri gözlemlenmektedir. Bölge sanayisinde önemli bir yere sahip olan makine ve ekipmanların kurulması ve onarımı, motorlu kara taşıtı, treyler ve yarı treyler imalatı sektörlerine özgü SAN-TEZ proje sayılarının azlığı dikkati çekmektedir

5746 sayılı kanun kapsamında yürütülmekte olan ve genç girişimcilerin yenilikçi projelerini 100.000TL'lik hibe ile destekleyen Teknogirişim sermayesi desteği programınca ulusal çapta desteklenen 1.034 iş fikri sahibinin 45'i bölge ili Konya'da firmalarını kurmuştur.

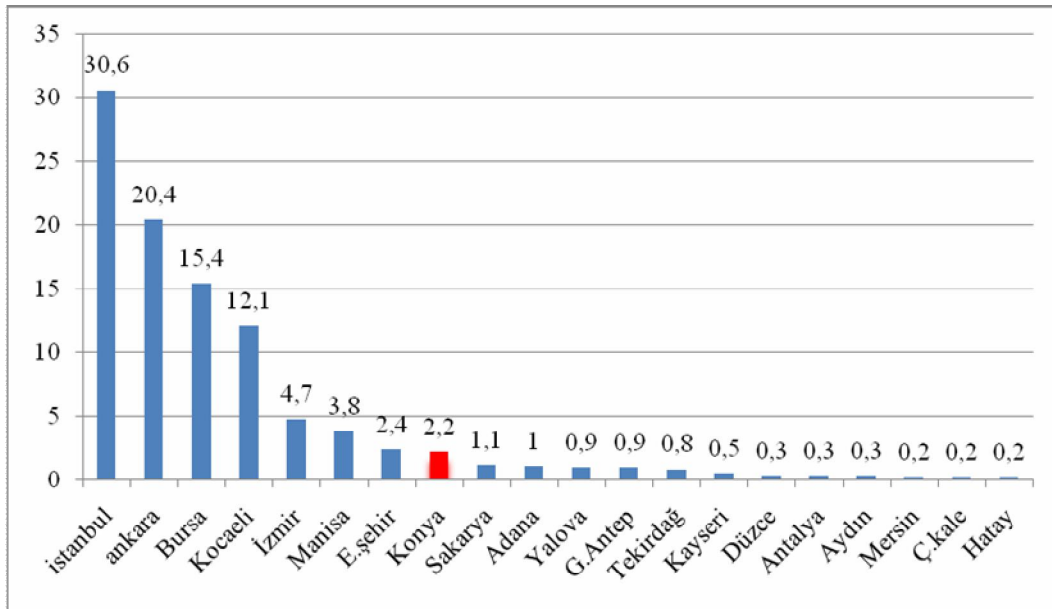
Tablo 2.23: TÜBİTAK Tarafından Desteklenen Projelerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	2010	2011	2012
Selçuk Üniversitesi	38	28	22
N. Erbakan Üniversitesi	0	0	1
KTO Karatay Üniversitesi	0	0	0
Mevlana Üniversitesi	0	0	1

Kaynak: 2023'e 10 kala Ar-Ge ve Yenilikte Konya Karaman raporu,11.09.2013

Tablo 2.23'de görüldüğü üzere; 2013 yılında kurulan Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi tabloda yer almamaktadır. Yıllara göre azalım gösterse de Selçuk Üniversitesi'nin desteklenen proje sayısı diğer bölge üniversitelerine göre daha fazladır. Ayrıca Selçuk Üniversitesi 2012 yılında aldığı destek miktarı bazında tüm üniversiteler arasında 17. sırada bulunmaktadır.(Konya ve Karaman Bölgesi Ar-Ge ve İnovasyon Stratejisi,2013)

Grafik 2.12: Firmalara Verilen TEYDEB Destekleri Tutarının İllere Göre Dağılımı Yüzdesi

Kaynak: 2023'e 10 kala Ar-Ge ve Yenilikte Konya Karaman raporu,11.09.2013

Grafik 2.12’te Sanayide Ar-Ge kültürünün yaygınlaşmasını amaçlayan TÜBİTAK- TEYDEB proje başvurularında 1995-2012 yılları arasında illere göre dağılımında Konya %3,3 pay ile Türkiye’de 6. Sırada, Şekil 2.12’de de görüldüğü üzere hibe destek miktarları sıralamasında Konya ili tüm iller arasında %2,2 pay ile 8. sırada yer almaktadır

2.3.5. Konya ilinde Teknoloji Düzeyi ve Öncelikli Alanlar

Ülkelerin uygulamaya koydukları bilim-teknoloji politikaları kadar Ar-Ge yoğun ürünlerin yüksek teknoloji düzeyiyle üretilmeside önemlidir. Teknolojik yeterlilik ve bilgi birikiminin artırılması, mevcut yeteneklerin farklı alanlarda da değerlendirilmesi, özgün teknolojilerin geliştirilmesi, teknolojik gelişimde ivme kazanılması teknoloji düzeyinin yükselmesini sağlamaktadır.

Tablo 2.24: Bölgedeki Firmaların Sayı Ve Cirolarının Teknolojik Sınıflarına Göre Karşılaştırması

	Ciro (Milyar TL)		Firma sayısı	
	Türkiye	TR 52	Türkiye	TR 52
Yüksek teknoloji	15,7	0,08	1.038	14
Orta-yüksek teknoloji	110,9	2,23	30.319	2.055
Orta-düşük teknoloji	138,4	2,80	90.380	3.562
Düşük teknoloji	183,3	6,32	206.703	4.395
Toplam	448,3	11,43	328.440	10.026

Kaynak: TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu),www.tuik.gov.tr,14.10.2013

Tablo 2.24 ’de Bölgedeki firmaların sayı ve cirolarının teknolojik sınıflarına göre karşılaştırması verilmiştir. Türkiye’de yüksek teknolojik sınıfta faaliyet gösteren firmaların yalnızca %1,35’i; orta-yüksek teknoloji sınıfındaki firmaların %6,78’i; orta-düşük teknoloji sınıfındaki firmaların %3,94’ü ve düşük teknoloji sınıfındaki firmaların %2,13’ü bölgede faaliyet halindedir.

Tablo 2.25: TR 52 Bölgesinde Desteklenen Projelerin, Faaliyet Gösteren Firmaların ve İstihdam Edilen Öğretim Üyelerinin Teknolojik Alanlarına Göre Sınıflandırılması

	Öğretim üyesi sayıları	Firma sayısı	Proje sayıları	100 öğretim üyesi başına proje sayıları
Yüksek Teknoloji	103	14	8	8
Orta-Yüksek Teknoloji	200	2.055	167	84
Orta-Düşük Teknoloji	118	3.562	107	91
Düşük Teknoloji	268	4.395	40	15

Kaynak:2023'e 10 kala Ar-Ge ve Yenilikte Konya Karaman raporu, 11.09.2013

Tablo 2.25'de Bölgedeki gerçekleştirilen Ar-Ge projelerinin ve çeşitli teknolojik düzeyde faaliyet gösteren öğretim üyelerinin oranlamasına bakıldığında ise yüksek teknoloji sınıfında 100 öğretim üyesi başına düşen proje sayısının 8 olduğu dikkati çekmektedir. Bu oran orta-düşük teknoloji sınıfında 91'e çıkmaktadır. Bölgede ihracat ve imalat sanayinde büyük paya sahip orta-yüksek teknoloji sınıfının 100 öğretim üyesi başına düşen proje sayısı ise yeterli sayılabilecek düzeydedir. Ancak bu düzeydeki firma sayısının fazlalığına rağmen oluşturulmuş olan proje sayısı oldukça azlığı, üniversite-sanayi işbirliğinin yetersizliğini ortaya çıkarmaktadır

Konya'da özellikle bölge sanayisinde önemli yere sahip KOBİ ve OSB'lerde Ar-Ge ve yenilik kültürünün yaygınlaştırılması için ara yüzlerin ve etkinliklerin oluşturulması, öğretim üyelerinin akademik yükselmelerinde sanayi ile yürütmekte olduğu işbirliğinin de bir kriter olarak değerlendirilmesi, sanayiye yönelik yüksek lisans programlarının devreye girmesi, bölgesel inovasyon stratejilerinin oluşturulması gerekmektedir. Bölgede KOBİ niteliğindeki işletmelerin fazlalığına karşın markalaşmada ve katma değerli ürün yaratmada sıkıntılar yaşandığı birçok paydaş tarafından dile getirilmektedir. Bu durum KOBİ'lerde Ar-Ge ve yenilik kültürünün henüz yaygınlaşmadığını ortaya çıkarmaktadır. Bu çerçevede yapılması beklenen, bölge sanayisinin gerçeklerini yansıtan, Üniversite-Sanayi İşbirliğini teşvik edecek bölgesel inovasyon stratejilerinin üretilmesidir. Aynı zamanda kamu-üniversite-sanayi işbirliğini sağlamada bölgede rol oynayan yerel yönetimler gibi önemli aktörlerin de devreye girmesi paydaşlar tarafından beklenmektedir. Özellikle KOBİ'lerin Ar-Ge kültürünü geliştirmesine yönelik destek, danışmanlık ve tanıtım faaliyetlerinin düzenlenmesi önem arz etmektedir.

2.4. Literatür Çalışması

Dulupçu (2006), “Bölgesel Politikalar Kopyalanabilir mi? Bölgeselleşme karşısında bölgeselcilik” adlı yayınında yeni bölgeselciliğin bilgiye dayalı ekonomide bölge-devlet-ekonomi-birey-firma ilişkilerinin yeniden tanımlanmasının oluşturduğunu, bilgi ekonomisinde kalkınmanın anahtarının inovasyon olduğunu, inovasyon tipleri ile mekân, bölge ve bölgesel kalkınma arasında önemli bir ilişkinin kurulduğunu ifade etmektedir.

Sungur vd. (2009), “Coğrafi Yakınlık “Hala” Önemli mi? Yerel inovasyon modellerinden çok yerelli bilgi dinamiklerine dönüşüm “adlı çalışmalarında, bölgesel kalkınma konusunda; beşeri sermaye, yerel iş kültürü, eğitim-bilim sistemi, altyapı, üretim sistemleri, bölgesel deneyimlerin paylaşılması gibi faktörlerin yeni bir bakış açısının oluşmasına neden olduğunu ve bölgesel kalkınma konusunda geliştirilen; inovatif çevre, endüstriyel bölgeler, kümelenmeler, teknokentler teknoparklar gibi kavramların inovasyonun öncüsü olarak coğrafi yakınlığa dikkati çektiğini ifade etmişlerdir.

Tural (2004) ”Küreselleşme ve Üniversiteler” adlı kitabında; üniversitelerin ne zaman ve hangi amaç için ortaya çıktığı “gerçeği araştırmak ve bulmak” görevini yerine getirip getirmediği siyasal anlamda ilişkilerinin nasıl geliştiği bugünkü işlevlerini tarihsel olarak nasıl yerine getirdikleri, üniversitelerin bugününü anlamak ve geleceğe ilişkin bir bakış açısı oluşturmak açısından önemli olduğunu belirtmiştir.

Timur (2000) “Toplumsal Değişme Ve Üniversiteler” adlı kitabında; tarihte batıda kilise-okul ilişkisini, osmanlıda cami-medrese şeklinde olduğunu, batı da olduğu gibi doğuda da bu tür ilişkilerin dini değerler çerçevesinden değerlendirildiğini, Osmanlı skolastiği içinde din, felsefe ve bilim ilişkisinin daha farklı bir durumda olmadığını belirtmiştir.

Gürüz (2003) “Dünyada ve Türkiye’de Yükseköğretim -Tarihçe ve Bugünkü Sevk ve İdare Sistemleri üniversiteler” ile ilgili kitabında; Berlin Üniversitesinin kuruluşundan hemen sonraki yıllar içinde felsefede Schopenhauer ve Hegel, psikolojide Wundt, tarihte Ranke, kimyada Liebig ve fizikte Helmholtz gibi dönemin bilim insanlarını öğretim üyesi olarak istihdam etmesiyle Berlin Üniversitesinin dünyanın en önemli bilim merkezi haline gelmesinin sağlandığını belirtmiştir.

Wissem (2009) “Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru” adlı kitabında; 3.kuşak üniversitelerin hedef kitlelerinin sadece öğrenciler olmadığını çok geniş kitlelere yayıldığını (Ar-ge birimleri, endüstriyel kuruluşlar, yatırımcılar, profesyonel hizmet sunucuları, meslek kuruluşları, diğer üniversiteler vd) ,örgütlenmesinin postfordist (yatay örgütlenme) şeffaf ve müşteri odaklı olduğunu, bilgi kullanımı, sorun çözme, yaratıcılık becerilerinin çok önemli olduğunu, yönetim yapısı ve çalışma şeklinin belli olup; araştırma ve eğitim etkinlikleri bakımından çok disiplinli olduklarını, küresel rekabete açık, kitlesel ve kozmopolit nitelikte olduklarını tespit etmiştir.

Aslan (2010) “Öğretim Üyelerinin Girişimci Üniversite ve Üniversite-Sanayi İşbirliği Kavramlarına İlişkin Görüşleri” adlı çalışmasında öğretim üyelerinin girişimci üniversiteler konusunda üç gruba ayrıldığını belirtmiştir. Yazara göre; Birinci gruptaki öğretim üyeleri üniversitelerin kendi kaynaklarını “kısmen oluşturması” gerektiğini savunmakla beraber “girişimci üniversite” kavramının sakıncaları olabileceğini belirtmişlerdir. İkinci gruptaki öğretim üyeleri, üniversite harcamalarının kamu finansmanı ile karşılanması gerektiğini düşünmektedirler. Bu öğretim üyelerine göre, “girişimci üniversite” mantığıyla kamusal nitelikten uzaklaşarak, üniversitede bir zihniyet dönüşümünün yaşanmasına sebep olunmasıdır. Üçüncü gruptaki öğretim üyeleri ise; “girişimci” kendi kaynaklarını yaratan üniversite anlayışının üniversiteyi geliştireceğini düşünmektedirler.

Holland ve Pyman (2006) “Kurumsal Üniversiteler: ,Stratejik İnsan Kaynakları Gelişimi İçin Bir Katalizör?” adlı çalışmalarında şirket üniversitelerinin artış oranlarının gelecek on yıl içerisinde geleneksel üniversiteleri geçeceğini, şirket üniversitelerinin geçmiş yılların geleneksel eğitim departmanlarının yeniden adlandırılması olarak, son 20 yılda insan sermayesinin stratejik oluşumunu betimlediklerini ifade etmişlerdir.

Kiper (2010) “Dünyada ve Türkiye’de Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Bu Kapsamda Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri Programı (ÜSAMP)” adlı kitabında II. Dünya Savaşı sonrası, 1945’de Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Kurumu Başkanı ve ABD Başkan Danışmanı Vannevar Bush’un yazdığı “Science-The Endless Frontier” (Bilim-Sonsuz Sınır) başlıklı raporu, üniversitelerin giderek

kurumsallaşan temel araştırma boyutunun ve araştırma çıktılarının ekonomik refah ve gelişmeye katkısı ile tüm dünyada Üniversite-Sanayi İşbirliği'nin uygulanması kapsamında, fikir ve model gelişimi açısından en önemli dokümanlardan birisi olduğunu belirtmiştir.

Gertner, v.d.(2011) “Üniversite-Sanayi İşbirliği: Araştırma Merkezlerinin Bilgi Transferi Ortaklıkları Yaklaşımı” adlı çalışmasında bilgi transfer ortaklığının görevlerinin belirlenmesinde üniversiteler ve sanayi arasındaki bilgi transferinin kavramsallaştırılmasında üniversite-sanayi işbirliğinin önemli bir rol oynadığını tespit ederek, üniversite-sanayi işbirliğinin sanayinin amaçlarına ulaşmasında önemli bir aktör olmanın yanısıra, rantabiliteyi, prodüktiviteyi, ekonomik olmayı ve sürekliliği kuvvetli bir şekilde etkileyip, riskleri azaltarak rekabette üstünlüğü sağladığını ortaya koymuştur.

Arıkan vd., (2003) “Ulusal İnovasyon Sistemi Kavramsal Çerçeve Türkiye İncelemesi ve Ülke Örnekleri” ile ilgili yayınlarında araştırma ve endüstriyel parkların teknoparklar, bilim parkı, araştırma parkı, teknoloji parkı, teknopol, bilim kenti, inovasyon merkezi, kuluçkalıklar, girişimci bölgesi, teknokentler gibi farklı şekillerde adlandırılabilirdiğini tespit etmiştir.

Akdoğan (2007) “Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Tarafların Beklentileri ve Beklentileri Etkileyen Bir Faktör olarak Yenilik Kültürü” ile ilgili çalışmasında; sanayi açısından üniversite-sanayi işbirliğinin faydalarının sanayinin bu işbirliğinden beklentileriyle oluştuğunu, sanayiye işbirliğine yönelten en güçlü motivasyon kaynağının sağlayacağı faydanın garantisi olduğunu, sanayinin en büyük destekçisinin üniversiteler olduğunu, sanayi üniversiteden her şeyden önce işbirliğine açık olmasını, işbirliğini başlatan kurum olmasını, kendisini bilinçlendirmesini, Arge'ye önem vermesini, etkin bir eğitim ve ihtiyaçlara çözüm getirebilen öğrenciler yetiştiren bir kurum olmasını ve son olarak teknik bilgi ve yayınlarını sanayinin kullanımına sunmasını beklediğini tespit etmiştir.

Lee (2000) “Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Sürdürülebilirliği: Ampirik Bir Değerlendirme “ adlı çalışmasında akademisyenler ve şirketler açısından üniversite-sanayi işbirliğinin sürdürülebilirliğini sağlamak için yaptığı araştırmalarda

akademisyenler ve şirketler arasında “fikir alışverişi” ‘nin yapılmasının gerekliliğini belirtmiş, üniversite-sanayi işbirliği’nin akademisyenler açısından mezun öğrenciler için güvenli sermaye, laboratuvar olanakları ve akademik araştırmaları için bir fırsat, şirketler açısından yeni üniversite araştırması ve buluşlarına erişimin kolaylaşmasının avantajlarını belirtmiştir.

Turk-Bıçakçı ve Brint(2005) “Üniversite-Sanayi İşbirliği: Düşük Ve Orta Seviye Performans İçin Büyüme Şekilleri” adlı çalışmasında üniversite-sanayi işbirliğinin üniversite araştırmaları tarafından oluşturulan lisans sayısı, Ar-Ge için sanayiden alınan fonlar, geliri alınan lisans miktarı olmak üzere üç şekilde ele alınması gerekliliğini savunmuşlardır.

Bok (2007) “Piyasa Ortamında Üniversiteler Yüksek Öğretimin Ticarileşmesi” adlı kitabında üniversite-sanayi işbirliğinin ortaya çıkan ve halen devam etmekte olan etkilerinde sürecin “fırsatlar” getirdiği kadar “tehditler” oluşturduğu tespitinde bulunmuştur bunun yanı sıra; yaptığı çalışmalarda üniversite-sanayi işbirliğinin üniversiteleri daha dinamik olma, kendi fon kaynaklarını oluşturma, esnek ve katılımcı yapılara dönüşmeye zorlama yönünden olumlu olduğunu fakat; üniversite-sanayi işbirliğinde; akademisyenlerin akademik hayattan kopacağı ve üniversitenin asıl misyonundan çıkacağı endişesinin de bulunduğunu belirtmiştir.

Campbell ve Slaughter (1999) “Fakülte Ve Yöneticilerinin Üniversite-Sanayi İlişkisinde Özkaynakların Olası Çakışmalarındaki Tutumları”adlı çalışmalarında sorumluluk çatışması (conflict of commitment) altında bir akademisyenin eğitim, araştırma ve hizmet olan asıl görevlerinin dağıtımındaki çatışmaları tespit etmiştir. işbirliği faaliyetlerine katılan akademik personelin öncelikli görevleri olan eğitim-öğretimi ihmal edebileceğini belirtmiştir.

Campbell (1997) “21. Yüzyıl İçin Kamu Politikası: Üniversite-Sanayi İşbirliği Potansiyel Çatışmaları” adlı çalışmada işbirliğine katılan akademik personelin, yayın, özerklik, gelir ve saygınlığı artarken; işbirliğine katılmayan akademik personelin, araştırma ve yayın için mevcut zamanı azaltan öğretme ve öğrencilerle ilgilenme gibi geleneksel akademik görevlerle ilgileneceğini; akademik camiadaki meslektaşlık ilişkisinin ve güvenin ortadan kaybolarak, akademisyenler arasında gerginlik oluşturacağını tespit etmiştir.

Etzkowizt (2002) Üçlü Sarmal Modelin Üniversite–Sanayi Devlet Politikasına etkilerinin değerlendirilmesi adlı çalışmada toplum açısından bilginin, ekonomi açısından ise üniversitenin artan rolünün, üniversite-sanayi ilişkilerini ön plana çıkardığını tespit etmiş, Devlet-özel sektör ve akademi arasında inovasyona yönelik kurumsal ilişkileri üçlü sarmal yapıyla (“Triple Helix”) analiz etmiştir.

Philbin (2008) “Üniversite-Sanayi İşbirliği için bir işlem modeli” adlı çalışmada üniversite-sanayi işbirliğinin başlangıçta nasıl geliştirilebileceği ve nasıl etkili olarak yönetilebileceği üzerinde çalışmıştır. Bu çalışmaları neticesinde yeni işbirliklerinin, teknik inovasyonun ilerlemesinin ve bilgi transferinin kolaylaştırılmasının üzerinde durulmasının önemli olduğunu akademik ve sanayi için yeni modellerin gelişmesinin de bu şekilde hızlanacağını belirtmiştir.

Martin (2000) “12 Farklı Ülkeden Kurumsal Uygulamaların Çalışması: Üniversite-Sanayi İlişkilerine Yönelme” adlı kitabında 1990’lı yıllarda üniversitelerin misyonlarına, hükümet ve sanayiyle işbirliğini eklediklerini bu alanda gelişme gösterdiklerini tespit etmiştir. gelişen ülkelerde stratejiler geliştirmek için üniversitelerin işbirliğine teşvik edildiğini ekonomik işbirliği ve kalkınma kurumu üyesi ülkelerin çoğunda, bu ilişkinin yoğunlaştığını belirtmiştir.

Ranga (2002) “Girişimci Üniversiteler ve Akademik Araştırma Grupları Akademik Araştırma Performansı ve Yönetiminin Üniversite- Sanayi İşbirliğine Etkisi” adlı çalışmada 90’lı yılların sonuna doğru üniversitelerin sanayi ve devletle işbirliği içine girmesi sonucu üniversitelerde kurumsal, hukuki, yönetsel ve davranışsal kalıpların oluştuğunu tespit etmiştir. Kurumsal açıdan, üniversite araştırmaları sonucunda spin-off şirketleri kurulduğunu, hukuki alanda özellikle fikri mülkiyet haklarına yönelik çalışmaların yapıldığını üniversite araştırma projelerinde tarafların pozisyonlarının belirlendiğini, araştırma projelerinin özel sektör tarafından finanse edilmesine yönelik düzenlemelerin yapıldığını, yönetsel olarak üniversite sanayi ortaklıkları, bağımsız araştırma kurumları ile üniversite araştırma kurumları olduğunu belirtmiştir. Araştırmacıya göre; bu durum akademik araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesi sürecine hız vermiş, birçok girişimci üniversite kurulmuştur. Bunun yanında araştırma neticesinde kaynakların giderek belirli gruplarda toplanması, üniversite araştırma projelerinin kısa dönemli ve ticari başarı

beklentili ürün ve hizmetlerden oluşması, taraflar arasında giderek büyüyen çıkar çatışmaları, bilimsel araştırmaların fonlanma olanaklarında yaşanan daralmalar, sonuçların kamuoyuna mal olamaması gibi konular gündeme gelmiştir. Ve gelişmiş ülkelerde üniversite-sanayi işbirliğinin yeniden ele alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Shefer ve Frenkel (1998) “Yerel Çevre Ve Yenilikler: Bazı Ampirik Sonuçlar” adlı çalışmada teknolojinin bölgesel kalkınmanın en önemli tetikleyicisi olduğunu belirlemişlerdir. Bölgesel kalkınmanın temel belirleyicisinin inovasyon olup; inovasyona eğilimli olan bölgelerin nitelikli işgücü için bir hedef, gelişmiş eğitim alt yapıları için ise bir teşvik oluşturduğunu tespit etmişlerdir. Bölgesel kalkınma ile inovasyon arasındaki doğrusal süreç, inovasyonun gerçekleştiği bölgelerde yeni ekonomik faaliyetlerin ortaya çıkması, piyasanın genişleme sürecine girmesi ve teknolojik adaptasyon sürecinin yaşanması olarak ifade etmişlerdir.

Etzkowitz ve Leydesdorff (2000) “Yenilik Dinamikleri: Milli Sistemler ve" Mode2" Üniversite-Sanayi-Devlet İlişkilerin de Üçlü Sarmal Model” adlı çalışmada üçlü sarmal modeli(Triple Helix) analiz etmişlerdir. 19.ve 20. yüzyıllarda üniversite-sanayi-devlet tarafından oluşturulan farklı sarmalların etkili olduğunu, bununla birlikte, aralarındaki değişim ilişkileri ve her birinin içindeki içsel olaylar, içinde üç sarmalın tarihsel olarak tek bir şekilde incelenmesiyle Triple Helixin ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Üç model üzerinde duran araştırmacılar, devletçi üniversite-sanayi-devlet işbirliği modelinde ulus devletin akademi ve sanayi kesimini içine aldığı ve bu iki kesim arasındaki ilişkileri yönettiği ilişkiyi ortaya koymuşlardır. Liberal üniversite-sanayi-devlet işbirliği modelinde; devletin daha az baskın olduğu, kurumsal alanların her birinin sınırlarının açık bir şekilde tanımlandığı ve diğerleri ile ilişkilerinin çerçevesinin çizildiği bir sistemi ifade etmişlerdir. Üniversite-sanayi-devlet işbirliğinde üçlü sarmal modelinde(Triple Helix) ise akademik girişimcilik, şirketlerarası stratejik ittifaklar, devlet -üniversite-sanayi işbirliği, tesislerin ortak kullanımı gibi dinamik üçlü ilişkilerin olduğu sonucu tespit etmişlerdir.

Santora ve Chackrabarti (2002) “Üniversite-Sanayi Etkileşimlerinde Teknoloji Merkeziyetçiliği Ve Firma Büyüklüğü” adlı çalışmalarında üniversite-sanayi işbirliği

yöntemleri araştırma desteği, işbirliğine dayalı araştırma, bilgi transferi ve teknoloji transferi olmak üzere dört faktör çerçevesinde değerlendirmiştir.

Anderson (2001) "Üniversite ve Sanayi Arasındaki Kompleks İlişkiler" adlı çalışmasında üniversite-sanayi işbirliğinin üniversiteler açısından akademik kaynakların (zaman kaybı, beyin gücü) boşa kullanılması, özel fonlar artacağı için devlet fonlarında azalma olması, üniversitelerin gelişmiş donanımlarının ve alt yapılarının israf edilmesi, ticarileşme faktörünün akademik camiada stres oluşturması akademisyenlerde sorumluluk çatışmasına neden olunması şeklinde ifade etmişlerdir.

Erdil vd. (2013) "Değişen Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Üniversite Örgütlenmesi" adlı çalışmalarında insan için bilim kavramının ön plana çıkması, üniversitelerin sağladığı sosyal faydanın topluma anlatılması, toplumun üniversitelerin bazı kaynaklarına erişimi ve onlardan yararlanmasını kolaylaştırması gerektiğini ifade etmiştir. Üniversite-sanayi işbirliği özelinde üniversitelerin OSB'lerin irtibat noktaları kurmalarının çalışanlar ve işletmelerle birebir iletişim içinde olmanın üniversitenin topluma sağladığı faydanın anlatılması ve algılanması açısından önemli olduğunu tespit etmişlerdir.

Felsenstein'in (1994) "Üniversite İlgili Bilim Parkları-Fidecilik" adlı çalışmasına göre; teknopark içindeki firmalar dışarıdaki firmalara göre daha fazla araştırma yapmakta, üniversite ile daha yakın ilişkiler kurarak, bölgeye daha fazla bilgi ve işgücü transferi sağlamaktadırlar. Araştırmacı teknoparkları birer inovasyon adası olarak görmektedir.

Alegre vd. (2009), "Biyoteknolojik Bir anlayış: Sanayide Uzun Ürün Geliştirme Döngüsünün Yenilikle Ölçülmesi" adlı çalışmada inovasyon performansı, Ar-Ge ve örgütsel büyüme arasındaki ilişkiyi incelenmiş inovasyon etkinliği ve inovasyon verimliliği kapsamında inovasyon performansını değerlendirmiştir.

Fagerberg ve Srholec (2008), "Ulusal İnovasyon Sistemleri, Özellikleri ve Ekonomik Kalkınma" adlı çalışmasında ülkelerin gelişmiş bir inovasyon sisteminin olmasının kalkınmanın ana unsuru olduğunu tespit etmişlerdir.

Durgut (2007) "Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Bölgesel İnovasyon Sistemi Çerçevesi" adlı makalesinde Üniversite özerkliği ile ekonomik kalkınma arasındaki

bağların daha çok sorgulanması üniversitenin inovasyon sistemleri içindeki konumlarını ve rollerini öne çıkardığını tespit etmiştir.

Çetin (2009) "İlgili Tarafların Algılarına Göre Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliği Üzerine Bir Alan Araştırması" adlı çalışmada üniversiteye 120, sanayiye 110 ve kamu sektörüne 109 anket uygulamıştır. Üniversite açısından Üniversite yönetiminin üniversite-sanayi-devlet işbirliğinin önemi hakkında öğrenciler ve öğretim üyeleri düzeyinde farkındalık oluşturmaya yönelik politikalara ağırlık vermesi gerektiğini tespit etmiştir. Sanayi açısından, sanayicilerin işbirliği konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği kanısına varmıştır. Devlet açısından kurumlar arasındaki iletişim sorununu çözmesi gerektiği üzerinde durmuş, Devletin üniversiteleri işbirliğine yönlendirmek bakımından en öncelikli yapması gerekenin akademisyenlerin çalışma şartları ve özlük hakları ile ilgili düzenlemeleri bir an önce yapması gerektiğini, sanayi için devletin fon kaynaklarını arttırması gerektiğini tespit etmiştir.

Nakip ve Akdoğan (1999) "Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Tarafların Algılamaları ve Beklentileri (Kayseri'de Bir Uygulama)." adlı kitapta; Üniversite-Sanayi İşbirliğinde tarafların algılamaları ve beklentilerini belirlemeye yönelik Kayseri Erciyes Üniversitesi'nden 40 öğretim üyesine ve Kayseri'de faaliyet gösteren 47 firmaya anket uygulamıştır. Sanayicilerin ve öğretim üyelerinin işbirliği ile ilgili algılama ve beklentiler açısından farklı görüşlerinin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda özellikle üniversitelerin sanayicilerde var olan ön yargı ve farklı anlayışları azaltmak amacıyla faaliyetlerde bulunması, gerekli organizasyonu oluşturması, iletişime geçmesinin gerekliliği belirtilmiştir.

Erdoğan (2010) "Network Tabanlı Yenilik ve Konya Uygulaması" adlı çalışmada 49 firmaya inovasyon ve network paylaşımı ile ilgili anket uygulamıştır. Üniversite-sanayi işbirliklerini dikkatle uygulayan firmalar, yerli ve yabancı diğer paydaşlarla da işbirlikleri kurmayı önemsemektedir. Firmaların network ilişkileri çerçevesinde diğer paydaşlarla işbirliklerinin Ar-Ge ortaklığı, makine-teçhizat değişimi, ortak vizyon geliştirme, ortak mali kaynak kullanımı, eleman değiştirme, ortak eğitim ve teknik bilgi gibi konularda olması networklerin güçlü bağlarının olduğunu göstermektedir.

Bazı ülkelerde bölgesel kalkınmada üniversite-sanayi işbirliği uygulamaları şu şekildedir:

Rogers vd. (2001) “Teknoloji Transferi Dersleri” adlı çalışmalarında spin-off ların bölgesel kalkınmaya sağladığı yararlar nedeniyle, araştırma projelerinde önemli bir kriter olduğunu tespit etmişlerdir. Çalışmalarında spinoffların yayılmasıyla, tekno-parkların sayısının arttığını Silikon Vadisi, Austin, Route 128, Cambridge, Tsukuba bilim şehri ve Bangalore; spinoff şirketlerin yoğunlaşmasıyla ortaya çıkan teknoparklara örnek teşkil ettiklerini belirtmişlerdir

Gordon ve McCann (2005)” İnovasyon, Yığılma Ve Bölgesel Kalkınma “ adlı çalışmasında Güney Kaliforniya’daki elektronik sanayi merkezi Silikon vadisi, İtalya’da üçüncü İtalya olarak bilinen Emilia-Romagna Bölgesi ve İngiltere’deki Cambridge civarında bulunan sanayi bölgesi gibi yüksek ölçüde sanayi yeniliği yapmış bölgelere ilişkin araştırma yapmıştır. Yenilikle bölgesel kalkınma arasındaki ilişkiye yönelik olarak yapılan bu çalışmada bölgelerin ulusal ekonomiler kadar hatta onlardan daha belirgin bir biçimde, yeniliğe odaklanması gerektiği tespit edilmiştir.

Jofre ve Andersen (2009:5) “Avrupa'nın Yenilikte Triple Helix Yaklaşımı: Yenilik ve Teknoloji Avrupa Enstitüsünde Stratejik yaklaşım” adlı çalışmalarında Üçlü Sarmal Modeli(Triple Helix) Karşılaştırmalı Analiz şeklinde Japonya - ABD- AB’de incelemişlerdir. Üniversitenin, sanayinin ve devletin Üniversite-Sanayi işbirliğine katılma derecelerini tespit etmişlerdir. Japonya Üniversitelerinin düşük-orta düzey, ABD ve AB üniversitelerin yüksek düzeyde, Japonya, ABD ve AB sanayisinin oldukça yüksek düzeyde, Japon devletinin çok yüksek seviyede, ABD ve AB’deki devlet yapısının düşük seviyede üniversite-sanayi işbirliğine destek verdiğini belirlemişlerdir.

Lederman ve Maloney (2003) “Ar-Ge ve Geliştirme” adlı çalışmasında istihdamın artırılmasında Ar-Ge harcamalarının payını incelemişler, gelişmişlik düzeyi ile Ar-Ge harcamaları arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir. Buna göre; kişi başı milli gelir arttıkça Ar-Ge harcaması da artmaktadır. Batı Asya’da Tayvan ve Kore, Avrupa’da Finlandiya ve Orta Asya’da İsrail örnek olarak gösterilebilmektedir. Gelişmiş ülkelerde Ar-Ge faaliyetlerine yapılan

yatırımların az gelişmiş ülkelere göre fazla olmasının nedenleri; gelişmiş ülkelerde finansal derinlik, fikri mülkiyet haklarının korunması, kaynak kullanımında devlet kapasitesinin yeterli olması, araştırma kurumlarının kalitesi ve Ar-Ge faaliyetlerinin daha yoğun olarak gerçekleştirilmesidir.

AB:

OECD (1998) “Üniversite-Sanayi Araştırma Ortaklığı Eğilimleri” adlı çalışmada üniversite sanayi işbirliği yöntemlerinden olan bilgi transferi ve eğitim işbirlikleri kapsamında 1975 yılında İngiltere’de Teaching Company Scheme (TCS), bilimsel araştırma konseyi tarafından öğrencileri eğitmek ve araştırmaları ekonomik, sınai ve toplumsal boyutları ile desteklemek amacıyla uygulandığını tespit etmiştir.

Ay (2003) “Bölgesel Ve Ulusal Kalkınmada Etkili Mekanizma Teknoparklar” adlı çalışmada ABD ve Japonya'nın yanında AB'nin 1980'li yıllarda benzer teknolojileri elde etmeye ve bunları kullanmaya büyük önem verdiklerini, Ar-Ge harcamalarına daha fazla kaynak ayırabildiklerini tespit etmiştir. Bugün ülkelerin bilim ve teknolojiadaki seviyelerin, GSYİH içinde Ar-Ge'ye ayrılan kaynak miktarı ve 10.000 çalışana düşen araştırmacı sayısına göre belirlenmekte olduğunu, bu göstergelerin alt sınır değerinin, GSYİH içinde Ar-Ge'ye ayrılan miktarın % 1, 10.000 çalışana düşen araştırmacı sayısının 15 olması gerektiğini, ekonomik olarak gelişmiş ülkelerde, bu oranların sınır değerlerinin çok üzerinde olduğu, gelişmekte olan ülkelerin ise sınır değerinin altında olduğunu belirtmiştir.

Clark (2004) “Girişimci Üniversitenin Sınırlarını Belirlemek”adlı çalışmasında Avrupa'nın Warwick, Strathclyde, Twente, Joensuu ve Chalmers üniversitesitelerine Glasgow, Limerick ve Leuven üniversitelerini girişimci üniversiteler olarak ifade etmiştir. Avrupa’da en önemli girişimcilik faaliyetini sözleşmeye dayalı araştırmaların oluşturduğunu, bunu danışmanlık, bilimsel projeler ve dış eğitim faaliyetlerinin izlediğini, patent-lisans, uzun süreli işbirliği ve araştırma pazarlaması faaliyetleri de diğer akademik girişimcilik aktiviteleri olarak devam ettiğini belirtmiştir.

Meyer- Kraemer ve Schmoch (1998) “Bilim-Tabanlı Teknolojiler: Üniversite Alanlarında Endüstri Etkileşimleri “ ile ilgili çalışmalarında 19.yüzyılda Almanların

sanayileşme ve ulusal gelişme üzerine araştırma yapan üniversitelere önemli kaynaklar aktardıklarını araştırma çalışmalarının üniversitelerin ayrılmaz bir işlevi olduğunu bunu bir kamu misyonu olarak ele aldıklarını belirtmişlerdir.

Evangelista ve Vezzani (2010) “Teknolojik ve Kurumsal Yeniliklerin Ekonomik Etkisi: firma düzeyinde Analiz” adlı çalışmalarında İtalya’daki bazı firmaların istatistiki bilgilerini kullanarak teknolojik ve teknolojik olmayan inovasyon arasındaki ilişki ile bunların firmalar üzerindeki etkisini; AB tarafından yapılan dördüncü Topluluk İnovasyon Araştırması çerçevesinde ele almışlardır. Çalışmada, inovasyon modelleri teknolojik ve teknolojik olmayan inovasyon faaliyetleri tanımlanmıştır. Sanayi ve hizmet sektörü ile ilgili olan inovasyon modellerinin firmaların performansları üzerinde farklı etkilerinin olduğu tespit edilmiştir.

Löfsten ve Lindeloöf (2002:859) “Bilim Parkları ve Yeni Büyüme Teknoloji Tabanlı Firmalar-Üniversite-Sanayi bağlantıları, İnovasyon ve Pazarlar” adlı çalışmada İsviçre’deki teknopark içinde ve dışındaki 273 firmanın analizinde teknopark içindeki firmaların üniversite ile daha fazla iç içe olduğu ve daha fazla iş oluşturma oranına sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Becker ve Dietz (2004)” Ar-Ge İşbirliği ve Alman İmalat Sanayi Firmalarındaki Yenilik Faaliyetleri” adlı çalışmada firmaların inovasyon faaliyetlerinde Ar-Ge işbirliğinin etkisini analiz ederek, işbirlikçi partnerlerin sayısının firmaların inovasyon davranışları üzerindeki etkisinin nasıl olduğunu tespit etmişlerdir. Ar-Ge’nin inovasyonda tamamlayıcı bir kaynak olduğunu, kurum içi Ar-Ge yoğunluğu ya da ürün inovasyonunun inovasyon girdi-çıktılarını etkilediğini girdi açısından kurum içi Ar-Ge yoğunluğunun diğer firmalar ve enstitüler ile olan işbirliğini teşvik ettiğini belirtmişlerdir.

Kore:

Lee vd,(2009) “Küçük-Orta Ölçekli Şirketler İçin Üniversite-Sanayi İşbirliği Köprü Modeli” adlı çalışmalarında Kore’de uygulamalı mühendislik becerilerini geliştirmek üzere KOBİ’ler ile büyük şirketler arasında ortak başarı modeli olarak üniversite sanayi işbirliği kapsamında geliştirilen Bridge modelin uygulandığını

tespit etmişlerdir. Bu modelde eğitim kalitesini garantilemek için kurs planı ve işlem tasarımı ulusal çapta seçkin akademisyenler tarafından sanayi ihtiyaçları dikkate alınarak yapılmaktadır. Bridge modelin büyük şirketler ve KOBİ'ler arasında sorunları çözmeye yönelik yeni bir personel geliştirme modeli olduğunu belirtmişlerdir.

ABD:

Etzkowitz (1998) “Girişimci Bilim Normları: Yeni Üniversite-Sanayi Bağlantılarının bilişsel Etkileri” adlı çalışmasında 19. yüzyılın sonlarında ABD üniversitelerinin büyük araştırma kurumlarına dönüşerek, girişimci üniversiteleri ön plana çıkardığını, ABD’de de üniversite ve sanayi işbirliğinin ilk örnekleri Harvard Üniversitesi ve MIT’de görüldüğünü belirtmiştir.

OECD (1998) “Üniversite-Sanayi Araştırma Ortaklığı Eğilimleri” adlı çalışmada üniversite sanayi işbirliği yöntemlerinden olan genel araştırma destekleri kapsamında sanayinin sağladığı bağışların bir araştırma alanında veya nitelikli Ar-Ge personeli için kullanıldığını belirtmiştir. Kanada’daki Natural Sciences and Engineering Research Council (Doğal Bilimler ve Mühendislik Araştırma Konseyi) tarafından yürütülen “Industrial Research Chair Programme(Endüstriyel Araştırma Başkanı Programı) ‘nın sanayi tarafından önemli olan, ancak, üniversitede henüz gelişmemiş belirli araştırma alanları için, Kanada üniversitelerine sanayi destekleri sağlandığını tespit etmiştir.

Serbest (2003) “Üniversite – Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri ABD’den Örnekler” adlı çalışmasında Düzgün Şekilli Üretim İçin Mühendislik Araştırma Merkezinin geleceğe dönük, kusursuz imalat teknikleri ve stratejileri oluşturmak amacıyla NSF desteği ile Ohio Devlet Üniversitesi bünyesinde, 1986 yılında kurulduğunu, NSF’nin 10 yıl boyunca merkeze yılda 2.000.000.- ABD doları destek sağladığını ve bu süre içinde merkez sanayiciden de proje bazında yılda 1.000.000.- ABD doları destek aldığını, 1996 yılında NSF’nin, merkezin yeterince geliştiği ve kendi olanaklarıyla çalışmalarını sürdürebileceği gerekçesiyle desteğini kestğini sadece proje bazında destek vermeye başladığını belirtmiştir

OECD (1998) “Üniversite-Sanayi Araştırma Ortaklığı Eğilimleri” adlı çalışmada üniversite sanayi işbirliği yöntemlerinden informel Araştırma işbirlikleri kapsamında ABD’deki Stanford Üniversitesi Genetik Hesaplama ve Biyolojik Modelleme Merkezi Üniversite ve sanayiden araştırmacıların birlikte çalıştıkları, sonuçlarını ortak yayın olarak yayımladıkları araştırmalarında da özellikle havacılık, çevre, ilaç ve kozmetik gibi bilgi yoğun sektörlerde araştırma yapıklarını tespit etmiştir.

Serbest (2003) “Üniversite – Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri ABD’den Örnekler”adlı çalışmasında İleri Üretim Merkezi’nin ABD’nin Cleveland şehrinde 1984 yılında Cleveland Devlet Üniversitesi ile Cleveland İleri Üretim Programı Kurumu tarafından kurulduğunu, bu merkezlerde ileri imalat teknolojilerinde Ar-Ge eğitim ve teknoloji transferi çalışmaları yaptırarak bölgenin ekonomik gelişimine katkıda bulunmaya çalıştığını belirtmiştir.

Çetin (2007) ” Bölgesel Kalkınma ve Girişimci Üniversiteler “adlı çalışmasında California Üniversitesi’nin Ar-ge faaliyetleri yardımıyla şehirde 2002-2011 yılları arasında çok ciddi verimlilik artışlarının sağlandığını, bunun sonucu olarak yaklaşık 104.000’den fazla kişiye iş imkanının doğacağını tespit etmiştir. 1998’den 2001’e kadar üniversite kaynakları ile yaklaşık 2.600 icadın gerçekleştiği, üniversite, geliştirilen patent sayısı itibariyle önde gelen üniversiteler arasında olmayı sürdürdüğünü, Üniversite ile birlikte teknoloji lisans anlaşmaları temelinde yaklaşık 160.000’den fazla işletmenin kurulduğunu belirtmişlerdir.

Serbest (2003) “Üniversite – Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri ABD’den Örnekler”adlı çalışmasında ABD’nin Dayton şehrinde bulunan İleri Entegre Üretim Merkezi Dayton Üniversitesi ve Sinclair Meslek Yüksek Okulu ortaklığı ile Dayton’daki firmaların dünya pazarlarındaki rekabet gücünü artırmak amacıyla kurulduğunu 1989 yılında iki Üniversite’nin rektörleri tarafından ortaya atılan bu ortak çalışma fikrinin 1993 yılında Merkezin kurulmasını sağladığını Dayton sanayicisinin gelişimini hedef alan bu ortak çalışmanın rekabetçi bir imalat sistemine ve entegre teknoloji eğitimine odaklanıldığını ifade etmiştir.

Çin:

Li (2009), “Çin’in Bölgesel İnovasyon Kapasitesi’ne Geçişi: Ampirik Yaklaşım” adlı çalışmada Çin’de bulunan bölgeler arasında inovasyon performansındaki artan farklılıkları incelemiş, inovasyon etkinliğinin belirleyicilerinin; hükümet destekleri, inovasyon ve Ar-Ge işbirliği olduğunu tespit etmiştir.

Wang ve Zhou (2009) “Çin’de Bilgi Ekonomisine Giriş Noktası Olarak Üniversite-İktisadi Girişimler” adlı çalışmalarında 21. yüzyılın en hızlı gelişen ülkesi Çin de çok sayıda sanayi gelişme bölgesi bulunduğunu tespit etmişlerdir. Bu bölgelerin her birinde geliştirilen ürünlerin ihracat toplamının pek çok ülkenin toplam ihracatından fazla olduğunu, sanayi gelişme bölgelerinde büyük ölçüde bölge üniversitelerinin insan kaynağından yararlandığını belirtmişlerdir. Tisnghau Üniversitesinin 7100’ün üzerinde personeli ve 44 departmanı ile Çin’in üst düzeyde nitelikli insan gücü yetiştiren en önemli eğitim kurumlarından biri olduğunu, üniversitenin yerel yönetimle bölgesel kalkınmayı geliştirmede işbirliğinin topluma hizmet misyonunun önemli bir özelliği olduğunu, bilim ve teknoloji temelli faaliyetlerin, Çin’in ileri teknoloji temelli endüstrisine büyük katkılar sağladığını ifade etmişlerdir.

Guangzhou (2006) “Teknoloji Parkları ve Çin’de Bölgesel Ekonomik Büyüme” adlı çalışmasında 1992 ve 2000 tarihleri arasında 53 teknoparkın verileri üzerinden yabancı yatırımların teknoparkların üretkenliğinin gelişimine katkıda bulunduğunu ayrıca teknoparkların Çin’deki artan bölgesel eşitsizliği engellemede önemli rol oynadığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Brezilya:

Kuban (2006) “Brezilya Dersleri; Siyasetten Sonra Teknoloji Politikasında da Latin Rüzgarı mı?” adlı çalışmasında 2005 başında yürürlüğe giren Yenilik (İnovasyon) Kanununun birçok açıdan bazı yenilikler içerdiğini tespit etmiştir. Araştırmacı, Bilim ve teknoloji konuları genellikle elit bir kamuoyunun etkinliği olarak görülmekte iken Brezilya hükümeti yeni yasa için ayrıntılı bir kamusal katkı süreci tasarlayarak karar süreçlerine halkın ya da halkın geniş kesimlerini temsil eden örgütlerin katılımına önem vermiş, son taslağın hazırlanması öncesinde yaygın

internet mobilizasyonu sağlamış halka açık toplantılarla kanuna son şeklini verdiğini belirtmiştir. Buna göre; üniversiteler, özel sektör ve araştırma kurumları arasında işbirliklerini teşvik edilmesi, üniversite ve araştırma kurumlarının bilimsel bilgi üretimini yeniliğe daha çok yaklaştırmanın hedeflenmesi, özel sektörde teknolojik yenilik üretimini teşvik edilmesinin sağlanması kanunda yer almıştır.

Japonya:

Kitagawa ve Woolgar (2008) “Politika İnceleme ve Yeni Eğilimler: Japonya'da Yenilik Politikaları ve Bölgeselleşme de Üniversite-Sanayi ilişkileri” adlı çalışmalarında Japon sanayi stratejisinin en önemli özelliğinin bazı kentlerini teknokente dönüştürmek olduğunu tespit etmiştir. Bu bölgelerde yatırım firmaları, girişimciler ve devlet kurumları bir araya gelerek finansal teknolojik ve operasyonel bir yapının etkin bir biçimde işlemlerini sağladıklarını belirtmiştir. Japonya'nın yüksek teknolojinin önemini kavradığını ve yabancı hükümet ve firmalarla işbirliği konusunda başarıya ulaşarak ekonomik düşüş yaşayan bölgelerinde canlanmayı yeniden sağlayabildiğini tespit etmiştir. Araştırmacılar; Slikon adası olarak bilinen bölgede Fukuoka, Saga, Nagasaki, Kumamoto, Oita, Miyazaki ve Kagoshima kentleri bulunduğunu, bu bölgede özellikle Japonya'nın bilgi teknolojisi alanında rekabet gücünü oluşturan donanımlar geliştirildiğini, insan kaynağı geliştirmede de uzmanlaşan çok sayıda üniversite, teknik okul ve araştırma enstitüleri bulunduğunu belirtmişlerdir.

Malezya:

Rasiah ve Govindaraju, (2009) “Malezya'da Otomotiv, Biyoteknoloji ve Elektronik Firmalarının Üniversite-Sanayi İşbirliği” adlı çalışmada üniversite-sanayi işbirliğinin bir parçası olan Ar-Ge faaliyetlerinin işletmeler açısından hız, rekabet, verimlilik gibi başarı faktörlerinin geliştirilmesindeki önemine değinerek; işletmelerde Ar-Ge yoğunluğunun üniversite-sanayi işbirliği çalışmaları üzerinden hız kazanması gerekliliğini tespit etmiştir.

Avustralya:

OECD (1998) “Üniversite-Sanayi Araştırma Ortaklığı Eğilimleri” adlı çalışmada üniversite sanayi işbirliği yöntemlerinden olan üniversite-sanayi

işbirliğiyle yürütülen devlet destekli araştırma projeleri kapsamında üniversite-sanayi ilişkisini ve ağ yapılarını geliştirmek; teknoloji transferini ve araştırmaların ticarileşme hızını artırmak; sanayinin araştırmaya daha çok kaynak aktarmasını sağlamak; küçük firmaların araştırma kapasitelerini geliştirmek; üniversite araştırma programlarını sanayi ve pazar ihtiyaçlarına yöneltmek için Avustralya’da “Collaborative Research Grants Schemes” in kurulduğunu tespit etmiştir

Tayvan:

Lin vd. (2009) “Tayvan Ar-Ge Konsorsiyumların Ağ yerleşikliği ve Teknoloji Transferi Performansı” adlı çalışmalarında üniversite sanayi işbirliği yöntemlerinden olan Teknoloji Transferi ve TTO’nin Sanayileşmede geri kalan ülkelerde, uluslararası teknoloji transferinin teknolojiyi edinmenin en önemli aracı olduğunu, teknoloji transferinin sadece gelişmiş ülkelere değil, gelişmekte olanlara şeklinde olmadığını, teknoloji aktarım şekline uygun olarak; ülkeden-ülkeye, firmadan-firmaya, üniversite veya Ar-Ge kuruluşlarından-firmaya, son dönemde de Ar-Ge laboratuvarından üretime şeklinde olabildiğini tespit etmişlerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMADA ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞBİRLİĞİ KONYA ÖRNEĞİ İLE İLGİLİ BİR ALAN ÇALIŞMASI

Bu bölümde, Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliği konusundaki uygulama çalışmasına yer verilmiştir. Bu kapsamda araştırmanın önemi ve amacı, araştırma soruları, araştırmanın yöntemi, bulgular, uygulama sonucu ve araştırmanın değerlendirilmesi yapılacaktır.

3.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Bölgesel kalkınmada üniversite-sanayi işbirliği konusu tüm dünyada, akademik, idari ve siyasi çevrelerde yoğun bir şekilde tartışılan ve araştırılan; ülkemizde de akademik anlamda çok fazla çalışılmayan, önemi özellikle son yıllarda daha çok anlaşılan bir konudur. Araştırmada bölgesel kalkınma ve üniversite-sanayi işbirliği kavramları akademik bakış açısı çerçevesinde bütün yönleri ve tarihsel arka planı ile birlikte ele alınmıştır. Bu araştırma hem akademik literatüre katkı yapılması bakımından, hem de Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite - sanayi işbirliğinin olup olmadığının araştırılması bakımından anlamlıdır. Araştırmanın genel amacı, bölgesel kalkınmada üniversite-sanayi işbirliğinin, ülkemizde ve Konya ilinde mevcut politika ve uygulama biçimlerinin, sanayinin (Konya'daki sanayi sektörü çalışanları) ve üniversitenin (Konya'da bulunan dört üniversite'deki akademisyenler) algı ve beklentilerinin etkili bir biçimde nasıl kurulabileceğini belirlemektir. Araştırmanın genel amacına paralel olan özel amaçları ise Konya ilinde bölgesel kalkınmada sürecinde;

1. Ar-Ge ve yenilik konularında tarafların verilen destekler hakkında bilgi ve etkinliklerinin olup olmadığını araştırmak,

2. Sanayi sektörü çalışanlarının Ar-Ge ve yenilik oluşturma sürecinde başka kuruluşlar ile ortak araştırmaya ve işbirliği faaliyetlerini belirlemek, işbirliği yapılan kuruluşların türünü ve ülkelerini tespit etmek, bu sürecin hangi aşamasında bu kuruluşlarla çalışıldığını araştırmak, işbirliğine gidilmesinin temel amacını ve

kurulan işbirliğinin başarı derecesini belirlemek, eğer herhangi bir işbirliğine gidilmediyse nedenlerini ortaya koymak,

3. Üniversite-sanayi işbirliğinin yararları hakkında tarafların algılamalarını tanımlamak, algılar arasındaki farklılıkları ve ortak noktaları belirlemek,

4. Üniversite-sanayi işbirliğinin zararları hakkında tarafların algılamalarını tanımlamak, algılamalar arasındaki farklılıkları ve ortak noktaları ortaya koymak,

5. Üniversite-sanayi işbirliğinde devletten beklentilerin ne olması gerektiğini tarafların algılamalarına göre tanımlamak, algılar arasındaki farklılıkları ve ortak noktaları belirlemek,

6. Üniversite-sanayi işbirliğinin en çok hangi yöntemlerinin kullanıldığını ortaya çıkarmak,

7. Üniversite-sanayi işbirliği uygulamalarının mevcut durumuna ilişkin olarak tarafların algıladığı tatmin düzeyini ve beklentileri araştırarak, üniversite ve sanayi arasında karşılaştırma yapmak,

8. Üniversite-sanayi İşbirliğinde tarafların algıladığı kritik başarı faktörlerini ve kısıtları tanımlamak'tır.

3.2. Araştırma Soruları

Araştırmada, cevabı aranan sorular şu şekilde belirtilmiştir:

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenler (Konya'da bulunan dört üniversite) ve sanayi sektörü çalışanları (Konya sanayi sektörü);

1. Üniversite-sanayi işbirliğini, üniversiteye sağladığı yararlar bakımından nasıl değerlendirmektedir ve taraflar arasında algılama farklılıkları var mıdır?

2. Üniversite-sanayi işbirliğini, sanayiye sağladığı yararlar bakımından nasıl değerlendirmektedirler ve taraflar arasında algılama farklılıkları var mıdır?

3. Üniversite-sanayi işbirliğini, devlete sağladığı yararlar bakımından nasıl değerlendirmektedir ve taraflar arasında algılama farklılıkları var mıdır?

4. Üniversite-sanayi işbirliğinden oluşabilecek potansiyel zararları nasıl değerlendirmektedirler ve taraflar arasında algılama farklılıkları var mıdır?
5. Üniversite-sanayi- işbirliğinde devletten beklentilere ilişkin tarafların algulamaları arasında farklılık var mıdır?
6. Üniversite-sanayi işbirliğinde en çok hangi yöntemler kullanılmaktadır?
7. Üniversite-sanayi işbirliği uygulamalarının mevcut durumuna ilişkin algı ve beklentileri nasıldır?
8. Üniversite-sanayi işbirliğini başarı faktörlerini ve kısıtları düşünerek nasıl değerlendirmektedir?

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu kısımda, araştırmada kullanılan anket formunun hazırlanması, evrenin belirlenmesi, örneklem seçimi ve büyüklüğüne karar verilmesi, sınırlılıkların ifade edilmesi, anket formunun öntesti, anket formunun uygulanması, verilerin kodlanması, düzenlenmesi gibi konular ortaya konulmuştur.

a) Anket Formunun Hazırlanması

Amaçlarına ve cevabı araştırılan sorulara uygun, sanayinin Ar-Ge ve yeniliğe bakış açılarını kapsayan, hem üniversite açısından hemde sanayi açısından tanımlayıcı bir nitelik taşıyan soru formu (anket) hazırlanması planlanmıştır. Ölçme aracı; literatür araştırması ve kavramsal çerçeveye bağlı olarak hazırlanan anket formudur. Anket formunun hazırlanmasında Nakip ve Akdoğan 1999, Santora ve Chakrabarti, 2002; Campbell ve Slaughter, 1999; Martin, 2000; Akdoğan, 2007; Erdoğan 2010; Anderson, 2001, Çetin, 2009'in çalışmalarından yararlanılmıştır. Araştırma, iki ayrı örneklem grubuna (üniversite ve sanayi) uygulanacağı ve bu grupların demografik soru içerikleri farklılık göstereceği için iki ayrı anket formu hazırlanmıştır. Sanayi sektörü çalışanlarına ve akademisyenlere çoktan seçmeli ve likert ölçekli sorular yöneltilmiştir. Her iki örnekleme sorulan likert ölçekli sorular aynı olup, sadece bir sorunun alt başlığında küçük değişikliğe gidilmiştir. Örneğin, üniversiteye uygulanan soru formunda “akademik araştırmalar için sanayiden burs/ekipman vs. desteğinin

alınması” sorusu, sanayiye uygulanan soru formunda “akademik araştırmaları için üniversitelere burs/ekipman vs. desteğinin verilmesi “ şeklinde değiştirilmiştir.

Anketin başında tarafların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular mevcuttur. Akademisyenlerin (Üniversite grubu) anket formunda yaş, cinsiyet, akademik unvan ve akademik çalışma alanı; Sanayi sektörü çalışanlarının (sanayi grubunun) anket formunda yaş, cinsiyet, eğitim durumu, şirketteki pozisyonu, şirkette çalışan sayısı, şirketin yapısı, şirketin kuruluş yılı, şirketin içinde yer aldığı sektör, şirketin ana faaliyet konusu, şirketin kuruluş şekli, şirketin sermaye payı dağılımı sorulmuştur.

Sanayi Sektörü Çalışanlarına Sorulan Sorular: Araştırmaya katılan şirketlerin Ar-Ge ve yenilik oluşturma sürecinde başka kuruluşlar ile ortak araştırma faaliyeti yürütüp yürütmediğine dair soruya sanayi sektörü çalışanları “Evet” yada “Hayır” diye cevap vermişlerdir. Soruya” Evet” diyen kesim ortak araştırma faaliyeti çerçevesinde “Ortak Ar-Ge birimi kuruldu”, “Ortak eğitim gerçekteşirildi”, “Eleman değişimi gerçekteşirildi”, “Makine-Teçhizat değişimi gerçekteşirildi”, “Ortak mali kaynak kullanımı sağlandı”, “Ortak teknoloji-yazılım kullanıldı”, “Ortak bir vizyon gerçekteşirildi” şıklarından birini cevaplamışlardır. Araştırmaya katılan şirketlerin Ar-Ge ve yenilik oluşturma sürecinde başka kuruluşlarla işbirliği gerçekteşirip gerçekteşirmediğine dair soruya sanayi sektörü çalışanları “Evet” yada “Hayır” diye cevap vermişlerdir. Araştırmaya katılan şirketler Ar-Ge ve yenilik konusunda işbirliği yaptığı kuruluşların türünü “Rakip şirketler”, “Müşteriler”, “Danışmanlık firmaları”, “Üniversiteler”, “Teçhizat, hammadde, parça ve yazılım sağlayıcıları”, “Kamu kuruluşları ya da kar amaçlı olmayan özel kuruluşlar”, “Teknoloji merkezleri ya da Teknokent’te yer alan firmalar” ülkesini “Yerli”, “AB”, “ABD”, “Uzakdoğu”, “Diğer” diye sunulan seçeneklerden seçmişlerdir. Araştırmaya katılan şirketler Ar-Ge ve yenilik sürecinin hangi aşamasında bu kuruluşlarla çalıştıklarını “Yenilik fikrinin çıkış aşaması”, “Tedarik aşaması”, “Üretim aşaması”, “Pazarlama aşaması”, “Tutundurma aşaması“, ”Diğer” cevaplarından birini seçerek cevaplamışlardır. Araştırmaya katılan şirketler açasından işbirliğine gidilmesinin temel amacı ne olduğu sorusuna, “Teknolojik gelişmelerin veya pazara girmenin maliyetini düşürmek”, “Teknolojik gelişmelerin veya pazara girmenin riskinin azaltmak”, “Büyük

miktarlarda üretim yapabilmek, verimliliği arttırmak”, ”Yeni ürünlerin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesi için gereken zamanı azaltmak” cevaplarından birini seçerek yanıtlamışlardır. Araştırmaya katılan şirketler kurulan işbirliğinin yenilik ve Ar-Ge faaliyetlerindeki başarısı açısından etki derecesinin değerlendirilmesi konusunu, “Etkisiz”, ”Az etkili”, “Etkili”, “Çok etkili” olarak cevaplamışlardır. Araştırmaya katılan şirketler Ar-Ge ve Yenilik oluşturma sürecinde herhangi bir işbirliği gerçekleştirilmediyse, işbirliği yapmama nedenlerini “İşbirliğine gidebileceğimiz kurum ve kuruluşlardaki teknoloji ve kalite yetersizliği”, “Konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar hakkında yeterli bilgimizin olmaması”, “Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerini şirket içinde yürüttüğümüz için”, “Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri bağlı bulunduğumuz (yurt içi/dışındaki) şirket tarafından yürütüldüğü için”, “Konuyla ilgili kurum ve kuruluşların şirketimizin üretim ihtiyaçlarını bilmediği için”, “Konuyla ilgili kurum ve kuruluşlardan teknoloji ve bilgi temini çok pahalı olduğu için”, ”Konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar güvenilir ortak olmadığı için”, “Teknolojik bilgilerimizi gizli tutmak için “Diğer” şıklarından üç tanesini seçerek cevaplamışlardır.

Sanayi Sektörü Çalışanlarına ve Akademisyenlere Sorulan Sorular:

Araştırmaya katılan sanayi grubuna ve üniversite grubuna yöneltilen sorular ve açıklamaları şu şekildedir:

Ar-Ge ve Yenilik konularında verilen “TTGV (Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı)”, “TÜBİTAK-TEYDEB” “KOSGEB-TEKMER” “MEVKA (Mevlana Kalkınma Ajansı)” “TGB’ler”, “AB Çerçeve Programları”, “SAN-TEZ” destekler hakkında soru “Haberim var” ve “Haberim yok” “Kullandım” şeklinde sorulmuştur.

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye, üniversiteye ve devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri ölçmeye yönelik sorular mevcuttur. İşbirliğinin yararları, birincil taraflar olan üniversite, sanayi ve devlete ilişkin olanlar olarak kendi içinde gruplandırılmıştır. Toplam 24 alt sorudan oluşan bu bölümdeki tüm sorular 5’li Likert ölçeğine göre hazırlanan “Çok Düşük”, “Düşük”, “Orta”, “Yüksek”, “Çok Yüksek” ifadeleri kullanılarak sorulmuştur.

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin taraflara potansiyel zararları ile ilgili sorular mevcuttur. Literatürde üniversite-sanayi

işbirliği olarak ifade edilen uygulamaların sanayiye olan zararından bahsedilmediği ve özellikle üniversitelere zarar verebileceği üzerinde durulduğu için bu kısımda daha çok üniversiteye zararları ve bu konudaki potansiyel çatışma alanları üzerinde durulmuştur. “Akademik Kaynakların boşa kullanılması”, “Üniversitenin gelişmiş donanımlarının ve alt yapılarının israf edilmesi”, “Akademik standartlarda erozyona neden olunması”, “ticarileşme faktörünün Akademik camiada stres oluşturması”, “akademisyenlerde sorumluluk çatışmasına neden olunması” gibi potansiyel zararların gerçekleşme ihtimalini ölçmeye yönelik toplam 9 soru, 5’li Likert ölçeğine göre hazırlanan “Çok Düşük”, “Düşük”, “Orta”, “Yüksek”, “Çok Yüksek” ifadeleri kullanılarak sorulmuştur.

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinde devletten beklentilere ilişkin sorular bulunmaktadır. Bu çerçevede, “Ulusal işbirliği politikasının oluşturulması”, “İşbirliğini teşvik eden politikaların yasalaştırılması”, “İşbirliğini zorunlu hale getirecek yasal önlemlerin alınması”, “Üniversite ve sanayinin işbirliği sağlamalarına yardımcı olunması”, “Üniversite ve sanayinin ihtiyaç duyduğu kaynakların temin edilmesi”, “Üniversite ve sanayi ile ortak Ar-Ge projelerinin yürütülmesi” gibi hazırlanan toplam 6 soru, 5’li Likert ölçeğine göre hazırlanan “Kesinlikle katılmıyorum” “Katılmıyorum”, “Ne katılıyorum ne katılmıyorum”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle katılıyorum” ifadeleri kullanılarak sorulmuştur.

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinde tarafların kullandıkları yöntemlere ilişkin sorular mevcuttur. Literatürde belirtilen işbirliği yöntemlerine paralel olarak sorular sorulmuştur. Bu bölümde, akademisyenlere ve sanayi sektörü çalışanlarına sorulmak üzere toplam 8 alt soru bulunmaktadır. Bu sorular kullanılan yöntemleri ve bunların kullanma sıklığını ölçmeye yönelik 5’li Likert ölçeğine göre hazırlanan “Çok Az”, “Az”, “Orta”, “Fazla”, “Çok Fazla” ifadeleri kullanılarak sorulmuştur.

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları ile ilgili düşüncelerini ölçmeye yönelik sorular mevcuttur. Bu soruların kapsamını tarafların birbirlerine yönelik algı ve beklentileri, tarafların işbirliğine yönelik algı ve beklentileri oluşturmaktadır. Toplam 9 alt soru vardır. 5’li Likert ölçeğine göre

hazırlanan “Çok düşük”, “Düşük”, “Orta”, “Yüksek”, “Çok yüksek” ifadeleri kullanılarak sorulmuştur.

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktör ve kısıtları belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. Bu soruların kapsamını, işbirliğinin başarısında taraflardan ve işbirliğinden oluşan nedenler, ekonomik ve politik kısıtlar gibi hususlar oluşturmaktadır. Toplam 14 alt soru, 5’li Likert ölçeğine göre hazırlanan “Kesinlikle katılmıyorum” “Katılmıyorum”, “Ne katılıyorum Ne katılmıyorum”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle katılıyorum” ifadeleri kullanılarak sorulmuştur.

b) Evren, Örneklem ve Sınırlılıklar

Araştırmanın evrenini Konya ilinde bulunan iki devlet, iki özel üniversite’nin akademik personeli (Selçuk Üniversitesi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Karatay Üniversitesi, Mevlana Üniversitesi) ve Konya’daki sanayi bölgelerinde bulunan sanayi sektörü çalışanları oluşturmaktadır.

Bu araştırma, birbirinden bağımsız iki ayrı grupta (üniversite, sanayi) mevcut olduğu için, rastgele örneklem yöntemiyle iki ayrı örneklem grubu belirlenerek gerçekleştirilmiştir. Üniversite ve sanayi grupları için örneklem büyüklüğünü belirleyen çeşitli formüllerden yararlanılarak, örneklem hacmi belirleme yoluna gidilmemiş; üniversite grubunun örnek sayısı 200 ve sanayi grubunun örnek sayısı 203 olmak üzere toplam 403 adet anket formu toplanmıştır. Araştırma kapsamında; Üniversitelere 450 adet anket formu dağıtılmış, 230 adet anket formu araştırmaya katılanlar tarafından cevaplandırılmış, 200 adet anket formu değerlendirilmeye alınmıştır. Sanayiye 480 adet anket formu dağıtılmış, 280 adet anket formu araştırmaya katılanlar tarafından cevaplandırılmış, 203 adet anket formu değerlendirilmeye alınmıştır. Değerlendirmeye alınmayan anket formları denekler tarafından eksik, yetersiz, özensiz cevaplandırılmıştır. Araştırma konusunun başlığına uygun olarak, araştırma sadece Konya ili ile sınırlı tutulmuştur.

c) Anket Formunun Öntesti

Bu araştırmada kullanılan anket formundaki ifadeler, farklı araştırmalardan araştırma amacına uygun olarak hazırlanmıştır. Bu nedenle, anket formunun

araştırma için uygunluğunun değerlendirilmesi ve oluşabilecek bazı sorunların tespiti amacıyla, öntest yapılmıştır. Öntest uygulaması için, araştırmacı tarafından bilgisayar ortamında MS Word'de hazırlanan anket formu iki ayrı anket olarak web ortamına aktarılmıştır. Araştırmanın amaçları ve anket hakkında temel bilgilerin yer aldığı açıklamalar ile birlikte e-posta adresleri önceden tespit edilmiş olan katılımcılara gönderilmiştir. Katılım oranının yüksek olması amacıyla, anketlerin cevaplandırılması için 2 ay süre verilmiş, konunun ve katkılarının önemini belirten e-postalar Konya'da bulunan iki devlet, iki özel üniversite'nin (Selçuk Üniversitesi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Karatay Üniversitesi, Mevlana Üniversitesi) akademisyenlerine ve Konya sanayi bölgelerinde faaliyette bulunan sanayi sektörü çalışanlarına gönderilmiştir. Gönderilen e-postaya karşılık, 50 üniversitelerden 50 sanayiciden cevap alınmıştır. Alınan cevaplar sonucunda her iki grup tarafından da soruların algılanmasında ortaya çıkan sorunlar giderilmiştir.

d) Anketin Uygulanması

Araştırmanın uygulamada kullanılacak iki ayrı anket formu, iki ayrı gruba e-posta ve yüz yüze görüşme yoluyla eş zamanlı olarak dağıtılmaya başlanmıştır. Bunun için ulaşımı kolay olanlar ve e-posta yoluyla cevap alma ihtimali zor olanlar için yüz yüze görüşme yolu, diğerleri için e-posta yolu tercih edilmiştir. Yüz yüze görüşmelerde randevu alma yoluna gidilmiş ve anket formu doldurtulmuştur.

e) Verilerin Kodlanması, Düzenlenmesi ve Analizi

Soru kağıdındaki ifadelerin bir kısmı 5'li Likert ölçeği ile bir kısmı da çoktan seçmeli olarak sorulmuştur. Bu ifadelerden elde edilen verilerin kodlanmasında, düzenlenmesinde ve çözümlenmesinde SPSS 15.0 programı kullanılmıştır.

3.4. Bulgular ve Değerlendirme

Araştırma iki farklı örneklem grubunda uygulandığı için, örneklemin demografik özellikleri de ayrı ayrı incelenmiştir. Elde edilen anketlere göre katılımcıların demografik özellikleri aşağıda sunulmuştur.

3.4.1. Demografik Özelliklerin Analizi (Üniversite)

Tablo 3.1: Yaşa Göre Dağılım(Üniversite)

Yaş	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
20-30 yas	64	32,0	32,0
31-40 yas	84	42,0	74,0
41-50 yas	37	18,5	92,5
51 + yas	15	7,5	100,0
Toplam	200	100,0	

Araştırmaya katılan 200 akademisyenden % 32'si (64 kişi) 20-30 yaşları arasında, % 42'si (84 kişi) 31-40 yaşları arasında, % 18,5'i (37 kişi) 41-50 yaşları arasında ve % 7,5'i (15 kişi) 50 yaşından fazladır.

Tablo 3.2 : Cinsiyete Göre Dağılım (Üniversite)

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Kadın	88	44,0	44,0
Erkek	112	56,0	100,0
Toplam	200	100,0	

Araştırmaya katılan 200 akademisyenden % 44'u (88 kişi) kadın iken % 56'sı (112 kişi) erkektir.

Tablo 3.3: Akademik Dereceye Göre Dağılım(Üniversite)

Akademik Derece	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Öğretim Görevlisi	8	4,0	4,0
Araştırma Görevlisi	70	35,0	39,0
Dr.	27	13,5	52,5
Yrd. Doç. Dr.	49	24,5	77,0
Doç. Dr	28	14,0	91,0
Prof. Dr	18	9,0	100,0
Toplam	200	100,0	

Araştırmaya katılan 200 akademisyenden % 35'i (70 kişi) Araştırma Görevlisi, % 24,5'i (49 kişi) Yrd.Doç.Dr., % 14'ü (28 kişi) Doç.Dr., % 13,5'i (27 kişi) Dr, % 9'u (18 kişi) Prof. Dr. ve % 4'ü (8 kişi) Öğretim Görevlisi unvanına sahiptir.

Tablo 3.4: Akademik Çalışma Alanına Göre Dağılım (Üniversite)

Alan	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Bilişim Teknolojileri /Elektronik/Telekomünikasyon Bilimleri	18	9,0	9,0
Fizik/Kimya/Biyoloji Bilimleri	33	16,5	25,5
İktisadi ve idari Bilimler	54	27,0	52,5
Enerji ve Çevre Bilimleri	17	8,5	61,0
Mak. /Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	5	2,5	63,5
Tıp ve Sağlık Bilimleri	8	4,0	67,5
Diğer	65	32,5	100,0
Toplam	200	100,0	

Araştırmaya katılan akademisyenlerin % 32,5'i (65 kişi) belirtilen alanlar dışında (Diğer) çalışmaktadır (İstatistik, Matematik, Sosyoloji vd.). % 27'si (54 kişi) İktisadi ve İdari Bilimler alanında, % 16,5'i (33 kişi) Fizik-Kimya-Biyoloji Bilimleri alanında çalışmaktadır. % 9'u (18 kişi) Bilişim Teknolojileri/Elektronik/Telekomünikasyon Bilimleri alanında, % 8,5'i (17 kişi) Enerji Ve Çevre Bilimleri alanında çalışmalarını sürdürmektedir.

Demografik Verilere Göre İfadelere Katılım Farklılıkları (Üniversite): Farklılığı araştırmak için Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova) testi uygulanmıştır.

Tablo 3.5: Yaşa Göre Farklılıklar

	N:Örneklem Hacmi	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma:	P	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite - sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	20-30 yaş	64	2,9241	0,60607	0,276
	31-40 yaş	84	2,9184	0,86664	
	41-50 yaş	37	2,7683	1,12906	
	51-60 üstü	15	2,5048	0,71605	
	Toplam	200	2,8614	0,84265	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite - sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	20-30 yaş	64	2,9609	0,57901	0,089
	31-40 yaş	84	2,8661	0,83364	
	41-50 yaş	37	2,7128	0,88234	
	51-60 üstü	15	2,4583	0,60442	
	Toplam	200	2,8375	0,76256	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite - sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	20-30 yaş	64	2,8652	,69018	0,050
	31-40 yaş	84	2,6146	,65001	
	41-50 yaş	37	2,5574	,65854	
	51-60 üstü	15	2,5000	,73649	
	Toplam	200	2,6756	,67948	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite – sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	20-30 yaş	64	3,5208	,80863	0,768
	31-40 yaş	84	3,5040	,73949	
	41-50 yaş	37	3,4324	,73331	
	51-60 üstü	15	3,3111	,79897	
	Toplam	200	3,4817	,76199	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinde kullandığınız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız	20-30 yaş	64	2,5508	,66916	0,296
	31-40 yaş	84	2,6994	,87320	
	41-50 yaş	37	2,7432	,89119	
	51-60 üstü	15	2,3500	,81174	
	Toplam	200	2,6338	,81372	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	20-30 yaş	64	2,6597	,60531	0,115
	31-40 yaş	84	2,7315	,63658	
	41-50 yaş	37	2,4955	,68172	
	51-60 üstü	15	2,4000	,51742	
	Toplam	200	2,6400	,63230	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	20-30 yaş	64	2,9643	,74655	0,116
	31-40 yaş	84	2,9813	,76435	
	41-50 yaş	37	2,7722	,61534	
	51-60 üstü	15	2,5619	,61080	
	Toplam	200	2,9057	,72842	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite - sanayi işbirliğinin üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?	20-30 yaş	64	3,1528	,93330	0,175
	31-40 yaş	84	3,2011	,90110	
	41-50 yaş	37	3,1231	,92139	
	51-60 üstü	15	2,6296	,92836	
	Toplam	200	3,1283	,92186	

Araştırmaya göre; araştırmaya katılanların yaş dağılımı karşılaştırıldığında, Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde; 20-30 yaş (Ort:2,9241) arasındaki akademisyenlerin üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar

hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri 51-60 yaş üstü (Ort:2,5048) arasındaki akademisyenlerin ise daha az önemsedikleri; 20-30 yaş (Ort:2,9609) arasındaki akademisyenlerin üniversite-sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri 51-60 yaş üstü (Ort:2,4583) arasındaki akademisyenlerin ise daha az önemsedikleri; 20-30 yaş (Ort: 2,8652) arasındaki akademisyenlerin üniversite-sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararları daha çok önemsedikleri 51-60 yaş üstü (Ort: 2,5000) arasındaki akademisyenlerin ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. 20-30 yaş (Ort: 3,5208) arasındaki akademisyenlerin üniversite-sanayi işbirliğinde devletten beklentilerinin daha çok olduğu 51-60 yaş üstü (Ort: 3,3111) arasındaki akademisyenlerin ise daha az olduğu; 40-51 yaş (Ort: 2,7432) arasındaki akademisyenlerin üniversite-sanayi işbirliğinde kullandığı yöntemler ve bunları kullanma sıklığının daha fazla olduğu 51-60 yaş üstü (Ort:2,3500) arasındaki akademisyenlerin ise daha az olduğu tespit edilmiştir. 31-40 yaş (Ort: 2,7315) arasındaki akademisyenlerin mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, 51-60 yaş üstü (Ort:2,4000) arasındaki akademisyenlerin ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. 31-40 yaş (Ort: 2,9813) arasındaki akademisyenler üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörlerin ve kısıtların daha çok olduğunu, 51-60 yaş üstü (Ort:2,5619) arasındaki akademisyenler ise daha az olduğunu tespit etmişlerdir.31-40 yaş (Ort: 3,2011) arasındaki akademisyenlerin üniversite-sanayi işbirliğinin üniversiteye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri , 51-60 yaş üstü (Ort: 2,6296) arasındaki akademisyenlerin ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Tablo 3.5'e göre; sorulara verilen cevaplarda yaşa göre anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3.6: Cinsiyete Göre Farklılıklar

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	Erkek	112	2,8635	,81591	,969
	Kadın	88	2,8588	,88023	
	Toplam	200	2,8614	,84265	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	Erkek	112	2,8281	,74777	,845
	Kadın	88	2,8494	,78513	
	Toplam	200	2,8375	,76256	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite- sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	Erkek	112	2,6138	,65878	,147
	Kadın	88	2,7543	,70084	
	Toplam	200	2,6756	,67948	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite- sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	Erkek	112	3,4628	,74559	,694
	Kadın	88	3,5057	,78599	
	Toplam	200	3,4817	,76199	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite- sanayi işbirliğinde kullandığınız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız	Erkek	112	2,5815	,81679	,307
	Kadın	88	2,7003	,80955	
	Toplam	200	2,6338	,81372	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	Erkek	112	2,5863	,62378	,176
	Kadın	88	2,7083	,64002	
	Toplam	200	2,6400	,63230	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	Erkek	112	2,8731	,68018	,476
	Kadın	88	2,9472	,78758	
	Toplam	200	2,9057	,72842	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite –sanayi işbirliğinin üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?	Erkek	112	3,0377	,90655	,117
	Kadın	88	3,2437	,93341	
	Toplam	200	3,1283	,92186	

Araştırmaya katılan akademisyenlerin cinsiyete göre dağılımı karşılaştırıldığında; Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde; erkek (Ort: 2,8635) akademisyenlerin üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri kadın (Ort: 2,8588) akademisyenlerin ise daha az önemsedikleri; kadın (Ort: 2,8494) akademisyenlerin üniversite-sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, erkek (Ort: 2,8281) akademisyenlerin ise daha az önemsedikleri;

kadın (Ort: 2,7543) akademisyenlerin üniversite -sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararları daha çok önemsedikleri, erkek (Ort: 2,6138) akademisyenlerin ise daha az önemsedikleri, kadın (Ort: 3,5057) akademisyenlerin üniversite sanayi işbirliğinde devletten beklentilerinin daha çok olduğu, erkek (Ort: 3,4628) akademisyenlerin ise daha az olduğu tespit edilmiştir. Kadın (Ort: 2,7003) akademisyenlerin üniversite-sanayi işbirliğinde kullandığı yöntemler ve bunları kullanma sıklığının daha fazla olduğu erkek (Ort: 2,5815) akademisyenlerin ise daha az olduğu; kadın (Ort: 2,7083) akademisyenlerin mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceleri daha çok önemsedikleri erkek (Ort: 2,5863) akademisyenlerin ise daha az önemsedikleri; kadın (Ort: 2,9472) akademisyenler üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörlerin ve kısıtların daha çok olduğunu erkek (Ort: 2,8731) akademisyenler ise daha az olduğunu tespit etmişlerdir. Kadın (Ort: 3,2437) akademisyenlerin üniversite-sanayi işbirliğinin üniversiteye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri erkek (Ort: 3,0377) akademisyenlerin ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Tablo 3.6'ya göre; sorulara verilen cevaplarda cinsiyete göre dağılımda anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3.7: Akademik Dereceye Göre Farklılıklar

	N	Ortalama	Standart Sapma	P	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin Sanayiye Sağladığı yararlar Hakkındaki Düşüncelerinizi Belirtiniz.	Öğretim Görevlisi	8	2,8571	,70814	0,998
	Araştırma Görevlisi	70	2,8714	,68669	
	Dr.	27	2,8783	,66146	
	Yrd.Doç.Dr.	49	2,8863	,98844	
	Doç.Dr.	28	2,8367	1,13070	
	Prof.Dr.	18	2,7698	,84889	
	Toplam	200	2,8614	,84265	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin Devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	Öğretim Görevlisi	8	3,1875	,81284	0,468
	Araştırma Görevlisi	70	2,9196	,63703	
	Dr.	27	2,7546	,70752	
	Yrd.Doç.Dr.	49	2,8495	,85771	
	Doç.Dr.	28	2,6964	,93134	
	Prof.Dr.	18	2,6736	,71376	
	Toplam	200	2,8375	,76256	

Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	Öğretim Görevlisi	8	2,9063	,75519	0,317
	Araştırma Görevlisi	70	2,8018	,70790	
	Dr.	27	2,5833	,71974	
	Yrd.Doç.Dr.	49	2,5765	,65987	
	Doç.Dr.	28	2,6607	,56300	
	Prof.Dr.	18	2,5139	,67094	
	Toplam	200	2,6756	,67948	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	Öğretim Görevlisi	8	3,8333	,85449	0,423
	Araştırma Görevlisi	70	3,4881	,80923	
	Dr.	27	3,5432	,74620	
	Yrd.Doç.Dr.	49	3,5374	,67208	
	Doç.Dr.	28	3,2440	,67355	
	Prof.Dr.	18	3,4259	,90608	
	Toplam	200	3,4817	,76199	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde kullandığınız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız	Öğretim Görevlisi	8	2,8594	,80022	0,327
	Araştırma Görevlisi	70	2,5000	,71380	
	Dr.	27	2,9074	,85667	
	Yrd.Doç.Dr.	49	2,6658	,85101	
	Doç.Dr.	28	2,5714	,94430	
	Prof.Dr.	18	2,6528	,78069	
	Toplam	200	2,6338	,81372	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde Mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	Öğretim Görevlisi	8	2,9306	,47490	0,477
	Araştırma Görevlisi	70	2,6286	,62250	
	Dr.	27	2,6543	,46770	
	Yrd.Doç.Dr.	49	2,7052	,66957	
	Doç.Dr.	28	2,5992	,79340	
	Prof.Dr.	18	2,4198	,55432	
	Toplam	200	2,6400	,63230	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	Öğretim Görevlisi	8	3,2589	,57643	0,147
	Araştırma Görevlisi	70	2,8898	,72433	
	Dr.	27	2,9233	,65703	
	Yrd.Doç.Dr.	49	3,0612	,80231	
	Doç.Dr.	28	2,6735	,76449	
	Prof.Dr.	18	2,7222	,53334	
	Toplam	200	2,9057	,72842	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin Üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?	Öğretim Görevlisi	8	3,1944	1,00922	0,435
	Araştırma Görevlisi	70	3,0714	,94016	
	Dr.	27	3,2593	,80890	
	Yrd.Doç.Dr.	49	3,3061	,90481	
	Doç.Dr.	28	2,9881	,98240	
	Prof.Dr.	18	2,8580	,92320	
	Toplam	200	3,1283	,92186	

Araştırmaya katılan akademisyenler akademik ünvanlarına göre karşılaştırıldığında, Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde; Yrd.Doç.Dr.'ların (Ort: 2,8863) üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri Prof.Dr.'ların ise (Ort:2,7698) ise daha az önemsedikleri; Öğretim Görevlilerinin (Ort: 3,1875) üniversite-sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri Prof.Dr.'ların ise (Ort: 2,6736) ise daha az önemsedikleri; Öğretim Görevlilerinin (Ort: 2,9063) üniversite-sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararları daha çok önemsedikleri Prof.Dr.'ların ise (Ort: 2,5139) ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Araştırmada Öğretim Görevlilerinin (Ort: 3,8333) üniversite-sanayi işbirliğinde devletten beklentilerinin daha çok olduğu Doç. Dr.'ların (Ort: 3,2440) ise daha az olduğu; Dr.ların (2,9074) üniversite-sanayi işbirliğinde kullandığı yöntemler ve bunları kullanma sıklığının daha fazla olduğu Doç. Dr. (Ort: 2,5714) ise daha az olduğu; Öğretim Görevlilerinin (Ort: 2,9306) mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceleri daha çok önemsedikleri Prof. Dr.ların (Ort: 2,4198) ise daha az önemsedikleri; Öğretim Görevlileri (Ort: 3,2589) üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörlerin ve kısıtların daha çok olduğunu Doç.Dr.'lar (Ort: 2,6735) ise daha az olduğunu tespit etmişlerdir. Yrd.Doç.Dr.'ların (Ort: 3,3061) üniversite sanayi işbirliğinin üniversite'ye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri Prof. Dr'ların (Ort: 2,8580) ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Tablo 3.7'ye göre; sorulara verilen cevaplarda akademik dereceye göre anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3.8: Akademik Çalışma Alanına Göre Farklılıklar

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz	BilişimTekn/Elektronik/Telekkom. Bilimleri	18	2,6111	,88851	0,255
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	33	2,6061	,74917	
	İktisadi Ve idari Bil.	54	2,9101	,86086	
	Enerji Ve Çevre Bil.	17	2,9496	,79850	
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	5	3,1429	,53452	
	Tıp Ve Sağlık Bilimleri	8	3,2679	1,07838	
	Diğer	65	2,9253	,84444	
	Toplam	200	2,8614	,84265	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	BilişimTekn/Elektronik/Telekkom. Bilimleri	18	2,8333	,96349	0,399
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	33	2,5568	,64279	
	İktisadi Ve idari Bil.	54	2,8634	,74853	
	Enerji Ve Çevre Bil.	17	2,8824	,67816	
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	5	3,1500	,22361	
	Tıp Ve Sağlık Bilimleri	8	2,9844	,98297	
	Diğer	65	2,9058	,78126	
	Toplam	200	2,8375	,76256	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	BilişimTekn/Elektronik/Telekkom. Bilimleri	18	2,7361	,75718	0,172
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	33	2,7576	,77178	
	İktisadi Ve idari Bil.	54	2,7801	,71702	
	Enerji Ve Çevre Bil.	17	2,5588	,60936	
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	5	3,0250	,28504	
	Tıp Ve Sağlık Bilimleri	8	2,1719	,52584	
	Diğer	65	2,5962	,60546	
	Toplam	200	2,6756	,67948	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	BilişimTekn/Elektronik/Telekkom. Bilimleri	18	3,7778	,63400	0,003
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	33	3,0808	,86615	
	İktisadi Ve idari Bil.	54	3,4938	,76545	
	Enerji Ve Çevre Bil.	17	3,8627	,79328	
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	5	3,1333	,59395	
	Tıp Ve Sağlık Bilimleri	8	3,8750	,40581	
	Diğer	65	3,4718	,68247	
	Toplam	200	3,4817	,76199	

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinde kullandığınız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız	BilişimTekn/Elektronik/Telekkom. Bilimleri	18	2,5833	,79057	0,474
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	33	2,5000	,65699	
	İktisadi Ve idari Bil.	54	2,5903	,85348	
	Enerji Ve Çevre Bil.	17	3,0074	,90514	
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	5	2,9000	,37914	
	Tıp Ve Sağlık Bilimleri	8	2,7969	1,02847	
	Diğer	65	2,6135	,82849	
	Toplam	200	2,6338	,81372	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	BilişimTekn/Elektronik/Telekkom. Bilimleri	18	2,7222	,54333	0,008
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	33	2,2896	,59637	
	İktisadi Ve idari Bil.	54	2,5741	,60925	
	Enerji Ve Çevre Bil.	17	2,8954	,56036	
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	5	2,7778	,34247	
	Tıp Ve Sağlık Bilimleri	8	2,8750	,58324	
	Diğer	65	2,7436	,67155	
	Toplam	200	2,6400	,63230	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	BilişimTekn/Elektronik/Telekkom. Bilimleri	18	3,0595	,72316	0,103
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	33	2,5455	,51067	
	İktisadi Ve idari Bil.	54	2,9259	,76113	
	Enerji Ve Çevre Bil.	17	3,0588	,70991	
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	5	2,9286	,40721	
	Tıp Ve Sağlık Bilimleri	8	2,9018	1,03223	
	Diğer	65	2,9879	,74889	
	Toplam	200	2,9057	,72842	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?	BilişimTekn/Elektronik/Telekkom. Bilimleri	18	3,3765	,95592	0,207
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	33	2,8081	1,03945	
	İktisadi Ve idari Bil.	54	3,0391	,84044	
	Enerji Ve Çevre Bil.	17	3,3595	,67761	
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	5	2,9556	,50674	
	Tıp Ve Sağlık Bilimleri	8	3,4306	,88379	
	Diğer	65	3,2120	,97276	
	Toplam	200	3,1283	,92186	

Araştırmaya göre; araştırmaya katılan akademisyenlerin akademik çalışma alanları karşılaştırıldığında, Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde Tıp ve Sağlık

Bilimlerinin (Ort: 3,2679) üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri Fizik/Kimya/ Biyoloji bilimlerinin (Ort: 2,6061) ise daha az önemsedikleri; Makine, Metal, Savunma Teknolojileri Bilimlerinin (Ort: 3,1500) üniversite-sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, Fizik/Kimya/ Biyoloji bilimlerinin (Ort: 2,5568) ise daha az önemsedikleri; Makine, Metal, Savunma Teknolojileri Bilimlerinin (Ort: 3,0250) üniversite-sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararları daha çok önemsedikleri Tıp Ve Sağlık Bilimleri'nin (Ort: 2,1719) ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Araştırmada Tıp Ve Sağlık Bilimlerinin (Ort: 3,8750) üniversite-sanayi işbirliğinde devletten beklentilerinin daha çok olduğu, Fizik/Kimya/ Biyoloji Bilimlerinin (Ort: 3,0808) ise daha az olduğu; Enerji Ve Çevre Bilimlerinin (Ort: 3,0074) üniversite-sanayi işbirliğinde kullandığı yöntemler ve bunları kullanma sıklığının daha fazla olduğu Fizik/Kimya/ Biyoloji Bilimlerinin (Ort: 2,5000) ise daha az olduğu; Enerji Ve Çevre Bilimlerinin (Ort: 2,8954) mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, Fizik/Kimya/Biyoloji Bilimlerinin (Ort: 2,2896) ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Bilişim Teknolojileri/Elektronik/Telekomünikasyon Bilimleri (Ort: 3,0595) üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörlerin ve kısıtların daha çok olduğunu Fizik/Kimya/ Biyoloji Bilimleri (Ort: 2,5455) ise daha az olduğunu tespit etmişlerdir. Tıp Ve Sağlık Bilimlerinin (Ort: 3,4306) üniversite-sanayi işbirliğinin üniversite'ye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, fizik/kimya/ biyoloji bilimlerinin (Ort: 2,8081) ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir.

“Bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?” sorusunda P değeri 0,05 den küçük olduğundan ($P < 0,05$), akademik çalışma alanına göre anlamlı bir farklılık vardır. Hangi akademik çalışma alanı arasında farklılık olduğunu bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda Tablo 3.9 'daki veriler elde edilmiştir.

Tablo 3.9: Akademik Çalışma Alanına Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde Devletten Beklentiler -Tukey testi

(I) ALAN	(J) ALAN	Ortalama Farkı (I-J)	P
BilişimTecn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	,69697*	,024
	İktisadi Ve idari Bil.	,28395	,791
	Enerji Ve Çevre Bil.	-,08497	1,000
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	,64444	,594
	Tıp Ve Sağlık Bilimleri	-,09722	1,000
	Diğer	,30598	,706
Fizik/Kimya/Biy. Bil.	BilişimTecn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	-,69697*	,024
	İktisadi Ve idari Bil.	-,41302	,150
	Enerji Ve Çevre Bil.	-,78194*	,008
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	-,05253	1,000
	Tıp Ve Sağlık Bilimleri	-,79419	,094
	Diğer	-,39099	,170
İktisadi Ve İdari Bil.	BilişimTecn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	-,28395	,791
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	,41302	,150
	Enerji Ve Çevre Bil.	-,36892	,547
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	,36049	,942
	Tıp Ve Sağlık Bilimleri	-,38117	,818
	Diğer	,02203	1,000
Enerji Ve Çevre Bil.	BilişimTecn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	,08497	1,000
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	,78194*	,008
	İktisadi Ve İdari Bil.	,36892	,547
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	,72941	,450
	Tıp Ve Sağlık Bilimleri	-,01225	1,000
	Diğer	,39095	,449
Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	BilişimTecn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	-,64444	,594
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	,05253	1,000
	İktisadi Ve İdari Bil.	-,36049	,942
	Enerji Ve Çevre Bil.	-,72941	,450
	Tıp Ve Sağlık Bil.	-,74167	,570
	diğer	-,33846	,955

Tıp Ve Sağlık Bil.	BilişimTekn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	,09722	1,000
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	,79419	,094
	İktisadi Ve İdari Bil.	,38117	,818
	Enerji Ve Çevre Bil.	,01225	1,000
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	,74167	,570
	Diğer	,40321	,766
Diğer	BilişimTekn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	-,30598	,706
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	,39099	,170
	İktisadi Ve İdari Bil.	-,02203	1,000
	Enerji Ve Çevre Bil.	-,39095	,449
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	,33846	,955
	Tıp Ve Sağlık Bil.	-,40321	,766

Bu ikili karşılaştırmalar sonucunda Bilişim Teknolojileri/Elektronik/ Telekomünikasyon Bilimleri ile Fizik/Kimya/Biyoloji Bilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Fizik/Kimya/Biyoloji Bilimleri ile Enerji Ve Çevre Bilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Tablo 3.9'daki ortalamadan da görüldüğü gibi fizik/kimya/biyoloji bölümünün bu ifadeye katılım oranı daha düşüktür.

“Konya’da bölgesel kalkınma sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız” sorusunda P değeri 0,05 den küçük olduğundan ($P < 0,05$), akademik çalışma alanına göre anlamlı bir farklılık vardır. Hangi akademik çalışma alanı arasında farklılık olduğunu bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda Tablo 3.10'daki veriler elde edilmiştir.

Tablo 3.10: Akademik Çalışma Alanına Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceler-Tukey testi

(I) ALAN	(J) ALAN	Ortalama Farkı (I-J)	P
BilişimTekn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	,43266	,203
	İktisadi Ve İdari Bil.	,14815	,974
	Enerji Ve Çevre Bil.	-,17320	,981
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	-,05556	1,000
	Tıp Ve Sağlık Bil.	-,15278	,997
	Diğer	-,02137	1,000
Fizik/Kimya/Biy. Bil.	BilişimTekn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	-,43266	,203
	İktisadi Ve İdari Bil.	-,28451	,359
	Enerji Ve Çevre Bil.	-,60586*	,019
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	-,48822	,646
	Tıp Ve Sağlık Bil.	-,58544	,196
	Diğer	-,45403*	,012
İktisadi Ve İdari Bil.	BilişimTekn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	-,14815	,974
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	,28451	,359
	Enerji Ve Çevre Bil.	-,32135	,495
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	-,20370	,992
	Tıp Ve Sağlık Bil.	-,30093	,854
	Diğer	-,16952	,745
Enerji Ve Çevre Bil.	BilişimTekn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	,17320	,981
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	,60586*	0,019
	İktisadi Ve İdari Bil.	,32135	,495
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	,11765	1,000
	Tıp Ve Sağlık Bil.	,02042	1,000
	Diğer	,15184	,971
Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	BilişimTekn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	,05556	1,000
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	,48822	,646
	İktisadi Ve İdari Bil.	,20370	,992
	Enerji Ve Çevre Bil.	-,11765	1,000
	Tıp Ve Sağlık Bil.	-,09722	1,000
	diğer	,03419	1,000

Tıp Ve Sağlık Bil.	BilişimTekn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	,15278	,997
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	,58544	,196
	İktisadi Ve İdari Bil.	,30093	,854
	Enerji Ve Çevre Bil.	-,02042	1,000
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	,09722	1,000
	Diğer	,13141	,998
Diğer	BilişimTekn/Elektronik/ Telekkom. Bilimleri	,02137	1,000
	Fizik/Kimya/Biy. Bil.	,45403*	,012
	İktisadi Ve İdari Bil.	,16952	,745
	Enerji Ve Çevre Bil.	-,15184	,971
	Mak./Metal/Savunma Teknolojileri Bilimleri	-,03419	1,000
	Tıp Ve Sağlık Bil.	-,13141	,998

Bu ikili karşılaştırmalar sonucunda Fizik/kimya/biyoloji Bilimleri ile Enerji ve Çevre Bilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Fizik/kimya/biyoloji Bilimleri ile diğer alanlar arasında anlamlı farklılık vardır. Tablo 3.10'daki ortalamadan da görüldüğü gibi fizik/kimya/biyoloji Bilimlerinin bu ifadeye katılım oranı daha düşüktür. Diğer sorulara verilen cevaplarda P değeri 0,05'den büyük olduğu için akademik çalışma alanına göre anlamlı bir farklılık yoktur.

3.4.2. Demografik Özelliklerin Analizi (Sanayi)

Sanayi grubunun demografik bilgileri incelenirken, hem şirketteki yönetici ve çalışanları hem de şirketi tanımaya yönelik sorular sorulmuş ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Tablo 3.11 : Yaşa Göre Dağılım (Sanayi)

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
20-40 yas	136	67,0	67,0
41-50 yas	50	24,6	91,6
51-60 yas	15	7,4	99,0
61 + yas	2	1,0	100,0
Toplam	203	100,0	

Araştırmaya katılan 203 sanayi personelinden % 67'si (136 kişi) 20-40 yaşları arasında, % 24,6'sı (50 kişi) 41-50 yaşları arasında, % 7,4'ü (15 kişi) 51-60 yaşları arasında ve % 1'i (2 kişi) 60 yaşından fazladır.

Tablo 3.12: Cinsiyete Göre Dağılım(Sanayi)

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Kadın	48	23,6	23,6
Erkek	155	76,4	100,0
Toplam	203	100,0	

Araştırmaya katılan 203 sanayi personelinden % 76,4'ü (155 kişi) erkek iken % 23,6'sı (48 kişi) kadındır.

Tablo 3.13: Eğitime Göre Dağılım(Sanayi)

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
İlköğretim	5	2,5	2,5
Orta öğretim	18	8,9	11,3
Lise	36	17,7	29,1
Ön lisans	34	16,7	45,8
Lisans	86	42,4	88,2
Lisansüstü	24	11,8	100,0
Toplam	203	100,0	

Araştırmaya katılan sanayi personelinin % 2,5'i (5 kişi) ilköğretim mezunu, % 8,9'u (18 kişi) orta öğretim mezunu, % 17,7'si (36 kişi) lise mezunu, % 16,7'si (34 kişi) önlisans mezunu, % 42,4'ü (86 kişi) lisans mezunu ve % 11,8'i (24 kişi) lisansüstü mezunudur.

Tablo 3.14: Şirketteki Pozisyona Göre Dağılım (Sanayi)

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
İşletme sahibi	68	33,5	33,5
Orta düzey yönetici	55	27,1	60,6
Üst düzey yönetici	35	17,2	77,8
Ar-Ge personeli	45	22,2	100,0
Toplam	203	100,0	

Araştırmaya katılan sanayi personelinin % 33,5'i (68 kişi) işletme sahibi, % 27,1'i (55 kişi) orta düzey yönetici, % 17,2'si (35 kişi) üst düzey yönetici ve % 22,2'si (45 kişi) Ar-Ge personelidir.

Tablo 3.15: Şirketteki Çalışan Sayısına Göre Dağılım (Sanayi)

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
1-10 arası	44	21,7	21,7
11-50 arası	80	39,4	61,1
51-250 arası	63	31,0	92,1
251 ve üzeri	16	7,9	100,0
Toplam	203	100,0	

Araştırmaya katılan şirketlerin çalışan sayısı % 21,7'sinde 1-10 arası iken, % 39,4'ünde 11-50 arası, %31'inde 51-250 arası ve % 7,9'unda 250'den fazladır.

Tablo 3.16: Şirket Yapısına Göre Dağılım (Sanayi)

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Aile	150	73,9	73,9
Çok ortaklı	31	15,3	89,2
Holding	6	3,0	92,1
Diğer	16	7,9	100,0
Toplam	203	100,0	

Araştırmaya katılan Şirketlerin % 73,9'u (150 Şirket) Aile Şirketi, % 15,3'ü (31 Şirket) Çok Ortaklı Şirket, % 3'ü (6 Şirket) Holding ve % 7,9'u (16 Şirket) Diğerlerinden farklı yapıdadır.

Tablo 3.17:Kuruluş Yılına Göre Dağılım (Sanayi)

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
1950-1959	4	2,0	2,0
1960-1969	7	3,4	5,4
1970-1979	18	8,9	14,3
1980-1989	29	14,3	28,6
1990-1999	66	32,5	61,1
2000-2009	63	31,0	92,1
2010 ve sonrası	16	7,9	100,0
Toplam	203	100,0	

Araştırmaya katılan Şirketlerin %2 'si (4 Şirket) 1950-1959 yılları arasında kurulmuşken, %3,4'ü(7 Şirket) 1960-1969 yılları arasında, %8,9'u (18 Şirket) 1970-1979 yılları arasında, %14,3'ü (29 Şirket) 1980-1989 yılları arasında, % 32,5'i (66 Şirket) 1990-1999 yılları arasında, % 31'i (63 Şirket) 2000-2009 yılları arasında, % 7,9'u (16 Şirket) 2010 yılı ve sonrasında kurulmuştur.

Tablo 3.18: Kuruluş Şekline Göre Dağılım (Sanayi)

	Frekans	Yüzde	Birikimli yüzde
Şahıs İşletmesi	55	27,1	27,1
Limited Şirket	75	36,9	64,0
Anonim Şirket	73	36,0	100,0
Toplam	203	100,0	

Araştırmaya katılan Şirketlerin % 27,1'i (55 Şirket) Şahıs İşletmesi, % 36,9'u (75 Şirket) Limited Şirket ve % 36'sı (73 Şirket) Anonim Şirkettir.

Tablo 3.19: Yerli Sermaye Payına Göre Dağılım (Sanayi)

Pay (%)	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
0,00	3	1,5	1,7
20,00	4	2,0	4,0
30,00	2	1,0	5,2
60,00	4	2,0	7,5
70,00	1	,5	8,1
80,00	29	14,3	24,9
100,00	130	64,0	100,0
Eksik gözlem	30	14,8	
Toplam	203	100,0	

Tablo 3.20: Yabancı Sermaye Payına Göre Dağılım (Sanayi)

Pay (%)	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
0,00	130	64,0	75,1
20,00	29	14,3	91,9
30,00	1	0,5	92,5
40,00	4	2,0	94,8
70,00	2	1,0	96,0
80,00	4	2,0	98,3
100,00	3	1,5	100,0
Eksik gözlem	30	14,8	
Toplam	203	100,0	

Araştırmaya katılan şirketlerin sermaye payı dağılımı yüzde olarak şu şekildedir: % 1,5'i (3 Şirket) % 0 yerli-%100 yabancı sermaye, % 2'si (4 Şirket) %20 yerli-%80 yabancı sermaye, % 1'i (2 Şirket) %30 yerli-%70 yabancı sermaye, % 2'si (4 Şirket) % 60 yerli-%40 yabancı sermaye, % 0,5'i (1 Şirket) %70 yerli-%30 yabancı sermaye, % 14,3'ü (29 Şirket) %80 yerli-% 20 yabancı ve % 64'ü (130 Şirket) % 100 yerli-% 0 yabancı sermayeye sahiptir. Bu soruya 30 şirket cevap vermemiştir. Ankete katılan şirketlerin büyük çoğunluğu %100 yerli sermayeye sahiptir.

Demografik Verilere Göre İfadelere Katılım Farklılıkları (Sanayi): Farklılığı araştırmak için Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova) testi uygulanmıştır. Veriler aşağıdaki tablolardadır.

Tablo 3.21: Yaş Göre Farklılıklar

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	20-40 yas	136	2,4947	,80172	0,033
	41-50 yas	50	2,1771	,50368	
	51-60 yas	15	2,1429	,65018	
	61 + yas	2	2,5000	,10102	
	Toplam	203	2,3906	,73737	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	20-40 yas	136	2,7757	,76226	0,010
	41-50 yas	50	2,3900	,66798	
	51-60 yas	15	2,4333	,71005	
	61 + yas	2	2,4375	,26517	
	Toplam	203	2,6521	,75044	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	20-40 yas	136	2,5570	,69620	0,766
	41-50 yas	50	2,5175	,50886	
	51-60 yas	15	2,3917	,66626	
	61 + yas	2	2,3125	,44194	
	Toplam	203	2,5326	,64875	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	20-40 yas	136	3,6667	,92718	0,047
	41-50 yas	50	4,0800	,89230	
	51-60 yas	15	3,9778	,87484	
	61 + yas	2	3,7500	1,06066	
	Toplam	203	3,7923	,92734	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinde kullandığınız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız	20-40 yas	136	2,5119	,73863	0,007
	41-50 yas	50	2,1600	,57145	
	51-60 yas	15	2,1500	,49821	
	61 + yas	2	2,0000	,00000	
	Toplam	203	2,3935	,69994	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	20-40 yas	136	2,6176	,62734	0,013
	41-50 yas	50	2,4200	,51252	
	51-60 yas	15	2,1704	,68733	
	61 + yas	2	3,0000	,00000	
	Toplam	203	2,5397	,61591	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	20-40 yas	136	2,7337	,62883	0,015
	41-50 yas	50	2,5386	,57871	
	51-60 yas	15	2,2524	,48585	
	61 + yas	2	2,5000	,70711	
	Toplam	203	2,6478	,61975	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?	20-40 yas	136	2,8913	,75704	0,001
	41-50 yas	50	2,4267	,59745	
	51-60 yas	15	2,5111	,45387	
	61 + yas	2	2,7778	,31427	
	Toplam	203	2,7477	,72659	

Araştırmaya göre; araştırmaya katılan sanayi sektörü çalışanlarının yaş dağılımı karşılaştırıldığında; bölgesel kalkınma sürecinde 61 + yaş (Ort:2,5000) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri 51-60 yaş (Ort:2,1429) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının ise daha az önemsedikleri; 20-40 yaş (Ort:2,7757) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının üniversite-sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, 41-50 yaş (Ort:2,3900) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Araştırmada 20-40 yaş (Ort: 2,5570) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının üniversite sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararları daha çok önemsedikleri 60 + yaş (Ort: 2,3125) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının ise daha az önemsedikleri; 41-50 yaş (Ort: 4,0800) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının Üniversite-Sanayi işbirliğinde devletten beklentilerinin daha çok olduğu, 20-40 yaş (Ort: 3,6667) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının ise daha az olduğu; 20-40 yaş (2,5119) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının üniversite sanayi işbirliğinde kullandığı yöntemler ve bunları kullanma sıklığının daha fazla olduğu 61+ yaş üstü(2,0000) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının ise daha az olduğu; 61+yaş (Ort: 3,0000) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceleri daha çok önemsedikleri 51-60 yaş (Ort:2,1704) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. 20-40 yaş (Ort: 2,7337) arasındaki sanayi sektörü çalışanları üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörlerin ve kısıtların daha çok olduğunu, 61+yaş üstü (Ort: 2,5000) arasındaki sanayi sektörü çalışanları ise daha az olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmada 20-40 yaş (Ort: 2,8913) arasındaki sanayi sektörü çalışanları Üniversite-Sanayi işbirliğinin Üniversite'ye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, 41-50 yaş (Ort: 2,4267) arasındaki sanayi sektörü çalışanlarının ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir.

“Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz?” sorusunda P değeri 0,05 den küçük olduğundan ($P < 0,05$), yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır. Hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda Tablo 3.22’deki veriler elde edilmiştir.

Tablo 3.22: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinin Sanayiye Sağladığı Yararlar-Tukey Testi

(I) YAŞ	(J) YAŞ	Ortalama Farkı (I-J)	P
20-40 yaş	41-50 yaş	,31761*	,044
	51-60 yaş	,35189	,286
	61 + yaş	-,00525	1,000
41-50 yaş	20-40 yaş	-,31761*	,044
	51-60 yaş	,03429	,999
	61 + yaş	-,32286	,927
51-60 yaş	20-40 yaş	-,35189	,286
	41-50 yaş	-,03429	,999
	61 + yaş	-,35714	,914
61 + yaş	20-40 yaş	,00525	1,000
	41-50 yaş	,32286	,927
	51-60 yaş	,35714	,914

Tablo 3.22'deki ikili karşılaştırmalara göre 20-40 ile 41-50 yaş grubundakilerin cevapları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

“Konya’da bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz” sorusunda P değeri 0,05 den küçük olduğundan ($P < 0,05$), yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır. Hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda Tablo 3.23 ‘deki veriler elde edilmiştir.

Tablo 3.23: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinin Devlete Sağladığı Yararlar Tukey Testi

(I) YAŞ	(J) YAŞ	Ortalama Farkı (I-J)	P
20-40 yaş	41-50 yaş	,38574*	,009
	51-60 yaş	,34240	,320
	61 + yaş	,33824	,917
41-50 yaş	20-40 yaş	-,38574*	,009
	51-60 yaş	-,04333	,997
	61 + yaş	-,04750	1,000
51-60 yaş	20-40 yaş	-,34240	,320
	41-50 yaş	,04333	,997
	61 + yaş	-,00417	1,000
61 + yaş	20-40 yaş	-,33824	,917
	41-50 yaş	,04750	1,000
	51-60 yaş	,00417	1,000

Tablo 3.23’de ikili karşılaştırmalara göre 20-40 ile 41-50 yaş grubundakilerin cevapları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

“Konya’da bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?” sorusunda P değeri 0,05 den küçük olduğundan ($P < 0,05$), yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır. Hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda Tablo 3.24’deki veriler elde edilmiştir.

Tablo 3.24: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde Devletten Beklentiler -Tukey Testi

(I) YAŞ	(J) YAŞ	Ortalama Farkı (I-J)	P
20-40 yaş	41-50 yaş	-,41333*	,035
	51-60 yaş	-,31111	,597
	61 + yaş	-,08333	,999
41-50 yaş	20-40 yaş	,41333*	,035
	51-60 yaş	,10222	,981
	61 + yaş	,33000	,959
51-60 yaş	20-40 yaş	,31111	,597
	41-50 yaş	-,10222	,981
	61 + yaş	,22778	,988
61 + yaş	20-40 yaş	,08333	,999
	41-50 yaş	-,33000	,959
	51-60 yaş	-,22778	,988

Tablo 3.24’de ikili karşılaştırmalara göre 20-40 ile 41-50 yaş grubundakilerin cevapları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

“Konya’da bölgesel kalkınma sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde kullandığınız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız” sorusunda P değeri 0,05 den küçük olduğundan ($P < 0,05$), yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır. Hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda Tablo 3.25’deki veriler elde edilmiştir.

Tablo 3.25: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde Kullandığımız Yöntemleri ve Bunları Kullanma Sıklığı-Tukey Testi

(I) YAŞ	(J) YAŞ	Ortalama Farkı (I-J)	P
20-40 yaş	41-50 yaş	,35195*	,011
	51-60 yaş	,36195	,213
	61 + yaş	,51195	,720
41-50 yaş	20-40 yaş	-,35195*	,011
	51-60 yaş	,01000	1,000
	61 + yaş	,16000	,988
51-60 yaş	20-40 yaş	-,36195	,213
	41-50 yaş	-,01000	1,000
	61 + yaş	,15000	,991
61 + yaş	20-40 yaş	-,51195	,720
	41-50 yaş	-,16000	,988
	51-60 yaş	-,15000	,991

Tablo 3.25'deki ikili karşılaştırmalara göre 20-40 ile 41-50 yaş grubundakilerin cevapları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

“Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız” sorusunda P değeri 0,05 den küçük olduğundan ($P < 0,05$), yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır. Hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda Tablo 3.26'daki veriler elde edilmiştir.

Tablo 3.26: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Mevcut İşbirliği Uygulamaları Konusundaki Düşünceler -Tukey Testi

(I) YAŞ	(J) YAŞ	Ortalama Farkı (I-J)	P
20-40 yaş	41-50 yaş	,19765	,200
	51-60 yaş	,44728*	,035
	61 + yaş	-,38235	,811
41-50 yaş	20-40 yaş	-,19765	,200
	51-60 yaş	,24963	,499
	61 + yaş	-,58000	,544
51-60 yaş	20-40 yaş	-,44728*	,035
	41-50 yaş	-,24963	,499
	61 + yaş	-,82963	,265
61 + yaş	20-40 yaş	,38235	,811
	41-50 yaş	,58000	,544
	51-60 yaş	,82963	,265

Tablo 3.26'daki ikili karşılaştırmalara göre 20-40 ile 51-60 yaş grubundakilerin cevapları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

“Konya’da bölgesel kalkınma sürecinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız “sorusunda P değeri 0,05 den küçük olduğundan ($P < 0,05$), yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır. Hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda Tablo 3.27’deki veriler elde edilmiştir.

Tablo 3.27: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Başarısını Etkileyen Faktörleri ve Kısıtları - Tukey Testi

(I) YAŞ	(J) YAŞ	Ortalama Farkı (I-J)	P
	41-50 yaş	,19515	,215
20-40 yaş	51-60 yaş	,48134*	,021
	61 + yaş	,23372	,949
	20-40 yaş	-,19515	,215
41-50 yaş	51-60 yaş	,28619	,382
	61 + yaş	,03857	1,000
	20-40 yaş	-,48134*	,021
51-60 yaş	41-50 yaş	-,28619	,382
	61 + yaş	-,24762	,949
	20-40 yaş	-,23372	,949
61 + yaş	41-50 yaş	-,03857	1,000
	51-60 yaş	,24762	,949

Tablo 3.27'deki ikili karşılaştırmalara göre 20-40 ile 51-60 yaş grubundakilerin cevapları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

“Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin Üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir” sorusunda P değeri 0,05 den küçük olduğundan ($P < 0,05$), yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır. Hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda Tablo 3.28'deki veriler elde edilmiştir.

Tablo 3.28: Yaşa Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinin Üniversiteye Sağladığı Yararlar -Tukey Testi

(I) YAŞ	(J) YAŞ	Ortalama Farkı (I-J)	P
20-40 yaş	41-50 yaş	,46467*	,001
	51-60 yaş	,38023	,194
	61 + yaş	,11356	,996
41-50 yaş	20-40 yaş	-,46467*	,001
	51-60 yaş	-,08444	,977
	61 + yaş	-,35111	,899
51-60 yaş	20-40 yaş	-,38023	,194
	41-50 yaş	,08444	,977
	61 + yaş	-,26667	,958
61 + yaş	20-40 yaş	-,11356	,996
	41-50 yaş	,35111	,899
	51-60 yaş	,26667	,958

Tablo 3.28’de ikili karşılaştırmalara göre 20-40 ile 41-50 yaş grubundakilerin cevapları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Diğer Sorulara verilen cevaplarda P değeri 0,05’den büyük olduğu için yaşa göre anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3.29: Cinsiyete Göre Farklılıklar

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	Kadın	48	2,4226	,61460	0,731
	Erkek	155	2,3806	,77297	
	Toplam	203	2,3906	,73737	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite- sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	Kadın	48	2,7135	,69236	0,518
	Erkek	155	2,6331	,76866	
	Toplam	203	2,6521	,75044	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	Kadın	48	2,7578	,49358	0,006
	Erkek	155	2,4629	,67603	
	Toplam	203	2,5326	,64875	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	Kadın	48	4,0729	,84419	0,016
	Erkek	155	3,7054	,93721	
	Toplam	203	3,7923	,92734	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinde kullandığımız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız	Kadın	48	2,4948	,55421	0,252
	Erkek	155	2,3621	,73802	
	Toplam	203	2,3935	,69994	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	Kadın	48	2,6389	,59173	0,202
	Erkek	155	2,5090	,62186	
	Toplam	203	2,5397	,61591	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	Kadın	48	2,7098	,53318	0,429
	Erkek	155	2,6286	,64458	
	Toplam	203	2,6478	,61975	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?	Kadın	48	2,6921	,53814	0,546
	Erkek	155	2,7649	,77643	
	Toplam	203	2,7477	,72659	

Araştırmaya göre; araştırmaya katılan sanayi sektörü çalışanlarının cinsiyete göre dağılımı karşılaştırıldığında; bölgesel kalkınma sürecinde; kadın (Ort: 2,4226) çalışanların üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri erkek (Ort: 2,3806) çalışanların ise daha az önemsedikleri; kadın (Ort: 2,7135) çalışanların üniversite sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri erkek (Ort: 2,6331) çalışanların ise daha az önemsedikleri; kadın (Ort: 2,7578) çalışanların

üniversite sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararları daha çok önemsedikleri erkek (Ort: 2,4629) ise çalışanların daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Araştırmada kadın (Ort: 4,0729) çalışanların üniversite sanayi işbirliğinde devletten beklentilerinin daha çok olduğu, erkek (Ort: 3,7054) çalışanların ise daha az olduğu kadın (Ort: 2,4948) çalışanların üniversite-sanayi işbirliğinde kullandığı yöntemler ve bunları kullanma sıklığının daha fazla olduğu erkek (Ort: 2,3621) çalışanların ise daha az olduğu; kadın (Ort: 2,6389) çalışanların mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceleri daha çok önemsedikleri erkek (Ort: 2,5090) çalışanların ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Araştırmada; kadın (Ort: 2,7098) çalışanların üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörlerin ve kısıtların daha çok olduğunu erkek (Ort: 2,6286) çalışanların ise daha az olduğunu tespit etmişlerdir. Erkek (Ort: 2,7649) çalışanların üniversite sanayi işbirliğinin üniversite'ye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri kadın (Ort: 2,6921) çalışanların ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir.

Tabloya 3.29'a göre; "Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?" sorusunda ve "Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?" sorusunda P değeri 0,05 den küçük olduğundan ($P < 0,05$), cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.

Diğer sorulara verilen cevaplarda P değeri 0,05 den büyük olduğu için akademik dereceye göre anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3.30: Eğitim Durumuna Göre Farklılıklar

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	İlk öğretim	5	2,2000	,57676	0,720
	Orta öğretim	18	2,2381	,57353	
	Lise	36	2,4286	,84757	
	Ön Lisans	34	2,2941	,51441	
	Lisans	86	2,4701	,82862	
	Lisans Üstü	24	2,3393	,62881	
	Toplam	203	2,3906	,73737	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	İlk öğretim	5	2,6000	,22361	0,840
	Orta öğretim	18	2,6667	,82694	
	Lise	36	2,5243	,60712	
	Ön Lisans	34	2,5956	,57658	
	Lisans	86	2,7253	,85938	
	Lisans Üstü	24	2,6615	,78321	
	Toplam	203	2,6521	,75044	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	İlk öğretim	5	2,3500	,65788	0,873
	Orta öğretim	18	2,4236	,67945	
	Lise	36	2,4826	,64098	
	Ön Lisans	34	2,6103	,45515	
	Lisans	86	2,5640	,72501	
	Lisans Üstü	24	2,5052	,61732	
	Toplam	203	2,5326	,64875	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	İlk öğretim	5	4,2667	,98319	0,273
	Orta öğretim	18	3,8426	,96925	
	Lise	36	3,6111	1,10482	
	Ön Lisans	34	3,8088	1,09108	
	Lisans	86	3,7287	,80685	
	Lisans Üstü	24	4,1319	,69327	
	Toplam	203	3,7923	,92734	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinde kullandığınız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız	İlk öğretim	5	2,1500	,58229	0,678
	Orta öğretim	18	2,2014	,62741	
	Lise	36	2,4618	,77103	
	Ön Lisans	34	2,3640	,45992	
	Lisans	86	2,4491	,80654	
	Lisans Üstü	24	2,3281	,52364	
	Toplam	203	2,3935	,69994	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	İlk öğretim	5	1,8889	,47140	0,145
	Orta öğretim	18	2,4568	,53747	
	Lise	36	2,4599	,60460	
	Ön Lisans	34	2,5359	,45810	
	Lisans	86	2,6253	,68854	
	Lisans Üstü	24	2,5556	,57874	
	Toplam	203	2,5397	,61591	

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	İlk öğretim	5	2,4429	,49590	0,095
	Orta öğretim	18	2,5714	,50508	
	Lise	36	2,4683	,51350	
	Ön Lisans	34	2,5231	,49510	
	Lisans	86	2,7733	,71766	
	Lisans Üstü	24	2,7440	,57449	
	Toplam	203	2,6478	,61975	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?	İlk öğretim	5	2,4222	,63538	0,177
	Orta öğretim	18	2,6728	,66062	
	Lise	36	2,6420	,76295	
	Ön Lisans	34	2,5686	,58524	
	Lisans	86	2,8966	,79428	
	Lisans Üstü	24	2,7500	,59992	
	Toplam	203	2,7477	,72659	

Araştırmaya göre; araştırmaya katılanların eğitim durumu karşılaştırıldığında Bölgesel Kalkınma Sürecinde; Lisans Mezunu (Ort: 2,4701) olan Sanayi sektörü çalışanları Üniversite Sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri İlköğretim mezunu (Ort: 2,2000) sanayi sektörü çalışanlarının ise daha az önemsedikleri; Lisans Mezunu (Ort: 2,7253) olan sanayi sektörü çalışanlarının Üniversite Sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, Lise Mezunu (Ort: 2,5243) sanayi sektörü çalışanlarının ise daha az önemsedikleri; Ön lisans Mezunu (Ort: 2,6103) sanayi sektörü çalışanlarının Üniversite Sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararları daha çok önemsedikleri İlköğretim Mezunu (Ort: 2,3500) sanayicilerin ise daha az önemsedikleri; İlköğretim Mezunu (Ort: 4,2667) sanayi sektörü çalışanları Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentilerinin daha çok olduğu, Lise Mezunu (Ort: 3,6111) sanayicilerin ise daha az olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada; Lise Mezunu (Ort: 2,4618) sanayi sektörü çalışanlarının üniversite-sanayi işbirliğinde kullandığı yöntemler ve bunları kullanma sıklığının daha fazla olduğu, İlköğretim Mezunu (Ort: 2,1500) sanayicilerin ise daha az olduğu; Lisans Mezunu (Ort: 2,6253) sanayi sektörü çalışanlarının mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, İlköğretim Mezunu (Ort: 1,8889) sanayicilerin ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Lisans Mezunu (Ort: 2,7733) sanayi sektörü çalışanlarının Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörlerin ve kısıtların daha çok olduğunu, İlköğretim Mezunu (Ort: 2,4429) sanayi sektörü çalışanlarının ise daha az olduğunu tespit etmişlerdir. Lisans Mezunu (Ort: 2,8966) sanayi sektörü çalışanlarının Üniversite-Sanayi işbirliğinin Üniversite'ye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha

çok önemsedikleri, İlköğretim Mezunu (Ort: 2,4222) sanayi sektörü çalışanlarının ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Tablo 3.30'a göre; tüm ifadelerde P değeri 0,05 den büyük olduğu için verilen cevaplarda anlamlı bir farklılık yoktur. Eğitim Durumu sorular üzerinde bir etkiye sahip değildir.

Tablo 3.31: Şirketteki Pozisyona Göre Farklılıklar

	N	Ortalama	Standart Sapma	P	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	İşletme Sahibi	68	2,3382	,69193	0,423
	Orta Düzey	55	2,5273	,82427	
	Üst Düzey	35	2,3796	,84155	
	Ar-Ge Personeli	45	2,3111	,59317	
	Toplam	203	2,3906	,73737	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	İşletme Sahibi	68	2,5533	,68917	0,384
	Orta Düzey	55	2,6295	,82705	
	Üst Düzey	35	2,6893	,73162	
	Ar-Ge Personeli	45	2,8000	,75491	
	Toplam	203	2,6521	,75044	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	İşletme Sahibi	68	2,5257	,61335	0,991
	Orta Düzey	55	2,5227	,77246	
	Üst Düzey	35	2,5643	,56342	
	Ar-Ge Personeli	45	2,5306	,61708	
	Toplam	203	2,5326	,64875	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	İşletme Sahibi	68	3,8946	,96794	0,121
	Orta Düzey	55	3,5576	,91861	
	Üst Düzey	35	3,7524	,86732	
	Ar-Ge Personeli	45	3,9556	,88933	
	Toplam	203	3,7923	,92734	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinde kullandığınız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız	İşletme Sahibi	68	2,3493	,62948	0,409
	Orta Düzey	55	2,4114	,78972	
	Üst Düzey	35	2,2786	,72766	
	Ar-Ge Personeli	45	2,5278	,66245	
	Toplam	203	2,3935	,69994	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	İşletme Sahibi	68	2,5245	,61306	0,403
	Orta Düzey	55	2,4768	,73163	
	Üst Düzey	35	2,4952	,49715	
	Ar-Ge Personeli	45	2,6741	,54402	
	Toplam	203	2,5397	,61591	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	İşletme Sahibi	68	2,6303	,62086	0,974
	Orta Düzey	55	2,6494	,75434	
	Üst Düzey	35	2,6898	,54231	
	Ar-Ge Personeli	45	2,6397	,49883	
	Toplam	203	2,6478	,61975	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?	İşletme Sahibi	68	2,8023	,77454	0,603
	Orta Düzey	55	2,8020	,80938	
	Üst Düzey	35	2,6952	,63449	
	Ar-Ge Personeli	45	2,6395	,61049	
	Toplam	203	2,7477	,72659	

Araştırmaya göre; araştırmaya katılanlar Şirketteki Pozisyonlarına göre karşılaştırıldığında; Bölgesel Kalkınma Sürecinde, Orta Düzey Yöneticiler (Ort: 2,5273) Üniversite-Sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri Ar-Ge Personellerinin (Ort:2,3111) ise daha az önemsedikleri; Ar-Ge Personellerinin (Ort: 2,8000) Üniversite-Sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri işletme sahiplerinin (Ort: 2,5533) ise daha az önemsedikleri; üst düzey yöneticilerin (Ort: 2,5643) Üniversite-Sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararları daha çok önemsedikleri Orta Düzey yöneticilerin (Ort: 2,5227) ise daha az önemsedikleri; Ar-Ge Personellerinin (Ort: 3,9556) Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentilerinin daha çok olduğu, Orta Düzey Yöneticilerin (Ort: 3,5576) sanayicilerin ise daha az olduğu; Ar-Ge Personellerinin (Ort: 2,5278) Üniversite-Sanayi İşbirliğinde kullandığı yöntemler ve bunları kullanma sıklığının daha fazla olduğu Üst düzey Yöneticilerin (Ort: 2,2786) ise daha az olduğu; Ar-Ge Personellerinin (Ort: 2,6741) mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, orta düzey yöneticilerin (Ort: 2,4768) ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Araştırmada Üst düzey Yöneticiler (Ort: 2,6898) Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörlerin ve kısıtların daha çok olduğunu, İşletme Sahiplerinin (Ort: 2,6303) ise daha az olduğunu tespit etmişlerdir. İşletme Sahiplerinin (Ort: 2,8023) Üniversite-Sanayi işbirliğinin Üniversite'ye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, Ar-Ge Personellerinin ise (Ort: 2,6395) ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir.

Tablo 3.31'e göre; tüm ifadelerde P değeri 0,05 den büyük olduğu için verilen cevaplarda anlamlı bir farklılık yoktur. Şirketteki Pozisyon sorular üzerinde bir etkiye sahip değildir.

Tablo 3.32: Şirketteki Çalışan Sayısına Göre Farklılıklar

		N	Ortalama	Standart Sapma	P:alfa anlam düzeyi:0,05
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	1-10 arası	44	2,3961	,82547	0,524
	11-50 arası	80	2,3589	,63766	
	51-250 arası	63	2,4785	,82031	
	251 ve üzeri	16	2,1875	,60321	
	Toplam	203	2,3906	,73737	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	1-10 arası	44	2,5455	,84954	0,239
	11-50 arası	80	2,5797	,61824	
	51-250 arası	63	2,7996	,69435	
	251 ve üzeri	16	2,7266	1,16209	
	Toplam	203	2,6521	,75044	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	1-10 arası	44	2,4773	,66978	0,870
	11-50 arası	80	2,5203	,61445	
	51-250 arası	63	2,5813	,63506	
	251 ve üzeri	16	2,5547	,84035	
	Toplam	203	2,5326	,64875	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	1-10 arası	44	3,5341	1,04274	0,183
	11-50 arası	80	3,8146	,92966	
	51-250 arası	63	3,9021	,87305	
	251 ve üzeri	16	3,9583	,69522	
	Toplam	203	3,7923	,92734	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde kullandığımız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığımızı dikkate alarak cevaplayınız	1-10 arası	44	2,2358	,69478	0,403
	11-50 arası	80	2,4531	,71500	
	51-250 arası	63	2,4246	,64349	
	251 ve üzeri	16	2,4063	,84471	
	Toplam	203	2,3935	,69994	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	1-10 arası	44	2,5505	,65052	0,223
	11-50 arası	80	2,5125	,59468	
	51-250 arası	63	2,4903	,63347	
	251 ve üzeri	16	2,8403	,51315	
	Toplam	203	2,5397	,61591	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	1-10 arası	44	2,7938	,65397	0,089
	11-50 arası	80	2,6027	,64809	
	51-250 arası	63	2,5476	,52536	
	251 ve üzeri	16	2,8661	,65355	
	Toplam	203	2,6478	,61975	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin Üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?	1-10 arası	44	2,8485	,85534	0,188
	11-50 arası	80	2,6694	,63767	
	51-250 arası	63	2,7002	,70376	
	251 ve üzeri	16	3,0486	,80938	
	Toplam	203	2,7477	,72659	

Araştırmaya göre; araştırmaya katılan şirketler; çalışan sayısına göre karşılaştırıldığında Bölgesel Kalkınma Sürecinde; 51-250 (Ort: 2,4785) arasında çalışanı olan şirketlerin Üniversite-Sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri 251 ve üzeri (Ort: 2,1875) arasında çalışanı olan şirketlerin ise daha az önemsedikleri; 51-250 (Ort: 2,7996) arasında çalışanı olan şirketlerin Üniversite-Sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri 1-10 (Ort: 2,5455) arasında çalışanı olan şirketlerin ise daha az önemsedikleri ; 51-250 (Ort: 2,5813) arasında çalışanı olan şirketlerin Üniversite-Sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararları daha çok önemsedikleri 1-10 (Ort: 2,4773) arasında çalışanı olan şirketlerin ise daha az önemsedikleri; 251 ve üzeri (Ort: 3,9583) arasında çalışanı olan şirketlerin Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentilerinin daha çok olduğu, 1-10 (Ort: 3,5341) arasında çalışanı olan şirketlerin ise daha az olduğu ; 11-50 (2,4531) arasında çalışanı olan şirketlerin Üniversite-Sanayi İşbirliğinde kullandığı yöntemler ve bunları kullanma sıklığının daha fazla olduğu, 1-10 (2,2358) arasında çalışanı olan şirketlerin ise daha az olduğu tespit edilmiştir. 251 ve üzeri (Ort: 2,8403) arasında çalışanı olan şirketlerin mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, 51-250 (Ort: 2,4903) arasında çalışanı olan şirketlerin ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Araştırmada 251 ve üzeri (Ort: 2,8661) arasında çalışanı olan şirketlerin Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörlerin ve kısıtların daha çok olduğunu 51-250 (Ort: 2,5476) arasında çalışanı olan şirketlerin ise daha az olduğunu tespit etmişlerdir. 11-50 (Ort: 2,6694) arasında çalışanı olan şirketlerin Üniversite Sanayi işbirliğinin Üniversite'ye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri 251 ve üzeri (Ort: 3,0486) arasında çalışanı olan şirketlerin ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir.

Tablo 3.32'ye göre; tüm ifadelerde P değeri 0,05 den büyük olduğu için verilen cevaplarda anlamlı bir farklılık yoktur. Şirketteki çalışan sayısı sorular üzerinde bir etkiye sahip değildir. 1-10 arası çalışana sahip olan şirket ile 251 ve üzeri çalışana sahip olan şirket arasında sorulara verilen cevaplarda farklılık gözlenmemiştir.

Tablo 3.33: Şirketin Yapısına Göre Farklılıklar

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	Aile	150	2,3638	,74159	0,067
	Çok ortaklı	31	2,6682	,70217	
	Holding	6	2,4048	,33094	
	Diğer	16	2,0982	,76081	
	Toplam	203	2,3906	,73737	
Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	Aile	150	2,6742	,76672	0,052
	Çok ortaklı	31	2,7863	,53541	
	Holding	6	2,6875	,90052	
	Diğer	16	2,1719	,78246	
	Toplam	203	2,6521	,75044	
Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	Aile	150	2,4842	,65303	0,361
	Çok ortaklı	31	2,6774	,60791	
	Holding	6	2,6458	,78826	
	Diğer	16	2,6641	,62869	
	Toplam	203	2,5326	,64875	
Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	Aile	150	3,9256	,87076	0,000
	Çok ortaklı	31	3,1720	1,02061	
	Holding	6	3,5556	,75031	
	Diğer	16	3,8333	,88401	
	Toplam	203	3,7923	,92734	
Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde kullandığımız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız	Aile	150	2,4050	,71179	0,831
	Çok ortaklı	31	2,4194	,73282	
	Holding	6	2,1667	,62583	
	Diğer	16	2,3203	,57549	
	Toplam	203	2,3935	,69994	
Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	Aile	150	2,5467	,60620	0,897
	Çok ortaklı	31	2,4695	,67629	
	Holding	6	2,6296	,58232	
	Diğer	16	2,5764	,64434	
	Toplam	203	2,5397	,61591	
Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	Aile	150	2,6129	,58950	0,465
	Çok ortaklı	31	2,7051	,69809	
	Holding	6	2,6667	,40322	
	Diğer	16	2,8571	,79111	
	Toplam	203	2,6478	,61975	
Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin Üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?	Aile	150	2,7570	,71701	0,979
	Çok ortaklı	31	2,7419	,80553	
	Holding	6	2,7407	,41376	
	Diğer	16	2,6736	,80069	
	Toplam	203	2,7477	,72659	

Araştırmaya göre; araştırmaya katılan Şirketler Yapılarına Göre karşılaştırıldığında; Bölgesel Kalkınma Sürecinde Çok ortaklı şirketlerin (Ort: 2,6682) Üniversite-Sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri diğer Şirketlerin (Ort: 2,0982) ise daha az önemsedikleri; Çok ortaklı şirketlerin (Ort: 2,7863) Üniversite Sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri diğer Şirketlerin (Ort: 2,1719) ise daha az önemsedikleri; diğer şirketlerin (Ort: 2,6774) Üniversite Sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararları daha çok önemsedikleri aile şirketlerinin (Ort:2,4842) ise daha az önemsedikleri; Aile Şirketlerinin (Ort: 3,9256) Üniversite-Sanayi işbirliğinde devletten beklentilerinin daha çok olduğu Çok Ortaklı şirketlerin (Ort: 3,1720) ise daha az olduğu; Çok Ortaklı Şirketlerin (Ort:2,4194) Üniversite Sanayi İşbirliğinde kullandığı yöntemler ve bunları kullanma sıklığının daha fazla olduğu Holding (Ort: 2,1667) ise daha az olduğu; Holdinglerin (Ort: 2,6296) mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceleri daha çok önemsedikleri çok ortaklı şirketlerin (Ort: 2,4695) ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Araştırmada; Diğer şirketlerin (Ort: 2,8571) Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörlerin ve kısıtların daha çok olduğunu Aile Şirketi (Ort: 2,6129) ise daha az olduğunu tespit etmişlerdir. Aile Şirketin (Ort: 2,7570) Üniversite Sanayi işbirliğinin Üniversite'ye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri Diğer Şirketlerin ise (Ort: 2,6736) ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir.

Tablo 3.33'e göre;" Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?" sorusunda P değeri 0,05 den küçük olduğundan (P <0,05), Şirketlerin yapısına göre anlamlı bir farklılık vardır. Hangi şirket yapıları arasında farklılık olduğunu bulmak "için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda Tablo 3.34'deki veriler elde edilmiştir.

**Tablo 3.34: Şirketin Yapısına Göre Farklılıklar- Bölgesel Kalkınma Sürecinde
Üniversite Sanayi İşbirliğinde Devletten Beklentiler-Tukey testi**

(I) ŞİRKET YAPISI	(J) ŞİRKET YAPISI	Ortalama Farkı (I-J)	P
Aile	Çok ortaklı	,75351*	,000
	Holding	,37000	,752
	Diğer	,09222	,979
Çok ortaklı	Aile	-,75351*	,000
	Holding	-,38351	,771
	Diğer	-,66129	,079
Holding	Aile	-,37000	,752
	Çok ortaklı	,38351	,771
	Diğer	-,27778	,916
Diğer	Aile	-,09222	,979
	Çok ortaklı	,66129	,079
	Holding	,27778	,916

Tablo 3.34'deki ikili karşılaştırmalara göre Aile şirketleri ile Çok ortaklı şirketler arasında anlamlı bir farklılık vardır. Diğer sorularda P değeri 0,05 den büyük olduğu için verilen cevaplarda anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3.35: Şirketin Kuruluş Şekline Göre Farklılıklar

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	Şahıs İşletmesi	55	2,3792	,58270	0,935
	Limited Şirket	75	2,4152	,76361	
	Anonim Şirket	73	2,3738	,81879	
	Toplam	203	2,3906	,73737	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	Şahıs İşletmesi	55	2,5841	,53145	0,665
	Limited Şirket	75	2,6500	,83651	
	Anonim Şirket	73	2,7055	,80157	
	Toplam	203	2,6521	,75044	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	Şahıs İşletmesi	55	2,5159	,51373	0,974
	Limited Şirket	75	2,5417	,65190	
	Anonim Şirket	73	2,5360	,73877	
	Toplam	203	2,5326	,64875	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	Şahıs İşletmesi	55	4,0061	,86422	0,002
	Limited Şirket	75	3,4911	,98369	
	Anonim Şirket	73	3,9406	,84042	
	Toplam	203	3,7923	,92734	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinde kullandığımız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız	Şahıs İşletmesi	55	2,3886	,62670	0,767
	Limited Şirket	75	2,4367	,79067	
	Anonim Şirket	73	2,3527	,65859	
	Toplam	203	2,3935	,69994	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	Şahıs İşletmesi	55	2,5495	,53902	0,908
	Limited Şirket	75	2,5570	,61742	
	Anonim Şirket	73	2,5145	,67345	
	Toplam	203	2,5397	,61591	

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	Şahıs İşletmesi	55	2,5961	,55110	0,599
	Limited Şirket	75	2,7029	,69640	
	Anonim Şirket	73	2,6301	,58809	
	Toplam	203	2,6478	,61975	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?	Şahıs İşletmesi	55	2,6283	,67560	0,051
	Limited Şirket	75	2,9081	,81739	
	Anonim Şirket	73	2,6728	,63933	
	Toplam	203	2,7477	,72659	

Araştırmaya göre; araştırmaya katılan Şirketler Kuruluş Şekline Göre karşılaştırıldığında Bölgesel Kalkınma Sürecinde; Limited şirketlerin (Ort: 2,4152) Üniversite-Sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri Anonim Şirketlerin (Ort: 2,3738) ise daha az önemsedikleri; Anonim Şirket (Ort: 2,7055)lerin Üniversite-Sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri Şahıs İşletmesinin (Ort: 2,5841) ise daha az önemsedikleri; Limited şirketlerin (Ort: 2,5417) Üniversite Sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararları daha çok önemsedikleri şahıs işletmelerinin (Ort: 2,5159) ise daha az önemsedikleri; şahıs işletmesinin (Ort: 4,0061) Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentilerinin daha çok olduğu, Limited şirketlerin (Ort:3,4911) ise daha az olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada; Limited Şirketlerin (Ort:2,4367) Üniversite Sanayi İşbirliğinde kullandığı yöntemler ve bunları kullanma sıklığının daha fazla olduğu Şahıs İşletmesinin (Ort: 2,3886) ise daha az olduğu; Limited Şirketlerin (Ort: 2,5570) mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, Anonim şirketlerin (Ort: 2,5145) ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir. Araştırmada Limited Şirket (Ort: 2,7029)lerin Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörlerin ve kısıtların daha çok olduğunu, Şahıs İşletmesi (Ort: 2,5961) ise daha az olduğunu tespit etmişlerdir. Limited Şirketin (Ort: 2,9081) Üniversite-Sanayi işbirliğinin

Üniversite'ye sağladığı yararlar hakkındaki düşünceleri daha çok önemsedikleri, Anonim Şirketlerin ise (Ort: 2,6284) ise daha az önemsedikleri tespit edilmiştir.

“Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?” sorusunda P değeri 0,05 den küçük olduğundan (P <0,05), Şirketlerin kuruluş şekline göre anlamlı bir farklılık vardır. Hangi kuruluş şekli arasında farklılık olduğunu bulmak “için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda tablo 3.36'daki veriler elde edilmiştir.

Tablo 3.36: Şirketin Kuruluş Şekline Göre Farklılıklar -Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde Devletten Beklentiler- Tukey testi

(I) KURULUŞ ŞEKLİ	(J) KURULUŞ ŞEKLİ	Ortalama Farkı (I-J)	P
Şahıs İşletmesi	Limited Şirket	,51495*	,004
	Anonim Şirket	,06542	,913
Limited Şirket	Şahıs İşletmesi	-,51495*	,004
	Anonim Şirket	-,44953*	,008
Anonim Şirket	Şahıs İşletmesi	-,06542	,913
	Limited Şirket	,44953*	,008

Tablo 3.36'daki ikili karşılaştırmalara göre Şahıs İşletmesi ile Limited Şirket arasında anlamlı bir farklılık vardır. Limited Şirket ile Anonim şirketin verdiği cevaplar arasında da anlamlı bir farklılık vardır.

Diğer sorularda P değeri 0,05 den büyük olduğu için Şirketlerin kuruluş şekline göre verilen cevaplarda anlamlı bir farklılık yoktur.

3.4.3. Ar-Ge ve Yenilik Konularında Verilen Destekler Hakkında Bilgi ve Etkinlik Değerlendirmesi (Üniversite ve Sanayi)

Tablo 3.37: Ar-Ge ve Yenilik Konularında Verilen Destekler Hakkında Bilginiz Var mı ve Kullandıysanız Etkinliğini Değerlendirir misiniz? (Üniversite)

Destek Veren Kuruluşlar	Haberim Yok		Haberim Var		Kullandım	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
TTGV(Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı)	115	57,5	81	40,5	4	2
TÜBİTAK-TEYDEB	26	13	149	74,5	25	12,5
KOSGEB- TEKMER	35	17,5	159	79,5	6	3
MEVKA	28	14	164	82	8	4
TGB(Teknoloji Geliştirme Bölgeleri)	98	49	97	48,5	5	2,5
AB Çerçeve Programları	35	17,5	150	75	15	7,5
SAN-TEZ	60	30	129	64,5	11	5,5

Araştırma sonuçlarına göre; Araştırmaya katılan Akademisyenlerin %57,5'i, Ar-Ge ve yenilik konularında verilen TTGV desteğinden haberi olmadığını, %40,5'i haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Akademisyenlerin %2'si TTGV desteğini kullandığını belirtmiştir. Akademisyenlerin %13'ü, TÜBİTAK-TEYDEB Desteğinden haberi olmadığını, %74,5 'i haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Akademisyenlerin %12,5 'i TÜBİTAK-TEYDEB desteğini kullandığını belirtmiştir. Akademisyenlerin % 17,5'i KOSGEB(Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiye Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) -TEKMER desteğinden haberi olmadığını, %79,5'i haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Akademisyenlerin %3'ü KOSGEB-TEKMER desteğini kullandığını belirtmiştir. Akademisyenlerin % 14'ü, MEVKA Desteğinden haberi olmadığını, %82'si haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Akademisyenlerin % 4'ü MEVKA Desteğini kullandığını belirtmiştir. Akademisyenlerin % 49'u Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Desteğinden haberi olmadığını, %48,5'i haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Akademisyenlerin % 2,5'i Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Desteğini kullandığını belirtmiştir. Akademisyenlerin % 17,5'i AB Çerçeve Programları Desteğinden haberi

olmadığını, %75'i haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Akademisyenlerin % 7,5 'inin AB Çerçeve Programları Desteğini kullandığını belirtmiştir. Akademisyenlerin % 30'u SAN-TEZ Desteğinden haberi olmadığını, %64,5'i haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Akademisyenlerin %5.5'inin SAN-TEZ Desteğini kullandığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin Ar-Ge ve yenilik konularında verilen destekler hakkındaki bilgilerinin ne düzeyde olduğunu gösteren Tablo 3.37'ye göre; genel olarak, verilen destekler konusunda haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Fakat kullanma düzeyleri çok düşüktür.

Tablo 3.38: Ar-Ge ve Yenilik Konularında Verilen Destekler Hakkında Bilginiz Var mı Ve Kullandıysanız Etkinliğini Değerlendirir misiniz? (Sanayi)

Destek Veren Kuruluşlar	Haberim Yok		Haberim Var		Kullandım	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
TTGV(Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı)	136	67,0	60	29,6	7	3,4
TÜBİTAK-TEYDEB	27	13,3	157	77,3	19	9,4
KOSGEB- TEKMER	13	6,4	153	75,4	37	18,2
MEVKA	38	18,7	150	73,9	15	7,4
TGB(Teknoloji Geliştirme Bölgeleri)	100	49,3	90	44,3	13	6,4
AB Çerçeve Programları	57	28,1	130	64,0	16	7,9
SAN-TEZ	84	41,4	112	55,2	7	3,4

Araştırma sonuçlarına göre; araştırmaya katılan şirketlerin %67'si, TTGV desteğinden haberi olmadığını, %29,6'sı haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Şirketlerin %3.4'ü TTGV desteğini kullandığını belirtmiştir. Şirketlerin %13.3'ü, TÜBİTAK- TEYDEB Desteğinden haberi olmadığını, %77,3'ü haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Şirketlerin % 9,4'ü TÜBİTAK-TEYDEB Desteğini kullandığını belirtmiştir. Şirketlerin % 6,4'ü KOSGEB -TEKMER desteğinden haberi olmadığını, %75,4'ü haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Şirketlerin %18,2'si KOSGEB-TEKMER Desteğini kullandığını belirtmiştir. Şirketlerin % 18,7'si, MEVKA Desteğinden haberi olmadığını, % 73,9'u haberi olduğunu, Toplam

ankete katılan Akademisyenlerin % 7,4'ü MEVKA Desteğini kullandığını belirtmiştir. Şirketlerin %49,3'ü Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Desteğinden haberi olmadığını, %44,3'ü haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Şirketlerin % 6,4'ü Teknoloji Geliştirme Bölgeleri desteğini kullandığını belirtmiştir. Şirketlerin% 28,1'i AB Çerçeve Programları desteğinden haberi olmadığını, % 64'ü haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Şirketlerin % 7,9'unun AB Çerçeve Programları Desteğini kullandığını belirtmiştir. Şirketlerin % 41,4'ü SAN-TEZ desteğinden haberi olmadığını, %55,2'si haberi olduğunu, Toplam ankete katılan Şirketlerin %3,4'ünün SAN-TEZ desteğini kullandığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan şirketlerin Ar-Ge ve yenilik konularında verilen destekler hakkındaki bilgilerinin ne düzeyde olduğunu gösteren Tablo 3.38'e göre; genel olarak, şirketler destekler konusunda haberdarlar. Fakat kullanma düzeyleri çok düşüktür.

Ayrıca Araştırmaya katılan şirketlere Ar-Ge ve yenilik oluşturma sürecinde başka kuruluşlar ile ortak araştırma faaliyeti yürütüp yürütmediği, ortak araştırma faaliyeti çerçevesinde neler yapıldığı, Ar-Ge ve yenilik oluşturma sürecinde başka kuruluşlarla işbirliği gerçekleştirip gerçekleştirmediği, Yenilik ve Ar-Ge konusunda işbirliği yaptığı kuruluşların türünü ve ülkesini, Ar-Ge ve Yenilik ve Ar-Ge sürecinin hangi aşamasında bu kuruluşlarla çalıştıklarını, işbirliğine gidilmesinin temel amacı ne olduğu, kurulan işbirliğinin Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerindeki başarısı açısından etki derecesinin değerlendirilmesi, Ar-Ge ve yenilik oluşturma sürecinde herhangi bir işbirliği gerçekleştirmediyse, işbirliği yapmama nedenleri sorulmuştur. Soruların cevabı aşağıda detaylı bir şekilde incelenmiştir:

3.4.4. Ar-Ge ve Yenilik Oluşturma Sürecinde Başka Kuruluşlar İle Ortak Araştırma Faaliyeti (Sanayi)

Tablo 3.39: Şirketiniz Ar-Ge ve Yenilik Oluşturma Sürecinde Başka Kuruluşlar İle Ortak Araştırma Faaliyeti Yürüttü mü?

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	79	38,9	38,9
Hayır	124	61,1	100,0
Toplam	203	100,0	

Araştırmaya katılan şirketlerin % 38,9'u (79 Şirket) Ar-Ge ve yenilik sürecinde başka kuruluşlarla ortak faaliyette bulunurken, % 61,1'i (124 Şirket) ortak faaliyette bulunmamıştır.

3.4.5. Ortak Araştırma Faaliyetleri (Sanayi)

Tablo 3.40: Ortak Araştırma Faaliyeti Çerçevesinde Neler Yapıldı?

Faaliyetler	Frekans	Yüzde
Ortak Ar-Ge birimi kuruldu	34	37,8
Ortak eğitim gerçekleştirildi	19	21,1
Eleman değişimi gerçekleştirildi	6	6,7
Makine-teçhizat değişimi gerçekleştirildi	7	7,8
Ortak mali kaynak kullanımı sağlandı	3	3,3
Ortak teknoloji-yazılım kullanıldı	14	15,6
Ortak bir vizyon gerçekleştirildi	6	6,7
Diğer	1	1,1

Not: Bu tabloda frekansın 79 rakamından yüksek çıkmasının sebebi bu soruya birden çok cevap verildiğinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 3.40'a göre; Araştırmaya katılan tüm Şirketlerin % 38,9'unun (79 Şirket) ortak faaliyet yürüttüğü belirlenmiştir. Ortak araştırma faaliyeti çerçevesinde; bu şirketlerin % 37,8'i (34 Şirket) ortak Ar-Ge birimi kurmuş, % 21,1'i (19 Şirket) ortak eğitim gerçekleştirmiş, % 6,7'sinde (6 Şirket) Eleman değişimi

gerçekleştirilmiş, % 7,8'sinde (7 Şirket) Makine-teçhizat değişimi gerçekleştirilmiş, %3.3'ünde (3 Şirket) Ortak mali kaynak kullanımı sağlanmış, % 15,6'sı (14 Şirket) Ortak teknoloji-yazılım kullanılmış, %6,7'sinde Ortak bir vizyon gerçekleştirilmiş, %1,1'inde (1 Şirket) Diğer faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

3.4.6. Ar-Ge ve Yenilik Oluşturma Sürecinde Başka Kuruluşlarla İşbirliği (Sanayi)

Tablo 3.41: Şirketiniz Yenilik ve Ar-Ge Oluşturma Sürecinde Başka Kuruluşlarla İşbirliği Gerçekleştirdi mi?

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	69	34,0	34,0
Hayır	134	66,0	100,0
Toplam	203	100,0	

Araştırmaya katılan şirketlerin % 34'ü (69 firma) Ar-Ge ve yenilik sürecinde başka kuruluşlarla işbirliğinde bulunurken, % 66'sı (134 firma) işbirliğinde bulunmamıştır.

3.4.7. Ar-Ge ve Yenilik Konusunda İşbirliği Yapılan Kuruluşların Türü ve Ülkeleri (Sanayi)

Tablo 3.42: Ar-Ge ve Yenilik Konusunda İşbirliği Yapılan Kuruluşların Türü ve Ülkelerini Belirtiniz

Kuruluş türü	Yerli		AB		ABD		Uzakdoğu		Diğer	
	Frk.	%	Frk.	%	Frk.	%	Frk.	%	Frk.	%
Rakip Şirketler	49	87,5	6	10,7	1	1,8	-	-	-	-
Müşteriler	36	73,5	11	22,5	1	2,0	1	2,0	-	-
Danışmanlık firmaları	44	86,3	7	13,7	-	-	-	-	-	-
Üniversiteler	45	95,7	2	4,3	-	-	-	-	-	-
Teçhizat,hammadde, parça, yazılım sağlayıcıları	32	60,4	15	28,3	1	1,9	5	9,4	-	-
Kamu ve kar amaçlı olmayan özel kuruluşlar	38	92,7	3	7,3	-	-	-	-	-	-
Teknoloji merkezleri ya da Teknokent'te yer alan firmalar	38	84,4	7	15,6	-	-	-	-	-	-

Tablo 3.42'ye göre; Araştırmaya katılan Şirketlerin Ar-Ge ve Yenilik konusunda işbirliği yaptığı kuruluşları ve ülkeleri incelediğimizde; Rakip Şirketlerle yapılan işbirliğinin %87,5'i (49) Yerli Şirket, %10,7'si (6)AB Şirketi, %1,8'i (1) ABD Şirketi'dir. Müşteriler ile yapılan işbirliğinin %73,5'i (36) Yerli Müşteri, %22,5'i (11)AB Müşterisi, %2'si (1) ABD Müşterisi, %2'si (1) Uzak Doğu Müşterisi'dir. Danışmanlık Firmaları ile yapılan işbirliğinin %86,3'ü (44) Yerli Danışmanlık Firması, %13,7'si AB Danışmanlık Firması'dır. Üniversiteler ile yapılan işbirliğinin %95,7'si (45) Yerli Üniversite, %4.3'ü (2) AB'de Üniversite' dir. Teçhizat, hammadde, parça, yazılım sağlayıcıları ile yapılan işbirliğinin %60,4'ü (32) Yerli Teçhizat, hammadde, parça, yazılım sağlayıcıları, %28,3'ü (15) AB'den, %1,9'u (1) ABD'den, %9,4'ü (5) Uzakdoğu'dan teçhizat, hammadde, parça, yazılım sağlayıcıları'dır. Kamu ve kar amaçlı olmayan özel kuruluşlar ile yapılan işbirliğinin %92,72'si (38) Yerli, %7,3'ü (3) AB'den Kamu ve kar amaçlı olmayan özel kuruluşlardır. Teknoloji merkezleri ya da Teknokent'te yer alan firmalar ile yapılan işbirliğinin %84,4'ü (38) Yerli, %15,6'sı (7) AB'de Teknoloji merkezleri ya da Teknokent'te yer alan firmalardır.

3.4.8. Ar-Ge ve Yenilik Sürecinin Aşaması (Sanayi)

Tablo 3.43: Ar-Ge ve Yenilik Sürecinin Hangi Aşamasında Bu Kuruluşlarla Çalıştınız?

Yenilik ve Ar-Ge süreci aşamaları	Frekans	Yüzde
Yenilik fikrinin çıkış aşaması	14	16,5
Tedarik aşaması	9	10,6
Üretim aşaması	52	61,2
Pazarlama aşaması	5	5,9
Tutundurma aşaması	2	2,4
Diğer	3	3,5

Tablo 3.43'e göre; Araştırmaya katılan şirketlerin % 16,5'i (14 Şirket) işbirliğinde buldukları kuruluşlarla Yenilik ve Ar-Ge sürecinde yenilik fikrinin çıkış aşamasında çalışırken, % 10,6'sı (9 Şirket) Tedarik Aşamasında , % 61,2'si (52 Şirket) üretim aşamasında,%5,9'u(5 Şirket) Pazarlama aşamasında, %2,4 (2 Şirket) Tutundurma aşamasında, % 3,5'i(3) Diğer Aşamalarda birlikte çalışmışlardır.

3.4.9. İşbirliğine Gidilmesinin Temel Amacı (Sanayi)

Tablo 3.44: Şirketiniz Açısından İşbirliğine Gidilmesinin Temel Amacı Nedir?

İşbirliğinin temel amaçları	Frekans	Yüzde
Teknolojik gelişmelerin veya pazara girmenin maliyetini düşürmek	30	38,5
Teknolojik gelişmelerin veya pazara girmenin riskini azaltmak	10	12,8
Büyük miktarlarda üretim yapabilmek, verimliliği arttırmak	20	25,6
Yeni ürünlerin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesi için gereken zamanı azaltmak	18	23,1

Tablo 3.44'e göre; Araştırmaya katılan şirketlerin % 38,5'i (30 Şirket) teknolojik gelişmelerin veya pazara girmenin maliyetini düşürmenin, işbirliğine gidilmesinin temel amacı olduğunu belirtirken, %12,8'i (10 Şirket) Teknolojik gelişmelerin veya pazara girmenin riskini azaltmak, % 25,6'sı (20 Şirket) büyük miktarlarda üretim yapabilmek, verimliliği arttırmak olduğunu belirtmişlerdir.

3.4.10. Kurulan İşbirliğinin Başarı Derecesi (Sanayi)

Tablo 3.45: Kurulan İşbirliğinin Ar-Ge ve Yenilik Faaliyetlerindeki Başarısı Açısından Etki Derecesini Değerlendiriniz

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Az etkili	4	2,0	5,9
Etkili	41	20,2	66,2
Çok etkili	23	11,3	100,0
Eksik gözlem	135	66,5	
Toplam	203	100,0	

Tablo 3.45'e göre; Araştırmaya katılan Şirketlerin % 2'si (4 Şirket) **Ar-Ge ve Yenilik faaliyetlerindeki başarısı açısından** kurulan işbirliklerini az etkili bulurken, % 20,2'si (41 Şirket) Etkili, %11,3'ü (23 Şirket) Çok etkili bulduklarını belirtmişlerdir. 135 kişi ise bu soruya cevap vermemiştir.

3.4.11. İşbirliği Yapmama Nedenleri (Sanayi)

Tablo 3.46: Ar-Ge ve Yenilik Oluşturma Sürecinde İşbirliği Yapmama Nedenlerinizi Belirtiniz

Yenilik ve Ar-Geç sürecinde işbirliği yapmama nedenleri	Frekans	Yüzde
İşbirliğine gidebileceğiniz kurum ve kuruluşlardaki tekn. ve kalite yetersizliği	74	21,6
Konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar hakkında yeterli bilgi olmaması	81	23,6
Yenilik ve Ar-Geç faaliyetlerini şirket içinde yürüttüğümüz için	48	14,0
Yenilik ve Ar-Geç faaliyetleri bağlı bulunduğumuz şirket tarafından yürütüldüğü için	6	1,7
Konuyla ilgili kurum ve kuruluşların şirketimizin üretim ihtiyaçlarını bilmediği için	12	3,5
Konuyla ilgili kurum ve kuruluşların teknoloji ve bilgi temini çok pahalı olduğu için	21	6,1
Konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar güvenilir ortak olmadığı için	32	9,3
Teknolojik bilgilerimizi gizli tutmak için	62	18,0
Diğer	7	2,0

Not: Bu tabloda frekansın 134 rakamından yüksek çıkmasının sebebi bu soruya birden çok cevap verildiğinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 3.46'ya göre; Araştırmaya katılan şirketlerin % 21,6'sı (74 Şirket) Ar-Ge ve Yenilik sürecinde işbirliği yapmama nedenlerinin işbirliğine gidebilecek kurum ve kuruluşlardaki teknoloji ve kalite yetersizliğinden % 23,6 sı (81 Şirket) Konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar hakkında yeterli bilgi olmamasından, %14'ü (48 Şirket) Yenilik ve Ar-Ge faaliyetlerini şirket içinde yürüttüğünden, %1,7'si (6 Şirket) Yenilik ve Ar-Ge faaliyetlerinin bağlı buldukları şirket tarafından yürütüldüğünden, %3,5'i (12 Şirket) Konuyla ilgili kurum ve kuruluşların şirketin üretim ihtiyaçlarını bilmediğinden, %6,1'i (21 Şirket) Konuyla ilgili kurum ve kuruluşların teknoloji ve bilgi temini çok pahalı olduğundan, %9,3'ü (32 Şirket) Konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar güvenilir ortak olmadığından, %18'i(62 Şirket) Teknolojik bilgileri gizli tutmak istediğinden, %2'si (7) Diğer nedenlerden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Araştırma Soruları kapsamında, cevabı aranan sorular aşağıdaki gibidir:

3.4.12. Üniversite -Sanayi İşbirliğinin Üniversiteye Yönelik Yararları

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları üniversite-sanayi işbirliğini, üniversiteye sağladığı yararlar bakımından nasıl değerlendirmektedir ve taraflar arasında algılama farklılıkları var mıdır?

Tablo 3.47: Tarafların İşbirliğinin Üniversiteye Sağladığı Yararlar Bakımından Değerlendirilmesinin ANOVA ile Karşılaştırılması

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Öğrenciler için staj/burs/iş olanağı	ÜNİVERSİTE	176	3,0511	1,06514	0,000
	SANAYİ	203	2,6946	,88738	
	GENEL	379	2,8602	,98881	
Akademisyenler için ek gelir/ödül/bağış/burs vs. olanağı	ÜNİVERSİTE	176	2,9943	1,14391	0,006
	SANAYİ	203	2,7044	,89073	
	GENEL	379	2,8391	1,02506	
Akademisyenlerin akademik gelişimine destek verilmesi, katkı sağlanması	ÜNİVERSİTE	176	3,1875	1,10276	0,000
	SANAYİ	203	2,7291	,80253	
	GENEL	379	2,9420	,97958	
Akademisyenler için kurum/kuruluşlara/sanayiye danışmanlık olanağı	ÜNİVERSİTE	176	3,0795	1,12348	0,007
	SANAYİ	203	2,8030	,85050	
	GENEL	379	2,9314	,99498	
Üniversitede üniversite öğrencilerine ders verebilecek sanayi ortamındaki profesyonellere ulaşma olanağı	ÜNİVERSİTE	176	3,0455	1,05732	0,005
	SANAYİ	203	2,7635	,88062	
	GENEL	379	2,8945	,97560	
Gelişmiş teknoloji/tesis/ekipmanlara erişim olanağı	ÜNİVERSİTE	176	3,1364	1,04943	0,000
	SANAYİ	203	2,7586	,88209	
	GENEL	379	2,9340	,98043	
Üniversitelerin kurumsal girişim yeteneklerini arttırmaya katkı sağlanması	ÜNİVERSİTE	176	3,0966	1,06196	0,001
	SANAYİ	203	2,7586	,84189	
	GENEL	379	2,9156	,96403	
Üniversitelerin kurumsal özerkliğinin artırılması	ÜNİVERSİTE	176	3,3182	1,09592	0,000
	SANAYİ	203	2,6946	,82373	
	GENEL	379	2,9842	1,00778	
Üniversitelerin kurumsal saygınlığının arttırması	ÜNİVERSİTE	176	3,3125	1,08972	0,000
	SANAYİ	203	2,8227	,96886	
	GENEL	379	3,0501	1,05415	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?.	ÜNİVERSİTE	176	3,1357	,93817	0,000
	SANAYİ	203	2,7477	,72659	
	GENEL	379	2,9279	,85274	

Tablo 3.47’de görüldüğü gibi; Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları üniversite-sanayi işbirliğini üniversiteye sağladığı yararlar bakımından değerlendirdiğinde; üniversitenin algıladığı gerçekleşme ihtimali en yüksek olan üç fayda “Üniversitelerin kurumsal özerkliğinin arttırılması” (Ort: 3,3182), “Üniversitelerin kurumsal saygınlığının arttırılması” (Ort: 3,3125) ve “Akademisyenlerin akademik gelişimine destek verilmesi, katkı sağlanması” (Ort: 3,1875)’dir. Üniversitenin gerçekleşme ihtimalini en düşük bulduğu üç fayda ise, “Akademisyenler için ek gelir/ödül/bağış/burs vs. olanağı” (Ort: 2,9943), “Üniversitede üniversite öğrencilerine ders verebilecek sanayi ortamındaki profesyonellere ulaşma olanağı” (Ort: 3,0455) ve “Öğrenciler için staj/burs/iş olanağı” (Ort: 3,0511) sağlamadır. İşbirliği üniversiteye sağladığı yararlar bakımından değerlendirildiğinde sanayinin algıladığı gerçekleşme ihtimali en yüksek olan üç fayda sırasıyla “Üniversitelerin kurumsal saygınlığının arttırması” (Ort: 2,8227), “Akademisyenler için kurum/kuruluşlara/sanayiye danışmanlık olanağı” (Ort: 2,8030) ve “Üniversitede üniversite öğrencilerine ders verebilecek sanayi ortamındaki profesyonellere ulaşma olanağı” (Ort: 2,7635) olarak bulunmuştur. Sanayinin gerçekleşme ihtimalini en düşük buldukları üç fayda ise, “Üniversitelerin kurumsal özerkliğinin arttırılması” (Ort: 2,6946), “Öğrenciler için staj/burs/iş olanağı” (Ort: 2,6946) ve “Akademisyenler için ek gelir/ödül/bağış/burs vs. olanağı” (Ort: 2,7044) olarak tespit edilmiştir.

Akademisyenlerin ve sanayi sektörü çalışanlarının işbirliğinin, üniversiteye sağladığı yararları bakımından algılama farklılıklarının anlamlı olup olmadığını anlamak için Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) uygulanmıştır. Bu farklılıkların hangi ifadelerden kaynaklandığı aşağıda incelenmiştir. Buna göre, “Öğrenciler için staj/burs/iş olanağı” (P: 0,000), “Akademisyenler için ek gelir/ödül/bağış/burs vs. olanağı” (P: 0,006), “Akademisyenlerin akademik gelişimine destek verilmesi, katkı sağlanması” (P:0,000), “Akademisyenler için kurum/kuruluşlara/sanayiye danışmanlık olanağı” (P:0,007), “Üniversitede üniversite öğrencilerine ders verebilecek sanayi ortamındaki profesyonellere ulaşma olanağı”(0,005), “Gelişmiş teknoloji/tesis/ekipmanlara erişim olanağı”(P:0,000), “Üniversitelerin kurumsal girişim yeteneklerini arttırmaya katkı sağlanması” (P:

0,001), “Üniversitelerin kurumsal özerkliğinin arttırılması” P (0,000), Üniversitelerin kurumsal saygınlığının arttırılması” (P: 0,000) değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den küçük olduğu için (P <0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Farklılık anlamlı olan ifadelerde işbirliğinin üniversiteye sağladığı faydaların gerçekleşme ihtimali konusunda akademisyenler daha olumlu düşünürken, sanayi sektörü çalışanları akademisyenlere göre daha olumsuz düşünmektedir.

Bu araştırma sorusunun alt başlıkları şu şekilde değerlendirilmiştir:

Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Üniversitelere “Öğrenciler için staj/burs/iş olanağı” sağlayacağına akademisyenler (Ort: 3,0511) inanmaktayken, sanayi sektörü çalışanı (Ort: 2,6946) daha az inanmaktadır. ”Akademisyenler için ek gelir/ödül/ bağış/burs vs. olanağı”nın sağlanacağı konusunun akademisyenler, sanayi sektörü çalışanının sıcak bakmadığını düşünmektedirler. Buna rağmen bu konuda akademisyenler (Ort: 2,9943), Sanayi sektörü çalışanına (Ort: 2,7044) göre daha umutludur. “Akademisyenlerin akademik gelişimine destek verilmesi, katkı sağlanması” konusunda akademisyenler (Ort: 3,1875) inanmaktayken, sanayi sektörü çalışanı (Ort: 2,7291) daha az inanmaktadırlar. “Akademisyenler için kurum/kuruluşlara/sanayiye danışmanlık olanağı”nın sağlanacağına akademisyenler (Ort: 3,0795) inanmaktayken, sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,8030) daha az inanmaktadır. “ Üniversitede üniversite öğrencilerine ders verebilecek sanayi ortamındaki profesyonellere ulaşma olanağı”nın sağlanacağına akademisyenler (Ort: 3,0455) inanmaktayken, sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,7635) daha az inanmaktadır. “Gelişmiş teknoloji/tesis/ekipmanlara erişim olanağı” sağlayacağına akademisyenler (Ort: 3,1364) inanmaktayken, sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,7586) daha az inanmaktadır. “Üniversitelerin kurumsal girişim yeteneklerini arttırmaya katkı sağlanması”nı sağlayacağına akademisyenler (Ort: 3,0966) inanmaktayken, sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,7586) daha az inanmaktadır. “Üniversitelerin kurumsal özerkliğinin arttırılması”nı sağlayacağına akademisyenler (Ort: 3,3182) inanmaktayken, sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,6946) daha az inanmaktadır. “Üniversitelerin kurumsal saygınlığının arttırması”nı sağlayacağına akademisyenler (Ort: 3,3125) inanmaktayken, sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,8227) daha az inanmaktadır.

Genel bir ifade ile Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenler (Ort: 3,1357) ve sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,7477) üniversite-sanayi işbirliğinin, üniversiteye daha az fayda sağlayacağını, taraflar arasındaki karşılaştırmada ise akademisyenlerin sanayi sektörü çalışanlarına göre bu konuda daha olumlu düşündüğü tespit edilmiştir.

3.4.13. Üniversite -Sanayi İşbirliğinin, Sanayiye Yönelik Yararları

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları üniversite-sanayi işbirliğini, sanayiye sağladığı yararlar bakımından nasıl değerlendirmektedirler ve taraflar arasında algılama farklılıkları var mıdır?

Tablo 3.48: Tarafların İşbirliğinin Sanayiye Sağladığı Yararlar Bakımından Değerlendirilmesinin ANOVA ile Karşılaştırılması

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Profesyonel uzmanlık/ hizmete ulaşma olanağının sağlanması	ÜNİVERSİTE	200	2,9350	,97237	0,000
	SANAYİ	203	2,3596	,90310	
	GENEL	403	2,6452	,98022	
Nitelikli personele ulaşma olanağının sağlanması	ÜNİVERSİTE	200	2,8450	1,06142	0,000
	SANAYİ	203	2,3547	,86306	
	GENEL	403	2,5980	,99611	
Araştırma gücü yüksek akademisyenlere/öğrencilere kolay ulaşma olanağının oluşması	ÜNİVERSİTE	200	2,9000	1,01744	0,000
	SANAYİ	203	2,4187	,87713	
	GENEL	403	2,6576	,97830	
Güncel konulardan/gelişmiş teknolojiden erken haberdar olunması	ÜNİVERSİTE	200	2,7050	1,01644	0,003
	SANAYİ	203	2,4187	,87713	
	GENEL	403	2,5608	,95841	
Bazı maliyetleri üniversitelerin üstlenmesi ile tasarruf sağlanması	ÜNİVERSİTE	200	2,8650	1,04028	0,000
	SANAYİ	203	2,3005	,87504	
	GENEL	403	2,5806	1,00016	
Sanayinin teknik problemlerini çözmede kolaylık sağlanması	ÜNİVERSİTE	200	2,8750	1,03184	0,000
	SANAYİ	203	2,4631	,88012	
	GENEL	403	2,6675	,97919	
Sanayi çalışanlarına özel eğitim/öğretim alma olanağının gerçekleştirilmesi	ÜNİVERSİTE	200	2,9050	1,05429	0,000
	SANAYİ	203	2,4187	,96833	
	GENEL	403	2,6600	1,03955	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşünce	ÜNİVERSİTE	200	2,8614	,84265	0,000
	SANAYİ	203	2,3906	,73737	
	GENEL	403	2,6242	,82478	

Tablo 3.48'de görüldüğü gibi; Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları üniversite-sanayi işbirliğini, sanayiye sağladığı yararlar bakımından değerlendirdiğinde üniversitenin algıladığı gerçekleşme ihtimali en yüksek olan üç fayda sırasıyla “Profesyonel uzmanlık/ hizmete ulaşma olanağının sağlanması” (Ort: 2,935), “Sanayi çalışanlarına özel eğitim/öğretim alma olanağının gerçekleştirilmesi” (Ort: 2,9050) ve “Araştırma gücü yüksek akademisyenlere/öğrencilere kolay ulaşma olanağının oluşması” (ort:2,9000)’dır. Üniversitenin gerçekleşme ihtimalini en düşük buldukları üç fayda ise “Güncel konulardan/gelişmiş teknolojiden erken haberdar olunması” (Ort: 2,7050), “Nitelikli personele ulaşma olanağının sağlanması” (Ort: 2,8450) ve “Bazı maliyetleri üniversitelerin üstlenmesi ile tasarruf sağlanması” (Ort: 2,8650) olarak belirtilmektedir. İşbirliği, sanayiye sağladığı yararlar bakımından değerlendirildiğinde sanayinin algıladığı gerçekleşme ihtimali en yüksek olan üç fayda sırasıyla “Sanayinin teknik problemlerini çözmeye kolaylık sağlanması” (Ort: 2,4631), “Araştırma gücü yüksek akademisyenlere/ öğrencilere kolay ulaşma olanağının oluşması” (Ort: 2,4187) ve “Güncel konulardan/gelişmiş teknolojiden erken haberdar olunması” (Ort: 2,4187)’dir. Sanayinin gerçekleşme ihtimalini en düşük bulduğu üç fayda ise “Bazı maliyetleri üniversitelerin üstlenmesi ile tasarruf sağlanması”(Ort: 2,3005), “Nitelikli personele ulaşma olanağının sağlanması” (Ort: 2,3547) ve “Profesyonel uzmanlık/ hizmete ulaşma olanağının sağlanması” (Ort: 2,3596) olarak değerlendirilmiştir.

Akademisyenlerin ve sanayi sektörü çalışanlarının işbirliğinin, sanayiye sağladığı yararlar bakımından algılama farklılıklarının anlamlı olup olmadığını anlamak için Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) uygulanmıştır. Bu farklılıkların hangi ifadelerden kaynaklandığı aşağıda incelenmiştir. “Profesyonel uzmanlık/ hizmete ulaşma olanağının sağlanması” (P: 0,000), “Nitelikli personele ulaşma olanağının sağlanması” (P: 0,000), “Araştırma gücü yüksek akademisyenlere/öğrencilere kolay ulaşma olanağının oluşması”(P: 0,000),” Güncel konulardan/gelişmiş teknolojiden erken haberdar olunması” (P: 0,003),” Bazı maliyetleri üniversitelerin üstlenmesi ile tasarruf sağlanması”(P: 0,000),”Sanayinin teknik problemlerini çözmeye kolaylık sağlanması” (P: 0,000),”Sanayi çalışanlarına

özel eğitim/öğretim alma olanağının gerçekleştirilmesi” (P: 0,000), değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den küçük olduğu için (P<0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Farklılık anlamlı olan ifadelerde işbirliğinin Sanayiye sağladığı faydaların gerçekleşme ihtimali konusunda akademisyenler daha olumlu düşünürken, sanayi sektörü çalışanları akademisyenlere göre daha olumsuz düşünmektedir .Bu araştırma sorusunun alt başlıklarını şu şekilde değerlendirilmiştir:

İşbirliğinin Sanayiye “Profesyonel uzmanlık/ hizmete ulaşma olanağının sağlanması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,9350), Sanayi sektörü çalışanına (Ort: 2,3596) göre daha umutludur.” Nitelikli personele ulaşma olanağının sağlanması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,8450), Sanayi sektörü çalışanına (Ort: 2,3547) göre daha umutludur. “Araştırma gücü yüksek akademisyenlere/ öğrencilere kolay ulaşma olanağının oluşması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,9000), Sanayi sektörü çalışanına (Ort: 2,4187) göre daha umutludur. “Güncel konulardan/gelişmiş teknolojiden erken haberdar olunması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,7050), Sanayi sektörü çalışanına (Ort: 2,4187) göre daha umutludur. “Bazı maliyetleri üniversitelerin üstlenmesi ile tasarruf sağlanması” konusunda akademisyenler(Ort: 2,8650), Sanayi sektörü çalışanına (Ort: 2,3005) göre daha umutludur.” Sanayinin teknik problemlerini çözmede kolaylık sağlanması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,8750), Sanayi sektörü çalışanına (Ort: 2,4631) göre daha umutludur.” Sanayi çalışanlarına özel eğitim/öğretim alma olanağının gerçekleştirilmesi” “ konusunda akademisyenler(Ort: 2,9050), Sanayi sektörü çalışanına (Ort: 2,4187) göre daha umutludur.

Genel bir ifade ile Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenler (Ort: 2,8614) ve sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,3906) üniversite-sanayi işbirliğinin, sanayiye daha az fayda sağlayacağını, taraflar arasındaki karşılaştırmada ise akademisyenlerin sanayi sektörü çalışanlarına göre bu konuda daha olumlu düşündüğü tespit edilmiştir

3.4.14. Üniversite -Sanayi İşbirliğinin Devlete Yönelik Yararları

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları üniversite-sanayi işbirliğini, devlete sağladığı yararlar bakımından nasıl değerlendirmektedir ve taraflar arasında algılama farklılıkları var mıdır?

Tablo 3.49: Tarafların İşbirliğinin Devlete Sağladığı Yararlar Bakımından Değerlendirilmesinin ANOVA ile Karşılaştırılması

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Kaynak ve tesislerin ortak kullanılmasından dolayı tasarruf edilmesi	ÜNİVERSİTE	200	2,9400	1,01566	,000
	SANAYİ	203	2,6010	,84044	
	GENEL	403	2,7692	,94571	
Ulusal açıdan öncelikli çalışmaları destekleme olanaklarının sağlanması	ÜNİVERSİTE	200	2,9100	1,00346	,002
	SANAYİ	203	2,6108	,87387	
	GENEL	403	2,7593	,95111	
Kalkınmanın stratejisine yön verme olanaklarının sağlanması	ÜNİVERSİTE	200	2,9050	,94362	,013
	SANAYİ	203	2,6798	,87367	
	GENEL	403	2,7916	,91490	
Kamunun faydasına ve beklentilerine uygun politikayı bulma olanaklarının oluşturulması	ÜNİVERSİTE	200	2,8300	1,03268	,117
	SANAYİ	203	2,6798	,87932	
	GENEL	403	2,7543	,96025	
Ulusal ekonomi rekabetinin önünün açılması	ÜNİVERSİTE	200	3,0300	1,06996	,001
	SANAYİ	203	2,6897	,89953	
	GENEL	403	2,8586	1,00117	
Üniversitenin ve sanayinin ihtiyaçları hakkında bilgi sahibi olunması	ÜNİVERSİTE	200	2,7750	1,10475	,225
	SANAYİ	203	2,6502	,94964	
	GENEL	403	2,7122	1,03016	
Ekonomik ve Teknolojik olarak dışa bağımlılıktan kurtulma olanaklarının oluşturulması	ÜNİVERSİTE	200	3,0450	1,04808	,000
	SANAYİ	203	2,6256	,96356	
	GENEL	403	2,8337	1,02683	
Becerili ve deneyimli insan gücü potansiyelinin artırılması	ÜNİVERSİTE	200	2,2650	1,02471	,000
	SANAYİ	203	2,6798	,95489	
	GENEL	403	2,4739	1,01049	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite - sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	ÜNİVERSİTE	176	2,8338	,77787	,021
	SANAYİ	203	2,6521	,75044	
	GENEL	379	2,7365	,76766	

Tablo 3.49’da görüldüğü gibi; Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları üniversite-sanayi işbirliğini devlete sağladığı yararlar bakımından değerlendirdiğinde üniversitenin algıladığı gerçekleşme ihtimali en yüksek olan üç fayda sırasıyla “Ekonomik ve Teknolojik olarak dışa bağımlılıktan kurtulma olanaklarının oluşturulması” (Ort: 3,0450), “Ulusal ekonomi rekabetinin önünün açılması” (Ort: 3,0300) ve “Kaynak ve tesislerin ortak kullanılmasından dolayı tasarruf edilmesi” (Ort: 2,9400) olarak değerlendirilmektedir. Üniversitenin gerçekleşme ihtimalini en düşük buldukları üç fayda ise “Becerili ve deneyimli insan gücü potansiyelinin artırılması” (Ort: 2,2650), “Üniversitenin ve sanayinin ihtiyaçları hakkında bilgi sahibi olunması” (Ort: 2,7750) ve “Kamunun faydasına ve beklentilerine uygun politikayı bulma olanaklarının oluşturulması” (Ort: 2,8300) şeklinde ifade edilmiştir. İşbirliğinde devlete sağladığı yararlar bakımından sanayinin algıladığı gerçekleşme ihtimali en yüksek olan üç fayda sırasıyla “Ulusal ekonomi rekabetinin önünün açılması” (Ort: 2,6897), “Kalkınmanın stratejisine yön verme olanaklarının sağlanması” (Ort: 2,6798) ve “Kamunun faydasına ve beklentilerine uygun politikayı bulma olanaklarının oluşturulması” (Ort: 2,6798)’dır. Sanayinin gerçekleşme ihtimalini en düşük buldukları üç fayda ise “Kaynak ve tesislerin ortak kullanılmasından dolayı tasarruf edilmesi” (Ort: 2,6010), “Ulusal açıdan öncelikli çalışmaları destekleme olanaklarının sağlanması” (Ort: 2,6108) ve “Ekonomik ve Teknolojik olarak dışa bağımlılıktan kurtulma olanaklarının oluşturulması” (Ort: 2,6256) olarak ifade edilmiştir.

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları üniversite-sanayi işbirliğinin, devlete sağladığı yararlar bakımından algılama farklılıklarının anlamlı olup olmadığını anlamak için ise Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) uygulanmıştır. Bu farklılıkların hangi ifadelerden kaynaklandığı aşağıda incelenmiştir. “Kaynak ve tesislerin ortak kullanılmasından dolayı tasarruf edilmesi” (P: 0,000),”Ulusal açıdan öncelikli çalışmaları destekleme olanaklarının sağlanması” (P: 0,002),”Kalkınmanın stratejisine yön verme olanaklarının sağlanması” (P: 0,013),”Ulusal ekonomi rekabetinin önünün açılması” (P: 0,001) “Ekonomik ve Teknolojik olarak dışa

bağımlılıktan kurtulma olanaklarının oluşturulması” (P: 0,000),” Becerili ve deneyimli insan gücü potansiyelinin arttırılması”(P: 0,000) değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den küçük olduğu için (P<0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Farklılık anlamlı olan ifadelerde işbirliğinin devlete sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali konusunda akademisyenler daha olumlu düşünürken, sanayi sektörü çalışanları akademisyenlere göre daha olumsuz düşünmektedir. “Kamunun faydasına ve beklentilerine uygun politikayı bulma olanaklarının oluşturulması” (P: 0,117),” Üniversitenin ve sanayinin ihtiyaçları hakkında bilgi sahibi olunması” (P: 0,225), değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Bu araştırma sorusunun alt başlıklarını şu şekilde değerlendirilmiştir:

İşbirliğinin devlete “Kaynak ve tesislerin ortak kullanılmasından dolayı tasarruf edilmesi” konusunda akademisyenler (Ort: 2,9400), sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,6010) göre daha umutludur. “Ulusal açıdan öncelikli çalışmaları destekleme olanaklarının sağlanması” konusunda akademisyenler(Ort:2,9100), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,61089) daha olumludur. “Kalkınmanın stratejisine yön verme olanaklarının sağlanması” konusunda akademisyenler (Ort:2,9050), Sanayi sektörü çalışanına (Ort: 2,6798) göre daha olumludur. “Kamunun faydasına ve beklentilerine uygun politikayı bulma olanaklarının oluşturulması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,8300), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,6798) daha olumludur. “Ulusal ekonomi rekabetinin önünün açılması” konusunun devlete yarar sağlayacağına akademisyenler (Ort:3,0300) inanırken, sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,6897)daha az inanmaktadır. “Üniversitenin ve sanayinin ihtiyaçları hakkında bilgi sahibi olunması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,7750) Sanayi sektörü çalışanlarına göre (Ort: 2,6502),) daha umutludur. “Ekonomik ve Teknolojik olarak dışa bağımlılıktan kurtulma olanaklarının oluşturulması” konusuna akademisyenler (Ort: 3,0450) inanırken sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,6256) daha az inanmaktadır.” Becerili ve deneyimli insan gücü potansiyelinin arttırılması” “ konusunda akademisyenler (Ort: 2,2650) Sanayi sektörü çalışanlarına göre (Ort: 2,6798) daha umutludur.

Genel bir ifade ile Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları üniversite-sanayi işbirliğinin, devlete daha az yarar sağladığını taraflar arasındaki karşılaştırmada ise akademisyenlerin sanayi sektörü çalışanlarına göre bu konuda daha olumlu düşündüğü tespit edilmiştir

3.4.15. Üniversite-Sanayi İşbirliğinden Oluşabilecek Potansiyel Zararlar

Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları üniversite-sanayi işbirliğinden oluşabilecek potansiyel zararları nasıl değerlendirmektedirler ve taraflar arasında algılama farklılıkları var mıdır?

Tablo 3.50: Tarafların İşbirliğinden Oluşabilecek Potansiyel Zararlar Bakımından Değerlendirilmesinin ANOVA ile karşılaştırılması

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Akademik kaynakların (zaman kaybı, beyin gücü) boşa kullanılması	ÜNİVERSİTE	176	2,5000	,97395	,291
	SANAYİ	203	2,6010	,88631	
	GENEL	379	2,5541	,92816	
Özel fonlar artacağı için devlet fonlarında azalma olması	ÜNİVERSİTE	176	2,2727	1,02792	,007
	SANAYİ	203	2,5320	,83412	
	GENEL	379	2,4116	,93688	
Üniversitelerin gelişmiş donanımlarının ve alt yapılarının israf edilmesi	ÜNİVERSİTE	176	2,3807	1,00710	,386
	SANAYİ	203	2,4631	,83983	
	GENEL	379	2,4248	,92096	
Akademik standartlarda erozyona neden olunması	ÜNİVERSİTE	176	2,3466	,99098	,109
	SANAYİ	160	2,5188	,97110	
	GENEL	336	2,4286	,98388	
Akademik araştırmalarda üniversitenin kontrolünün azaltılması	ÜNİVERSİTE	176	2,7273	1,07147	,003
	SANAYİ	160	2,4063	,88522	
	GENEL	336	2,5744	,99872	
Ticarileşme faktörünün akademik camiada stres oluşturması	ÜNİVERSİTE	176	2,6932	1,05677	,188
	SANAYİ	160	2,5438	1,01465	
	GENEL	336	2,6220	1,03808	
Akademisyenlerde sorumluluk çatışmasına neden olunması	ÜNİVERSİTE	176	2,6364	1,10254	,950
	SANAYİ	160	2,6438	1,03003	
	GENEL	336	2,6399	1,06704	
Akademisyenler arasında gerilime sebep olunması	ÜNİVERSİTE	176	3,5568	,89899	,000
	SANAYİ	160	2,5125	1,05203	
	GENEL	336	3,0595	1,10468	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	ÜNİVERSİTE	176	2,6392	,67478	,083
	SANAYİ	160	2,5078	,70928	
	GENEL	336	2,5766	,69351	

Tablo 3.50’de görüldüğü gibi; Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları üniversite-sanayi işbirliğini oluşabilecek potansiyel zararları bakımından nasıl algılamaktadır ve tarafların algılamaları arasında farklılıklar var mıdır sorusunun cevabı araştırılmıştır. Bu araştırma sorusu için, üniversite ve sanayi örneklemelerinden 5’li Likert ölçeği kullanılarak üniversite-sanayi işbirliğinin potansiyel zararları ile ilgili tutumları elde edilmiştir. Elde edilen veriler, Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) yapılarak incelenmiştir. Üniversite-sanayi işbirliğinden oluşabilecek potansiyel zararlara ilişkin görüşleri açısından, üniversitenin algıladığı gerçekleşme ihtimali en yüksek üç zarar sırasıyla, “Akademisyenler arasında gerilime sebep olunması” (Ort: 3,5568), “Akademik araştırmalarda üniversitenin kontrolünün azaltılması” (Ort: 2,7273) ve “Ticarileşme faktörünün akademik camiada stres oluşturmaları” (Ort: 2,6932)’dir. Üniversitenin gerçekleşme ihtimali en düşük bulduğu üç zarar ise, sırasıyla, “Özel fonlar artacağı için devlet fonlarında azalma olması” (Ort: 2,2727), “Akademik standartlarda erozyona neden olunması” (Ort: 2,3466) ve “Üniversitelerin gelişmiş donanımlarının ve alt yapılarının israf edilmesi” (Ort: 2,3807) olarak değerlendirilmektedir. Üniversite-sanayi işbirliğinden oluşabilecek potansiyel zararlara ilişkin görüşleri açısından, Sanayinin algıladığı gerçekleşme ihtimali en yüksek üç zarar sırasıyla, “Akademisyenlerde sorumluluk çatışmasına neden olunması” (Ort: 2,6438), “Akademik kaynakların (zaman kaybı, beyin gücü) boşa kullanılması” (Ort: 2,6010) ve “Ticarileşme faktörünün akademik camiada stres oluşturmaları” (Ort: 2,5438) olarak görülmektedir. Sanayinin gerçekleşme ihtimali en düşük bulduğu üç zarar ise, sırasıyla, “Akademik araştırmalarda üniversitenin kontrolünün azaltılması” (Ort: 2,4063), “Üniversitelerin gelişmiş donanımlarının ve alt yapılarının israf edilmesi” (Ort: 2,4631) ve “Akademisyenler arasında gerilime sebep olunması” (Ort: 2,5125)’dir.

Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) sonucunda ortaya çıkan farklılıkların hangi ifadelerden kaynaklandığı aşağıda incelenmiştir. “Özel fonlar artacağı için devlet fonlarında azalma olması” (P: 0,007), “Akademik araştırmalarda üniversitenin kontrolünün azaltılması” (P: 0,003), “Akademisyenler arasında gerilime sebep olunması” (0,000) değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den küçük

olduğu için ($P < 0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Farklılık anlamlı olan ifadelerde ise işbirliğinden oluşabilecek potansiyel zararlar hakkındaki düşünceleri bakımından akademisyenler, sanayi sektörü çalışanlarına göre daha çok kaygı duymaktadırlar. “Akademik kaynakların (zaman kaybı, beyin gücü) boşa kullanılması”(P: 0,291), Üniversitelerin gelişmiş donanımlarının ve alt yapılarının israf edilmesi” (P: 0,386),”Akademik standartlarda erozyona neden olunması” (P: 0,109) “Ticarileşme faktörünün akademik camiada stres oluşturması” (P: 0,188), “Akademisyenlerde sorumluluk çatışmasına neden olunması”(P: 0,950), değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Bu araştırma sorusunun alt başlıkları şu şekilde değerlendirilmiştir:

İşbirliğinden oluşabilecek potansiyel zararlar bakımından “Akademik kaynakların (zaman kaybı, beyin gücü) boşa kullanılması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,5000), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,6010) göre daha az kaygılıdır. “Özel fonlar artacağı için devlet fonlarında azalma olması” konusunda akademisyenler(Ort: 2,2727), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,5320) göre daha pozitif düşünmektedir.” Üniversitelerin gelişmiş donanımlarının ve alt yapılarının israf edilmesi” konusunda akademisyenler (Ort: 2,3807), sanayi sektörü çalışanlarına göre (Ort: 2,4631), göre daha az kaygılıdır. “Akademik standartlarda erozyona neden olunması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,3466), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort:2,5188) göre daha pozitif düşünmektedir. “Akademik araştırmalarda üniversitenin kontrolünün azaltılması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,7273), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,4063) göre daha kaygılıdır. Ticarileşme faktörünün akademik camiada stres oluşturması” konusunda, akademisyenler(Ort: 2,6932), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,5438)’ne göre daha kaygılıdır.” Akademisyenlerde sorumluluk çatışmasına neden olunması” konusunda akademisyenler(Ort: 2, 6364), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,6438) göre daha pozitif düşünmektedirler. “Akademisyenler arasında gerilime sebep olunması” konusuna akademisyenler (Ort: 3,5568) daha çok kaygı duyarken, sanayi sektörü yetkilileri (Ort: 2,5125) daha az kaygı duymaktadır.

Genel bir ifade ile Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları üniversite-sanayi işbirliğinde potansiyel zararların

oluşabileceğini düşünmektedirler. Taraflar arasında yapılan karşılaştırmada ise akademisyenler sanayi sektörü yetkililerine göre bu konuda daha kaygılıdır.

3.4.16. Üniversite-Sanayi- İşbirliğinde Devletten Beklentiler

Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde, üniversite-sanayi- işbirliğinde devletten beklentilere ilişkin tarafların algılamaları arasında farklılık var mıdır?

Tablo 3.51: Tarafların İşbirliğinde Devletten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin ANOVA ile karşılaştırılması

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Ulusal işbirliği politikasının oluşturulması	ÜNİVERSİTE	200	3,6500	,92834	0,338
	SANAYİ	160	3,7563	1,17493	
	GENEL	360	3,6972	1,04495	
İşbirliğini teşvik eden politikaların yasalaştırılması	ÜNİVERSİTE	200	3,3800	1,07769	0,000
	SANAYİ	160	3,7875	1,04242	
	GENEL	360	3,5611	1,07989	
İşbirliğini zorunlu hale getirecek yasal önlemlerin alınması	ÜNİVERSİTE	200	3,6800	,99627	0,917
	SANAYİ	160	3,6688	1,03839	
	GENEL	360	3,6750	1,01380	
Üniversite ve Sanayinin işbirliği sağlamalarına yardımcı olunması	ÜNİVERSİTE	200	3,6800	,99122	0,963
	SANAYİ	160	3,6750	1,02516	
	GENEL	360	3,6778	1,00503	
Üniversite ve sanayinin ihtiyaç duyduğu kaynakların temin edilmesi	ÜNİVERSİTE	200	3,8350	,98622	0,062
	SANAYİ	160	3,6250	1,14238	
	GENEL	360	3,7417	1,06210	
Üniversite ve sanayi ile ortak Ar-Ge projelerinin yürütülmesi	ÜNİVERSİTE	200	2,6650	1,10857	0,000
	SANAYİ	160	3,7500	1,08158	
	GENEL	360	3,1472	1,22098	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	ÜNİVERSİTE	200	3,4817	,76199	0,011
	SANAYİ	160	3,7104	,93471	
	GENEL	360	3,5833	,84956	

Tablo 3.51’de görüldüğü gibi; Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde, üniversite-sanayi- işbirliğinde devletten beklentilerin ne olduğuna ilişkin üniversitenin katıldığı en önemli beklenti sırayla “Üniversite ve sanayinin ihtiyaç

duyduğu kaynakların temin edilmesi” (Ort: 3,8350), “İşbirliğini zorunlu hale getirecek yasal önlemlerin alınması” (Ort: 3,6800) ve “Üniversite ve Sanayinin işbirliği sağlamalarına yardımcı olunması” (Ort: 3,6800).dir .Devletten beklentilere ilişkin Üniversitenin en çok katılmadığı ifadeler ise; “Üniversite ve sanayi ile ortak Ar-Ge projelerinin yürütülmesi” (Ort: 2,6650), “İşbirliğini teşvik eden politikaların yasalaştırılması” (Ort: 3,3800) ve “Ulusal işbirliği politikasının oluşturulması” (Ort: 3,6500) olarak belirtilmiştir.

İşbirliğinde devletten beklentilerin ne olduğuna ilişkin olarak sanayinin katıldığı en önemli beklenti, sırayla “İşbirliğini teşvik eden politikaların yasalaştırılması” (Ort: 3,7875), “Ulusal işbirliği politikasının oluşturulması” (Ort: 3,7563) ve “Üniversite ve sanayi ile ortak Ar-Ge projelerinin yürütülmesi” (Ort: 3,7500)’dir. Devletten beklentilere ilişkin Sanayinin en çok katılmadığı ifadeler ise “Üniversite ve sanayinin ihtiyaç duyduğu kaynakların temin edilmesi” (Ort:3,6250), “İşbirliğini zorunlu hale getirecek yasal önlemlerin alınması” (Ort: 3,6688) ve “Üniversite ve Sanayinin işbirliği sağlamalarına yardımcı olunması” (Ort: 3,6750)’dir.

İşbirliğinde devletten beklentilerin algılama farklılıklarının anlamlı olup olmadığını anlamak için ise Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) uygulanmıştır. Bu farklılıkların hangi ifadelerden kaynaklandığı aşağıda incelenmiştir. Buna göre,”İşbirliğini teşvik eden politikaların yasalaştırılması” (P: 0,000),” Üniversite ve sanayi ile ortak Ar-Ge projelerinin yürütülmesi”(P: 0,000) değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den küçük olduğu için ($P < 0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Farklılık anlamlı olan ifadelerde üniversite-sanayi işbirliğinde sanayi sektörü çalışanlarının akademisyenlere göre devletten beklentileri daha fazladır. “Ulusal işbirliği politikasının oluşturulması” (P: 0,338),”İşbirliğini zorunlu hale getirecek yasal önlemlerin alınması” (P: 0,917), Üniversite ve Sanayinin işbirliği sağlamalarına yardımcı olunması” (P: 0,963),”Üniversite ve sanayinin ihtiyaç duyduğu kaynakların temin edilmesi” (P: 0,062) değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Yani farklılık anlamsızdır. Bu araştırma sorusunun alt başlıkları şu şekilde değerlendirilmiştir:

Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentilere ilişkin “Ulusal işbirliği politikasının oluşturulmasının gerekliliğini“ sanayi sektörü çalışanları (Ort: 3,7563), akademisyenlere (Ort: 3,6500) oranla daha önemli bulmaktadırlar.”İşbirliğini teşvik eden politikaların yasalaştırılması” konusunu sanayi sektörü çalışanları (Ort: 3,7875), akademisyenlere (Ort: 3,3800) göre daha önemli bulmaktadırlar.” İşbirliğini zorunlu hale getirecek yasal önlemlerin alınması” konusunu akademisyenler (Ort: 3,6800) Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 3,6688) oranla daha önemli bulmaktadırlar.” Üniversite ve Sanayinin işbirliği sağlamalarına yardımcı olunması” konusunu akademisyenler (Ort: 3,6800) Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 3,6750) oranla daha önemli bulmaktadırlar.”Üniversite ve sanayinin ihtiyaç duyduğu kaynakların temin edilmesi” konusunu akademisyenler (Ort: 3,8350) Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 3,6250) oranla daha önemli bulmaktadırlar.”Üniversite ve sanayi ile ortak Ar-Ge projelerinin yürütülmesi” konusunda Sanayi sektörü çalışanları (Ort: 3,7500) isteklidirler. Akademisyenler ise bu konuda (Ort: 2,6650) daha az isteklidirler.

Genel bir ifade ile Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinde akademisyenlerin ve sanayi sektörü çalışanlarının devletten beklentileri vardır. Sanayi sektörü çalışanlarının devletten beklentisi, akademisyenlerden daha fazladır.

3.4.17. Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Kullanılan Yöntemler

Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde, üniversite-sanayi işbirliğinde en çok hangi yöntemler kullanılmaktadır?

Tablo 3.52: Tarafların İşbirliğinde Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşlerinin ANOVA ile Karşılaştırılması

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Akademik araştırmalar için burs/ekipman vs. desteğinin alınması	ÜNİVERSİTE	200	2,7650	1,12521	,000
	SANAYİ	160	2,3375	,88230	
	Total	360	2,5750	1,04492	
Öğrencilere/mezunlara/burs staj / İş temin edilmesi	ÜNİVERSİTE	200	2,4400	1,00070	,122
	SANAYİ	160	2,6000	,93969	
	Total	360	2,5111	,97597	
Ortak gözden geçirme/müfredat değerlendirme toplantılarının yapılması	ÜNİVERSİTE	200	2,5000	,95633	,622
	SANAYİ	160	2,4500	,95693	
	Total	360	2,4778	,95559	
Ortak eğitim programlarının düzenlenmesi/programlara katılım sağlanması	ÜNİVERSİTE	176	2,4886	,95611	,726
	SANAYİ	160	2,5250	,93802	
	Total	336	2,5060	,94630	
Sürekli eğitim merkezi kanalıyla eğitimlere katılımı	ÜNİVERSİTE	176	2,5852	,98770	,489
	SANAYİ	160	2,5125	,93154	
	Total	336	2,5506	,96063	
Karşılıklı ziyaretlerde bulunulması	ÜNİVERSİTE	176	2,6477	1,04788	,116
	SANAYİ	160	2,4750	,95133	
	Total	336	2,5655	1,00530	
Üniversite akademik faaliyetlerine katkıda bulunulması(ders/seminer/ Toplantı)	ÜNİVERSİTE	176	2,3523	1,08010	,298
	SANAYİ	160	2,4688	,95773	
	Total	336	2,4077	1,02381	
Şirketin geleceği için Şirket sahiplerinin akademisyenlerden görüş alması	ÜNİVERSİTE	176	3,1307	,88800	,000
	SANAYİ	160	2,3813	,93076	
	Total	336	2,7738	,98164	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde kullandığımız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığını dikkate alarak cevaplayınız	ÜNİVERSİTE	176	2,5938	,78530	,140
	SANAYİ	160	2,4688	,76209	
	Total	336	2,5342	,77570	

Tablo 3.52’de görüldüğü gibi; Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde, üniversite-sanayi işbirliğinde en çok hangi yöntemlerin kullanıldığına dair Üniversitesinin en yüksek katılım oranına sahip 3 ifade sırayla; “Şirketin geleceği için Şirket sahiplerinin akademisyenlerden görüş alması” (Ort: 3,1307), “Akademik

araştırmalar için burs/ekipman vs. desteğinin alınması” (Ort: 2,7650) ve “Karşılıklı ziyaretlerde bulunulması” (Ort: 2,6477)’dir. Üniversitesinin en düşük katılım oranına sahip 3 ifade “Üniversite akademik faaliyetlerine katkıda bulunulması(ders/seminer/ Toplantı)” (Ort: 2,3523), “Öğrencilere/mezunlara/burs staj / İş temin edilmesi” (Ort: 2,4400) ve “Ortak eğitim programlarının düzenlenmesi/programlara katılım sağlanması” (Ort: 2,4886) şeklinde ifade edilmektedir. Üniversite-sanayi işbirliğinde en çok hangi yöntemlerin kullanıldığına dair Sanayinin en yüksek katılım oranına sahip 3 ifade “Öğrencilere/mezunlara/burs staj / İş temin edilmesi” (Ort: 2,6000), “Ortak eğitim programlarının düzenlenmesi/programlara katılım sağlanması” (Ort: 2,5250) ve “Sürekli eğitim merkezi kanalıyla eğitimlere katılması” (Ort: 2,5125)’dir. Sanayinin en düşük katılım oranına sahip 3 ifade “Akademik araştırmalar için burs/ekipman vs. desteğinin alınması” (Ort: 2,3375), “Şirketin geleceği için Şirket sahiplerinin akademisyenlerden görüş alması” (Ort: 2,3813) ve “Ortak gözden geçirme/müfredat değerlendirme toplantılarının yapılması” (Ort: 2,4500) şeklindedir.

Üniversite-sanayi işbirliğinde en çok hangi yöntemlerin kullanıldığına dair soruda algılama farklılıklarının anlamlı olup olmadığını anlamak için Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) uygulanmıştır. Bu farklılıkların hangi ifadelerden kaynaklandığı aşağıda incelenmiştir. Buna göre, “Akademik araştırmalar için burs/ekipman vs. desteğinin alınması” (P:0,000)“Şirketin geleceği için Şirket sahiplerinin akademisyenlerden görüş alması”(P:0,000) , değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den küçük olduğu için (P <0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Farklılık anlamlı olan ifadelerde akademisyenlerin sanayi sektörü çalışanlarına göre üniversite-sanayi işbirliğinde kullandıkları yöntemler daha fazladır. “Öğrencilere/mezunlara/burs staj / İş temin edilmesi”(P: 0,122),”Ortak gözden geçirme/müfredat değerlendirme toplantılarının yapılması” (P: 0,622),”Ortak eğitim programlarının düzenlenmesi/programlara katılım sağlanması” (P: 0,726),”Sürekli eğitim merkezi kanalıyla eğitimlere katılması” (P: 0,489),”Karşılıklı ziyaretlerde bulunulması”(P: 0,116), “Üniversite akademik faaliyetlerine katkıda bulunulması(ders/seminer/ Toplantı)” (P: 0,298), değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Yani

farklılık anlamsızdır. Bu araştırma sorusunun alt başlıklarını şu şekilde değerlendirilmiştir:

“Akademik araştırmalar için burs/ekipman vs. desteğinin alınması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,7650),Sanayi sektöru çalışanına göre (Ort: 2,3375) göre daha umutludur. “Öğrencilere/mezunlara/burs staj / İş temin edilmesi” konusunda akademisyenler (Ort: 2,4400),Sanayi sektöru çalışanına (Ort:2,6000) göre daha olumsuz düşünmektedirler.”Ortak gözden geçirme/müfredat değerlendirme toplantılarının yapılması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,5000), Sanayi sektöru çalışanlarına (Ort: 2,4500) göre daha olumlu düşünmektedirler. “Ortak eğitim programlarının düzenlenmesi/programlara katılım sağlanması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,4886), Sanayi sektöru çalışanlarına (Ort: 2,5250) göre daha olumsuz düşünmektedirler. “Sürekli eğitim merkezi kanalıyla eğitimlere katılınması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,582), Sanayi sektöru çalışanlarına (Ort: 2,5125) göre daha olumsuz düşünmektedirler. ”Karşılıklı ziyaretlerde bulunulması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,6477),Sanayi sektöru çalışanlarına (Ort: 2,4750) göre daha olumlu düşünmektedirler.”Üniversite akademik faaliyetlerine katkıda bulunulması (ders/seminer/toplantı)” konusunda akademisyenler (Ort: 2,3523), sanayi sektöru çalışanlarına (Ort: 2,4688) göre daha olumsuz düşünmektedirler. ”Şirketin geleceği için Şirket sahiplerinin akademisyenlerden görüş alması” konusunu akademisyenler (Ort: 3,1307) , sanayi sektöru çalışanlarına (Ort: 2,3813) oranla daha gerekli görmektedir. Genel bir ifade Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde, üniversite sanayi işbirliğinde kullanılan yöntemler yeterli düzeyde değildir.

3.4.18. Üniversite-Sanayi İşbirliği Uygulamalarının Mevcut Durumuna İlişkin Algı ve Beklentileri

Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde akademisyenler ve sanayi sektöru çalışanlarına göre; üniversite-sanayi işbirliği uygulamalarının mevcut durumuna ilişkin algı ve beklentileri nasıldır?

Tablo 3.53: Tarafların Mevcut İşbirliği Uygulamalarına Yönelik Algı ve Beklentilerinin ANOVA ile Karşılaştırılması

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Akademisyenlerin sanayi ile işbirliğine istekliliği	ÜNİVERSİTE	176	2,5966	,93917	0,600
	SANAYİ	160	2,5438	,90315	
	GENEL	336	2,5714	,92120	
Akademisyenleri işbirliğine teşvik eden ödüller	ÜNİVERSİTE	176	2,7841	,88089	0,137
	SANAYİ	160	2,6438	,84188	
	GENEL	336	2,7173	,86411	
Akademisyenlerin girişim yetenekleri	ÜNİVERSİTE	176	2,5114	,91332	0,233
	SANAYİ	160	2,6313	,92227	
	GENEL	336	2,5685	,91818	
Akademik çalışmaların sanayinin ihtiyaçlarıyla aynı paralellikte olması	ÜNİVERSİTE	176	2,4261	1,00581	0,104
	SANAYİ	160	2,5938	,86364	
	GENEL	336	2,5060	,94314	
Karşılıklı işbirliği yapma istekliliği	ÜNİVERSİTE	176	2,3011	,88492	0,000
	SANAYİ	160	2,6688	,97595	
	GENEL	336	2,4762	,94602	
İşbirliği için organizasyonların yeterliliği	ÜNİVERSİTE	176	2,5852	,85095	0,103
	SANAYİ	160	2,4313	,87323	
	GENEL	336	2,5119	,86379	
İşbirliğini düzenleyen kanun ve yönetmeliğin uygunluğu	ÜNİVERSİTE	176	2,6420	,82271	0,109
	SANAYİ	160	2,4938	,86872	
	GENEL	336	2,5714	,84692	
İşbirliği programları için çalışan personelin özellikleri/ Birimin performansı	ÜNİVERSİTE	176	2,9091	,91510	0,001
	SANAYİ	160	2,5813	,79679	
	GENEL	336	2,7530	,87502	
İşbirliğine destek veren (KOSGEB, TUBİTAK) profesyonel örgütlenmelerin yeterliliği	ÜNİVERSİTE	176	2,8239	,99582	0,231
	SANAYİ	160	2,7063	,77376	
	GENEL	336	2,7679	,89758	
Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	ÜNİVERSİTE	176	2,6199	,60956	0,644
	SANAYİ	160	2,5882	,64760	
	GENEL	336	2,6048	,62722	

Tablo 3.53’de görüldüğü gibi; Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde, üniversite-sanayi işbirliği uygulamalarının mevcut durumuna ilişkin algı ve beklentilerin ne olduğuna ilişkin olarak üniversitenin en yüksek algı ve beklenti katılım oranına sahip 3 ifade “İşbirliği programları için çalışan personelin özellikleri/ Birimin performansı” (Ort:2,9091), “İşbirliğine destek veren (KOSGEB, TÜBİTAK) profesyonel örgütlenmelerin yeterliliği” (Ort: 2,8239) ve “Akademisyenleri işbirliğine teşvik eden ödüller” (Ort: 2,7841)’dir. Üniversitenin en düşük algı ve beklenti katılım oranına sahip 3 ifade “Şirketlerin Üniversitelerle işbirliği yapmaya istekliliği” (Ort: 2,3011), “Akademik çalışmaların sanayinin İhtiyaçlarıyla aynı paralellikte olması” (Ort: 2,4261) ve “Akademisyenlerin girişim yetenekleri” (Ort: 2,5114) olarak değerlendirilmektedir. Sanayinin en yüksek algı ve beklenti katılım oranına sahip 3 ifade “İşbirliğine destek veren (KOSGEB, TÜBİTAK) profesyonel örgütlenmelerin yeterliliği” (Ort: 2,7063), “Şirketlerin Üniversitelerle işbirliği yapmaya istekliliği” (Ort: 2,6688) ve “Akademisyenleri işbirliğine teşvik eden ödüller” (Ort: 2,6438)’dir. Sanayinin en düşük algı ve beklenti katılım oranına sahip 3 ifade “İşbirliği için organizasyonların yeterliliği” (Ort: 2,4313), “İşbirliğini düzenleyen kanun ve yönetmeliğin uygunluğu” (Ort: 2,4938) ve “Akademisyenlerin sanayi ile işbirliğine istekliliği” (Ort: 2,5438)’dir.

İşbirliği uygulamalarının mevcut durumuna ilişkin algı ve beklentilerin ne olduğuna ilişkin olarak algılama farklılıklarının anlamlı olup olmadığını anlamak için Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) uygulanmıştır. Bu farklılıkların hangi ifadelerden kaynaklandığı aşağıda incelenmiştir:

“Karşılıklı işbirliği yapma istekliliği” (P: 0,000),”İşbirliği programları için çalışan personelin özellikleri/ Birimin performansı”(P: 0,001), değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den küçük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. P değeri 0,05 den küçük olduğundan (P<0,05) arasında anlamlı bir farklılık vardır. Üniversite-sanayi işbirliği uygulamalarının mevcut durumuna ilişkin algı ve beklentiler daha fazladır. “Akademisyenlerin sanayi ile işbirliğine istekliliği” (P: 0,600),” Akademisyenleri işbirliğine teşvik eden ödüller” (P: 0,137), “Akademisyenlerin girişim yetenekleri” (P: 0,233),”Akademik çalışmaların sanayinin İhtiyaçlarıyla aynı paralellikte olması”(P: 0,104),” “İşbirliği için organizasyonların yeterliliği” (P: 0,103),”İşbirliğini düzenleyen kanun ve

yönetmeliğin uygunluğu”(P: 0,109), “İşbirliğine destek veren (KOSGEB, TUBİTAK) profesyonel örgütlenmelerin yeterliliği” (P: 0,231) değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Bu araştırma sorusunun alt başlıkları şu şekilde değerlendirilmiştir:

“Akademisyenlerin sanayi ile işbirliğine istekliliği” konusunda akademisyenler (Ort: 2,5966), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,5438) göre daha olumludur. “Akademisyenleri işbirliğine teşvik eden ödüller” konusunda akademisyenler (Ort: 2,7841), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,6438) göre daha olumludur. “Akademisyenlerin girişim yetenekleri” konusunda akademisyenler (Ort: 2,5114), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,6313) göre daha olumsuzdur. “Akademik çalışmaların sanayinin İhtiyaçlarıyla aynı paralellikte olması” konusunda akademisyenler (Ort: 2,4261), sanayi sektörüne (Ort: 2,5938) göre daha olumsuzdur. “Karşılıklı işbirliği yapma istekliliği” konusunda akademisyenler (Ort: 2,3011), sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,6688) göre daha olumsuzdur. “İşbirliği için organizasyonların yeterliliği” konusunda akademisyenler (Ort: 2,5852), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,4313) göre daha olumludur.” İşbirliğini düzenleyen kanun ve yönetmeliğin uygunluğu” konusunda akademisyenler (Ort: 2,6420), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,4938) göre daha olumludur.”İşbirliği programları için çalışan personelin özellikleri/ Birimin performansı” konusunda akademisyenler(Ort: 2,9091, Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,5813) göre daha olumludur. “İşbirliğine destek veren (KOSGEB, TUBİTAK) profesyonel örgütlenmelerin yeterliliği” konusunda akademisyenler (Ort: 2,8239), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,7063) göre daha olumludur.

Genel olarak ifade edildiğinde Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde, üniversite-sanayi işbirliği uygulamalarının mevcut durumuna ilişkin algı ve beklentiler yeterli düzeyde değildir. Fakat bu konuda akademisyenler sanayi yetkililerine göre daha umutludurlar.

3.4.19. Üniversite-Sanayi İşbirliğini Başarı Faktörlerini ve Kısıtları

Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları Üniversite-sanayi işbirliğini başarı faktörlerini ve kısıtları düşünerek nasıl değerlendirmektedir?

Tablo 3.54: Tarafların Başarı Faktörlerini ve Kısıtlarının ANOVA ile Karşılaştırılması

		N	Ortalama	Standart Sapma	P
Taraflar arasında iletişim	ÜNİVERSİTE	176	2,8693	1,03093	,046
	SANAYİ	160	2,6625	,83844	
	GENEL	336	2,7708	,94845	
Taraflar arasında güven	ÜNİVERSİTE	176	3,4205	,96477	,000
	SANAYİ	160	2,7813	,77437	
	GENEL	336	3,1161	,93437	
Tarafların birbirlerinden beklentileri	ÜNİVERSİTE	176	3,2443	,89600	,001
	SANAYİ	160	2,9125	,90691	
	GENEL	336	3,0863	,91504	
Üniversite ve sanayinin kurumsal kültür değerinin birbirinden farklılığı	ÜNİVERSİTE	176	2,8864	,89993	,388
	SANAYİ	160	2,8000	,93027	
	GENEL	336	2,8452	,91415	
Ortakların stratejik amaçlarının ve hedeflerinin işbirliğine uygunluğu	ÜNİVERSİTE	176	3,0057	,96509	,006
	SANAYİ	160	2,7313	,85944	
	GENEL	336	2,8750	,92519	
Üniversite ve sanayi arasında işbirliği isteği	ÜNİVERSİTE	176	3,0227	,95591	,006
	SANAYİ	160	2,7438	,88486	
	GENEL	336	2,8899	,93190	
Taraflarda işbirliğini isteyecek ve geliştirecek bilgi/beceri/donanım	ÜNİVERSİTE	176	2,7386	1,02533	,818
	SANAYİ	160	2,7625	,85036	
	GENEL	336	2,7500	,94474	
Ar-Ge personelinin maaş/prim vs. durumu	ÜNİVERSİTE	176	2,7955	1,05461	,151
	SANAYİ	160	2,6375	,94827	
	GENEL	336	2,7202	1,00699	
Ar-Ge bütçelerinin durumu	ÜNİVERSİTE	176	2,7784	1,02639	,189
	SANAYİ	160	2,6375	,92816	
	GENEL	336	2,7113	,98192	
Malzeme/Ekipman/laboratuarların durumu	ÜNİVERSİTE	176	2,6761	,95181	,749
	SANAYİ	160	2,6438	,89966	
	GENEL	336	2,6607	,92611	
İşbirliğine arabuluculuk eden kurumların etkinliği	ÜNİVERSİTE	176	2,5739	1,06110	,510
	SANAYİ	160	2,6438	,85669	
	GENEL	336	2,6071	,96837	
Sanayinin Ar-Ge/İnovasyon kültürü	ÜNİVERSİTE	176	2,7216	,98954	,386
	SANAYİ	160	2,6313	,90853	
	GENEL	336	2,6786	,95149	
Ülkenin ekonomik koşulları Ar-Ge yatırımlarına yansımaları	ÜNİVERSİTE	176	2,7784	,99242	,530
	SANAYİ	160	2,7125	,92067	
	GENEL	336	2,7470	,95807	
İşbirliğini destekleyici kurumlar arasında uyumun ve koordinasyonun durumu	ÜNİVERSİTE	176	3,1705	1,02228	,000
	SANAYİ	160	2,6813	,87143	
	GENEL	336	2,9375	,98297	
Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	ÜNİVERSİTE	176	2,9058	,72079	,000
	SANAYİ	203	2,6478	,61975	
	GENEL	379	2,7676	,67999	

Tablo 3.54’de görüldüğü gibi; Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde, Üniversite-sanayi işbirliğinin başarı faktörleri ve kısıtları Üniversite açısından değerlendirildiğinde Üniversitesinin en yüksek katılım oranına sahip 3 ifade “Taraflar arasında güven” (Ort: 3,4205), “Tarafların birbirlerinden beklentileri” (Ort: 3,2443) ve “İşbirliğini destekleyici kurumlar arasında uyumun ve koordinasyonun durumu” (Ort: 3,1705)’dur. Üniversitesinin en düşük katılım oranına sahip 3 ifade “İşbirliğine arabuluculuk eden kurumların etkinliği” (Ort: 2,5739), “Malzeme/ Ekipman/laboratuvarların durumu” (Ort: 2,6761) ve “Sanayinin Ar-Ge/İnovasyon kültürü” (Ort: 2,7216)’dur. Üniversite-sanayi işbirliğinin başarı faktörleri ve kısıtları Sanayi açısından değerlendirildiğinde; Sanayinin en yüksek katılım oranına sahip 3 ifade “Tarafların birbirlerinden beklentileri” (Ort: 2,9125), “Üniversite ve sanayinin kurumsal kültür değerinin birbirinden farklılığı” (Ort: 2,800) ve “Taraflar arasında güven” (Ort: 2,7813)’dir. Sanayinin en düşük katılım oranına sahip 3 ifade “Sanayinin Ar-Ge/İnovasyon kültürü” (Ort: 2,6313), “Ar-Ge bütçelerinin durumu” (Ort: 2,6375) ve “Ar-Ge personelinin maaş/prim vs. durumu” (Ort: 2,6375)’dür.

Üniversite-sanayi işbirliğinin başarı faktörleri ve kısıtlarının ne olduğuna ilişkin olarak algılama farklılıklarının anlamlı olup olmadığını anlamak için Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) uygulanmıştır. Bu farklılıkların hangi ifadelerden kaynaklandığı aşağıda incelenmiştir:

Buna göre; “Taraflar arasında iletişim” (P: 0,046), “Taraflar arasında güven” (P:0,000), “Tarafların birbirlerinden beklentileri” (0,001) “Ortakların stratejik amaçlarının ve hedeflerinin işbirliğine uygunluğu” (0,006),”Üniversite ve sanayi arasında işbirliği isteği” (0,006 “İşbirliğini destekleyici kurumlar arasında uyumun ve koordinasyonun durumu” (0,000) değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den küçük olduğu için (P<0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Farklılık anlamlı olan ifadelerde üniversite-sanayi işbirliğinde beklenen başarı faktörleri ve kısıtları daha fazladır.”Üniversite ve sanayinin kurumsal kültür değerinin birbirinden farklılığı” (0,388),”Taraflarda işbirliğini isteyen ve geliştirecek bilgi/beceri/donanım” (0,818), “Ar-Ge personelinin maaş/prim vs. durumu”(0,151), “Ar-Ge bütçelerinin durumu” (0,189), “Malzeme/ Ekipman/laboratuvarların durumu”(0,749), “İşbirliğine arabuluculuk eden kurumların etkinliği” (0,510), “Sanayinin Ar-

Ge/İnovasyon kültürü”(0,386), “Ülkenin ekonomik koşulları Ar-Ge yatırımlarına yansımaları” (0,530), değişkenlerinde “P” değeri 0,05’den büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Yani farklılık anlamsızdır. üniversite-sanayi işbirliğinde başarı faktörleri ve kısıtları arasında önemli derecede farklılık bulunmamaktadır. Bu araştırma sorusunun alt başlıklarını şu şekilde değerlendirilmiştir:

“Taraflar arasında iletişim” konusunda akademisyenler (Ort: 2,8693), Sanayi sektörü çalışanlarına göre (Ort: 2,6625) daha olumludur. “Taraflar arasında güven”,in olduğuna akademisyenler (Ort: 3,4205) inanırken, Sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,7813)daha az inanmaktadırlar. “Tarafların birbirlerinden beklentileri” olduğuna akademisyenler (Ort: 3,2443) inanırken, Sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,9125) inanmamaktadır “Üniversite ve sanayinin kurumsal kültür değerinin birbirinden farklılığı” konusunda akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları olumsuz düşünmektedir. Fakat bu konuda akademisyenler (Ort:2,8864), Sanayi sektörü çalışanlarına göre (Ort: 2,8000) daha olumludur. “Ortakların stratejik amaçlarının ve hedeflerinin işbirliğine uygunluğu”nun olması gerekliliğine akademisyenler (Ort: 3,0057) inanırken, Sanayi sektörü çalışanları (Ort:2,7313) inanmamaktadır. “Üniversite ve sanayi arasında işbirliği isteği” konusuna akademisyenler (Ort: 3,0227) inanırken, Sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,7438) inanmamaktadır. “Taraflarda işbirliğini isteyecek ve geliştirecek bilgi/beceri/donanım” “ konusunda akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları olumsuz düşünmektedir. Fakat bu konuda akademisyenler (Ort: 2,7386), Sanayi sektörü çalışanlarına göre (Ort: 2,7625) daha olumsuzdur.”Ar-Ge personelinin maaş/prim vs. durumu” konusunda akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları olumsuz düşünmektedir. Fakat bu konuda akademisyenler (Ort: 2,7955), Sanayi sektörü çalışanlarına göre (Ort: 2,6375) daha olumludur. “Ar-Ge bütçelerinin durumu” konusunda akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları olumsuz düşünmektedir. Fakat bu konuda akademisyenler (Ort: 2,7784), Sanayi sektörü çalışanlarına göre (Ort: 2,6375) daha olumludur.”Malzeme/Ekipman/laboratuvarların durumu” konusunda akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları olumsuz düşünmektedir. Fakat bu konuda akademisyenler (Ort: 2,6761), Sanayi sektörü çalışanlarına göre

(Ort: 2,6438) daha olumludur. “İşbirliğine arabuluculuk eden kurumların etkinliği” konusunda akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanlarına göre olumsuz düşünülmektedir. Fakat bu konuda akademisyenler (Ort: 2,5739), Sanayi sektörü çalışanlarına göre (Ort: 2,6438) daha olumsuzdur.”Sanayinin Ar-Ge/İnovasyon kültürü” konusunda akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları olumsuz düşünülmektedir. Fakat bu konuda akademisyenler (Ort: 2,7216), Sanayi sektörü çalışanlarına göre (Ort: 2,6313) daha olumludur. “Ülkenin ekonomik koşulları Ar-Ge yatırımlarına yansımaları” konusunda akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları olumsuz düşünülmektedir. Fakat bu konuda akademisyenler (Ort: 2,7784), Sanayi sektörü çalışanlarına göre (Ort: 2,7125) daha olumludur.”İşbirliğini destekleyici kurumlar arasında uyumun ve koordinasyonun durumu” olduğuna akademisyenler inanırken (Ort: 3,1705), sanayi sektörü çalışanları (Ort: 2,6813) inanmamaktadır.

Genel olarak ifade edildiğinde Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları yeterli düzeyde değildir. Fakat bu konuda akademisyenler (Ort: 2,9058), Sanayi sektörü çalışanlarına (Ort: 2,6478) göre daha umutludurlar.

3.5. Uygulama Sonucu ve Değerlendirme

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin üniversiteye, sanayiye ve devlete sağladığı yararlar, işbirliğinden oluşabilecek zararlar, işbirliğinde devletten beklentiler, işbirliğinde kullanılan yöntemler ve kullanma sıklıkları, mevcut işbirliği uygulamaları, işbirliğinin başarısını etkileyen faktörler ve kısıtlarla ilgili olan araştırma sorularına verilen cevaplar incelenmiştir. Araştırma soruları genel olarak değerlendirildiğinde araştırmacı tarafından önemli bulunan bazı sonuçlar ortaya konulmuştur.

Çalışmanın birinci araştırma sorusu kapsamında, Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde akademisyenlerin ve sanayi sektörü çalışanlarının üniversite-sanayi işbirliğinin üniversiteye sağladığı yararları nasıl değerlendirdikleri ve taraflar arasında algılama farklılıklarının olup olmadığı araştırılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarında işbirliği öncelikle üniversitelere sağladığı yararlar bakımından değerlendirilmiştir. Birkaç şekilde tanımlanan üniversite kavramı; en yaygın tanımı

ile kamu yararı için bilgi üreten, bilgiyi ileten ve yayan özerk bir öğretim ve araştırma kurumudur. Üniversitede her türlü düşünce; otoriteye, tabulara ve kişilere bağlı olmaksızın tartışılabilmektedir (Ortaş, 2004: 1-7). Diğer taraftan üniversitelerin kamu kaynaklarına bağımlı olduğu için özerkliğinin mümkün olmayacağını, gerçek anlamda akademik özerklik isteyen üniversitelerin çoklu gelir kaynaklarına yönelme zorunluluğunun olduğunu savunan düşünceler bulunmaktadır. Bu konudaki farklı görüşler literatürde yerini almaktadır. Ankete katılan akademisyenler, üniversitelerin kurumsal özerkliklerinin arttırılması sonucunda işbirliğinin artacağını düşünmektedirler. Yapılan analizlerde işbirliği sonucu üniversitelerin kurumsal saygınlığını arttıracığı ve buna bağlı olarak üniversitelerin rakiplerine karşı rekabet üstünlüğü sağlayacağı ortaya çıkmıştır. Son yıllarda işbirliğine daha çok ilgi duyulması, teknokentlerin öneminin daha iyi kavranması, işbirliğinin kurumsal saygınlığını artırarak üniversitelere yönetsel bir yarar sağlayacağına yönelik algıyı güçlendirmektedir. Akademisyenlerin akademik gelişimine destek verilmesi, katkı sağlanması, daha rahat bir üniversite ortamında, ders yükünün, idari görevlerinin azaltılması yoluna gidilmesi ve böylelikle üniversitede yapılan akademik çalışmaların toplumsal faydaya dönüşmesinin gerekliliği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Öğrenciler için staj/burs/iş olanağı ve akademisyenler için ek gelir/ödül/bağış/burs vs. olanağı işbirliğinin daha çok “finansal faydalar”ını ifade etmektedir. İşbirliğinin gerçekleşmesi için finansal faydalar, en kolay çözümlenebilecek bir konu gibi algılanabilmektedir. Fakat Konya ilinde üniversite-sanayi işbirliğinde “finansal fayda” konusunda ciddi problemlerin yaşandığı yapılan analizde ortaya çıkmıştır. Bunun sebebi, bölgede Üniversite-Sanayi İşbirliği'nin yeterince algılanamaması ve yapılan işbirliklerinin sürdürülememesidir. Ankete katılan akademisyenler, Üniversitede üniversite öğrencilerine ders verebilecek sanayi ortamındaki profesyonellere ulaşma olanağının olmadığını düşünmektedirler. Bu durum, akademik ve ekonomik dünyanın artan ve yaklaşan ilgi alanlarının, işbirliği uygulamaları ile hedeflenen, birlikte çalışma ve birbirlerini geliştirme (Zaharia ve Gibert, 2005: 31-41) düşüncesine uyum sağlamamaktadır.

İşbirliğinin üniversitelere sağlayacak yararları bakımından sanayi sektörüne yapılan analiz sonuçlarına göre; şirket yetkilileri işbirliği ile bölgelerinde bulunan

üniversitelerin kurumsal saygınlığının artmasının üniversiteye katkısı olacağını düşünmektedirler. Şirket yetkilileri, Kurumsal saygınlığın, toplumu yönlendirme, daha geniş kaynakları harekete geçirme fırsatlarını arttırdığını ifade etmektedirler. Kurumsal saygınlık, güven ortamının oluşmasını da beraberinde getirmektedir. İşbirliği neticesinde akademisyenlerin kurum/kuruluşlara/sanayiye danışmanlık olanağı Üniversite’de yapılan çalışmaların akademisyenlerce sanayi ile paylaşılmasının sağlanmasını kolaylaştıracaktır. Üniversitede, üniversite öğrencilerine ders verebilecek sanayi ortamındaki profesyonellere ulaşma olanağı, şirket yetkilileri tarafından üniversitenin teorik sisteminin pratiğe dönüştürülmesi, farklı bir yaklaşımla araştırmalara/çalışmalara bakış açısının üniversitelere sağlanması olarak ifade edilmektedir. Şirket yetkilileri Üniversitelerin Kurumsal Özerkliklerinin artmasının işbirliğine katkı yapmayacağını düşünmektedirler. Bunun nedeni şirket yetkililerinin kurumsal özerklikten önce üniversitelerin kurumsal saygınlık kazanması gerektiğini düşünmelerinde yatmaktadır. Bu kapsamda; Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinin üniversitelere sağladığı yararlar ile ilgili taraflar arasındaki tüm ifadelerde algılama farklılıkları vardır (Bkz: Tablo: 3.47). Farklılıkların detaylı incelenmesinde, işbirliğinin üniversiteye yarar sağlayacağına akademisyenler sanayi sektörü çalışanlarına göre daha çok inanmaktadır. Üniversitelerin işbirliğinin üniversiteye yararlarına ilişkin farkındalık düzeyinin yüksek olduğunu ve yine üniversiteye yararlarına ilişkin işbirliğine sanayiye göre daha sıcak baktıklarını söylemek mümkündür. Fakat genel olarak; her iki tarafta üniversite-sanayi işbirliğinin, üniversiteye az fayda sağlayacağını düşünmektedir.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu kapsamında, Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde Konya üniversitelerindeki akademisyenlerin ve Konya’daki sanayi sektörü çalışanlarının üniversite-sanayi işbirliğinin, sanayiye sağladığı yararları nasıl değerlendirdikleri ve taraflar arasında algılama farklılıklarının olup olmadığı araştırılmıştır. Sanayi sektöründe çalışanlara yapılan anketin analiz sonuçlarına göre; işbirliği sanayiye sağlanacak yararlar bakımından değerlendirildiğinde şirket yetkilileri Sanayinin teknik problemlerini çözmeye kolaylık sağlanmasının, Araştırma gücü yüksek akademisyenlere/öğrencilere kolay

ulaşma olanağının oluşmasının ve Güncel konulardan/gelişmiş teknolojiden erken haberdar olunmasının sanayi için önemli olduğunu düşünmektedirler. İçinde buldukları sektörün zarar görmemesi, üretiminin gecikmemesi için teknik problemlerinin çözülmesinde kolaylık sağlanmasının önemini, araştırma gücü yüksek akademisyenlere/öğrencilere ulaşmanın birçok sorunlarını çözebileceğini, günümüzde teknolojinin hızla ilerlediğini, en günceli takip etmek için işbirliklerinin gerekli olduğunu ifade etmektedirler. Yüz yüze yapılan görüşmelerde Konya Teknokentte ofisi bulunan şirket yöneticilerinin, Güncel konulardan/gelişmiş teknolojiden erken haberdar olunması konusunda titiz davrandıkları tespit edilmiştir. Yapılan anket sonuçlarında İşbirliğinde bazı maliyetlerin üniversitelerin üstlenmesi ile tasarruf sağlanmayacağı, nitelikli personele ve Profesyonel hizmete ulaşma olanağının olmayacağı sanayi yetkilileri tarafından düşünülmektedir. Bunun nedeni üniversitelerin özerkliğinin yeteri kadar olmamasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca Veri toplama sürecinde yüz yüze görüşülen şirket yetkilileri, üniversitelerin bazı bölümlerinde nitelikli akademisyenlerin olmadığını düşünmektedirler. Bunun yanında işbirliğinin eğitim yönünün Şirketler tarafından dikkate alınmadığı görülmüştür. Oysa bütün yararlar bir arada düşünülürse ve beklentiler ona göre şekillenirse, işbirliğinde istenen hedeflere ulaşılması daha kolay olacaktır.

Akademisyenlere yapılan analiz sonuçlarına göre sanayiye sağlanacak yararlar bakımından işbirliği; Profesyonel uzmanlık/ hizmete ulaşma olanağının sağlanması, özel eğitim/öğretim alma olanağının gerçekleştirilme yoluna gidilmesi, üniversite ile sanayi arasında iletişim sorununun en aza indirilmesini sağlayacaktır. Üniversiteler Araştırma gücü yüksek akademisyenlere/öğrencilere kolay ulaşma olanağının sanayi yetkililerine özellikle inovasyon ve Ar-Ge konularında yaşadıkları sorunların en aza indirilmesinin sağlanacağını düşünmektedirler. Veri toplama sürecinde yüz yüze görüşülen akademisyenler, sanayi yetkililerinin Güncel konularla/gelişmiş teknoloji ile çok fazla ilgilenmediklerini, işbirliğinin bu durumu değiştirmeyeceğinden bahsetmişlerdir. Akademisyenler ayrıca, Nitelikli personele ulaşma olanağının sağlanmasının sanayi yetkililerini ilgilendirmeyeceği, çünkü sanayi yetkililerinin nitelikli personele fazla ücret vermek istemeyeceklerini ifade etmişlerdir. Bazı maliyetleri üniversitelerin üstlenmesi ile tasarruf sağlanması, işbirliği için önemlidir.

Fakat bunun için karşılıklı sözleşmelerin yapılması gerekliliğinin söz konusu olduğunu akademisyenler dile getirmektedir. Üniversitelerin yönetimlerinin bu konuya sıcak bakacaklarının mümkün olmadığını düşünmemektedirler. İşbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar ile ilgili taraflar arasındaki tüm ifadelerde algılama farklılıkları vardır (Bkz: Tablo:3.48). Farklılıkların detaylı incelenmesinde, işbirliğinin sanayiye yarar sağlayacağına üniversite sanayiden daha çok inanmaktadır. Sanayinin işbirliğinde sanayiye yararlarına ilişkin farkındalık düzeyinin düşük olduğunu ve işbirliğine üniversiteye göre daha yüzeysel baktıklarını söylemek mümkündür. Genel olarak; her iki tarafta üniversite-sanayi işbirliğinin, sanayiye fazla yarar sağlamayacağı konusunda hemfikirdirler.

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusu kapsamında, Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde Konya üniversitelerindeki akademisyenlerin ve Konya'daki sanayi sektörü çalışanlarının üniversite-sanayi işbirliğinin, devlete sağladığı yararları nasıl değerlendirdikleri ve taraflar arasında algılama farklılıklarının olup olmadığı araştırılmıştır. Akademisyenlere yapılan analiz sonuçlarına göre; üniversiteler, işbirliğinin devlete fayda sağlayacağına ilişkin olumlu bir algıya sahiptir. Devlet işbirliğinin yararlarının farkındadır. Son yıllarda Gayri Safi Milli Hasıla'dan Ar-Ge'ye ayrılan payın artırılması ve işbirliğini teşvik eden yasaların çıkarılması da bu bilgiyi destekler niteliktedir. Akademisyenler işbirliğinin olması için Becerili ve deneyimli insan gücü potansiyelinin arttırılmasının devlet tarafından iyi anlaşılmasının önemli olduğunu, Üniversitenin ve sanayinin ihtiyaçları hakkında devletin yeteri kadar bilgi sahibi olmadığını, Kamunun faydasına ve beklentilerine uygun politikayı bulma olanaklarının oluşmasının belirtilen iki ifadenin gerçekleşmesinden sonra oluşacağını düşünmektedirler. Veri toplama sürecinde yüz yüze görüşülen akademisyenler, devletin üniversite-sanayi işbirliğini yeteri kadar desteklemediğini belirtmişlerdir.

Sanayi sektörü çalışanlarına yapılan analiz sonuçlarına göre; İşbirliği devlete sağladığı yararlar bakımından değerlendirildiğinde; Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması ve dünya ekonomisinin küreselleşmesine paralel olarak yüksek bir ulusal rekabet gücü elde etmeye verilen önem gün geçtikçe artmaktadır. Üniversite-Sanayi İşbirliği de ulusal ekonomi rekabetinin önünün açılması için bir fırsattır.

Kalkınmanın stratejisine yön verme olanaklarının sağlanması, Kamunun faydasına ve beklentilerine uygun politikayı bulma olanaklarının oluşturulması, kalkınma planları çerçevesinde ele alınabilmektedir. Bölgelerde kurulan Kalkınma ajansları da bölgede bu politikaların oluşturulması için kurulmuşlardır. Konya-Karaman bölgesinde de Mevlana Kalkınma ajansı bu konudaki faaliyetleri yürütmektedir. Kalkınma Bakanlığı'nın hazırladığı 2014-2023 yılları arasında yapılacak faaliyetleri anlatan Bölgesel gelişme ulusal strateji raporu; kalkınmanın stratejisine yön verme olanaklarının sağlanması ve kalkınma konusundaki yeni açılımlar açısından, Kamunun faydasına ve beklentilerine uygun politikayı bulma olanaklarının oluşturulması için oldukça dikkat çekici bir rapordur. Kaynak ve tesislerin ortak kullanılmasından dolayı tasarruf edilmesi, Ulusal açıdan öncelikli çalışmaları destekleme, Ekonomik ve Teknolojik olarak dışa bağımlılıktan kurtulma olanakları, işbirliğinde devlet için önemli olgulardır. Fakat bu araştırmaya katılan sanayi yetkilileri bu ifadelerin işbirliğindeki öneminin ya farkında değiller yada işbirliği yoluyla dahi bu faydaların gerçekleşeceğine ihtimal vermemektedirler. İşbirliğinin devlete sağladığı yararlar ile ilgili taraflar arasında algılama farklılıkları olan ve algılama farklılıkları olmayan ifadeler vardır (Bakınız Tablo:3.49). Farklılıkların detaylı incelenmesinde, işbirliğinin devlete yarar sağlayacağına üniversite sanayiden daha çok inanmaktadır. Bu sonuca göre işbirliğinin devlete yarar sağlayacağını akademisyenlerin farkında olduğunu söylemek mümkündür. Oysa işbirliğinin devlete yarar sağlamasının kendilerine de yarar sağlayacağını sanayi yetkililerinin algılaması gerekmektedir. Böyle bir algıya sahip olan sanayi yetkililerinin işbirliğine çok istekli olmamaları normal karşılanmalıdır. Dolayısıyla, sanayinin bu algısının bölgede işbirliğinin yeterince gelişmeme nedenlerinden birisi olarak görmek mümkündür. Genel olarak; her iki tarafta üniversite-sanayi işbirliğinin, devlete fazla yarar sağlamayacağı konusunda hemfikirdirler.

Araştırmanın dördüncü sorusu kapsamında araştırılan Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde üniversite-sanayi işbirliğinin potansiyel zararları ve çatışma alanlarının nasıl algılandığı ve algılamalar arasında fark olup olmadığı sorusuna ilişkin analiz yapılmıştır. Buna göre, üniversite'de yapılan ankette işbirliğinin Akademisyenler arasında gerilim oluşturması, Akademik araştırmalarda

üniversitenin kontrolünün azaltılması ve Ticarileşme faktörünün akademik camiada stres oluşturmaktan oluşabilecek zararlar üniversitenin algısı ve kaygısı literatürle uyumlu bulunmuştur. Çünkü bazı çalışmalarda akademik çalışma üzerindeki kontrolün, akademisyenlerden üniversiteler dışındaki gruplara, örneğin piyasa oyuncularına taşınması gibi görüldüğü yolunda değerlendirmeler yapılmaktadır (Anderson, 2001: 226-246.) Oysa işbirliğinde bu durumun istenen ve beklenen bir sonuç olduğu belirtilmektedir. Akademisyenler, işbirliğinin en gözlenebilir bu zararlarını aynı zamanda en gerçekleştirilebilir zararlar olarak ifade etmektedirler. İşbirliğine katılan akademik personelin, yayın, özerklik, gelir ve saygınlığı artarken; katılmayan akademik personelin, araştırma ve yayın çıkarma ve öğrencilerle ilgilenme gibi geleneksel akademik görevlerle meşgul olmaları akademik camiadaki meslektaşlık ilişkisinin ve güvenin sarsılacağı yönünde algılanabilmektedir. İşbirliğine katılan ve katılmayan akademik personel arasındaki bu farklılık devam ederse, üniversite üyelerinin muhtemelen bir topluluk olarak kimliğini ve profesyonel konumlarını bile kaybedebileceklerinden bahsedilmektedir (Anderson, 2001: 226-246). Dolayısıyla akademisyenlerin bu kaygıları yersiz ve gereksiz değildir. Bu yüzden işbirliğini geliştirmeye yönelik gelecek projeksiyonlarında kaygıları giderecek hususlar üzerinde çalışılması üniversitelerin gönüllü katılımını teşvik edecektir. Özel fonların artması, devletin bu konudaki yükünü hafifletecektir. Veri toplama sürecinde yüz yüze görüşülen akademisyenler Akademik standartlarda erozyona neden olunmasının mümkün olmadığını, Üniversitelerin gelişmiş donanımlarının ve alt yapılarının israf edilmesi düşüncesinden ziyade kullanım alanlarının olması gerekliliğini savunmaktadırlar.

Sanayi’de yapılan ankette sanayi yetkilileri, akademisyenlerin işbirliği sürecinde akademik takvimlerinin yoğunluğundan sanayi sektörüne yeteri kadar vakit ayıramadıklarını, bu konuda çatışma yaşadıklarını belirtmişlerdir. Akademik kaynakların (zaman kaybı, beyin gücü) boşa kullanılması, ticarileşme faktörünün akademik camiada stres oluşturmaya, sanayi yetkililerine yansıyan olgulardan en önemlileridir. Üniversite’de yapılan ankette Akademik araştırmalarda üniversitenin kontrolünün azaltılması ve Akademisyenler arasında gerilime sebep olunması şeklindeki ifadeler yüksek zararlar olarak ifade edilirken Sanayide’de yapılan ankette

bu ifadeler düşük zararlar olarak görülmektedir. Sanayi yetkilileri akademik araştırmalarda üniversitelerin kontrolünün azaltılmasıyla, akademisyenlerle daha rahat çalışabilecekleri kanaatindedir. Akademisyenler arasında oluşabilecek gerilimin yapılacak işbirliğinin yararlarının artmasıyla azalacağını düşünmektedirler. Sanayi yetkilileri Üniversitelerin gelişmiş donanımlarının ve alt yapılarının atıl bir şekilde beklediğini, oluşabilecek işbirliğinde kullanılmasının işbirliğini pekiştireceği görüşündelerdir. İşbirliğinden Oluşabilecek Potansiyel Zararlar bakımından taraflar arasında algılama farklılıkları olan ve algılama farklılıkları olmayan ifadeler vardır (Bkz: Tablo: 3.50). Akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanları üniversite- sanayi işbirliğinde zararların oluşabileceğini düşünmektedirler. Taraflar arasında yapılan karşılaştırmada akademisyenler sanayi sektörü çalışanlarına göre daha kaygılıdır.

Araştırmanın beşinci sorusu kapsamında Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde, üniversite-sanayi- işbirliğinde devletten beklentilere ilişkin tarafların algılamaları arasında farklılık var mıdır sorusunun cevabı aranmıştır. İşbirliğinde üniversitelerin devletten beklediği ihtiyaç duydukları kaynakları temin etmesi ve yasal önlemleri alması; onun dışında çok fazla işlerine karışmaması ve işbirliği sürecinde aktif olarak yer almamasıdır. Üniversite ve sanayi ile ortak Ar-Ge projelerinin yürütülmesinde, İşbirliğini teşvik eden politikaların yasalaştırılmasında devletin prosedürlerinin çok olduğunu, bu kapsamda üniversitenin devletin rolünü de alabileceğini düşündükleri için bu ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ulusal işbirliği politikasının oluşturulması işbirliğinin diğer aktörlerinin de oyunun bir parçası olmasını sağlayacaktır. Üniversite'nin işbirliği politikalarını tek kanaldan kendi üzerinden yürütmek istemesinden dolayı bu yargıya varılmıştır.

Üniversite-sanayi- işbirliğinde devletten beklentilere ilişkin sanayinin en önemli beklentisi İşbirliğini teşvik eden politikaların yasalaştırılması, ulusal işbirliği politikasının oluşturulması ve üniversite ve sanayi ile ortak Ar-Ge projelerinin yürütülmesi ifadeleridir. Bu bağlamda bu olgular doğrultusunda sanayi devletten destek beklemektedir. İşbirliklerinde devletin rolünü biçmektedir. Diğer taraftan üniversite devletin rolünü de üstelenmek istemektedir. Devletten beklentilere ilişkin sanayi, üniversite ve sanayinin ihtiyaç duyduğu kaynakların temin edilmesi, işbirliğini zorunlu hale getirecek yasal önlemlerin alınması ve üniversite ve sanayinin

işbirliği sağlamalarına yardımcı olunması ifadeleri, sanayinin devletten beklediği olgulardır. Bu ifadelerde ise sanayi yetkilileri devletten destek almak istemelerinin yanı sıra, devletin işlerine karışmasını da istememektedirler.

Bu sonuçlar, literatürdeki bilgiler ışığında değerlendirildiğinde, bölgemizde işbirliğinde devletin rolünün ve katkısının öneminin yeterince anlaşılmadığını söylemek mümkündür. Son yıllarda, üniversite-sanayi işbirliğinden beklenen yararın bölgedeki birden çok aktörün başarılarına bağlı olduğunun anlaşılmasıyla devletin bu işbirliğine dahil edilmesi gerekliliğini dile getiren çalışmalar dikkati çekmektedir. Buna göre, devlet, işbirliğinde tarafların sistemik bir bütünlük içinde hareket etmelerini sağlamalı, işbirliği için hukuki ve yapısal zemini hazırlama misyonunu sahiplenmeli, gerekli politikaları yasalaştırmalıdır. Ve bölgedeki aktörlerle ortak proje araştırmalarına katılmalı, işbirliği sürecinin önemli bir tarafı olmalıdır. Bazı yazarlar tarafından belirtilen, devletin rolünü vurgulayan, bilginin ekonomik bir faydaya dönüştürülmesi sürecini pekiştiren Üçlü Sarmal modeli(Triple Helix) bir zamanlar birbirinden çok ayrı üç dünya olan üniversite, sanayi, devlet arasında bir etkileşim, bir örtüşme, karşılıklı, ama karmaşık pek çok ilişkinin gerçekleşebildiğini de ortaya koymaktadır. (Etzkowitz, 2002: 1-18; Etzkowitz ve Leydesdorff, 2000: 109-123). Modele göre, dünya artık üç aktörün rollerinin üst üste bindiği, dayanışma ve işbirliğinin, sürekli iletişimin etkin olduğu bu modele kaymaktadır. Özellikle inovasyon politikalarındaki doğru ve akılcı devlet müdahalelerinin Tayvan ve Güney Kore'nin büyümesinde ve refah toplumu olmasında çok etkili olduğunu ifade eden görüşler vardır. İşbirliğinde daha hızlı yol alabilmek için devletin ulusal işbirliği politikası oluşturmada ve tüm toplum kesimlerinin bu politikalar doğrultusunda çalışmaya teşvik etmede daha aktif bir rol alması gerekmektedir. Konya'da bölgesel kalkınma sürecinde İşbirliğinde devletten beklentiler ile ilgili taraflar arasında algılama farklılıkları olan ve algılama farklılıkları olmayan ifadeler vardır (Bakınız Tablo:3.51). Genel olarak; tarafların işbirliğinde devletten beklentileri vardır. Fakat sanayi yetkililerinin üniversitelere göre devletten beklentileri fazladır.

Araştırmanın altıncı sorusu kapsamında araştırılan Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde, üniversite-sanayi işbirliğinde en çok hangi yöntemlerin kullanıldığına ilişkin analiz sonuçları önemli noktalara işaret etmektedir.

Üniversitelerin genel olarak sanayi ile işbirliği kapsamında en fazla kullandıkları yöntemler şirketin geleceği için Şirket sahiplerinin akademisyenlerden görüş alması, özellikle teknokentte ofisi olan firmaların sıkça başvurduğu bir yöntemdir. Akademik araştırmalar için burs/ekipman vs. desteğinin alınması ve Karşılıklı ziyaretlerde bulunulması önemli bir etkidir. Üniversitelerin genel olarak sanayi ile işbirliği kapsamında en az kullandıkları yöntemlerde Akademisyenler, Sanayi yetkililerinin işbirliği durumunda ders vb uygulamaları istemediğini Ortak eğitim programlarının düzenlenmesine sıcak bakmadıklarını belirtmektedir. Öğrencilere/mezunlara/burs staj / İş temin edilmesinin gerekli olduğunu fakat, sanayi yetkililerinin ücret politikalarının tatmin edici olmamasından dolayı çeşitli sıkıntılar yaşandığını ifade etmektedirler.

Sanayinin genel olarak üniversite ile işbirliği kapsamında en fazla kullandıkları öğrencilere/mezunlara/burs staj / İş temin edilmesi, Ortak eğitim programlarının düzenlenmesi/programlara katılım sağlanması ifadeleri Üniversitelerin genel olarak sanayi ile işbirliği kapsamında en az kullandıkları, yöntemlerdir. Bu olgudan anlaşılacağı üzere, ankete katılan akademisyenlerle, sanayi yetkililerinin rastgele örneklem seçiminden dolayı farklı düşündükleri ifade edilebilmektedir. Veri toplama sürecinde yüz yüze görüştüğümüz Sanayi yetkilileri Akademik araştırmalar için burs/ekipman vs. desteğinin alınması”, “Şirketin geleceği için Şirket sahiplerinin akademisyenlerden görüş alması” ve “Ortak gözden geçirme/müfredat değerlendirme toplantılarının yapılması ifadelerinin teoride kaldığını, pratik uygulamasının çoğu zaman yapılmadığını düşünmektedirler. Akademisyenlerin büyük bir kısmı teknoloji transferi kapsamına giren faaliyetlerde bulunmazken; teknoloji transferi kapsamına giren patent, lisans, ticari marka ve şirket sahibi olan akademisyenler, bu başarılarını sanayi ile işbirliğine değil; daha çok kendi çaba ve imkanlarına bağlamaktadırlar. Dolayısıyla işbirliği yöntemlerinden çıktıya dönüşmeye en yakın yöntem olan teknoloji transferi konusunun daha çok akademisyenlerin kişisel çabalarına bağlı olduğunu ve işbirliğinin henüz kurumsallaşmadığını bu yüzden de yeterince çıktı üretmediğini söylemek mümkündür. Konya ilinde Bölgesel Kalkınma Sürecinde, üniversite-sanayi işbirliğinde en çok hangi yöntemlerin kullanıldığına dair anlamlı farklılıkların olmasının yanında, anlamlı farklılıklar olmayan ifadelerde mevcuttur (Bkz. Tablo:

3.52). Farklılık anlamlı olan ifadelerde ise akademisyenlerin sanayi sektörü çalışanına göre işbirliğinde kullandıkları yöntemler daha fazladır. Anlamlı farklılık olmayan ifadelerde üniversite sanayi İşbirliğinde kullanılan yöntemlere ilişkin görüşleri açısından aralarında görece olarak farklılıklar bulunsa da, bunlar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde gerçekleşmemiştir. Genel bir ifade ile açıklamak gerekirse; Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde, Üniversite Sanayi İşbirliğinde kullanılan yöntemler yeterli düzeyde değildir.

Araştırmanın yedinci sorusu kapsamında araştırılan Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde Konya üniversitelerindeki akademisyenler ve Konya’daki sanayi yetkililerine göre; üniversite-sanayi işbirliği uygulamalarının mevcut durumuna ilişkin algı ve beklentilerin ne olduğuna dair analiz yapılmıştır. Şirketlerin Üniversitelerle işbirliği yapmaya istekliliği, Akademik çalışmaların sanayinin İhtiyaçlarıyla aynı paralellikte olması ve Akademisyenlerin girişim yetenekleri üniversitelerin en düşük algı ve beklentilerini ifade etmektedir. İşbirliğine destek veren (KOSGEB, TÜBİTAK) profesyonel örgütlenmelerin yeterliliği ve Akademisyenleri işbirliğine teşvik eden ödüller, Üniversitenin ve sanayinin algı ve beklentilerindeki analiz sonuçlarında çıkan en yüksek ifadelerdir. Sanayinin İşbirliği için organizasyonların yeterliliği, İşbirliğini düzenleyen kanun ve yönetmeliğin uygunluğu ve Akademisyenlerin sanayi ile işbirliğine istekliliği en düşük algı ve beklentileridir. İşbirliğinin tarafları birbirlerinin çalışma şartları ve imkanları hakkında öznel yargılara sahiptirler. Bu durumun uzun süreli ve kalıcı işbirliği için güven ve bağlılığı zedeleyebilecek potansiyel tehlikeler taşıdığı bir gerçektir. İşbirliğinde bazen kurumun kendi kaynaklarına ve çıkarlarına yatırım yapma ihtimali söz konusu olmaktadır. Bu nedenle de, bu tür ilişkiler pek çok düzeyde iyi tanımlanmış iletişim kanallarını, aynı dil ile konuşmayı ve kapsamlı planlamayı gerektirmektedir. Üniversite-sanayi işbirliği uygulamalarının mevcut durumuna ilişkin algı ve beklentilerde anlamlı farklılıkların olmasının yanında, anlamlı farklılıklar olmayan ifadelerde mevcuttur (Bkz Tablo:3.53). İstatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunan ifadelerde; Konya ilinde Bölgesel Kalkınma sürecinde, üniversite-sanayi işbirliği uygulamalarının mevcut durumuna ilişkin algı ve beklentiler daha fazladır. Anlamlı farklılık olmayan ifadelerde üniversite sanayi

İşbirliği uygulamalarının mevcut durumuna ilişkin algı ve beklentilere ilişkin görüşleri açısından aralarında görece farklılıklar bulunsa da, bunlar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde gerçekleşmemiştir. Genel olarak ifade edildiğinde Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde, üniversite-sanayi işbirliği uygulamalarının mevcut durumuna ilişkin algı ve beklentiler yeterli düzeyde değildir. İşbirliği sürecinde taraflar birbirlerinden beklentilerinin farkındadırlar. Fakat işbirliği yapma, birlikte hareket etme kültürünün eksik olması bu tür işbirliklerini zarara uğratmaktadır.

Araştırmanın sekizinci sorusu kapsamında araştırılan Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde Konya Üniversitelerindeki akademisyenler ve sanayi sektörü çalışanlarına göre; üniversite-sanayi işbirliğinin başarı faktörleri ve kısıtlarının ne olduğuna dair analiz yapılmıştır. İşbirliğinin başarı faktörleri ve kısıtları Üniversite açısından değerlendirildiğinde güven unsuru, beklentilerin yeterince anlaşılması, kurumlar arasında uyum, akademisyenler için işbirliğinde başarı faktörlerinin en önemlileridir. Yüz yüze yapılan görüşmelerde, sanayicilerin akademisyenlere güvenmediğini, şirket yetkililerinin şirket bilgilerinin çoğunu paylaşmadığını, şeffaf olmadıklarını belirtmektedirler. Özellikle güven unsurunun bu konuda anahtar kelime olduğunu ifade etmektedirler. Bazı akademisyenler, işbirliğinde arabulucu kurumlara gerek olmadığını ve bu konuda beklentilerinin olmadığını savunmaktadırlar. Sanayinin Ar-Ge/İnovasyon kültürünün işbirliğinde başarı faktörleri için geri planda olan bir ifade olduğunu, bunun ötesinde başka sorunların öncelikle çözüme kavuşması gerekliliğini belirtmektedirler. Sanayi açısından değerlendirildiğinde; Yüz yüze yapılan görüşmelerde, sanayiciler bazı akademisyenlerin, kendilerine güven vermediğini, kısa süre çalıştıktan sonra, ücrette yenilemeye gitmek istediklerini ve en kötüsü de şirket bilgilerini deşifre ettiklerini belirtmektedirler. Sanayiciler için başarı faktörlerinin ve kısıtlarının başında bu etkenlerin çözümlenmesi gelmektedir. Analiz sonuçlarına göre; Şirket yetkilileri, işbirliğinde başarı faktörü ve kısıtlar için en az önemli olan konunun Ar-Ge düşünmektedirler. Çünkü şirket yetkilileri Ar-Ge den önce çözülmesi gereken daha önemli problemler olduğunu düşünmektedirler.

Konya ilinde bölgesel kalkınma sürecinde Üniversite-sanayi işbirliğini başarı faktörleri ve kısıtları düşünerek değerlendirildiğinde; anlamlı farklılıkların olmasının

yanında, anlamlı farklılıklar olmayan ifadelerde mevcuttur (Bkz Tablo:3.54). Farklılık anlamlı olan ifadelerde işbirliğinden beklenen başarı faktörleri ve kısıtlarının daha fazla olduğu düşünülmektedir. Anlamlı farklılık olmayan ifadelerde üniversite sanayi İşbirliğinin başarı faktörleri ve kısıtlarına ilişkin görüşleri açısından aralarında görece olarak farklılıklar bulunsa da, bunlar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde gerçekleşmemiştir. Genel olarak ifade edildiğinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörler ve kısıtları yeterli düzeyde değildir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Son yıllarda dünyada Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerinde önemli bir artış gözlemlenmektedir. Ülkeler inovasyon kapasitelerini artırmak için çeşitli stratejiler oluşturmaktadırlar. Oluşturulan stratejik çalışmaların en önemlileri bölgesel anlamda, kalkınmayı güçlendirecek yapılanmalardır. Gelişmiş ülkeler bölgesel kalkınmada inovasyonu ülkelerinin gelişmesinde, refah seviyelerinin artmasında kullanabilecekleri önemli bir anahtar olarak görmektedirler. Bu bağlamda bölgesel kalkınmadaki aktörlerin uyum içerisinde bölgede faaliyet göstermeleri özellikle mekansal ölçekte inovasyon yaklaşımlarının önemini arttırmaktadır. Gelişmenin temel şartı olan inovasyon faaliyetlerinin önemi, gelişmiş ülkelerin Ar-Ge'ye ayırdıkları paydan anlaşılabilir. Bu bağlamda bölgesel kalkınmadaki aktörlerin uyum içerisinde bölgede faaliyet göstermeleri özellikle mekansal ölçekte inovasyon yaklaşımlarının önemini arttırmaktadır. Gelişmenin temel şartı olan inovasyon faaliyetlerinin önemi, gelişmiş ülkelerin Ar-Ge'ye ayırdıkları paydan anlaşılabilir.

Bölgesel kalkınmanın en önemli aktörü olan üniversiteler tarihsel gelişim süreçlerinde kültür ve sosyal hayatın önemli bir parçası olmuşlardır. Ulusal ve bölgesel kimliğin gelişiminde önemli rol oynamışlardır. Bireylerin bilinçlenmesine yardımcı olarak, yerel ve bölgesel yapılanmaları destekleyerek, bilginin üretimini ve topluma erişimini sağlayarak toplumsal kurumların üstlendikleri rolleri gerçekleştirmeleri için onlarla uyum içinde çalışmaktadırlar (Kezar, 2004:430). Üniversitelerin bünyesinde bulunan akademisyenler, Araştırma Merkezleri, Teknokentler, Proje Ofisleri, TTO'lar vb. yapılanmalar inovasyonun en verimli şekilde yapılacağı, uygulanacağı, destekleneceği yerlerdir. Bölgelerde özel sektörün Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerini kavraması, daha fazla bütçe ayırması, kendi bünyesinde Ar-Ge Merkezi kurması, kalifiye güce ulaşması, sanayinin gelişmesine, farklı üretimler yapmasına önem vermesi, hem sanayinin gelişmesine, hem de ülke refahının artmasına katkı sağlamaktadır. Bu noktada üniversite-sanayi işbirliği ön plana çıkmaktadır. Hatta gelişmiş ülkelerde bu işbirliği zorunlu kılınmaktadır. Bölgesel kalkınmada inovasyon kavramı 1990'lı yıllarla gündeme gelmiştir. Bu yıllar, dünyada küreselleşme sürecinin yeni bir boyut kazandığı ve teknolojik gelişmeler sonucu sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin yaşandığı bir dönemdir. 19. yüzyıla kadar uzanan bir geçmişi olan üniversite-sanayi işbirliği

kavramı da bölgesel kalkınmada inovasyonun ön plana çıkmasıyla yeni bir boyut kazanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde bölgesel kalkınma ve üniversite-sanayi işbirliğine yönelik kavramsal çerçeve incelenmiştir. Bölgesel rekabet kavramı kapsamında şekillenen bölgesel kalkınma kavramı bölgelerin rekabet gücünü geliştirmeye yönelik politika araçlarına ağırlık vermesiyle ve bölgedeki inovasyonun etkinliği ile değerlendirilmektedir. Üniversite-sanayi işbirliği bölgesel kalkınmanın en etkin yöntemi olarak görülmektedir. Bu bağlamda bölgesel kalkınma çerçevesinde bölgedeki kalkınmayı tetikleyici bir aktör olarak üniversiteler, Ar-Ge, inovasyon, teknolojik bilgi üretimi ve transferi yoluyla sanayinin ihtiyaç duyduğu teknolojiyi sağlayabilmektedirler. Kapitalist sistemin hakim olduğu günümüzde özellikle girişimci üniversiteler, bölgesel kalkınmada önemli bir rol oynayarak bölgedeki diğer aktörleri harekete geçirmektedir. Ar-Ge ve inovasyon kavramları ekseninde yeniliğe açık bilgiye dayalı sanayileri ile küresel ölçekte rekabet gücüne sahip bölgelerin geliştirilmesi, ulusal düzeyde sürdürülebilir büyüme politikasının en önemli araçlarından birisi olarak ortaya çıkmaktadır. Çalışmada bölgesel kalkınmada inovasyon makro ölçekte ve bölgesel ölçekte yaklaşımlar kapsamında değerlendirilmiştir. Öğrenme ve bilgi birikimi büyümenin ve ekonomik olarak yenilenmenin başta gelen argümanlarıdır. İnovasyonun oluşması için öncelikle bölge içi ve bölge dışı etkileşimin olması gerekmektedir. Bu bağlamda makro ölçekte incelenen tekno ekonomik paradigmlar, evrimsel ve endüstriyel yaklaşım, yeni büyüme teorileri mezo ölçekte incelenen yenilikçi çevre, endüstriyel bölge, bölgesel inovasyon sistemleri, yeni sanayi odakları ve öğrenen bölgeler çok boyutlu ilişkilerle anlam kazanmaktadır. Üniversite-sanayi işbirliği modelleri çerçevesinde incelenen ulusal inovasyon sistemi, "Mode 2", ve üçlü sarmal modelin(Triple Helix) birbiriyle yakın ilişki içerisinde olduğu düşünülmektedir. Eski ve yeni sistemler yada modeller arasındaki etkileşimler keskin çizgilerle birbirinden ayrılmamalıdır. Çünkü bu tür karmaşık sistemlerde modellerin işleyip işlemediğini anlamak için zamana ihtiyaç vardır.

Çalışmanın ikinci bölümünde Türkiye’de bölgesel kalkınmada üniversite-sanayi işbirliği konusu incelenmiştir. Çalışmada bölgesel kalkınma politikaları

çerçevesinde ele alınan bölgesel kalkınma planları; 1960 yılından itibaren BYKP planları ışığında değerlendirilmiştir. İlk defa sekizinci BYKP’nda, yeni sanayi odaklarına atıf yapılmaktadır. Planda bu odakların oluşumu ve gelişimine katkı sağlanacağı, eğitim, danışmanlık hizmetleri, Ar-Ge ve teknoloji desteği verileceği, işbirliği ve ortaklıklar oluşturulmasına, girişimciliğin ve kurumsallaşmanın geliştirilmesine yönelik faaliyetler yapılacağı belirtilmektedir (DPT, 2000: 61-64). Dünyada önemli bir ekonomik gücü olan AB, bölgesel kalkınma politikalarında önemli değişiklikler yapmıştır. Özellikle birliğin genişleme süreçleriyle birlikte boyutları daha da artan bölgesel dengesizliklerin giderilmesi, geri kalmış ülke ve bölgelerde ekonomik ve sosyal kaynaşmanın gerçekleştirilmesi için bölgesel ekonomik politikalarda revizyona gitmiştir. Bu bağlamda Türkiye’nin AB’ye adaylığı kabul edildikten sonraki süreçte Türkiye’de bölgesel kalkınmaya yönelik yapılan değerlendirmeler giderek daha fazla Avrupa ve yönetim kavramları üzerinde oluşmuştur. AB’deki bölgesel kalkınmada uygulanan politikalardaki değişiklikler sonrası Türkiye’de de bölgesel istatistiklerin toplanması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi için AB Bölgesel İstatistik Sistemi (NUTS) oluşturulmuştur. Buna göre, Türkiye’de illerin gruplaştırılması sağlanmış ve Kalkınma Ajansları adı altında faaliyetlere başlanılmıştır. Bölgelerin aktörleri arasında yer alan bu yapılar, üniversite-sanayi işbirliğini destekleyen kurumlar olarak bilinmektedirler. Çalışmada Türkiye’de üniversite-sanayi işbirliğinin gelişimi kalkınma planları kapsamında ele alınarak bu konuda yaşanan sorunlar irdelenmiştir. Ülkemizde devletin Ar-Ge ve inovasyona ayırdığı pay oldukça düşüktür. Bu ayrılan payla dünya ekonomisinde güçlü bir yer edinmesi, ülke ekonomisinin iyileştirmesi içinde yeterli ve sürdürülebilir bir inovasyon eko-sistemi oluşturması gerekmektedir. Yetersiz sermaye birikimi yaşayan Türkiye, özel sektörün mevcut sermaye yapısıyla küresel ölçekte Ar-Ge yatırımlarını yapmaya çalışmaktadır. Ülkemizde üniversite-sanayi işbirliği ile ilgili üçlü sarmal modelde(Triple Helix) anlatılan mikro seviyede “aktörler”, mezo seviyede” kurumsallaşmış yapılar”,makro düzeyde “hukuksal düzenlemele”rin desteklenmesi gerekmektedir. Vizyon 2023 ve Onuncu bölgesel kalkınma planında yer alan çalışmalar, bu konuda bazı iyileştirmelerin yapılacağıın işareti olarak algılanabilmektedir. Ayrıca son on yılda üniversite-sanayi işbirliğinin sağlanması için bir çok çalışma yapılmaktadır. Araştırmada Türkiye özelinde

Bölgesel Kalkınmada Üniversite-Sanayi işbirliği kapsamında Konya ili incelenerek Konya ile ilgili bazı verilere ulaşılmıştır.

Çalışmanın son bölümünde Konya ilinde bulunan iki devlet, iki özel üniversite'nin akademik personeli (Selçuk Üniversitesi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Karatay Üniversitesi, Mevlana Üniversitesi) ve Konya'daki sanayi bölgelerinde bulunan şirketlere uygulanan anket sonucu değerlendirilmiştir. Sanayiye uygulanan anketler sırasında görüşülen şirket sahiplerinin işbirliği konusunda umutsuz olduğu gözlemlenmiştir. Öğretim üyelerinin sürekli kendi çıkarlarını ön planda tuttuklarını savunmuşlardır. Bazı akademisyenlerle ücret konusunda ciddi sıkıntılar yaşadıklarını dile getiren şirket yetkilileri bulunmaktadır. Akademisyenlerle ortak dili bulamadıklarını ifade eden şirket yetkilileri güvenlerinin de sarsıldığını ifade etmişlerdir. Üniversiteye uygulanan anketler sırasında ise akademisyenler şirket yetkililerin kendilerini ücretsiz çalıştırmak istediklerini, işbirliğinden ne istediklerini bilmediklerini, kendilerini ifade edemediklerini bunun içinde ortak bir dilin olması gerekliliğini savunmuşlardır. Şirket yetkililerin şirket bilgilerini sakladığını, verdikleri kısıtlı bilgilerle kendilerinden proje beklediklerini belirten akademisyenler, şirketlerin kendilerine güvenmediğini, güven unsurunun oluşması gerektiğini belirtmişlerdir.

Üniversite İçin Öneriler

* İşbirliğinin öneminin kavranılması: Üniversite yönetimlerinin üniversite-sanayi işbirliğine yeteri kadar eğilmemesi ve işbirliğini zorlu bir süreç olarak görmesi akademisyenlerin işbirliğine isteksiz olmalarına neden olmaktadır. Üniversite yönetimi akademisyenlere işbirliğinin önemini ve diğer ülkelerdeki başarılı işbirliği örneklerini anlatan toplantılar düzenlemelidir.

* Finansal sorunların çözülmesi: Akademisyenlere, üniversite yönetimlerince işbirliğinin finansal boyutları ve akademik faydalarının anlatılması sağlanmalıdır. Finansal faydanın beklenen düzeyin üstünde olması hem üniversiteye hem de yapılan/yapılacak olan işbirliklerine zarar verebilmektedir. Bu yüzden işbirliğine gidilen yada gidilecek sanayi sektörü ile akademisyenin bu sorunu çözmesi gerekmektedir.

* Farkındalık oluşturulması: Üniversite yönetimleri, üniversite-sanayi işbirliği ile ilgili öğrencilere ve akademisyenlere yönelik farkındalık oluşturmalarıdır. Genel itibarıyla akademisyenlerin bireysel çalışmalarıyla yürütülen işbirlikleri kurumsal zemine oturtulmalıdır. Üniversitelerin girişim yeteneklerinin gelişmesine, girişimci akademik kültürün oluşumuna destek olunmalıdır.

* Bilgi paylaşımının artırılması: Üniversiteler bilgi üretimindeki birikimleri nedeniyle bilgidan yeniliğe, yenilikten de ticari ürüne giden aşamada önemli bir konumdadırlar. Üniversitelerde üretilen bilginin yeni ürün ve teknolojiye dönüşümünü sağlayan mekanizmalar etkinleştirilmelidir.

* Müfredat sorununun çözülmesi: Yapılan işbirliği akademisyenlerin ders müfredatlarını ve araştırma ile ilgili çalışmalarını engellememelidir. Akademisyenlerin, akademik kariyer kaygılarının olmaması gerekmektedir

* İşbirliği kültürünün oluşturulması: İçerik kapanık çalışma veya araştırmanın dışında, diğer akademisyenlerle bilgi paylaşımına gidilmeli, sanayi ile işbirliği için dışarıya açık bir çalışma veya araştırma yapılmalıdır. Akademisyenlerin teknokentle ve teknokentteki firmalarla, farklı üniversiteler ve kurumlarla işbirliğine yönelmelerini sağlayacak bir kültürün oluşması desteklenmelidir. Girişimci bilim insanı yetiştirmek için Araştırma görevlileri işbirliklerine teşvik edilmeli, lisans öğrencilerinin işbirliği projelerinde yer alması sağlanmalıdır.

* Arayüzlerin etkin kullanılması: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Üniversite Araştırma Merkezleri ve TTO'lar üniversite ve sanayi arasında birçok alanda köprü görevi görebilecek konumdadırlar. Girişimci üniversite kavramına da daha kolay uyum sağlayabildikleri için daha çok etkinleştirilmelidirler. Bu bölgelerde yapılacak ticari değere dönüşme potansiyeli bulunan yeni fikir ve bilgi üretebilecek niteliklere sahip insan kaynağı, üniversite açısından mali bir kaynak olabilmektedirler.

* “Araştırmacı” kadronun oluşturulması: Üniversitelerin akademik kadro sistemine “Araştırmacı” kavramı yerleştirilmelidir. Bu bağlamda yükseköğretim kanununda değişiklik yapılarak “araştırma merkezi” kavramına, fakülteler gibi bir tanım getirilmeli, “araştırmacı”ların istihdam edebilmeleri sağlanmalıdır. Üniversite akademik kadrolarına “araştırmacı” kavramının eklenmesi, hem üniversitelerin temel

eğitim ğretim sisteminin aksamamasını hem de araştırma merkezlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amaçlanmalıdır.

* Ekip çalışmasına önem verilmesi: Girişimci niversitelerde niversite sistemlerinde araştırmaların çoğu proje şeklinde ve ekip çalışması olarak yapılmaktadır. Proje alışmaları, hızlı ve esnek yapısı itibariyle etkili bir araştırma yöntemidir (Sydow vd, 2004: 1475–1489). Bu yöntem, araştırma sonuçlarının hem ticarileştirilmesi hem de sosyal faydasının anlatılabilmesi açısından önemlidir. Bu yüzden ekip çalışmasına önem verilmelidir.

* İşbirliğinde başarının dllendirilmesi: Günümüzde niversitelerde yapılan işbirlikleri başarıya ulaştığında, araştırmacı veya araştırmayı yapan grubun adı geçmekte, fakülte ya da bölümün adı anılmamaktır (<http://susanaborras.com/2011/11/20/universities-that-create-value-through-research/>,02.01.2013). Bu durumda araştırmanın başarısı niversite tarafından takdir edilmeli, araştırmacıya yada gruba destek olunmalı, diğer araştırmacılara örnek teşkil etmelidir.

* Üniversite-toplum ilişkilerinin canlandırılması: Üniversiteler sosyal hayatın bir parçası haline getirilmelidir. Yaşam boyu eğitim niversite sistemine yerleştirilmelidir. Üniversiteler, bireylere hayatlarının bazı aşamalarında ihtiyaçları olan becerilerin kazandırılması açısından yardımcı olmalıdır.

* Teknoekonomi Enstitülerinin veya Uygulamalı Yüksek Okulların yaygınlaştırılması: Türkiye’deki lisans ve lisansüstü iktisat eğitimi veren yüksek öğrenim kurumlarından bazılarının ders programlarında, dünyadaki gelişmelere de paralel olarak, ‘‘Teknoloji İktisadı’’, ‘‘Teknoloji Ekonomisi’’, ‘‘Yenilik ve Teknoloji İktisadı’’, ‘‘Sanayi ve Teknoloji Ekonomisi’’, ‘‘Teknoloji ve Gelişme’’ gibi dersler bulunmaktadır (Soyak, 2007:1-5). Bu tür derslerin yaygınlaşabilmesi ve uygulamaya dönük olabilmesi için Tekno Ekonomi Enstitülerinin veya Uygulamalı Yüksek Okulların sayısının arttırılması gerekmektedir. Bu kapsamda öğrencilere, özellikle sanayi deneyimi olan akademisyenlerle, proje bazlı çalışma, etkin staj ve uygulama imkanı, teknik bilgi odaklı eğitim sunulmalıdır. Öğrencilere Enstitülerde/ uygulamalı yüksek okullarda verilecek olan bu tür dersler gelecek kuşaklarda

üniversite-sanayi işbirliğinin daha uygulanabilir, çözüm odaklı olmasını sağlayacaktır.

* İşbirliklerinin bilimsel yayına konu olması/Yükselme Kriteri: Akademisyenler bölgelerinde sanayi sektörü ile yaptıkları çalışmaları bilimsel yayın yaparak, Bilimsel kongreler düzenleyerek, yüksek lisans ve doktora tez konusu yaparak, bilimsel dergilere göndererek, diğer akademisyenleri bu konuda özendirmelidir. Akademisyenlerin yükselme kriterlerine sanayi ile ortak projeler yapma zorunluluğu getirilmelidir.

* Uygulamalı Fakülteler/Yüksek Okulların Organize sanayi bölgelerinde olması: Üniversite-sanayi işbirliği özelinde üniversiteler bazı fakültelerini veya yüksekokullarını OSB'ye kaydırmalıdır. Böylelikle üniversitelerin OSB'nde birebir iletişim kurmaları üniversitenin topluma sağladığı faydanın anlatılması ve algılanması bakımından önemlidir. Üniversiteler bölgesel kalkınmanın itici gücüdür. Bu kapsamda üniversitelere önemli görevler düşmektedir. Üniversiteler bu konularının farkına varmalı kendi sorunları ve kendi gelecekleri üzerinde düşünmeli ve çözümler üretmelidirler.

Sanayi İçin Öneriler:

* Teknolojik inovasyonun öneminin anlaşılması: Ar-Ge, inovasyonun gerçekleştirilmesi için önemli faktörlerden biridir. Günümüzde gelişen teknoloji ile birlikte şirketler teknolojik inovasyonun rekabet ortamında kendilerine büyük avantajlar sağlayacağını bilmelidirler.

* Bakış açısının değiştirilmesi: Araştırmaya katılan şirket yöneticileri, sadece devletin sağladığı çeşitli vergi ve muafiyetlerden yararlanmak için teknokentlerde kurulu firmalarının olduğunu belirtmişlerdir. Şirket yöneticileri bu düşüncelerini değiştirip, teknokentin sunduğu diğer imkanlardan da yararlanmaya çalışmalıdırlar.

* Zamanın iyi kullanılması: Araştırma sırasında şirket yetkililerine daha önce konu hakkında bilgi verilip, randevulu gidilmesine rağmen çoğu randevu saatine uymamış ya da zaman ayırmak istememiştir. Bunun bilincinde olan şirket sahipleri

doğru zamanlamayla ve ne istediğinin farkında olarak işbirliğine yönelmek istemektedirler.

* Arayüzlerle işbirliği/iletişim sağlanması: Sanayi sektörü çalışanları özellikle bölgelerinde bulunan sanayi/ticaret odaları, işadamları dernekleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, TTO'lar Sanayi/ticaret odaları aracılığıyla vb. ile sürekli iletişimde olmalıdırlar.

* Güven sorunun çözülmesi: Yüz yüze görüşülen bazı şirket yetkilileri işbirliği konusunda yapılan çalışmaların uygulanamayacağını, bu çalışmaların bir sonuca bağlanamayacağını ifade etmişlerdir. Bu düşüncelerdeki karamsar tablonun aşılması gerekmektedir.

* Şirket personelinin eğitim alması: Şirket yöneticileri çalışanlarının işbirliğinin faydalarına yönelik farkındalık düzeyini arttırmalıdırlar. Üniversitelerden akademisyenlerle görüşüp çalışanlarının verimliliğini arttırmaya yönelik seminerler, konferanslar düzenlenmesini istemelidirler.

* Şeffalık konusunun çözümlenmesi: Şirket yetkilileri staj için üniversiteden gönderilen öğrencilerden şirkette yapılan çoğu faaliyeti gizlemektedirler ve verdikleri gereksiz çalışmalarla stajyerlerin vakit kaybetmelerine neden olmaktadır. Yapılan bu davranış ileride kalifiye eleman bulma konusunda sorun yaşamalarına neden olmaktadır.

* Fırsatların değerlendirilmesi: Şirket yetkilileri üniversitelerin onlara sunabileceği akademik fırsatları iyi analiz etmeli ve bunlardan yararlanmalıdırlar. Ar-Ge ve inovasyonun önemini kavrayan şirketler işbirliğinde başarıyı yakalamaktadırlar. Şirketlerin yatırımdaki kararlılıkları, patent hakları ve lisans sözleşmeleri; kamusal özel araştırma sonuçlarının ulusal açıdan yarar sağlayacak şekilde olmasını gerekli kılmaktadır.

* Bilginin öneminin anlaşılması: Ar-Ge çalışmalarının sürekli geliştirilmesi ve farkındalık oluşturulması için devletin Ar-Ge programlarını destekleyen kararları olmalıdır. Bugün gelişmiş ülkelerde Ar-Ge harcamalarının büyük bir kısmı özel sektör tarafından yapılmaktadır. Ülkemizde tam tersi bir durum yaşanmaktadır. Rekabet gücünü, bilgiye dayalı ekonomik gelişmeyi gerçekleştirmek isteyen sanayi

yetkilileri Ar-Ge'nin önemini kavrayıp, Ar-Ge bütçesi ayırmalıdır. Bunun sağlanması içinde, bölgesel kalkınmada üniversitelerin bünyesindeki bilim insanlarının varlığı, teknoloji geliştirme bölgeleri, araştırma merkezleri, TTO'lar sanayi için önemli faktörlerdir.

* Mali kazanç beklentisi konusunun çözümlenmesi: Sanayi sektörü üniversite ile işbirliği yaptığında kısa zamanda tam olarak mali sorunlarının çözüleceğini düşünmektedirler. Bu yaklaşım içinde olan işletme yetkilileri verim elde edememektedir. Mali beklentilerinin zamanla çözüleceğini bilmelidirler.

KAYNAKÇA

- Akay Seda (2004). *Bilgi Toplumu ve Türkiye'nin Gelişme Sürecine Olası Etkileri*.
3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Osman Gazi Üniversitesi
İİBF, Eskişehir: 29-38.
- Akdoğan, Asuman (2007). Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Tarafların Beklentileri ve Beklentileri Etkileyen Bir Faktör Olarak Yenilik Kültürü.(Editör: Rıfat Yıldız ve Hayriye Atik). *Üniversitelerdeki Araştırma ve Uygulama Merkezlerinin İşlevselliği: Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Yeniden Yapılandırılmasının Gereklikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık, 85-104.
- Akdoğan, Şükrü ve Kaldırımcı, Nurettin (2007). Üniversite-Sanayi İşbirliğinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Fonksiyonları. (Editör: Rıfat Yıldız ve Hayriye Atik).*Üniversitelerdeki Araştırma ve Uygulama Merkezlerinin İşlevselliği: Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Yeniden Yapılandırılmasının Gereklikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık, 105-110.
- Akın, Naci (2006). *Bölgesel Kalkınma Araçları İle Kalkınma Ajanslarının Uyum, İşbirliği ve Koordinasyonu*. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi, TEPAV, 295-304.
- Alegre, Joaquin, Chiva, Ricardo ve Lapiedra, Rafael (2009). Measuring Innovation In Long Product Development Cycle Industries: An Insight İn Biotechnology, *Technology Analysis & Strategic Management*, 21 (4), 535–546.
- Alkibay, Sanem, Orhaner, Emine, Korkmaz, Sezer ve Sertoğlu, Ayşegül Ermeç (2012). Üniversite Sanayi İşbirliği Çerçevesinde Teknoparklar, Yönetimsel Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26 (2), 65-90.
- Allen, M. (2002). *The Corporate University Handbook*, New York: American Management Association; Aktaran: Çetin, Aysun (2009). *İlgili Tarafların Algılarına Göre Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliği Üzerine Bir Alan Araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Allen, Mark (2010).Corporate Universities 2010: Globalization And Greater Sophistication. *The Journal Of International Management Studies*, 5(1), 48-53.
- Altay Akarsoy, Tülay (2004). Sektörel Teknolojik Durum Değerlendirme Modeli. *Teknoloji*. Ankara:Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yayını, Kozan Ofset, 251-284.
- Altınok, Serdar, Mercan, Birol ve Baltacı, Nuri (2004). *Öğrenen Bölgeler: Bölgesel Kalkınmada Ortak Bilgi Kullanımı*, Osman Gazi Üniversitesi 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım, Eskişehir, 307-313.
- Altıparmak, Aytekin(2002). Türkiye’de Devletçilik Döneminde Özel Sektör Sanayinin Gelişimi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , (13), 35-59.
- Amin, Ash (1999). An Institutional Pespective On Regional Economic Development. *International Journal Of Urban And Regional Research*, (23), 365-373.
- Anderson, Melissa S. (2001). The Complex Relations Between The Academy And Industry. *The Journal Of Higher Education*, 72(2), 226-246.
- Apan, Ahmet (2004).Bölge Kavramı ve Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 13(4),39-58.
- Arap, Sultan Kavili (2010). Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavuşurken: Türkiye’de Yeni Üniversiteler ve Kuruluş Gereççeleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 1-29.
- Ar-Ge Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun (2008). *T.C. Resmi Gazete*, 26814, 12 Mart 2008.
- Arıcan, İrfan (2010).*Üniversite-Sanayi İşbirliği Çerçevesinde Bilimsel Araştırma Projeleri ve Marmara Üniversitesi Araştırma Geliştirme Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C.Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Arıkan, Cemil, Akyos, Müfit, Durgut, Metin ve Göker, Aykut(2003).*Ulusal İnovasyon Sistemi Kavramsal Çerçeve Türkiye İncelemesi ve Ülke Örnekleri*. İstanbul:Türk Sanayici ve İşadamları Derneği Yayınları (TÜSİAD).
- Arslanoğlu, Rana. A. (2002). Küreselleşme Ve Üniversite. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1),1-12.
- Aslan, Günay (2010). Öğretim Üyelerinin Girişimci Üniversite ve Üniversite-Sanayi İşbirliği Kavramlarına İlişkin Görüşleri. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 8(30),7-22.
- Atak, Alper(2011). *Bölgesel Kalkınma ve Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C.Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atalay, İbrahim ve Mortan, Kenan (2003). *Resimli ve Haritalı Türkiye Bölgesel Coğrafyası* (2.Baskı). İstanbul: Inkilap Yayınları.
- Ateş, Sanlı(1998). *Yeni İçsel Büyüme Teorileri ve Türkiye Ekonomisinin Büyüme Dinamiklerinin Analiz.*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Atik, Hayriye (2007). Bilgi Toplumunun Dinamikleri ve Teknolojik Gelişme.(Editör: Rıfat Yıldız ve Hayriye Atik). *Üniversitelerdeki Araştırma ve Uygulama Merkezlerinin İşlevselliği: Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Yeniden Yapılandırılmasının Gereklikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık, 29-51.
- Atik, Hayriye (2007). İngiltere’de Üniversite-Sanayi İşbirliği Uygulamalarında Sanayinin Paydaşlığının Sınırları. (Editör: Rıfat Yıldız ve Hayriye Atik).*Üniversitelerdeki Araştırma ve Uygulama Merkezlerinin İşlevselliği: Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Yeniden Yapılandırılmasının Gereklikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık, 359-380.
- Ay, Ahmet (2007). Tarihsel Süreç İçerisinde Türkiye’de Büyüme (Editör: Ahmet Ay). *Türkiye Ekonomisi Makro Ekonomik Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Azgün, Sabri ve Sevinç, Haktan(2010).Organize Sanayi Bölgelerinin Bölgesel Dengesizlikleri Gidermedeki Rolü: Van Örneği. (Editörler: Emine Yavuz,

- Fahri Şeker, Fatih Çiftçi ve Yunus Emre Akdoğan). *Uluslararası Bölgesel Kalkınma Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Yozgat: Yozgat Gazetecilik Matbaacılık A.Ş,79-96.
- Bahctler, John(2001). *Where Is Regional Policy Going? Changing Concepts Of Regional Policy*. Eprc Discussion Paper. Glasgow: European Policies Research Center University Of Strathclyde.
- Bailly, Antoine ve Sylvain, Gibson (2004). Regional Science: Directions For The Future. *Papers In Regional Science*, (83), 127-138.
- Barnet, Ronald (2000). University Knowledge In An Age Of Supercomplexity. *Higher Education*, (40), 409-422.
- Başcı, Erdem (2010). Krizlere Rağmen Gelişmeyi Sürdürmek. İstanbul: T.C.Merkez Bankası.
- Başkan, Gülsün Atanur (2001). Türkiye’de Yükseköğretimin Gelişimi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1),21-32.
- Battelle R&D Magazine(2011). *Global R&D Funding Forecast 2011*.
- Bayhan, Vehbi (2002).Demokrasi ve Sivil Toplum Örgütlerinin Engelleri: Patronaj ve Nepotizm. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1),1-13.
- Becker, Wolfgang ve Dietz, Jürgen (2004), R&D Cooperation And Innovation Activities Of Firmsevidence For The German Manufacturing Industry. *Research Policy* 33(2) 209–223.
- Benoit Godin (2006). The Linear Model Of Innovation: The Historical Construction Of An Analytical Framework. *Science, Technology, & Human Values*, 31(6), 639-667.
- Biber, Ahmet Emre (2010).İktisadi Büyümede Kurumsal Faktörler ve Kurumsal Değişim. *Akademik Bakış Dergisi*, (19),1-24.
- Bingöl, Bilge (2012). Üniversite Özerkliğinin Değişen Tanımı ve Üniversitelerin Yeniden Yapılandırılması. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(2), 39–75.
- Bok, Derek (2007). *Piyasa Ortamında Üniversiteler Yüksek Öğretimin Ticarileşmesi* (Çev: Barış Yıldırım)(1.Baskı).İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Boratav, Korkut (2003). Türkiye İktisat Tarihi 1908-2002(7.Baskı). Ankara: İmge Yayınevi, Aktaran; Ay Ahmet(2007).Tarihsel Süreç İçerisinde Türkiye’de Büyüme (Editör:Ahmet Ay).*Türkiye Ekonomisi Makro Ekonomik Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Boschma Ron A. And Koen Frenken, Koen (2006). Why Is Economic Geography Not An Evolutionary Science? Towards An Evolutionary Economic Geography. *Journal Of Economic Geography*, (6), 273–302 .
- Braun, G. (1990), The Poverty Of Conventional Development Concepts, *Economics*, (42), 54 – 66; Aktaran, Doğan ve Öztürk(2010).Yeni Kalkınma Kuramları. *Bütçe Dünyası Dergisi* (1) 33 ,35-55.
- Buluş, Abdülkadir (2012). Ann Binns’in Türkiye Günlüğü’nden Seçmeler: Dindar Bir İngiliz Kadının Gözlemleri ve 19. Yüzyıl Osmanlı Sanayileşmesinden Manzaralar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 49-61.
- Casellas, Antònia And Galley, Catherine C.(1999). Regional Defination In The European Union: A Questions Of Disparities. *Regional Studies*, 33 (6), 551-558.
- Charles, D. (2001). *Universities And Regional Development, Project Funded By The European Community Under The Targeted Socio-Economic Research (Tser)*, Final Report, July.; Aktaran, Çetin, Murat (2007).Bölgesel Kalkınma ve Girişimci Üniversiteler. *Ege Akademik Bakış*, 7(1),217-238.
- Cihangir, Damla(2011).*Bölgesel Politika*. Sorularla AB Politikası Türkiye Serisi, No:8. İstanbul:İKV (İktisadi Kalkınma Vakfı).
- Clark, Greg, Huxley, Joe ve Mountford, Debra (2010). *The Role Of Development Agencies And Companies Organising Local Economic Development*. OECD (Organisation For Economic Co-Operation And Development).
- Clark, R. Burton (2004).Delineating The Character Of The Entrepreneurial University. *Higher Education Policy*, (17) 355-370.
- Cooke, Philip, Roper, Stephen R. And Wylie, Peter (2001). *Developing A Regional Innovation Strategy For Northern Ireland*. Occasional Paper 14: Northern Ireland Economic Council.

- Cooke, Philip (2002). Biotechnology Clusters As Regional, Sectoral Innovation System. *International Regional Science Review*, 25(1), 8-37.
- Cortright, Joseph(2001). *New Growth Theory, Technology And Learning: A Practitioner's Guide*. Reviews Of Economic Development Literature And Practice: No. 4. Portland: U.S. Economic Development Administration.
- Crevoisier, Olivier (2004). The Innovative Milieus Approach: Toward A Territorialized Understanding Of The Economy. *Economic Geography*, 80 (4), 367-379.
- Çağlar, Esen (2006). Türkiye’de Yerelleşme ve Rekabet Gücü: Kümelenmeye Dayalı Politikalar ve Organize Sanayi Bölgeleri. *Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu* Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi, TEPAV, 305-316.
- Çağlayan Zafer (2008).Konya Sanayisinin Mevcut Durumu, Gelişimi ve Öneriler. *Lonca Konya Sanayi Odası Dergisi*, (28),1-72.
- Çakmak, Erol, H. ve Kasnakoğlu, Haluk (2001).*Tarım Sektöründe Türkiye ve Ab Etkileşimi; Türkiye'nin Ab'ye Üyeliğinin Analizi*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi İktisat Bölümü Proje Raporu (18), Ankara.
- Çalt, Gökhan (2005).*Bölgeselleşme ve Avrupa Birliği'nin Bir Aracı Olarak Bölge Kalkınma Ajansları*. VI. Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi, Bildiri Metinleri, 3-7 Ocak Ankara, 1-20.
- Çapanoğlu, Sema Gençay(2010).*Geçmişten Günümüze Lizbon Stratejisi ve 2020 İçin Yeni Bir Vizyon Işığında “AB 2020” Stratejisi*. İktisadi Kalkınma Vakfı Değerlendirme Notu:12,İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV).
- Çetin, Aysun (2009). *İlgili Tarafların Algılarına Göre Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliği Üzerine Bir Alan Araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çetin, Murat (2005). Endojen Bölgesel Kalkınmaya Farklı Bir Bakış. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (24), 1-14.
- Çetin, Murat (2007). Bölgesel Kalkınma ve Girişimci Üniversiteler. *Ege Akademik Bakış*, 7(1), 217-238.

- Çiftçi, Münire (2010). Girişimci Üniversiteler ve Üçüncü Kuşak Üniversiteleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (27),341-348.
- Çukurçayır, M. Akif, Eroğlu, H. Tuğba ve Uğuz Eşki, Hülya (2010). *Yönetişim, Kuram, Boyutlar ve Uygulama* (1.Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Dawkins, Casey J. (2003). Regional Development Theory: Conceptual Foundations, Classic Works, And Recent Developments. *Journal Of Planning Literature*, 18(2), 131 171.
- Daza Campbell, Teresa Isabelle And Slaughter, Sheila(1999). Faculty And Administrators' Attitudes Toward Potential Conflicts Of Interest Comitment, And Equity İn University-Industry Relationship. *The Journal Of Higher Education*, 70(3), 309-352.
- Deane, Phyllis (1994). *İlk Sanayi İnkılabı*.(Çeviren: Tevfik Güran).Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Demirci, Aytül, (2003). Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Kamu Yönetimi Dünyası Dergisi*, (15) 16-20.,Aktaran; Hasanoğlu ,Mürteza ve Aliyev, Ziya(2006). AB Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Sayıştay Dergisi*, (60),81-103.
- Dinler, Zeynel (2012). *Bölgesel İktisat* (9.Baskı). Bursa: Ekin Kitabevi.
- Doğan ve Öztürk (2010).Yeni Kalkınma Kuramları. *Bütçe Dünyası Dergisi*, (1)33, 35-55.
- Doğan, Bahar Burtan (2011). Kalkınma İktisadının XX. Yüzyıldaki Gelişim Süreci, İktisat Politikalarına Etkisi ve Son On Yıllık Konjonktürün Disiplinin Geleceğine Olası Etkileri. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(22), 41-83.
- Doloreux, David ve Parto, Saeed (2004). *Regional Innovation Systems: A Critical Review*. United Nations University Intect Institute For New Technologies, Discussion Paper Series 2004-17.
- Dolun, Leyla ve Atik, Hakan (2006). *Kalkınma Teorileri ve Modern Kalkınma Bankacılığı Uygulamaları*. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü. Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.

- Dökmen, Gökhan (2009). *Bölgesel Kalkınmada Yenilik Sistemleri ve Devleti Rolü: Türkiye Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C.Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (2000c). *Bölgesel Gelişme Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: DPT.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı).(1989).*Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı(1990-1994)*.Ankara: DPT.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı).(2000a). *Sanayi Politikaları Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: DPT.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı).(2000c). *Bölgesel Gelişme Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: DPT
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı).(2007).*Yeni Bölgesel Gelişme Politika ve Uygulamaları*. Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü. Ankara: DPT.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı).(2013). *Onuncu Beşyillik Kalkınma Planı (2014-2018)*. Ankara: DPT
- DPT (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı) (2010) *Üniversite ve Kamu Kurumları Araştırma Merkezleri*, Ankara: DPT.
- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(1963). *Birinci Beşyillik Kalkınma Planı (1963-1967)*. Ankara:DPT.
- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(1968). *İkinci Beşyillik Kalkınma Planı (1968-1972)*. Ankara:DPT.
- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(1973). *Üçüncü Beşyillik Kalkınma Planı (1973-1977)*. Ankara:DPT.
- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(1979). *Dördüncü Beşyillik Kalkınma Planı (1979-1983)*. Ankara:DPT.
- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(1985). *Beşinci Beşyillik Kalkınma Planı (1985-1989)*. Ankara:DPT.
- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(1989). *Altıncı Beşyillik Kalkınma Planı (1990-1994)*. Ankara:DPT.

- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(1996). *Yedinci Beşyillik Kalkınma Planı (1996-2000)*. Ankara:DPT.
- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(2000). *Sekizinci Beşyillik Kalkınma Planı (2001-2005)*. Ankara: DPT.
- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(2000b).*Bilim ve Teknoloji Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara:DPT.
- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(2004). *Türkiye İktisat Kongresi-Çalışma Grubu Raporları*,Ankara:DPT.
- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(2004).*Türkiye İktisat Kongresi-Çalışma Grubu Raporları*, Ankara:DPT.
- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(2005).*Türkiye-Avrupa Birliği Mali İşbirliği Kapsamındaki Bölgesel Kalkınma Programları*. Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü. Ankara:DPT.
- DPT(Devlet Planlama Teşkilatı).(2006). *Dokuzuncu Beşyillik Kalkınma Planı (2007-2013)*.Ankara:DPT.
- Dulupçu Murat Ali (2006). Bölgesel Politikalar Kopyalanabilir Mi? Bölgeselleşme Karşısında Bölgeselcilik. *Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu* Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi,TEPAV, 233-256.
- Dulupçu, Murat Ali, Sungur, Onur ve Keskin, Hidayet (2012). *Bilgi Dinamikleri İle Bölgesel Kalkınmayı Yeniden Düşünmek*. Ankara: Ankara Sanayi Odası.
- Dura, Cihan (1994). Üniversite- Sanayi İşbirliği Üzerine Bir Deneme. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 49 (3-4), 101-117.
- Durgut, Metin(2007). Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Bölgesel İnovasyon Sistemi Çerçevesi. *Erciyes Üniversitesi Kayseri Bilgi ve Araştırma Merkezi Sempozyumu: Ortaklık Esaslı Üniversite Sanayi İşbirliği (ÜSİ) ve Kentsel Yenilik (İnovasyon) Siteminin Altyapısı*, 19-21 Ocak, Kayseri.
- Ecaral, Tanyel Özelçi (2005).Bölgesel/Yerel Ekonomik Kalkınma Kuramlarının Tarihsel Süreç İçerisindeki Gelişmeleri. *Ekonomik Yaklaşım*. 16(55) ,89-106.
- Edquist, Charles And Hommen, Leif (1999). Systems Of Innovation: Theory And Policy For The Demand Side .*Technology In Society*, (21) ,63–79.

- Edwards, M. (2004). *Civil Society*, London,:Polity;Aktaran;Keyman, Fuat (2008). *Avrupa'da ve Türkiye'de Sivil Toplum. Sivil Toplum Geliştirme Merkezi STK Kapasite Geliştirme Eğitim Programı Ders Notları*, 23. İstanbul:Koç Üniversitesi.
- Efe ,Mercan ve Akgül, Birol (2011).*Türkiye'de Bölgelemenin Temel Veri Alanları ve Bölgesel Kalkınma Model Çalışmaları*(1.Baskı) Bursa: Ekin Basım Yayım.
- Elçi, Şirin, Karataylı, İhsan ve Karaata, Selçuk (2008).*Bölgesel İnovasyon Sistemleri: Türkiye İçin Bir Model Önerisi*(1.Baskı).İstanbul: TÜSİAD-T/2008-12/477.Graphis Matbaa.
- Emine Dedeoğlu ve Serteser Selçuk (2011).*Yeni Nesil Bölgesel Planlama Deneyimi Üzerine Bir Yönetişim Çerçevesi Önerisi*. Politika Notu. Ankara: TEPAV Yayını.
- Ercan, Fuat (1995). Gelişme Yazını: Eleştiriler ve Yeni Perspektifler. (Editörler: Tamer İşgülen, Fuat Ercan, Mehmet Türkay).*Gelişme İktisadı: Kuram-Eleştiri-Yorum*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Ercan, Fuat (2012). *Modernizm, Kapitalizm ve Azgelişmişlik*. (6.Baskı) İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Erdil, Erkan, Pamukçu, M. Teoman, Akçomak, İ.Semih ve Erden, Yelda (2013). Değişen Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Üniversite Örgütlenmesi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 68 (2) 95 – 127.
- Erdoğan, Emine (2010). *Network Tabanlı Yenilik ve Konya Uygulaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C.Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erkan Hüsnü(1987). Sosyo-Ekonomik Bölgesel Gelişme:Teorik ve Uygulamalı Bir Yaklaşım. D.E.Ü. Yayını: İzmir; Aktaran, Ildırrar, Mustafa ve Ağdemir, Birgül (2005). Bölgesel Kalkınmada Yeni Yönelimler ve Politika Uygulamaları. (Editörler: Basri Barut). *I.Doğu Anadolu Sempozyumu-Bölgesel Kalkınmada Yeni Ufuklar* .Elazığ:Fırat Üniversitesi Matbaası,252-260.

- Erkan, Hüsnü (1998). *Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme (4.Baskı)*. İzmir:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erkan, Hüsnü (2008). Entegre Sistemler Bağlamında Türkiye'nin Ekonomik Dönüşüm Süreçleri ve Geleceğe Yönelik Gelişimi. 2. Ulusal İktisat Kongresi-Türkiye'nin İktisadi Dönüşüm Süreci, 20-22 Şubat, İzmir.
- Erşahin, Günseli, Güven, Ramazan, Şerifeken, İlgen ve Erdoğan, Eda (2011). *Yerel Desenler*. T .C.Kalkınma Bakanlığı, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Müdürlüğü Ankara:Başak Matbaacılık ve Tanıtım Hiz. Ltd. Şti.
- Eryılmaz, Bilal ve Tuncer, Aziz (2013) Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Bölgesel Kalkınma Politikaları: Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye Uygulaması. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(1), 165-189.
- Etzkowitz, Henry And Leydesdorff, Loet (2000).The Dynamics Of Innovation: From National Systems and “Mode2” To A Triple Helix Of University–Industry–Government Relations. *Research Policy*, (29) , 109–123.
- Etzkowitz, Henry (1998). The Norms Of Entrepreneurial Science: Cognitive Effects of The New University–Industry Linkages. *Research Policy* ,(27) 823–833.
- Etzkowitz, Henry (2002). *The Triple Helix Of University - Industry - Government Implications For Policy And Evaluation*. Science Policy Institute Working Paper 2002-11,SSN 1650-3821, Stockholm (11),1-18.
- Etzkowitz, Henry (2003). Innovation In Innovation: The Triple Helix Of University-Industry-Government Relations. *Studies Of Science*. Sage Publications, 42(3), 293-337.
- Etzkowitz, Henry And Stevens, Ashley J.(1995).Inching Toward Industrial Policy: The University's Role İn Government Initivaties To Asist Small, İnnovative Companies İn The USA. *Science Studies*, 8(2),13-31.
- Evangelista, Rinaldo ve Vezzani Antonio (2010). The Economic Impact Of Technological And Organizational Innovations. A Firm-Level Analysis. *Research Policy*, 39 (10),1253-1263.

- Fagerberg, Jan, Srholec, Martin ve Verspagen, Bart (2009). *Innovation And Economic Development, Uni-Merit, Working Paper Series*, Maastricht, The Netherlands.
- Fagerberg, Jan ve Srholec, Martin (2008) National Innovation Systems, Capabilities And Economic Development. *Research Policy*, 37(10) 1417-1435.
- Fan, Qimiao, Dong, Yang And Zeng, Douglas Zhihua (2009). Innovation, Competitiveness And Economic Development(Editors: Qimiao Fan, Kouqing Li, Douglas Zhihua Zeng, Yang Dong And Runzhong Peng). *Innovation For Development And The Role Of Government: A Perspective From The East Asia And Pacific Region*. Washington: The World Bank, 17-52.
- Felsenstein Daniel (1994). University Related Science Parks-‘Seedbeds’ Or Enclaves Of Innovation? *Technovation*, 14 (2) 93-110.
- Frederick, Nixson (1984). Economic Development: Utopian Ideal Or Historical Process. *METU Studies In Development*, 11 (1-2); Aktaran: Yavilioğlu, Cengiz (2002a). Kalkınmanın Anabilimsel Tarihi ve Kavramsal Kökenleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(1), 59-77.
- Freeman, Chris(1995). The National System Of Innovation İn Historical Perspective. *Cambridge Journal Of Economics*, (19) ,5-24.
- Garafoli, Gioacchino(2002). Local Development İn Europe: Teoretical Madels and International Comparisons. *European Urban and Regional Studies*, 9(3), 225-239.
- Gertner, Drew, Roberts, Joanne And Charles David (2011).University-İndustry Collaboration:A Cops Approach To Ktps. *Journal Of Knowledge Management*, 15(4), 625-647.
- Gordon, Ian R., Mccann, Philip (2005). Innovation, Agglomeration, And Regional Development. *Journal Of Economic Geography*, (5),523–543.
- Göker, Aykut (2008). *Türkiye’de ki Bilim ve Teknoloji Politikaları Tasarımlarında “Üniversite-Sanayi İşbirliği”* .Üniversite-Sanayi İşbirliği Merkezleri Platformu (USİMP) Üniversite Sanayi İşbirliği Ulusal Kongresi, 26-27 Haziran, Adana.

- Göker, Aykut(2000). *Ulusal İnovasyon Sistemi ve Üniversite-Sanayi İşbirliği*. Bilimsel Araştırmada Üniversite-Sanayi İşbirliği,Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü 20 Nisan, Geleneksel Bahar Paneli IV .
- Görkemli, H. Nur (2011). *Bölgesel Kalkınmada Teknoparklar*(1.Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Göymen, Korel (2005).*Yerel Kalkınma İçin Ortaklıklar*. İstanbul:İstanbul Politikalar Merkezi Ve Sabancı Üniversitesi.
- Guangzhou, Hu Albert. (2007). Technology Parks And Regional Economic Growth İn China. *Research Policy*, 36 (1) 76-87.
- Gül, İlkyaz İlknur (2009). İnovasyon, Teknoparklar Ve Savunma Sanayii Sektörü: ODTÜ Teknokent Örneği. *Savunma Sanayi Gündemi*, 55-59.
- Güler, A. (1994). *Türkiye’de Üniversite Reformları*, Ankara: Adım Yayınları, No: 34, Aktaran; Erdem, Ali Rıza (2006). Dünyadaki Yükseköğretimin Değişimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,(15), 299-314.
- Günay, Durmuş (2004).*Üniversitenin Neliği, Akademik Özgürlük ve Üniversite Özerkliği*, International Congress On Higher Education, 27-29 Mayıs, EDU 2004, İstanbul,1-15.
- Güneş, Samet (2009). *Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri*. Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, T.C.Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Gürbüz, Esen ve Uçurum, Elif Turhal (2012).Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Geliştirilmesinde Ortak Araştırma Merkezi’nin Kurulmasına İlişkin Model Önerisi. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 12-36.
- Gürüz, Kemal (2003). *Dünyada ve Türkiye’de Yükseköğretim -Tarihçe ve Bugünkü Sevk ve İdare Sistemleri* (2. Baskı). Ankara: Cem Web Ofset.
- Güvel, Alper (1998). *Politik İktisat ve Akıl*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım; Aktaran; Görkemli, H. Nur. (2011).*Bölgesel Kalkınmada Teknoparklar* (1.Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Güven, H.Sami (1995). *Türkiye’de Sosyal Planlama*(1.Baskı).Bursa: Ezgi Kitabevi.

- Hahendahl, Peter Uwe(2005).The Future Of The Research University And The Fate Of The Humanities. *Cultural Critique*, (61),1-21.
- Halkier, Henrik (2006). Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Çok Düzlemli Yönetişim.*Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu* Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi, TEPAV, 17-28.
- Halkier, Henrik Ve Danson, M. (1997). Regional Development Agencies In Western Europe: A Survey Of Key Characteristics And Trends. *European Urban And Regional Studies*, 4(3), 243-256.
- Han, Ergül Ve Kayan, Ayten Ayşen (2012). *Kalkınma Ekonomisi Teori Ve Politika* (7.Baskı). Ankara:Nobel Yayıncılık.
- Harayama, Yuko (2003). *Industry-University Linkage In Japan*. International Conference On New Trends And Challenges Of Science And Technological Innovation In A Critical Era.Taipei, Roc.
- Hasanoğlu, Mürteza Ve Aliyev, Ziya(2006). AB Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Sayıştay Dergisi*,(60),81-103.
- Hisarcıklıoğlu Rıfat (2008). Artık Tahıl Ambarı Değil, Kobi Başkenti. *Lonca Konya Sanayi Odası Dergisi*, (28), 1-72.
- Hobikoğlu, Elif, Haykır Ve Deniz, Müjgan, Hacıoğlu (2011).*Kümelenme Modeli ve Politikaları Çerçevesinde Bilgi Yapılanması ve Rekabet İlişkisi*, International Conference On Eurasian Economies Session 3B: Turizm ve Mikroekonomi. 232-237.
- Holland, Peter Ve Pyman, Amanda (2006).Corporate Universities: A Catalyst For Strategic Human Resource Development? *Journal Of European Industrial Training*,30(1),19-31.
- Hozikligil, Hakan, Hakkı (2005). Türkiye’de Bölgelerarası Dengesizliği Azaltacak Önlemlerden”Organize Sanayi Bölgeleri” ve “Küçük Sanayi Siteleri”. Bölgesel Kalkınmada Yeni Yönelimler Ve Politika Uygulamaları.(Editörler: Basri Barut).*I.Doğu Anadolu Sempozyumu-Bölgesel Kalkınmada Yeni Ufuklar*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Matbaası,252-260.

- Hudson, Ray(2007). Regions And Regional Uneven Development For Ever? Some Reflective Comments Upon Theory And Practice. *Regional Studies*, 41(9), 1149-1160.
- Ildırar, Mustafa (2004). *Bölgesel Kalkınma Ve Gelişme Stratejileri* (1.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Işık Nihat Ve Kılınç Efecan (2012).İnovasyon Sistemi Yaklaşımı ve İnovasyonun Coğrafyası: Türkiye Örneği. *Bilgi Ekonomisi Ve Yönetimi Dergisi*, 7(1),169-198.
- Işık, Nihat Ve Kılınç, Efecan (2011).Bölgesel Kalkınmada Ar-Ge ve İnovasyonun Önemi: Karşılaştırmalı Bir Analiz, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(2), 9/54.
- İraz, Rıfat (2010). *Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve Kobi'ler* (2.Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırılması Kanunu (2002). *T.C. Resmi Gazete*, 2002/4720, 28 Ağustos 2002.
- Jansink, Femke, Kwakman Kitty And Streumer Jan (2005) The Knowledge-Productive Corporate University. *Journal Of European Industrial Training*, 29(1),40-57.
- Jofre, Sergio And Andersen, Per Dannemand (2009). A Triple Helix Approach To The Future İnnovation Flagship Of Europe: Exploring The Strategic Deployment Of The European Institute Of İnnovation And Technology, *7th Triple Helix International Scientific And Organising Committees*.
- Kalkınma Ajansları'nın Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı (2006). *T.C. Resmi Gazete*, 26074, 8 Şubat 2006.
- Kapusuz Nazır(2010).*Bölgesel Kalkınma Aktörleri ve Yoksulluğu Önleme Politikası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C.Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, İstanbul.
- Karabıçak Mevlüt(2002). Küreselleşme Sürecinde Gelişmekte Olan Ülke Ekonomilerinde Ortaya Çıkan Yönelim ve Tepkiler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 7(1),115-131.

- Karaçor, Zeynep (2007).*Öğrenen Ekonomi Türkiye Küreselleşme Sürecinde Kriz Aralıklarında*. (1.Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Karaçor, Zeynep (2012). *Ekonomi Politikası ve Türkiye*.(1.Baskı) Konya:Çizgi Kitabevi.
- Karadağ, Çağdaş(2011).*Bölgesel Dengesizliklerin Giderilmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü: Isparta Uygulaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C.Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Karagül, Mehmet (2010). *Tehdit Ve Fırsatlarıyla Dünya Ekonomisi* (1.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karakoyun, İlhan (2011).Bölgesel Kalkınma ve STK'lar. *İdarecinin Sesi, Kasım-Aralık*, 38-42.
- Kasza, Artur (2004). *Innovation Networks, Policy Networks, and Regional Development In Transition Economies: A Conceptual Review and Research Perspectives*. Paper For EPSNET Conference, 18-19 June, Prague.
- Kaufmann, Alexander Ve Tödtling, Franz(2001). Science–Industry Interaction in The Process Of innovation: Theimportance Of Boundary-Crossing Between Systems. *Research Policy*,(30), 791–804.
- Kaya, Özer (2008).*Sivil Toplum Kuruluşları ve Kalkınma*. Yeterlilik Tezi, T.C.İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Kayan, Ahmet(2012).Türkiye’de Bölge Planlaması: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (20),103-134.
- Kayasü, Serap Ve Yaşar, Suna (2006). Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinde Kalkınma Politikaları: Yasal Ve Kurumsal Dönüşümler *Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu* Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi,TEPAV, 199-214.
- Kaynak, Muhteşem (2011). *Kalkınma İktisadı*(4.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Keane John(2003).*Global Civil Society*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Keleş, Ruşen(2013).*Kentleşme Politikası* (13.Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.

- Kezar, Adrianna J. (2004). Obtaining Integrity? Reviewing And Examining The Charter Between Higher Education and Society. *The Review Of Higher Education*, 27 (4), 429-459.
- Kılıç Ecemiş, Sibel ve Mutluer, Mustafa(2004). Coğrafyada Ve Bölge Planlamada Bölge Kavramının Karşılaştırılmalı Olarak İrdelenmesi. *Ege Coğrafya Dergisi*, (13) , 17-28.
- Kılıç, Ali Ve Ayvaz, Ümit (2011). Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliğinin Sağlayıcısı Olarak Teknoparklar ve Teknoloji Transferi İşbirliklerinde Mevcut Durum. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 10(2), 58-79.
- Kılınç, Efe Can (2011). *İnovasyon ve Ulusal Kalkınma: AB Ülkeleri ve Türkiye Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C.Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Kiper, Mahmut (2004). Teknoloji Transfer Mekanizmaları ve Bu Kapsamda Üniversite-Sanayi İşbirliği. *Teknoloji*. Ankara:Türk Mühendis Ve Mimar Odaları Birliği Yayını,Kozan Ofset,59-122.
- Kiper, Mahmut (2007). Bilgi Ve Teknoloji Üretimindeki Yeni Yaklaşımlar ve Bu Kapsamda Üniversite-Sanayi İşbirliği (Editör: Rıfat Yıldız Ve Hayriye Atik).*Üniversitelerdeki Araştırma ve Uygulama Merkezlerinin İşlevselliği: Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Yeniden Yapılandırılmasının Gereklikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık, 143-164.
- Kiper, Mahmut (2008). Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri Programı (Üsamp) İle Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Bir Sürece Tanıklık. *Üniversite-Sanayi İşbirliği Merkezleri Platformu (USİMP) Üniversite Sanayi İşbirliği Ulusal Kongresi* ,26 – 27 Haziran, Adana.
- Kiper, Mahmut (2010a). *Dünyada ve Türkiye’de Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Bu Kapsamdaüniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri Programı (ÜSAMP)*, (1.Baskı). Ankara: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV).

- Kiper, Mahmut(2010b). *Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Önemli Bir Araç: Teknoloji Transfer Arayüzleri*(1.Baskı) Ankara: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV).
- Kitagawa, Fumi And Woolgar, Lee(2008)Regionalisation Of Innovation Policies And New University–Industry Links In Japan: Policy Review And New Trends Prometheus, Vol. 26, No. 1, March 2008.
- Kitanovic, Jasmina(2005). *National Innovation Systems In Transition Countries: The Impact Of Institutional Organization And Change*. Druid Tenth Anniversary Summer Conference. Copenhagen, Denmark, June 27-29.
- Kocacık, Faruk (2003).Bilgi Toplumu ve Türkiye. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1) ,1-10.
- Koç, Umut (2004). *Komplekslik Yaklaşımı ve Bilgi Yönetimi*. 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi Ve Yönetim Kongresi, 25 - 26 Kasım, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 419-432.
- Kongar, Emre (2002). *Küresel Terör ve Türkiye* (5.Baskı).İstanbul: Remzi Kitabevi
- Korkmaz, Suna (2010).Türkiye’de Ar-Ge Yatırımları Ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkinin Var Modeli İle Analizi. *Journal Of Yasar University*, 20(5), 3320/3330.
- Kurka, Bernhard, Maier, Gunther And Sedlacek, Sabine (2007). Breaking The Vicious Cycle In Peripheral Rural Regions: The Case Of "Waldviertler Wohlviertel" In Austria. *Sre-Discussion*, (3),1-20.
- Kuzu, İbrahim, Torun, Nuran, Şavlı, Tuğba, Karaağaç Alkım, Sayılanoğlu,Merve Ve Çalhan, Merve(2012). *Kuruluştan Bugüne Kalkınma Ajanslarında Sosyal Politikaların Genel Değerlendirme ve Önerilerle. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı*. Sosyal Politikalar Açılımları Çalışma Grubu.Trabzon:Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı.
- Küçükler, Celal (2012). Endüstriyel Kümelenme Yaklaşımları: Bir Değerlendirme. (Editör: Ömer Faruk Çolak).*Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Balkanlarla İlişkiler Ve Türkiye Ekonomisi*. Ankara: Türkiye Ekonomi Kurumu.

- Larsen, K. Judith Ve Wigand, Rolf T.(1987). Industry-University Technology Transfer In Micro Electronics. *Policy Studies Review*, 6 (3),584-595.
- Lederman, Daniel Ve Maloney, William F. (2003). R&D And Development. *World Bank Policy Research Working Paper* 3024, 1-39.
- Lee, Yong (2000). The Sustainability Of University-Industry Research Collaboration: An Empirical Assessment. *Journal Of Technology Transfer*, 25 (2), 111-133.
- Lefebvre, Philippe, Pallez, Frédérique And Fixari Daniel(2009). *Competitiveness Clusters And New Approaches To Public Research: Uncertainties In The Development Of The Triple Helix In France*. Colloque International Regional Competitiveness Clusters And Economic Development- Hecmanagement School, Liège : Belgium.
- Li, Xibao (2009). China's Regional Innovation Capacity In Transition: An Empirical Approach, *Research Policy* 38,(2).338–357.
- Lin, Julia L., Fang, Shih-Chieh , Fang, Shyh-Rong And Tsai, Fu-Sheng(2009). Network Embeddedness And Technology Transfer Performance in R&D Consortia in Taiwan. *Technovation*,(29) , 763–774 .
- Lowe, R. Ve Marriott, S. (2006). *Innovation Management: Enterprise, Entrepreneurship And Innovation, Concepts, Contexts And Commercialization*. USA: Elsevier Ltd.
- Löfsten, Hans Ve Lindelof Peter (2002). Science Parks And The Growth Of New Technology-Based Firms-Academic-Industry Links, Innovation And Markets. *Research Policy*, 31 (6) 859-876.
- Martin, Micheale (2000). *Managing University-Industry Relations: A Study Of Institutional Practices From 12 Different Countries*. Research And Studies Programme. Improving The Managerial Effectiveness Of Higher Education Institutions Paris: UNESCO-International Institute For Educational Planning.

- Masuda, Y.(1990).*Managing In The Information Society*, Relasing Snergy Japanese Style,Bassil Blackwell;Aktaran; Erkan,Hüsnü(1998).*Bilgi Toplumu Ve Ekonomik Gelişme(4.Baskı)*.İzmir:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Mercan, Birol (2004). *Endüstriyel Gruplarda Öğrenme Süreci Ve Sektörel Yapının Oluşmasında Karaman Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. T.C.Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Mercan, Birol ve Tünen Tuba(2010).KOBİ lerde Yenilikçi Ağlar. (Editörler: Emine Yavuz, Fahri Şeker, Fatih Çiftçi Ve Yunus Emre Akdoğan).*Uluslararası Bölgesel Kalkınma Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Yozgat:Yozgat Gazetecilik Matbaacılık A.Ş, 614-628.
- Mevlana Kalkınma Ajansı (MEVKA).(2013).TR 52 Düzey 2 Bölgesi-2023 Vizyon Raporu.Konya:MEVKA.
- Meyer-Krahmer, Frieder And Schmoch, Ulrich(1998). Science- Based Technologies: University – Industry Interactions In Four Fields. *Research Policy*, (27), 835–851.
- MGK(Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği).(1993).*Türkiye’de Bölge Planlamasının Evreleri*. Ankara:MGK .
- Morgan, K. And Nauwelaers C. (1999). *Regional Innovation Strategies*, Routledge.London;Aktaran, Jang , Jae-Hong(2006). Regional (Sub-National) Innovation System And The Policy Practice – The Korean Case. *National Workshop On “Sub-National Innovation System And Technology Capacity Building Policies To Enhance Competitiveness Of Smes*, Katmandu, Nepal.
- Moulaert, Frank And Seika, Farid (2003). Territorial Innovation Models: A Critical Survey . *Regional Studies*, 37(3) , 289–302.
- MÜSİAD(Müstakil Sanayici Ve İşadamları Derneği)(2013).Küresel Rekabet İçin Ar-Ge Ve İnovasyon Araştırma Raporları.İstanbul:MÜSİAD.
- Mytelka, Lyn K Ve Smith Keith (2001). *Innovation Theory And Innovation Policy: Bridging The Gap*. Paper Presented To DRUID Conference, Aalborg.

- Nakip, Mahir Ve Akdoğan Asuman (1999).*Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Tarafların Algılamaları ve Beklentileri(Kayseri’de Bir Uygulama)*.Kayseri:Kayseri Ticaret Odası Yayınları.
- Odabaşı, Y. (2007). *21. Yüzyıl’ın Üniversite Modeli Olarak Girişimci Üniversiteler*, Aktaran; Sakıncı, Süreyya ve Bursalıoğlu, Sibel Aybarç(2012). Yükseköğretimde Küresel Bir Değişim: Girişimci Üniversite Modeli. *Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi*,2(2),92-99.
- Odabaşı, Yücel, Helvacıoğlu, Şebnem, İnel, Mustafa Ve Helvacıoğlu, İsmail Hakkı(2010).*Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Örnek Model.Gemi ve Deniz Teknolojisi*. İstanbul: TMMOB Gemi Mühendisleri Odası,20-25.
- OECD (Organisation For Economic Co-Operation And Development).(2010). *Regional Development Policies İn OECD Countries*. OECD.
- OECD Secretariat (1998). Trends In University-Industry Research Partnerships. *Special Issue On"Public/Private Partnerships In Science And Technology* .Science, OECD (Organisation For Economic Co-Operation And Development) Technology Industry Review (23), 39-66.
- Onitiri, H. M. A. (1983), Economics And Development Policy. *International Social Science Journal*, 35(97) ,507-516.
- Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu (2000). *T.C. Resmi Gazete*, 24021,15 Nisan 2000.
- Ortaş, İbrahim (2004). Üniversite Özerkliği Nedir? *Bilim, Eğitim Ve Düşünce Dergisi* ,07 4(1),1-7.
- Özdaş, Nimet (2000). *Bilim Ve Teknoloji Politikası ve Türkiye*. Ankara: TÜBİTAK.
- Özel, Mehmet (2003). Avrupa Birliğinde Bölge, Bölgeselleşme, Bölge Yönetimleri Kavramları Üzerine. *Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 58(1), 97-117.
- Özen, Pınar (2005).*Bölge Kalkınma Ajanları*. Ankara: TEPAV(Türkiye Ekonomik Araştırmalar Vakfı).
- Özer, Akif (2012).Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Sosyal Ekonomik İşlevleri, *Kamu-İş*,12(2),37-74.

- Özgüler, Verda Canbey (2003).Uzun Dönemli Dalgalanmalar Yenilikler ve Yeni Ekonomi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19, (1-2), 146-160.
- Özgür, Murat Ertuğrul(2010). *Bölgesel Kalkınma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi.
- Özmen, Fatma(2008). AB Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Karşılaşabilecekleri Temel Sorun Alanları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,13(3),327-340.
- Öztürk Lütfü (2006).Geçiş Ekonomilerinde Bölgelerarası Dengesizlikler: Bir Neden Olarak Piyasa Ekonomisi. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (16),21-35.
- Öztürk, Aksel, Önal, Güven, Eğrican, Nilüfer ve Özkale, Lerzan(1994).*Türkiye Üniversite-Sanayi İşbirliği Birinci Şurası*, İTÜ Ayazağa Kampüsü:İstanbul.
- Öztürk, Said (2003).Osmanlı Döneminde Konya Ekonomisine Dair Gözlemler. (Editör Adem Esen, Ali Akmaz). *1.Ulusal Konya Ekonomisi Sempozyumu Kitabı*. Konya: İnci Ofset.
- Paksoy, Sadettin Ve Aydoğdu, Mustafa H.(2010). Bölgesel Kalkınmada Girişimciliğin Geliştirilmesi: GAP-GİDEM Örnekleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 5(1), 113-134.
- Pareto V., *Traite-De Sociologie Generale*, 1917-1919 ;Aktaran, Yavilioğlu, Cengiz (2002b).Gerikalılmışlık Olgusu Ve Ekonomistik Kalkınma Teorileri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*,3(2), 49-70.
- Perez, Carlota. (2004). Technological Revolutions, Paradigm Shifts And Socio-Institutional Change, (Ed. Erik Reinert). *Globalization, Economic Development And Inequality: An Alternative Perspective*. Cheltenham: Edward Elgar, 217-242.
- Philbin, Simon (2008). Process Model For University-Industry Research Collaboration. *European Journal Of Innovation Management*. 11(4), 488-521.

- Pike Andy, Rodriquez Pose, Andre And Tomaney, John (2007). What Kind Of Local And Regional Deveploment And For Whom?.*Regional Studies*, 41 (9),1253–1269.
- Pike, A., Rodriguez, A. ve Tomaney, J. (2006). *Local and Regional Development*. New York: Routledge, Aktaran; Kılınç, Efe Can (2011). *İnovasyon ve Ulusal Kalkınma: AB Ülkeleri ve Türkiye Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C.Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Porter, Michael E. (1998). Clusters And The New Economics Of Competetion. *Harvard Business Review*, 77-90.
- Ranga, Marina (2002). *Enterpreneurial Universities And The Impact Of University Industry Collaboration On Academic Research Performance And Management Of Academic Research Groups*. DRUID 2002 Phd Conference Paper. Sussex University. Brighton.
- Rasiah, Rajah And Govindaraju Chandran (2009).University-Industry Collaboration İn The Automotive, Biotechnology And Electronics Firms İn Malaysia. *Seoul Journal Of Economics*, 22 (4) , 529-550.
- Rogers, Everett M.(1983). *Diffusion Of Innovations*(Third Edition). Newyork:A Division Of Macmillan Publishing Co.,Inc.
- Rogers, Everett M., Takegami Shiro and Yin, Jing (2001). Lessons Learned About Technology Transfer. *Technovation*, (21) 253–261.
- Romer, Paul. (1990). Endogenous Technological Change. *Journal Of Political Economy*, 98 (5), 71-102.
- Rostow, W. W. (1980). *İktisadi Gelişmenin Merhaleleri*. (Çev: Erol Güngör) 2. Baskı. İstanbul: Kalem Yayıncılık, Aktaran: Yavilioğlu, Cengiz (2002b). Gerikalmışlık Olgusu ve Ekonomistik Kalkınma Teorileri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*,3(2), 49-70.
- Rukançcı, Fatih Ve Anameriç, Hakan(2004).Ortaçağda İlk Üniversiteler: Studium Generale. *Felsefe Dünyası*, 1(39),170-186.

- Saatçioğlu, Cem(2005). Ulusal Yenilik Sistemi Çerçevesinde Uygulanan Bilim Ve Teknoloji Politikaları: İsrail, AB ve Türkiye Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,(1),179-198.
- Sade, Bayram(2013).Üniversite-Sanayi İşbirliği'nin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Konya Teknokent-Selçuk TTO ,7 Temmuz Üniversite-Sanayi İşbiligi Toplantısı, Ppt Sunumu,Konya:Konya Sanayi Odası.
- Safi, İ. (2001). Türk İdari Yapısı Ve Bölgesel Yönetimler. *Avrasya Kuşuğı Düşünce Grubu Dergisi*,(3), Aktaran; Ildırar, Mustafa(2004).*Bölgesel Kalkınma Ve Gelişme Stratejiler* (1.Baskı).Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sakal, Mustafa ve Gürer, Gökhan(2010).AB'de Bölgesel Politikalar Düzleminde Kalkınma Ajansları ve Mali Yardımların Kullanımında Ajanların Rolü. (Editörler: Emine Yavuz, Fahri Şeker, Fatih Çiftçi Ve Yunus Emre Akdoğan). *Uluslararası Bölgesel Kalkınma Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Yozgat: Yozgat Gazetecilik Matbaacılık A.Ş, 137-164.
- Sakınç, Süreyya ve Bursalıoğlu, Sibel Aybarç (2012). Yükseköğretimde Küresel Bir Değişim: Girişimci Üniversite Modeli. *Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi*, 2(2), 92-99.
- Sandman, Patrick (2000). *Telearbeit-Impulse Für Eine Zukunftsfähige Regionalentwicklung? Fallbeispiele Aus Silicon Valley Und Los Angeles Für "Lernende Regionen"*. Dissertation Der Ruhruniversität Bochum, Fakultät Für Geowissenschaften, Geographisches Institut, Zur Erlangung Des Grades Eines Doktors Der Philosophie, Köln; Aktaran, Mercan, Birol (2004). Endüstriyel Gruplarda Öğrenme Süreci Ve Sektörel Yapının Oluşmasında Karaman Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C.Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Santora, Michael D. And Chakrabarti, Alok K. (2002).Firm Size And Technology Centrality İn Industry–University İnteractions. *Research Policy*, (31) ,1163–1180.
- Schmitt-Egner, Peter (2010). The Concept Of 'Region': Theoretical And Methodological Notes On İts Reconstruction. *Journal Of European Integration*, 24(3), 179-200.
- Scott, A. J.(1986).Industrial Organization And Location: Division Of Labor, The Firm, And Spatial Process. *Economic Geography*, 62 (3) , 215-231.

- Seçen, Hasan(2011).Türkiye'nin Bilim ve Teknolojide Dünyadaki Yeri. *Türk Yurdu Dergisi*, 31(286),1-12.
- Serbest, Hamit (2003).Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri ABD'den Örnekler. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*,3(4),1-4.
- Serbest, Hamit (2013).*Teknoloji Transfer Yapıları-Sanayinin Beklentileri*. Üniversite-Sanayi İşbirliği Merkezleri Platformu (USİMP), VI. Ulusal Kongresi 9-10 Mayıs, Ppt Sunumu, Düzce.
- Sevim, Şerafettin ve Karamete, Fethullah(2003). Meslek Yüksekokullarında Üniversite-Sanayi İşbirliği- Yöresel Kalkınmaya Etkisi ve Yerel Bazda Uygulama Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 1-18.
- Shattock, Michael, Kniavez, Evgeni, Pelikhov, Nikolay Sandgren, Aljona and Toivonen, Nikolai(2004).*Entrepreneurialism And The Transformation Of Russian Universities*.Paris: International Enstitu For Educational Planning.
- Shefer, Daniel ve Frenkel, Amnon(1998). Local Milieu and İnnovations:Some Empirical Results. *The Annals Of Regional Science*, (32),185–200.
- Shinn, Terry (2002).The Triple Helix And New Production Of Knowledge: Prepackaged Thinking On Science and Technology. *Social Studies Of Science*, 32 (4), 599-614.
- Smith, Adam (1985). *Ulusların Zenginliği* (1. Baskı). (Çevirenler: Ayşe Yunus And Mehmet Bakırcı).İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Soral, Bartu (2008). Ekonomik Krizlerde Ve Türkiye'nin Ekonomik Dönüşümünde Dünya Bankası Ve IMF'nin Rolü. *Teori - Aylık Bilim Dergisi*,17-34.
- Soyak, Alkan (2007). Ulusal Yenilik Sistemi Ve Kurumsal Arayışlar: 'Teknoekonomi Enstitüleri'. *Bilim Ve Ütopya Dergisi*, (154),1-5.
- Soyak, Alkan(2003). Türkiye'de İktisadi Planlama:DPT'ye İhyiyaç Var Mı?. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 4 (2) 2003, 167-182.
- Sönmez Osman(2003). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Konya Sanayisine Bir Bakış,. (Editör Adem Esen , Ali Akmaz).*1.Ulusal Konya Ekonomisi Sempozyumu Kitabı*. Konya: İnci Ofset.

- Spencer, Jennifer W.(2001).How Relevant Is University-Based Scientific Research To Private High Technology Firms?. *A United States-Japan Comparison Academy Of Management Journal*. 44(2), 432-440.
- Srevatsan Ranjana(2011). *The Role Of University –Industry Collbaration In Regional Eceonomic Development*. Unpublished Doctoral Dissertation, The University Of Southern Mississippi: Mississippi.
- Steger, M. B. (2004), *Küreselleşme*(Çev: Abdullah Ersoy). Ankara: Dost Yayınları, Aktaran, Uçkaç, Aynur (2010).Türkiye’de Neoliberal Ekonomi Politikaları ve Sosyo-Ekonomik Yansımaları. *Maliye Dergisi*, (158), 422-430.
- Stephan, Paula E. , Sumell, Albert J. , Black, Grant C. And Adams, James D.(2004). Doctoral Education And Economic Development: The Flow Of New Ph.D.S To Industry. *Economic Development Quarterly*, (18),151-167.
- Stiglitz J. E.(2002), *Küreselleşme: Büyük Hayal Kırıklığı* (Çev. Arzu Taşçıoğlu, Deniz Vural), Plan B, İstanbul; Aktaran; Özalp, Ahmet (2009). *Küreselleşme, Postmodern Görelilik Ve Kamu Yönetimi*. VII. Kamu Yönetimi Forumu (Kayfor)Küreselleşme Karşısında Kamu Yönetimi Ve Hizmeti, Kahramanmaraş, 144-158.
- Storper, Michael (1995). *Institutions Of The Learning Economy*. Los Angeles: School Of Public Policy And Social Research University Of California.
- Streeten Paul (1966). *Dengesiz Büyüme: İktisadi Kalkınma Seçme Yazıları*. ODTÜ İdari Bilimler Fakültesi Yayınları. Ankara; Aktaran, Yavilioğlu, Cengiz (2002b).Gerikalmışlık Olgusu ve Ekonomistik Kalkınma Teorileri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*,3(2), 49-70.
- Sungur, Onur Ve Keskin, Hidayet(2009).Coğrafi Yakınlık “Hala” Önemlimi? Yerel İnovasyon Modellerinden Çok Yerelli Bilgi Dinamiklerine Dönüşüm. *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*,1(2),107-131.
- Sungur, Onur, Keskin, Hidayet, Şentürk, Canan Ve Kiriş, Hakan M .(2009). *Bölgesel Kalkınmada Yakınlığa Dayalı İnovasyon Modelleri Ve Yeni Bir Açılım Olarak Uzak Networkler*, International Davraz Congress On Social

- And Economic Issues Shaping The World's Future: New Global Dialogues, Süleyman Demirel Üniversitesi 24-27 Eylül, Isparta,954-969.
- Sydow, Jörg, Lars Lindkvist Ve Robert Defillippi (2004), Project-Based Organizations, Embeddedness And Repositories Of Knowledge: Editorial, *Organization Studies*, 25(9): 1475–1489.
- Şen Zelal (2004).*Türkiye'nin Avrupa Birliği Adaylığı Ve Katılım Öncesi Strateji Çerçevesinde Bölgesel Politika Alanında Uyum Değerlendirmesi*. Uzmanlık Tezi, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Ekonomik ve Mali Konular Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Şener, Sefer (2005). Türkiye Ekonomisinde İkinci Dönem Liberal İktisat Politikaları. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(1),141-148.
- Şensez, Fikret Ve Taymaz, Erol (2003). *Unutulan Bir Toplumsal Amaç: Sanayileşme Ne Oluyor? Ne Olmalı?* ERC. Working Papers İn Economics 03/01.
- T.C.Bilim, Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı,2023'e 10 Kala Ar-Ge Ve Yenilikte Konya-Karaman, Kamu-Üniversite-Sanayi Bölgesel Toplantısı Raporu,11 Eylül, 2013,Konya.
- T.C.Bilim, Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı,2023'e 10 Kala Ar-Ge Ve Yenilikte Konya-Karaman, Kamu-Üniversite-Sanayi Bölgesel Toplantısı, Ppt sunum,11 Eylül,2013,Konya.
- Taneri, Ergun (1986). *Bölge Planlama*(1.Baskı). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Yayınları:186.
- Tanilli, Server, (1991), *Uygarlık Tarihi*(6.Baskı).İstanbul: Say Yayınları; Aktaran; Arap, Sultan Kavili(2010).Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavusurken: Türkiye'de Yeni Üniversiteler Ve Kuruluş Gerekçeleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 1-29.
- Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun (2007). *T.C. Resmi Gazete*, 26526, 18 Mayıs 2007.

- Taş, Barış (2006). AB Uyum Sürecinde Türkiye İçin Yeni Bir Bölge Kavramı: İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırılması (İİBS). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 185-198.
- Taymaz, Erol (2005). *Sanayileşme Sürecine Genel Bir Bakış*. TMMOB Kongresi-Bildiriler Kitabı, Ankara: E/2006/409, 31-42; Aktaran, Engin, Fevzi Ve Konur, Fatih(2010).Sanayileşmede Bölgesel Politikaların Gelişimi Ve Bu Gelişimde Kalkınma Ajanslarının Rolü Ve İşlevi (Editörler:Emine Yavuz, Fahri Şeker, Fatih Çiftçi Ve Yunus Emre Akdoğan).*Uluslararası Bölgesel Kalkınma Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Yozgat: Yozgat Gazetecilik Matbaacılık A.Ş., 207-212.
- Tekeli, İlhan (2003), Dünya’da ve Türkiye’de Üniversite Üzerinde Konuşmanın Değişik Yolları. *Toplum Ve Bilim Dergisi*, (97), 123-143; Aktaran; Arap, Sultan Kavili(2010).Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavusurken: Türkiye’de Yeni Üniversiteler Ve Kuruluş Gerekçeleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 1-29.
- Tekeli, İlhan (2011a).*Türkiye’de Bölgesel Eşitsizlik ve Bölge Planlama Yazıları* (2.Baskı). İstanbul:G.M.Matbaacılık Ve Ticaret A.Ş.
- Tekeli, İlhan (2011b). *Tarihsel Bağşam İçinde Türkiye’de Yüksek Öğretimin ve YÖK’ün Tarihi*(1.Baskı). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu (2001). *T.C. Resmi Gazete*, 24454, 6 Temmuz 2001.
- Teresa Isabelle And Daza Campbell(1997). Public Policy For The 21st Century: Addressing Potential Conflicts In University-Industry Collaboration. *The Review Of Higher Education*, 20 (4) 357-379 .
- Thirlwall, A.P. (2003). Growth And Development: With Special Reference To Developing Economies, Seventh Edition, Palgra Ve Macmillan, London; Aktaran; Doğan Ve Öztürk(2010).Yeni Kalkınma Kuramları. *Bütçe Dünyası Dergisi*, (1)33 ,35-55.
- Tılfarlıoğlu, Semih (2008). *Gaziantep Üniversitesi-Sanayi Araştırma Merkezi (GÜSAM) Örneğinden Yola Çıkararak Üniversite-Sanayi İşbirliği Ve Teknoloji*

- Politikalarındaki Başarısızlık Nedenleri*. Üniversite-Sanayi İşbirliği Merkezleri Platformu (USİMP) Üniversite Sanayi İşbirliği Ulusal Kongresi: Adana.
- Tiftikçigil, Burcu Yavuz (2007). *Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yaşanan Dönüşüm Ve Bölgesel Kalkınma Ajansları*. I.Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu: Kahramanmaraş, 323-334.
- Tiftikçigil, Burcu Yavuz (2010). *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yaşanan Dönüşüm ve Kalkınma Ajansları Üzerine Bir Değerlendirme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C.Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Timur, Taner (2000). *Toplumsal Değişme Ve Üniversiteler* (1.Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Toruk İbrahim (2003). 1970-2000 Döneminde Konya'daki İktisadi Ortam (Editör Adem Esen, Ali Akmaz) *.I.Ulusal Konya Ekonomisi Sempozyumu Kitabı*. Konya: İnci Ofset.
- TR 52 Düzey 2 Bölgesi (Konya-Karaman) (2010).*2023 Vizyon Raporu*. Konya :T.C.Mevlana Kalkınma Ajansı.
- Trott, P. (2005). *Innovation Management And New Product Development*. Harlow: Pearson Education Limited, Aktaran; Kılınç, Efe Can (2011).*İnovasyon Ve Ulusal Kalkınma: AB Ülkeleri Ve Türkiye Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Karaman.
- Tural, Necla Kurul(2004).*Küreselleşme Ve Üniversiteler* (1.Baskı).Ankara: Kök Yayıncılık.
- Turgut, Ahmet ve Aydemir, Naciye(2011).Türkiye ve AB'de Bölgesel Kalkınma Programları.*TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi*,23(5-6),1-15.
- Türk Bıçakçı, Lori And Brint, Steven (2005). University–Industry Collaboration: Patterns Of Growth For Low- And Middle-Level Performers. *Higher Education* (49), 61–89.
- TUSEV (Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı).(2006).*Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Değişim Süreci Uluslar Arası Sivil Toplum Endeksi Projesi Türkiye Ülke Raporu*. İstanbul: TUSEV.

- Tuş Muhittin (2001). *Sosyal ve Ekonomik Açıdan Konya 1756-1856*. Konya Ticaret Odası Kültür Yayınları No:23, Konya: Desen Ofset Matbaa.
- Tutar, Filiz Ve Demiral, Mehmet (2007). Yerel Ekonomilerin Yerel Aktörleri: Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2(1), 65-83.
- TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu).(1993-2003).*Türk Bilim ve Teknoloji Politikası 1993-2003*. Ankara: TÜBİTAK.
- TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu).(1997).*Türkiye'nin Bilim ve Teknoloji Politikası. Bilim Ve Teknoloji Strateji ve Politika Çalışmaları*. Ankara: TÜBİTAK.
- TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu).(2004). *Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları 2003-2023 Strateji Belgesi*.Ankara: TÜBİTAK.
- TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu).(2010). *Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016* Ankara: TÜBİTAK.
- Tümertekin, Erol Ve Özgüç, Nazmiye (2005). *Ekonomik Coğrafya Küreselleşme ve Kalkınma* (1.Baskı). İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Türel, Oktar (2004). Türkiye’de Yükseköğretimin (Yeniden) Kurumsallaşması Üzerine Düşünceler. *Mülkiye Dergisi*, 28(242), 151-180.
- Uysal Mehmet (2004). Selçuklu ve Osmanlı Dönemi Konya Kenti Ticaret Mekanları. (Editör: Caner Arabacı).*Konya Kitabı VII*. Konya: Yeni İpekyolu Konya Ticaret Odası Dergisi Yayını .
- Uysal, Özgür(2012). *Ekonomik Gelişmede Ordu-Üniversite Sanayi İşbirliği ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C.Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Uzay, Nasfet (2005). *Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Giderilmesi Ve Bölgesel Kalkınma Ajansları*(1.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Üzülmez Hüseyin(2008).Geleceği. Konya Sanayisinde Hedef Konya’yı Bir Yatırım Üssü Yapmak. *Lonca Konya Sanayi Odası Dergisi*, (28),1-72.

- Viale, Riccardo And Ghiglione, Beatrice (1998). The Triple Helix Model: A Tool For The Study Of European Regional Socio-Economics Systems, *The IPTS Report*,(29),1-8.
- Wang Haiyan And Zhou Yuan (2009). University-Owned Enterprises As Entry Point To The Knowledge Economy in China. *Science And Public Policy*, 36(2), 103–108.
- WCED (Report Of The World Commission On Environment And Development). (1987). *Our Common Future*. UN (United Nations).
- WEF (World Economic Forum). *The Globalcompetitiveness Report 2011-2012*.
- WEF (World Economic Forum). *The Globalcompetitiveness Report 2012-2013*.
- Wissema, J.G. (2009). *Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru* (1.Baskı).(Çev: Nurkalp Devrim Ve Taciser Belge).İstanbul: Yaylacık Matbaacılık.
- Yağcı, Mehmet İsmail ve Yavuz, Gülser (2010). Mersin’de Üniversite-Sanayi İşbirliği Ve Bölgesel Kalkınmaya Etkisi. (Editörler: Emine Yavuz, Fahri Şeker, Fatih Çiftçi ve Yunus Emre Akdoğan). *Uluslararası Bölgesel Kalkınma Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Yozgat: Yozgat Gazetecilik Matbaacılık A.Ş, 593-612.
- Yalçınkaya, Neslihan, Yalçınkaya, Hakan, ve Çılbant, Coşkun(2006).Avrupa Birliği’ne Yönelik Düzenlemeler Çerçevesinde Türk Tarım Politikaları ve Sektörün Geleceği Üzerine Etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi İİBF Dergisi Yönetim ve Ekonomi*, 13(2), 97-118.
- Yardımcıoğlu, Mahmut, Kocamaz, Hilal ve Sezal, Necdet (2012).Türkiye’de Günümüze Kadar İzlenen Bölgesel Kalkınma Politikaları ve Kalkınma. II. Bölgesel Sorunlar Ve Türkiye Sempozyumu 1-2 Ekim, Osmaniye.
- Yaşar, Şefik (1998).*Çağdaş Bilim Anlayışı*, Eskişehir:Anadolu Üniversitesi.
- Yavilioğlu, Cengiz (2002b).Gerikalmışlık Olgusu ve Ekonomistik Kalkınma Teorileri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 49-70.
- Yavilioğlu, Cengiz(2002a). Kalkınmanın Anabilimsel Tarihi ve Kavramsal Kökenleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(1), 59-77.
- Yeloğlu, Hakkı Okan(2007) Örgüt, Birey, Grup Bağlamında Yenilik ve Yaratıcılık Tartışmaları. *Ege Akademik Bakış*,7(1) ,133–152.

- Yeşilay, Rüstem Barış (2005). Devletçiliğin Türkiye Ekonomisindeki İzdüşümleri, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*,19(1), 117-132.
- Yıldırım, İsmail(2001). Ondokuzuncu Yüzyıl Osmanlı Ekonomisi Üzerine Bir Değerlendirme (1838-1918). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(2),313-326.
- Yılmaz, Ali (2010). Kalkınma Ajansları ve Yerel Yönetişim. *Türk İdare Dergisi*, (46), 175-195.
- Yılmaz, Kürşad ve Horzum, M. Barış(2005).Kürselleşme, Bilgi Teknolojileri ve Üniversite. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 103-121.
- Yiğitbaşı, Mehmet Emin (2013). *Konya Karaman Bölgesi Ar-Ge ve İnovasyon Stratejisi 2013*. Konya:T.C.Mevlana Kalkınma Ajansı Yayını:10.
- YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) (2007). *Türkiye'nin Yüksek Öğretim Stratejisi*. Ankara: YÖK.
- Yücel, İsmail Hakkı (1997).*Bilim - Teknoloji Politikaları ve 21. Yüzyılın Toplumu*. Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Başkanlığı. Ankara.
- Zaharia, Sorin. E. And Gibert, Ernest(2005). The Entrepreneurial University in Knowledge Society, *Higher Education in Europe*, 30 (1), 31-41.

İNTERNET KAYNAKLARI:

- Akpınar, Rasim, Bölgesel Gelişme Politikalarında Yaşanan Değişim:Yeni Bölgeselleşme Paradigması ve Uygulamaları, <http://www.kentli.org/makale/akpinar.htm>,Erişim Tarihi:12.10.2013.
- Ay, Mustafa (2003) Bölgesel ve Ulusal Kalkınmada Etkili Mekanizma Teknoparklar, http://www.pdfio.com/u/stradigma_com/, Erişim Tarihi 30.09.2013.
- Bilkent Cyberpark (2011).Dünyada ve Türkiye'de Teknokentler, http://www.emo.org.tr/ekler/67c21d55594fc5f_ek.pdf,Erişim Tarihi:11.09.2013.
- Borras, Susanna (2011). Universities That Create Value Through Research, <http://susanaborras.com/2011/11/20/universities-that-create-value-through-research/>.Erişim Tarihi:02.01.2013.

- Conceiçao Pedro Ve Heitor, Manuel V.Techno Economic Paradigms And LatecomerIndustrialization,
http://in3.dem.ist.utl.pt/laboratories/pdf/5_6.pdf,Erişim Tarihi:25.12.2013.
- Eckel,D. Peter (2002). Governing Entrepreneurial Strategic Alliances That Capitalize On The Curriculum, Changing Enterprises Project Ofamerican Council On Education. www.usc.edu/dept/chepa/gov/rf2002/eckel.pdf, Erişim Tarihi: 12.02.2013.
- Erdem, Ali Rıza (2004) Türkiye’de Yüksek Öğretim Ve Değişimi.Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi,4(2), <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=190>, Erişim Tarihi:10.08.2013.
- Erkan, Hüsnü. Cumhuriyetin Kuruluşundan Bugüne Türk Ekonomisinde Temel Dönüşümler Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Türk Ekonomisi <http://www.konrad.org.tr/Wirtschaft%202007%20tr/06Erkan.pdf>,Erişim Tarihi:20.12.2013.
- EURADA(The European Association Of Development Agencies) Creation, Development And Management Of Rdas, <http://www.eurada.org/files/RDA/Creation%20development%20and%20management%20of%20RDA.pdf>, Erişim Tarihi 12.12.2013.
- EURADA(The European Association of Development Agencies), <http://www.eurada.org/>,Erişim Tarihi: 12.06.2013.
- European Commission,Research & Innovation FP7 (http://ec.europa.eu/research/fp7/index_en.cfm, Erişim Tarihi:20.11.2013.
- EUROSTAT, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsc00004>,Erişim Tarihi: 10.07.2013.
- Florida, Richard, Gates, Gray, Knudsen, Brian And Stolarick, Kevin (2006) The University And Creative Economy, http://creativeclass.com/rfcgdb/articles/univ_creative_economy082406.pdf,Erişim Tarihi:20.12.2013.
- Freeman, Christopher(2004).Yeni Teknoloji Ve Yetişme Sorunu.(Çev:Aykut Göker).www.inovasyon.org/getfile.asp?file=ayk.freemanceviris.pdf,Erişim Tarihi: 15.05.2013.

- IASP(International Association Of Science Parks And Areas Of Innovation),
<http://iasp.ws/> Erişim tarihi:10.10. 2013.
- Konya Bölgesel İnovasyon Merkezi <http://konyabolgeselinovasyonmerkezi.blogspot.com.tr/p/hakknda.html>, Erişim Tarihi: 25.12.2013.
- Konya Ticaret Odası, <http://www.kto.org.tr/duyuru-2013-12-17-27s.htm>, Erişim Tarihi :17.12.2013.
- Kuban, Baha(2006).Brezilya Dersleri; Siyasetten Sonra Teknoloji Politikasında Da Latin Rüzgarımı? Brezilya Dersleri.Teknolojipolitikasi www.inovasyon.org/getfile.asp?file.Erişim Tarihi:07.12.2013.
- Kurz, H. D. (2006). Schumpeter On Innovations And Profits The Classical Heritage. <http://www.lib.hit-u.ac.jp/service/tenji/amjas/Kurz.pdf>. Erişim Tarihi: 10.10.2013.
- Lee, Wooyoung, Seol, Jinsoo And Kim, Jinwoo (2009), A Bridge Model Of University-Industry Cooperation To Develop Skills Of Practical Engineers For Small-Medium Companies, ICEE_ICEER-2009, Grand Intercontinental Hotel, Seoul, South Korea,August 23-28, 2009 Received From www.ineer.org/Events/ICEEiCEER2009/full_papers/full_paper_197.pdf Erişim Tarihi:12.12.2013.
- Marmara Araştırma Merkezi,(MAM) <http://www.mam.gov.tr/kurum-bilgileri/tarihce.html>,Erişim Tarihi:12.09.2013.
- NSF (National Science Foundation) <http://www.nsf.gov/pubs/2014/nsf14002/pdf/nsf14002.pdf>, Erişim Tarihi:02.10.2013.
- ODTÜ-Teknokent -Metutech-tto. <http://metutech-tto.org/>, Erişim Tarihi:22.12.2013.
- OECD STATEXTRACTS, R-D Personnel By Sector of Employment And Occupation http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=PERS_OCCUP, Erişim Tarihi:11.05.2013.
- OECD, Science and Technology: Key Tables from OECD <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=HS1988>, Erişim Tarihi:11.07.2013.

- Organize Sanayi Bölgeleri Derneği [www.osbder.org/](http://www.osbder.org/hakkimizda.html#UkAQfZprPDc) hakkimizda.html#UkAQfZprPDc, Erişim Tarihi:13.08,2013.
- Serbest, Hamit(2013). Teknoloji Transfer Ofisleri Üniversite-Sanayi İşbirliğini Sağlayan Arayüzdür, *Moment Dergisi*,60, <http://www.moment-expo.com/teknoloji-transfer-ofisleri-universite-sanayi-isbirligini-saglayan-arayuzdur>, Erişim Tarihi:20.12.2013.
- SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu),2013 www.sgk.gov.tr,Erişim Tarihi:12.10.2013.
- T.C Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi,<http://www.konya.edu.tr/>, Erişim Tarihi:17.12.2013.
- T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,Organize Sanayi Bölgeleri Hizmetleri, www.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=180&lng=tr,Erişim Tarihi:12.08.2013.
- T.C. Bilim,Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı , Ar-Ge İstatistik,<http://sagm.sanayi.gov.tr/DocumentList.aspx?catID=244&lng=tr>, Erişim Tarihi : 10.05.2013.
- T.C. Bilim,Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı , Faaliyette olan ve Olmayan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, <http://sagm.sanayi.gov.tr/userfiles/file/TGB%20L%C4%B0STES%C4%B0%202014PDF.pdf> Erişim Tarihi:20.09.2013.
- T.C.Bilim,Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,Bilim Ve Teknoloji Genel Müdürlüğü,Teknoloji Geliştirme Bölgeleri,EK-40-TGB İstatistiki Veri <http://sagm.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=107>;Erişim Tarihi:12.09.2013.
- T.C.ekonomi Bakalığı,www.ekonomi.gov.tr, Erişim Tarihi:15.10.2013.
- T.C.Kalkınma Bakanlığı, <http://www.kalkinma.gov.tr/bolgesel.Portal>, Erişim Tarihi: 10.11.2013.
- T.C.Kalkınma Bakanlığı, [www.dpt.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx? Enc](http://www.dpt.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx?Enc),Erişim Tarihi:12.09.2013.
- T.C.Mevlana Üniversitesi, <http://www.mevlana.edu.tr/> Erişim Tarihi :18.12.2013.
- T.C.Selçuk Üniversitesi, <http://www.selcuk.edu.tr/aruygmerkezi.aspx>,18.12.2013.
- Taşkan, Pınar, NUTS [tuikapp.tuik.gov.tr/DIESS/FileUpload/yayinlar/ 6.NUTS.ppt](http://tuikapp.tuik.gov.tr/DIESS/FileUpload/yayinlar/6.NUTS.ppt), Erişim Tarihi:20.11.2013.

- TDKD (Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu,T.C.Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, www.tdkd.gov.tr, Erişim Tarihi:15.06.2013.
- TGBD (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Derneği). www.tgbd.org.tr/tr/dunyada-teknoparklar-17.html,Erişim Tarihi: 10.09.2013.
- TİM (Türkiye İhracatçıları Meclisi),www.tim.org.tr,Erişim tarihi:13.10.2013.
- TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) www.tobb.org.tr/Sayfalar/Amaci-veYapisi.php, Erişim Tarihi:08.07.2013
- TPE (Türk Patent Enstitüsü) www.tpe.gov.tr,Erişim Tarihi:16.10.2013.
- TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu). Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/gyue_2013_gosterge_seti.pdf ,Erişim Tarihi:12.12.2013.
- TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) Ulusal, Bilim Teknoloji Yenilik İstatistikleri http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/istatistikler/BTY_Stat.pdf, Erişim Tarihi:12.12.2013.
- TÜBİTAK(Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu).Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı 2005-2010 <http://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-bilim-ve-teknoloji-politikalari-uygulama-plani-2005-2010>, Erişim Tarihi:12.09.2013.
- TÜBİTAK, Üniversite- Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri Programı(ÜSAMP) ve Faaliyetteki Merkezler,2003, <http://www.inovasyon.org/html/usamp.htm>, Erişim Tarihi:12.10.2013.
- TÜİK(Türkiye İstatistik Kurumu),www.tuik.gov.tr,Erişim Tarihi:14.10.2013.
- Türkiye 2005 İlerleme Raporu, 9 Kasım 2005, Brüksel SEC (2005) 1426, www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2005.pdf,Erişim Tarihi:13.06.2013.
- TWB (The world Bank), Patent Applications, Residents, <http://data.worldbank.org/indicator/IP.PAT.RESD/countries>, Erişim Tarihi:11.12.2013.
- Vizyon 2023,www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-vizyon-2023,Erişim Tarihi:20.09.2013.

Wertz, Marianna(1993), Wilhelm Von Humboldt's Classical Education Curriculum.
The American Almanac, http://american_almanac.tripod.com/humboldt.htm,
Erişim Tarihi: 10.02.2013.

YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu), <http://www.yok.gov.tr>, Erişim Tarihi:10.12.2013.

EKLER

EK - 1**ÜNİVERSİTE SANAYİ İŞBİRLİĞİ
SANAYİ ANKETİ**

Sayın Katılımcı,

Bu anket formu ile elde edilecek veriler, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Bölgesel Kalkınmada Üniversite-Sanayi İşbirliği: Konya Örneği" konusunda yürütülen bir doktora tez çalışmasında kullanılacaktır. Vereceğiniz bilgiler saklı tutulup, kişi ve kurum adı anılmaksızın istatistiki analizlerde kullanılacaktır. İsteğiniz doğrultusunda araştırma sonuçları sizinle paylaşılacaktır.

Bölgesel kalkınmada üniversite-sanayi işbirliği; üniversitenin ve sanayinin kaynakları ile taraflara ve topluma fayda sağlamak üzere sistemli bir şekilde yapılan eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme, yenilik faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır. İlginiz ve işbirliğiniz için teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Zeynep KARAÇOR S.Ü. İİBF. İktisat Bölümü(Öğretim Üyesi)

Yasemin TELLİ ÜÇLER S.Ü. İİBF. İktisat Bölümü(Doktora Öğrencisi)

Demografik Bilgiler	
Yaşınız? ☐ 20-40 yaş ☐ 41-50 yaş ☐ 51-60 yaş ☐ 61 + yaş	Cinsiyetiniz? ☐ Kadın ☐ Erkek
Eğitim Durumunuz? ☐ İlk Öğretim ☐ Orta Öğretim ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü(y.lisans/doktora)	Şirketteki Pozisyonunuz? ☐ İşletme Sahibi(İşveren) ☐ Orta Düzey Yönetici ☐ Üst Düzey yönetici ☐ Ar-Ge Personeli
Şirketteki Çalışan Sayısı Ne kadardır? ☐ 1- 10 arası ☐ 11-50 arası ☐ 51-250 arası ☐ 251 ve üzeri	Şirketinizin yapısı ne şekildedir? : ☐ Aile ☐ Çok ortaklı ☐ Holding ☐ Diğer
Şirketinizin kuruluş yılı :	Şirketinizin İçinde Yer Aldığı Sektör :
Şirketinizin Ana Faaliyet Konusu	
Şirketinizin kuruluş şekli nedir? ☐ Şahıs İşletmesi ☐ Limited Şirket ☐ Anonim Şirket	Şirketinizin sermaye payı dağılımı ne şekildedir? Yerli sermaye payı % () Yabancı sermaye payı % ()

S1. Aşağıdaki Ar-Ge ve Yenilik konularında verilen destekler hakkında bilginiz var mı ve kullandıysanız etkinliğini değerlendirir misiniz?

	Haberim yok	Haberim var	Kullandım
TTGV(Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı)	☐	☐	☐
TÜBİTAK-TEYDEB((Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı)	☐	☐	☐
KOSGEB-TEKMER(Teknoloji Geliştirme Merkezi)	☐	☐	☐
MEVKA(Mevlana Kalkınma Ajansı)	☐	☐	☐
Teknoloji Geliştirme Bölgeleri	☐	☐	☐
AB Çerçeve Programları	☐	☐	☐
SAN-TEZ(Sanayi Tezleri Programı)	☐	☐	☐

DİĞER (YEREL, Lütfen Belirtiniz):.....

DİĞER (ULUSAL, Lütfen Belirtiniz):.....

DİĞER (ULUSLAR ARASI, Lütfen Belirtiniz):.....

S2. Şirketiniz Yenilik ve Ar-Ge oluşturma sürecinde başka kuruluşlar ile ortak araştırma faaliyeti yürüttü mü?

- Evet Hayır

S3. Yanıtınız Evet ise; ortak araştırma faaliyeti çerçevesinde neler yapıldı?

- Ortak Ar-Ge birimi kuruldu
 Ortak eğitim gerçekleştirildi
 Eleman değişimi gerçekleştirildi
 Makine-Teçhizat değişimi gerçekleştirildi
 Ortak mali kaynak kullanımı sağlandı
 Ortak Teknoloji-Yazılım kullanıldı.
 Ortak bir vizyon gerçekleştirildi.
 Diğer

S4. Şirketiniz Yenilik ve Ar-Ge oluşturma sürecinde başka kuruluşlarla işbirliği gerçekleştirdi mi?

- Evet Hayır

Yanıtınız ‘Hayır’ ise lütfen 9. Soruya geçiniz.

S5. Yanıtınız "Evet" ise Yenilik ve Ar-Ge konusunda işbirliği yaptığınız kuruluşların türünü ve ülkesini belirtiniz.

Kuruluşun türü	Yerli	AB	AB D	Uzakdoğu	Diğer
Rakip şirketler	☐	☐	☐	☐	☐
Müşteriler	☐	☐	☐	☐	☐
Danışmanlık firmaları	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversiteler	☐	☐	☐	☐	☐
Teçhizat, hammadde, parça ve yazılım sağlayıcıları	☐	☐	☐	☐	☐
Kamu kuruluşları ya da kar amaçlı olmayan özel kuruluşlar	☐	☐	☐	☐	☐
Teknoloji merkezleri ya da Teknokent'te yer alan firmalar	☐	☐	☐	☐	☐

S6. Yenilik ve Ar-Ge sürecinin hangi aşamasında bu kuruluşlarla çalıştınız?

- Yenilik fikrinin çıkış aşaması
 Tedarik aşaması
 Üretim aşaması
 Pazarlama aşaması
 Tutundurma aşaması
 Diğer.....

S7. Şirketiniz açısından işbirliğine gidilmesinin temel amacı ne oldu?

- Teknolojik gelişmelerin veya pazara girmenin maliyetini düşürmek
 Teknolojik gelişmelerin veya pazara girmenin riskinin azaltmak
 Büyük miktarlarda üretim yapabilmek, verimliliği arttırmak
 Yeni ürünlerin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesi için gereken zamanı azaltmak

S8. Kurulan işbirliğinin yenilik ve Ar-Ge faaliyetlerindeki başarısı açısından etki derecesini değerlendiriniz.

- Etkisiz Az etkili Etkili Çok etkili

S9. Yenilik ve Ar-Ge oluşturma sürecinde herhangi bir işbirliği gerçekleştirilmediyse, lütfen işbirliği yapmama nedenlerinizi belirtiniz. (Lütfen, Üç tanesini)

- İşbirliğine gidebileceğimiz kurum ve kuruluşlardaki teknoloji ve kalite yetersizliği
 Konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar hakkında yeterli bilgimizin olmaması
 Yenilik ve Ar-Ge faaliyetlerini şirket içinde yürüttüğümüz için
 Yenilik ve Ar-Ge faaliyetleri bağlı bulunduğumuz(yurt içi/dışındaki)şirket tarafından yürütüldüğü için
 Konuyla ilgili kurum ve kuruluşların şirketimizin üretim ihtiyaçlarını bilmediği için
 Konuyla ilgili kurum ve kuruluşlardan teknoloji ve bilgi temini çok pahalı olduğu için
 Konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar güvenilir ortak olmadığı için
 Teknolojik bilgilerimizi gizli tutmak için
 Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

S10. Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	1 Ç.Düşük	2 Düşük	3 Orta	4 Yüksek	5 Ç.Yüksek
Profesyonel uzmanlık/ hizmete ulaşma olanağının sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Nitelikli personele ulaşma olanağının sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Araştırma gücü yüksek akademisyenlere/öğrencilere kolay ulaşma olanağının oluşması	☐	☐	☐	☐	☐
Güncel konulardan/gelişmiş teknolojiden erken haberdar olunması	☐	☐	☐	☐	☐
Bazı maliyetleri üniversitelerin üstlenmesi ile tasarruf sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Sanayinin teknik problemlerini çözmede kolaylık sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Sanayi çalışanlarına özel eğitim/öğretim alma olanağının gerçekleştirilmesi	☐	☐	☐	☐	☐

S11. Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	1 Ç.Düşük	2 Düşük	3 Orta	4 Yüksek	5 Ç.Yüksek
Kaynak ve tesislerin ortak kullanılmasından dolayı tasarruf edilmesi	☐	☐	☐	☐	☐
Ulusal açıdan öncelikli çalışmaları destekleme olanaklarının sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Kalkınmanın stratejisine yön verme olanaklarının sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Kamunun faydasına ve beklentilerine uygun politikayı bulma olanaklarının oluşturulması	☐	☐	☐	☐	☐
Ulusal ekonomi rekabetinin önünün açılması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversitenin ve sanayinin ihtiyaçları hakkında bilgi sahibi olunması	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonomik ve Teknolojik olarak dışa bağımlılıktan kurtulma olanaklarının oluşturulması	☐	☐	☐	☐	☐
Becerili ve deneyimli insan gücü potansiyelinin artırılması	☐	☐	☐	☐	☐

S12. Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	1 Ç.Düşük	2 Düşük	3 Orta	4 Yüksek	5 Ç.Yüksek
Akademik kaynakların (zaman kaybı, beyin gücü) boşa kullanılması	☐	☐	☐	☐	☐
Özel fonlar artacağı için devlet fonlarında azalma olması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversitelerin gelişmiş donanımlarının ve alt yapılarının israf edilmesi	☐	☐	☐	☐	☐
Akademik standartlarda erozyona neden olunması	☐	☐	☐	☐	☐
Akademik araştırmalarda üniversitenin kontrolünün azaltılması	☐	☐	☐	☐	☐
Ticarileşme faktörünün akademik camiada stres oluşturmaması	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenlerde sorumluluk çatışmasına neden olunması	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenler arasında gerilime sebep olunması	☐	☐	☐	☐	☐

S13. Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinde devletten beklentiler nelerdir ?	1 Kesinlikle katılmıyorum	2 Katılmıyorum	3 Ne katılıyorum /ne katılmıyorum	4 Katılıyorum	5 Kesinlikle katılıyorum
Ulusal işbirliği politikasının oluşturulması	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliğini teşvik eden politikaların yasalaştırılması	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliğini zorunlu hale getirecek yasal önlemlerin alınması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite ve Sanayinin işbirliği sağlamalarına yardımcı olunması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite ve sanayinin ihtiyaç duyduğu kaynakların temin edilmesi	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite ve sanayi ile ortak Ar-Ge projelerinin yürütülmesi	☐	☐	☐	☐	☐

S14. Aşağıdaki ifadeleri, Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde kullandığınız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız	1 Hiç/Çok Az	2 Az	3 Orta	4 Fazla	5 Çok fazla
Akademik araştırmalar için burs/ekipman vs. desteğinin verilmesi	☐	☐	☐	☐	☐
Öğrencilere/mezunlara/burs staj / İş temin edilmesi	☐	☐	☐	☐	☐
Ortak gözden geçirme/müfredat değerlendirme toplantılarının yapılması	☐	☐	☐	☐	☐
Ortak eğitim programlarının düzenlenmesi/programlara katılım sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Sürekli eğitim merkezi kanalıyla eğitimlere katılması	☐	☐	☐	☐	☐
Karşılıklı ziyaretlerde bulunulması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite akademik faaliyetlerine katkıda bulunulması(ders/seminer/ Toplantı)	☐	☐	☐	☐	☐
Şirketin geleceği için Şirket sahiplerinin akademisyenlerden görüş alması	☐	☐	☐	☐	☐

S15. Aşağıdaki ifadeleri Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	1 Ç.Düşük	2 Düşük	3 Orta	4 Yüksek	5 Ç.Yüksek
Akademisyenlerin sanayi ile işbirliğine istekliliği	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenleri işbirliğine teşvik eden ödüller	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenlerin girişim yetenekleri	☐	☐	☐	☐	☐
Akademik çalışmaların sanayinin ihtiyaçlarıyla aynı paralellikte olması	☐	☐	☐	☐	☐
Şirketlerin Üniversitelerle işbirliği yapmaya istekliliği	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliği için organizasyonların yeterliliği	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliğini düzenleyen kanun ve yönetmeliğin uygunluğu	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliği programları için çalışan personelin özellikleri/ Birimin performansı	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliğine destek veren (KOSGEB,TUBİTAK) profesyonel örgütlenmelerin yeterliliği	☐	☐	☐	☐	☐

S16 Aşağıdaki ifadeleri Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	1 Kesinlikle katılmıyorum	2 Katılmıyorum	3 Ne katılıyorum /ne katılmıyorum	4 Katılıyorum	5 Kesinlikle katılıyorum
Taraflar arasında iletişim	☐	☐	☐	☐	☐
Taraflar arasında güven	☐	☐	☐	☐	☐
Tarafların birbirlerinden beklentileri	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite ve sanayinin kurumsal kültür değerinin birbirinden farklılığı	☐	☐	☐	☐	☐
Ortakların stratejik amaçlarının ve hedeflerinin işbirliğine uygunluğu	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite ve sanayi arasında işbirliği isteği	☐	☐	☐	☐	☐
Taraflarda işbirliğini isteyecek ve geliştirecek bilgi/beceri/donanım	☐	☐	☐	☐	☐
Ar-Ge personelinin maaş/prim vs. durumu	☐	☐	☐	☐	☐
Ar-Ge bütçelerinin durumu	☐	☐	☐	☐	☐
Malzeme/Ekipman/laboratuvarların durumu	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliğine arabuluculuk eden kurumların etkinliği	☐	☐	☐	☐	☐
Sanayinin Ar-Ge/İnovasyon kültürü	☐	☐	☐	☐	☐
Ülkenin ekonomik koşulları Ar-Ge yatırımlarına yansımaları	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliğini destekleyici kurumlar arasında uyumun ve koordinasyonun durumu	☐	☐	☐	☐	☐

EK - 2

**ÜNİVERSİTE SANAYİ İŞBİRLİĞİ
ÜNİVERSİTE ANKETİ**

Sayın Katılımcı,

Bu anket formu ile elde edilecek veriler, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Bölgesel Kalkınmada Üniversite-Sanayi İşbirliği: Konya Örneği" konusunda yürütülen bir doktora tez çalışmasında kullanılacaktır. Vereceğiniz bilgiler saklı tutulup, kişi ve kurum adı anılmaksızın istatistiki analizlerde kullanılacaktır. İsteğiniz doğrultusunda araştırma sonuçları sizinle paylaşılacaktır.

Bölgesel kalkınmada üniversite-sanayi işbirliği; üniversitenin ve sanayinin kaynakları ile taraflara ve topluma fayda sağlamak üzere sistemli bir şekilde yapılan eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme, yenilik faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır. İlginiz ve işbirliğiniz için teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Zeynep KARAÇOR S.Ü. İİBF. İktisat Bölümü(Öğretim Üyesi)
Yasemin TELLİ ÜÇLER S.Ü. İİBF. İktisat Bölümü(Doktora Öğrencisi)

Demografik Bilgiler	
Yaşınız? ☐ 20-30 yaş ☐ 31-40 yaş ☐ 41-50 yaş ☐ 51-60 + yaş	Cinsiyetiniz? ☐ Kadın ☐ Erkek
Akademik Dereceniz? ☐ Öğretim Görevlisi ☐ Araştırma Görevlisi ☐ Dr. ☐ Yrd. Doç.Dr. ☐ Doç. Dr. ☐ Prof. Dr.	Akademik Çalışma Alanınız? ☐ BilişimTehnolojileri/Elektronik/Telekomünikasyon bilimleri ☐ Fizik/ Kimya/ Biyoloji Bilimleri ☐ İktisadi Ve İdari Bilimler ☐ Enerji Ve Çevre Bilimleri ☐ (Makine,Metal,Savunma Teknolojileri) ☐ Tıp Ve Sağlık Bilimleri ☐ Endüstriyel Tasarım Bilimleri ☐ Diğer.....

S1. Aşağıdaki Ar-Ge ve yenilik konularında verilen destekler hakkında bilginiz var mı ve kullandıysanız etkinliğini değerlendirir misiniz?

	Haberim yok	Haberim var	Kullandım
TTGV(Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı)	☐	☐	☐
TÜBİTAK-TEYDEB((Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı)	☐	☐	☐
KOSGEB-TEKMER(Teknoloji Geliştirme Merkezi)	☐	☐	☐
MEVKA(Mevlana Kalkınma Ajansı)	☐	☐	☐
Teknoloji Geliştirme Bölgeleri	☐	☐	☐
AB Çerçeve Programları	☐	☐	☐
SAN-TEZ(Sanayi Tezleri Programı)	☐	☐	☐

DİĞER (YEREL, Lütfen Belirtiniz):.....

DİĞER (ULUSAL, Lütfen Belirtiniz):.....

DİĞER (ULUSLAR ARASI, Lütfen Belirtiniz):.....

S2.Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin sanayiye sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	1 Ç.Düşük	2 Düşük	3 Orta	4 Yüksek	5 Ç.Yüksek
Profesyonel uzmanlık/ hizmete ulaşma olanağının sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Nitelikli personele ulaşma olanağının sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Araştırma gücü yüksek akademisyenlere/öğrencilere kolay ulaşma olanağının oluşması	☐	☐	☐	☐	☐
Güncel konulardan/gelişmiş teknolojiden erken haberdar olunması	☐	☐	☐	☐	☐
Bazı maliyetleri üniversitelerin üstlenmesi ile tasarruf sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Sanayinin teknik problemlerini çözmede kolaylık sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Sanayi çalışanlarına özel eğitim/öğretim alma olanağının gerçekleştirilmesi	☐	☐	☐	☐	☐

S3.Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinin devlete sağladığı yararlar hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.	1 Ç.Düşük	2 Düşük	3 Orta	4 Yüksek	5 Ç.Yüksek
Kaynak ve tesislerin ortak kullanılmasından dolayı tasarruf edilmesi	☐	☐	☐	☐	☐
Ulusal açıdan öncelikli çalışmaları destekleme olanaklarının sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Kalkınmanın stratejisine yön verme olanaklarının sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Kamunun faydasına ve beklentilerine uygun politikayı bulma olanaklarının oluşturulması	☐	☐	☐	☐	☐
Ulusal ekonomi rekabetinin önünün açılması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversitenin ve sanayinin ihtiyaçları hakkında bilgi sahibi olunması	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonomik ve Teknolojik olarak dışa bağımlılıktan kurtulma olanaklarının oluşturulması	☐	☐	☐	☐	☐
Becerili ve deneyimli insan gücü potansiyelinin artırılması	☐	☐	☐	☐	☐

S4. Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi işbirliğinden oluşabilecek zararlar nelerdir?	1 Ç.Düşük	2 Düşük	3 Orta	4 Yüksek	5 Ç.Yüksek
Akademik kaynakların (zaman kaybı, beyin gücü) boşa kullanılması	☐	☐	☐	☐	☐
Özel fonlar artacağı için devlet fonlarında azalma olması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversitelerin gelişmiş donanımlarının ve alt yapılarının israf edilmesi	☐	☐	☐	☐	☐
Akademik standartlarda erozyona neden olunması	☐	☐	☐	☐	☐
Akademik araştırmalarda üniversitenin kontrolünün azaltılması	☐	☐	☐	☐	☐
Ticarileşme faktörünün akademik camiada stres oluşturması	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenlerde sorumluluk çatışmasına neden olunması	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenler arasında gerilime sebep olunması	☐	☐	☐	☐	☐

S5. Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde devletten beklentiler nelerdir?	1 Kesinlikle katılmıyorum	2 Katılıyorum	3 Ne katılıyorum /ne katılmıyorum	4 Katılıyorum	5 Kesinlikle katılıyorum
Ulusal işbirliği politikasının oluşturulması	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliğini teşvik eden politikaların yasalaştırılması	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliğini zorunlu hale getirecek yasal önlemlerin alınması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite ve Sanayinin işbirliği sağlamalarına yardımcı olunması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite ve sanayinin ihtiyaç duyduğu kaynakların temin edilmesi	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite ve sanayi ile ortak Ar-Ge projelerinin yürütülmesi	☐	☐	☐	☐	☐

S6. Aşağıdaki ifadeleri, Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinde kullandığınız yöntemleri ve bunları kullanma sıklığınızı dikkate alarak cevaplayınız	1 Hiç/Çok Az	2 Az	3 Orta	4 Fazla	5 Çok fazla
Akademik araştırmalar için burs/ekipman vs. desteğinin alınması	☐	☐	☐	☐	☐
Öğrencilere/mezunlara/burs staj / İş temin edilmesi	☐	☐	☐	☐	☐
Ortak gözden geçirme/müfredat değerlendirme toplantılarının yapılması	☐	☐	☐	☐	☐
Ortak eğitim programlarının düzenlenmesi/programlara katılım sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Sürekli eğitim merkezi kanalıyla eğitimlere katılması	☐	☐	☐	☐	☐
Karşılıklı ziyaretlerde bulunulması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite akademik faaliyetlerine katkıda bulunulması(ders/seminer/ Toplantı)	☐	☐	☐	☐	☐
Şirketin geleceği için Şirket sahiplerinin akademisyenlerden görüş alması	☐	☐	☐	☐	☐

S7. Aşağıdaki ifadeleri Konya’da Bölgesel Kalkınma Sürecinde mevcut işbirliği uygulamaları konusundaki düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız	1 Ç.Düşük	2 Düşük	3 Orta	4 Yüksek	5 Ç.Yüksek
Akademisyenlerin sanayi ile işbirliğine istekliliği	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenleri işbirliğine teşvik eden ödüller	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenlerin girişim yetenekleri	☐	☐	☐	☐	☐
Akademik çalışmaların sanayinin ihtiyaçlarıyla aynı paralellikte olması	☐	☐	☐	☐	☐
Şirketlerin Üniversitelerle işbirliği yapmaya istekliliği	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliği için organizasyonların yeterliliği	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliğini düzenleyen kanun ve yönetmeliğin uygunluğu	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliği programları için çalışan personelin özellikleri/ Birimin performansı	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliğine destek veren (KOSGEB,TUBİTAK) profesyonel örgütlenmelerin yeterliliği	☐	☐	☐	☐	☐

S8. Aşağıdaki ifadeleri Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin başarısını etkileyen faktörleri ve kısıtları düşünerek cevaplayınız	1 Kesinlikle katılmıyorum	2 Katılmıyorum	3 Ne katılıyorum /ne katılmıyorum	4 Katılıyorum	5 Kesinlikle katılıyorum
Taraflar arasında iletişim	☐	☐	☐	☐	☐
Taraflar arasında güven	☐	☐	☐	☐	☐
Tarafların birbirlerinden beklentileri	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite ve sanayinin kurumsal kültür değerinin birbirinden farklılığı	☐	☐	☐	☐	☐
Ortakların stratejik amaçlarının ve hedeflerinin işbirliğine uygunluğu	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite ve sanayi arasında işbirliği isteği	☐	☐	☐	☐	☐
Taraflarda işbirliğini isteyecek ve geliştirecek bilgi/beceri/donanım	☐	☐	☐	☐	☐
Ar-Ge personelinin maaş/prim vs. durumu	☐	☐	☐	☐	☐
Ar-Ge bütçelerinin durumu	☐	☐	☐	☐	☐
Malzeme/Ekipman/laboratuvarların durumu	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliğine arabuluculuk eden kurumların etkinliği	☐	☐	☐	☐	☐
Sanayinin Ar-Ge/İnovasyon kültürü	☐	☐	☐	☐	☐
Ülkenin ekonomik koşulları Ar-Ge yatırımlarına yansımaları	☐	☐	☐	☐	☐
İşbirliğini destekleyici kurumlar arasında uyumun ve koordinasyonun durumu	☐	☐	☐	☐	☐

S9. Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite Sanayi İşbirliğinin Üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?.	1 Ç.Düşük	2 Düşük	3 Orta	4 Yüksek	5 Ç.Yüksek
Öğrenciler için staj/burs/iş olanağı	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenler için ek gelir/ödül/bağış/burs vs. olanağı	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenlerin akademik gelişimine destek verilmesi, katkı sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenler için kurum/kuruluşlara/sanayiye danışmanlık olanağı	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversitede üniversite öğrencilerine ders verebilecek sanayi ortamındaki profesyonellere ulaşma olanağı	☐	☐	☐	☐	☐
Gelişmiş teknoloji/tesis/ekipmanlara erişim olanağı	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversitelerin kurumsal girişim yeteneklerini arttırmaya katkı sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversitelerin kurumsal özerkliğinin artırılması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversitelerin kurumsal saygınlığının artırılması	☐	☐	☐	☐	☐

* Araştırma sonuçları ile ilgileniyorsanız, e-posta adresinizi yazabilirsiniz.

e-posta:.....

S17.Konya'da Bölgesel Kalkınma Sürecinde Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Üniversiteye sağladığı yararların gerçekleşme ihtimali nedir?	1 Ç.Düşük	2 Düşük	3 Orta	4 Yüksek	5 Ç.Yüksek
Öğrenciler için staj/burs/iş olanağı	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenler için ek gelir/ödül/bağış/burs vs. olanağı	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenlerin akademik gelişimine destek verilmesi, katkı sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Akademisyenler için kurum/kuruluşlara/sanayiye danışmanlık olanağı	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversitede üniversite öğrencilerine ders verebilecek sanayi ortamındaki profesyonellere ulaşma olanağı	☐	☐	☐	☐	☐
Gelişmiş teknoloji/tesis/ekipmanlara erişim olanağı	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversitelerin kurumsal girişim yeteneklerini arttırmaya katkı sağlanması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversitelerin kurumsal özerkliğinin artırılması	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversitelerin kurumsal saygınlığının artırılması	☐	☐	☐	☐	☐

* Araştırma sonuçları ile ilgileniyorsanız, e-posta adresinizi yazabilirsiniz.

e-posta:.....